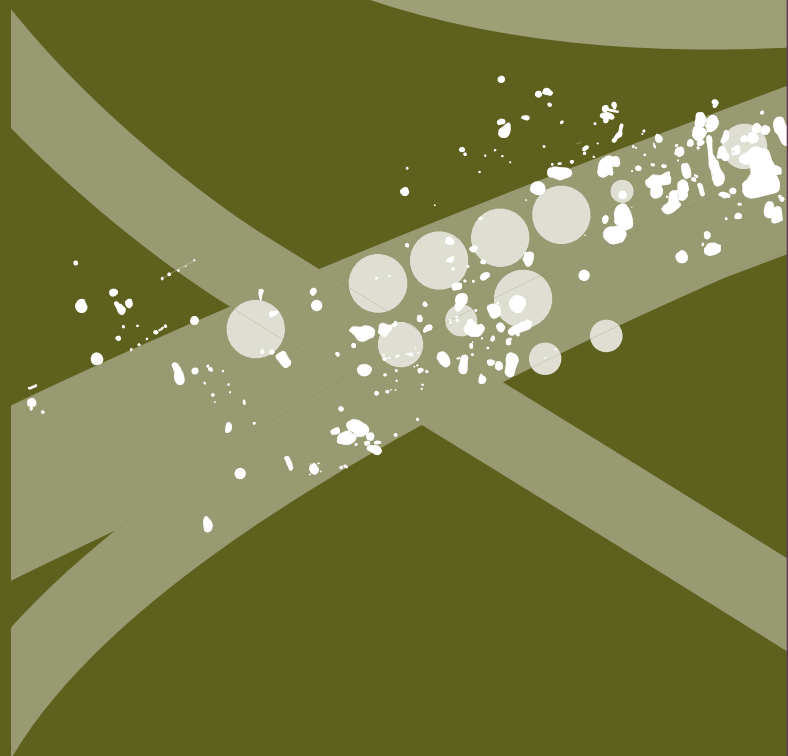

ZAGORICA

Petra Vojakovič, Ahac Šinkovec,
Barbara Hofman, Nataša Magajne, Boris Vičič

109 Arheologija na avtocestah Slovenije

ZAGORICA

Petra Vojakovič, Ahac Šinkovec,
Barbara Hofman, Nataša Magajne, Boris Vičič

∴ Prispевki: Andrej Gaspari, Tomaž Verbič, Borut Toškan,
Tjaša Tolar, Andrej Šemrov

Uredniški odbor

- : Barbara Nadbath, glavna in odgovorna urednica
- : Bojan Djurić, strokovni svetovalec
- : Tomaž Fabec, pomočnik glavne urednice
- : Nives Zupančič, oblikovalka zbirke in likovna urednica
- : Vanja Celin, tehnična urednica
- : Matija Črešnar, član
- : Milan Sagadin, član
- : Maša Saccara, članica
- : Katharina Zanier, članica
- : Bernarda Županek, članica

Izdajatelj

- : Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije
- : Poljanska cesta 40, SI-1000 Ljubljana

Zanj

- : Jernej Hudolin, generalni direktor

Avtorji

- : Petra Vojaković
- : Arhej, d. o. o.
- : Drožanjska 23, SI-8290 Sevnica
- : petra.vojakovic@gmail.com
- : Ahac Šinkovec
- : Skupina STIK
- : Cesta Andreja Bitenca 68, SI-1000 Ljubljana
- : ahac.sinkovec@gmail.com

- : Barbara Hofman
- : Trnovski pristan 8, SI-1000 Ljubljana
- : hofman.barbara@gmail.com

- : Nataša Magajne
- : Ul. bratov Učakar 96, SI-1000 Ljubljana
- : natasa.magajne@gmail.com

- : Boris Vičič
- : Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, OE Ljubljana
- : Tržaška 4, SI-1000 Ljubljana
- : boris.vicic@zvkd.si

Ostali avtorji

- : Andrej Gaspari
- : Oddelek za arheologijo,
- : Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani
- : Zavetiška 5, SI-1000 Ljubljana
- : andrej.gaspari@ff.uni-lj.si

- : Tomaž Verbič
- : Arhej, d.o.o.
- : Drožanjska 23, SI-8290 Sevnica
- : tomazver@gmail.com

- : Borut Toškan
- : Inštitut za arheologijo, ZRC SAZU
- : Novi trg 5, SI-1000 Ljubljana
- : borut.toskan@zrc-sazu.si

- : Tjaša Tolar
- : Inštitut za arheologijo, ZRC SAZU
- : Novi trg 5, SI-1000 Ljubljana
- : tjasa.tolar@zrc-sazu.si

- : Andrej Šemrov
- : Numizmatični kabinet,
- : Narodni muzej Slovenija
- : Prešernova 20, SI-1000 Ljubljana
- : andrej.semrov@nms.si

Recenzenti

- : Martina Blečič Kavur
- : Inštitut za arheologijo in dediščino,
- : Fakulteta za humanistične študije,
- : Univerza na Primorskem
- : Titov trg 5, SI-6000 Koper
- : martina.blecic.kavur@upr.si

- : Irena Lazar
- : Inštitut za arheologijo in dediščino,
- : Fakulteta za humanistične študije,
- : Univerza na Primorskem
- : Titov trg 5, SI-6000 Koper
- : irena.lazar@upr.si

Lektorica

- : Nina Krajnc (slovenščina)

Oblikovanje in prelom

- : Nives Zupančič

Tehnična priprava publikacije

- : Vanja Celin, Nives Zupančič

Računalniška obdelava in priprava slik

- : Borut Plohl, Robert Erjavec

Fotografije – terenski posnetki

- : arhiv ZVKDS, OE Ljubljana, Arhej, d. o. o.

Načrt najdišča

- : Robert Erjavec, Ahac Šinkovec,
- : Barbara Hofman, Nataša Magajne

Geodetske izmere

- : Arhiv ZVKDS, OE Ljubljana, Arhej, d. o. o.

Risbe predmetov

- : Anđelka Fortuna Saje, Barbara Hofman,
- : Ida Murgelj, Nataša Magajne

Fotografije predmetov

- : Barbara Hofman, Nataša Magajne

Restavriranje in konserviranje kovinskih predmetov

- : konservatorska delavnica ZVKDS, OE Maribor,
- : Saška Colnarič

Restavriranje in konserviranje keramičnih predmetov

- : konservatorska delavnica ZVKDS, OE Maribor,
- : Stanko Gojkovič

Ljubljana, 2023**Spletna izdaja**

Vse edicije zbirke Arheologija na avtocestah Slovenije so brezplačne.
<http://www.zvkds.si/sl/knjiznica/saas-e-knjige>

Vse raziskave je omogočil DARS, d. d.

Vsebina

1	∴ Uvod <i>Petra Vojakovič, Boris Vičič</i>	5
2	∴ Geomorfološki in geološki oris prostora <i>Tomaž Verbič</i>	6
3	∴ Historični oris prostora <i>Petra Vojakovič</i>	11
4	∴ Predhodne arheološke raziskave/terenski pregled <i>Petra Vojakovič</i>	12
5	∴ Predhodne arheološke raziskave, izkopavanja	15
	∴ 5.1 Potek del <i>Petra Vojakovič, Boris Vičič</i>	15
	∴ 5.2 Izsledki <i>Petra Vojakovič</i>	19
	∴ 5.3 Splošna stratigrafska slika <i>Petra Vojakovič</i>	20
	∴ 5.4 Poselitvene faze	28
	∴ 5.4.1 Faza I: bakrena, bronasta in starejša železna doba <i>Andrej Gaspari</i>	28
	∴ 5.4.2 Faza II: mlajša železna doba <i>Ahac Šinkovec, Andrej Gaspari</i>	31
	∴ 5.4.3 Faza III: rimsko obdobje <i>Barbara Hofman</i>	81
6	∴ Analize	123
	∴ 6.1 Analiza živalskih ostankov <i>Borut Toškan</i>	123
	∴ 6.2 Paleobotanična analiza <i>Tjaša Tolar</i>	127
	∴ 6.3 Numizmatika <i>Andrej Šemrov</i>	130
	∴ 6.4 Radiokarbonske analize	131
7	∴ Sklep <i>Petra Vojakovič, Ahac Šinkovec, Barbara Hofman, Nataša Magajne</i>	133
8	∴ Literatura	136

9

∴ Katalog stratigrafskih enot <i>Petra Vojakovič, Nataša Magajne</i>	145
∴ 9.1 Faza II: mlajša železna doba	145
∴ 9.2 Faza III: rimsko obdobje	146
∴ 9.3 Faza IV: zgodnj srednjeveško obdobje	156

10

∴ Katalog najdb <i>Petra Vojakovič, Ahac Šinkovec, Barbara Hofman, Nataša Magajne</i>	166
∴ 10.1 Faza II: mlajša železna doba	168
∴ 10.2 Faza III: rimsko obdobje	206
∴ 10.3 Faza IV: zgodnj srednjeveško obdobje	226

1 Uvod

Petra Vojaković, Boris Vičič

Pri izgradnji avtocestnega omrežja na področju Slovenije so bila odkrita številna nova arheološka najdišča, ki so močno vplivala na arheološko podobo slovenskega prostora. Eno izmed njih je tudi arheološko najdišče Zagorica–Bič. Razprostiralo se je na obeh straneh nekdanje magistralne ceste med Ljubljano in Novim mestom, na trasi avtocestnega odseka KO 14 Bič–Korenitka, severno od vasi Zagorica pri Velikem Gabru. Arheološki sledovi poselitve so bili na tem mestu prvič odkriti pri arheološkem terenskem pregledu leta 2001 (Djurić, Tica 2001), potrdile pa so jih tudi geofizikalne meritve (Mušič 2002). V marcu leta 2002 so se na najdišču začela izkopavanja, ki so potekala pod vodstvom Borisa Vičiča z Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Območne enote Ljubljana, in so trajala do septembra leta 2002 (Vičič *et al.* 2002, 94). V tem času je bila raziskana površina v velikosti 43.144 m². Zaradi obsežnosti raziskav in lažje logistične organizacije je bilo območje izkopavanj razdeljeno na dva dela. Predel severno od nekdanje ceste je bil poimenovan Zagorica I (14908 m²), južno od ceste pa Zagorica II (9917 m²). Oba sta bila razdeljena na več sektorjev, Zagorica I z ločenimi mrežami kvadrantov velikosti 5 × 5 m, Zagorica II pa je imela skupno mrežo kvadrantov velikosti 5 × 5 m. Posamezne sektorje so pod skupnim vodstvom Borisa Vičiča vodili naslednji arheologi:

Zagorica I:

- sektor 1a in 6 – prof. dr. Predrag Novaković,
- sektor 1b – prof. dr. Božidar Slapšak,
- sektor 3, 8, 11 – doc. dr. Andrej Gaspari,
- sektor 5 in 7 – asist. Darja Grosman.

Zagorica II:

- sektor 1–7 – Simona Tomažič, Barbara Hofman, Nikša Vujnovič.

Izsledki raziskav so pokazali, da je bilo obravnavano območje primerno za poselitev že od prazgodovine dalje. Najstarejše ostanke človeške prisotnosti je bilo tako mogoče zaslediti na najnižje ležečem osrednjem delu raziskanega območja Zagorice I. V plasteh, ki so zapolnjevale strugo ene izmed kraških estavel, so bile odkrite kamnite in keramične najdbe iz bakrene dobe. V plasteh, ki so nastale s postopnim odlaganjem sedimentov po zamašitvi estavele, pa so

bili najdeni odlomki keramike iz bronaste in starejše železne dobe. Glede na odsotnost naselbinskih ostalin domnevamo, da je bila izraba prostora v najstarejših obdobjih prazgodovine omejena na izven naselbinske dejavnosti, ki so bile povezane z izkoriščanjem vodnih virov (Vičič *et al.* 2002, 95).

Naslednjo poselitveno fazo prostora predstavljajo ostanki mlajšeželeznodobne naselbine in grobišča. Naselbina je bila odkrita na vzhodnem delu območja Zagorice I, pod hribom Reber. Naselbini pripadajoče grobišče z 20 žganimi planimi grobovi pa je bilo odkrito na skrajnem zahodnem delu omenjenega območja. Med njimi izstopajo posamezni ženski grobovi z značilnim latenskim nakitom ter moški grob z orožjem. Glede na lego lahko grobišče uvrstimo v okvir mokronoške kulturne skupine, ki se je v času mlajše železne dobe razprostirala na območju vzhodne Slovenije in severozahodne Hrvaške.

Najintenzivneje je bil prostor poseljen v rimskem času, ostaline pa so bile odkrite tako na območju Zagorice I kot tudi Zagorice II. Stavbni ostanki pripadajo lesenim stavbam in se na eni strani kažejo kot sklopi jam za kole, ki jih spremljajo večje jame. Na drugi strani pa kot ostanki lesenih stavb s kamnitimi temelji. Pri slednjih gre za tri objekte, od katerih je bolje ohranjen le objekt št. III. Maloštevilne najdbe pričajo o staroselski tradiciji prebivalcev. Čeprav je bilo v njih najdenega malo gradiva, se zdi, da so poslopja služila tako bivanjski kot tudi gospodarski dejavnosti in so del večje podeželske naselbine v času med koncem 1. in začetkom 3. stoletja n. št. Naselje naj ne bi bilo nasilno uničeno, ampak zapušče-no zaradi gospodarskih oziroma političnih razlogov ali pa kot posledica hidroloških oziroma mikroklimatskih razmer. Vzhodno od objekta št. III je bilo odkrito tudi manjše grobišče, na katerem izstopata okrogla kupolasta grobnica in ostanki grobne parcele.

Po nekaj stoletnem zatišju je bilo obravnavano območje ponovno poseljeno v zgodnj srednjeveškem času. Na območju Zagorice I je bila odkrita večfazna naselbina, ki je bila razdeljena v več domačij, njeno trajanje pa obsega skoraj dve stoletji.

Najmlajši materialni sledovi na najdišču izhajajo iz posameznih jam in poti, ki kažejo na obljudenost prostora v novo-veškem oziroma polpreteklem obdobju.

2 Geomorfološki in geološki oris prostora

Tomaž Verbič

Arheološko najdišče Zagorica pri Biču se nahaja v Dolenjskem podolju, nižinski regiji v zahodnem delu Dolenjske (sl. 1–4). To je gričevnat svet z izrazitimi kraškimi značilnostmi, ki ga sestavljajo posamezna kraška polja in uvale. Zaradi lahke prehodnosti preko njega vodi naravna prometna povezava med osrednjo in jugovzhodno Slovenijo. Danes tu potekata glavna cestna in železniška povezava med Ljubljano in središčem dolenjske regije, Novim mestom.

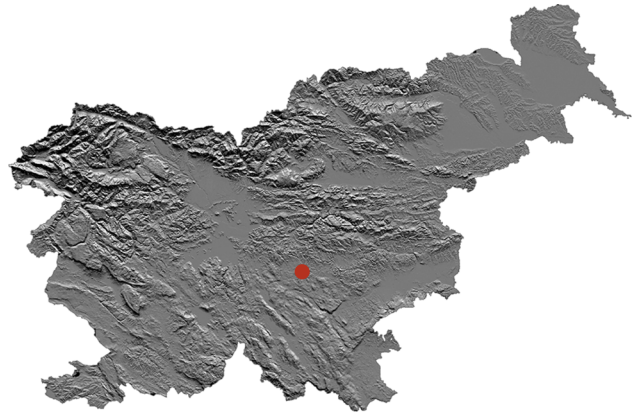
Najdišče je ležalo v vzhodnem delu Dobske uvale, ki se razprostira od Doba pri Šentvidu na zahodu do vzpetine Medvedjek na vzhodu. V osrednjem, ravninskem delu uvale se na obeh straneh ceste nahajajo njivske in travniške površine. Vzhodno od Zagorice, kjer se cesta začne vzpenjati proti Medvedjeku, dolinsko dno postane ožje. V tem delu se severno od najdišča nahaja nizka vzpetina Reber, ki uvalo ločuje od gričevnatega sveta proti dolini reke Temenice. Na južni strani uvale se teren strmo vzpne v z gozdom porasel greben, imenovan Vrtača, ki se ponekod dviguje tudi do 100 metrov nad dnom uvale.

Litologija okolice

Svet okrog najdišča zaznamuje izrazito kraški teren. Geološko podlago na najdišču in v okolici tvorijo jurski apnenci različnih tipov (biomikrit, biosparit, oosparit, ...). Razen tega moramo kot geološko osnovo k sterilni podlagi prištevati še rumenkasto rjavo ilovico, ki je močno psevdoglejena. Ilovica vsebuje številne limonitne (psevdo)gomolje in prevleke. Glede na terenski prstni preskus ocenjujem, da vsebuje okoli 40 % peščene frakcije, ostalo pripada melju in glini.

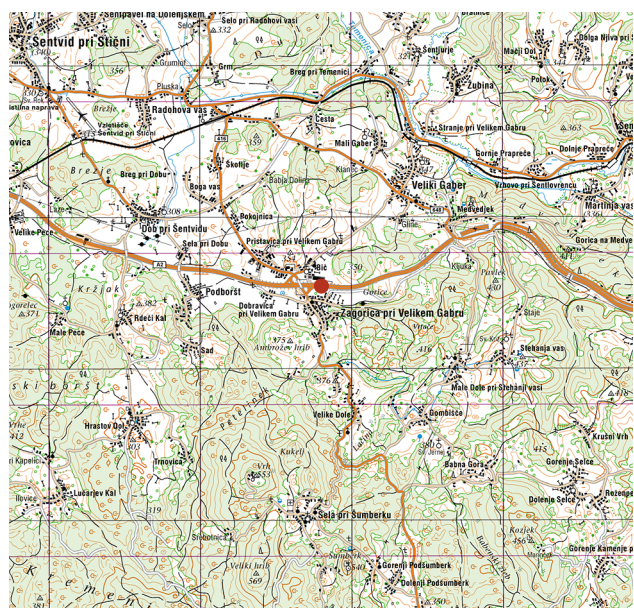
Hidrogeologija okolice

V okolici je izrazit kraški hidrološki oziroma hidrogeološki režim. Površinskih vodotokov ni. Na nivoju dolinskega dna ali le nekoliko nad njim so v okolici najdišča številne kraške 'jame', ki delujejo kot bruhalnik (kraški izvir) ali kot požiralnik (kraški ponor). Te jame so torej estavele. Podobnih hidrogeoloških situacij je v Sloveniji veliko, najbolj znani identični pojavi so na velikih kraških jezerih (poljih) na Notranjskem

1 Geografski položaj najdišča na DMR 100; ©GURS.

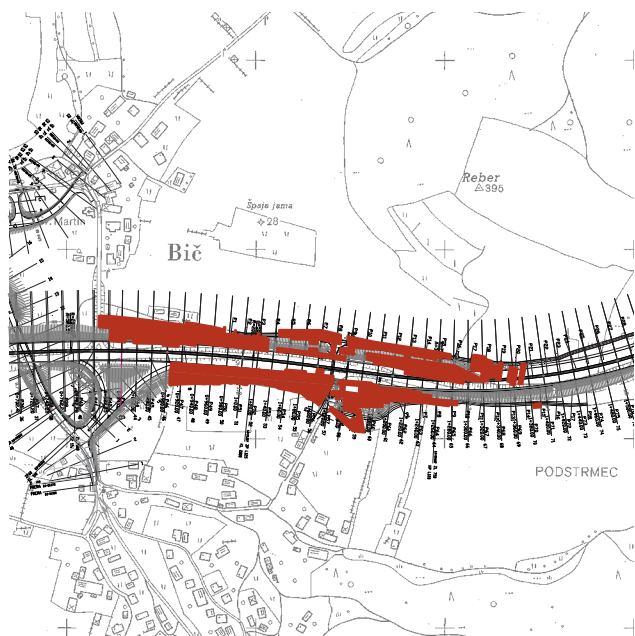
(Cerkniško, Planinsko ...). Voda iz estavele prihaja ob obilnem deževju, ko ne more ponikniti preko kraških kanalov v podzemni kraški vodni sistem. Kanali so enostavno preozki, da bi sprejeli celoten vodni pretok, zato voda pride na površje tam, kjer ima možnost in kjer je kraški hidrološki sistem povezan s površino. Pritisk vode na ustju bruhalnika je sorazmerno visok in njen tok močan, tako da lahko prenaša veliko materiala kot talni tovor ali v suspenziji. Računati je treba z dejstvom, da se voda, ki prihaja tu na površino, zbira z okoliških terenov, ki so tudi do 100 m višje kot ustja estavel.

2 Lokacija najdišča na geografski karti; vir: <https://ipi.eprostor.gov.si/jgp/data>. Merilo 1 : 100 000.

Območje med Dobom pri Šentvidu in Medvedjekom imenujejo tudi Dobska uvala (glej Krajevni leksikon). Dno uvale na področju Biča, Zagorice, Pristavice, Dobravice in Podboršta imenujejo Pule. Glede na terenski pregled menim, da je del dna uvale vzhodno od Zagorice (ledinsko ime

Podstrmec) deloval kot morfološko ločen sistem preko estavel na južnem robu dolinskega dna. Največja med njimi je Kovačeva rupa (sl. 13). V tem delu se je voda po obilnem deževju zadrževala še največ nekaj dni, nato je vsa poniknila (podatki domačinov).

3 Položaj najdišča na trasi AC Bič-Korenitka, podlaga TTN5 ter idejni projekt DARS; ©GURS, ©DARS. Merilo 1: 20 000.

Dno med Bičem in Dobravico ima dve veliki estaveli: Špaja jama (sl. 14) in Dobravska jama. Ob deževju je voda preplavila dno Pul med omenjenima vasema oziroma med estavelama. Na tem območju je voda po deževju zastajala tudi več kot mesec dni, preden je odtekla. Toponim *Bič* sam nakazuje na izvir.

Na dolinskem dnu lahko opazujemo t. i. luže (lokalni izraz). Gre za plitva umetna(?) jezera oziroma kale. Domačini so jih v preteklosti verjetno uporabljali za napajanje živine. Ena takih luž je ob kozolcu ob najdišču. Voda se je v teh lužah ohranila vse leto ali vsaj večji del leta. Luže nimajo neposredne povezave s kraškim hidrološkim sistemom. Ne izključujemo možnosti, da je tak kal nastal na mestu fosilne estavele, ko ta ni več delovala kot kraški fenomen. Verjetno je, da je voda iz bruhalnika te luže dosegla in jih napolnila. Možno je tudi, da so domačini uredili nekakšen drenažni sistem in talno vodo s položnega pobočja delno preusmerili v luže. Tla v lužah so zelo slabo prepustna.

4 Pogled na najdišče Zagorica I in II.

Opis razkopov

Teren južno od magistralne ceste, Zagorica II

Južno od magistralne ceste (sl. 5) lahko plast sterilne ilovice z limonitnimi gomolji in prevlekami opazujemo preko celotne razkopne površine že na globini med 20 in 60 cm. Nad to plastjo je obdelovalni horizont Ap. Ta je debelejši na topografsko nižjih delih in tanjši na višjih delih najdišča. Gre za splošen pojav izravnavanja terena z gravitacijskim premeščanjem tal zaradi njivske izrabe tal (obdelovanje, predvsem oranje). Nekoliko debelejša tla nad sterilno ilovico so v zahodnem delu, blizu križišča magistralne in lokalne ceste.

5 Pogled na del najdišča južno do magistralne ceste, od vzhoda proti zahodu. Rahlo valovit teren, na topografsko višjih delih je sterilna ilovica (psevdoglej) z limonitnimi gomolji tik pod obdelovalnim horizontom (Ap).

Teren severno od magistralne ceste, Zagorica I

Na delu tega terena (sl. 7, 9) se plast sterilne ilovice spusti globoko pod današnjo površino in se naslanja na skalno apnenčasto podlago, ki je tu le slab meter pod površino. Dokumentirana sta bila dva talna profila:

- prvi profil na vzhodnem robu arheološkega razkopa (sl. 6)

A (Ap), 10YR4/4, oreškasta struktura, srednje humozen
Bv1, 10YR4/2, slabo humozen, posamezni prodniki;*
Bv2, grudičasta, posamezni prodniki;
Bv3, grudičasta do oreškasta struktura, posamezni prodniki;
IIBv, prizmatična st., 10YR6/6;
122 + IIBg, psevdoglej, poliedričen, (ilovica), 10YR5/6.

- drugi profil je posnet zahodno od skalnega roba (sl. 8)
A(Ap) oreškasta st., srednje humozen
Bv1, 10YR4/2, slabo humozen, posamezni prodniki;
Bv2, slabo humozen, posamezni prodniki;
Bv3, grudičasta do oreškasta struktura, posamezni prodniki;
IIA(AB), lističasta st., močno humozen;
IIBv, poliedrična st., 10YR6/6;
110 + IIBg, psevdoglej, poliedričen, (ilovica), 10YR5/6.
(* prodniki pripadajo boksitu in rožencu, veliki so do 2 cm.
Plasti so brez CaCO₃)

6 Prvi pedološki profil. Opis v tekstu.

7 Pogled na severni del najdišča, od zahoda proti vzhodu.
N: severni profil, S: južni profil, vzorčevana za geokemične analize.

Vidimo, da gre pri obeh profilih za podobno pedostratigrafijo. Menim, da so horizonti Bv1-Bv3 posledica primarne sedimentne plastnatosti ter da so vidni ostanki dinamike nasipavanja materiala. Profila se pravzaprav razlikujeta le v pokopanem horizontu IIA(AB), ki je razvit le v drugem profilu.

Kaj lahko sklepamo na podlagi obeh opisov? Nedvomno to, da gre za evidentno plastnatost, ki jo lahko interpretiramo kot postopno, večfazno zasipavanje. A kaj je lahko

8 Drugi pedološki profil. Opis v tekstu.

9 Pogled na severni del najdišča od vzhoda proti zahodu. Proksimalno v tlorisu plast, nastala v redukcijskem okolju, močno humozna. Leži na sterilni ilovici v najnižjem delu razkopa. Označeno mesto drugega pedološkega profila.

mehanizem zasipavanja na kraškem terenu? Povsem spekulativno lahko ta mehanizem vidimo v predkraškem fluvialnim sistemu. Torej, da je bila nekoč (vendar po železni dobi) na tem območju razvita drenažna mreža in da je plasti v opisanih profilih nasul površinski vodotok. Vendar opazovana geometrija plasti takega zasipavanja skoraj ne dovoljuje. Plasti so namreč nagnjene proti centralni, najnižji točki. Tudi odsotnost karbonatov v profilih je v tem primeru težko razložiti.

Druga hipoteza je nastanek sedimentov izključno z gravitacijskimi pobočnimi procesi. Debelina teh sedimentov je velika za tako majhen topografski gradient. Pri tem se moramo tudi vprašati, od kod prodniki boksita in roženca v sedimentu.

Tretja hipoteza je, da je material v opisanih profilih nastal s prenosom skozi kraški hidrološki sistem in da se je odložil iz vode, ki je prišla na površino skozi bruhalnik. V tem trenutku se zdi ta hipoteza najbolj verjetna. Vključuje praktično vsa opazovanja, hkrati pa proti tej interpretaciji ne govori nobeno. Podrejeno lahko del materiala pripišemo gravitacijskim pobočnim procesom.

Na površini skale na najdišču so ohranjeni žlebovi, ki nakazujejo, do kod je bil teren zasut v posameznih obdobjih (sl. 11–12). Ti žlebiči potrjujejo večfazno postopno zasipavanje terena, kot smo lahko sklepali tudi iz opisanih pedoloških profilov. (V času pregleda zaradi očiščenih profilov – priprava za slikanje – ni bilo možnosti za pregled profila na najglobljem delu razkopa. Predvidevam, da je v tem delu še več pedoloških oziroma stratigrafskih horizontov kot v opisanih dveh profilih.)

Paleotla (pokopana tla, fosilna tla) IIA(AB) (sl. 8), ki so opisana v drugem profilu, so humozna. Plast je nastala v okolju, kjer je bilo večji del leta redukcijsko okolje, mogoče nekakšno močvirje. Preveriti je potrebno bočno zveznost (nadaljevanje) te plasti in tako ugotoviti njeno geometrijo.

Plast na najnižjem delu razkopa je nastala v izrazito redukcijskem okolju (sl. 10). Voda je bila prisotna skozi vse leto. Domnevam, da je v tem primeru šlo za nekakšen kal ali lužo. Tak kal ni nenavaden tudi kot povsem naraven pojav. V plasti prevladuje glinasta frakcija nad peščeno. Horizont je močno humozen, v njem pa so vidni tudi limonitni gomolji. Interpretacija prisotnosti gomoljev v tej plasti je večpomenska, nedvomno pa izvirajo iz podlage, psevdogleja. Plast lahko interpretiramo tudi kot pokopana tla, nastala pod stalno stoječo vodo, v mlaki. Preveriti je potrebno odnos te plasti do pokopanih tal v opisanem drugem profilu. Obe plasti ležita na sterilni ilovici – psevdogleju.

10 Razkop na najglobljem delu. Pedološko/stratigrafskega opisa profila na tem mestu še nismo izvedli. Tu je lokacija južnega profila za geokemične analize.

13 Kovačeva rupa, aktivna estavela.

11 Žlebovi na površini apnenca nakazujejo na večfazno, postopno zasipavanje terena.

14 Špaja jama, dvojna estavela, zasuta z odpadki.

12 Detajl iz slike 11. Žlebovi nakazujejo, do kam je segalo zasutje v različnih obdobjih. Žleb je nastal zaradi bolj intenzivne korozije apnenca na stiku s tlemi. Odločilno pri tem je, da so bila tla mokra in da je bil na stiku tla/zrak na voljo CO_2 (iz zraka).

3 Historični oris prostora

Petra Vojaković

Posamezna pričevanja o arheološki poselitvi Zagorice in njene okolice so bila znana že od 19. stoletja dalje. Vas Veliki Gaber, ki leži le dva kilometra severovzhodno od Zagorice, je Anton Globočnik, takratni predsednik muzejskega društva v Ljubljani, že leta 1889 označil za rimsko najdišče. Od tam naj bi izvirali dve rimski oljenki, ki ju je odkril Pečnik in ju hrani Narodni muzej Slovenije v Ljubljani. Pečnik je prav tako omenil, da so bili na Medvedjeku, vzpetini vzhodno od vasi, najdeni rimski grobovi. Domneval je tudi, da se je tod nahajalo prazgodovinsko gradišče. O tem morda priča halštatska zapestnica, ki je shranjena v Narodnem muzeju Slovenije pod najdiščem Veliki Gaber (Knez 1975, 234). Delno potrditev Pečnikove domneve je prineslo leto 1980, ko je bila pri gradnji dodatnega voznega pasu pri vzponu na Medvedjek odkrita večja prazgodovinska gomila. Pri zaščitnih izkopavanjih gomile je bilo raziskanih 64 grobov, ki so bili večinoma skeletni in so izvirali iz mlajše halštatskega obdobja. Manjši del grobov je bilo žganih. Ti so bili vkopani v plašč gomile v času latenskega in rimskega obdobja. Poleg je bila raziskana manjša rimska gomila s kupolasto centralno grobnico, ki je bila datirana v 1. stoletje n. št. (Breščak 1990, 43–44).

Na območju Zagorice so bili tekom avtocestnih raziskav odkriti sledovi prazgodovinske poselitve oziroma izrabe prostora. Na najnižje ležečem delu raziskanega območja Zagorice I so bile v plasteh, ki so zapolnjevale strugo ene izmed kraških estavel, odkrite kamnite in keramične najdbe iz bakrene dobe. V plasteh, ki so nastale s postopnim odlaganjem sedimentov po zamažitvi estavele, pa so bili najdeni odlomki keramike iz bronaste in starejše železne dobe. Glede na odsotnost naselbinskih ostalin se domneva, da je bila izraba prostora v najstarejših obdobjih prazgodovine omejena na izvennaselbinske dejavnosti, ki so bile najverjetneje povezane z izkoriščanjem vodnih virov (Vičič *et al.* 2002, 95). V čas mlajše železne dobe lahko poleg grobišča (Vičič *et al.* 2002, 94–95) uvrstimo tudi skromne naselbinske ostanke, ki so bili odkriti na privzdignjeni terasi pod vzpetino Reber v vzhodnem delu območja Zagorica I. Tu so bile izkopane posamezne večje jame, ki so vsebovale značilno latensko keramiko in so bile najverjetneje sočasne z grobiščem (Gaspari 2002). Na večjem delu raziskane površine, tako na

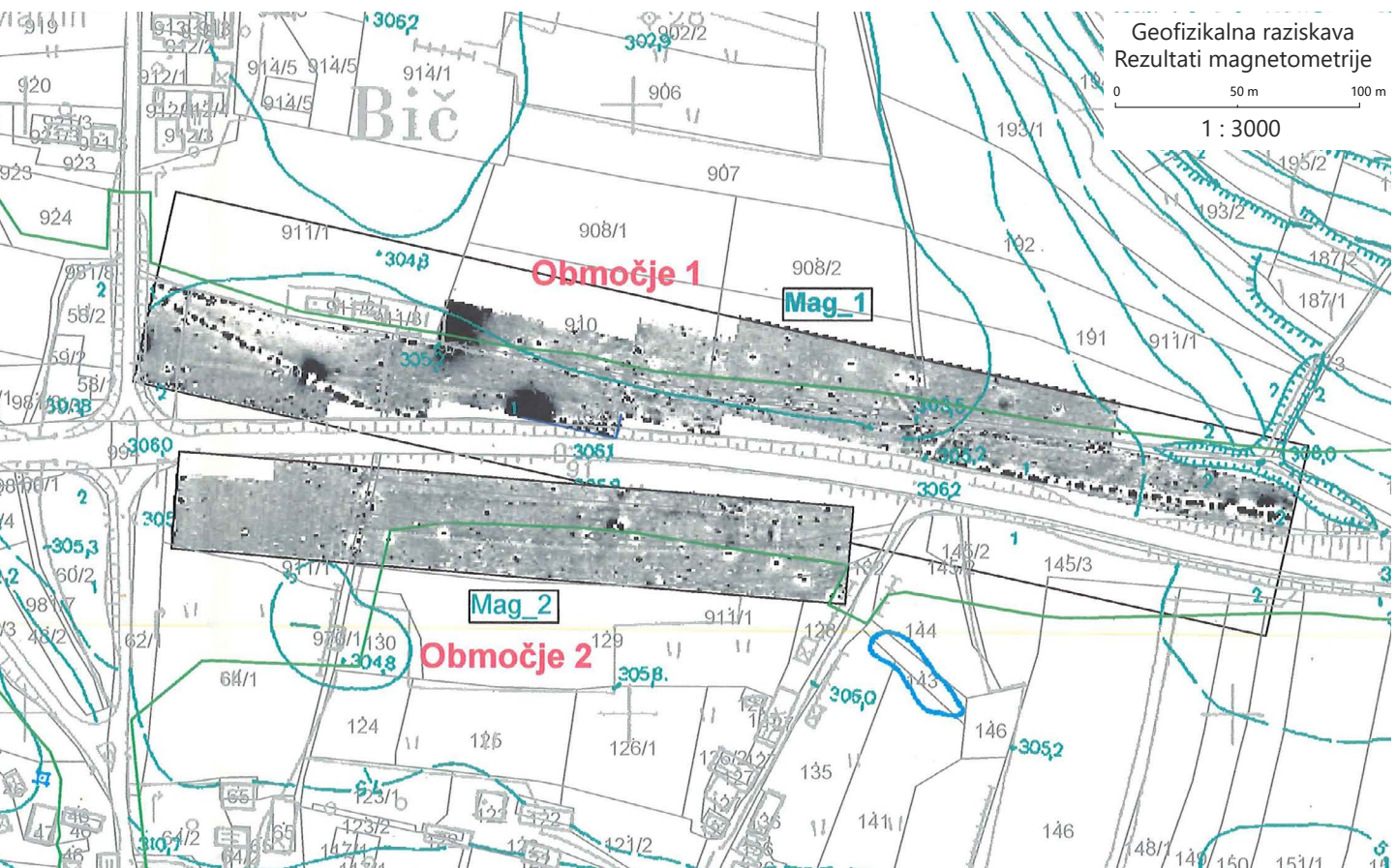
območju Zagorica I kot tudi Zagorica II, pa so se nahajali ostanke rimskega naselbinskega in grobišnega kompleksa, ki je ležal na rahlo privzdignjenem terenu nad zamočvirjeno poglobitvijo v osrednjem delu najdišča. Odkriti so bili ostanke zidanih temeljev treh objektov in več lesenih stavb s stojkami. Sočasni grobovi, med katerimi je izstopala zidana kupolasta grobnica, so bili skoncentrirani na vzhodnem robu naselbine (Vičič *et al.* 2002, 94). Rimskodobna naselbina je bila opuščena v 3. stoletju n. št. V zgodnjersrednjeveškem obdobju je bila ponovno poseljena privzdignjena terasa ob vznožju Reberi, na območju Zagorica I. Najstarejši naselbinski sledovi iz tega časa so izvirali na njenem zahodnem delu. Slednji lahko pripišemo dve naselbinski fazi z ostanki več različno velikih lesenih objektov. Najmlajše najdbe z najdišča, ki so sodile v zaključno fazo zgodnjega srednjega veka, so bile najdene na severnem in zahodnem obrobju depresije v osrednjem delu najdišča (Vičič 2003, 277).

Zahodno od Zagorice, med zaselkoma Dobravica in Pristavica pri Velikem Gabru, je bilo v okviru arheoloških avtocestnih raziskav odkrito manjše najdišče Bič. Izkopavanja, ki so potekala sočasno z izkopavanji na najdišču Zagorica, so odkrila skromne ostanke poselitve iz obdobja pozne bronaste ali starejše železne dobe ter poznega srednjega veka ali začetka novega veka (Tica 2003, 95–96).

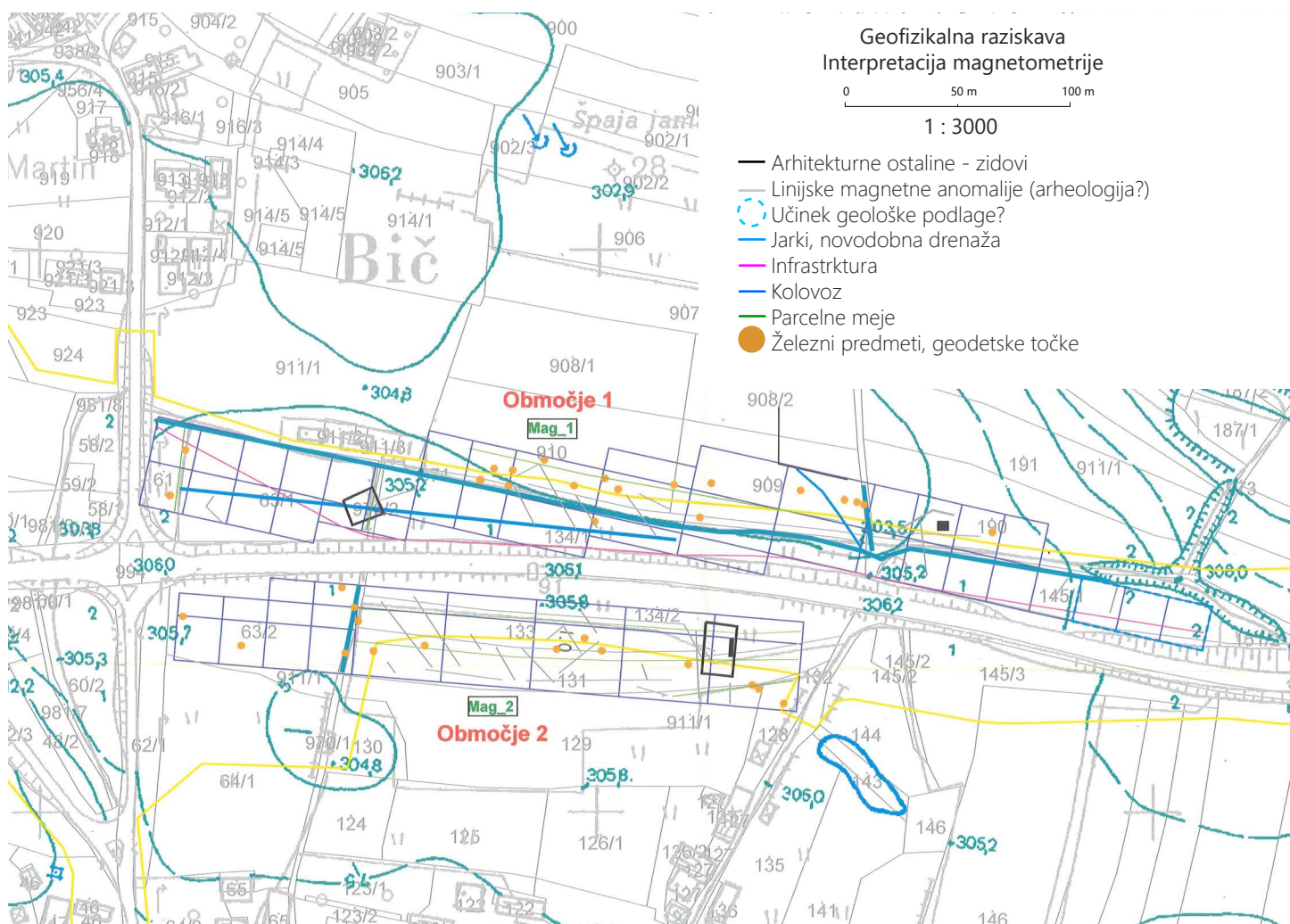
4 Predhodne arheološke raziskave, terenski pregled

Petra Vojaković

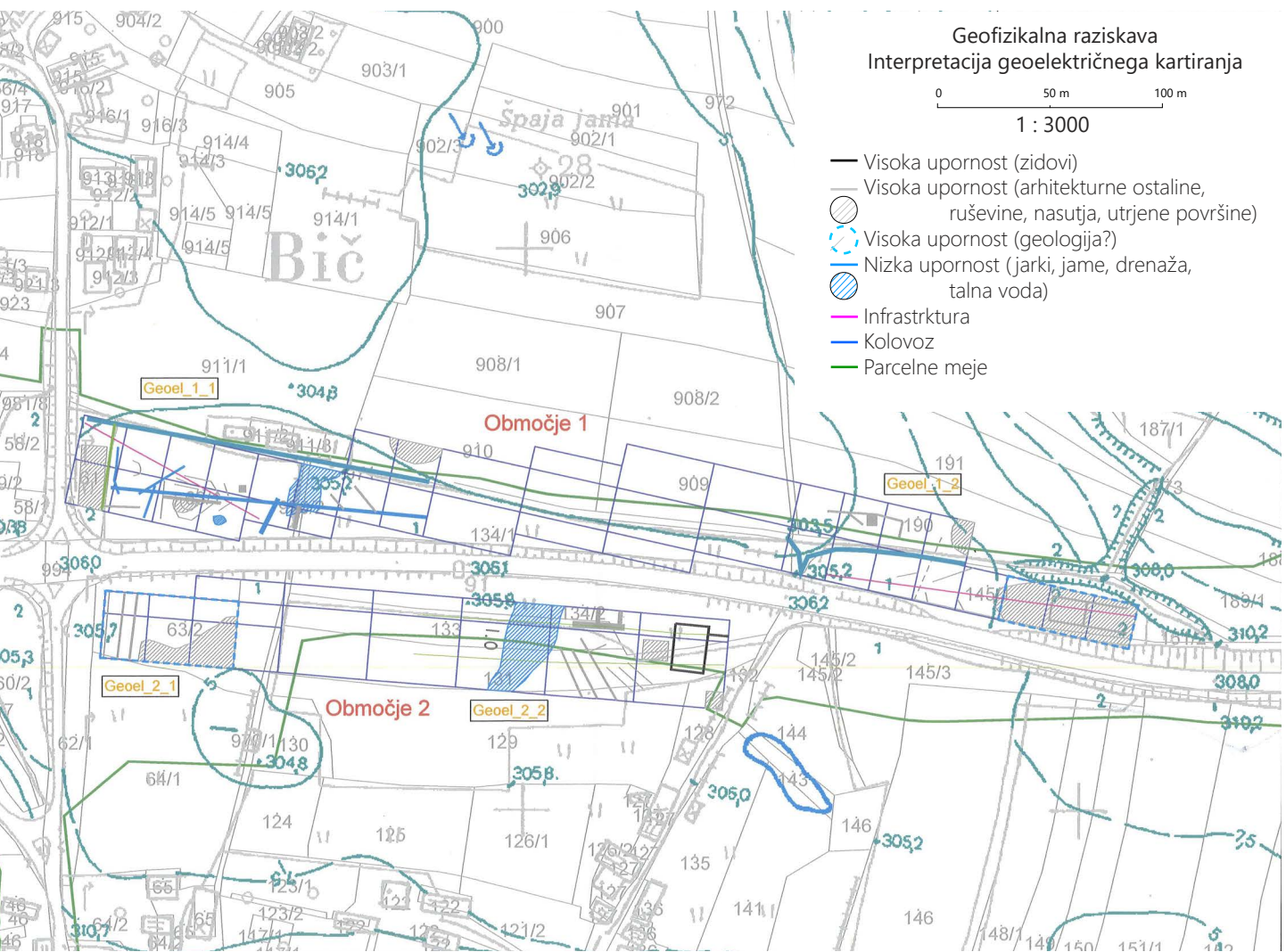
Arheološko najdišče Zagorica–Bič se je razprostiralo na obeh straneh nekdanje magistralne ceste med Ljubljano in Novim mestom, na trasi avtocestnega odseka KO 14 Bič–Korenitka, vzhodno od vasi Zagorica. Arheološki sledovi poselitve so bili na tem mestu prvič odkriti pri arheološkem terenskem pregledu, l. 2001 (Djurić, Tica 2001). Potrdile so jih tudi geofizikalne meritve, pri katerih so bili odkriti ostanki zidane arhitekture pravokotne oblike (Mušič 2002) (sl. 15).

15a Pregledane površine in rezultati geofizikalnih meritev. Merilo 1 : 3000.

15b Pregledane površine in rezultati geofizikalnih meritev. Merilo 1 : 3000.

15c Pregledane površine in rezultati geofizikalnih meritev. Merilo 1 : 3000.

5 Predhodne arheološke raziskave, izkopavanja

5.1 Potek del

Petra Vojakovič, Boris Vičič

V marcu leta 2002 so se na najdišču začela izkopavanja, ki so potekala pod vodstvom Borisa Vičiča z Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Območne enote Ljubljana, in so trajala do septembra leta 2002. V tem času je bila raziskana površina v velikosti 43.144 m² (Vičič *et al.* 2002, 94). Zaradi obsežnosti raziskav je bilo območje izkopavanj razdeljeno na več delov. Predel severno od nekdanje ceste je bil imenovan Zagorica I, južno od ceste pa Zagorica II.

5.1.1 Zagorica I

14.908 m² veliko območje Zagorice I je bilo razdeljeno na več sektorjev z ločenimi mrežami kvadrantov, velikosti 5 × 5 m.¹ Posamezne sektorje so pod skupnim vodstvom Borisa Vičiča vodili naslednji arheologi:

- sektor 1a in 6 – prof. dr. Predrag Novaković,
- sektor 1b – prof. dr. Božidar Slapšak,
- sektor 3, 8, 11 – doc. dr. Andrej Gaspari,
- sektor 5, 7 – asist. Darja Grosman.

Izkopavanje na vseh omenjenih sektorjih je potekalo vzporedno.

Sektor 1

Sektor 1 je obsegal skrajni zahodni del trase avtoceste Bič–Korenitka med profiloma P41 in P49. V smeri vzhod–zahod je meril 115 m in v smeri sever–jug 40 m. Razdeljen je bil v kvadrante 5 × 5 m, ki so bili v smeri vzhod–zahod označeni s številkami 1–23, v smeri sever–jug pa s črkami A–H. Kasnejša arheološka raziskovanja so zaradi preglednosti zahtevala razdelitev sektorja 1 na sektor 1a in 1b. Na območju slednjih so izkopavali študenti Oddelka za arheologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani pod vodstvom Božidarja Slapšaka in Predraga Novakovića.

Za izkopavanje površinskih plasti je bil uporabljen strojni izkop, za izkopavanje globljih arheoloških plasti in jam pa ročni izkop.

Izkopno polje in kvadranti so bili geodetsko absolutno umeščeni v prostor. Ravno tako vse stratigrafske enote, posebne najdbe ter distribucija keramike. Stratigrafske enote so bile določene in opisane po arheološki metodi ter fotodokumentirane z zrcalno refleksno kamero v barvni in črno-beli tehniki ter dia posnetki. Tlorisi večjih površin ali kvadrantov so bili fotodokumentirani z A stativom iz višine 9 m. Profili in tlorisi so bili risarsko dokumentirani. Polnila tako grobnih kot shrambenih ali konstrukcijskih jam so bila zajeta za nadaljnje analize.

Ob odkritju mlajšeželeznodobnih grobov so sodelovali restavradorji ZVKDS OE Novo mesto. Vse najdbe z grobišča so bile neposredno z najdišča poslane v restavratsko delavnico ZVKDS OE Maribor, kjer je za restavracijo keramičnega gradiva poskrbel Stanko Gojkovič, za restavracijo kovinskega gradiva pa Saška Colnarič. Večino keramičnega gradiva je nato prevzel ZVKDS OE Novo mesto. Najdbe iz groba 14 so del stalne arheološke razstave v Dolenjskem muzeju v Novem mestu.

Sektor 6

V nadaljevanju sektorja 1 med profiloma P49 in P54 je ležal sektor 6. V smeri vzhod–zahod je meril 115 m in v smeri sever–jug 40 m. Razdeljen je bil v kvadrante 5 × 5 m, ki so bili v smeri vzhod–zahod označeni s številkami 1–23, v smeri sever–jug pa s črkami A–H.

V sektorju 6, na proti vzhodu rahlo dvigajočem se terenu onkraj mokrotne depresije, vzhodno pod grebenom z objektom v sektorju 1, so bile ugotovljene sledi rimskodobnih lesenih stavb s stojkami in skladiščnimi jamami. V stratigrafsko ločeni legi pod temi ostalinami razpršena prazgodovinska keramika kaže na bržkone izvennaselbinsko rabo tega prostora v predrimski dobi.

Sektorji 3, 8 in 11

Vzhodno od sektorja 6 oziroma na območju osrednjega dela trase med profiloma P54 in P59 je bil sektor 3. V smeri vzhod–zahod je meril 105 m in v smeri sever–jug 20 m.

¹ Podatki o terenskih raziskavah izvirajo iz neobjavljenega poročila o izkopavanjih v sektorju 1b (Hofman 2007) in terenske dokumentacije, ki jo hrani Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Območna enota Ljubljana.

16a Načrt s sektorji in preseki. Merilo 1 : 1500.

Razdeljen je bil v kvadrante 5×5 m, ki so bili označeni s števkami.

Na skrajnem vzhodnem delu trase oziroma vzhodno od sektorja 5 in 7 je med profila P65 in P70 ležal sektor 8. V smeri vzhod–zahod je meril 105 m in v smeri sever–jug 25 do 30 m. Razdeljen je bil v kvadrante 5×5 m, ki so bili označeni s števkami.

Sektor 11 je bil ločen od vseh in se je nahajal na skrajnem vzhodnem robu oziroma vzhodno od sektorja 8.

Za izkopavanje površinskih plasti je bil uporabljen strojni izkop za izkopavanje globljih arheoloških plasti in jam pa ročni izkop.

Sektorja 5 in 7

Sektorja 5 in 7 sta obsegala vzhodni del trase avtoceste Bič–Korenitka med profila P59 in P65. V smeri vzhod–zahod sta merila 130 m in v smeri sever–jug 35 m. Razdeljena sta bila na kvadrante 5×5 m, ki so bili označeni s števkami 1–53 (sektor 7), ter 1–80 (sektor 5). Slednji je bil zaradi preglednosti razdeljen na sektor 5a in 5.

Na obeh sektorjih so se izkopavanja začela na najvišji točki, tako da je bil nadzor nad akumulacijo plasti v smeri kotanje najboljši. To je omogočilo tudi kontrolo stratigrafskih povezav med obema ločenima sektorjema, čim manjše izsuševanje velikih odprtih površin in racionalno premikanje odlagališč odstranjenega materiala. Sektor 7 je bil odprt zaporedno v dveh fazah, sektor 5 pa v zaporednih štirih fazah, saj je del izkopnega polja služil kot nadomestna dostopna pot.

Za izkopavanje površinskih plasti je bil uporabljen strojni izkop, za izkopavanje globljih arheoloških plasti in jam pa ročni izkop.

Pri strojnem izkopu je bila za opazovanje in nadzor uporabljena kvadrantna mreža (5 × 5 m), kar je predstavljalo približno četrtinski del površinske zbiralne enote (10 × 10 m). Na vsej površini je bila strojno odstranjena ruša v sloju, debelom približno 10–15 cm, v nekaterih delih pa tudi zgornji del ornice oziroma premešane površinske plasti, tj. dodatnih cca. 20 cm. Tudi pri testiranju jalovine je bil uporabljen strojni izkop.

Zbiranje najdb po kvadrantih je bilo uporabljeno ves čas izkopavanj. Oznaka oziroma številčenje kvadrantov sta bila v vsakem sektorju neodvisna. V sektorju 5 je bilo izkopanih 105 kvadrantov, v sektorju 7 pa 78. Sektor 5 se deli na sektor 5 in sektor 5a; slednji leži v zahodni polovici izkopnega polja sektorja 5.

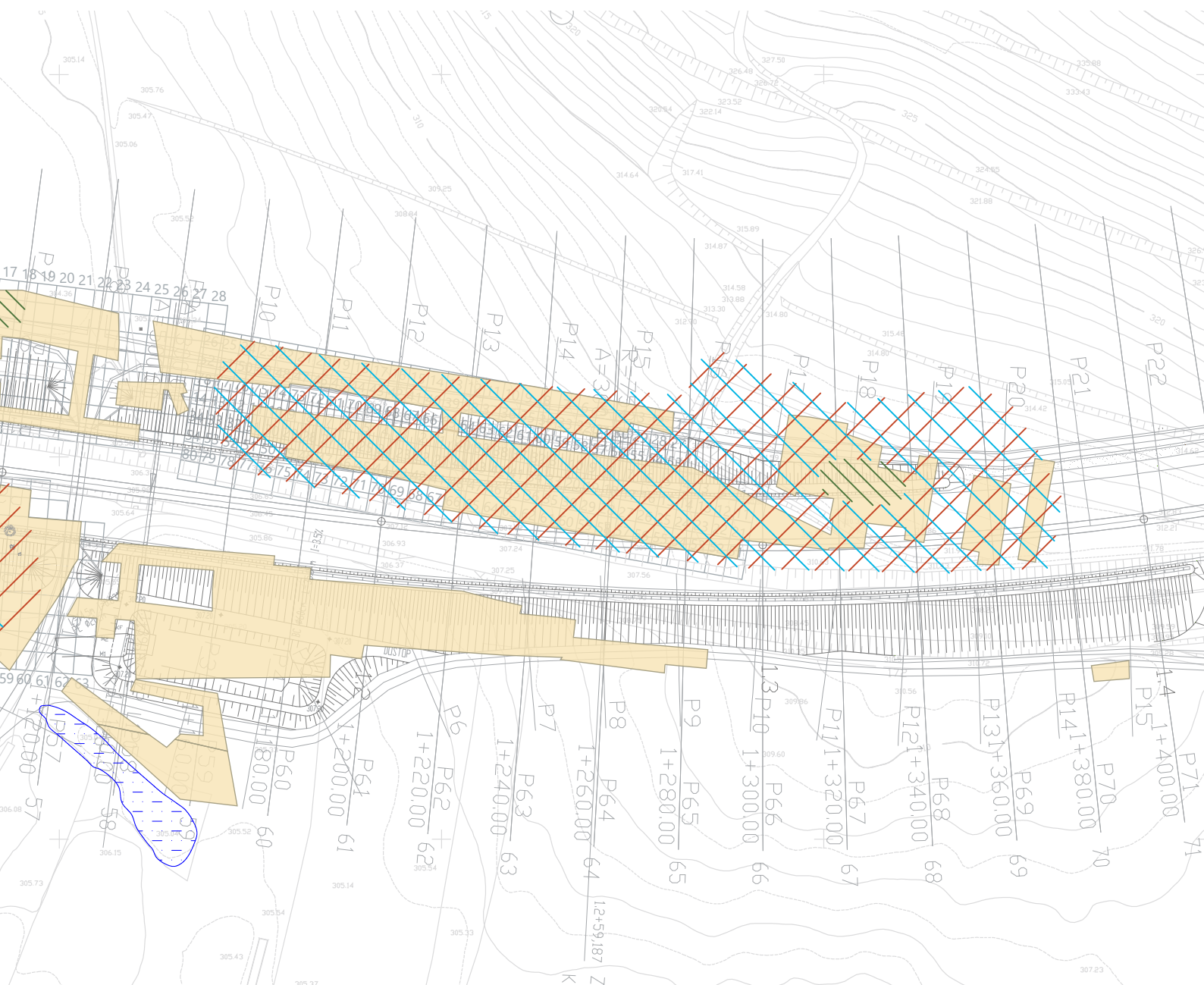
16b Načrt najdišča z označenimi vsemi fazami. Merilo 1 : 2000.

5.1.2 Zagorica II

9.917 m² veliko območje Zagorice II, ki se je nahajalo na južnem delu trase avtoceste Bič-Korenitka med profiloma P46 in P57, je bilo razdeljeno na sedem sektorjev od I do VII, v smeri zahod-vzhod. Slednji so imeli skupno mrežo kvadrantov, velikosti 5 × 5 m (sektor I se je nahajal v kv. AA 19–23, A 19–E 23, sektor II v kv. A 30–E 40, sektor III v kv. A 41–E 44, sektor IV v kv. A 45–F 54, sektor V v kv. AA 55–F 57; AC 57–B 61, sektor VI v kv. C 58–C 60). V pričujočem delu ga obravnavamo kot celoto in ga poimenujemo kot sektor 2.

Strokovna dela je opravilo podjetje Arhej, d.o.o., pod vodstvom Simone Tomažič, Barbare Hofman in Nikše Vujnoviča. Delovni postopki, so bili naslednji:

- najprej je bila opravljena strojna odstranitev humusa;
- po strojnih posegih je bil teren ročno očiščen, kopane so bile arheološke plasti in strukture do geološke osnove;
- vzporedno z omenjenim je bilo proti vzhodu izkopanih več testnih jarkov, ki pa so bili arheološko negativni;
- odkrite strukture so bile dokumentirane fotografsko, fotogrametrično, z risbo in v primerih večjih struktur ali povezujočih se segmentov z vertikalno fotografijo z A-stativom;
- merska podlaga je bila izvedena z interno koordinatno razdelitvijo v mreži 5 × 5 m, ki je bila prilagojena cestnemu

telesu; koordinatna mreža, vpeta v absoluten geografski okvir, je predstavljala podlago za zbiralne enote distribucije najdb;

- očiščene najdbe so bile razvrščene po obdobjih in glede na izpovednost izločene za nadaljnjo obdelavo;
- od ostalih postopkov je bila na terenu opravljena flotacija (vodno izpiranje)² zemeljskega vzorca iz intaktnih struktur;
- postopki, opravljeni na terenu, so shranjeni v enotnem zapisu baze podatkov, ki za celotno najdišče tvori arhiv, pripravljen za postizkopavalno obdelavo.

2 Oznaka FL označuje številko vzorca flotacije.

5.2 Izsledki

Glede na stratigrafsko sliko in podroben pregled najdb lahko dogajanje na arheološkem najdišču strnemo v pet časovnih faz (sl. 16), v katerih beležimo človekovo prisotnost na obravnavanem območju, in sicer v eneolitiko obdobje, mlajšo železno dobo, rimsko obdobje, zgodnjersrednjeveško in novoveško oziroma polpreteklo obdobje. V nadaljevanju najprej podajamo splošen stratigrafski pregled najdišča po posameznih sektorjih, nato pa podrobneje opisujemo skupne najdene arheološke strukture in najdbe v kronološkem sosledju od najstarejše do najmlajše faze.

5.3 Splošna stratigrafska slika

Petra Vojaković

Splošno stratigrafsko sliko zaradi večjega števila izkopavalcev in posledično različnega vrednotenja podajamo ločeno po sektorjih.

5.3.1 Zagorica I

Sektor 1a³

Primarno geološko podlago na najdišču je predstavljala plast jurskega apnenca in ilovice (SE 9). Nad njo se je formirala do 15 cm debela rumenorjava plast (SE 2), ki smo jo interpretirali kot glavno arheološko oziroma kulturno plast. Slednja je najverjetneje predstavljala zemljeno plast pod rušo oziroma humusom v času obstoja glavne rimske naselbinske faze na tem območju. V plasti SE 2 smo odkrili precejšnje število sledov jam. Nekdanja tla oziroma hodna površina iz časa rimske naselbinske faze se niso ohranila oziroma so bila uničena zaradi oranja. Edini možni ostanek nekdanjih tal bi lahko bila precej tanka plast (SE 2110), ki pa je bila ugotovljena samo v preseku 2004 na skrajnem zahodnem

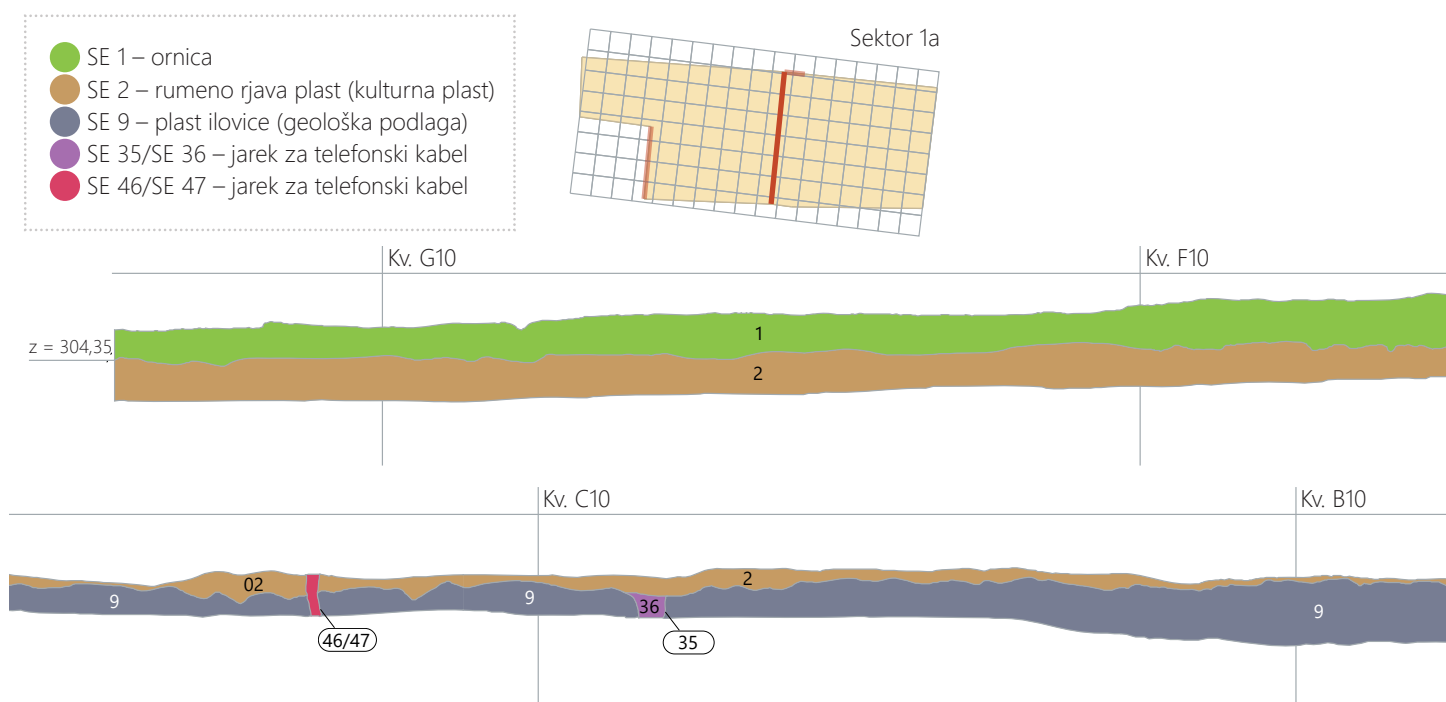
3 Načeloma se plasti na zahodnem delu sektorja 1a pojavljajo v nekoliko večjih globinah in se nato postopoma dvigajo proti vzhodnemu delu sektorja. Na vzhodnem delu sektorja 1a (kv. 15–17) je SE 9 že zelo blizu vrha, tako da je plast SE 2 že skoraj v celoti uničena z oranjem. Prav tako so večje globine na južnem delu sektorja 1a in se dvigajo v smeri severa.

robu sektorja 1a, medtem ko je v osrednjih in vzhodnih delih sektorja 1a nismo našli.

Plast SE 2 je bila prekrita z od 15 do 30 cm debelo ornico oziroma nekdanjo ornico, ki je bila sedaj zaraščena s travo (SE 1) (sl. 17).

Sektor 1b

Podobno splošno stratigrafsko sliko je bilo mogoče slediti tudi v sektorju 1b. Tudi tukaj je bila odkrita geološka podlaga, ki jo predstavlja plast ilovice (SE 9). Nad njo se je formirala do 15 cm debela rumenorjava plast (SE 17), ki je predstavljala ostanke hodne površine starejše faze. V njej so bile odkrite tako mlajše železnodobne grobne jame kot tudi jame različnih dimenzij in namembnosti. Slednje smo lahko na podlagi vnaprej določenih kriterijev povezali v stavbe, ki predstavljajo starejšo fazo rimske naselbinske faze. Plast SE 17 je bila prekrita z do 15 cm debelo plastjo temno rumenorjave gline (SE 2), ki smo jo interpretirali kot glavno kulturno plast v času obstoja rimske naselbinske faze na tem območju. Plast je bila po zgradbi naravnega izvora, a je hkrati zaradi uničenih oziroma neohranjenih hodnih površin predstavljala površino, v kateri smo zasledili večino jam in struktur. Na površini slednje pa so ležali tudi posamezni skupki stavbnega ometa oziroma prežgane gline in kamnov. Nad SE 2 je ležala do 30 cm debela temno rjava humusna plast (SE 1) oziroma ornica, zaraščena s travo (sl. 17).

17a Presek 1. Merilo 1 : 50.

Sektor 3

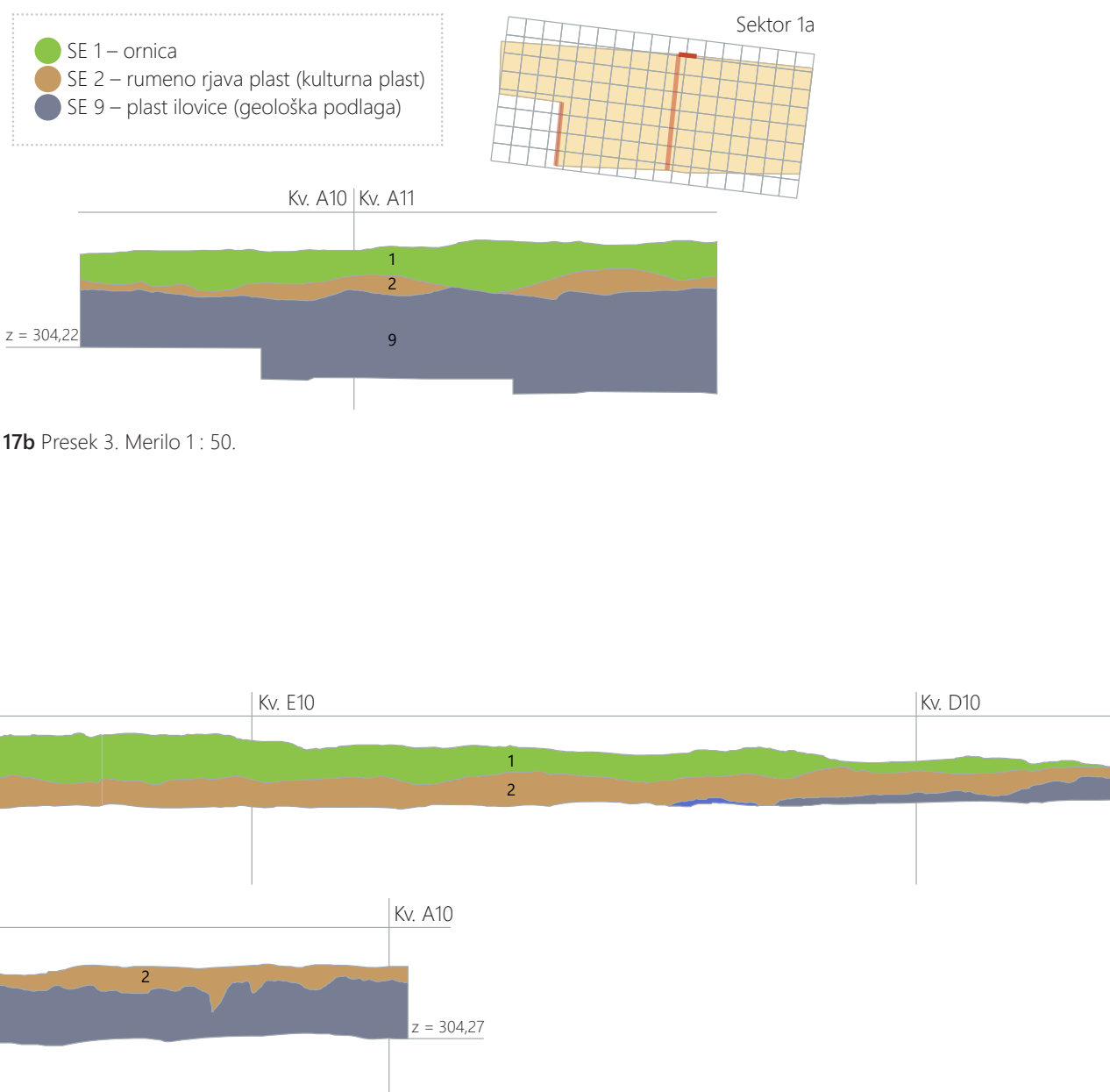
Geološko osnovo na območju sektorja 3 je tvorila plast rumenordeče muljaste gline s številnimi koščki oksidov (SE 3005). Površina slednje je padala v smeri severozahod–jugozahod oziroma v glavno strugo (SE 3006), ki smo ji sledili iz jugovzhodnega dela sektorja, in nedvomno sega tudi pod in južno od magistralne ceste.

Glavno topografsko značilnost tega dela kotanje tvori ozek greben iz sivobelega apnenca, ki je potekal v smeri sever–jug in izginjal tako v severni kot južni profil (SE 3010). Odtekanje površinskih voda med skalo in polnili po zamašitvi estavel dokazuje tudi sivorjav glinen mulj (SE 3013), ki se je nabiral v presledkih. Po barvi sodeč gre za plast, ki se je

izpirala iz SE 3004. Tudi v tem primeru so se na stiku med SE 3013 in ostenjem razpoke izlužile oksidne konkrecije.

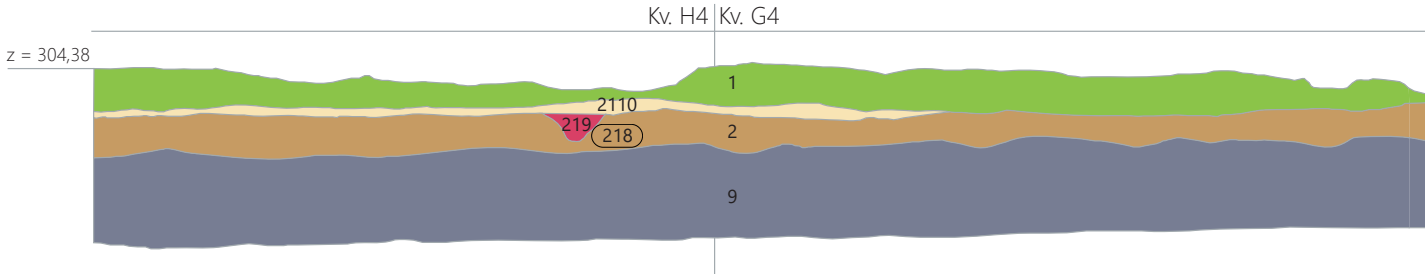
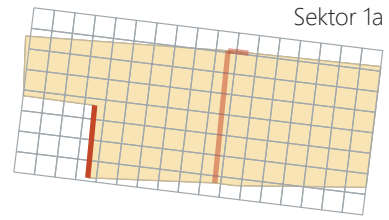
Nad strugo je bila dokumentirana rumenkasto rjava plast glinenega mulja, debela od 0,10 do 0,62 m (SE 3004), ki je pedogenetsko nedvomno povezana s postopnim odplavljanjem preoblikovanega prvotnega površja oziroma sterilne plasti (SE 3005), kar kažejo že vedno številnejši oksidi v njenem spodnjem delu.

Nad plastjo SE 3004 se je nahajala sivorjava muljasta plast z močnejšimi primesmi peščenih frakcij (SE 3003), ki je nastajala v redukcijskem okolju in izpričuje zastajanje vode. V plasti, debeli od 0,21 do 0,27 m, je bila srednjeveška keramika

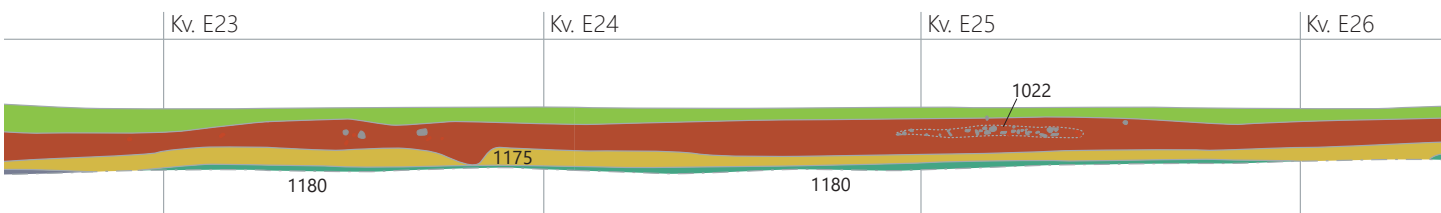
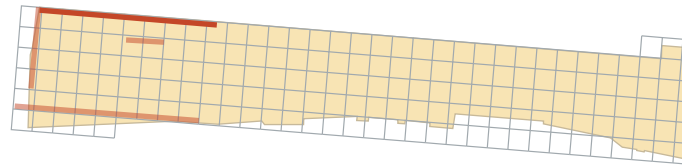
17b Presek 3. Merilo 1 : 50.

- SE 1 – ornica
- SE 2110 – nekdanja tla
- SE 2 – rumeno rjava plast (kulturna plast)
- SE 9 – plast ilovice (geološka podlaga)
- SE 218/SE 219 – jama za navpični nosilec oziroma stojka

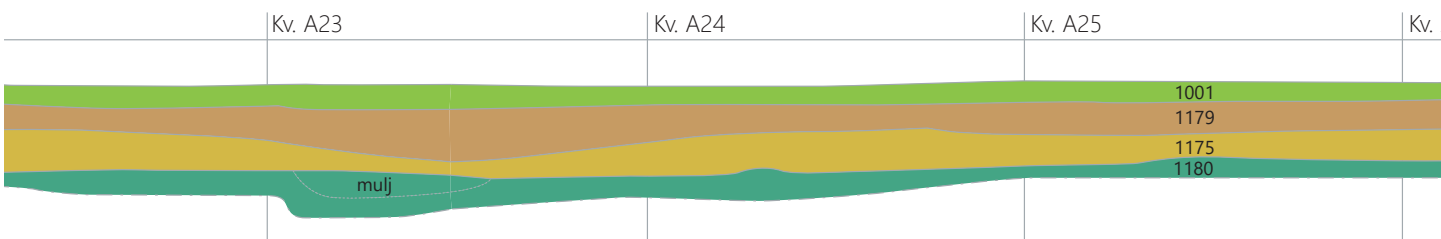
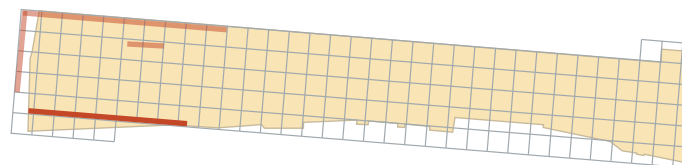
17c Presek 2004. Merilo 1 : 50.

- SE 1001 – ornica
- SE 1179 = SE 1320 – temno rjava ilovnata plast (kulturna plast)
- SE 1175 – zemljena plast
- SE 1011 – plast ilovice (geološka podlaga)
- SE 1180 – siva ilovnata plast

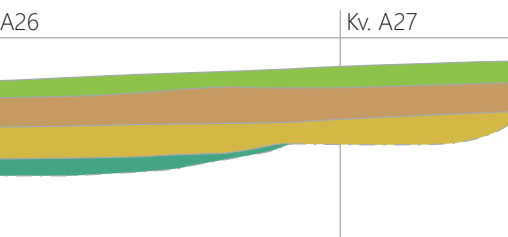
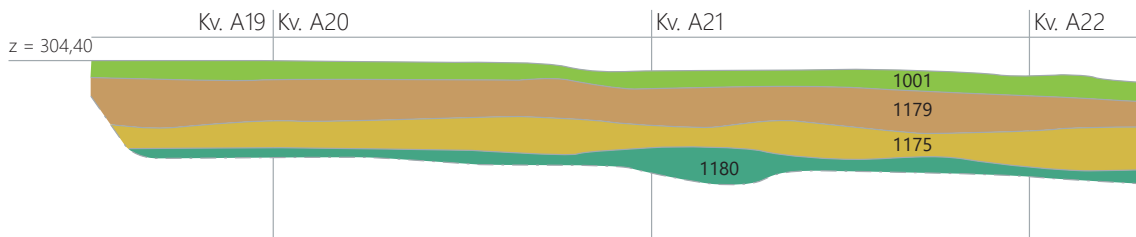
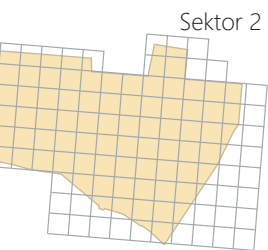
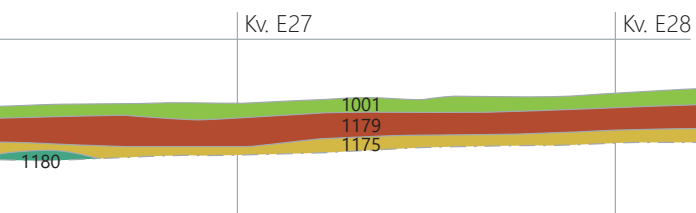
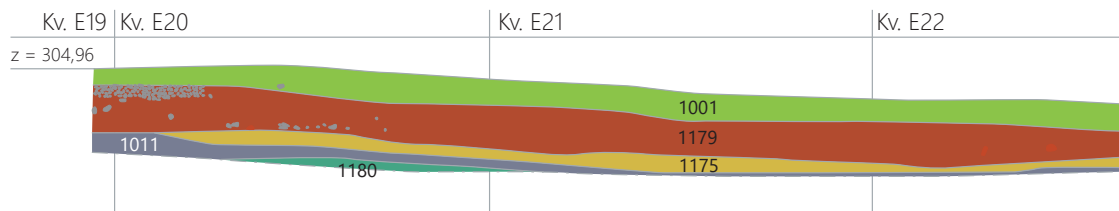
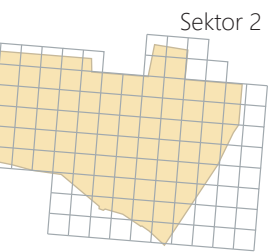
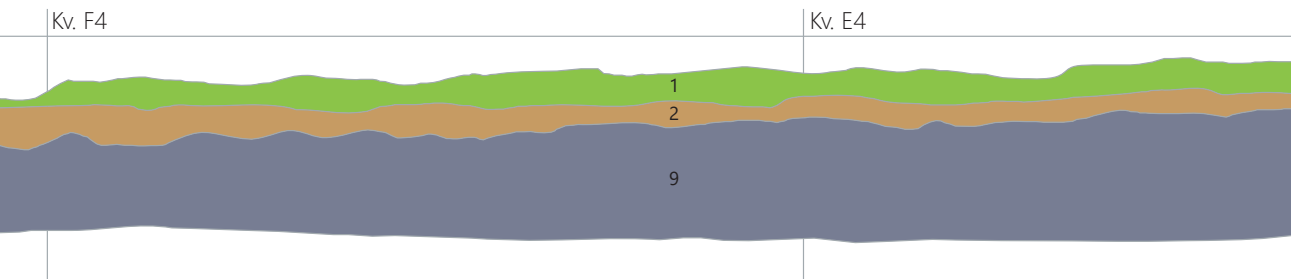

17d Presek 2003. Merilo 1 : 100.

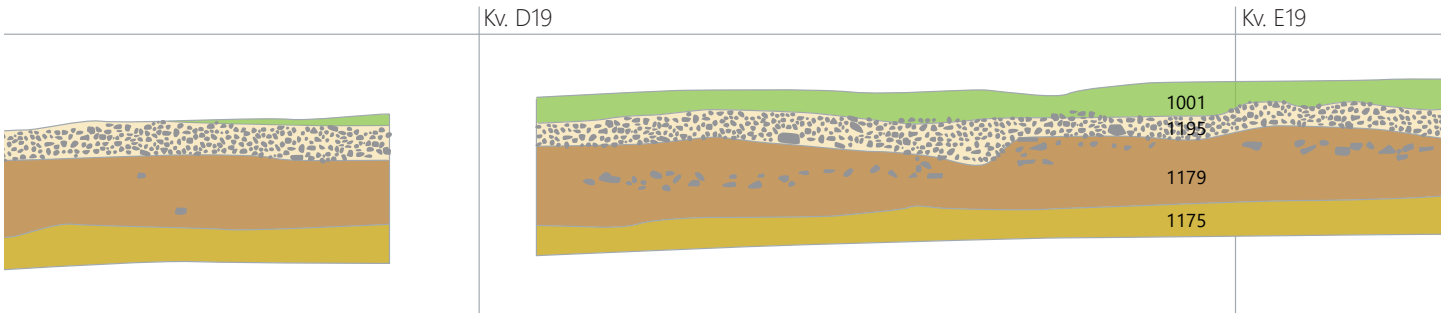
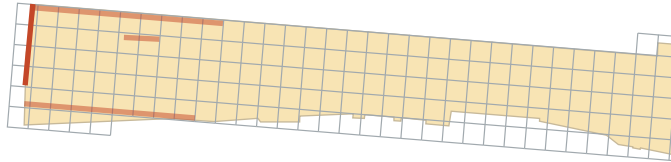
- SE 1001 – ornica
- SE 1179 = SE 1320 – temno rjava ilovnata plast (kulturna plast)
- SE 1175 – zemljena plast
- SE 1180 – siva ilovnata plast

17e Presek 2006. Merilo 1 : 100.

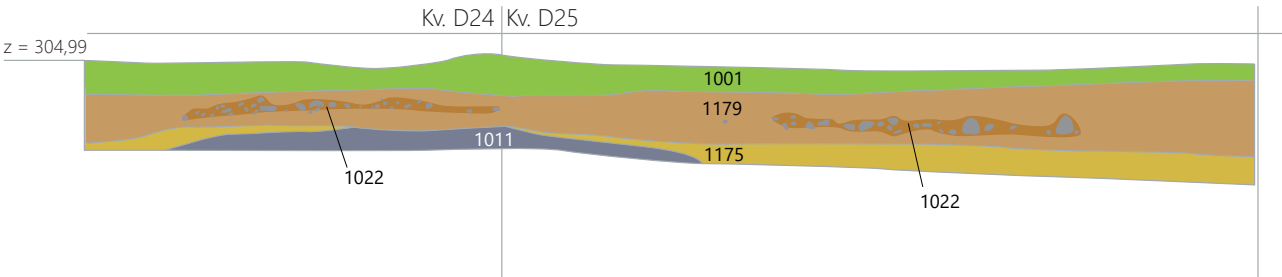
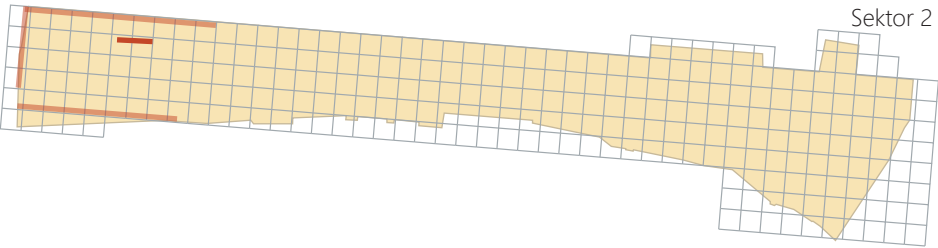

- SE 1001 – ornica
- SE 1195 – kolovoz/kamnita pot
- SE 1179 = SE 1320 – temno rjava ilovnata plast (kulturna plast)
- SE 1175 – zemljena plast
- SE 1011 – plast ilovice (geološka podlaga)
- SE 1180 – siva ilovnata plast

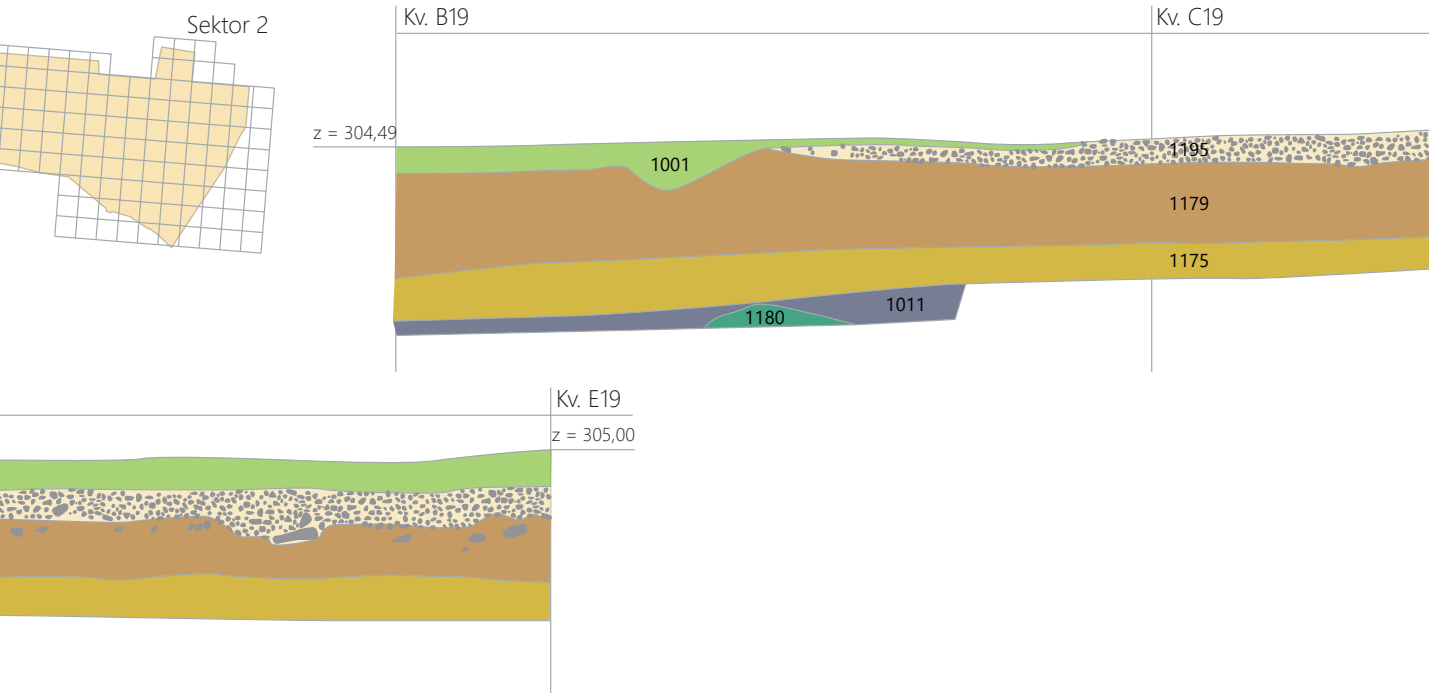

17f Presek 2007. Merilo 1 : 50.

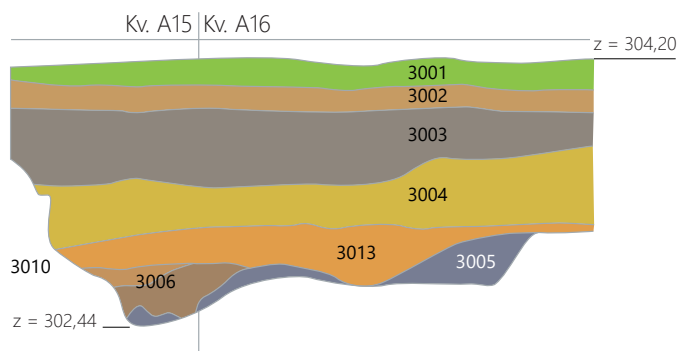
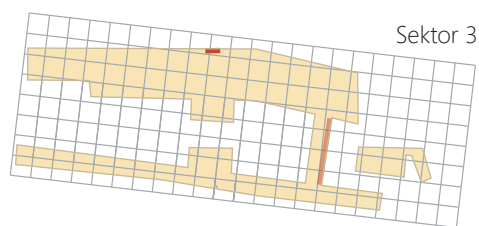
- SE 1001 – ornica
- SE 1022 – kamnita pot
- SE 1179 = SE 1320 – temno rjava ilovnata plast (kulturna plast)
- SE 1175 – zemljena plast
- SE 1011 – plast ilovice (geološka podlaga)

17g Presek 2008. Merilo 1 : 50.

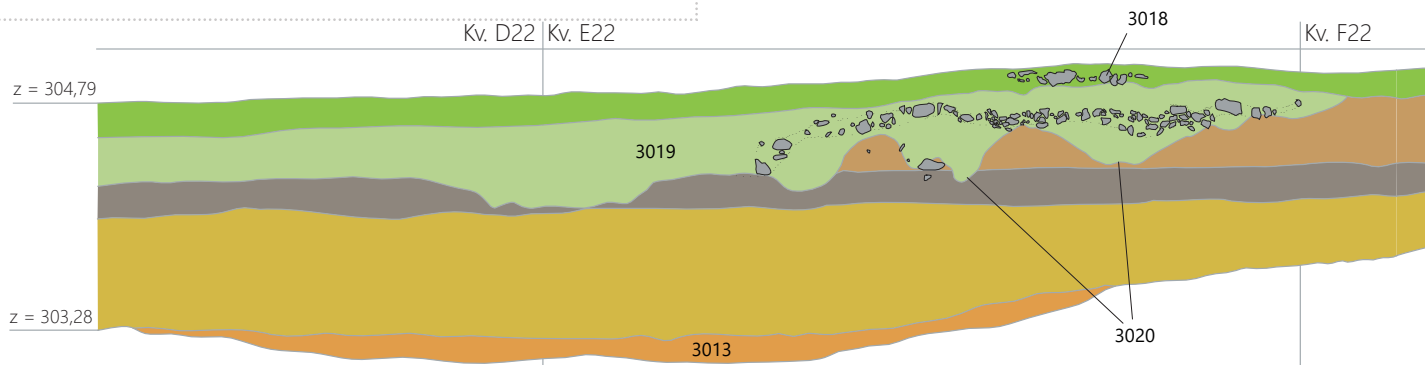
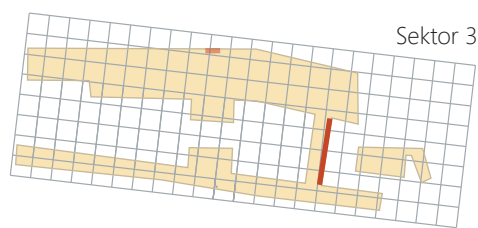

- SE 3001 – humus
- SE 3002 – temno rjava ilovnata plast
- SE 3003 – sivo rjava muljasta plast
- SE 3004 – rumenkasto rjava plast glinenega mulja
- SE 3013 – sivo rjav glinen mulj
- SE 3006 – struga
- SE 3005 – geološka osnova
- SE 3010 – apnenec

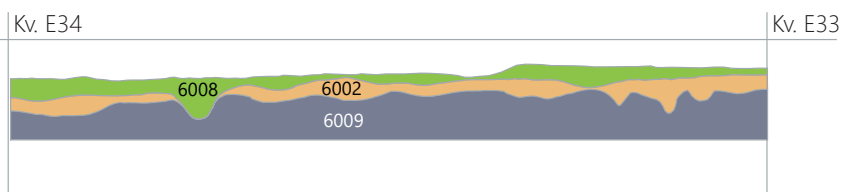
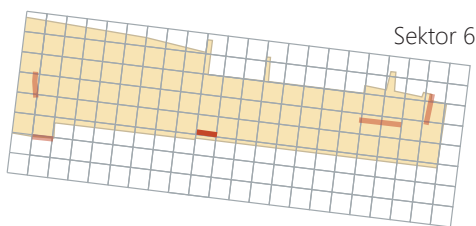
17h Presek AB v sektorju 3. Merilo 1 : 50.

- SE 3001 – humus
- SE 3018 – popravilo poti oziroma kolovoza
- SE 3019 – kolovoz
- SE 3020 – kolesnice in polnilo
- SE 3002 – temno rjava ilovnata plast
- SE 3003 – sivo rjava muljasta plast
- SE 3004 – rumenkasto rjava plast glinenega mulja
- SE 3013 – sivo rjav glinen mulj

17i Presek CD v sektorju 3. Merilo 1 : 50.

- SE 6008 – humus
- SE 6002 – rumeno rjava plast (kulturna plast)
- SE 6009 – plast ilovice (geološka osnova)

17j Presek 6001 v sektorju 6. Merilo 1 : 50.

redka, občutno pa se je povečalo število rimske (11 kosov) in predvsem prazgodovinske keramike (18 kosov).

Nad njo je bila dokumentirana temno rjava ilovnata plast (SE 3002), debela od 0,11 do 0,45 m. Slednja je vsebovala redke novoveške ter pogostejše poznosrednjeveške in rimske odlomke keramike. Le-ti kažejo, da gre za nekdanjo obdelovalno površino, v katero recentno oranje praktično ni več posegalo.

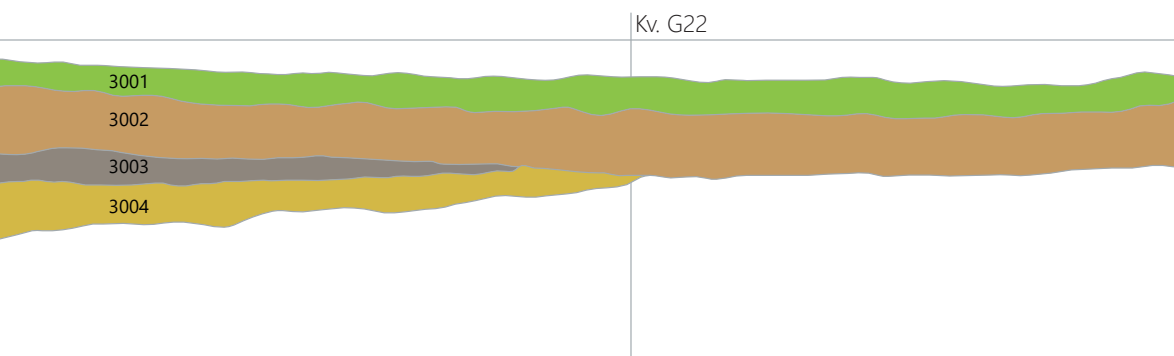
Območje je prekrila plast humusa (SE 3001), ki je na tem delu debela med 0,18 in 0,24 m (sl. 17).

Sektor 5 in 7

Na obeh sektorjih so stratigrafijo sestavljajo površinske plasti in sterilna podlaga, med katerimi so bile v sektorju 5, na prostoru depresije in pod prevojem ob magistralni cesti, vrinjene kulturne plasti. Zaradi strojnega oranja in erozije so

na meji med podlago in ornico, na predelih, kjer je bil teren nagnjen oziroma se je izravnal, od starejših plasti ostali jasno prepoznavni le negativni, različne vrste vkopov in brazd. Večino arheoloških stratigrafskih elementov v obeh sektorjih so sestavljale jame z enim ali več polnili različnih velikosti, stojke, stojke v jamah s kamnito konstrukcijo, velike plitke jame z žganino in pepelom in/ali lepom. Nekdanje hodne površine so predstavljale vidne manjše lise, ki so bile ohranjene med njimi.

Spodnji del obeh sektorjev je predstavljala sterilna osnova (SE 5028 in SE 7095), ki je bila preprejena z razpokami, polnimi preperine, v katero so segali rovi različnih živalskih vrst. To je dalo jalovini značilen marmorni videz in v nekaterih rovih so bile drobne infiltrirane sledi iz zgornjih plasti.

Celotno območje je bilo prekrito s koreninami in rastnim delom pšenice, ki je bila v zgodnji rasti, ko smo začeli izkopavanje, in deli koruznih stebel, ostanek preoranega strnišča prejšnje setve (SE 5001 = SE 5002 = SE 7001 = SE 7002). Na nekaterih mestih so preorani deli strnišča segali globoko v spodnji del ornice, zato je ornica včasih označena z dvema ločenima številka.

Stratigrafija v srednjem delu izkopnega polja sektorja 5 (v depresiji) je bila nekoliko bolj kompleksna, ne le zaradi bolj prepoznavnega zaporedja temveč zaradi intenzivnega nalaganja plasti, ki so bile povezane z različnimi konstrukcijami na tem prostoru.

V vseh treh presekih je bila jasno vidna dve oziroma tri-faznost konstrukcij z jamami. V smeri proti vzhodu je že med odstranjevanjem plasti postalo jasno, da so različne barvne lise v plasti (SE 5089) lahko tudi del višje ležeče plasti; podobnost premešanih polnil brazd pa je bila prevelika, da bi lahko omejili tudi možne vmesne plasti, ki niso bile več strnjene. Podobno je bilo tudi na dnu (SE 5090), ki v fazi izkopa tega preseka še ni bila odstranjena do dna.

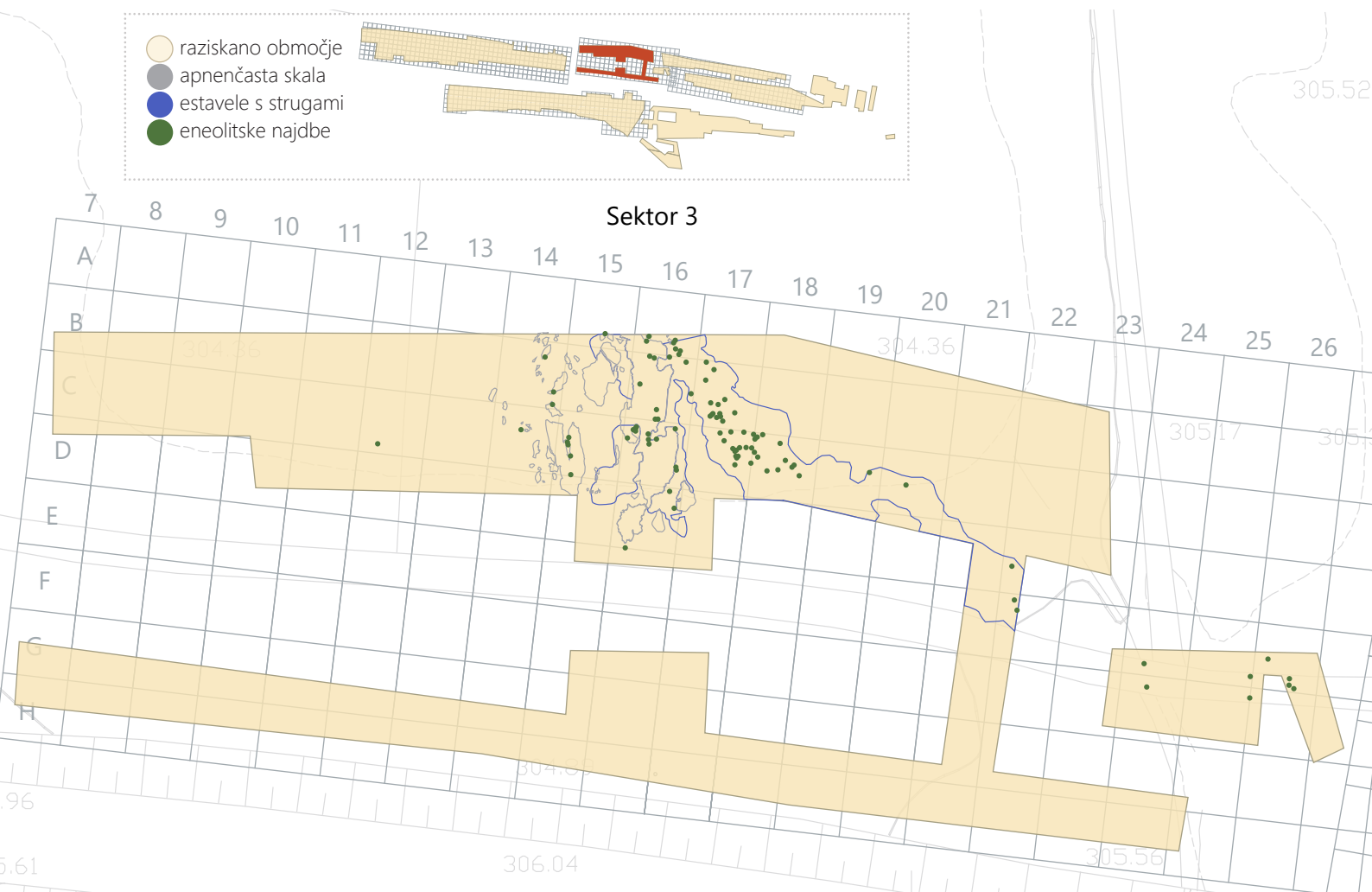
Sektor 8

Stratigrafija je bila v sektorju 8 razmeroma preprosta. Primarno geološko podlago je predstavljala plast rumenkasto rjavega peščenega mulja (SE 8034). Slednja je v pedogenetskem smislu predstavljala osnovo za nastanek svetlo rjave humozne plasti (SE 8003). Proti Rebri je bila debela tudi do 0,3 m, na južni strani pa se je izklinila. Slednja je predstavljala naravno formirano podlago, v katero so bile vkopane

naselbinske strukture, sama pa je bila arheološko sterilna. Glede na enakomerno debelino je verjetno nastala s presedimentiranjem prsti z južnih pobočij Rebri, nedvomno že pred mlajšo železno dobo. Zgolj ugibamo lahko, do katere mere je bila odstranjena v zgornjem delu oziroma koliko so zgodnesrednjeveške dejavnosti spremenile površino starejše faze poselitve.

Nad njo je bila ugotovljena humusna plast (SE 8002), v katero je na eni strani še posegalo recentno oranje, na drugi pa je tudi sama predstavljala orno plast, debelo od 0,9 do 0,36 m. Sestava najdb je temu primerna, saj je bilo v plasti najdenih le 50 mlajših kosov keramike, nekaj opeke in žebeljev, zato pa kar 323 odlomkov zgodnesrednjeveške keramike, osamljen odlomek ostenja rimskodobnega vrča in 9 kosov grafitne keramike, ki pripadajo srednje- oziroma poznolatskim loncem z navpično kaneliranim ostenjem. Slednji so bili koncentrirani v neposredni bližini (4 m stran) pozneje odkritih sočasnih struktur in to celo v smeri oranja, tako da njihova provenienca ni sporna.

Vse skupaj je prekrila plast humusa oziroma recentne ornice (SE 8001), ki je bila debela od 0,12 do 0,30 m in je vsebovala številne recentne odpadke (plastiko, kovino, opeko, mlajšo keramiko ...) kot tudi večje število kosov (v vsem sektorju je bilo dokumentiranih nad 200) keramike zgodnesrednjeveškega naselbinskega horizonta ter kamnov iz alohtonega rdečega peščenjaka (sl. 17).

18 Razprostranjenost eneolitskih najdb - I. faza. Merilo 1 : 1500.

5.3.2 Zagorica II

Sektor 2

Na območju Zagorica II je geološko osnovo predstavljala plast ilovice (SE 1011), nad katero se je formirala zemljena plast (SE 1175) debeline med 15 in 50 cm, v katero so bile vkopane nekatere jame in določena ognjišča. Nad njo se je nahajala do 15 cm debela plast (SE 1179 = SE 1320). Na njej so bili prepoznani ostanki objektov ter številne koncentracije kamenja in prežgane gline, na vzhodnem delu izkopnega polja pa so bili vanjo vkopani tudi grobovi. Plast je bila določena kot rimska hodna površina (G66–G74). Debelina plasti je bila neenakomerna in je proti zahodu naraščala zaradi gravitacijskega premeščanja tal, v osrednjem delu je bila na posameznih mestih tanjša ali uničena zaradi oranja. Nad njo je bila odkrita do 50 cm debela plast ornice (SE 1001), ki je vsebovala tako posamezne odlomke rimske kot tudi novodobne keramike ter kovinske predmete, dva novca (G162–G163), živalske kosti in bruse. Na vzhodni strani izkopnega polja so bile v to plast vkopane jame za kozolec. Celotno območje je bilo prekrito s travnato rušo (SE 1000).

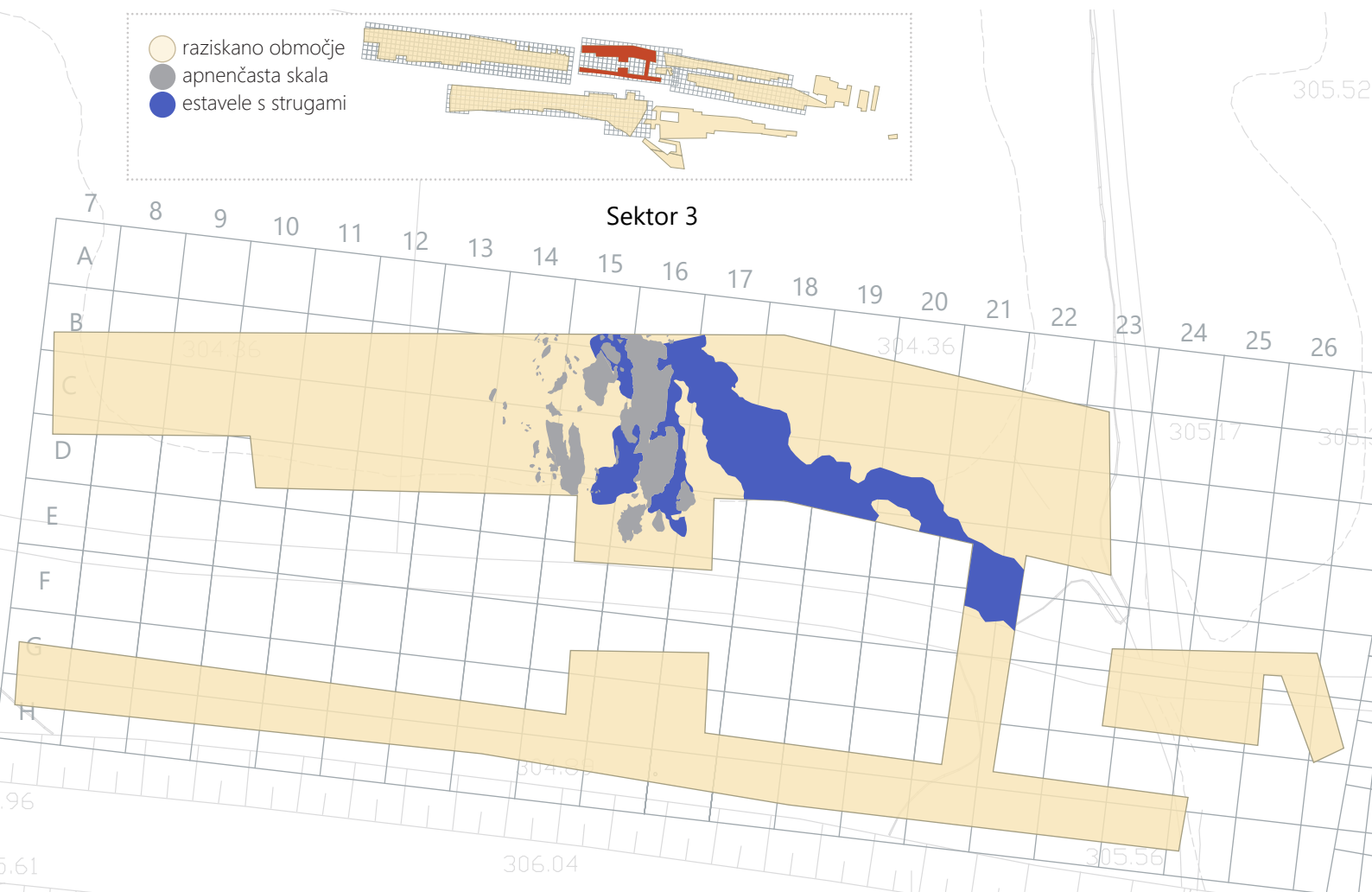
5.4 Poselitvene faze

5.4.1 Faza I: bakrena, bronasta in starejša železna doba

Andrej Gaspari

Na osrednjem, najglobljem delu sektorja 3 so bili odkriti sledovi najstarejših dejavnosti na celotnem območju raziskave (sl. 18). V starejših obdobjih prazgodovine je bila izraba prostora kot kaže omejena na izvennaselbinske dejavnosti, najverjetneje povezane z izkoriščanjem vodnih virov (Vičič *et al.* 2002, 95).

Geološko osnovo na območju sektorja 3 je tvorila plast rumenorodeče meljaste gline s številnimi koščki oksidov (SE 3005). Površje te plasti, ki naj bi nastajala pred več 10.000 leti, je bilo že v prazgodovini močno preoblikovano s pomočjo erozije in delovanjem estavel. Površina plasti je padala v smeri severozahod–jugozahod oziroma v glavno strugo (SE 3006), ki smo ji sledili iz jugovzhodnega dela sektorja, in je nedvomno segala tudi pod in južno od magistralne ceste

19 Tlorisni prikaz geološke osnove (SE 3010) in struge (SE 3006).

(sl. 19–20). V delu, ki je vodil proti oziroma iz estavel, je imela struga razmeroma ravno, 1–3 m široko dno z manjšimi kotanjami. Od okolice je bila ločena s strmo, okoli 0,3 m visoko brežino, ki jo je na vrhu spremljal položnejši del, kjer se je voda razlivala po okolici.

Glavno topografsko značilnost kotanje je tvoril ozek greben iz sivobelega apnenca, ki se je vlekel v smeri sever–jug in izginjal tako v severni kot južni profil (SE 3010) (sl. 19–20). Pred začetkom izkopavanja ni bil viden, z vrhovi pa je segal skoraj na površino, natančneje v SE 3002. V nasprotju z zahodno ležečimi skalami v sektorju 1, ki so jih deloma odstranili domačini, ker so ovirale kmetijsko obdelavo, vrhovi grebena niso bili pokresani. V vrhnjih delih, do 0,5 m v globino, so bile očitne erozijske oblike (škraplje, luknje, žlebiči ...), na spodnjem, masivnejšem delu so bili prisotni sledovi kemične korozije, kot so zaobljenost, horizontalne zajede in površinska preperelost. Del žlebičev, ki so bili vidni tudi v spodnjih delih, je zanesljivo deloval oziroma nastal po odložitvi polnil, saj smo bili ob deževju na tistih mestih

priča odtekanju vode s površja, večina ostalih pa kaže, da je bil greben kar nekaj časa izpostavljen atmosferilijam. Odtekanje površinskih voda med skalo in polnili po zamažitvi estavel dokazuje tudi sivorjav glinen melj (SE 3013), ki se je nabiral v presledkih. Po barvi sodeč gre za plast, ki se je izpirala iz SE 3004. Tudi v tem primeru so se na stiku med SE 3013 in ostenjem razpoke izlužile oksidne konkrecije.

V najglobljih kotanjah je strugo zapolnil sivorjav glinen melj (SE 3011), ki v samih rovih estavele ni bil izrazit. Pedogenetsko je plast povezana s prvotnim površjem (SE 3005), zaradi močne navlaženosti je privzela bolj sivo, redukcijsko barvo. Na zunanji strani plasti se je v nekaterih manjših kotličih izlužila plast oksidnih konkrecij. Poleg številnih drobcev oglja je bilo v plasti najdenih tudi 25 kosov keramike, ki zaradi fragmentarnosti v tej fazi analize niso natančneje opredeljivi (domnevno bronasta doba in starejši halštati), ter majhna ozka klina iz prozornega roženca z retuširanim robom (PN 3090) in še en manjši kamen, ki ga prav tako obravnavamo kot tujek v sicer finoizrnatem sedimentu. Najdbe so se

20 Pogled na geološko osnovo (SE 3010) in del struge (SE 3006).

pojavnale po vsej globini plasti, kar dodatno kaže na njen fluvialni nastanek in s tem do neke mere reducira možnost, da gre za predmete, ki so se ohranili v položaju, kot so bili zapuščeni. Glede na razliko v barvi plasti oziroma manjšo vsebnost organskih usedlin bi morda smeli domnevati, da je nastajala v času, ko so bile estavele oziroma struga še aktivni. Zanimivo je, da v tej plasti ni bilo toliko manjših kremenčevih kamnov, za katere geologi menijo, da bi jih lahko izbruhala estavela. Takšnih kamnov, ki bi s svojo obliko in zaobljenostjo kazali na daljši transport, na tem območju namreč ni najti.

V skrajnem jugovzhodnem delu sektorja je bilo na dnu sonde v plasti, ki smo jo po barvi, sestavi in konsistenci sprva opredelili kot arheološko sterilno (SE 3005), najdeno strgalo iz zelenorjavega tufa z očitnimi retušami po celotnem robu (PN 3091). Najdba sodi v kontekst erodiranja prvotne površine, ki je rezultiralo v akumulaciji na območju podolgovate depresije v smeri estavele.

Najstarejše polnilo struge in estavel je ponekod prekrival gline melj, ki je bil zaradi velike vsebnosti organskega detrita temno rjave do črne barve (SE 3007), kar kaže na obdobje

zamočvirjanja kotanje. V plasti, ki je delno zapolnjevala tudi rove, ki so vodili v skalni del požiralnika, so bili najdeni razmeroma številni fragmenti prostoročno izdelane prazgodovinske keramike (99 kosov). V plast so padle posamezne večje skale z grebena, ki so bile na površini močno kemično korodirane. Med fragmenti posod so prevladovali taki iz trdo žgane, prečiščene keramike s temno rjavo do sivo površino in črnim prelomom (odebeljena navpična ustja), pojavljala se je tudi svetlo rjavo do rdečkasta, bolj porozna keramika s temnim prelomom (npr. ostenje z bradavico, ki jo obdaja koncentrična kanelura, izdelano iz trdo žgane gline s primesmi peska).

Najmlajše polnilo struge in estavel je tvorila glina temno sive do rjave barve (SE 3008), ki je na eni strani vsebovala manj organskih snovi kot SE 3007, na drugi pa več materiala, ki naj bi ga izbruhala estavela. Ob takih priložnostih naj bi po mnenju geologov pritisk lahko dosegal celo nekaj barov. Kronološko razmerje med obema polniloma ni popolnoma jasno, saj sta stratigrafsko v superpoziciji, ponekod pa je črna plast segala na površino SE 3008. Težavo povzroča predvsem močna prevotlitev neposredne okolice

oziroma vhodov v estavele, saj je bila ponekod sterilna plast z oksidi (SE 3009), zelo podobna SE 3005, dokumentirana nad SE 3007, SE 3008 oziroma SE 3011. Domnevno gre za zgornji del ostenja rovov, ki so vodili v notranjost estavele.

Nad strugo je bila dokumentirana rumenkasto rjava plast glinenega mulja, debela od 0,10 do 0,62 m (SE 3004), ki je pedogenetsko nedvomno povezana s postopnim odplavljanjem preoblikovanega prvotnega površja oziroma sterilne plasti (SE 3005), kar kažejo že vedno številnejši oksidi v njenem spodnjem delu. Plast, ki je v bližini estavel vsebovala tudi posamezne kemično korodirane bloke apnenca, je zapolnila kotanje na površini sterilne plasti. Debelina plasti, ki se je nedvomno odložila po zamašitvi estavel, se je na območju skalnega grebena in še posebej nad estavelami povečala. Zahodno od grebena so se na meji s sterilno plastjo pojavljali razmeroma številni kosí halštatske keramike, ki so na dno plasti nedvomno dospeli zaradi večje specifične teže, sicer pa je bila prazgodovinska keramika zastopana s kar 56 najdbami, rimska pa le z 12 kosi. Med zanimivejšimi najdbami iz te plasti omenimo keramično vretence s sploščenim spodnjim delom iz porozne, svetlo do sivorjave keramike, več spodnjih delov masivnih posod iz rdečerjavo žgane keramike s črnim prelomom in primesmi peska ter manjšo klino iz sivo zelenkastega kremenca z retuširano ostrino (PN 3021).

Najdbe

Večina kamnitih orodij, npr. jedro z uporabnimi retušami iz temno sivega roženca (PN 3041); praskalo na klini iz oranžno rdečega roženca (PN 3074); polovica glajene ploščate sekire z vzporednimi robovi in blago zaobljeno ostrino iz svetlo sivega tufa (PN 3034) in odbitkov je bila najdena v spodnjem delu plasti SE 3008 oziroma blizu stika s SE 3011. Kamniti izdelki so se prostorsko koncentrirali v bližini leve brežine struge, 4–8 m vzhodno od največje estavele v severnem profilu. Sicer je SE 3008 vsebovala precejšnje število (77) odlomkov prostoročno izdelane keramike, med katerimi bi lahko posamezne pripisali značilnim starejšehalštatskim oblikam. Izstopata npr. noga (ciborija ?) z razširjeno stojno ploskvijo ter odlomki ustij (lonci, globoke skodele) in dna. Keramične najdbe so se zanimivo koncentrirale tik ob estavelah ali južno in zahodno od njih, kar bi morda nakazovalo smer, od koder so bile presedimentirane. Vsaj na podlagi preliminarne ogleda na odlomkih ni bilo mogoče ugotoviti sledi, ki bi pričale o daljšem vodnem transportu. Glede na najdbe iz kamna tudi del keramike po vsej verjetnosti pripada starejšim obdobjem prazgodovine.

Vsekakor glede na stratigrafijo polnil ni mogoče reči ničesar bolj določenega o procesih ali aktivnostih, ki so privedle do

odložitve kulturnega gradiva. Še najbližja se zdi domneva, da je bila okolica estavele, ki je očitno predstavljala zanimiv vodni vir, poseljena vsaj že v eneolitiku (o tem priča tudi kamnita sekira jezičastega tipa iz višje ležečega sektorja 1). Če je naša domneva o kemičnih lastnostih polnil, ki naj bi vplivale na nastanek horizontalnih zaje v skalnem grebenu, pravilna, bi lahko sklepali, da je bil takrat skalni greben še na prostem. Prehajajoča obarvanost polnil in mešanje kronološko različnega gradiva kažeta, da je do zamašitve prišlo postopno; kmalu po starejši železni dobi estavele niso bile več aktivne. Celotna kotanja se je sukcesivno zapolnila s sedimenti, ki so v končni fazi prekrili tudi najvišje vrhove skal. Zastajanje vode, o katerem priča siva obarvanost mlajših sedimentov, je bilo očitno precej dolgotrajno, kar pomeni, da na ožje območje v rimskem obdobju skoraj zagotovo ni bilo naseljeno. Latenski in rimski grobovi ter bivanjska in gospodarska arhitektura se tako širijo na višje ležečih in poplavam manj izpostavljenih površinah na nizkem hrbtu v sektorju 1 in južno od magistralne ceste.

5.4.2 Faza II: mlajša železna doba

Ahac Šinkovec, Andrej Gaspari

Naslednjo fazo poselitve prostora predstavljata del mlajšeželeznodobne naselbine ter njej pripadajoče grobišče (sl. 21). Naselbina je bila odkrita na območju privzdignjene terase na južnem pobočju vzpetine Rebrí v sektorju 8. Slednja potrjuje primernost ugodne južne lege za poselitev, saj je šlo za razgleden teren precej nad zamočvirjenim dnom kraškega polja. Naselbini pripadajoče grobišče je bilo v ravninskem predelu v skrajnem zahodnem delu najdišča oziroma sektorja 1b.

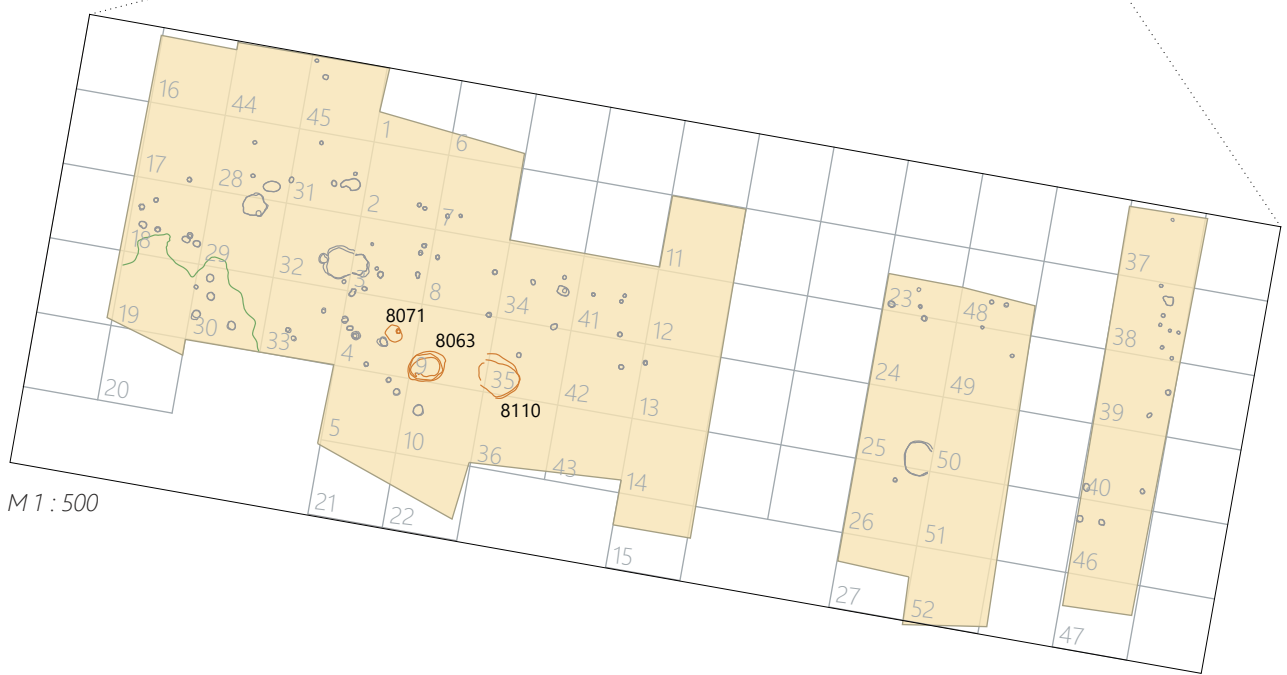
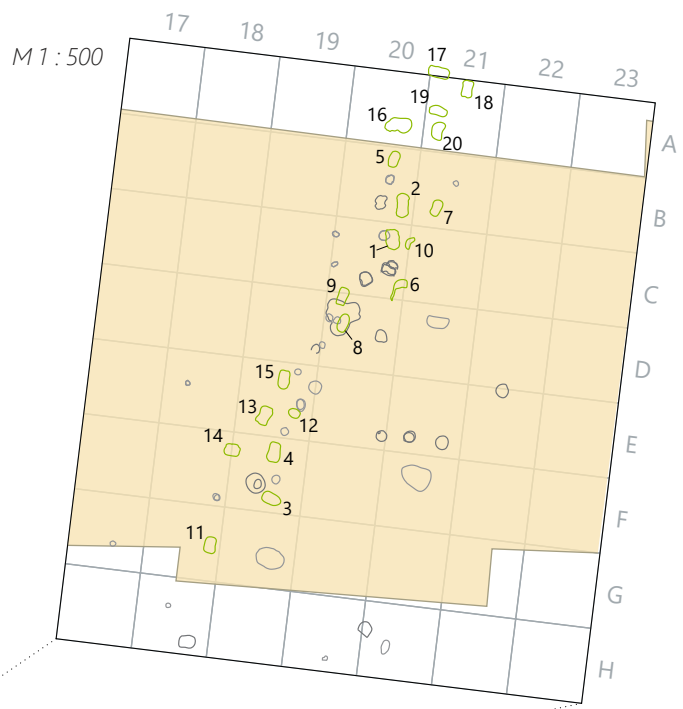
Naselbina

Andrej Gaspari

Na območju sektorja 8, na najvišjem, skrajnem vzhodnem delu celotnega raziskanega območja, na privzdignjeni terasi oziroma platoju polkrožne oblike na južnem pobočju Rebrí, so bili odkriti mlajšeželeznodobni naselbinski ostanki.

Ostanki stavbnih in uporabnih struktur mlajšeželeznodobnega naselbinskega horizonta so bili omejeni na en manjši vkop in dve večji (odpadni?) jami, ki so ležali na južnem robu osrednjega dela sektorja. Na tem mestu se je gostota vseh struktur zmanjšala, saj so bili južneje od latenskih jam, ki so ležale bolj ali manj v eni črti (raho odklonjene od smeri vzhod–zahod) na razdalji 11,5 m, dokumentirani le še štirje (najverjetneje zgodnesrednjeveške) manjši vkopi oziroma jame za stojke. Polnila vseh treh latenskih jam smo zasledili

- raziskano območje
- jama brez najdb
- jama z najdbami
- plast
- mlajša železna doba
- grob
- jama z najdbami

21 Razprostranjenost mlajšeželeznodobne naselbine in grobišča, II. faza. Merilo 1 : 500 in 1 : 5000.

22 Pogled na mlajšeželeznodobno jamo SE 8063.

23 Pogled na mlajšeželeznodobno jamo SE 8110.

24 Pogled na mlajšeželeznodobno jamo SE 8071.

na površini SE 8003. Lise polnil, ki jih je sestavljala temno rjava meljasta plast, so bile na površini zelo slabo zaznavne.

Polnilo vkopa okroglo-ovalne oblike (SE 8038), z 0,6 m dolgo daljšo osjo in globoko do 0,18 m, je vsebovalo dno lonca, preluknjano ostenje iz grafitne keramike, glineno utež in številne kose ožgane gline (43), med katerimi izstopa fragment z odtisom debla.

Večja jama (SE 8063) ovalne oblike (daljša os 2,63 m) je imela neravno dno in strme oziroma navpične stene, pri čemer se je ena stranica stopničasto zalomila (sl. 22). Do 1,2 m globoka jama je vsebovala dve polnili, od katerih je starejše (SE 8083) ležalo okoli 0,5 m pod površino mlajšega (SE 8064). Medtem ko so bili predvsem v zgornjem delu starejšega polnila najdeni maloštevilni odlomki rdečerjavo žgane, porozne keramike s primesmi peska, koščki lepa in drobci oglja, so bili na površini mlajšega odkriti rdeč kamen zrnate strukture in skupno 44 fragmentov keramike, med njimi več odlomkov grafitne keramike in del močno izvihanega ustja posode iz fine sive keramike. Glede na bližino drugih dveh latenskih jam in koncentriranje sočasnih najdb izven struktur ne more biti dvoma, da tudi SE 8064 pripada latenskemu obdobju.

Druga večja jama (SE 8110) je ležala 2,6 m vzhodno od prve in je bila prav tako nepravilne, okroglo-ovalne oblike z daljšo osjo 2,85 m (sl. 23). Globina vkopa s strmimi, mestoma previsnimi stenami in razgibanim dnom je bila do 1,47 m. Poleg keramike, ki se je koncentrirala v zgornjih 10 cm polnila, torej podobno kot pri prejšnjem vkopu (SE 8064), je bilo v polnilu najdenih 23 manjših kosov rdečkastega zrnatega skrilavca, dva večja apnenčasta kamna (30 × 15 × 10 cm), trije kosi ožgane gline in en kos žindre. Keramika obsega 52 večjih in manjših fragmentov posod, izdelanih na lončarskem vretenu, kot tudi kose prostoročno ali na počasnem vretenu izdelanih loncev. Med značilno fino latensko keramiko sodi odlomek izvihanega ustja z ravnim robom, ki ima svetlo sivo glajeno površino in oranžnorjav prelom. Največ fragmentov pripada večjemu loncu oziroma pitosu iz porozne keramike s svetlo rjavo, luknjičavo površino in temno sivim prelomom. Vsaj trije večji kosi pripadajo loncem z rahlo izvihanim ustjem, visokim strmim vratom in trebušastim ostenjem. Gre za posode iz sivorjavo žgane, lisaste keramike, izdelane na počasnem vretenu ali prostoročno. Zanimiv je manjši potlačen lonec z nizkim izvihanim ustjem iz temno sive porozne keramike, ki je na ostenju okrašen s kratkimi in širokimi vodoravnimi brazdami. Najdenih je bilo tudi nekaj fragmentov ostenj loncev iz grafitne keramike z navpičnimi kanelurami.

Ni izključeno, da tej fazi poselitve pripadata tudi ostanka plitvih vkopov, okoli 1,5 m vzhodno od SE 8038. Jama nepravilne oblike (SE 8071; daljša stranica meri 1,13 m) ni bila globlja od 0,1 m in je imela ravno dno (sl. 24). V polnilu (SE 8072), ki po barvi ustreza latenskima vkopoma, smo našli 73 kosov hišnega lepa in glinenih uteži, dva dela žrmelj iz skrilavca ter drobce oglja. Polnilo in vkop je v zgodnjem srednjem veku presekala stojka (SE 8016) zahodne fronte objekta II. Drugi, domnevno latenski vkop (SE 8073), je ležal le 0,15 m od prejšnjega, zato ni izključeno, da je šlo prvotno za en sam vkop. To nakazuje tudi barva polnila (SE 8074), ki je vsebovalo še nekaj drobcev oglja in 11 kosov hišnega lepa, med njimi tudi fragment z odtisi treh palic.

Zanesljivejša določitev namembnosti latenskih struktur pod Rebrijo ni mogoča, vendar gre najverjetneje za ostanke naselbinske dejavnosti, ki je bolj ali manj sočasna grobovom v sektorju 1 s konca srednjega in začetka poznega latena ter posameznim kosom keramike iz polnila naravnega jaška v sektorju 7. Gradivo iz obeh večjih in manjšega vkopa (posode, keramika, uteži, drobcu oglja, kamni) kaže, da jih lahko najverjetneje interpretiramo kot odpadne jame. Zaradi omejenega območja raziskovanja ter omenjenih post-depozicijskih procesov ni mogoče o latenski fazi reči ničesar bolj določenega. Izjemno redki kosi rimskodobne keramike kažejo, da do zgodnjega srednjega veka oziroma obdobja, iz katerega na prostoru vznožja Rebri izvirajo gosto posejani ostanki stanovanjske in gospodarske arhitekture, ne moremo računati z intenzivnejšo poselitvijo.

Jama z večjo vsebnostjo latenske keramike (SE 1079/1090) ter koncentracija žlindre (SE 1072/1073; radiokarbonska datacija:⁴ LTL18331A 2217 ± 45 BP, kar ob standardni deviaciji 1σ (68.2% verjetnost) pomeni razpon 319–206 BC, ob 2σ (95.4% verjetnost) pa med 389–180 BC (sl. 144, 147), je bila odkrita tudi na območju Zagorice II.

Grobišče

Ahac Šinkovec

Na ravninskem predelu v skrajnem zahodnem delu najdišča oziroma sektorja 1b je bilo odkrito naselbini pripadajoče grobišče z 20 žganimi grobovi. Grobišče pripada mokronoški kulturni skupini, ki se je v času mlajše železne dobe razprostirala na območju vzhodne Slovenije in severozahodne Hrvaške.

Grob 1

Način pokopa: žgan plani grob.

Opis: Grob 1 je ležal v kv. C20 (sl. 21). V sterilno osnovo vkopana grobna jama (SE 272) je imela četverkotno obliko z zaobljenimi vogali. Merila je 1,3 × 0,9 m, z daljšo stranico usmerjeno od severa proti jugu. Skoraj navpične stranice so ostro prehajale v ravno dno, ki je bilo v severnem delu rahlo poglobljeno. Največja ohranjena globina jame je znašala 0,43 m (sl. 25). Jama je bila zapolnjena s temno rumenkasto rjavo ilovico (SE 271), ki je vsebovala drobce železovih oksidov in oglja. Na dnu severnega dela jame so ležali sežgani ostanki kosti, na katere sta bili položeni vsaj dve slabo ohranjeni fibuli. Južno od njih sta bili najdeni dve keramični posodi (sl. 26–27).

Kostni ostanki: kalcinirane kosti v grobni jami.

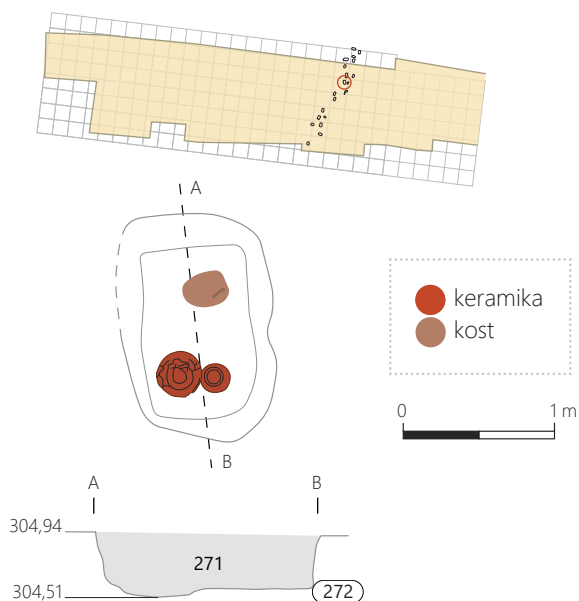
Organski/rastlinski ostanki: oglje.

Grobni inventar: G1–G4

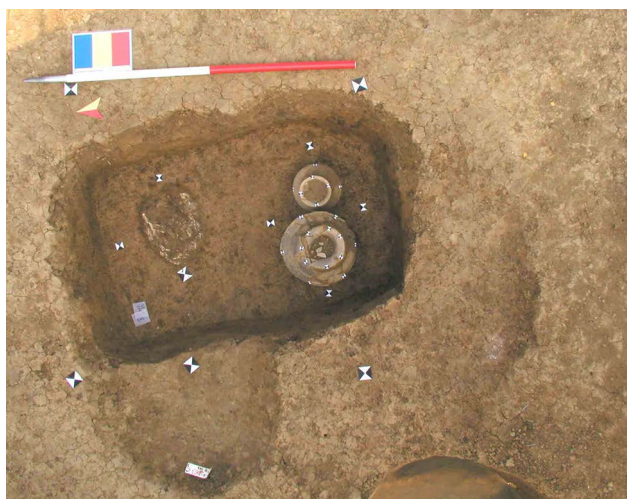
Med kovinskimi najdbami iz groba so bili ostanki dveh fibul. Od prve se je ohranil del noge z ležiščem za iglo (G1), ki ga najverjetneje lahko pripišemo železni fibuli srednjelatske sheme z žičnatim lokom in dolgo peresovino. Tovrstne fibule se pogosto pojavljajo na bližnjem grobišču v Rojah pri Moravčah (Knez 1977, t. 1: 11; t. 3: 2–7, 14; t. 5: 2, 4; t. 11: 2–5, 7; t. 13: 15). Dragan Božič fibule tega tipa uvršča med značilne dodatke moških grobov stopnje Mokronog IIIa, ki so v grobovih običajno zastopane posamično (Božič 1999, 210). Od druge, bronaste fibule (G2), se je ohranilo več odlomkov dolge peresovine iz vsaj 20 navojev, izdelane iz debele, v preseku sploščene žice. Takšna peresovina se pojavlja pri fibulah vrste Magdalenska gora in fibulah, ki so po obliki podobne vrsti Valična vas, le da imajo daljšo nogo. Obe vrsti sta tako kot železna fibula značilni za stopnjo Mokronog IIIa, vendar pa se pretežno pojavljata v ženskih grobovih (Božič 1999, 210–211).

Kombinacija železne in bronaste fibule je za poznolatske grobove neobičajna. V redkih moških grobovih, ki so vsebovali več kot eno fibulo, praviloma naletimo izključno na železne primere. Prav tako se zdi malo verjetno, da sta bronasta in železna fibula tvorili par, značilen za žensko nošo. Zaradi tega domnevamo, da gre v obravnavanem primeru za dvojni grob, v katerem sta bila pokopana moška in ženska oseba. V tem primeru bi med najdbami iz groba pričakovali še eno bronasto fibulo, ki pa se bodisi ni ohranila ali pa je bila po odkritju izgubljena. Omeniti velja, da sta bili v terenskem opisu groba zabeleženi dve fibuli, pri čemer pa je vprašljivo, ali je bilo skromne ostanke železne fibule na terenu sploh mogoče prepoznati. Povsem mogoče je namreč,

⁴ VZ 1007.

25 Grob 1: tloris in presek. Merilo 1 : 50.

26 Grob 1.

27 Detajl grobnih pridatkov v grobu 1.

da se omemba fibul iz groba nanaša na bronasti fibuli. To domnevo potrjuje tudi skica groba iz dnevnika Dragana Božiča, na kateri je obema fibulama natančno določena lega. Da bi bilo mogoče železni fibuli na podlagi njenih skromnih ostankov določiti lego, pa se zdi skoraj nemogoče. Kljub temu bi odgovor na zastavljeno vprašanje omogočila šele antropološka analiza ohranjenih kostnih ostankov iz groba.

Poleg fibul sta bili v grobu najdeni še dve keramični posodi. Prvo (G4) uvrščamo med glinenke tipa 1.2, ki so se pojavile v zaključni fazi srednjega latena, v uporabi pa so bile tudi še v času poznega latena. Druga posoda (G3) pripada glinenkam tipa 1.3, ki so značilne predvsem za stopnjo Mokronog IIb, posamezni primeri pa izvirajo tudi še z začetka poznega latena.

Datacija: grob lahko na podlagi grobnih pridatkov datiramo v starejšo fazo poznolatskega obdobja (Mokronog IIIa).

Grob 2

Način pokopa: žgan plani grob.

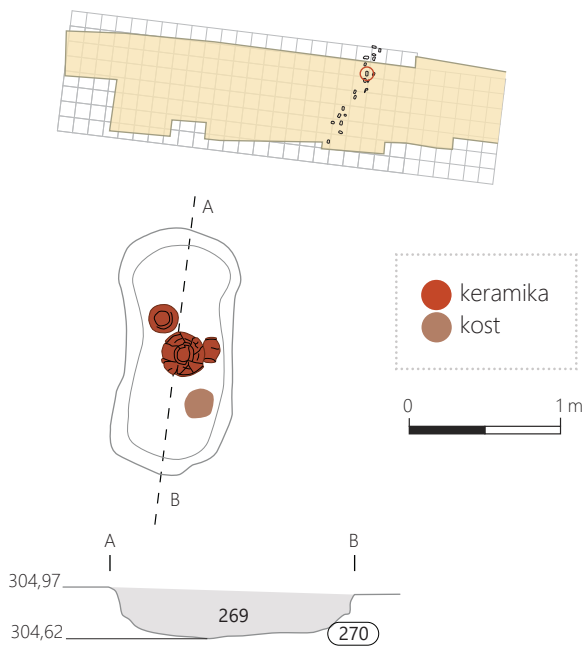
Opis: Grob 2 je ležal v kv. B20 (sl. 21). V sterilno osnovo vkopana grobna jama (SE 270) je imela podolgovato obliko z zaobljenimi krajšimi stranicami. Merila je 1,6 × 0,8 m, z daljšo stranjo usmerjeno od severa proti jugu. Daljši stranici sta imeli skoraj navpične stene, medtem ko sta bili krajši rahlo poševni in sta zaobljeno prehajali v ravno dno. Ohranjena globina jame je znašala 0,35 m (sl. 28). Jama je bila zapolnjena s temno rumenkasto rjavo ilovico (SE 269), ki je vsebovala drobce železovih oksidov in oglja. V osrednjem delu jame so bile odkrite tri keramične posode. Južno od njih je ležal skupek sežganih kosti, med katerimi ni bilo ostankov žganine. Na njih sta bili položeni dve fibuli (sl. 29–30).

Kostni ostanki: kalcinirane kosti v grobni jami.

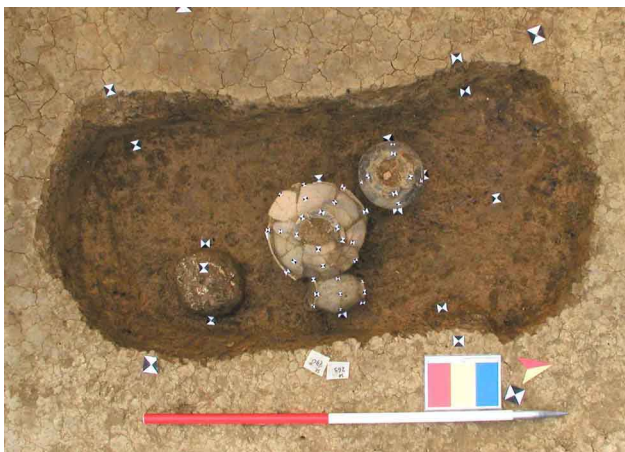
Organski/rastlinski ostanki: oglje.

Grobni inventar: G5–G9

Grob je po navedbah izkopavalcev vseboval dve bronasti fibuli, ki pa sta žal pogrešani. Glede na to, da so bili pari bronastih fibul v času poznega latena značilni za ženske grobove, lahko domnevamo, da je bila v obravnavanem grobu pokopana oseba ženskega spola (Božič 1999, 210–211). V opisu groba je navedeno, da je bila ena izmed fibul poznolatske, medtem ko naj bi druga sodila med fibule tipa Valična vas, ki so značilne za stopnjo Mokronog IIb. Ta navedba je nenavadna, saj v opisih drugih grobov fibule niso tipološko opredeljene. Domnevamo lahko, da je vrsto fibul določil Dragan Božič, ki si je na dan, ko je bil grob odkrit (24.

28 Grob 2: tloris in presek. Merilo 1 : 50.

29 Grob 2.

30 Detajl grobnih pridatkov v grobu 2.

6. 2002), osebno ogledal izkopavanja.⁵ Za fibulo tipa Valična vas je značilna oblika srednjelatenske sheme z masivnim, nad peresovino odebeljenim lokom in kratko nogo, ki je na podaljšku okrašena z dvema gumboma. Čeprav tovrstne fibule po obliki sodijo med značilne srednjelatenske fibule, ni izključeno, da so se pojavljale tudi še v kombinaciji s poznolatenskimi fibulami.

Poleg delov noše so bile v grobu najdene tri keramične posode; glinenka tipa 1.1 (G9), kakršne se pojavijo v stopnji Mokronog IIb, ter dve prostoročno izdelani posodi. Prva (G8) sodi med lonce tipa 1, ki jih na najdiščih mokronoške skupine najdemo vse od začetka srednjega latena in najverjetneje predstavljajo nadaljevanje halštatske keramične tradicije. Druga posoda (G7) pripada lončkom tipa 2, ki so na grobiščih mokronoške skupine najpogosteje zastopani v stopnji Mokronog IIb, medtem ko so iz poznega latena znani le posamezni kosi z naselbinskih najdišč.

Datacija: grob lahko na podlagi grobnih pridatkov datiramo na prehod iz srednjega v pozni laten.

Grob 3

Način pokopa: žgan plani grob.

Opis: Grob 3 je ležal v kv. F19 (sl. 21). V sterilno osnovo vkopana grobna jama (SE 353) je imela ovalno obliko. Merila je 1,2 × 0,7 m, z daljšo stranjo usmerjeno od severozahoda proti jugovzhodu. Poševne stranice jame so zlagoma prehajale v ravno dno, ki je ležalo 0,21 m pod ohranjeno površino (sl. 31). Jama je bila zapolnjena s temno rjavo ilovico (SE 352). Na dno jugovzhodnega dela jame je bila položena keramična posoda. Ob njej je ležal skupek sežganih kosti, med katerimi so bili drobci oglja in železa (sl. 32).

Kostni ostanki: kalcinirane kosti v grobni jami.

Organski/rastlinski ostanki: oglje.

Grobni inventar: G10–G11

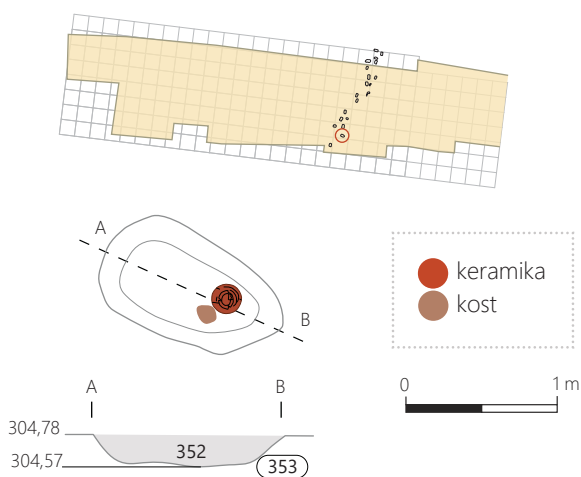
V grobu je bila poleg glinenke najdena drobna bronasta kroglica ovalne oblike (G10), ki domnevno predstavlja gumb bronaste fibule srednjelatenske sheme z gumboma na podaljšku noge in na spoju noge z lokom. Božič je tovrstne fibule na podlagi groba iz Spodnje Slivnice pri Grosuplju uvrstil med značilne oblike stopnje Mokronog IIa (Šribar 1957, t. II: 4; Božič 1999, 210). Več primerov tega tipa se pojavlja tudi med gradivom iz neohranjenih grobnih celot iz Valične vasi, Mokronoga in neznanega najdišča, ki izvira iz Mecklenburške zbirke (Teržan 1973, t. 4: 10, 12; Gabrovec 1966, t. 13: 5; t. 30: 7, 9). Ker mlajši primeri tovrstnih fibul takrat niso bili

⁵ O tem pričajo dnevniški zapisi Dragana Božiča. Na tem mestu se mu najlepše zahvaljujemo, da nam je omogočil vpogled vanje.

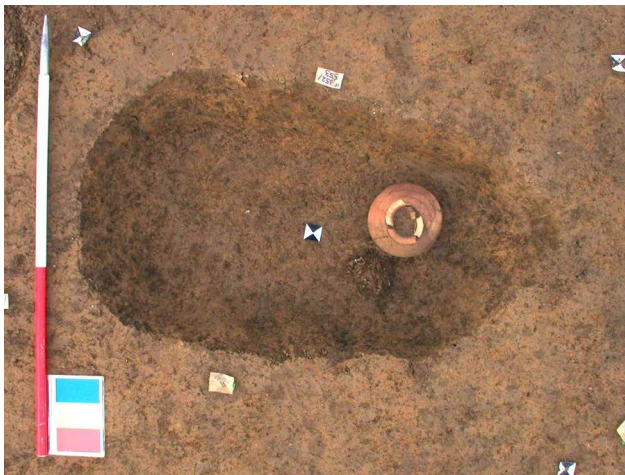
znani, je Božič domneval, da so jih v stopnji Mokronog IIb nadomestile podobno oblikovane železne fibule, za katere je bil značilen nekoliko večji razmak med gumboma (Božič 1999, 210). V nasprotju s tem lahko danes z gotovostjo trdimo, da so se tudi bronaste fibule tega tipa pojavljale še v stopnji Mokronog IIb. Iz tega obdobja izvirata dva para fibul z grobišča v Brežicah, ki sta bila najdena v grobovih 35 in 44 (Jovanovič 2006, 133, t. 44: 1, 2; t. 52: 1, 2). Na prehod iz starejšega v mlajši del srednjega latena je datiran tudi grob 12 iz Zvonimirovega, ki je vseboval več primerov fibul z dvema gumboma, od katerih so tri bronaste (Majnarič Padžić 2001, 86). Iz ohranjenih grobnih celot je razvidno, da se fibule obravnavanega tipa običajno pojavljajo v parih in da sodijo k ženski noši.

Odkrita glinenka iz groba pripada tipu 1.1 (G11). Najstarejši primeri tega tipa se prav tako pojavijo že v stopnji Mokronog IIb.

Datacija: grob lahko na podlagi pretežno poznolatenškega značaja grobišča datiramo v zaključno fazo srednjega latena ali na prehod iz srednjega v pozni laten.

31 Grob 3: tloris in presek. Merilo 1 : 50.

33 Grob 3.

Grob 4

Način pokopa: žgan plani grob.

Opis: Grob je ležal v kv. F19 (sl. 21). V sterilno osnovo vkopana grobna jama (SE 363) je imela četverkotno obliko z zaobljenimi vogali. Merila je 1,3 × 0,85 m, z daljšo stranjo usmerjeno od severa proti jugu. Zelo strme stranice so ostro prehajale v ravno dno, ki je bilo na severni strani rahlo poglobljeno. Največja ohranjena globina jame je znašala 0,44 m (sl. 33). Jama je bila zapolnjena s temno rjavo ilovico (SE 362), ki je vsebovala odlomke sežganih kosti in keramike ter posamezne različno velike drobce oglja. Na dnu severnega dela groba je ležala na bok prevrnjena keramična posoda. Poleg nje je bil najden podolgovat lesen predmet, ki je ležal vzporedno z zahodno stranico jame. Sežgane kosti so bile položene na dno južne polovice groba. Poleg njih so bile priložene vsaj tri fibule ter srebrna in steklena zapestnica (sl. 34–35).

Kostni ostanki: kalcinirane kosti v grobni jami.

Organski/rastlinski ostanki: oglje.

Grobni inventar: G12–G18

Grob 4 predstavlja enega izmed najbogatejših ženskih grobov na grobišču. Žal so vse najdbe iz njega z izjemo glinenke pogrešane. O bogastvu pridatkov priča sporočilo, ki ga je vodja izkopavanj Božidar Slapšak 4. septembra 2002 poslal Draganu Božiču. V njem je zapisal, da so med do tedaj raziskanimi grobovi odkrili tudi »enega bržkone statusno višjega z dvema bronastima in železno fibulo, in verjetno še eno (najbrž bronasto, čeprav je na vidnem fragmentu patina drugačna), pa z zapestnico iz tanke tordirane srebrne žice, stekleno zapestnico in še nekimi steklenimi predmeti.«. V terenskem opisu groba je omenjen tudi večji podolgovat lesen predmet s sledovi vrezov in luknjic.

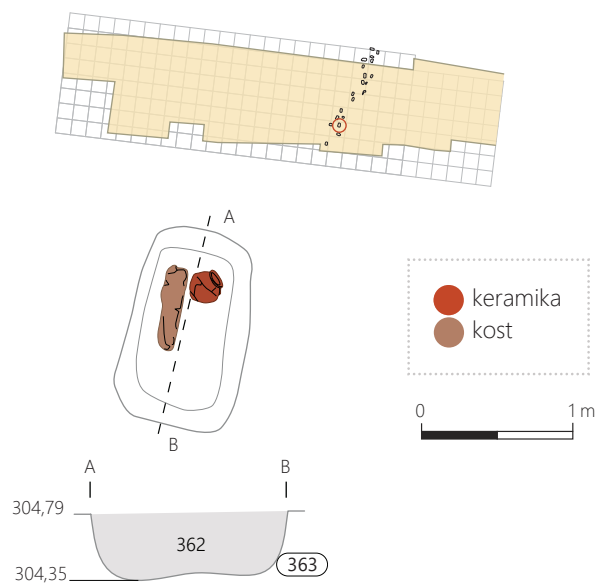
Posamezne pogrešane predmete iz groba smo poskušali opredeliti na podlagi skromnih podatkov, ki smo jih pridobili iz dnevnika. Pri tem nam je bil v veliko pomoč dnevnik Dragana Božiča. Iz njega je razvidno, da si je Božič še istega dne, ko je prejel Slapšakovo sporočilo, osebno ogledal najdišče. Po navedbah Slapšaka je bilo do tega dne na grobišču raziskanih deset grobov, pri čemer ni upošteval prvih dveh grobov, ki sta bila odkrita že meseca junija. Božič je po ogledu najdb iz omenjenih grobov v svoj dnevnik zapisal, da sta bila med njimi dva lepa ženska grobova s fibulami vrste Magdalenska gora. Brez dvoma je pri tem mislil na groba 4 in 11, ki sta edina med njimi vsebovala bronaste fibule. Obe bronasti fibuli iz groba 4 lahko na podlagi tega pripišemo vrsti Magdalenska gora, ki so značilne za stopnjo Mokronog IIIa (Božič 1999, 210). Drugih dveh fibul iz groba

Božič v svojih zapiskih žal ni omenil. Kljub temu ni dvoma, da lahko grob datiramo v čas stopnje Mokronog IIIa.

Od preostalih predmetov iz groba velja omeniti predvsem zapestnico iz tordirane srebrne žice. Tovrstne zapestnice so bile izdelane iz dveh med seboj prepletenih bronastih ali srebrnih žic, ki se na obeh koncih običajno zaključujeta z zanko. V času zgodnjega latena je bila ta vrsta nakita zelo priljubljena predvsem na prostoru severno od Alp, medtem ko se je južno od Alp pojavljala redko (Guštin 1991, 47). Iz mokronoške skupine poznamo več primerov, ki so bili izdelani iz srebrne žice in običajno okrašeni s tremi enakomerno razporejenimi vozli. Vsi do zdaj znani primeri tega tipa izvirajo iz Novega mesta. Na grobišču na Kapiteljski njivi so bili najdeni trije primeri, ki jih lahko datiramo v čas srednjega latena. V stopnjo Mokronog IIa lahko uvrstimo primera iz grobov 110 in 653, ki sta vsebovala masivni bronasti zapestnici, okrašeni z bradavico (Križ 2001, 86: 82; 149: 447; Križ 2005, t. 6: 4). Nekoliko mlajši je bil najverjetneje primer iz groba 295, poleg katerega je bila najdena velika železna fibula z masivnim gumbom na podaljšku noge (Križ 2001, 109: 219; Križ 2005, t. 69: 3). Podobni fibuli sta znani iz groba Lt 12 iz Zvonimirovega, ki je datiran na prehod iz starejšega v mlajši del srednjega latena (Majnarić Pandžić 2001, 88; t. VIII: 1, 2). Mitja Guštin je v čas srednjega latena uvrstil tudi primer iz neobjavljenega groba 58 iz Kandije (Knez 1977a, sl. 24; Križ 2001, 165: 545; Guštin 1991, 48). Zagotovo so se tovrstne zapestnice pojavljale tudi še v času poznega latena, iz katerega izvira primer iz groba 201 na Beletovem vrtu (Knez 1992, t. 71: 16; Božič 1999, 210).

Pletene zapestnice je v svoji monografiji o mlajši železni dobi v Posočju obravnaval Mitja Guštin (1991, 47–48). Čeprav sta bili tedaj iz mokronoške skupine znani le dve tovrstni zapestnici, ju je na podlagi njune posebne oblike s tremi vozli uvrstil v samostojno skupino, ki jo je opredelil za tip 4. Temu tipu je pripisal en sam primer, ki ni izviral z ozemlja mokronoške skupine. Šlo je za zlato zapestnico iz Soprona, ki je bila okrašena s tremi zankami in se je na eni strani zaključevala z ušescem, na drugi pa s kaveljčkom. Pri tem je domneval, da so zapestnice iz mokronoške skupine nastale po vzoru starejšega sopronskega primera, ki je izviral iz časa zgodnjega latena.

V nasprotju z Guštinom menimo, da izvora tovrstnih zapestnic ne smemo povezovati z zapestnicami z najdišč srednje Evrope, temveč z enako oblikovanimi ovratnicami, ki so bile pogoste na območju *Caput Adriae*, kjer so se pojavljale od zgodnjelatenske stopnje Lt B do zgodnjemrimskega obdobja (Guštin 1991, 50). V Sloveniji so najštevilčnejše zastopane na najdiščih v Posočju in na Notranjskem (Guštin 1991, sl. 27).

33 Grob 4: tloris in presek. Merilo 1 : 50.

34 Grob 4.

35 Detajl grobnih pridatkov v grobu 4.

Res je sicer, da s tega prostora zaenkrat ne poznamo niti ene same tovrstne zapestnice. Prav tako se ovratnice tega tipa niso pojavljale na območju mokronoške skupine, z izjemo primera iz groba 1657/40 v Mihovem (Windl 1975, t. XXXVII: 6). Na podlagi tega lahko domnevamo, da so prebivalci mokronoške skupine od sosedov prevzeli zgolj tehniko izdelave tovrstnega nakita, medtem ko so njegovo obliko in uporabo prilagodili lastnemu okusu. O tem, ali je imel tovrsten nakit na tem prostoru poseben statusni pomen, je zaenkrat prerano govoriti.

Druga zapestnica iz groba 4 v Zagorici je bila steklena, vendar žal ne poznamo niti njene barve niti oblike. Za čas poznega latena so bile značilne predvsem modre in škrlatne zapestnice trikotnega preseka ali preseka v obliki črke D, na podlagi česar lahko domnevamo, da je obravnavani primer pripadal eni izmed tovrstnih različic (Božič 1993, 145).

Za konec velja omeniti še glinenko, ki predstavlja edini ohranjeni predmet iz groba (G18). Ta sodi med glinenke tipa 1.1, čeprav ima nekoliko krajši vrat in je v nasprotju z drugimi primeri tega tipa najširša v zgornji polovici trupa. Njeno opredelitev potrjuje tudi žigosan okras koncentričnih krožcev na ramenu posode, ki se na grobišču v Zagorici pojavlja izključno pri tej skupini glinenk. Glinenke tipa 1.1 so bile značilne predvsem za prehod iz srednjega v pozni laten.

Datacija: grob lahko na podlagi grobnih pridatkov datiramo v starejšo fazo poznolatskega obdobja (Mokronog IIIa).

Grob 5

Način pokopa: žgan plani grob.

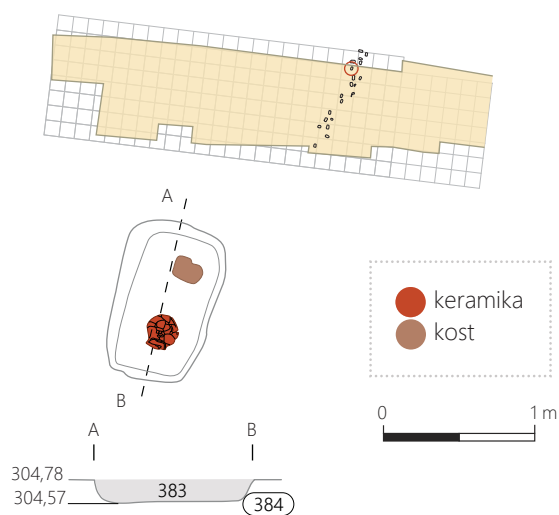
Opis: Grob 5 je ležal v kv. B20 (sl. 21). V sterilno osnovo vkopana grobna jama (SE 384) je imela četverkotno obliko z zaobljenimi vogali. Merila je 1,0 × 0,55 m, z daljšo stranjo usmerjeno od severovzhoda proti jugozahodu. Strme stranice so ostro prehajale v ravno dno, ki je ležalo 0,21 m pod površino okoliške plasti (sl. 36). Jama je bila zapolnjena s temno rumenkasto rjavo ilovico (SE 383), ki je vsebovala drobce oglja. Sežgane kosti so bile položene na dno severovzhodnega dela groba. Na nasprotni strani je ležala keramična posoda, ki je bila prevrnjena na bok (sl. 37).

Kostni ostanki: kalcinirane kosti v grobni jami.

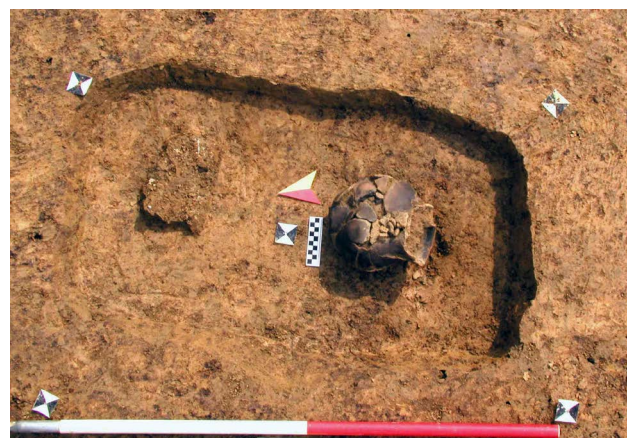
Organski/rastlinski ostanki: oglje.

Grobni inventar: G19

Grob 5 je vseboval le prostoročno izdelan lonec tipa 1 (G19). Najverjetneje gre za obliko, ki predstavlja nadaljevanje halštatske keramične tradicije, saj lonce tega tipa zasledimo v vseh fazah latenskega obdobja.

36 Grob 5: tloris in presek. Merilo 1 : 50.

37 Grob 5.

Datacija: groba zaradi časovno neoprijemljivih pridatkov ne moremo ožje datirati. Keramični pridatki kažejo močno halštatsko tradicijo.

Grob 6

Način pokopa: žgan plani grob.

Opis: Grob je ležal v kv. C–D 20–21 (sl. 21). V sterilno osnovo vkopana grobna jama (SE 386) je imela izvorno četverkotno obliko, ki je bila na vzhodni strani poškodovana z mlajšim vkopom (SE 29). Merila je 1,55 × 0,85 m, z daljšo stranjo usmerjeno od severovzhoda proti jugozahodu. Skoraj navpične stranice so ostro prehajale v ravno dno, ki je bilo na severni strani poglobljeno in ločeno od južnega dela z nizko stopnico. Ohranjena globina jame je znašala pribl. 0,34 m (sl. 38). Jama je bila zapolnjena s temno rumenkasto rjavo ilovico (SE 385), ki je vsebovala odlomke kosti in drobce oglja. Na dnu poglobljenega severnega dela jame je ležala keramična posoda, med njo in severovzhodnim vogalom jame pa so bili položeni zvit meč, ščitna grba in sulična ost. Ostanki kosti niso bili odkriti (sl. 39–40).

Kostni ostanki: odlomki kosti v polnilu grobne jame.

Organski/rastlinski ostanki: oglje.

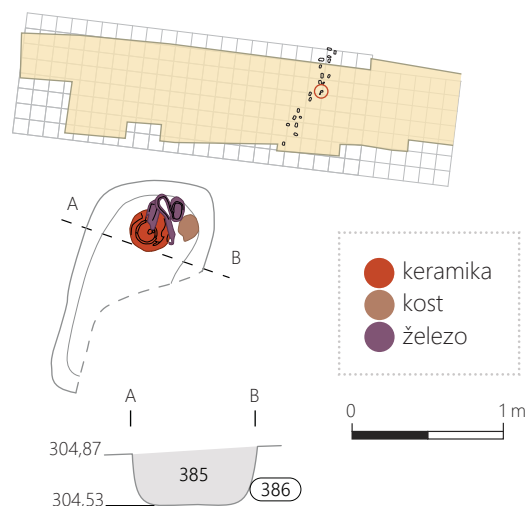
Grobni inventar: G20–G23

Grob 6 je vseboval značilno opravo keltskega bojovníka, sestavljeno iz dolgega železnega meča v nožnici, ščitne grbe in sulične osti. Med pridatki pogrešamo le dele pasne garniture, ki je služila za obešanje meča. Predmeti so bili pred položitvijo v grob obredno sežgani in poškodovani. Najslabše se je ohranila sulična ost (G21), katere izvorne oblike ni bilo več mogoče določiti.

Dolg železen meč (G20) v nožnici iz železne pločevine je obredno zviti. Delno ohranjen ročajni trn meča ima presek pravokotne oblike in je ločen od rezila s sedlastim prehodom. Oblika rezila je vidna v njegovem spodnjem delu, kjer je nožnica poškodovana. Zanj je značilen lečast presek, zaključuje pa se z zaobljeno konico. Tako oblikovani meči so bili značilni za zaključni del mlajše stopnje srednjega latena Lt C2. V tem času so se pojavili meči z zelo dolgimi rezili, ki so nadomestili krajše meče z ostro konico. Njihova dolžina je pri posameznih primerih lahko celo presežala 90 cm. Kljub temu, da je bil obravnavani meč nekoliko krajši, se je po velikosti razlikoval od večine starejših primerov, ki so imeli rezilo le redko daljše od 80 cm (Lejars 1996, 89–90).

Lejars je na podlagi najdb z latenskodobnega svetišča Gournay-sur-Aronde ugotovil, da so se meči tega tipa pojavljali v kombinaciji z nožnicami tipa 7. Za nožnice tega tipa je značilen dolg zaključek z vzporednimi robovi, njihov zgornji del pa je običajno učvrščen z dvojnovesasto vezjo. Gre za najmlajšo obliko nožnic s tega najdišča, ki je bilo opuščeno ob koncu srednjega latena (Lejars 1996, 90, 92). Na območju mokronoške skupine je ta tip nožnic prišel v uporabo šele v času starejše faze poznega latena Mokronog IIIa. Skupaj z njim so se pojavljali značilni poznolatenški meči s tremi rebri na rezilu in z ročajnim trnom rombičnega preseka (Božič 1999, 210).

Nožnica meča iz Zagorice v spodnjem delu ni ohranjena, zato smo jo lahko primerjali z drugimi nožnicami zgolj glede na obliko njenega zgornjega dela. Zanj je značilno ustje visoke zvončaste oblike, pod katerim je nožnica učvrščena s tremi vzporednimi žičnatimi sponami. Zgornja je na zadnji strani nožnice spojena z vrhom okova za obešanje meča. Ta ima ozko, trakasto obliko z asimetrično dolgima jezičkoma za pričvrstitev, ki se proti koncu zožujeta. Enako obliko imajo nekatere nožnice tipa 6 z najdišča Gournay-sur-Aronde, za katere je značilen kratek zaključek s trikotno konico. Lejars je nožnice tega tipa datiral v čas Lt C2. Razlikoval je med dvema različicama, ki nimata enotno oblikovanega zgornjega

38 Grob 6: tloris in presek. Merilo 1 : 50.

dela. Nožnice, ki so podobno kot primer iz Zagorice v zgornjem delu učvrščene z eno ali več žičnatimi sponami, je uvrstil v mlajšo različico obravnavanega tipa. Nožnice te različice so tudi daljše od nožnic predhodne različice. Na podlagi tega je Lejars domneval, da so bile sočasne s pojavom dolgih mečev v zaključni fazi srednjelatenskega obdobja (Lejars 1994, 37, 53).

Od nožnic z najdišča Gournay-sur-Aronde lahko obravnavanemu tipu verjetno pripišemo tudi primer, od katerega se je ohranil le zgornji del, ki ima enako obliko kot pri nožnici iz Zagorice (Lejars 1994, 227: GSA 2829). Podolgovat okov za obešanje meča s trikotnimi krilci za pričvrstitev je v spodnjem delu okrašen z vrezanim motivom girlande, ki se pojavlja na nožnicah v času Lt C2 (Božič 1987, 875).

Na podlagi najdb iz svetišča Gournay-sur-Aronde lahko najstarejše primere nožnic, ki so po obliki zgornjega dela podobni primeru iz Zagorice, datiramo v zaključno fazo Lt C2, ko je bilo to najdišče opuščeno. Lejars je sestavo zgornjega dela pri nožnicah s tega najdišča primerjal z nožnicami, ki so bile najdene na grobiščih z območja današnje Francije. Pri tem je ugotovil, da se je oblika nožnic, ki je bila v zgornjem delu učvrščena z eno ali več žičnatimi sponami (oblike 13–15) in je imela podolgovat okov za obešanje meča z asimetričnimi krilci za pričvrstitev (oblike 10 in 11), na grobiščih pojavljala izključno v času poznolatenške faze Lt D1 (Lejars 1996, 28). Značilen primer predstavlja nožnica iz groba I. 14 z najdišča »La Noue Mauroy« Acy-Romance, ki se od starejših, srednjelatenskih primerov razlikuje po izrazito dolgih, trnasto oblikovanih ojačitvah spodnjega dela zaključka nožnice. Pripada ji za ta čas značilen dolg meč s koničasto oblikovanim vrhom (Lejars 1996, 85, Fig. 3: C).

Na prostoru mokronoške skupine ta oblika nožnic ni pogosta. Edini primer, ki ima podobno oblikovan zgornji del kot

39 Grob 6.

40 Detajl grobnih pridakov v grobu 6.

nožnica iz Zagorice, je bil najden v strugi reke Ljubljanice, iz katere izvirajo bogate najdbe iz obdobja od mezolitika do poznega srednjega veka (Gaspari 2007, Fig. 2: 1). Glede na značaj najdb je zelo verjetno, da je bila večina predmetov povezana z obrednimi daritvami. Številni predmeti iz latenškega obdobja, med katerimi prevladuje orožje, večinoma izvirajo iz zaključne faze srednjega latena Lt C2 in začetne faze poznega latena Lt D1. Njihov značaj potrjujejo sorodna najdišča ob rekah in jezerih v zahodni Švici in vzhodni Franciji, ki so datirana v isti čas (Gaspari 2007, 153).

Nožnica iz Ljubljanice se bistveno ne razlikuje od tiste iz Zagorice. Njen zgornji del je učvrščen na enak način kot pri slednji, čeprav ima namesto treh eno samo žičnato spono. Ta leži tik pod visokim, zvončasto oblikovanim ustjem in je na zadnji strani nožnice spojena s podolgovatim okovom za obešanje meča z asimetrično dolgima krilcema za pričvrstitvev. Od spodnjega dela nožnice se je ohranil le del zaključka s prečnim rebrom na zadnji strani, ki ga deli na dva približno enaka dela. Tako oblikovani zaključki so se prvič pojavili pri nožnicah tipa 7, ki jih Lejars datira v zaključno fazo Lt C2 (Lejars 1994, 38, 53). Nožnica iz Ljubljanice je verjetno nekoliko mlajša, saj je bila najdena skupaj z dolgim mečem s širokim rezilom s tremi rebri, ki je bil značilen za čas poznega latena (Božič 1999, 210).

Gaspari je nožnico iz Ljubljanice primerjal z enako oblikovano nožnico, ki je bila najdena v grobu 100 na najdišču Steinkreis pri Netzebandu v severovzhodni Nemčiji (Gaspari 2007, 146). Nožnica s tega najdišča je v celoti ohranjena. Ima zaključek z zaobljeno konico, ki je podobno kot pri nožnici iz Ljubljanice na sredini zadnje strani razdeljen s prečnim rebrom. Nožnica vsebuje dolg meč, ki je bil skupaj z njo obredno zvit. Grob je na podlagi železne fibule poznolatenške sheme datiran v stopnjo Lt D1 (Mangelsdorf *et al.* 2001, 99–100; Abb. 3: 4). V ta čas lahko zelo verjetno uvrstimo tudi primer iz Ljubljanice.

Podobno oblikovane nožnice na prostoru severovzhodne Evrope niso redke. Najdemo jih na grobiščih przeworske kulture na današnjem Poljskem, ki jo v kulturnohistoričnem smislu povezujemo s poselitvijo vzhodnih Germanov. Istemu tipu kot nožnica iz Steinkreisa pripadata primera iz groba 30 v Ciecierzynu in groba 15 v Katowicach (Łuczkiwicz 2006, 298, 306; R. 16: 4, 5). Grobni celoti sta po kronologiji R. Hachmanna in T. Dąbrowske datirani v čas stopnje A2, ki sovpada z zaključnim delom stopnje Lt C2 in stopnjo Lt D1 (Łuczkiwicz 2006, 7). Približno iz istega časa izvira nožnica iz groba 3 na najdišču Wilkova, ki se od predhodnih primerov razlikuje po zaključku s trikotno oblikovano konico (Garbacz 2002, 108, Abb. 4, 5). Med sorodne primere lahko

uvrstimo tudi nožnico iz groba 13 z najdišča Kraszewo, ki ima okov za obešanje meča s simetrično dolgimi krilci za pričvrstitvev. Tudi ta grob je datiran v stopnjo A2 po lokalni kronologiji (Łuczkiwicz 2006, 306–307; R. 4: 2, 2a).

Ta oblika nožnic se je na ozemlju Germanov zelo verjetno razširila skupaj z značilnimi keltskimi meči, ki so izvirali s prostora srednjeevropske kulture oppid. Na to kaže delno ohranjena nožnica z najdišča Holheim na Bavarskem, ki ima enako oblikovan zgornji del kot nožnica iz Steinkreisa (Krämer 1985, 180–181; t. 100: 4). Pripada ji krajši meč s koničastim vrhom in lečastim presekom, ki je značilen za čas srednjega latena. Iz istega groba izvira delno ohranjena, železna fibula srednjelatenške sheme, ki sodi med fibule tipa 17 ali 19 po Gebhardu. Obe vrsti fibul sta značilni za stopnjo Lt C2, pri čemer se druga pojavlja tudi še na začetku poznolatenškega obdobja (Gebhard 1991, 81–82). Med številnim posodjem iz groba velja omeniti glinenko z ozkim vratom. Pojav tovrstnih glinenk je značilen za zaključno fazo keltske kulture planih grobišč, ki sovpada s koncem srednjelatenškega obdobja (Krämer 1985, 32). Grob iz Holheima lahko na podlagi tega datiramo v zaključno fazo stopnje Lt C2.

Enako oblikovane nožnice so se pojavljale tudi na prostoru južno od Alp, kamor so se zelo verjetno razširile z ozemlja današnje Francije. V grobovih 411, 425 in 459 na grobišču Giubiasco v Tessinu na jugu Švice so bile najdene tri nožnice, ki imajo podobno oblikovan zgornji del kot nožnica iz Zagorice. Ta je učvrščen z ozko trakasto spono, ki je spojena s podolgovatim okovom za obešanje meča. Okov nožnice iz groba 411 ima simetrično dolgi krilci za pričvrstitvev, medtem ko je pri drugih dveh primerih spodnji del okova daljši. Lionel Pernet je obravnavane primere uvrstil med nožnice tipa 2, med katere sodijo tudi nožnice z drugače oblikovanim zgornjim delom. Skupen jim je srednje dolg zaključek z vzporednimi robovi, ki je približno na sredini običajno razdeljen s prečnim rebrom. Pernet jih je datiral v zaključno fazo stopnje Lt C2 in začetno fazo stopnje Lt D1. Glede na to, da se večina nožnic iz te skupine, z izjemo dveh primerov, ki sta podobna nožnicam tipa 7 po Lejarsu, po obliki zaključka razlikujejo od nožnic z najdišča Gournay-sur-Arondes, je domneval, da izvirajo iz obdobja po koncu Lt C2, ko je bilo to najdišče opuščeno. To domnevo podpirata tudi meča, najdena skupaj z nožnicama iz grobov 411 in 459, ki imata za poznolatenški čas značilno rezilo s tremi rebri (Pernet 2004, 37–38, 40).

Povsem enaka nožnica kot v grobu 425 iz Giubiasca je bila najdena v grobu 254 na najdišču d'Oleggio v Novari, ki je datiran na začetek stopnje Lt D1 (Spagnolo Garzoli 1999, 275; Fig. 310: 8). Nekoliko mlajše so verjetno podobno

oblikovane nožnice, ki izvirajo z območja Benečije. V čas poznega latena lahko zanesljivo datiramo nožnico z značilno oblikovanim zgornjim delom, ki je bila najdena v grobu 4 na grobišču Casalandri pri Veroni (Salzani 1998, 12–13; t. V: 10). Zanj je značilen srednje dolg zaključek s koničastim vrhom, ki je približno na sredini razdeljen s prečnim rebrom. Salzani jo je uvrstil med nožnice tipa 7 po Lejarsu, pri čemer ni upošteval, da v zgornjem delu zaključka ni imela za ta tip značilnih polkrožnih gumbov. Verjetno gre za mlajši tip nožnice, ki jo lahko primerjamo z nekaterimi primeri nožnic tipa 2 iz Giubiasca.

Nožnica z grobišča Casalandri se je od sorodnih primerov iz Giubiasca razlikovala po obliki spona, ki je služila za učvrstitev zgornjega dela nožnice. Medtem ko so nožnice iz Giubiasca učvrščene z enostavnimi, trakasto oblikovanimi sponami, je za obravnavani primer značilna žičnata spona, ki je na zadnji strani blago razširjena. Enako oblikovano spono ima nožnica z najdišča Acy-Romance v Franciji, ki je datirana v čas Lt D1 (Lejars 1996, 85; fig. 3: C). Domnevamo lahko, da je iz tega časa izvirala tudi obravnavana nožnica, ki je bila morda izdelana v isti delavnici kot primer z najdišča Acy-Romance.

Skupaj z nožnico je bil najden dolg meč s trnom za ročaj rombičnega preseka, ki je značilen za meče iz starejše faze poznolatskega obdobja. Njeno datacijo podpirajo tudi drugi predmeti, ki so bili najdeni poleg nje v grobu. Med njimi velja omeniti železno fibulo poznolatske sheme in ščitno grbo s polmesečastimi krilci vrste Mokronog–Arqua Petrarca, ki se na severnoitalskih najdiščih pojavlja predvsem v času stopnje Lt D1. Od keramičnih pridakov iz groba sta za to obdobje značilni oljenka vrste Esquilino in skleda s črnim premazom tipa 8 po Lambogli (Salzani 1998, 12–13). Na podlagi tega lahko obravnavano nožnico zanesljivo datiramo v starejšo fazo poznega latena.

V grobu 1981 na istem grobišču je bila najdena nožnica s podobno oblikovanim okovom za obešanje meča, ki ima simetrično dolgi krilci za pričvrstitev (Salzani 1998, t. I: 1). Od sorodnih primerov se razlikuje po ravno oblikovanem ustju, na podlagi česar smo jo primerjali z mlajšimi različicami nožnic, ki so se pojavile ob koncu starejše faze poznega latena. Zaključek nožnice s koničasto oblikovanim vrhom in prečnim rebrom na sredini je po drugi strani podoben zaključkom starejših nožnic, ki jih Pernet uvršča med nožnice tipa 2. Domnevamo lahko, da nožnica ni bistveno mlajša od primerov tega tipa, kar kažeta tudi ščitna grba vrste Mokronog–Arqua Petrarca in ročka vrste Idrja, ki sta bili najdeni poleg nje v grobu. Na podlagi tega lahko nožnico datiramo v stopnjo Lt D1.

Nožnica s podolgovatim okovom za obešanje meča, ki ima simetrično dolgi krilci za pričvrstitev, je bila najdena tudi v grobu 48 na bližnjem grobišču Santa Maria di Zevio (Salzani 1996, t. XXII: 9). Zanj je značilen zaključek s trikotno oblikovano konico in dvema odebelitvama v spodnjem delu, ki ga lahko primerjamo z zaključki nekaterih nožnic tipa 2 iz Giubiasca. Na podlagi ščitne grbe vrste Mokronog–Arqua Petrarca in več odlomkov železnih fibul srednjelatske sheme z dolgo peresovino jo lahko datiramo približno v isti čas kot predhodne primere.

Med nožnice sorodnega tipa lahko uvrstimo tudi primer iz groba F2 na grobišču Arqua Petrarca v Padovi, ki ima podolgovat okov za obešanje meča s simetrično dolgima krilcema za pričvrstitev (Gamba 1987, Fig. 11: 1). Nožnica se od predhodnih primerov razlikuje po tem, da je v zgornjem delu učvrščena z dvema žičnatima sponama, ki obdajata zanko okova za obešanje meča. Podobni sponi služita tudi za učvrstitev zgornjega dela nožnice pri primeru iz Zagorice. V grobu iz Arque Petrarce je bila poleg nožnice odkrita poznolatska fibula vrste Cenisola, ki je značilna za prvo polovico 1. stoletja pr. n. š. Glede na ščitno grbo vrste Mokronog–Arqua Petrarca lahko grob najverjetneje datiramo v zaključno fazo stopnje Lt D1 (Gamba 1987, 250–252).

Na prostoru jugovzhodne Evrope se tovrstne nožnice ne pojavljajo. Glede na to moramo izvor nožnice iz Zagorice iskati na območju zahodnega kroga latenske kulture. Najstarejši primeri so znani z najdišča Gournay-sur-Aronde, ki izvirajo iz zaključne faze srednjelatske stopnje Lt C2. Na podlagi tega lahko domnevamo, da so tovrstne nožnice izdelovali na območju današnje Francije, od koder so z izdelki zalagali obsežno tržišče od severne Evrope do Apeninskega polotoka (sl. 18). Večina grobnih najdb na tem prostoru je datirana v stopnjo Lt D1, v katero lahko zelo verjetno uvrstimo tudi primer iz Zagorice.

Ščitna grba (G22) iz groba 6 ima okroglo obliko, ki je značilna za poznolatsko obdobje (Božič 1999, 210). Od nje je ohranjena polkrožno zaobljena kalota z ostrim vrhom, medtem ko je rob za pričvrstitev grbe na ščit odlomljen. Glede na obliko kalote jo lahko uvrstimo med ščitne grbe tipa Minusio (Bockius *et al.* 2004, 92–94, 190). Ta oblika ščitnih grb se pojavlja na širokem prostoru od Švice do Romunije, najpogosteje pa jo zasledimo prav na območju današnje Slovenije. Bockius omenja tri primere, ki izvirajo z Dolenjske, od katerih sta bila dva najdena na grobišču v Rojah pri Moravčah v neposredni bližini Zagorice. Primera se med seboj razlikujeta po obliki roba za pričvrstitev grbe na ščit. Primer iz groba II (Knez 1977, t. 3: 1), ki ima rob okrašen z dvema rebroma, je bil najden poleg značilnega poznolatskega

meča z rombičnim presekom trna za ročaj. Ta leži v nožnici z dvojnoesasto spono, ki je značilna za stopnjo Mokronog IIIa. V ta čas lahko uvrstimo tudi več odlomkov železnih fibul srednjelatenske sheme z žičnatim lokom in dolgo peresovino, ki izvirajo iz istega groba (Božič 1999, 210).

Drugi primer ščitne grbe iz Roj ima neokrašen rob (Knez 1977, t. 2: 4). Izvira iz groba I, v katerem je bil najden podoben meč kot v predhodnem grobu. Nožnica meča sodi med nožnice tipa 7 po Lejarsu, ki so značilne za zaključno fazo stopnje Lt C2, pojavljajo pa se tudi še na začetku stopnje Lt D1 (Lejars 1996, 89–90). Od drugih pridatkov iz groba velja omeniti skledo, ki jo pripisujemo različici skled tipa 2. Primeri te vrste so se pojavljali predvsem v stopnji Mokronog IIIa. Njeno časovno opredelitev potrjuje okras valovnice, ki je značilen za poznolatsko keramiko.

Bockius je obravnavanemu tipu pripisal še ščitno grbo iz groba 1656/15 v Mihovem (Windl 1975, t. XII: 8). Ta je podobno kot primer iz groba II v Rojah na robu okrašena z dvema rebroma. Žal je grobna celota, iz katere izvira, nezanesljiva. Med pridatki iz nje velja omeniti še eno okroglo ščitno grbo, ki pripada tipu Novo mesto 187 in je značilna tako za starejšo kot mlajšo fazo poznega latena (Bockius *et al.* 2004, 97–98).

Med ščitne grbe istega tipa lahko uvrstimo tudi primer iz groba 1846/5 z istega najdišča, ki ga Bockius ni upošteval (Windl 1975, t. LXII: 4). V grobu je bil poleg ščitne grbe najden rimski gladij, ki ima nožnico na sprednji strani okrašeno s figuralnim okrasom. Grobno celoto lahko na podlagi sigilatnega krožnika tipa Consp. 12.4 datiramo v srednje do poznoavgustejski čas (Consp. 1990, 72).

Dolgotrajno uporabo tovrstnih ščitnih grb nakazuje tudi primer, ki je bil najden v grobu 11 na najdišču Reka pri Cerknem (Guštin 1991, t. 34: 2). V njem sta bili najdeni železna čelada tipa Port in fibula na šarnir tipa Aucissa, na podlagi česar ga datiramo v srednjeavgustejski čas (Guštin 1991, 45).

Ščitne grbe tipa Minusio se na območju severno od Alp ne pojavljajo, medtem ko je iz zahodne Evrope znan primer, ki izvira iz eponimnega najdišča Minusio v Tessinu. Poleg njega sta bila najdena poznolatski meč in čaša »a trotto-la«, na podlagi česar ga datiramo v stopnjo Lt D1 (Bockius *et al.* 2004, 93). Pogosteje so ščitne grbe obravnavanega tipa zastopane na prostoru vzhodne Evrope. Najdemo jih predvsem v vzhodnem delu Panonske nižine, v porečju reke Tise, medtem ko en primer izvira celo iz vzhodnega dela Vlaške nižine ob Črnem morju (Hunyady 1942–1944, t. XLIV: 2; Zirra 1971, Abb. 1: 19; 3: 30; 15: 24). Našteti primeri žal izvirajo iz nezanesljivih ali neobjavljenih grobnih celot in jih zato lahko zgolj okvirno datiramo v čas poznega latena.

Iz razprostranjenosti ščitnih grb obravnavanega tipa je razvidno, da je bila ta oblika značilna predvsem za prostor jugovzhodne Evrope. To priča, da so okrogle ščitne grbe, ki so jih Kelti prevzeli od Germanov, na začetku poznolatskega obdobja začeli izdelovati tudi v lokalnih delavnicah na območju latenske kulture. Glede na gostoto najdb se zdi zelo verjetno, da je proizvodnja obravnavanega tipa potekala prav na prostoru mokronoške skupine. Enako lahko domnevamo tudi za nekoliko mlajše ščitne grbe tipa Novo mesto 169, ki so podobno razširjene kot ščitne grbe tipa Minusio (sl. 19; Bockius *et al.* 2004, 94–97; Karte 32). Od njih se razlikujejo po vbočenem spodnjem delu kalote in izrazito širokem obodu. Na podlagi tega lahko sklepamo, da je v času poznega latena na območju mokronoške skupine obstajala lokalna delavnica ščitnih grb, ki je svoje izdelke vzdolž rek Save, Donave in Tise posredovala tudi vzhodnoevropskim plemenom.

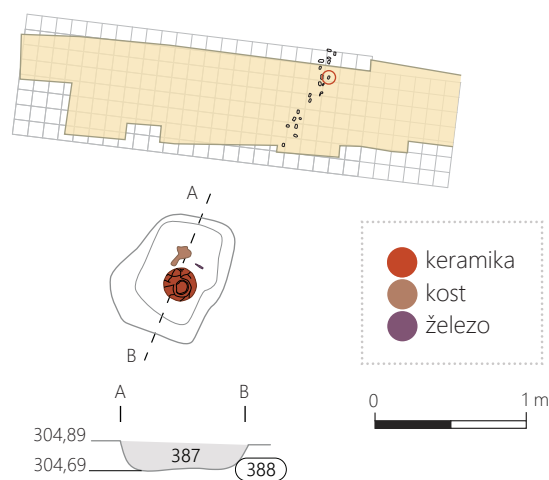
Grob 6 iz Zagorice poleg orožja vsebuje še glinenko tipa 2 (G23), ki sodi med značilne poznolatske oblike posodja.

Datacija: grob lahko na podlagi grobnega inventarja datiramo v starejšo fazo poznolatskega obdobja (Mokronog IIIa).

Grob 7

Način pokopa: žgan plani grob.

Opis: Grob je ležal v kv. B21 (sl. 21). V sterilno osnovo vkopana grobna jama (SE 388) je imela četverkotno obliko. Merila je 1,15 × 0,65–0,75 m. Usmerjena je bila od severovzhoda proti jugozahodu, s širšim delom na jugozahodni strani. Stranice jame so bile strme, z izjemo jugozahodne stranice, ki je bila poševna. Ostro so prehajale v ravno dno, ki je ležalo 0,20 m pod površino okoliške plasti (sl. 41). Jama je bila zapolnjena s temno rumenkasto rjavo ilovico (SE 387),

41 Grob 7: tloris in presek. Merilo 1 : 50.

ki je vsebovala drobce oglja. Ostanke sežganih kosti so ležali na dnu osrednjega dela jame. Poleg sta bila položena keramična posoda in železno šilo (sl. 42–43).

Kostni ostanke: kalcinirane kosti v grobni jami.

Organski/rastlinski ostanke: /.

Grobni inventar: G24–G25

Grob je vseboval prostoročno izdelan lonec s stožčastim vratom tipa 1, ki je v zgornjem delu poškodovan (G25). Domnevamo, da tovrstni lonci izvirajo iz halštatske keramične tradicije, saj se podobni primeri pojavljajo že v času starejše železne dobe. Poleg je bil najden pogrešan železen

42 Grob 7.

43 Detajl grobnih pridakov v grobu 7.

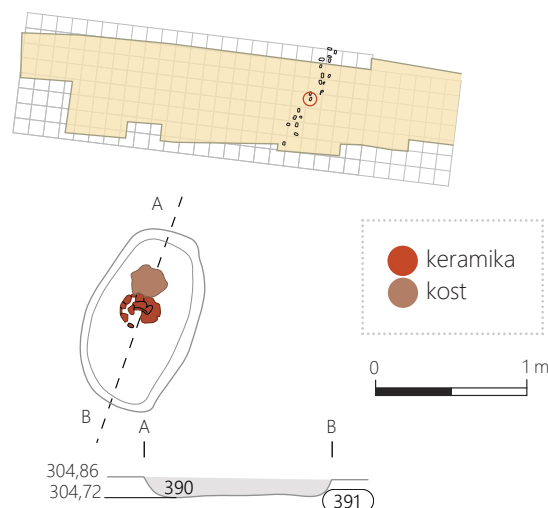
predmet koničaste oblike. Na podlagi fotografije groba domnevamo, da je šlo za šilo (sl. 43). Iz tega časa podobni primeri na prostoru mokronoške skupine niso poznani, precej pogosto pa jih najdemo v halštatskih grobovih (prim. npr. Udovč *et al.* 2009, 41: 13; 53: 36; 78: 78). Zdi se torej, da oba pridatka iz groba kažejo na povezave s halštatsko tradicijo.

Datacija: grob zaradi časovno neoprijemljivih pridakov ne moremo ožje datirati. Keramični pridatki kažejo močno halštatsko tradicijo.

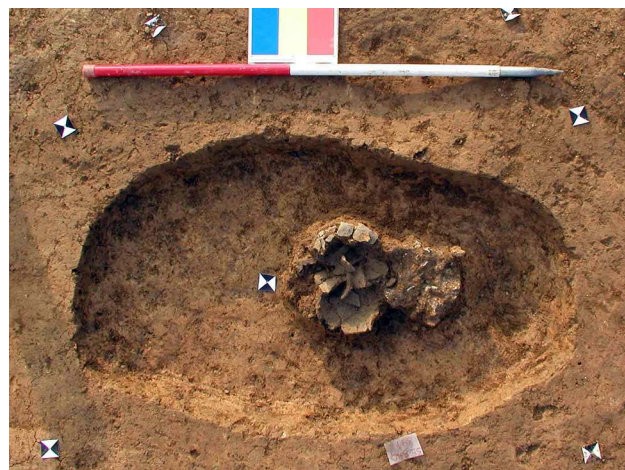
Grob 8

Način pokopa: žgan plani grob.

Opis: Grob je ležal v kv. D20 (sl. 21). V sterilno osnovo vkopana grobna jama (SE 391) je imela nepravilno ovalno obliko. Merila je 1,2 × 0,7 m, z daljšo stranjo usmerjeno od severovzhoda proti jugozahodu. Strme stranice so zaobljeno prehajale v ravno dno, ki je ležalo 0,14 m pod površino okoliške plasti (sl. 44). Jama je bila zapolnjena s temno rumenkasto rjavo ilovico (SE 390), ki je vsebovala drobce oglja in ožgane

44 Grob 8: tloris in presek. Merilo 1 : 50.

45 Grob 8.

zemlje. V sredini groba je ležala poškodovana keramična posoda. Severno od nje so bile položene sežgane kosti (sl. 45).

Kostni ostanki: kalcinirane kosti v grobni jami.

Organski/rastlinski ostanki: /.

Grobni inventar: G26

V grobu je bil najden prostoročno izdelan lonec tipa 1 (G26), kakršni se na prostoru mokronoške skupine pojavljajo v vseh fazah latenskega obdobja.

Datacija: groba zaradi časovno neoprijemljivih pridatkov ne moremo ožje datirati.

Grob 9

Način pokopa: žgan plani grob.

Opis: Grob je ležal v kv. C–D 20 (sl. 21). V sterilno osnovo vkopana grobna jama (SE 395) je imela četverkotno obliko z zaobljenimi vogali. Merila je 1,2 × 0,7 m, z daljšo stranjo usmerjeno od severovzhoda proti jugozahodu. Strme stranice so ostro prehajale v ravno, rahlo usločeno dno, ki je ležalo 0,24 m pod površino okoliške plasti (sl. 46). Jama je bila zapolnjena s temno rumenkasto rjavo ilovico (SE 394), ki je vsebovala drobce oglja in ožgane zemlje. Sežgane kosti so bile položene na dno osrednjega dela jame. Severno od njih sta ležali dve keramični posodi (sl. 47–48).

Kostni ostanki: kalcinirane kosti v grobni jami.

Organski/rastlinski ostanki: /.

Grobni inventar: G27–G28

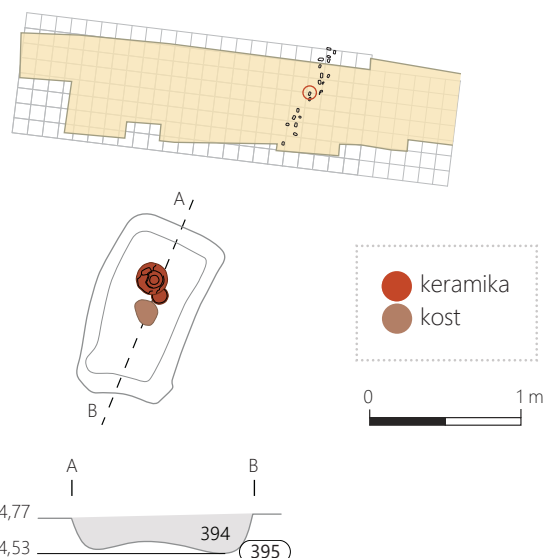
Grob je vseboval dve keramični posodi, izdelani na vretenu. Prva (G28) sodi med glinenke tipa 1.4, ki predstavljajo značilno poznolatsensko obliko glinenk. Primerjave zanje najdemo predvsem v grobovih stopnje Mokronog IIIa. Poleg je bila najdena skleda tipa 1 (G27), ki se pojavljajo v zaključnem delu stopnje Mokronog IIb in v stopnji Mokronog IIIa.

Datacija: grob lahko na podlagi grobnih pridatkov najverjetneje datiramo v starejšo fazo poznolatsenskega obdobja (Mokronog IIIa).

Grob 10

Način pokopa: žgan plani grob.

Opis: Grob je ležal v kv. C 20–21 (sl. 21). Poškodovan je bil z mlajšim vkopom (SE 30), zato njegova prvotna oblika ni v celoti znana. Ohranjeni del grobne jame (SE 379) je imel ovalno obliko, z daljšo stranjo usmerjeno od severovzhoda proti jugozahodu. Merila je 0,85 × 0,35 m. Strme stranice jame so ostro prehajale v ravno dno, ki je ležalo 0,20 m pod površino okoliške plasti (sl. 49). Jama je bila zapolnjena

46 Grob 9: tloris in presek. Merilo 1 : 50.

47 Grob 9.

48 Detajl grobnih pridatkov v grobu 9.

s temno rumenkasto rjavo ilovico (SE 378), ki je vsebovala drobce oglja. V sredini ohranjenega dela groba je bila najdena keramična posoda. Ostanke kosti niso bili odkriti (sl. 50).

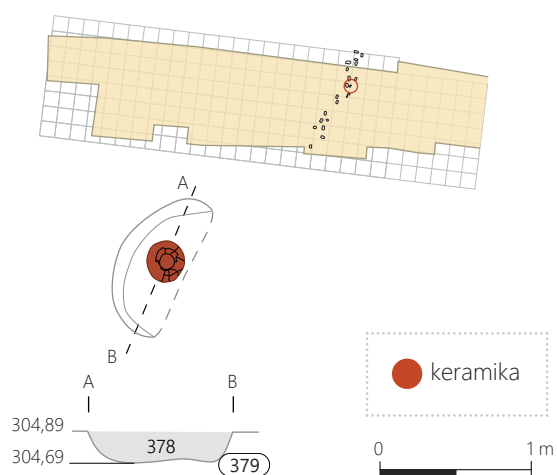
Kostni ostanke: kalcinirane kosti niso bile odkrite.

Organski/rastlinski ostanke: oglje.

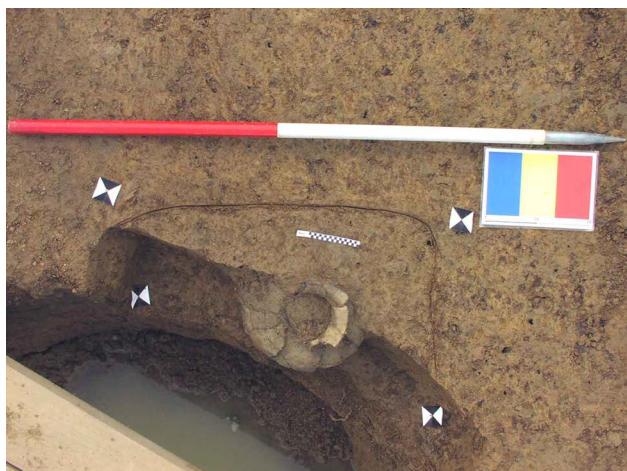
Grobni inventar: G29

Edino najdbo iz groba predstavlja prostoročno izdelan lonec tipa 1 (G29). Tovrstni lonci se pojavljajo v vseh fazah latenskega obdobja in najverjetneje izvirajo iz halštatske keramične tradicije.

Datacija: groba zaradi časovno neoprijemljivih pridatkov ne moremo ožje datirati. Keramični pridatki kažejo močno halštatsko tradicijo.

49 Grob 10: tloris in presek. Merilo 1 : 50.

50 Grob 10.

Grob 11

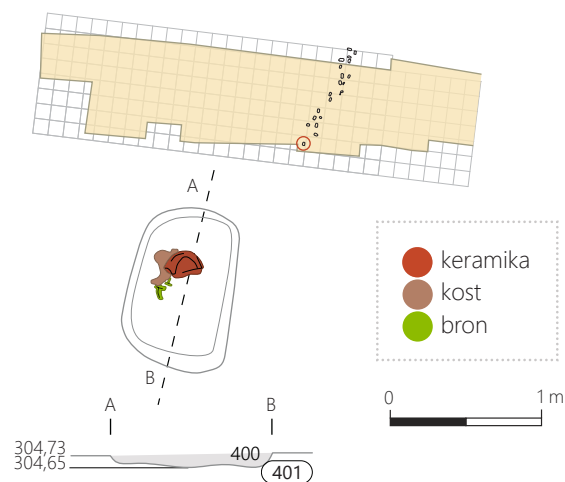
Način pokopa: žgan plani grob.

Opis: Grob 11 je ležal v kv. G18 (sl. 21). V sterilno osnovo vkopana grobna jama (SE 401) je imela četverokotno obliko z zaobljenimi krajšimi stranicami. Merila je 1,1 × 0,7 m, z daljšo stranjo usmerjeno od severa proti jugu. Strme stranice so zaobljeno prehajale v ravno dno, ki je bilo v sredini blago usločeno. Ohranjena globina jame je znašala 0,08 m (sl. 51). Jama je bila zapolnjena z rumenkasto rjavo ilovico (SE 400), ki je vsebovala odlomke keramike in drobce oglja. V osrednjem delu groba je ležala močno poškodovana keramična posoda. Poleg nje so bile položene sežgane kosti, med katerimi sta bili dve fibuli (sl. 52–53).

Kostni ostanke: kalcinirane kosti v grobni jami.

Organski/rastlinski ostanke: oglje.

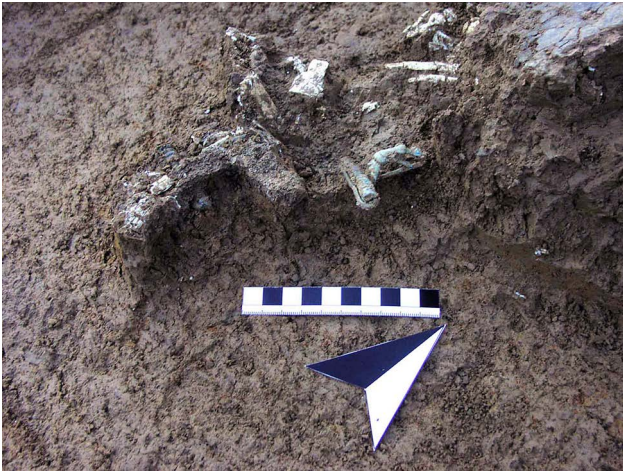
Grobni inventar: G30–G32

51 Grob 11: tloris in presek. Merilo 1 : 50.

52 Grob 11.

53 Detajl grobnih pridatkov v grobu 11.

V grobu so bili najdeni fragmentirani ostanki keramične posode, izdelane na lončarskem vretenu. Med njimi žal ni značilnih odlomkov, ki bi omogočali določitev oblike posode. V opisu groba je navedeno, da je ta poleg posode vseboval dve bronasti fibuli. Fibuli sta pogrešani, vendar pa ju lahko vidimo na eni izmed fotografij groba (sl. 53). Očitno sta bili obe dobro ohranjeni, čeprav lahko v celoti razločimo le eno od njiju. Šlo je za ulito fibulo poznolatenske sheme z dolgo peresovino, ki je imela podaljšek noge okrašen z dvema gumboma. Takšne so bile fibule tipa Magdalenska gora, ki so bile značilne za ženske grobove stopnje Mokronog IIIa (Božič 1999, 210). Od druge fibule je na fotografiji mogoče videti le peresovino, ki je bila prav tako dolga. Glede na to, da so se tovrstne fibule običajno pojavljale v parih, lahko domnevamo, da je pripadala istemu tipu.

Datacija: grob lahko na podlagi grobnih pridatkov datiramo v starejšo fazo poznolatenskega obdobja (Mokronog IIIa).

Grob 12

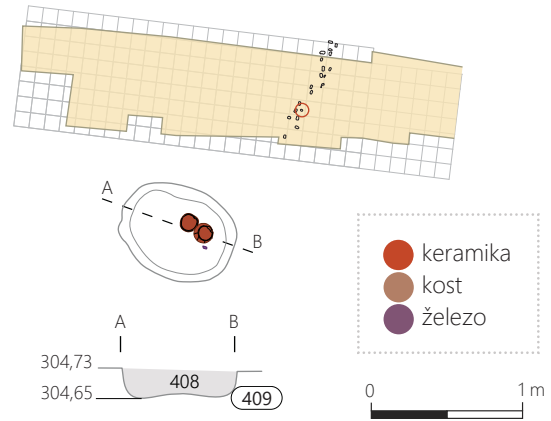
Način pokopa: žgan plani grob.

Opis: Grob 12 je ležal v kv. E19 (sl. 21). V sterilno osnovo vkopana grobna jama (SE 409) je imela ovalno obliko. Merila je 0,75 × 0,6 m, z daljšo stranjo usmerjeno od severozahoda proti jugovzhodu. Navpične stranice so ostro prehajale v ravno dno, ki je ležalo 0,16 m pod površino okoliške plasti (sl. 54). Jama je bila zapolnjena s temno rumenkasto rjavo ilovico (SE 408), ki je vsebovala drobce kosti in oglja ter posamezne odlomke keramike in železa, med katerimi je bil tudi odlomek fibule. Na dno osrednjega dela jame sta bili položeni dve keramični posodi (sl. 55–56).

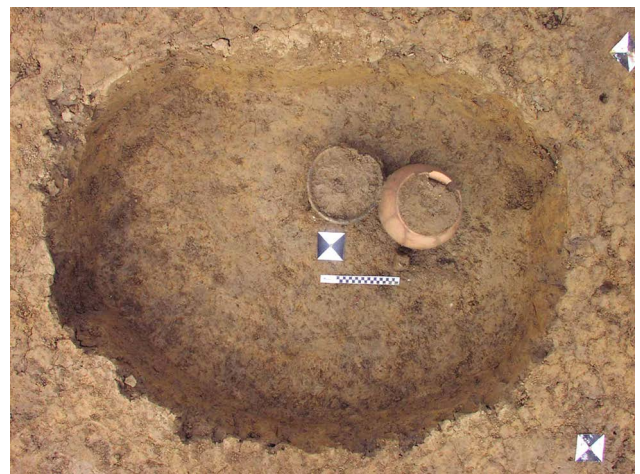
Kostni ostanki: drobci kosti v polnilu grobne jame.

Organski/rastlinski ostanki: oglje.

Grobni inventar: G33–G35

54 Grob 12: tloris in presek. Merilo 1 : 50.

55 Grob 12.

56 Detajl grobnih pridatkov v grobu 12.

Grob je vseboval dve manjši keramični posodi: lonček tipa 1 (G35) in skledo tipa 4 (G34). Lonček tipa 1 sodi med značilne poznolatenske oblike posodja, ki se pojavljajo od začetka stopnje Mokronog IIIa. Za to stopnjo so značilne tudi sklede tipa 4. Na podlagi tega lahko obravnavani grob najverjetneje datiramo v ta čas.

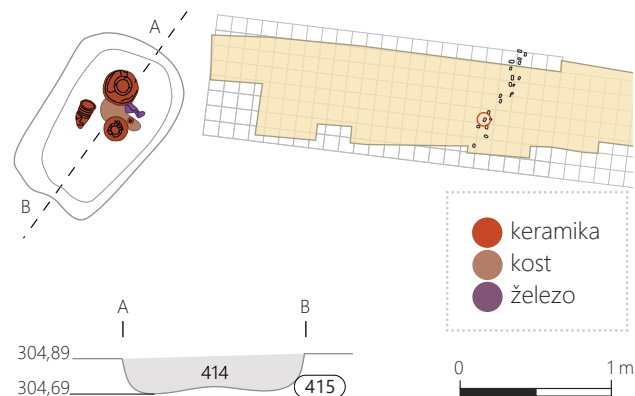
Poleg keramičnih najdb naj bi bila v grobu najdena še drobna železna fibula, ki je žal pogrešana. Slapšak je v sporočilu, ki ga je poslal dr. Draganu Božiču 4. septembra 2002, poudaril, da je bila fibula izredno majhna. Na podlagi tega lahko domnevamo, da je bil v obravnavanem grobu pokopan otrok. Na to kaže tudi majhna velikost grobne jame.

Datacija: grob lahko na podlagi grobnih pridatkov datiramo v starejšo fazo poznolatskega obdobja (Mokrong IIIa).

Grob 13

Način pokopa: žgan plani grob.

Opis: Grob 13 je ležal v kv. E19 (sl. 21). V sterilno osnovo vkopana grobna jama (SE 415) je imela četverkotno obliko z zaobljenimi vogali. Merila je 1,2 × 0,7–0,85 m, z daljšo stranjo usmerjeno od severovzhoda proti jugozahodu in s širšim delom na severovzhodni strani. Stranice jame so bile navpične in so ostro prehajale v ravno dno. Ohranjena globina jame je znašala 0,20 m (sl. 57). Jama je bila zapolnjena z rumenkasto rjavo ilovico (SE 414), ki je vsebovala drobce oglja. Na dnu osrednjega dela jame je ležal skupek sežganih kosti, med katerimi so bili deli pasne garniture in vretence. Poleg kosti so bili položeni tri keramične posode in

57 Grob 13: tloris in presek. Merilo 1 : 50.

58 Grob 13.

ukrivljen železen predmet. Rebrasta čaša je ležala na boku (sl. 58–60).

Kostni ostanki: kalcinirane kosti v grobni jami.

Organski/rastlinski ostanki: oglje.

Grobni inventar: G36–G42

Iz groba izvira več slabo ohranjenih predmetov, ki so bili najdeni med ostanki sežganih kosti (sl. 58–60). Glede na stanje njihove ohranjenosti lahko domnevamo, da so bili sežgani skupaj s pokojnikom. Med njimi sta bila glineno vretence in bronast sklepanec (G36, G39), na podlagi česar lahko grob pripišemo osebi ženskega spola.

Od sklepanca so se ohranili le posamezni profilirani paličasti členi zelo drobne velikosti in več med seboj sprjetih obročkov, ki so člene povezovali med seboj. Bronasti sklepanci s paličastimi členi so predstavljali značilen del ženske noše v času srednjega latena. O tem, kdaj so prenehali biti v rabi, raziskovalci zaradi pomanjkanja ohranjenih grobnih celot

59 Detajl grobnih pridatkov v grobu 13.

60 Detajl grobnih pridatkov v grobu 13.

nimajo enotnega mnenja. Kljub temu večina meni, da so se pojavljali vsaj še v začetni fazi poznega latena (Reitinger 1966, 210–211). Josef Reitinger je tovrstne sklepance glede na njihovo razširjenost razdelil na pet tipov. Obravnavani primer lahko pripišemo srednjenemški različici, za katero so značilni debeli paličasti členi, ki so na sredini profilirani z rebrom, na obeh koncih pa se zaključujejo z drobnim gumbom (Reitinger 1966, 213–214; Abb. 9: 2, 3).

Na prostoru mokronoške skupine so tovrstni sklepanci redki. Večinoma gre za posamične najdbe, od katerih so se ohranili le posamezni členi. Poleg sklepancev iz zelo drobnih členov, ki so podobni kot pri obravnavanem primeru, so znani tudi primeri, sestavljeni iz večjih členov. Takšen je sklepanec, ki izvira iz groba 15 v Brežicah (Jovanović 2006, 126, t. 23: 14). V nasprotju z Jovanovičevo, ki je grob datirala v stopnjo Mokronog IIb, smo mnenja, da ga moramo uvrstiti na začetek poznolatskega obdobja. V prid temu govori več v grobu najdenih bradavičastih obročkov, ki so značilni za čas poznega latena, ter železna fibula srednjelatske sheme z žičnatim lokom in dolgo peresovino ter drobnimi gumbi na podaljšku noge, kakršne poznamo iz poznolatskih grobov v Rojah pri Moravčah (Božič 1993, 190–193; Božič 1999, 210; Knez 1977, t. 3: 2, 3; t. 13: 15). Podobne oblike je tudi člen sklepanca z naselbine na Trnavi, ki je okvirno datirana v stopnjo Mokronog IIb in začetni del stopnje Mokronog IIIa (Novšak *et al.* 2006, 27: 5, 67)

Drugi znani primeri ne izvirajo iz ohranjenih grobnih celot. Obravnavanemu tipu lahko pripišemo dva različno velika paličasta členu, ki sta bila odkrita v strugi reke Savinje v Celju (Lazar 1996, t. 2: 2, 3). Sklepamo lahko, da nista starejša od stopnje Mokronog IIb, iz katere izvirajo najstarejše latskodobne najdbe iz reke, kot so npr. fibule tipa Valična vas. Poznega datuma je zelo verjetno tudi del sklepanca iz zelo drobnih členov, ki izvira iz nezanesljive grobne celote 1657/36 v Mihovem (Windl 1975, t. XXXV: 6). Ta vsebuje najdbe iz širokega časovnega obdobja od začetka poznega latena do zgornjega cesarstva, v katerega lahko zelo verjetno uvrstimo tudi obravnavani sklepanec. Posamične najdbe so znane še iz Loga v Gorjancih, Velikih Malenc in Beletovega vrta v Novem mestu (Gabrovec 1966, t. 29: 4; Stare 1960, t. XIII: 20, 22; Knez 1992, t. 105). Slednji zagotovo izvira iz poznega latena, saj so najstarejši grobovi s tega najdišča datirani v stopnjo Mokronog IIIa (Božič 2008, 112). Podobne oblike so tudi členi dveh sklepancev s poznolatskega grobišča na Strmcu nad Belo Cerkvijo, ki se od predhodnih primerov razlikujejo po tem, da so na sredini profilirani z dvema ali tremi rebri (Božič 1992, t. 16: 6, 15). Enako oblikovane člene ima tudi sklepanec, ki je bil najden

v poznolatski plasti naselbine Cvinger nad Koriti (Dular *et al.* 1995, 109, t. 14: 1).

Sklepance obravnavanega tipa moramo razlikovati od sorodnih primerov z nekoliko daljšimi in izraziteje profiliranimi paličastimi členi, ki so po Reitingerju značilni za avstrijsko-češko različico sklepancev (Reitinger 1966, 213–214). Mednje lahko uvrstimo sklepance iz Valične vasi, Brstja in iz dveh grobov s Kapiteljske njive v Novem mestu (Teržan 1973, t. 12: 1; Guštin 1977, t. 15: 4; Križ 2001, 6, 34; 126: 318; 146: 428). Zanimivo je, da so sklepanci tega tipa običajno boljše ohranjeni od primerov obravnavane različice. Od nje pa se očitno razlikujejo tudi glede na čas uporabe. Primer iz grobne celote v Brstju, ki jo na podlagi masivne zapestnice z bradavico datiramo v čas stopnje Mokronog IIa, priča, da se sklepanci tega tipa pojavijo že na začetku srednjelatskega obdobja (Božič 1999, 210). V isti čas je Božič uvrstil tudi primer iz Valične vasi, ki ga je primerjal s sklepancem iz groba 13 v Giengenu v zahodni Nemčiji (Božič 1987, 874). Iz srednjega latena zelo verjetno izvirata tudi primera s Kapiteljske njive, čeprav njuni grobni celoti še nista v celoti objavljeni. Različica sklepancev, ki ji je pripadal primer iz Zagorice, je očitno mlajša. Njen pojav lahko na podlagi zgoraj navedenih primerov najverjetneje datiramo na prehod iz srednjega v pozni laten.

Med sestavne dele sklepanca iz obravnavanega groba lahko uvrstimo tudi sedlasto oblikovan člen, ki je najverjetneje služil kot zanka za spenjanje sklepanca (G36). Na to kaže odlomek paličastega členu v eni izmed luknjic na zaključku zanke. Nenavadno je, da zanke za spenjanje sklepancev do zdaj niso bile znane, zato za obravnavani primer nismo našli ustreznih primerjav.

V opisu groba so med dodatki omenjeni še neopredeljen železen predmet in več manjših odlomkov železa, od katerih so ohranjeni le trije odlomki železne žice, ki je na enem koncu odebeljena (G37). Iz fotografije groba je razvidno, da je šlo za ostanke več železnih predmetov, ki so pogrešani. Edini predmet, ki ga je na fotografiji mogoče razločiti, po obliki spominja na nož s srpasto ukrivljenim rezilom in trakastim ročajem z dvema zakovicama. Tovrstne nože pogosto najdemo med gradivom iz Mokronoga in Valične vasi, ki žal ne izvira iz ohranjenih grobnih celot (Gabrovec 1966, t. 5: 4, 5; t. 8: 3, 4; t. 10: 9; Teržan 1973, t. 24: 1–3). Posamične najdbe so znane tudi iz Vinice, Magdalenske gore in Ribjeka pri Mokronogu (Gabrovec 1966, t. 20: 3, 4; t. 24: 6; t. 30: 3). Na grobišču v Brežicah sta bila podobna noža najdena v ženskih grobovih 16 in 40, ki sta datirana v čas srednjega latena (Jovanović 2006, 119; t. 24: 4; t. 47: 3). To pa ne izključuje možnosti, da so se tovrstni noži pojavljali tudi v času

poznega latena. O tem pričajo nekoliko daljši noži podobne oblike s poznolatenškega grobišča na Strmcu nad Belo Cerkvijo, za katere je tako kot za sočasne bojvniške nože značilen trakast ročaj, ki se zaključuje z obročkom (Božič 1992, t. 2: 8; t. 3: 6, 7, 8; t. 7: 2).

Obravnavani grob lahko na podlagi sklepanca datiramo na prehod iz srednjega v pozni laten ali na začetek poznolatenškega obdobja. Takšno datacijo potrjuje tudi keramično posodje iz groba. Glinenka tipa 1.1 (G42) sodi med starejše oblike glinenk na grobišču, saj njihov pojav lahko datiramo že v zaključni del stopnje Mokronog IIb. Za prehod iz srednjega v pozni laten je značilna tudi narebrena čaša tipa 1 (G40), medtem ko glinenko tipa 3 najverjetneje že lahko uvrstimo med značilne oblike stopnje Mokronog IIIa (G41).

Datacija: grob lahko na podlagi grobnih pridatkov najverjetneje datiramo na prehod iz srednjega v pozni laten ali na začetek poznolatenškega obdobja.

Grob 14

Način pokopa: žgan plani grob.

Opis: Grob 14 je ležal v kv. F 18–19 (sl. 21). V sterilno osnovo vkopana grobna jama (SE 419) je imela četverkotno obliko z zaobljenimi vogali. Merila je 1,0 × 0,75 m, z daljšo stranjo usmerjeno od vzhoda proti zahodu. Stranice jame so bile navpične in so zaobljeno prehajale v ravno dno, ki je ležalo 0,27 m pod površino okoliške plasti (sl. 61). Jama je bila zapolnjena z rumenkasto rjavo ilovico (SE 418), ki je vsebovala drobce oglja in ožgane zemlje. Na dno zahodnega dela jame so bile položene tri keramične posode, poleg katerih so ležali ostanki sežganih kosti. Keramična čaša, ki je ležala na boku, je vsebovala več pridatkov: fibulo, tri obeske, ogrlico iz steklenih jagod, dve zapestnici in neopredeljiv kovinski predmet (sl. 62–63).

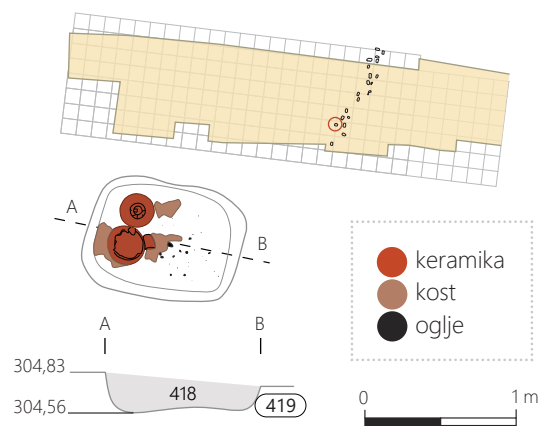
Kostni ostanki: kalcinirane kosti v grobni jami.

Organski/rastlinski ostanki: oglje.

Grobni inventar: G43–G51

Grob 14 je vseboval tri keramične posode. Med njimi je bila majhna čaša, ki je vsebovala več drobnih kovinskih predmetov in ogrlico iz steklenih jagod. Kovinski predmeti so bili poškodovani, kar kaže, da so bili skupaj s truplom pokojne osebe sežgani na grmadi.

Med značilne ženske pridatke iz groba sodi bronasta fibula srednjelatenške sheme (G43). Od nje sta se ohranila masiven, polkrožno oblikovan lok, ki je nad peresovino odebeljen, in del peresovine s šestimi navoji. Pojav fibul z odebeljenim lokom je značilen za mlajšo stopnjo srednjega latena Mokronog IIb, obravnavani primer pa je glede

61 Grob 14: tloris in presek. Merilo 1 : 50.

62 Grob 14.

63 Detajl grobnih pridatkov v grobu 14.

na polkrožno obliko loka že blizu poznolatskim fibulam (Božič 1987, 875–876; Polenz 1978, 188). Na podlagi tega ga lahko datiramo na prehod iz srednjega v pozni laten. To potrjuje tudi oblika peresovine, ki je bila očitno dolga in je bila izdelana iz žice okroglega preseka. Fibule s takšno peresovino se namreč pojavijo v stopnji Mokronog IIb, medtem ko je za poznolatske fibule značilna peresovina iz žice sploščenega preseka. Posebnost obravnavanega primera je stopnička med srednjim in zaključnim delom loka, ki je pri drugih fibulah tega tipa nismo zasledili.

Obravnavani grob se razlikuje od značilnih ženskih grobov, v katerih so fibule običajno zastopane v parih. Guštin je domneval, da so bile v grobovih, ki so vsebovali eno samo fibulo, pokopane deklice (Guštin 1984, 315). To domnevo podpira tudi velikost bronaste in železne zapestnice, ki sta bili najdeni v grobu (G47). Medtem ko so zapestnice v značilnih ženskih grobovih običajno večje od 7,0 cm (Jovanović 2006, 135–136), obravnavana primera namreč merita le 5,0 in 6,4 cm. Kljub temu bi nam zanesljivo določitev starosti pokopane osebe omogočila šele antropološka analiza kostnih ostankov iz groba.

Čeprav sta zapestnici iz obravnavanega groba na več mestih zlomljeni, ju lahko po vsej verjetnosti uvrstimo med enostavne sklenjene zapestnice, ki so bile izdelane iz tanke žice okroglega preseka. Ta tip zapestnic je časovno težko opredeliti, saj so se pojavljale že vsaj od začetka srednjega latena dalje. Zanimivo je, da večina primerov izvira iz moških grobov, medtem ko jih v ženskih grobovih najdemo redkeje (Jovanović 2006, 136, 138). Zapestnici sta zlepljeni z močno korodiranim železnim predmetom, ki ga zaradi slabe ohranjenosti ni bilo mogoče opredeliti.

Med predmete, ki se pojavljajo izključno v ženskih in otroških grobovih, moramo uvrstiti tudi ogrlico iz steklenih jagod (G48). Na prostoru mokronoške skupine steklene jagode niso pogost grobni pridelek. Večinoma so zastopane posamično ali v skupinah po nekaj deset primerov, medtem ko je bilo večje število jagod najdeno le izjemoma. Dva takšna primera sta znana z grobišča na Ljubljanski cesti v Novem mestu, ki pa domnevno izvirata že iz rimskega obdobja (Božič 2008, t. 9: 13, 14; Bertonec-kučar 1979, 257). Ogrlico iz obravnavanega groba sestavlja več sto zelo drobnih jagod, med katerimi prevladujejo jagode zelene in modre barve, medtem ko so rumene in bele jagode redkejšje. Za datacijo ogrlice so najbolj izpovedne jagode zelene barve, ki v času latena niso bile zelo pogoste. Večina znanih primerov izvira iz poznega latena (Zepezauer 1993, 78). Precej bolj razširjene so bile jagode modre barve, ki so bile zelo priljubljene že v času mlajšega halštata. V času latena jih pogosto najdemo

na območju srednje Evrope, kjer se pojavljajo predvsem v srednjelatenskem obdobju, posamezni primeri pa izvirajo tudi še iz poznolatske stopnje Lt D1 (Zepezauer 1993, 81). Na prostoru vzhodnolatske kulture na današnjem Češkem so bile modre jagode najpogosteje zastopane v času zgodnjega latena, neredko pa jih najdemo tudi v mlajših latenskih obdobjih. Venclová domneva, da so starejši primeri svetlejšje barve, medtem ko so temno modre jagode značilne predvsem za čas poznega latena (Venclová 1990, 56–57). Datacijo modrih jagod na območju mokronoške skupine potrjuje ženski grob 3 s parcele Padarič na Strmcu nad Belo Cerkvijo, v katerem je bilo poleg ogrlice iz drobnih modrih jagod najdenih več značilnih poznolatskih predmetov, kot so bradavičasti obročki, trilstni gumb, kolesasti obesek, bronasta jagoda z ušescem in svitkasta steklena jagoda (Dular A. 1991, t. 51: 28; Božič 1993a, 141).

Približno v isti čas lahko uvrstimo tudi jagode rumene in bele barve. Rumene jagode so značilne predvsem za čas srednjega latena, dva primera iz Solduna pa pričata, da so se pojavljale tudi še v času stopnje Lt D1 (Zepezauer 1993, 77–78). Bolj vprašljiva je datacija belih jagod, ki so na latenskih najdiščih redko zastopane. Thea Elisabeth Haevernick navaja le dva primera, ki sta datirana v čas Lt C2 in Lt D1 (Zepezauer 1993, 76).

Med sestavne dele ogrlice lahko morda uvrstimo tudi tri drobne bronaste predmete. Dva od njih imata zvončasto obliko z odebeljenim spodnjim robom, nad katerim so tri luknjice (G45–G46). Na podlagi tega domnevamo, da sta služila kot razdelivca. Edini nam znani predmet podobne oblike je bil najden na najdišču Žerovnišček pri Bločicah na Notranjskem (Laharnar 2009, t. 2: 14). V nasprotju z obravnavanima primeroma ta nima odebeljenega spodnjega roba, namesto treh pa ima štiri luknjice. Žal predmet sodi med detektorske najdbe, zato ga časovno ni mogoče opredeliti. Glavnina latenskih najdb s tega najdišča sicer izvira iz časa poznega latena.

Od tretjega predmeta se je ohranil odlomek iz spiralno uvite bronaste žice, ki najverjetneje predstavlja del očalastega obeska (G44). Ta oblika obeskov se je pojavljala predvsem v obdobju starejše železne dobe vzdolž severne jadranske obale. Več primerov je znanih s prostora notranjske kulturne skupine, kjer večinoma ne izvirajo iz ohranjenih grobnih celot (Guštin 1979, t. 1: 15; t. 44: 11; t. 59: 26). Dva primera izvirata tudi z že omenjenega najdišča Žerovnišček pri Bločicah. Bila sta sestavni del ploščicastega obeska z dvema zoomorfnima protomoma, ki so prav tako kot očalasti beski značilni za železno dobo severnojadranskega prostora (Laharnar 2009, 130, t. 2: 10).

Očalasti obeski so se skozi celotno železno dobo pojavljali na prostoru japodske kulturne skupine (Marić 1968, t. I: 11, 14, 34; t. III: 31; t. XXI: 16; Balen-Letunić 1999–2000, t. 6: 3; t. 7: 1; t. 12: 3). V grobu 300 na najdišču Ribič je bila poleg obeska najdena močno profilirana fibula, kar priča, da so bili tovrstni obeski na tem prostoru v uporabi celo še na začetku zgodnjerrimskega obdobja. Ta oblika nakita se je pod vplivom Japodov najverjetneje razširila tudi na območje viniške kulturne skupine. Od tu je znan primer, ki izvira iz neohranjene grobne celote na latenskodobnem grobišču v Vinici (Gabrovec 1966, t. 18: 14).

V čas latena lahko uvrstimo tudi posamezne primere očalastih obeskov, ki so bili odkriti na prostoru mokronoške skupine. Zanimivo je, da so tovrstni obeski znani predvsem z najdišč, na katerih se pojavljajo tudi predmeti, značilni za viniško skupino, kot so npr. fibule vrste Podzemelj in trapezaste pasne spone (Božič 2001, 191). Najdemo jih na grobišču Strmec nad Belo Cerkvijo, kjer so obeski običajno pripeti na verižice iz obročastih členov (Božič 1992, t. 1: 3, 4; t. 20: 4). V enem primeru verižica spenja dve fibuli z močno profiliranim podaljškom noge, ki nedvomno izvirata iz oblikovnega zaklada viniške kulture. O stikih z viniško kulturo pričajo tudi nekatere najdbe iz Mihovega. S tega najdišča sta znana dva odlomka očalastih obeskov, ki izvirata iz ženskega groba 1657B/80 (Windl 1975, t. LV: 3). Na podlagi tega lahko upravičeno domnevamo, da so se očalasti obeski na območje mokronoške skupine razširili s posredovanjem viniške kulture. Njihov izvor moramo najverjetneje iskati na prostoru japodske kulturne skupine, kjer je bila ta vrsta nakita neprekinjeno v uporabi od starejše železne dobe dalje.

Najbližjo primerjavo obesku iz Zagorice predstavlja primer iz poznolatskega groba 45 v Rojah pri Moravčah (Knez 1977, t. 14: 5). Tone Knez ga je zaradi trna, ki je pričvrščen na zanko med spiralno uvitima koncema obeska, opredelil za pasno spono (Knez 1977, 109). Vendar ta opredelitev ni zelo verjetna. Podoben primer je bil namreč odkrit v starejšezheleznodobnem grobu iz Nina, pri katerem je trn izrazito daljši in je najverjetneje služil kot igla za pripenjanje obeska (Batović 1987, t. XL: 15). Enako lahko domnevamo tudi za primer iz Roj. Omeniti velja, da ta izvira iz značilnega moškega groba z bojovniško opremo, kar priča, da so tovrstni obeski lahko pripadali tudi moški noši.

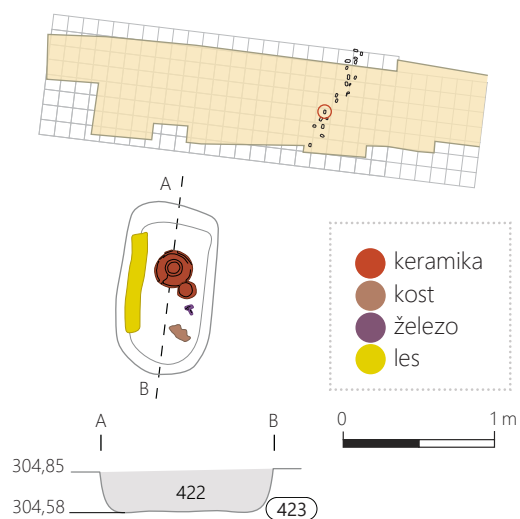
Grob 14 iz Zagorice lahko na podlagi pridatkov najverjetneje datiramo na začetek poznolatskega obdobja. Nekoliko starejši značaj ima le čaša tipa 2.1 (G49), za katero zaenkrat poznamo primerjave zgolj iz srednjelatskega obdobja. Glinenki tipa 1.4 in 2 (G50–G51) po drugi strani sodita že med značilne poznolatske oblike posodja.

Datacija: grob lahko na podlagi grobnih pridatkov najverjetneje datiramo na začetek poznolatskega obdobja.

Grob 15

Način pokopa: žgan plani grob.

Opis: Grob 15 je ležal v kv. E19 (sl. 21). V sterilno osnovo vkopana grobna jama (SE 423) je imela četverkotno obliko, z zaobljeno krajšo stranico na južni strani. Merila je 1,2 × 0,65 m, z daljšo stranjo usmerjeno od severa proti jugu. Skoraj navpične stranice jame so zaobljeno prehajale v ravno dno, ki je ležalo 0,27 m pod površino okoliške plasti. Na vrh groba je bil položen neobdelan kamnit blok iz apnenca, pribl. velikosti 1,05 × 0,4 × 0,3 m (sl. 64). Jama je bila zapolnjena z rumenkasto rjavo ilovico (SE 422), ki je vsebovala drobce oglja, kosti in ožgane zemlje ter posamezne večje kamne, velikosti 4–7 cm. V osrednjem delu jame sta ležali dve keramični posodi. Sežgane kosti so bile položene v jugovzhodni vogal jame, poleg njih pa je ležala fibula. Na nasprotni strani jame, ob njeni zahodni stranici, so bili odkriti

64 Grob 15: tloris in presek. Merilo 1 : 50.

65 Grob 15.

zogleneli ostanki nedefiniranega lesenega predmeta podolgovate oblike (sl. 65).

Kostni ostanki: kalcinirane kosti v grobni jami.

Organski/rastlinski ostanki: oglje.

Grobni inventar: G52–G55

V opisu groba je navedeno, da je ta vseboval železno fibulo s samostrelno peresovino, ki pa je pogrešana. Peresovina fibule naj bi bila poškodovana, ohranjeni del pa naj bi po navedbah izkopavalcev meril 5 cm. Glede na to lahko domnevamo, da je imela fibula dolgo peresovino in jo najverjetneje lahko uvrstimo med železne fibule srednjelatenske sheme z žičnatim lokom, ki so znane tudi iz drugih grobov v Zagorici (grobova 1 in 20). Tovrstne fibule so datirane na prehod med stopnjama Mokronog IIb in Mokronog IIIa ter na začetek stopnje Mokronog IIIa.⁶ Značilne so bile za moške grobove (Božič 1999, 210).

V opisu groba je poleg fibule omenjen še neopredeljen lesen predmet podolgovate oblike, ki je ležal ob zahodni stranici grobne jame. Žal tudi ta ni ohranjen.

Od prdatkov iz groba sta se ohranili le dve keramični posodi. Prva sodi med glinenke tipa 1.2 (G55), ki so se pojavile v zaključnem delu stopnje Mokronog IIb, v uporabi pa so bile zanesljivo še v stopnji Mokronog IIIa. Poleg je bila najdena čaša tipa 2.2 (G54), za katero na najdiščih mokronoške skupine zaenkrat ne poznamo ustreznih primerjav.

Datacija: grob lahko na podlagi grobnega inventarja najverjetneje datiramo na prehod iz srednjega v pozni laten ali na začetek poznolatskega obdobja.

Grob 16

Način pokopa: žgan plani grob.

Opis: Grob 16 je ležal v kv. A20 (sl. 21). V sterilno osnovo vkopana grobna jama (SE 437) je imela ovalno obliko. Merila je 1,15 × 0,85 m, z daljšo stranjo usmerjeno od vzhoda proti zahodu. Stranice jame so bile strme in so zaobljeno prehajale v ravno dno, ki je ležalo 0,08 m pod površino okoliške plasti. Grob je bil poškodovan z dvema mlajšima vkopoma (SE 439 in SE 465) (sl. 66). Jama je bila zapolnjena z rumenkasto rjavo ilovico (SE 436), ki je vsebovala drobce oglja in kosti. Grobni prdatki so bili slabo ohranjeni. Med ostanki predmetov, ki so ležali raztreseni po jami, so bili odlomki dveh keramičnih posod ter drobcu železa nerazpoznavne oblike (sl. 67).

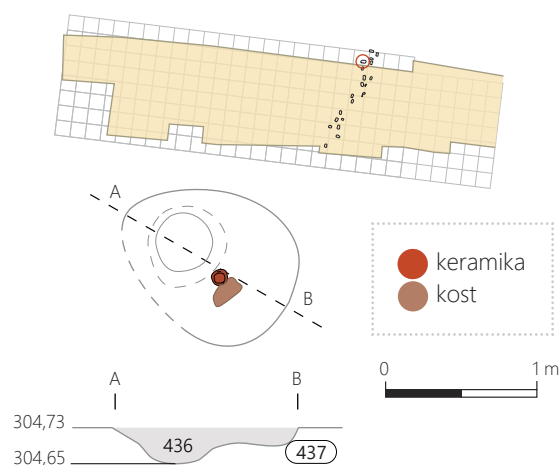
Kostni ostanki: drobcu kosti v polnilu grobne jame.

Organski/rastlinski ostanki: oglje.

Grobni inventar: G56–G57

V grobu 16 so bili najdeni fragmentirani ostanki dveh keramičnih posod. Glinenkam tipa 1.1 lahko pripišemo odlomke posode, ki je bila na ramenu okrašena z nizom koncentričnih krožcev (G57). Ta tip glinenk se je pojavil v zaključnem delu stopnje Mokronog IIb, v uporabi pa je bil še v stopnji Mokronog IIIa. V tem času se je na zahodu Dolenjske uveljavil tudi žigosan okras. Druga posoda iz groba (G56) sodi med prostoročno izdelane sklede tipa 3, ki so znane predvsem iz poznolatskih kontekstov. Kljub skromnim prdatkom iz groba lahko domnevamo, da je bila v njem tako kot v drugih grobovih z glinenkami tipa 1.1 pokopana oseba ženskega spola.

Datacija: grob lahko na podlagi grobnih prdatkov najverjetneje datiramo v starejšo fazo poznolatskega obdobja (Mokronog IIIa).

66 Grob 16: tloris in presek. Merilo 1 : 50.

67 Grob 16.

6 Za datacijo tovrstnih fibul glej poglavje o glinenkah tipa 1.1.

Grob 17

Način pokopa: žgan plani grob.

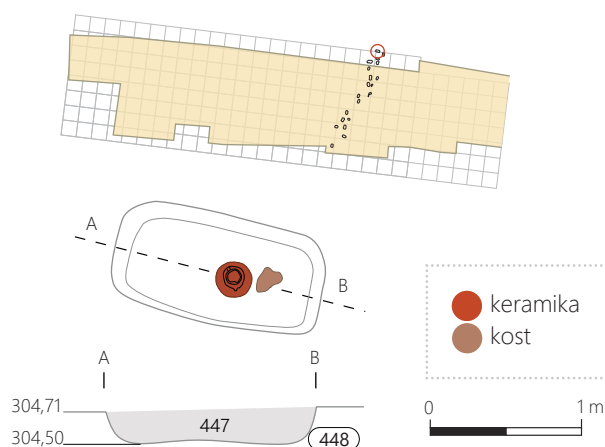
Opis: Grob je ležal v kv. AA21 (sl. 21). V sterilno osnovo vkopana grobna jama (SE 448) je imela pravokotno obliko z zaobljenimi vogali. Merila je 1,4 × 0,7 m, z daljšo stranjo usmerjeno od vzhoda proti zahodu. Stranice jame so bile strme in so ostro prehajale v ravno dno, ki je ležalo 0,21 cm pod površino okoliške plasti (sl. 68). Jama je bila zapolnjena z rumenkasto rjavo ilovico (SE 447), ki je vsebovala drobce oglja in kosti. V osrednjem delu jame je ležala keramična posoda, poleg nje pa je bil najden odlomek železa nerazpoznavne oblike. Sežgane kosti so ležale vzhodno od posode (sl. 69).

Kostni ostanki: kalcinirane kosti v grobni jami.

Organski/rastlinski ostanki: oglje.

Grobni inventar: G58

Grob je vseboval prostoročno izdelan lonec s stožčastim vratom tipa 2 (G58). Podobne lonce najdemo v grobovih od začetka srednjelatenskega obdobja dalje, kar priča, da

68 Grob 17: tloris in presek. Merilo 1 : 50.

69 Grob 17.

so najverjetneje izviral iz halštatske keramične tradicije. Vsi znani primeri so bili najdeni v moških grobovih, na podlagi česar lahko domnevamo, da je bila tudi v obravnavanem grobu pokopana oseba moškega spola.

Datacija: groba zaradi časovno neoprijemljivih pridatkov ne moremo ožje datirati. Keramični pridatki kažejo močno halštatsko tradicijo.

Grob 18

Način pokopa: žgan plani grob.

Opis: Grob je ležal v kv. A21 (sl. 21). V sterilno osnovo vkopana grobna jama (SE 450) je imela pravokotno obliko z zaobljenimi vogali. Merila je 1,05 × 0,65 m, z daljšo stranjo usmerjeno od severa proti jugu. Stranice jame so bile navpične in so ostro prehajale v ravno dno, ki je ležalo 0,20 m pod površino okoliške plasti. Zgornji del groba je poškodovan mlajši kolovoz (sl. 70). Jama je bila zapolnjena z rumenkasto rjavo ilovico (SE 449), ki je vsebovala drobce kosti. V zasutju groba so se pojavljali tudi odlomki poškodovane keramične posode, ki je ležala v južni polovici groba. Posoda je vsebovala ostanke sežganih kosti (sl. 71–72).

Kostni ostanki: kalcinirane kosti v žari.

Organski/rastlinski ostanki: oglje.

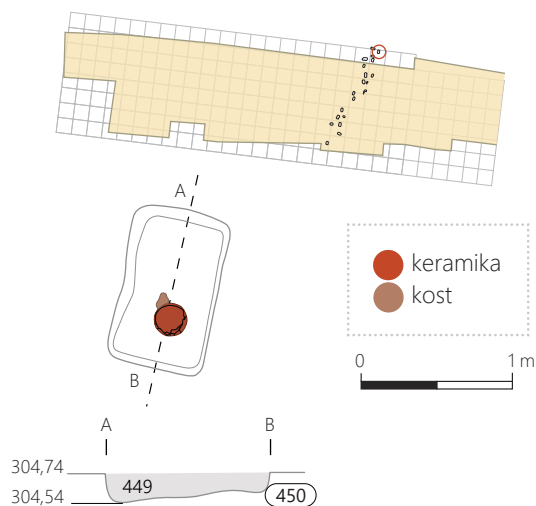
Grobni inventar: G59

Edina najdba iz groba je poškodovan keramični lonec, izdelan iz grafitne glin (G59), ki predstavlja edini tovrsten primer na grobišču. Grob se od ostalih razlikuje tudi po tem, da so bile sežgane kosti pokojne osebe položene v lonec. Trup lonca ima trebušasto obliko z zaobljenimi rameni, medtem ko njegov zgornji del ni ohranjen. Izdelan je bil na lončarskem vretenu, vendar ima v primerjavi s fino keramiko bolj grobo površino.

Grafitna keramika se je na srednjeevropskem prostoru pojavila že v času zgodnjega latena. Iz tega obdobja so znani predvsem prostoročno izdelani lonci situlaste oblike, medtem ko se je na vretenu izdelano grafitno posodje uveljavilo šele v času srednjega latena. To je običajno okrašeno z glavničastim okrasom, ki je pogost tudi na posodah z območja mokronoške skupine (Novšak *et al.* 2006, 22).

Večina grafitne keramike z najdišč mokronoške skupine izvira iz časa poznega latena. Zastopana je predvsem med gradivom z naselbin, medtem ko so bile najdbe z grobišč redke. Posamezni primeri so znani s srednjelatenskega grobišča v Forminu ter iz srednjelatenskih grobov 193 na Kapičeljski njivi in K 44 na Kandiji v Novem mestu (Pahič 1966, t. 12: 8; Križ 2005, t. 55: grob 193/2; Megaw *et al.* 2009, sl. 2: 2). Več grafitnih posod je tudi med naključnimi najdbami iz

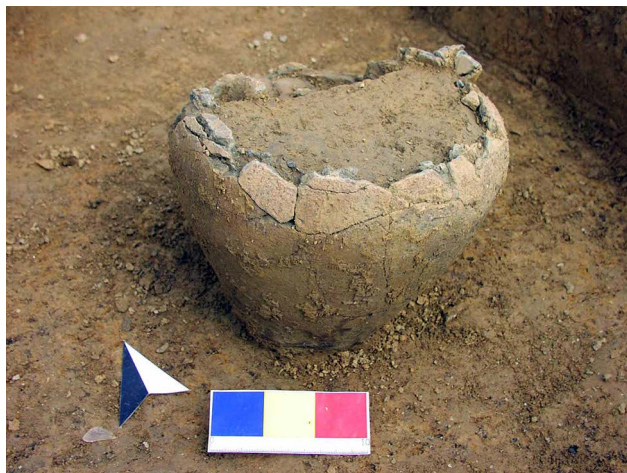
dveh srednjelatenskih grobov na grobišču v Skorbi (Skra-bar 1922, t. III: 4–6). Nekoliko mlajše so verjetno posamične najdbe z grobišč v Rojah pri Moravčah in na dvorišču SAZU v Ljubljani, ki jih lahko datiramo že v čas poznega latena (Knez 1977, sl. 2: 2; Stare 1954, t. 43: 3). Primer iz Zagorice je

70 Grob 18: tloris in presek. Merilo 1 : 50.

71 Grob 18.

72 Detajl grobnih pridakov v grobu 18.

po obliki še najbolj podoben neokrašenemu loncu z naselbine na Pošteli, s katere je poleg halštatske znana predvsem poznolatenška lončenina (Pahič 1966, 313–314; t. 17: 5). Na podlagi tega lahko domnevamo, da so bili tako oblikovani lonci značilni za čas poznega latena.

Datacija: grob lahko na podlagi grobnih pridakov najverjetneje datiramo v pozni laten.

Grob 19

Način pokopa: žgan plani grob.

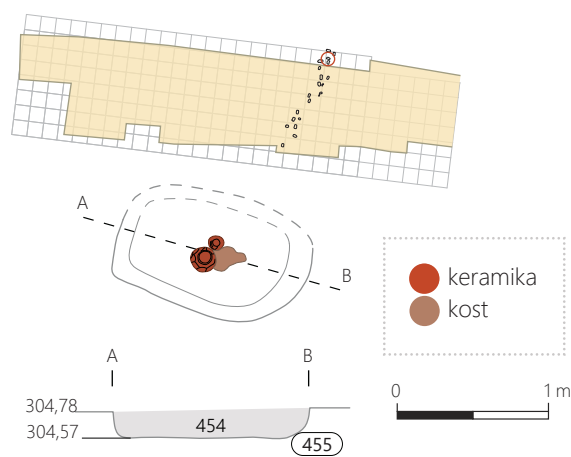
Opis: Grob je ležal v kv. A21 (sl. 21). V sterilno osnovo vkopana grobna jama (SE 455) je bila v severnem delu uničena s testnim jarkom, zato njene prvotne velikosti ni bilo mogoče določiti. Jama je imela četverkotno obliko z zaobljeno krajšo stranico na vzhodni strani. Velikost ohranjenega dela jame je znašala pribl. 1,2 × 0,55 m, z daljšo stranjo usmerjeno od vzhoda proti zahodu. Stranice jame so bile strme in so ostro prehajale v ravno dno, ki je ležalo 0,21 m pod površino okoliške plasti (sl. 73). Jama je bila zapolnjena z rumenkasto rjavo ilovico (SE 454), ki je vsebovala drobce oglja in kosti ter odlomke keramike. V sredini jame sta ležali dve keramični posodi (sl. 74–75).

Kostni ostanki: drobci kosti v polnilu grobne jame.

Organski/rastlinski ostanki: oglje.

Grobni inventar: G60–G61

Grob je vseboval dve majhni, prostoročno izdelani keramični posodi. Prva (G61) sodi med lonce tipa 2, ki se pojavijo v času stopnje Mokronog IIb. Posamezni primeri tega tipa zelo verjetno izvirajo tudi še iz stopnje Mokronog IIIa. V ta čas lahko uvrstimo tudi lonček tipa 3 (G60), ki domnevno predstavlja posnetek podobnih, na vretenu izdelanih lončkov tipa 1, značilnih za čas poznega latena.

73 Grob 19: tloris in presek. Merilo 1 : 50.

74 Grob 19.

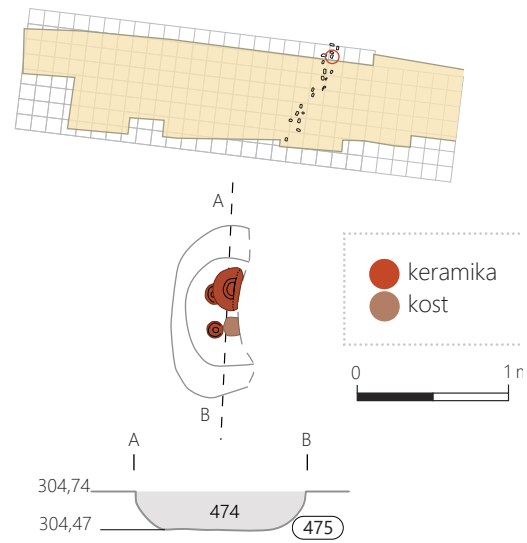
75 Detajl grobnih pridatkov v grobu 19.

Datacija: grob lahko na podlagi grobnih pridatkov najverjetneje datiramo v starejšo fazo poznega latena (Mokronog IIIa).

Grob 20

Način pokopa: žgan plani grob.

Opis: Grob je ležal v kv. A21 (sl. 21). V sterilno osnovo vkopana grobna jama (SE 475) je imela podolgovato obliko z zaobljenimi krajšimi stranicami. Na vzhodni strani je bila poškodovana z mlajšim vkopom (SE 440). Velikost ohranjenega dela jame je znašala pribl. 1,05 × 0,5 m, z daljšo stranjo usmerjeno od severa proti jugu. Ohranjena daljša stranica je bila navpična, medtem ko sta bili krajši stranici rahlo poševni. Stranice so ostro prehajale v ravno dno, ki je ležalo 0,27 m pod površino okoliške plasti (sl. 76). Jama je bila zaplunjena z ilovico (SE 474), ki je vsebovala drobce oglja in kosti ter odlomke keramike. Na dnu osrednjega dela jame so ležale tri keramične posode, dve manjši in ena večja, ki je bila poškodovana z mlajšim vkopom. Med ostanki sežganih kosti je bila najdena fragmentirana fibula (sl. 77–78).

76 Grob 20: tloris in presek. Merilo 1 : 50.

77 Grob 20.

78 Detajl grobnih pridatkov v grobu 20.

Kostni ostanki: kalcinirane kosti v grobni jami.

Organski/rastlinski ostanki: oglje.

Grobni inventar: **G62–G65**

Iz groba 20 izvira odlomek noge železne fibule, ki je bil najden med sežganimi kostmi, kar kaže, da je bila fibula najverjetneje uničena v ognju (**G62**). Pripišemo ga lahko železni fibuli srednjelatenske sheme z žičnatim lokom in dolgo peresovino, ki jih najdemo tudi v drugih grobovih iz Zagorice (grobova 1 in 15). Tovrstne fibule so značilne za prehod med stopnjama Mokronog IIb in Mokronog IIIa ter za začetek stopnje Mokronog IIIa.⁷ Pojavljajo se izključno v moških grobovih (Božič 1999, 210).

Grob je poleg fibule vseboval več keramičnih posod. Prva (**G65**) sodi med glinenke tipa 1.2, ki se pojavljajo vse od začetka poznolatenskega obdobja. Obravnavani primer je po obliki in okrasu skoraj enak kot primer iz groba 1 (**G4**). Poleg sta bili najdeni dve skledi. Prva (**G64**) je bila izdelana na vretenu in pripada značilnim poznolatenskim skledam tipa 2. Druga, prostoročno izdelana skleda tipa 3 (**G63**), ima primerjave tako na srednje- kot poznolatenskih najdiščih.

Datacija: grob lahko na podlagi grobnih pridatkov najverjetneje datiramo v starejšo fazo poznolatenskega obdobja (Mokronog IIIa).

Analiza keramičnih grobnih pridatkov

Za mlajšo železno dobo je značilen pojav keramike, izdelane na hitrem lončarskem vretenu, ki se je v času zgodnjega latena iz današnje Francije in Švice razširila po večjem delu prazgodovinske Evrope. Njen nastop povezujemo s selitvami Keltov, ki so uporabo hitrega lončarskega vretena prevzeli iz grške kulture. Na prostoru vzhodnotatenske kulturne skupine se je na vretenu izdelana keramika uveljavila postopoma, saj je večinski delež lončenine še vedno predstavljala prostoročno izdelana keramika, oblikovana v stari halštatski tradiciji (Filip 1956, 535–536).

Nov način izdelave keramike je povzročil korenite spremembe v prazgodovinski lončarski proizvodnji. Z uporabo hitrega lončarskega vretena povezujemo začetek serijske proizvodnje keramike, ki je imela za posledico nastanek enotnih oblik posodja in okrasa na njih. Nanjo je pomembno vplival tudi razvoj tehnike žganja keramike (Geilenbrügge 1991, 449). Značilna keltska keramika je izdelana iz dobro prečiščene glinice in ima sivo žgano in polirano površino, ki je običajno okrašena z vodoravnimi rebri in žlebovi ali žigosanjem. Med značilne oblike keramike na prostoru vzhodnotatenske kulturne skupine sodijo visoke posode z nizkim trebušastim trupom in ozkim vratom, t. i. Linsenfläsche, in skleda z zaobljenim trupom t. i. braubaškega tipa (Schwappach 1975, 18).

Na območju mokronoške skupine se je na vretenu izdelana keramika zagotovo pojavila že v stopnji Mokronog I (Božič 1999, 209). V tem času je bila sicer še zelo redka, na podlagi česar lahko domnevamo, da so jo s seboj prinesli prvi keltski priseljenci. Razmah lokalne proizvodnje najverjetneje lahko pričakujemo na začetku srednjega latena. O tem pričajo predvsem keramične najdbe s srednjelatenskih grobišč na Štajerskem in v Posavju, med katerimi skoraj izključno nastopa keramika, izdelana na lončarskem vretenu. Med značilne oblike keramike sodijo skleda z zaobljenim trupom in bikonične posode z ozkim vratom, t. i. glinenke.

Drugačna podoba se v času srednjega latena kaže na prostoru Dolenjske, kjer zaenkrat poznamo zgolj keramiko z grobišč v Kandiji in na Kapiteljski njivi v Novem mestu. Na teh najdiščih prevladuje prostoročno izdelana keramika, okrašena z bradavicami in nalepkami, ki jo povezujemo s halštatsko keramično tradicijo. Zaradi tega se je uveljavilo mnenje, da je na tem prostoru živelo pretežno staroselsko prebivalstvo (Božič 1999, 208). Vendar pa najdbe s srednjelatenske naselbine Trnava pri Žalcu pričajo, da je bila prostoročno izdelana keramika tudi na območju Štajerske precej pogosta. Na omenjenem najdišču je zastopana s približno 59 % vseh keramičnih najdb (Novšak *et al.* 2006, 22). To

⁷ Za datacijo tovrstnih fibul glej poglavje o glinenkah tipa 1.1.

kaže, da se sestava prebivalstva na Dolenjskem morda ni bistveno razlikovala od Štajerske, temveč da je šlo za različne pogrebne običaje. O lokalnih razlikah med posameznimi grobišči priča tudi pogostost pridajanja keramičnih posod v grobove. Tako na primer v Dobovi posodje predstavlja zelo pogost grobni pridelek, medtem ko se na grobišču v Brežicah v neposredni bližini keramika skorajda ne pojavlja. Ob tem velja omeniti, da z večine srednjelatenskih grobišč na Dolenjskem keramike skorajda ne poznamo, saj je bila tekom izkopavanj zavržena⁸ (Gabrovec 1966, 184). Po drugi strani na tem prostoru doslej še niso bile odkrite srednjelatenske naselbine, kar onemogoča reprezentativen vpogled v keramično proizvodnjo tega časa.

Na vretenu izdelana keramika postane tudi na dolenjskih grobiščih občutno bolj zastopana v času poznega latena, o čemer pričajo najdbe z grobišč v Rojah pri Moravčah, na Beletovem vrtu v Novem mestu in v Mihovem (Knez 1977; Knez 1992; Windl 1975). Oblike, značilne za ta čas, so pogosto ostale v uporabi vse do zgodnjecesarskega obdobja.

Pri obravnavi grobišča v Zagorici smo se zaradi mnogih pogrešanih kovinskih najdb oprli predvsem na keramično posodje. To predstavlja precej pogost pridelek, saj je zastopano prav v vseh grobovih. Ker keramika z območja mokronoške skupine še ni bila sistematično obdelana, smo se morali opreti na lastno tipologijo oblik posodja, ki smo jih primerjali predvsem z najdbami z drugih najdišč mokronoške skupine. Ločeno smo obravnavali fino, na lončarskem vretenu izdelano keramiko ter grobo, prostoročno izdelano keramiko. Posebno pozornost smo namenili keramiki, okrašeni z žigosanjem, ki je bila na prostoru mokronoške skupine sicer redka, vendar pa je bila na grobišču v Zagorici zastopana kar s štirimi primeri.

Fina, na lončarskem vretenu izdelana lončenina

Fina namizna lončenina, izdelana na hitro vrtečem se lončarskem vretenu, je na grobišču zastopana s 65,7 % vse lončenine. Narejena je iz finoizrnate lončarske mase, ki je bila dobro prečiščena in pregnetena. Površina posod je bila pred žganjem polirana, pri čemer so na posameznih mestih ostali vidni vodoravni sledovi kolesa.

Za tovrstno keramiko je značilna temno siva do temno sivkasto rjava in črna barva površine. Žganje je običajno potekalo v oksidacijskih pogojih z dimljenjem v zaključni fazi žganja.

⁸ Poročila o izkopavanjih na grobišču v Mokronogu omenjajo, da so bili v grobovih najdeni majhni prostoročno izdelani lončki iz črne glinice, ki so bili slabše kakovosti od halštatske keramike (Gabrovec 1966, 184).

Redkeje je med žganjem prihajalo do menjave redukcije in oksidacije. Struktura žgane keramike je trda in kompaktna.

Glinenke

Glinenke (sl. 79) so stekleničasto oblikovane posode z visokim trupom in ozkim vratom. Gre za značilno obliko fine latenske keramike, ki je v nemški literaturi imenovana »Flasche«.

G 1

Glinenke z bikonično oblikovanim trupom, ki je v zgornji polovici običajno okrašen z vodoravnimi rebri in žlebovi. Na grobišču v Zagorici so zastopane štiri različice tega tipa.

G 1.1

Bikonične glinenke z valjastim ali stožčastim vratom, ki je od trupa ločen z ostrim klekastim prehodom in se zaključuje v poševno izvihnanem, zaobljenem ustju. Ramena so okrašena z vodoravnimi vrezi ali žlebovi, ki na površini posode tvorijo stopničke. Nad najširšim obodom, ki leži približno na sredini posode, se običajno pojavlja žigosan okras, sestavljen iz vodoravnega niza globoko vtisnjenih koncentričnih krožcev. Na glinenki iz groba 2 so krožci med seboj povezani z loki, sestavljenimi iz drobnih pravokotnih odtisov. Dno glinenk je ravno in od ostenja ločeno z blagim sedlastim prehodom.

Zastopanost na grobišču v Zagorici: grob 2 (G9), grob 3 (G11), grob 4 (G18), grob 13 (G42), grob 16 (G57).

Bikonične glinenke s pokončnim vratom Mitja Guštin uvršča med značilne predstavnike svoje stopnje 4, ki jo datira na prehod iz srednjega v pozni laten (Guštin 1977, 72). Glinenkam iz Zagorice najdemo najbližje primerjave na grobišču v Rojah pri Moravčah. Značilen primer, ki je na ramenu okrašen z več vodoravnimi žlebovi, izvira iz groba 40 (Knez 1977, t. 5: 8). Grobna celota poleg glinenke vsebuje železno fibulo srednjelatenske sheme z žičnatim lokom in dolgo peresovino, ki je po Draganu Božiču značilna za stopnjo Mokronog IIIa (Božič 1999, 210). Rupert Gebhard je tovrstne fibule iz Manchinga uvrstil v skupino 22, pri čemer je pokazal, da se te v latenski kulturi pojavijo že ob koncu srednjega latena. Na prostoru severno od Alp so svoj vrhunec doživele na prehodu iz srednjega v pozni laten, medtem ko se je južno od Alp v času poznega latena iz njih razvilo več hibridnih različic (Gebhard 1991, 84). Takšen je tudi primer iz Zagorice, ki je po obliki loka bližje fibulam skupine 21a. Ta tip fibul, za katere je sicer značilna kratka peresovina z večjimi navoji, je značilen za stopnjo Lt D1 (Gebhard 1991, 86). Glede na to lahko obravnavani primer najverjetneje označimo za vmesno različico, ki jo moramo datirati na prehod iz srednjega v pozni laten ali na začetek poznega latena. Takšna datacija se dobro ujema tudi z Guštinovo opredelitvijo stopnje 4.

Istemu tipu lahko pripišemo tudi glinenko iz groba 1b na istem grobišču (Knez 1977, t. 1: 3). Ta je podobno kot glinenke iz Zagorice na ramenu okrašena z žigosanim okrasom, ki sicer ni sestavljen iz krožcev, temveč iz polkrožnih motivov. Poleg nje je bila najdena enostavno oblikovana obročasta pasna spona, ki je značilna za stopnjo Mokronog IIb (Božič 1999, 210). Na podlagi tega lahko domnevamo, da se je ta oblika glinenk pojavila že v zaključnem delu srednjega latena.

Med najdbami iz Roj velja omeniti še glinenko iz groba 19*, od katere se je ohranil le zgornji del trupa s stopničasto razčlenjenimi rameni (Knez 1977, t. 12: 9). Povsem enak okras ima glinenka iz groba 4 v Zagorici (t. 3 B: 7), na podlagi česar lahko domnevamo, da pripadata istemu tipu. Žal glinenka predstavlja edino najdbo iz groba.

Podobna glinenka izvira tudi iz groba V/3 na Magdalenski gori. Po obliki je zelo podobna glinenki iz groba 3 v Zagorici (t. 3 A: 2), le da je nekoliko manjša. V inventarju groba je poleg glinenke naveden obroček iz bronaste pločevine, ki je značilen za halštatsko obdobje. Zaradi tega je Hugh Hencken upravičeno domneval, da ni pripadal isti grobni celoti (Hencken 1978, Fig. 104).

O času uporabe glinenk obravnavanega tipa pričajo tudi posamezne naselbinske najdbe. Iz latenskih plasti naselbine v Stični izvira več odlomkov glinenk z valjastim ali stožčastim vratom, ki se zaključuje v poševno izvihanim ustju zaobljene oblike. Te Lucija Grahek v svoji tipološki razdelitvi uvršča med glinenke tipov 5 in 7, pri čemer je za glinenke tipa 7 značilen klekast prehod iz trupa v vrat, medtem ko ta pri tipu 5 ni ohranjen (Grahek 2009, 108–109). Posamezne primere iz teh dveh skupin lahko glede na obliko vratu zelo verjetno pripišemo tudi glinenkam tipa 1.1. Najstarejši med njimi izvirajo iz starejše latenske plasti v sondah 5, 18 in 19, ki jo Grahkova povezuje s starejšim prečnim zidom v notranjosti naselja (Grahek 2009, 275, 279, t. 71: 10; t. 86: 11; Teržan 1994, t. 2: 10). Tega je na podlagi najdb iz sočasnih plasti datirala v stopnjo Mokronog IIIa, pri čemer je domnevala, da je njegov nastanek morda segal že v zaključno fazo srednjega latena (Grahek 2009, 284). Nekoliko mlajši je morda odlomek glinenke tipa 7 iz sonde 18, ki po obliki spominja na glinenko iz groba 2 v Zagorici (t. 2: 5). Izviral je iz kompleksa, ki vsebuje tako najdbe iz starejše kot mlajše latenske faze (Grahek 2009, 61; t. 79: 8). Na podlagi tega ga imamo lahko za približno sočasnega z nastankom mlajšega prečnega zidu, ki ga Grahkova datira na prehod med stopnjama Mokronog IIIa in IIIb (Grahek 2009, 284). Podoben odlomek ustja izvira tudi iz faze mlajšega prečnega zidu v sondi 19, ki je datirana v čas stopnje Mokronog IIIb (Grahek 2009, 279;

t. 87: 16). Kljub temu lahko glede na to, da so bile latenske plasti na stiški naselbini pogosto premešane med seboj, domnevamo, da so bile glinenke obravnavanega tipa značilne predvsem za zaključni del srednjega in začetni del poznega latena (Gabrovec 1994, 154).

Odlomek ustja, ki je verjetno pripadal enaki glinenki, je bil najden tudi v plasti humusa na najdišču Gradec pri Vinkovem vrhu, ki ga ni mogoče natančneje časovno opredeliti (Dular *et al.* 1995, t. 22: 10). Glede na druge latenskodobne najdbe s tega najdišča ga lahko okvirno datiramo v čas poznega latena.

Posebnost glinenk tipa 1.1 z grobišča v Zagorici je žigosan okras, ki na drugih oblikah posod s tega grobišča ne nastopa. Kot bom pokazal v nadaljevanju, se žigosan okras na prostoru mokronoške skupine pojavlja na različnih oblikah posod vse od začetka srednjelatenskega obdobja.

G 1.2

Visoke bikonične glinenke z usločenim vratom, ki se zaključuje v vodoravno izvihanim, odebeljenem ustju zaobljene oblike. Vrat tekoče prehaja v ostenje, ki ima najširši obod tik nad sredino posode. Ramena so v spodnjem delu okrašena s stopničko ali žlebom, nad katerim potekata dve vodoravni rebri. Dno glinenk je ravno in na sredini običajno rahlo odebeljeno. Od ostenja je ločeno s sedlastim prehodom, ki je lahko poudarjen z vrezom.

Zastopanost na grobišču v Zagorici: grob 1 (G4), grob 15 (G55), grob 20 (G65).

Bikonične glinenke z usločenim vratom predstavljajo eno najbolj razširjenih oblik poznolatenskega posodja. Zne so številne različice, od katerih so nekatere ostale v uporabi še vse do začetka rimskega obdobja. Z grobišča v Roj pri Moravčah izvira več primerov, ki so po obliki in okrasu povsem enake glinenkam iz grobov 1 in 20 iz Zagorice (t. 1: 4; 13: 4). Takšni sta glinenki iz grobov 17 in 49, ki sta na ramenu okrašeni s stopničko in dvema rebroma (Knez 1977, t. 6: 8; t. 12: 5). Kljub temu, da izvirata iz časovno neopredeljivih grobnih celot, ju lahko glede na Božičevo okvirno datacijo grobišča uvrstimo v čas stopnje Mokronog IIIa (Božič 1999, 210). Iz tega časa zanesljivo izvira primer iz groba 45, ki je v nasprotju s predhodnima dvema okrašen z dvema stopničkama in enim samim rebrom (Knez 1977, t. 14: 8). Grob je vseboval meč z rombičnim presekom trna za ročaj in nožnico s trikotno konico tipa 7 po Lejarsu ter okroglo ščitno grbo tipa Bohnsack 1, na podlagi česar ga lahko datiramo na prehod med stopnjama Mokronog IIb in Mokronog IIIa.⁹

⁹ Za natančnejšo opredelitev datacije groba 45 glej poglavje o čašah tipa 1.

Podobna glinenka, ki je na ramenu in vratu okrašena z več vodoravnimi rebri, je bila najdena tudi v grobu 40 na istem grobišču (Knez 1977, t. 5: 5). Poleg je bila najdena železna fibula srednjelatenske sheme z žičnatim lokom in dolgo peresovino, ki jo datiramo na prehod iz srednjega v pozni laten ali na začetek poznolatskega obdobja. Grob je vseboval tudi glinenko tipa 1.1, kar priča, da sta se oba tipa glinenk lahko pojavljala sočasno.

Več podobnih glinenk poznamo tudi z grobišča v Mihovem. Iz groba 1656/46 izvira glinenka, okrašena z dvema žlebovoma in rebrom, poleg katere sta bila najdena nedoločljiv odlomek bronaste fibule z dolgo peresovino in obroček pasne garniture (Windl 1975, t. XIX: 7-10). Tovrstni obročki so se pojavljali predvsem v moških grobovih stopnje Mokronog IIb, medtem ko v poznolatskih grobovih običajno najdemo le obročasto pasno spono (Božič 1999, 210). Na podlagi tega lahko grob najverjetneje datiramo že v čas srednjega latena.

Podobno oblikovan odlomek zgornjega dela glinenke izvira tudi iz groba 1656/72 na istem grobišču (Windl 1975, t. XXII: 15). V istem grobu je bil poleg sulične osti in več steklenih jagod odkrit odlomek žice z več odebelitvami. Pripisemo ga lahko podaljšku noge fibule tipa Podzemelj, ki so značilne za čas poznega latena (Božič 2008, 116). Z grobišča v Mihovem velja omeniti še posamično najdbo zgornjega dela glinenke, ki je po obliki in okrasu podoben primeru iz groba 15 v Zagorici (t. 10 B: 4; Windl 1975, LX: 11).

Dve glinenki enakega tipa, ki sta na ramenu okrašeni s stopničko, na vratu pa s stopničko ali rebrom, izvirata iz groba 22 v Dobovi (Guštin, neobj.).¹⁰ Poleg je bil najden odlomek fibule poznolatske sheme z nogo v obliki okvirja. Pojav tovrstnih fibul je približno sočasen z najstarejšimi fibulami tipa Nauheim, na podlagi česar lahko grob datiramo v mlajši del stopnje Lt D1 oziroma Mokronog IIIa (Gebhard 1991, 87–91). Obravnavanemu tipu lahko zelo verjetno pripisemo tudi delno ohranjeno glinenko iz groba 16 na istem grobišču (Guštin, neobj.). Poleg nje je bila najdena železna fibula srednjelatenske sheme z žičnatim lokom in dolgo peresovino, ki je značilna za prehod med stopnjama Mokronog IIb in Mokronog IIIa ali za začetek stopnje Mokronog IIIa¹¹.

Omeniti velja še dve tovrstni glinenki, ki izvirata iz neohranjenih grobnih celot. Prvo zasledimo med latenskim gradivom iz halštatskih gomil na Marofu v Novem mestu, ki obsega predvsem najdbe iz srednjega latena (Knez 1966, 392–393, t. 3: 5). Drugi primer je bil najden v enem izmed

uničenih grobov v Brstju, ki so okvirno datirani v zaključni del srednjega latena (Tomanič Jevremov 1985, 391, t. 4: 5).

Posamezni odlomki glinenk, ki jih lahko pripisemo obravnavanemu tipu, se pojavljajo tudi med poznolatskim gradivom z naselbinskih najdišč. Lucija Grahek je primere z naselbine v Stični uvrstila med glinenke tipa 3, ki so na ramenu okrašene z enim ali več rebri. Čeprav se je ta skupina glinenk pojavljala tako v starejši kot v mlajši fazi poznega latena, iz izbora ni razvidno, katere od njih dejansko pripadajo obravnavanemu tipu (Grahek 2009, 107). Omeniti velja primer iz sonde 1, ki je na ramenu okrašen z dvema rebroma in stopničko, pod katero poteka vodoraven niz žigosanih koncentričnih krožcev (Grahek 2009, t. 60: 19). Glede na to, da v sondi 1 ni bilo mogoče ločiti več latenskih faz, ga lahko zgolj okvirno datiramo v čas poznega latena.

Trije odlomki zgornjega dela trupa, okrašenega z vodoravnimi rebri, so bili najdeni tudi v poznolatski plasti naselbine Sitarjevec nad Litijo. Dva od njih verjetno pripadata isti posodi, ki je tako kot glinenke iz Zagorice okrašena s stopničko in dvema rebroma (Pavlin *et al.* 2007, t. 21: 8, 9). Tretji odlomek je v spodnjem delu ramena namesto s stopničko okrašen z žlebom (Pavlin *et al.* 2007, t. 20: 2). Temu je podoben tudi odlomek glinenke, ki je bil najden v poznolatski plasti na Pančičevem vrhu nad Javorjem (Pavlin *et al.* 2007, t. 23: 2). Na naselbini Cvinger nad Koriti sta bila najdena dva odlomka značilnega, vodoravno izvihanega ustja, ki ju prav tako lahko verjetno pripisemo glinenkam obravnavanega tipa (Dular *et al.* 1995, t. 14: 3, 4). Delno ohranjena bikonična glinenka, ki je na spodnjem delu ramena okrašena s stopničko, pa je znana tudi iz poznolatske hiše na Križnem vrhu nad Belim Gričem (Dular *et al.* 1991, t. 47: 11). Vse našete primere lahko okvirno datiramo v čas poznega latena.

Istemu obdobju lahko pripisemo tudi odlomka dveh ustij z naselbine Stari Grad nad Podbočjem, ki nista izvirala iz latenske plasti. Prvi je bil najden v premešani plasti nad latensko, ki je vsebovala tako latenske kot tudi rimskodobne in srednjeveške najdbe, drugi pa je ležal na meji med obema plastema (Cunja 1993, sl. 7: 7; sl. 8: 22).

G 1.3

Majhne bikonične glinenke z visokim, usločenim vratom, ki tekoče prehaja v nizek trup. Vrat se zaključuje v vodoravno izvihanem ustju zaobljene oblike. Ramena posode so okrašena s stopničko, nad katero potekata dve vodoravni rebri. Dno glinenk je ravno in ločeno od ostenja s sedlastim prehodom.

Zastopanost na grobišču v Zagorici: grob 1 (G3).

¹⁰ Vpogled v neobjavljeno gradivo z grobišča v Dobovi nam je omogočil dr. Mitja Guštin, za kar se mu najlepše zahvaljujemo.

¹¹ Za opredelitev tovrstnih fibul glej poglavje o glinenkah tipa 1.1.

Glinenka tipa 1.3 iz Zagorice je po obliki podobna glinenkam, ki so se pojavljale predvsem v času srednjega latena. Med predhodnike tega tipa lahko bržkone uvrstimo glinenko iz groba 1 v Brežicah, ki ima nekoliko bolj zaobljen trup. Mitja Guštin je ta grob datiral v stopnjo 2 svoje relativne kronologije, ki je sočasna s stopnjo Mokronog IIa po Božiču (Guštin 1977, 71, t. 6: 4). Čeprav svoje časovne opredelitve ni utemeljil, lahko domnevamo, da ta temelji na škarjah z ročajem v obliki črke U, ki so bile značilne za ta čas (Božič 1987, 875).

Več podobno oblikovanih glinenk izvira z grobišča na Kapiteljski njivi v Novem mestu. Poleg primerov iz grobov 260, 436, 459 in 605 lahko mednje po vsej verjetnosti uvrstimo tudi posodo iz groba 163, od katere se je ohranil le spodnji del trupa (Križ 2001, 123: 300; 139: 392; Križ 2005, t. 43: grob 163/1; t. 65: grob 260/1). Žal pripadajoče grobne celote večinoma še niso v celoti objavljene ali pa jih na podlagi skromnih grobnih pridatkov ni mogoče časovno opredeliti. Okvirno lahko datiramo le glinenko iz groba 436, ki je vseboval železno tordirano iglo z zaključkom v obliki konjske glavice (Križ 2001, 119: 280). Podobno oblikovan zaključek ima tudi sklepanec iz Valične vasi (Teržan 1973, t. 12: 1). Ta naj bi bil v grobu najden skupaj s fibulo tipa Valična vas, ki je značilna za stopnjo Mokronog IIb¹² (Božič 1999, 210). Glede na to lahko domnevamo, da je iz tega časa izviral tudi grob 436 s Kapiteljske njive.

Najbližjo primerjavo glinenki iz groba 1 v Zagorici bržkone predstavlja glinenka, ki izvira iz neohranjene grobne celote v Valični vasi (Težan 1973, t. 26: 3; Schwappach 1971, sl. 2: 2; t. 4). Ta je na ramenu okrašena z nizom žigosanih koncentričnih krožcev, na podlagi česar jo je Frank Schwappach uvrstil v starejšo skupino žigosane keramike z naselbine v Stični. Menil je, da je okras te skupine izviral iz halštatske okrasne tradicije, medtem ko je obliko glinenke primerjal z oblikami zgodnjelatenske keramike z avstrijskih in madžarskih najdišč. Na podlagi tega jo je datiral na začetek latenskega obdobja na slovenskem prostoru, ki je sočasen s srednjeevropsko stopnjo Lt B 2 (Schwappach 1971, 240, 246). Njegovemu mnenju se je pri obravnavi gradiva iz Valične vasi pridružila tudi Biba Teržan (Teržan 1973, 692). V nasprotju z njima menimo, da moramo obravnavano glinenko uvrstiti šele v mlajši del srednjega latena ali celo na začetek poznega latena.

To potrjujejo tudi primeri z drugih najdišč. Dve podobno oblikovani glinenki sorodnega tipa izvirata z grobišča v

Zvonimirovem in z naselbine Cvinger nad Koriti. Glinenka iz groba LT 8 v Zvonimirovem je na podlagi ohranjenih delov meča in nožnice ter obročkov pasne garniture datirana v stopnjo Mokronog IIb (Dizdar 2007, 125, 129, t. 1). Še nekoliko mlajša je glinenka s Cvingerja, ki ima nekoliko krajši vrat ter poševno izvihano in razčlenjeno ustje. Najdena je bila v plasti, ki je datirana v stopnjo Mokronog III (Dular *et al.* 1995, 109, t. 14: 5). Iz poznolatske plasti je najverjetneje izviral tudi odlomek podobne glinenke, ki je bil najden med ruševinami poznoantičnih objektov na Korinjskem hribu nad Velikim Korinjem (Dular *et al.* 1995, t. 3: 15).

Med glinenke obravnavanega tipa lahko zelo verjetno uvrstimo tudi delno ohranjen primer iz groba A v Rojah pri Moravčah (Knez 1977, t. 4: 5). Poleg njega je bila najdena glinenka tipa 2 s kroglasto oblikovanim trupom, ki sodi med značilne oblike poznolatskega posodja. Guštin je obravnavani primer na podlagi tega uvrstil med vodilne tipe stopnje 5, s katero je označil začetek razvite faze poznega latena (Guštin 1977, 72). V nasprotju z njim menimo, da se glinenke tega tipa pojavijo že v času srednjega latena, zagotovo pa ostanejo v uporabi vsaj še na začetku poznega latena. Glede na to se zdi verjetneje, da sodijo v Guštinovo stopnjo 4.

Za konec velja omeniti še dvoročajni vrč s stiške naselbine, ki ima enako oblikovan trup kot glinenka iz Zagorice. Izviral je iz starejše latenske plasti v sondi 11, ki je okvirno datirana v stopnjo Mokronog IIIa (Grahek 2009, 279, 284, t. 92: 4).

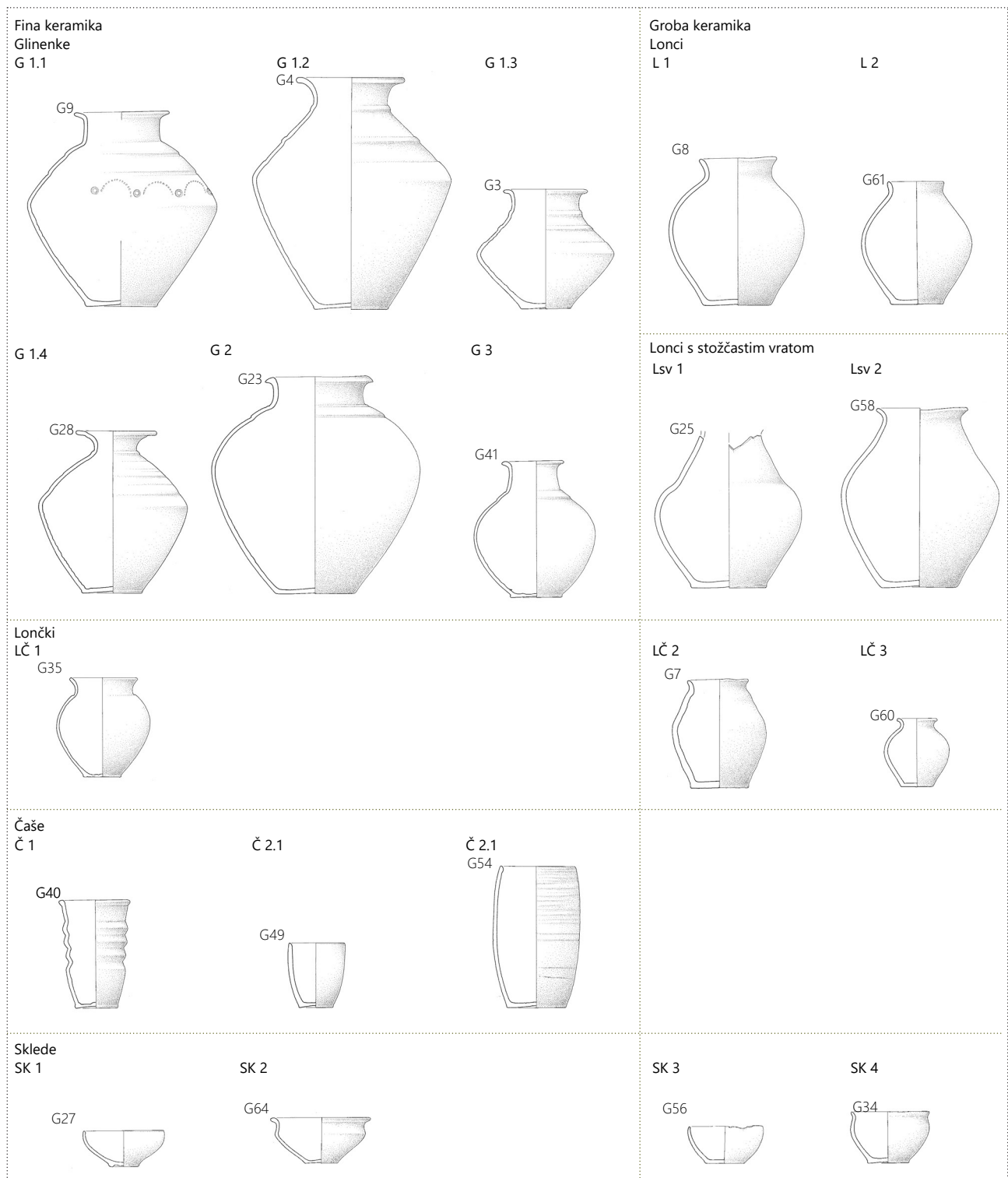
G 1.4

Bikonične glinenke z ozkim, usločenim vratom in rahlo zaobljenim ostenjem, ki je na ramenu okrašeno z vodoravnimi vrezji ali kanelurami. Ostenje je od vratu ločeno z enim ali dvema rebroma. Za glinenko iz groba 14 je značilno kljunasto oblikovano ustje, medtem ko ima glinenka iz groba 9 široko, vodoravno izvihano ustje, ki je od vratu ločeno z vodoravnim rebrom. Dno glinenk je ravno in na sredini običajno rahlo vbočeno. Od ostenja je ločeno s sedlastim prehodom, ki je poudarjen z vrezom.

Zastopanost na grobišču v Zagorici: grob 9 (G28), grob 14 (G50).

Glinenki tipa 1.4 iz Zagorice sta po obliki sorodni skupini bikoničnih glinenk z rahlo zaobljenim trupom, ki so v zgornjem delu ramena okrašene z vodoravnim rebrom. Ta skupina glinenk se pogosto pojavlja na grobiščih na Beletovem vrtu v Novem mestu (Knez 1992, t. 42: 6, 11; t. 48: 5; t. 52: 4; t. 54: 8; t. 56: 10) in Strmcu nad Belo Cerkvijo (Dular A. 1991, t. 59: 7; t. 60: 21; t. 81: 21). Med najstarejše primere s teh dveh grobišč lahko uvrstimo glinenko iz groba 132 na Beletovem vrtu (Knez 1992, t. 48: 5), v katerem je bila najdena fibula z

¹² Čeprav Dragan Božič dvomi v zanesljivost grobne celote iz Valične vasi (Božič 1987, 874), je Alenka Jovanović pokazala, da je njena sestava kljub vsemu verjetna (Jovanović 2006, 126).

79 Oblike keramike z grobišča v Zagorici. Merilo 1 : 8.

usločenim lokom tipa Beletov vrt, ki je značilna za stopnjo Mokronog IIIa (Božič 1999, 210). Drugi primeri tovrstnih glinenk, ki so izvirali iz opredeljivih grobnih celot, so bili večinoma mlajši. Poleg njih običajno zasledimo usločene fibule tipa Idrija Ia ter zgodnje noriško-panonske fibule vrst Alm-gren 236/237 in 238, ki se pojavijo šele v zaključnem delu stopnje Mokronog IIIb (Božič 2008, 109; Demetz 1999, 46,

55) Primer iz groba 158 z Beletovega vrta (Knez 1992, t. 56: 10), ki vsebuje sigilatno skledico s poznoavgustejskim žigom, priča, da so se tovrstne glinenke lahko pojavljale tudi še v zgodnjem rimskem času (Zabehlicky-Scheffenegger 1992, 80).

Glinenke podobne oblike najdemo tudi na grobišču v Mihovem (Windl 1975, t. XXXII: 13; t. LVIII: 15). Prvi primer, ki je v zgornjem delu ramena okrašen z dvema rebroma, izvira iz

groba 1657/28. Poleg njega je bila najdena čaša tankih sten vrste Marabini III, ki je značilna za stopnjo Lt D2 (Tassinari 1998, 45). Drugi primer, ki je neokrašen, nima ohranjene grobne celote.

Nekoliko starejša je verjetno glinenka iz groba 27 v Dobovi, ki se od predhodnih primerov razlikuje po bolj sploščeni obliki (Guštin, neobj.). Poleg nje so bile najdene tri železne fibule srednjelatenske sheme z žičnatim lokom in dolgo peresovino, ki so značilne za prehod med stopnjama Mokronog IIb in Mokronog IIIa ali za začetek stopnje Mokronog IIIa¹³.

Glinenke te skupine se med seboj razlikujejo predvsem po obliki ustja, ki žal ni vedno ohranjeno. V prvo skupino sodijo primeri s kljunasto oblikovanim ustjem, ki je po obliki podobno ustju glinenke iz groba 14 v Zagorici (t. 10 A: 8). Takšni sta glinenka iz groba 27 v Dobovi (Guštin, neobj.), ki smo jo datirali v začetni del stopnje Mokronog IIIa, ter glinenka iz groba 9 na Strmcu nad Belo Cerkvijo, ki je ni mogoče natančneje časovno opredeliti (Dular A. 1991, t. 60: 21). Kljub temu lahko domnevamo, da so bile glinenke s kljunasto oblikovanim ustjem značilne za stopnjo Mokronog IIIa.

Datacijo glinenke iz groba 14 v Zagorici v ta čas nakazuje tudi podobna glinenka iz groba 37 v Rojah pri Moravčah, ki je povsem enako okrašena (Knez 1977, t. 5: 3), na podlagi česar lahko domnevamo, da je bila približno sočasna. Poleg nje je bila najdena železna fibula srednjelatenske sheme z žičnatim lokom in dolgo peresovino, datirana na začetek stopnje Mokronog IIIa.¹⁴

Za drugo skupino tovrstnih glinenk je značilno vodoravno izvihano ustje, kakršno ima tudi glinenka iz groba 9 v Zagorici (t. 6 B: 2). Med njimi velja omeniti predvsem glinenko iz groba 132 na Beletovem vrtu, ki ima prehod iz vratu v ustje podobno kot glinenka iz Zagorice poudarjen z vodoravnim rebrom (Knez 1992, t. 48: 5). Ta je očitno sodila med starejše primere iz te skupine, saj jo na podlagi železne fibule z usločenim lokom tipa Beletov vrt lahko datiramo v mlajši del stopnje Mokronog IIIa.

Glinenki iz groba 9 v Zagorici je po obliki ustja podobna tudi nekoliko manjša glinenka iz groba 201 na Beletovem vrtu (Knez 1992, t. 71: 20), ki ga Božič na podlagi fibule tipa Nauheim I.2 datira v mlajši del stopnje Mokronog IIIa (Božič 1999, 210). Na podlagi tega domnevamo, da je bila obravnavana različica glinenk značilna predvsem za ta čas.

Glinenka iz groba 9 v Zagorici se od primera iz groba 14 razlikuje tudi po bolj ostrem prehodu iz spodnjega v zgornji

del trupa. Tako oblikovan trup je značilen za glinenke z najdišč srbskega Podonavja, ki ga je poseljevalo keltsko pleme Skordikov. Več primerov tovrstnih glinenk izvira z grobišča v Karaburmi (Todorović 1972, t. I, grob 1: 1; III, grob 11: 5; XI, grob 28: 5; XV, grob 37: 3; XVII, grob 45: 1; XVIII, grob 50: 1; XXXVI, grob 137: 1; XL, grob 224: 1). Najstarejši primeri po Todoroviću sodijo že v čas 2. stoletja pr. n. š., medtem ko jih večina izvira iz 1. stoletja pr. n. š. (Todorović 1972, 50–51). Glinenki iz groba 9 v Zagorici so najbolj podobni primeri iz grobov 11, 45, 137 in 224 z ozkim vratom, ki je običajno okrašen z enim ali več vodoravnih reber. Na podlagi zajemalke tipa Pescate, ki je bila najdena v grobovih 11 in 137, jih okvirno datiramo v stopnjo Lt D1 (Božič 2008, 121).

G 2

Trebušaste glinenke z rahlo usločenim, valjastim vratom, ki se zaključuje v vodoravno ali poševno izvihanem ustju kljunaste oblike. Okroglo oblikovan trup je najširši v zgornji polovici. Na ramenu je okrašen z več vodoravnimi vrezji ali žlebovi, ki pod prehodom v vrat običajno tvorijo stopničko. Prehod iz ostenja v ravno dno je lahko enostavne ali sedlaste oblike.

Zastopanost na grobišču v Zagorici: grob 6 (G23), grob 14 (G51).

Glinenke tipa 2 so se najverjetneje pojavile na začetku poznega latena. Iz tega obdobja izvira primer iz groba A v Rojah pri Moravčah (Knez 1977, t. 4: 6), poleg katerega sta bili najdeni dve poškodovani posodi, izdelani na vretenu. Ena od njiju po obliki spominja na glinenke tipa 1.3, ki so značilne za zaključno fazo srednjega in začetno fazo poznega latena. Druga posoda sodi med glinenke tipa 3, ki se pojavljajo v stopnji Mokronog IIIa.

Podobno oblikovana glinenka izvira tudi iz groba VII na istem grobišču (Knez 1977, t. 3: 9). V njem sta bila najdena še lonček tipa 1 in skleda tipa 2, ki sodita med značilne poznolatske oblike posodja. Na podlagi tega ga lahko po vsej verjetnosti datiramo v stopnjo Mokronog IIIa, iz katere izvirajo tudi drugi grobovi na grobišču v Rojah (Božič 1999, 210).

Posamezni odlomki glinenk tipa 2 so znani tudi z naselbinskih najdišč. V sondi 6 na naselbini v Stični je bil najden odlomek ustja, ki ga po obliki lahko primerjamo z ustjem glinenke iz groba 6 v Zagorici (t. 5 A: 4; Grahek 2009, t. 58: 19). Izviral je iz zgornjega dela plasti, ki je ležala neposredno pod humusom. Plast je vsebovala ostanke latenskega zidu, katerega nastanek je Lucija Grahek datirala na prehod med stopnjama Mokronog IIIa in Mokronog IIIb (Grahek 2009, 273, sl. 16). Na podlagi tega lahko domnevamo, da je odlomek izviral iz mlajšega dela poznega latena.

13 Za datacijo tovrstnih fibul glej poglavje o glinenkah tipa 1.1.

14 Glej op. 5.

Na Kostjavcu nad Tihobojem je bil najden odlomek glinenke s kroglasto oblikovanim trupom, ki po obliki in okrasu spominja na glinenko iz groba 14 v Zagorici (t. 10 A: 9). Izviral je iz plasti nad ostanki poznolatenskega obzidja, na podlagi česar ga lahko datiramo v zaključni del poznega latena (Dular *et al.* 2003, 185, t. 22: 1). Odlomek podobne oblike je bil najden tudi med ruševinami poznoantičnega objekta na Korinjskem hribu nad Velikim Korinjem (Dular *et al.* 1995, 96, t. 3: 14).

O dolgotrajni uporabi tovrstnih glinenk pričajo primeri, ki so izvirali iz zgodnjerrimskega obdobja. Takšen je primer iz groba 98 na Beletovem vrtu v Novem mestu, od katerega so se ohranili le posamezni odlomki trebušasto oblikovanega trupa (Knez 1992, t. 35: 11). Poleg sta bila najdena bradavičast obroček in narebren pokal, ki sodita med značilne pridelke poznolatenskih grobov, najdemo pa ju tudi še v zgodnjece-sarskih grobovih (Guštin 1977, 74, t. 20; Božič 1993a, 192). Grobno celoto lahko na podlagi dveh sigilatnih krožnikov oblike Consp. 2.1 datiramo v zgodnjeavgustejsko obdobje (Consp. 1990, 54).

Dve podobni glinenki različne velikosti sta bili odkriti tudi pri nedavnih izkopavanjih na Kongresnem trgu v Ljubljani. Izvirali sta iz grobov 1007 in 1013, ki sta okvirno datirana v avgustejsko obdobje (Gaspari *et al.* 2015, 125–169).

G 3

Majhne glinenke s kroglasto oblikovanim trupom in visokim valjastim vratom, ki se zaključuje v poševno izvihanem ustju kljunaste oblike. Vrat je ostro ločen od trupa, ki je pod prehodom v vrat okrašen s širokim rebrom. Dno glinenk je ravno in od trupa ločeno s sedlastim prehodom, ki je poudarjen z žlebom.

Zastopanost na grobišču v Zagorici: grob 13 (G41).

Za glinenko tipa 3 iz Zagorice poznamo le redke ustrezne primerjave. Še najbolj podobna ji je glinenka iz groba 201 na Beletovem vrtu, ki ga Božič na podlagi fibule tipa Nauheim I.2 datira v mlajši del stopnje Mokronog IIIa (Knez 1992, t. 71: 21; Božič 2008, 63).

Podobna glinenka nekoliko manjše velikosti, od katere se je ohranil le zgornji del posode, je bila najdena tudi na naselbini v Stični. Izvira iz starejše latenske plasti v sondi 9, ki je okvirno datirana v čas stopnje Mokronog IIIa (Grahek 2009, 279, 284, t. 88: 4).

Med glinenke obravnavanega tipa morda lahko uvrstimo tudi posodo iz groba A v Rojah pri Moravčah, od katere se je ohranil le spodnji del kroglasto oblikovanega trupa (Knez 1977, t. 4: 7). Poleg nje sta bili najdeni glinenka tipa 1.3, ki je bila značilna za mlajši del srednjega in začetek poznega

latena, ter glinenka tipa 2, ki sodi med značilne poznolatenske oblike glinenk. Na podlagi tega lahko grob najverjetneje datiramo v čas stopnje Mokronog IIIa.

Lončki

LČ 1

Ovalni lončki (sl. 79) s kratkim usločenim vratom, ki je od ostenja ločen z vrezom. Zaključuje se v poševno izvihanem ustju zaobljene oblike. Razmeroma ozko, ravno dno je od ostenja ločeno s sedlastim prehodom.

Zastopanost na grobišču v Zagorici: grob 12 (G35).

Lonček tipa 1 po kroglasti obliki trupa spominja na glinenke tipa 2, ki sodijo med značilne poznolatenske oblike posodja. Čeprav se od njih razlikuje po širšem vratu, lahko domnevamo, da je ta tip lončkov nastal približno v istem času.

Najbližje primerjave lončku iz Zagorice najdemo na grobišču v Rojah pri Moravčah, kjer sta bila odkrita dva podobna lončka nekoliko manjše velikosti. Primer iz groba VII je na ramenu okrašen z vodoravnimi žlebovi (Knez 1977, t. 3: 10). Poleg njega je bila najdena velika trebušasta posoda, ki jo uvrščamo med glinenke tipa 2. To potrjuje našo domnevo, da so se lončki tipa 1 pojavljali sočasno s tovrstnimi glinenkami.

Drugi lonček tega tipa, ki je na ramenu okrašen z žigosanimi koncentričnimi krožci, je izviral iz moškega groba 45, v katerem so bili najdeni tri sulične osti in prostoročno izdelan lonček (Knez 1977, t. 6: 5).

Podobno oblikovan lonček nekoliko večje velikosti je znan tudi iz groba 3 v Mokronogu, ki nima ohranjene grobne celote (Guštin 1977, t. 13: 9).

Čaše

Č 1

Čaše (sl. 79) z narebrenim ostenjem konične oblike, ki se zaključuje z odebeljenim ustjem. Ravno dno, ki je na sredini rahlo vbočeno, ima obliko nizke baze. Od ostenja je ločeno z vrezom.

Zastopanost na grobišču v Zagorici: grob 13 (G40).

Mitja Guštin je čaše z narebrenim ostenjem datiral v stopnji 4 in 5 svoje relativne kronologije, ki označujeta prehod iz srednjega v pozni laten ter starejšo fazo poznega latena (Guštin 1977, 72). Najbližja primerjava čaši iz Zagorice izvira iz groba 40 v Rojah pri Moravčah (Knez 1977, t. 5: 7). Grob med drugim vsebuje železno fibulo srednjelatenske sheme z žičnatim lokom in dolgo peresovino, ki je značilna

za prehod med stopnjama Mokronog IIb in Mokronog IIIa ter za začetek stopnje Mokronog IIIa¹⁵.

Z grobišča v Rojah pri Moravčah izvirata še dva podobna primera, ki se od predhodnega razlikujeta po širšem in bolj razčlenjenem ostenju. V grobu 35 sta bila poleg čaše (Knez 1977, t. 3: 12) najdena enostavno oblikovan pokal in odlomek železne fibule z dolgo peresovino, ki je najverjetneje pripadala enaki vrsti kot v predhodnem grobu. Za isti čas je značilen tudi pojav pokalov (Guštin 1977, 72).

Podobna čaša izvira tudi iz groba 45 z istega najdišča, ki ga je Guštin uvrstil med značilne moške grobove stopnje 5 (Knez 1977, t. 14: 10; Guštin 1977, 72). Grob vsebuje poznolatenški meč s trnom za ročaj rombičnega preseka, ki leži v nožnici s trikotnim zaključkom tipa 7 po Lejarsu. Enake nožnice so v Franciji značilne predvsem za fazo Lt C2, medtem ko se posamezni primeri pojavljajo še na prehodu v pozni laten (Lejars 1996, 90–92). Poleg je bila najdena okrogla ščitna grba tipa Bohnsack 1, ki je najpogosteje zastopana na Poljskem v času Lt C2 (Bockius *et al.* 2004, 81). Na podlagi tega lahko tudi ta grob najverjetneje datiramo na prehod iz srednjega v pozni laten.

Z naselbinskih najdišč poznamo en sam primer, ki ga lahko uvrstimo med čaše obravnavanega tipa. Gre za odlomek narebrenega ostenja z naselbine v Stični, ki je bil najden v spodnjem delu starejše latenske plasti iz sonde 6 (Grahek 2009, 272, t. 58: 14). Na podlagi tega ga lahko uvrstimo na začetek latenske poselitve naselbine v Stični, ki ga Grahkova datira na prehod iz srednjega v pozni laten. Ta časovna opredelitev se ujema tudi z najdbami tovrstnih čaš iz grobov v Rojah.

Č 2

Čaše z valjastim, blago usločenim ostenjem, ki se zaključuje v pokončnem, enostavno oblikovanem ustju. Ravno dno, ki je od ostenja ločeno s sedlastim prehodom, je na sredini lahko rahlo vbočeno.

Č 2.1

Nizke čaše s tankimi stenami. Najširši obod čaše leži v višini ustja.

Zastopanost na grobišču v Zagorici: grob 14 (G49).

Čašo tipa 2.1 iz Zagorice lahko primerjamo z dvema primeroma z nekoliko bolj zaobljenim trupom, ki se proti vrhu rahlo zožuje. Prvi je izvirala iz groba 20 v Dobovi (Guštin, neobj.), v katerem je bila poleg čaše najdena železna fibula srednjelatenske sheme z nizkim žičnatim lokom in dolgo nogo, ki je na podaljšku okrašena z enim ali več drobnih

gumbov. Peresovina fibule ima šest navojev in zunanjo tetivo. Alenka Jovanović je tovrstne fibule z grobišča v Brežicah uvrstila med železne fibule oblike 1A, ki jih je datirala predvsem v čas stopnje Mokronog IIa. Vendar – kot kaže primer iz groba 44 v Brežicah – so se tovrstne fibule pojavljale tudi še v stopnji Mokronog IIb (Jovanović 2006, 127, t. 44: 5).

Drugi primer je bil najden v grobu 181 na Kapiteljski njivi v Novem mestu (Križ 2005, t. 49: grob 181/1). Grob je vseboval dve drobni železni fibuli srednjelatenske sheme z odebelitvijo na spoju noge in loka, ki ju lahko glede na trikotno oblikovano nogo najverjetneje datiramo v čas stopnje Lt C2 oziroma Mokronog IIb (Polenz 1978, 188). Na podlagi tega lahko zaključimo, da so se tovrstne čaše pojavljale predvsem v mlajši fazi srednjega latena.

Č 2.2

Visoke čaše s sodčasto oblikovanim ostenjem, ki se zaključuje v enostavnem, rahlo navznoter nagnjenem ustju. Površina čaše je okrašena z vodoravnimi vrezji.

Zastopanost na grobišču v Zagorici: grob 15 (G54).

Za ta tip čaš s prostora mokronoške skupine zaenkrat ne poznamo ustreznih primerjav.

Sklede

SK 1

Nizke sklede s polkrožnim trupom, ki se zaključuje v tankem, pokončnem ustju zaobljene oblike (sl. 79). Dno ima prstanasto oblikovano stojno ploskev.

Zastopanost na grobišču v Zagorici: grob 9 (G27).

Za skledo tipa 1 iz Zagorice poznamo z najdišč mokronoške skupine le redke primerjave. Enaka skleda je bila odkrita v grobu 43 v Rojah pri Moravčah (Knez 1977, t. 4: 2), ki je vseboval še slabo ohranjen nož s ploščatim ročajem. Na istem najdišču je bila najdena tudi podobno oblikovana skleda iz grafitne gline, ki ni izvirala iz ohranjene grobne celote (Knez 1977, sl. 2: 2). Oba primera lahko glede na okvirno datacijo grobišča najverjetneje datiramo v čas stopnje Mokronog IIIa (Božič 1999, 210).

Podobno oblikovana skleda, ki je pod ustjem okrašena s stopničko, izvira iz groba 21 v Dobovi (Guštin, neobj.). Grob je vseboval drobno železno fibulo srednjelatenske sheme s peresovino iz štirih navojev z zunanjo tetivo. Fibula je po obliki podobna delno ohranjeni fibuli iz groba 14 z istega grobišča, poleg katere sta bili najdeni dve železni fibuli srednjelatenske sheme z žičnatim lokom in dolgo peresovino, ki so značilne za začetek stopnje Mokronog IIIa (Guštin,

15 Za datacijo tovrstnih fibul glej poglavje o glinenkah tipa 1.1.

neobj.).¹⁶ Podobna fibula izvira tudi iz groba 15 v Brežicah, ki se od obravnavanega primera sicer razlikuje po dolgi peresovini (Jovanović 2006, t. 23: 1). Tudi ta grob vsebuje železno fibulo srednjelatenske sheme z žičnatim lokom in dolgo peresovino, poleg pa je bilo najdenih tudi več bradavičastih obročkov, na podlagi česar ga lahko prav tako datiramo na začetek stopnje Mokronog IIIa. Primer iz groba 21 v Dobovi je sodeč po kratki peresovini verjetno nekoliko starejši in ga lahko uvrstimo v zaključni del stopnje Mokronog IIb.

SK 2

Bikonične sklede z nizkim, rahlo navznoter nagnjenim zgornjim delom trupa, ki se zaključuje v poševno izvihanjem, odebeljenem ustju zaobljene oblike (sl. 79). Ravno dno je na sredini notranje strani rahlo odebeljeno.

Zastopanost na grobišču v Zagorici: grob 20 (G64).

Bikonične sklede predstavljajo eno najznačilnejših poznolatskih oblik posodja, ki so se razvile iz podobno oblikovanih srednjelatenskih skled z zaobljenim prehodom iz spodnjega v zgornji del trupa. Pogosto jih najdemo na prostoru Panonije, kjer njihov pojav povezujemo z začetkom faze utrjenih naselbin, datiran v čas mlajše faze srednjega latena Lt C2. Na naselbinah tega tipa se tovrstne sklede pojavljajo skozi celotno poznolatsko obdobje, neredko pa jih zasledimo tudi še v okviru rimske provincialne kulture v 1. stoletju n. š. Podobne sklede so znane tudi s sočasnih grobišč. Dizdar navaja več primerov z grobišča v Karaburmi, ki izvirajo iz žganih grobov, datiranih v drugo polovico 1. stoletja pr. n. š. (Dizdar 2001, 63–65).

Na prostoru mokronoške skupine je med skledami tega tipa najpogosteje zastopana različica z izrazito nizkimi rameni in valjastim ali rahlo navzven nagnjenim vratom, ki se od primera iz groba 20 v Zagorici razlikuje tudi po zaobljeno oblikovanem spodnjem delu trupa. Več tovrstnih primerov poznamo z grobišča v Rojah pri Moravčah (Knez 1977, t. 1: 2, 12, 13, 14; t. 2: 5; t. 12: 2, 4; t. 14: 9). Med njimi velja omeniti skledo iz groba I, ki je na notranji strani okrašena z valovnico (Knez 1977, t. 2: 5). Ta okras potrjuje povezave s panonskim prostorom, kjer je bil zelo priljubljen skozi celotno poznolatsko obdobje (Dizdar 2001, 101). Iz istega groba izvira značilen poznolatski meč z rombičnim presekom trna za ročaj. Leži v nožnici s trikotnim zaključkom tipa 7 po Lejarsu, ki je značilna za mlajšo fazo srednjega latena Lt C2, pojavlja pa se tudi še v začetni fazi poznega latena (Lejars 1994, 53–54). Med pridatki iz groba velja omeniti še okroglo ščitno grbo tipa Minusio, ki jo lahko uvrstimo v isti čas (Bockius *et al.* 2004, 92–94).

Med grobovi iz Roj, ki vsebujejo obravnavano različico skled, lahko ožje časovno opredelimo le še grob 45 (Knez 1977, t. 14: 9). V njem sta bila najdena meč enakega tipa kot v grobu I in okrogla ščitna grba tipa Bohnsack 1, ki jo prav tako lahko datiramo na prehod iz srednjega v pozni laten (Bockius *et al.* 2004, 81–82). Datacijo groba potrjuje tudi rebrasta čaša tipa 1, ki sodi v isti čas.¹⁷

Podobno oblikovane sklede nekoliko večje velikosti se pojavljajo tudi na grobišču v Mihovem (Windl 1975, t. XXIII: 5; t. XXXV: 11; t. LIX: 10). Iz znanih grobnih celot izvirata le dve od njih. Prva pripada inventarju groba 1657/36, ki je po vsej verjetnosti pomešan, saj pridatki iz njega sodijo v širok časovni razpon od srednjega latena (britev z ukrivljenim ročajem) do zgodnjereimskega obdobja (močno profilirana fibula). Druga skleda izvira iz groba 1656/69, ki ne vsebuje časovno ožje opredeljivih pridatkov. Glede na ščitno grbo trakaste oblike lahko domnevamo le, da ni bila mlajša od začetne faze stopnje Mokronog IIIa (Božič 1999, 210).

Več odlomkov skled tega tipa je bilo najdenih tudi v latenskih plasteh naselbine v Stični, ki jih je Lucija Grahek uvrstila med sklede tipa 12 (Grahek 2009, 127; t. 38: 3; t. 62: 8; t. 70: 10; t. 86: 5; t. 90: 2). Večina je izvirala iz starejše latenske faze, ki je okvirno datirana v čas stopnje Mokronog IIIa (Grahek 2009, 275, 283).

Različica skled, v katero sodi primer iz groba 20 v Zagorici, se na najdiščih mokronoške skupine pojavlja redkeje. Z grobišča v Rojah pri Moravčah je znan en sam primer, ki je bil najden v grobu VII (Knez 1977, t. 3: 11). V istem grobu sta bili še dve keramični posodi: glinenka, ki je po obliki podobna glinenkam tipa 2, in lonček tipa 1. Obe posodi sodita med značilne poznolatske oblike keramike.

Druga skleda te oblike je znana iz groba 22 v Dobovi (Guštin, neobjavljeno). V njem so bile najdene še železna fibula poznolatske sheme in dve glinenki tipa 1.2. Enako glinenko je poleg sklede obravnavanega tipa vseboval tudi grob 20 v Zagorici, ki ga na podlagi fibule datiramo v stopnjo Mokronog IIIa.¹⁸

Keramika z žigosanim okrasom

Pomen žigosane keramike za analizo keltske umetnosti je med prvimi prepoznal Paul Reinecke, ki je l. 1902 objavil temeljno delo o kronologiji latenskega obdobja na prostoru severno od Alp. Pokazal je, da so se v okrasnem slogu vzhodnega dela latenske kulture pojavljali tudi elementi, ki jih ni mogoče povezati neposredno s keltsko kulturo, temveč so

¹⁶ Za datacijo tovrstnih fibul glej poglavje o glinenkah tipa 1.1.

¹⁷ Datacija groba 45 je natančneje utemeljena v poglavju o čašah tipa 1.

¹⁸ Za datacijo groba glej poglavje o glinenkah tipa 1.2.

po njegovem mnenju izvirali z italskega polotoka. Mednje je uvrstil tudi žigosan geometrijski okras, ki se je v stopnji Lt A pojavljal na keramiki iz severovzhodne Bavarske, južnega Turinškega in Češke. Reinecke v istem delu omenja tudi bogato okrašeno keramiko z najdišča Braubach v Porenju, ki izvira iz stopnje Lt B (Reinecke 1965, 111–112, 118).

Zgodnjelatska umetnost je sistematično obdelavo doživela šele mnogo let kasneje, ko je Paul Jacobsthal leta 1944 objavil svoje temeljno delo *Early Celtic Art*. Avtor je njen razvoj razdelil na tri slogovna obdobja, pri čemer je geometrijski okras opredelil za osnovni sestavni del najstarejšega, t. i. zgodnjega sloga. Podobno kot Reinecke je tudi Jacobsthal domneval, da se je keltska umetnost razvila pod vplivom sredozemskih kultur. Pri tem je izključil neposreden vpliv grške, prav tako pa tudi etruščanske umetnosti, kjer je bil geometrijski okras značilen za starejše orientalizirajoče obdobje. Neposreden vpliv na latensko umetnost je po njegovem mnenju prišel iz estenske kulture, kjer se je geometrijski okrasni slog ohranil vse do konca halštatskega obdobja (Jacobsthal 1969, 103–105). Kljub temu da se Jacobsthal z žigosano keramiko ni posebej ukvarjal, je njegovo delo še danes pomembno za razumevanje izvora posameznih geometrijskih okrasnih motivov.

Zanimanje za žigosano keramiko je ponovno obudil članek Wolfganga Dehna z naslovom *Zur Verbreitung und Herkunft der latènezeitlichen Braubacher Schalen* (Dehn 1951). Avtor je v članku obravnaval značilne zgodnjelatske skledе, ki so na notranji strani okrašene s koncentrično razporejenim žigosanim okrasom. Glede na razširjenost jih je razdelil na tri regionalne skupine. V prvo, najstarejšo skupino je uvrstil primere s prostora severne in zahodne Češke ter vzhodne Bavarske. Nekoliko mlajša je druga skupina, ki obsega najdbe iz Porenja, medtem ko je v tretjo skupino uvrstil najdbe s prostora Spodnje Avstrije, Moravske in zahodne Madžarske. Skledе obravnavanega tipa je poimenoval po najdišču Braubach, kjer se je razvil značilen, zelo bogat okrasni slog (Dehn 1951, 84–85). Izraz *Braubacher Keramik* je postal kmalu celo tako razširjen, da so ga raziskovalci pogosto uporabljali za splošno označevanje žigosane keramike. Dehn je izvor okrasa na tovrstnih skledah podobno kot njegova predhodnika povezoval z vplivi sredozemskih kultur. Poseben poudarek je pri tem namenil krožni kompoziciji okrasa, ki je po njegovem mnenju nastala s posnemanjem okrasa na grški in italski keramiki s črnim premazom, t. i. Schwarzfirnisware (Dehn 1951, 90–91).

Drugačno mnenje o izvoru žigosanega okrasa na latenski keramiki je imel Wolfgang Kimmig, ki je odločno nasprotoval Dehnovi domnevi, da je ta nastal po vzoru okrasa na

keramiki s črnim premazom. Pri tem je pokazal, da je bila žigosana keramika na prostoru latenske kulture starejša od keramike s črnim premazom, ki je doživela razcvet šele v času 4. stoletja Po drugi strani pa je ugotovil, da ločni motivi, ki tvorijo osnovni sestavni del latenskega okrasa, na prostoru srednje Evrope niso bili neznani že v času halštatskega obdobja. Na podlagi tega je sklepal, da je potrebno pri razlagi nastanka žigosanega okrasa upoštevati tudi starejše, avtohtone vplive (Kimmig 1970–1971, 167–171).

Na predstave o nastanku in razširjenosti žigosane keramike je imelo močan vpliv delo Jana Filipa o kronologiji latenskega obdobja na prostoru Češke (Filip 1956). Filip je pojav tovrstne keramike v nasprotju s predhodnimi avtorji datiral šele na začetek 4. stoletja pr. n. š. Domneval je, da ta ni bila neposredno povezana s selitvami keltskih plemen, temveč da se je pojavljala že v okviru staroselskih halštatskih skupnosti, ki so na tem prostoru vztrajale še globoko v latenski čas (Filip 1956, 535–536). Njegovi učenci so tovrstne predstave uporabili pri obravnavi novo odkritih naselbinskih najdišč, ki so bila raziskana v času po drugi svetovni vojni. V njihovih delih je opaziti težnjo po izrazito pozni dataciji slojev z zgodnjelatskim gradivom, kar je vodilo do odstopanja lokalne kronologije od srednjeevropske kronologije (Gosden 1984, 290–292; Gosden 1987, 291). Na to problematiko je opozoril Kimmig, ki je na primeru najdišča Libenice ponovno ovrednotil kronologijo tega prostora. Pri tem je pokazal, da je potrebno pojav žigosane keramike na najdiščih vzhodnolatske skupine iskati že v času 5. stoletja pr. n. š. (Kimmig 1965, 181).

Vodilno mesto v mlajši generaciji raziskovalcev zgodnjelatske umetnosti je ob koncu 60. let prevzel Frank Schwappach. Ugotovil je, da t. i. zgodnji slog latenske umetnosti ni bil enoten, kot je domneval Jacobsthal, temveč ga je mogoče ločiti na dve skupini. Medtem ko se je v zahodnolatski kulturi pod vplivom grške umetnosti uveljavil rastlinski okras, je bil za vzhod značilen geometrijski okras, sestavljen iz abstraktnih krivolinijskih motivov (Schwappach 1973, 53–56). Schwappach se je v številnih delih ukvarjal tudi z oblikami okrasa na žigosani keramiki (Schwappach 1971, op. 43). Med njimi posebno mesto pripada študijam o keramiki iz Braubacha, v katerih za razliko od Dehna ni obravnaval zgolj značilnih »braubaških« skled, temveč tudi druge z žigosanjem okrašene oblike keramike (Schwappach 1977, 120, op. 10).

Schwappach se je v eni izmed svojih študij ukvarjal tudi z žigosano keramiko, ki je bila odkrita pri izkopavanjih naselbine v Stični. Najdbe je razdelil v dve skupini. Domneval je, da je starejša skupina predstavljala nadaljevanje halštatske

okrasne tradicije, medtem ko je mlajšo skupino primerjal s srednjelatenskimi primeri žigosane keramike na prostoru južozahodne Slovaške in zahodne Madžarske (Schwappach 1970–1971).

Razvoj keramike z žigosanim okrasom na prostoru srednje Evrope

Osnovno delo za razumevanje nastanka in razvoja keltske umetnosti še danes predstavlja študija Paula Jacobsthala o zgodnjelatenski umetnosti z naslovom *Early Celtic Art* (1969). Žal Jacobsthal v njej ni obravnaval gradiva s celotnega prostora latenske kulture, ampak se je osredotočil predvsem na torevtične izdelke iz zahodnega latenskega kroga. Med okrasnimi motivi tako prevladujejo stilizirani rastlinski motivi, ki so nastali pod vplivom grške umetnosti, medtem ko ima geometrijski okras, značilen za vzhodnolatensko kulturo, v njej le obrobno vlogo (Schwappach 1971, 144; Schwappach 1973, 53–54).

Na to problematiko je med prvimi opozoril Frank Schwappach, ki je na podlagi razlik v okrasu ločil vzhodni krog latenske kulture od zahodnega. Ugotovil je, da je bil okrasni slog, ki je v času stopnje Lt A nastal na prostoru Bavarske, Češke in Avstrije drugačen od okrasnega sloga v porečju Marne in Rena. Zanj so bili značilni abstraktni geometrijski vzorci, ki so bili sestavljeni iz lokov, krogov in spiral v obliki črke S. Ta okrasni slog je Schwappach poimenoval ločni okras (*Bogenornamentik*). Rastlinski motivi, kot so palmete, lotusovi cvetovi in lire, so se v okrasu tega prostora pojavljali le izjemoma in jih je mogoče pojasniti le z vplivi iz zahodnega kulturnega kroga (Schwappach 1973).

V nasprotju z zahodnim okrasnim slogom, ki je doživel največji razcvet v krašenju kovinskih predmetov, je bil razvoj okrasa na vzhodu neločljivo povezan s proizvodnjo keramičnega posodja. Na podlagi tega je Majolie Lenerz-de Wilde izrazila zanimivo ugotovitev, da lahko vzporedno z obema slogovnicama krogoma ločimo tudi dva materialna kroga (Lenerz-de Wilde 1977, 62). Na razvoj okrasnega sloga je poleg vrste materiala vplivala tudi tehnika izdelave okrasa. Medtem ko je bila za kovinske predmete značilna torevtična tehnika izdelave okrasa, se je na vzhodu za krašenje keramičnega posodja uveljavila tehnika žigosanja. Ta je odločilno vplivala na razvoj vzhodnolatenskega okrasnega sloga, za katerega so bili značilni vzorci, sestavljeni iz ponavljajočih se osnovnih motivov.

Razlike med obema okrasnima slogoma pričajo o tem, da umetnost vzhodne in zahodne kulturne skupine ni imela skupnega izvora. Različne vplive na nastanek zgodnjelatenske umetnosti je omenjal že Paul Reinecke. Medtem ko je v zahodnolatenskem okrasu videl močan vpliv grške

umetnosti, ki je prišla v stik s keltskim svetom preko kolonije Massalie, je umetnost vzhodnega dela srednje Evrope povezoval z italiskim polotokom. Preko njega naj bi v keltsko umetnost prišli elementi starejšega orientalizirajočega sloga grške umetnosti, ki so se na prostoru konzervativne estenske kulture ohranili globoko v mladohalštatski čas. Dokaz za stike s tem prostorom je Reinecke videl v izdelkih situlske umetnosti, ki jih zasledimo daleč na severu (npr. situla iz Kuffarna). Tovrstni elementi se občasno pojavljajo tudi na keramičnem posodju. Omeniti velja glinenko z živalskim frizom iz Matzhausna in odlomek sklede z dvema vtisnjenima živalskima podobama iz Libkovic (Reinecke 1965, 111–112, Fig. 7; Filip 1956, Obr. 8: 1).

Vendar pri tem ni mogoče prezreti, da se geometrijski okras iz estenske kulture bistveno razlikuje od zgodnjelatenskega okrasa. Zanj so značilni predvsem pravolinijski vzorci, sestavljeni iz trikotnikov, meandrov in cikcak linij. V nasprotju s tradicionalnim mnenjem je Wolfgang Kimmig pokazal, da lahko okras, podoben zgodnjelatenskemu, zasledimo že v okviru avtohtone halštatske kulture srednje Evrope. Značilen je predvsem za keramiko, ki izvira s prostora južne Bavarske in zahodne Češke. Ta je običajno okrašena z loki, ki so na spojih neredko poudarjeni z žigosanimi koncentričnimi krožci. Med okrasnimi vzorci lahko že v tem času naletimo tudi na koncentrične kompozicije v notranjosti skled, ki sodijo med značilne oblike zgodnjelatenske keramike. Okrasni motiv lokov s koncentričnimi krožci na zaključkih lahko srečamo tudi na drugih predmetih, kot je npr. pasna spona iz Hallstatta (Kimmig 1970–1971, 167–171).

Na podlagi tega lahko zaključimo, da na nastanek vzhodnolatenskega okrasnega sloga niso bistveno vplivali tuji kulturni dejavniki, temveč je ta v veliki meri izšel iz starejše, halštatske tradicije. Zgodnjelatenska keramika je bila tako kot predhodna halštatska keramika lahko okrašena na dva načina: bodisi v obliki trakastega friza na zunanji strani posode ali pa v obliki koncentrične kompozicije na njeni notranji strani. Osnovni okrasni vzorec je bil pri obeh različicah enak; sestavljen je bil iz med seboj povezanih ali sekajočih se krogov ali krožnih lokov, ki so bili na spojih običajno poudarjeni z enim ali več koncentričnimi krožci. Kljub maloštevilnim motivom okras na keramiki ni imel standardne oblike, ampak je bil sestavljen iz raznolikih vzorcev, ki so bili med seboj povezani v raznolikih kombinacijah (Schwappach 1973, 67).

Na zgodnjelatenski keramiki občasno zasledimo tudi motive, ki jih ni mogoče povezati s halštatsko tradicijo. Gre za posamezne primere rastlinskih motivov, za katere je Schwappach pokazal, da so izvirali iz zahodnolatenskega

okrasnega sloga (Schwappach 1973). Med njimi zasledimo močno stilizirane trolistne palmete, lotusove cvetove ali pare drobnih listov, ki so bodisi povezani s krožci na zaključkih lokov ali pa se pojavljajo namesto njih. Redkeje jih zasledimo tudi v obliki samostojnih frizov (Schwappach 1973, 67–78). Posebej velja omeniti vzorce, sestavljene iz med seboj prepletanih lokov, ki na videz spominjajo na pare listov (sl. 11; Schwappach 1973, 66, sl. 9: 4, 6; sl. 11: 2, 3). Nekatere posode s prostora vzhodnotatenske kulture so bile okrašene tudi z motivoma vrtinca ali lire, ki sta se v zgodnjelatenski umetnosti običajno pojavljala skupaj z rastlinskim okrasom in ju moramo prav tako povezati z zahodnotatenskim okrasnim slogom (Schwappach 1973, 84, 90–93).

V stopnji Lt A se je žigosan okras najpogosteje pojavljal na skledah t. i. braubaškega tipa, za katere je značilen kroglasto oblikovan trup z lijakasto izvihanim ustjem in omfalosom na dnu. Notranja stran skled je bila običajno okrašena z značilnim koncentričnim okrasom, medtem ko se je na zunanji strani okras pojavljal redkeje (Meduna 1980, 87). Danes večina avtorjev nasprotuje Dehnovemu poimenovanju tovrstnih skled po najdišču Braubach, saj najdbe s tega najdišča predstavljajo zgolj eno izmed različic skled, ki so bile razširjene na večjem delu vzhodnotatenske kulture (Schwappach 1977, op. 11; Gosden 1987, 291).

Njihov izvor moramo tako kot izvor žigosanega okrasa iskati v halštatski materialni kulturi. Predhodnike tega tipa so najverjetneje predstavljale skledje z južne Bavarske, ki še niso imele izrazito poudarjenega ustja in omfalosa na dnu (npr. Kossack 1959, t. 83: 9; t. 126: 2; t. 140: 16). Na tem prostoru so najverjetneje nastale prve skledje, izdelane na vretenu, ki sodijo med najstarejše oblike na vretenu izdelanega latenskega posodja. Za njihovo časovno opredelitev so ključne najdbe iz grobov v Dürnbergu, kjer so se skledje tega tipa pojavljale skupaj s certoškimi fibulami, fibulami s ptičjo glavico in fibulami zgodnjelatenske sheme tipa Marzabotto, ki so značilne za stopnjo Lt A. Pogoste so bile tudi na naselbinah na Bavarskem in zahodnem Češkem, kjer jih najdemo skupaj z najstarejšimi oblikami latenskega posodja. Na tem prostoru so ostale v uporabi vse do stopnje Lt B1, medtem ko jih med najdbami stopnje Lt B2 ne zasledimo več (Meduna 1980, 88).

Schwappach je domneval, da so imele skledje tega tipa ključno vlogo pri širjenju žigosanega okrasa, ki je v času Lt B in Lt C postal priljubljen na širokem prostoru srednje Evrope, od Porenja na zahodu do Karpatske kotline na vzhodu. V potrditev te domneve je navedel več primerov iz Porenja, ki so po obliki, načinu izdelave in okrasu enaki izdelkom iz delavnic severovzhodne Bavarske in Češke in so bili zelo

verjetno uvoženi s tega prostora. Po njegovem mnenju je bila za razširjenost tovrstnih skled ključna njihova oblika, ki je omogočala enostaven in varen transport izdelkov. Po drugi strani na najdiščih v Porenju ne najdemo značilnih vzhodnotatenskih glinenk z visokim vratom (t. i. *Linsenflasche*), ki so bile za transport manj primerne (Schwappach 1977, 151–153).

Medtem ko je bila proizvodnja žigosane keramike v času Lt A omejena na prostor Bavarske in zahodne Češke¹⁹, lahko domnevamo, da so najkasneje v stopnji Lt B1 v večjem delu srednje Evrope nastale številne lokalne delavnice, ki so izdelovale tovrstno keramiko. To potrjuje dejstvo, da so se tako v vzhodnem kot v zahodnem delu srednje Evrope mlajše različice skled t. i. braubaškega tipa pojavljale tudi še v času srednjega latena, ko jih na izvornem območju že dolgo ne zasledimo več. V Porenju velja posebej omeniti najdišče Braubach, kjer se je razvil specifičen okrasni slog, ki je vključeval tako elemente vzhodnotatenske kot zahodnotatenske kulture. Njegovo posebnost je predstavljal glajen okras, ki je običajno obrobil vtisnjene ločne motive. Ta tehnika okrasa je bila v nasprotju z žigosanjem značilna predvsem za zahodnotatenski kulturni krog. Mešanje obeh vplivnih sfer je vidno tudi pri oblikah okrašenega posodja. Poleg značilnih vzhodnotatenskih skled, se je okras pojavljal tudi na glinenkah, ki so izvirale iz zahodnotatenskega oblikovanega zaklada. Začetki keramične proizvodnje na najdišču Braubach segajo v stopnjo Lt B, medtem ko večina tamkajšnjih najdb izvira iz stopnje Lt C1 (Schwappach 1977, 176).

Najdlje je žigosan okras ostal v uporabi na prostoru vzhodne Evrope, kjer ga srečamo še v času poznega latena (Bonis 1969, 179). Domnevamo lahko, da se je širil postopno s širjenjem keltskih plemen proti vzhodu. Najstarejši primeri, ki so bili tesno povezani z okrasnim slogom matičnega prostora, so se v stopnji Lt B pojavili na območju Spodnje Avstrije, zahodne Madžarske in Moravske. V okrasu keramike s tega prostora je opaziti postopno težnjo po poenostavitvi in standardizaciji okrasnih vzorcev. Te običajno tvorijo krožni ali linearni nizi, sestavljeni iz lokov s koncentričnimi krožci na koncih. Motivi lokov so v večini primerov sestavljeni iz drobnih vtisnjenih točk, zaradi česar na videz spominjajo na okras, izdelan s koleščkanjem (Hunyady 1942–1944, t. LX: 1; t. LXXIII; Horvath 1987, Pl. X: 15; Pl. XI: 9). Opaziti je tudi težnjo po razpadu vzorcev na posamezne sestavne dele. V teh primerih so bile posode namesto z nizi med seboj povezanih motivov okrašene zgolj s posameznimi motivi

19 Žigosana keramika s tega prostora je bila tako po oblikah posod kot po okrasu najbolj pestra. Gosden (1987) je na podlagi petroloških analiz samo na območju zahodne Češke uspel razločiti štiri lokalne delavnice, ki so izdelovale različne oblike žigosane keramike.

ali skupinami motivov (Hunyady 1942–1944, t. LXXXVI: 5; t. LXXXIX: 2; t. XCIV: 9; Schwappach 1970–1971, 244, t. 7, 9, 10).

Žigosan okras na keramiki je bil v primerjavi s sočasno torevtično umetnostjo na kovinskih izdelkih konzervativen. Njegovega razvoja zato ni mogoče pojasniti z Jacobsthalovo razdelitvijo zgodnjelatenske umetnosti, ki temelji predvsem na kovinskem gradivu. Ta je zgodnjelatensko umetnost razdelil na tri slogovna obdobja: zgodnji stil, Waldalgesheim stil in stil mečev, ki je bil sočasen s plastičnim stilom. Pri keramičnem okrasu se je v nasprotju s tem skozi celoten razvoj ohranil značilen zgodnji slog s prevladujočimi geometrijskimi elementi (Schwappach 1971, 145, 148; Schwappach 1977, 180, 183). Občasno so se tudi na keramiki sicer pojavljale prvine drugih slogov, ki pa na njegov razvoj niso imele bistvenega vpliva. Med tovrstnimi primeri velja omeniti posodo z najdišča Sopron-Bécsidomb, ki je bila okrašena z žigosanimi motivi v stilu Waldalgesheim (Schwappach 1971, t. 6, 7). Kljub tem posameznim primerom pa se je vse do poznega latena v keramičnem okrasu ohranil značilen okrasni slog, ki je bil po osnovnih značilnostih tesno povezan s svojo izvorno obliko.

Razvoj keramike z žigosanim okrasom na prostoru mokronoške skupine

Žigosan okras se na ozemlju mokronoške skupine ne pojavlja zelo pogosto. Zanimanje zanj so sprožila šele izkopavanja naselbine v Stični v letih 1967–1970, pri katerih je bilo odkritih več odlomkov žigosane keramike (Frey *et al.* 1969, 16). Z njo se je prvi podrobneje ukvarjal Frank Schwappach, ki je najdbe s tega najdišča razdelil v dve skupini. V prvo je uvrstil slabše žgano keramiko, izdelano iz fino prečiščene gline s spolirano površino. Ta je okrašena z relativno velikimi koncentričnimi krožci s premerom med 10 in 14,5 mm, ki so razporejeni v vodoravnem nizu na ramenu posode. Keramika druge skupine je trše žgana in ima hrapavo površino. Okras na njej je pestrejši, čeprav v njem še vedno prevladujejo motivi krožcev. Med njimi poleg odtisov dveh koncentričnih krožcev zasledimo tudi odtise treh koncentričnih krožcev. Velikost krožcev je v povprečju manjša kot pri prvi skupini. Poleg njih se v okrasu občasno pojavljajo tudi ločni motivi, sestavljeni iz drobnih vtisnjenih točk (Schwappach 1971, 238–240, sl. 1).

Schwappach je domneval, da ti dve skupini žigosane keramike nista bili sočasni. Keramiko prve skupine je označil za starejšo, pri čemer je okras na njej po njegovem mnenju izviral iz halštatske okrasne tradicije. Njen pojav je uvrstil na začetek latenskega obdobja, ki ga na prostoru jugovzhodnih Alp datiramo v stopnjo Lt B2 (Schwappach 1971, 247). V približno isti čas sta žigosano keramiko iz Stične uvrstila

tudi Otto Hermann Frey in Stane Gabrovec v poročilu o izkopavanjih na stiški naselbini (Frey *et al.* 1969, 16). Avtorji so kot glavni argument za takšno datacijo žigosane keramike navedli velikost vtisnjenih krožcev, ki naj bi bila večja kot pri značilni latenski keramiki. Schwappach je obenem tudi pokazal, da je bil okras, sestavljen izključno iz niza koncentričnih krožcev, na srednjeevropski žigosani keramiki zelo redek (Schwappach 1971, 242).

Drugo skupino žigosane keramike s stiške naselbine je Schwappach primerjal s podobno okrašeno keramiko iz vzhodnotatenskega kulturnega kroga, ki se je pojavljala na najdiščih zahodne Madžarske in jugozahodne Slovaške. Na podlagi tega je domneval, da je šlo za mlajšo skupino keramike, ki je izvirala iz časa srednjega latena (Schwappach 1971, 248).

Vzore za žigosan okras na keramiki prve skupine je Schwappach poskušal poiskati med lokalno halštatsko keramiko. Kot primer je navedel prostoročno izdelano čašo iz Šmarjete z izjemno velikimi koncentričnimi krožci, ki pa so v nasprotju z okrasom na latenski keramiki vrezani (Schwappach 1971, t. 5: 3, 4). Dodatno potrditev svoje domneve je našel v dveh keramičnih odlomkih iz Stične, na katerih sta vidni zarezi, ki sta po njegovem mnenju predstavljali ostanek poševnih tangent med krožci (Schwappach 1971, 243, t. 1: 1, 7). Res je sicer, da je ta okrasni motiv v halštatski kulturi precej pogost, vendar pa se zdi, da gre v omenjenih primerih prej za naključne poškodbe kot za okras.

V času objave Schwappachovega članka je bila žigosana keramika na prostoru mokronoške skupine skoraj neznana. Schwappach je najdbe iz Stične lahko primerjal zgolj z dvema primeroma žigosane keramike iz Valične vasi, ki pa nista izvirala iz ohranjenih grobnih celot. Poleg odlomka posode je bila s tega najdišča znana tudi v celoti ohranjena glinenka, ki je bila na ramenu okrašena z nizom žigosanih koncentričnih krožcev. Najdbi je glede na značilnosti keramike in okrasa uvrstil med žigosano keramiko prve skupine, čeprav so krožci na njima relativno majhni (10 mm). Obliko glinenke je v nasprotju z okrasom, ki naj bi izviral iz lokalne halštatske tradicije, primerjal z zgodnjelatenskimi oblikami keramike s prostora Avstrije in Madžarske (Schwappach 1971, 240–242, 246, sl. 2; t. 4, 5: 1). V tipološki analizi keramike smo glinenko iz Valične vasi uvrstili med glinenke tipa 1.3, ki so se na prostoru mokronoške skupine pojavile šele v mlajšem delu srednjega latena oziroma v stopnji Mokronog IIb (glej zgoraj). Na podlagi tega lahko domnevamo, da žigosana keramika prve skupine ni bila bistveno starejša od keramike, ki jo je Schwappach pripisal drugi skupini. V nadaljevanju bomo poskušali pokazati, da je žigosana keramika iz Stične

pripadala enotni skupini, katere izvor moramo iskati v okrasnem izročilu latenske kulture na prostoru srednje Evrope.

Danes je z ozemlja mokronoške skupine znana precej večja količina žigosane keramike, kot je bila na razpolago Schwappachu pri obravnavi najdb iz Stične. Novo odkriti primeri izvirajo s celotnega območja mokronoške skupine. Že na prvi pogled je opaziti, da je okras na tem prostoru precej manj pester kot okras na zgodnjelatenski keramiki iz srednje Evrope. Zastopan je z dvema standardiziranimi vzorcema, ki se vedno pojavljata na zunanji strani posod. Prvi ima še vse značilnosti vzhodnolatenskega okrasnega sloga. Tvori ga niz koncentričnih krožcev, povezanih z loki, ki so sestavljeni iz vtisnjenih točk. Ta oblika okrasa nakazuje tesne povezave z žigosano keramiko s prostora Madžarske. Še skromnejša je druga oblika okrasa, ki je sestavljena zgolj iz niza koncentričnih krožcev. Razlike v okrasu očitno niso bile povezane z njegovim razvojem, saj se zdi, da sta se obe obliki okrasa pojavljali sočasno.

Schwappach se je bil pri časovni opredelitvi žigosane keramike prisiljen opreti zgolj na značilnosti keramike, saj stratigrafija naselbine v Stični v tistem času še ni bila razdelana, medtem ko za najdbe iz Valične vasi izvorni konteksti niso znani (Schwappach 1971, 246). Danes datacijo žigosane keramike omogoča več zanesljivih grobnih celot. Med najstarejše zagotovo sodi grob 28 iz Brežic. V njem je bila najdena nizka glinenka s trebušastim trupom in visokim vratom, ki je na ramenu okrašena z vodoravno kaneluro, nad katero poteka niz žigosanih koncentričnih krožcev. Ti so na spodnji strani povezani z visečimi loki (girlandami), sestavljenimi iz vtisnjenih točk. Grob lahko na podlagi sulične osti in delno ohranjene železne fibule pripišemo moški osebi. Poleg je bil najden krajši del pasne verige z zvitimi členi tipa Brežice, na podlagi katerega je Jovanovičeva grob datirala v stopnjo Mokronog IIa (Jovanović 2006, 149, t. 35: 7).

Dve podobno oblikovani posodi sta znani z grobišča na Kapiteljski njivi v Novem mestu (Križ 2001, 110: 222; 139: 389). Primer iz groba 300 je na ramenu okrašen z vodoravnim nizom odtisov iz treh koncentričnih krožcev. Posebej zanimiv je drugi primer, ki izvira iz groba 593. Ta je na ramenu okrašen s pari koncentričnih krožcev, pri katerih je zunanji krožec podobno kot ločni motivi pri posodi iz Brežic sestavljen iz odtisnjenih točk. Žal nobena od obravnavanih grobnih celot še ni v celoti objavljena. Po navedbah Boruta Križa in Petre Stipaničič vemo le, da grob 300 vsebuje še eno keramično posodo ter stekleno zapestnico rumene barve, kakršne so značilne predvsem za stopnjo Mokronog IIb (Grahek 2009, 273: op. 139; Dizdar 2006, 105).

Žigosan okras krasi tudi posodo iz groba 200 (Križ 2005, t. 60: grob 200/2). Sestavljen je iz vtisnjenih krožcev, ki so razporejeni v več vzporednih vodoravnih nizih na ramenu posode. Čeprav je osnovni okrasni vzorec enak kot pri predhodnih primerih, je videz okrasa drugačen, saj prekrija celotno površino ramena posode. Od značilne latenske keramike se razlikuje tudi oblika posode iz obravnavanega groba. Zanj so značilni trije profilirani ročajji, ki spominjajo na halštatsko keramiko. Grob 200 lahko na podlagi verige z zvitimi členi in železne fibule z dvema gumboma na podaljšku noge datiramo v čas stopnje Mokronog IIa. Vendar pa v nasprotju s Schwappachom menimo, da žigosan okras v obravnavanem primeru ne predstavlja nadaljevanja halštatske tradicije, temveč priča, da so se nove, latenske oblike krašenja keramike uveljavile tudi v tradicionalni keramični proizvodnji.

Iz časa srednjega latena izvirajo tudi tri žigosane posode z grobišča Zvonimirovo, ki leži na vzhodnem robu mokronoške skupine (Majnarić Pandžić 2001, t. IV: 1, 2; t. V). Vse tri so bile najdene v grobu Lt 12, v katerem so bile pokopane tri osebe; moški, dekle in otrok. Krasi jih enoten okras, ki ga tvori niz lokov, sestavljenih iz vtisnjenih točk, med katerimi sta po eden ali dva koncentrična krožca. Keramični servis iz groba je sestavljen iz dvoročajnega kantarosa, visoke trebušaste glinenke in manjše bikonične glinenke z visokim vratom. Tako po obliki kot okrasu jih lahko povezujemo s keramiko s prostora srednjega Podonavja na današnjem Madžarskem. Kantarosi predstavljajo značilno obliko tega prostora, ki je najverjetneje nastala s posnemanjem helenističnih kovinskih posod. Razširjeni so bili predvsem v času 3. stoletja pr. n. š., verjetno pa so ostali v uporabi tudi še kasneje (Majnarić Pandžić 2001, 87). Veliko trebušasto glinenko iz groba lahko po drugi strani primerjamo s skoraj identičnim primerom iz srednjelatenskega groba 13 na najdišču Magyarszerdahely-Homoki dűlő, ki je okrašena s podobnim žigosanim okrasom, sestavljenim iz lokov in koncentričnih krožcev (Horvath 1987, t. XI: 9). Med značilne srednjelatenske oblike sodi tudi manjša glinenka, ki je podobna primeru z najdišča Jászládány, okrašenem z vodoravnim nizom koncentričnih krožcev. (Hunyady 1942, t. LXX: 6). Grob Lt 12 iz Zvonimirovega je datiran v čas razvitega srednjega latena, na prehod med stopnjama Mokronog IIa in IIb (Majnarić Pandžić 2001, 88).

Žigosana keramika se na prostoru mokronoške skupine ni pojavljala zgolj v času srednjega latena. V grobu 45 na poznolatenskem grobišču Roje pri Moravčah je bil najden lonček, okrašen z vodoravnim nizom koncentričnih krožcev, ki ga uvrščamo med lončke tipa 1 (Knez 1977, t. 6: 5). Ta oblika lončkov sodi med značilne poznolatenske oblike posodja, ki

so se pojavile v stopnji Mokronog IIIa, iz katere najverjetneje izvira obravnavani grob.

V grobu 1b na istem grobišču je bila najdena tudi bikonična glinenka, ki je na ramenu okrašena z vodoravnim nizom žigosanih polkrožcev (Knez 1977, t. 1: 3). Uvrščamo jo med glinenke tipa 1.1, ki se pojavijo v zaključnem delu stopnje Mokronog IIb. V ta čas lahko na podlagi enostavne obročaste pasne spona datiramo tudi obravnavani grob.

Dolgoživost žigosanega okrasa potrjujejo tudi najdbe z naselbinskih najdišč. Največje število primerov je še danes znano z izkopavanj naselbine v Stični, ki jih je na novo ovrednotila Lucija Grahek (2009). Pri analizi stratigrafije najdišča se je avtorica v prvi vrsti naslonila na tipologijo keramičnih najdb. Žal so bile za opredelitev latenske kronologije uporabne le redke sonde. V večini primerov so latenske plasti namreč ležale neposredno pod površjem in so bile zato pogosto premešane. Pa še tam, kjer so bile ohranjene, jih je bilo pogosto težko razlikovati od starejših halštatskih plasti in med seboj (Gabrovec 1994, 154).

Med redke sonde, ki omogočajo jasnejšo določitev stratigrafskih razmerij, sodijo sonde 5 in 6 na naselbinskem robu ter 18 in 19 v notranjosti naselja. Najbolj celovito podobo bržkone daje sonda 6, na katero sta se oprla že Frey in Gabrovec ob prvi objavi rezultatov izkopavanj na stiški naselbini (Frey *et al.* 1969). Vendar tudi v tem primeru latenskih plasti ni mogoče jasno ločiti od halštatskih. Čeprav sta avtorja domnevala, da poselitev naselbine ni bila nepretrgana, sta menila, da je živela dalje tako v času srednjega kot tudi poznega latena (Frey *et al.* 1969, 14). Kot je pokazala Grahkova, pa je bila prekinitev v poselitvi naselbine bistveno daljša, kot sta domnevala njena predhodnika. Najdbe pričajo, da je bil zadnji horizont halštatske poselitve sočasen z začetkom latenske poselitve na prostoru Dolenjske, ki ga datiramo v čas stopnje Lt B2. Na to kaže zgodnjelatenska fibula iz sonde 8, ki je ležala nad ruševinami najmlajšega halštatskega zidu III (Gabrovec 1994, 154). Te najdbe po našem mnenju ne smemo povezovati z začetkom latenske poselitve, temveč z zaključno fazo halštatske poselitve. Glede na to jo moramo najverjetneje imeti za uvožen predmet, ki so ga lokalnemu prebivalstvu posredovali prvi keltski naseljenci Dolenjske. Iz tega horizonta so znane tudi najdbe prostoročno izdelane keramike, okrašene z žigosanjem, na katero je zelo verjetno mislil Schwappach, ko je govoril o nadaljevanju halštatske tradicije žigosanega okrasa (Schwappach 1971, 246). Vendar se ta bistveno razlikuje od okrasa na latenski keramiki. Sestavljen je iz žigosanih krožcev, vrezov in točkastih vbodov, ki so razporejeni v obliki cikcak vzorcev. Datacijo tovrstne keramike v zaključno fazo halštatskega obdobja nakazuje več primerov, ki so izvirali iz ostalin hiše 4 v sondi 19 (Teržan

1994, t. 5: 14, 15, 18, 19, 20; Grahek 2009, t. 85: 2, 2a, 5, 6, 6a, 6b, 7). Ležale so neposredno pod horizontom latenske poselitve. Iz tega časa morda izvirajo tudi najstarejši primeri keramike, izdelane na vretenu, ki pa je bila izjemno redka (Frey *et al.* 1969, 13).

Neposredno nad ruševino najmlajšega halštatskega zidu v sondi 6 je ležala plast z ostanki kamnite konstrukcije, v kateri so bili najdeni odlomki značilne poznolatenske keramike (kompleks 16) (Frey *et al.* 1969, 12; Grahek 2009, sl. 16: B). Med njimi velja omeniti odlomek narebrenne čaše, ki jo uvrščamo med čaše tipa 1, ter odlomek lonca z odebeljenim ustjem (Grahek 2009, t. 58: 12, 14). Podobna situacija je bila odkrita tudi v sondah 18 in 19 v notranjosti naselja, kjer so bili ostanki halštatske poselitve prekri z izravnalnim nasutjem, ki je obenem predstavljalo tudi hodno površino najstarejšega latenskega horizonta. Med najdbami iz nasutja prevladujejo z metličanjem in glavničanjem okrašeni lonci, ki so neredko izdelani iz grafitne gline, ter lonci z odebeljenim ustjem. Na podlagi tega lahko začetek latenske poselitve na naselbini datiramo na prehod iz srednjega v pozni laten (Grahek 2009, 61, 63, 279–284).

Še bolj značilno gradivo izvira iz sonde 5. V njej je bil odkrit latenski objekt s kamnitim tlakom, ki je poškodoval starejše halštatske naselbinske sloje. V nasprotju z Gabrovcem, ki je keramične najdbe iz plasti nad tlakom pripisal srednjelatenskem obdobju, je Grahkova pokazala, da gre za značilne poznolatenske oblike keramike. Poleg številnih odlomkov glinenk velja omeniti predvsem odlomke pokalov, ki predstavljajo značilno poznolatensko pivsko posodje (Gabrovec 1994, 154; Grahek 2009, 275, 277).

Obravnavani primeri pričajo, da je bila opustitev naselbine po koncu halštatskega obdobja precej daljša, kot sta domnevala Gabrovec in Frey. Očitno je bila ta ponovno poseljena šele v zaključni fazi srednjega latena oziroma na prehodu iz srednjega v pozni laten. V ta čas moramo datirati tudi pojav žigosane keramike, ki je bila odkrita na naselbini. To kaže, da Schwappachova teza o dataciji in izvoru tovrstne keramike ni pravilna. Domnevamo lahko, da gre za enotno skupino keramike, katere izvor moramo iskati v žigosani keramiki s prostora srednje Evrope.

Latensko poselitev naselbine v Stični je mogoče ločiti na dve fazi. Začetek mlajše faze povezujemo z izgradnjo latenskega obzidja, katerega nastanek je Grahkova okvirno datirala na prehod med stopnjama Mokronog IIIa in IIIb. Žal so stratigrafsko delitev obeh naselbinskih faz zaradi slabe ohranjenosti plasti omogočale le nekatere sonde. Žigosana keramika, ki je bila odkrita v teh, je večinoma izvirala iz starejše faze (Grahek 2009, t. 57: 19, 20; t. 58: 2, 10; t. 71: 16, 17;

t. 88: 14), medtem ko so iz mlajše faze znani le posamezni primeri (Grahek 2009, t. 87: 13; t. 89: 13). Okras na keramiki iz različnih faz je enak. Najpogosteje je sestavljen iz koncentričnih krožcev, ki so lahko različne velikosti in so sestavljeni iz dveh ali treh krogov. Ti so običajno razporejeni v obliki neprekinjenega vodoravnega niza, redkeje pa jih srečamo tudi v posameznih skupinah. Kot je pokazal že Schwappach, je slednji vzorec značilen predvsem za keramiko z najdišč na zahodnem Madžarskem in jugovzhodnem Slovaškem (Schwappach 1971, 244). Redkeje se na keramiki iz Stične poleg krožcev pojavljajo tudi motivi lokov, sestavljeni iz niza vtisnjenih točk. Posebej zanimiv je odlomek iz sonde 5, ki je okrašen s pari nasprotno ležečih lokov (Schwappach 1971, sl. 1: 17).

Posamezni primeri žigosane keramike so znani tudi z nekaterih drugih naselbinskih najdišč, ki so bila poseljena približno v istem času kot naselbina v Stični. Odlomki, okrašeni z žigosanimi koncentričnimi krožci, so bili odkriti v poznolatskih plateg naselbin Sitarjevec nad Litijo, Gradišča pri Jelšah, Pančičev vrh pod Javorjem, Cvinger nad Koriti in Gradec pri Vinkovem vrhu (Pavlin *et al.* 2007, t. 22: 12, 19; t. 23: 10, 11; Dular *et al.* 1995, t. 16: 11; t. 22: 12). Enako okrašena odlomka sta znana tudi z Gradišča pri Valični vasi, ki izvirata iz premešanega nasutja nad ostanki poznohalštatske hiše (Dular *et al.* 1996, t. 3: 14). Med latenskim gradivom iz plasti prevladujejo značilne poznolatske oblike keramike. Na podlagi tega lahko domnevamo, da je bilo v nasprotju z bližnjim grobiščem v Valični vasi, kjer so pokopavali vse od zgodnjelatskega obdobja dalje, gradišče ponovno poseljeno šele v času poznega latena. Iz tega obdobja najverjetneje izvirata tudi obravnavana odlomka.

Dva odlomka keramike, okrašene z žigosanimi krožci, izvirata tudi s poznolatske naselbine Šmatevž v Savinjski dolini, ki se od sočasnih naselbin s prostora Dolenjske razlikuje po nižinski legi (Tica *et al.* 2007, t. 35: 84; t. 39: 120, 104).

Med najmlajše primere žigosane keramike s prostora mokronoške skupine sodita odlomka, ki sta bila odkrita na območju rimskodobnega Navporta, na Dolgih njivah na Vrhniku (Horvat 1990, t. 2: 8; t. 13: 7). Prvi je okrašen z značilnim vzorcem iz vodoravnega niza koncentričnih krožcev, ki so povezani z loki, sestavljenimi iz vtisnjenih točk, medtem ko se je na drugem ohranil zgolj del enako oblikovanega loka. Najdena sta bila v notranjosti stavb II in VII, ki sta nastali na prehodu iz poznorepublikanskega v zgodnjeavgustejsko obdobje (Horvat 1990, 127–128). Na podlagi tega ju lahko datiramo v zaključni del stopnje Mokronog IIIb.

Kot pričajo obravnavani primeri, se je žigosana keramika na prostoru mokronoške skupine pojavljala v daljšem

časovnem obdobju. Medtem ko lahko najstarejše najdbe uvrstimo že v čas stopnje Mokronog IIa, so najmlajše izvirale celo še iz zgodnjelatskih kontekstov. Razširjenost tovrstne keramike pa ni bila skozi celotno latensko obdobje enaka. Videti je, da se srednjelatski primeri pojavljajo izključno v vzhodnem delu mokronoške skupine. Najdemo jih na prostoru od Zvonimirovega do Novega mesta, medtem ko zahodno od tu žigosana keramika iz srednjelatskega obdobja zaenkrat ni znana. Nasprotna slika se kaže v času poznega latena. V tem obdobju je bila žigosana keramika razširjena izključno na prostoru zahodnega dela mokronoške skupine, pri čemer so najmlajši primeri izvirali z njenega skrajnega zahodnega konca v rimskodobnem Navportu. Ta ugotovitev sicer ni povsem neproblematična, saj v veliki meri izhaja iz stanja raziskav. Glavno oviro predstavlja dejstvo, da s prostora Dolenjske zaenkrat še ne poznamo raziskanih srednjelatskih naselbin, za katere Božič domneva, da so ležale v nižinah (Božič 1999, 212). Vsi srednjelatski primeri tako izvirajo iz grobov. Pri tem je potrebno opozoriti, da so bila velika grobišča v zahodnem delu mokronoške skupine, kot sta Mokronog in Valična vas, ki sta bila zagotovo v uporabi skozi celotno srednjelatsko obdobje, raziskana še pred začetkom modernih izkopavanj. Keramike s teh najdišč tako skorajda ne poznamo, saj je bila večinoma že tekom izkopavanj zavržena. Kljub temu pa v prid naši domnevi govori dejstvo, da žigosane keramike zaenkrat ne poznamo s poznolatskih višinskih naselbin v vzhodnem delu mokronoške skupine, kot so Libna, Stari grad nad Podbočjem in Veliki Vinji vrh (Guštin 1976; Cunja 1993; Dular *et al.* 2000). Tako lahko na podlagi današnjega stanja raziskav sklepamo, da se je žigosana keramika postopno širila od vzhoda proti zahodu. Njen izvor moramo iskati na ozemlju današnje Madžarske, od koder se je v času srednjega latena razširila proti jugu v Slavonijo. Glede na redkost najdb iz tega obdobja in podobnost z oblikami posod in okrasa z madžarskih najdišč lahko domnevamo, da so bili najstarejši primeri uvoženi s tega prostora. Po drugi strani je verjetno, da je v času poznega latena na območju zahodnega dela mokronoške skupine obstajala lokalna delavnica žigosane keramike. Ta je morda delovala v okviru stiške naselbine, od koder je znano največje število tovrstnih najdb.

Med najdbe iz zahodnega dela mokronoške skupine lahko uvrstimo tudi žigosano keramiko z grobišča v Zagorici, ki je bila najdena v štirih grobovih. Primeri iz grobov 4, 13 in 16 so na ramenu okrašeni le z vodoravnim nizom koncentričnih krožcev (**G18**, **G42**, **G57**), medtem ko so pri primeru iz groba 2 krožci med seboj povezani z loki, sestavljenimi iz drobnih vtisnjenih točk (**G9**). Omeniti velja, da so krožci na posodah iz grobov 13 in 16 relativno veliki (1,3 cm in 1,4 cm),

kar je po Scwappachu značilno za okras prve, starejše skupine žigosane keramike. Po drugi strani je posoda iz groba 4 okrašena z izrazito manjšimi krožci (0,8 cm). To potrjuje našo domnevo, da se je okras, sestavljen iz različno velikih krožcev, pojavljal približno sočasno. O enotnosti žigosane keramike iz Zagorice priča tudi dejstvo, da so vsi okrašeni primeri pripadali istemu tipu posod, ki smo jih uvrstili med glinenke tipa 1.1. Grobove lahko na podlagi ohranjenih pridatkov datiramo v zaključni del srednjega in v začetni del poznega latena.

Za konec velja omeniti še posamezne primere žigosane keramike, ki so bili odkriti na območju sosednjih kulturnih skupin. Na ozemlju srbsko-hrvaškega Podonavja, ki so ga poseljevali Skordiski, se je žigosana keramika pojavila približno v istem času kot v vzhodnem delu mokronoške skupine. Domnevamo lahko, da je imela enak izvor, kar nakazujejo tudi oblike okrašenega posodja. Z naselbin v vzhodnem delu Slavonije sta znana dva odlomka, okrašena z žigosanimi koncentričnimi krožci, ki pripadata glinenkama z nizkim trupom in stožčastim, rahlo usločenim vratom (Dizdar 2001, t. 1: 6; t. 35: 6). Marko Dizdar je ta tip posodja primerjal s keramiko s prostora zahodne Madžarske in jugovzhodne Slovaške, ki je bila značilna za zaključni del zgodnjega in srednji laten (Dizdar 2001, 71–75). Primer z Ervenice je na podlagi spremljajočih najdb datiral v starejšo fazo srednjega latena (Dizdar 2001, 99). Odlomek posode s tega najdišča je okrašen s koncentričnimi krožci, ki so med seboj povezani z mrežo cikcak vrezov. Podoben okras zasledimo na posodi istega tipa, ki izvira z najdišča Velká Maňa na Slovaškem (Benadik 1963, Abb. 8: 1). Drugi primer, ki je bil odkrit na naselbini Damića gradina, je okrašen z vodoravnim nizom koncentričnih krožcev. Dizdar ga je uvrstil v začetno fazo obstoja utrjenih naselbin, ki jo je datiral v mlajši del srednjega latena (Dizdar 2001, 99).

Posoda enake oblike, ki je v spodnjem delu vratu okrašena s koncentričnimi krožci in visečimi loki, sestavljenimi iz vtisnjenih točk, je bila najdena tudi na grobišču v Vatini pri Vršču (Todorović 1974, t. VI). Datirana je v čas 3. stoletja. pr. n. š. oziroma v starejšo fazo srednjega latena. Z istega najdišča izvira tudi bikonična skodela z valjastim vratom in presega-jočim ročajem, ki je na ramenu okrašena z nizom vtisnjenih lokov (Todorović 1974, t. XXXIV). Loki v obravnavanem primeru niso sestavljeni iz vtisnjenih točk, ampak imajo sklenjeno obliko. Verjetno je šlo za lokalno različico žigosanega okrasa, ki je nastala s posnemanjem okrasa na izdelkih s prostora srednjega Podonavja. Povezava tovrstnega okrasa s klasičnim vzhodnolatenskim okrasom je še bolj očitna v primeru kantarosa iz Pećin pri Kostolcu, ki je okrašen z značilnim vzorcem iz lokov in krožcev, pri čemer imajo loki

enako obliko kot pri primeru iz Vatina (Jovanović 2003, sl. 1). Obe posodi sta si po obliki sorodni in sodita med značilne lokalne oblike keramike, ki so bile značilne za stopnjo Beograd 2 oziroma za čas srednjega latena (Božič 1981, 318–319, t. 2: 29). Na podlagi tega lahko domnevamo, da je v tem času na območju Banata delovala lokalna delavnica, ki je izdelovala tudi žigosano keramiko.

Podobo o razširjenosti žigosane keramike na prostoru mokronoške skupine dopolnjujejo tudi najdbe z njenega zahodnega roba. Vsi danes znani primeri s tega območja izvirajo z italske naselbine na Štalenskem vrhu na avstrijskem Koroškem. Na prve najdbe žigosane keramike s tega najdišča je opozorila že Gertrud Moßler (1952). Ugotovila je, da so se na več mestih najdeni odlomki, okrašeni z žigosanimi motivi, pojavljali skupaj z uvoženimi rimskimi izdelki iz časa zgodnjega cesarstva (Moßler 1952, 129). Na podlagi tega jih lahko datiramo v zaključno fazo poznega latena ali v avgustejsko obdobje. Takšno datacijo potrjujeta tudi dva kasneje odkrita primera. Prvi primer je čaša, ki je bila najdena v najstarejši plasti objekta OR/39, datirani v čas od sredine 1. stoletja pr. n. š. do zgodnjavgustejskega obdobja. Drugi primer predstavlja odlomek iz objekta PQ/2, ki je datiran v čas okrog leta 20 pr. n. š. (Horvat 1990, 124).

Žigosana keramika s Štalenskega vrha je podobno kot keramika s prostora mokronoške skupine običajno okrašena s pari koncentričnih krožcev in loki, sestavljenimi iz vtisnjenih točk (Moßler 1952, Abb. 24: 8, 9). Edino izjemo predstavlja odlomek, na katerem so krožci povezani z odtisi koleščka (Moßler 1952, Abb. 24: 11). Kot je ugotovila že Moßlerjeva, žigosana keramika med gradivom s Štalenskega vrha predstavlja tujek. Avtorica je domnevala, da je njen izvor potrebno iskati na območju retijskega kulturnega kroga, medtem ko je možnost, da se je razširila s panonskega prostora, kjer se je pojavljala predvsem v času srednjega latena, izključila (Moßler 1952, 129–130). V nasprotju s tem se zdi danes verjetnejša razlaga, da so najdbe s Štalenskega vrha povezane s poznolatensko žigosano keramiko iz zahodnega dela mokronoške skupine.

Groba, prostoročno izdelana lončenina

Groba, prostoročno izdelana keramika je na grobišču v Zagorici zastopana s 34,3 % vseh keramičnih najdb. Izdelana je iz prečiščene gline z redko do zmerno gostoto sljude ter sposameznimi finimi zrni kremena. Neokrašena površina posod je glajena, kar izdelkom daje na otip gladko, vendar rahlo valovito površino.

Površina keramike je temno sivo do temno sivkasto rjave barve s posameznimi rumenkasto rjavimi in črnimi lisami. Običajno je bila žgana nepopolno oksidacijsko, pri čemer je

bila v zaključni fazi žganja dalj časa izpostavljena redukcijskim pogojem. Redkeje je med žganjem prihajalo do menjave redukcije in oksidacije. Struktura žgane keramike je trda in luknjičava.

Lonci

L 1

Lonci z okroglim trupom, ki tekoče prehaja v ozek usločen vrat (sl. 79). Ta se zaključuje v poševno izvihanem ustju zaobljene oblike, ki je lahko na notranji strani rahlo stanjšano. Dno loncev je ravno in od ostenja ločeno z blagim sedlastim prehodom.

Zastopanost na grobišču v Zagorici: grob 2 (G8), grob 5 (G19), grob 8 (G26), grob 10 (G29).

Najštevilnejše primerjave za lonce tipa 1 najdemo v neposredni bližini Zagorice, na grobišču Roje pri Moravčah, ki ga je Božič okvirno datiral v stopnjo Mokronog IIIa (Knez 1977, t. 4: 4; t. 11: 1, 14, 15, 16; t. 12: 3; t. 13: 1, 10; Božič 1999, 210). Večina primerov s tega najdišča izvira iz neohranjenih ali že pred izkopavanjem poškodovanih grobnih celot, medtem ko ohranjene celote praviloma vsebujejo izrazito skromne najdbe. Omeniti velja primer iz moškega groba 6 (Knez 1977, t. 12: 3), ki poleg lonca vsebuje sulično ost in skledo tipa 2, značilno za začetek poznega latena.

Več podobno oblikovanih loncev je bilo najdenih tudi na grobiščih na Kapiteljski njivi in Beletovem vrtu v Novem mestu (Križ 2001, 84: 64, 69; 104: 180; Križ 2005, t. 30: grob 149/1; 90: grob 555/1; Knez 1992, t. 39: 1). Najstarejši primer izvira iz groba 555 s Kapiteljske njive (Križ 2005, t. 90: grob 555/1), ki vsebuje značilen zgodnjelatenski meč z ostro konico v nožnici z zaključkom v obliki medaljona (Božič 1987, 869). Ta je okrašena z zmajčkoma tipa 2 po de Navarru, ki sta značilna za stopnjo Lt B2 (Szabó *et al.* 1992, 29–32). Kljub temu lahko grob na podlagi pasne verige iz dvojno zvutih členov vrste Brežice verjetno datiramo na začetek srednjelatenske stopnje Mokronog IIa (Božič 1999, 210). Domnevamo lahko, da so se lonci obravnavanega tipa razvili iz starejše halštatske oblike loncev, o čemer priča tudi pogosto okraševanje posod z bradavicami in plastičnimi aplikami. Njihova oblika se skozi čas ni bistveno spreminjala, saj se na grobišču na Kapiteljski njivi pojavljajo še v poznem latenu, kot priča primer iz groba 241, ki vsebuje odlomek poznolatenske fibule z dolgo peresovino (Križ 2001, 104: 183). Iz tega ali celo nekoliko mlajšega obdobja izvira tudi fragmentiran lonec iz groba 109 na Beletovem vrtu (Knez 1992, t. 39: 1).

Posamezni odlomki ustij loncev, ki jih lahko pripišemo obravnavanemu tipu, so znani tudi z naselbinskih najdišč. Na naselbini v Stični jih najdemo med primeri, ki jih je Lucija

Grahek uvrstila med lonce tipa 25 in se pojavljajo tako v halštatskih kot latenskih plasteh (Grahek 2009, 92). Mednje lahko uvrstimo tudi odlomek iz sonde 19, ki ga je objavila že Biba Teržan in je izviral iz starejše latenske plasti, sočasne z mlajšim prečnim zidom v notranjosti naselja (Teržan 1991, t. 7: 2). Med gradivom z drugih naselbinskih najdišč velja omeniti odlomka s Križnega vrha nad Belim Gričem in Sitarjevca nad Litijo, ki sta okvirno datirana v čas poznega latena (Dular *et al.* 1991, t. 46: 6; Pavlin *et al.* 2007, t. 21: 2).

L 2

Lonec z ovalnim trupom in kratkim, rahlo navzven nagnjenim vratom, ki se zaključuje v ustju zaobljene oblike (sl. 79). Ravno dno je od trupa ločeno s sedlastim prehodom.

Zastopanost na grobišču v Zagorici: grob 19 (G61).

Za lonce tipa 2 iz Zagorice na najdiščih mokronoške skupine skorajda ne poznamo ustreznih primerjav. Delno ohranjen lonec podobne oblike, ki se od primera iz Zagorice razlikuje po poševno odrezanem ustju, izvira iz groba 3 v Dobovi (Guštin, neobjavljeno). Poleg njega je bila najdena bikonična glinenka s kratkim, ostro profiliranim vratom, kakršne se na grobišču v Dobovi pojavijo že v času stopnje Mokronog IIa, iz katere izvira grob 1 z mečem, okrašenim v madžarskem slogu (Božič 1999, 209–210). Kot priča grob 15 z istega najdišča, ki vsebuje par bronastih fibul poznolatenske sheme, so tovrstne glinenke ostale v uporabi vse do stopnje Mokronog IIIa.

Z drugih najdišč zaenkrat poznamo zgolj posamezne odlomke ustij, ki jih glede na obliko lahko pripišemo obravnavanemu tipu. Trije takšni primeri izvirajo iz predhodno uničenega groba 42 v Rojah pri Moravčah, ki ni vseboval drugih najdb (Knez 1977, t. 13: 7, 8, 9).

Med najdbami z naselbinskih najdišč velja omeniti dva odlomka ustja z naselbine na Trnavi, ki je datirana v čas stopnje Mokronog IIb in začetek stopnje Mokronog IIIa (Novšak 2006, 39: 41; 57: 99). Podobno oblikovan odlomek ustja je bil najden tudi na naselbini Kostjavec nad Tihobojem. Izviral je iz ruševinske plasti najmlajšega zidu, ki je bil glede na način gradnje datiran v čas poznega latena (Dular *et al.* 2003, 189, t. 17: 9).

Obravnavanemu tipu loncev lahko pripišemo tudi dva odlomka, ki sta izvirala z naselbine v Stični (Grahek 2009, t. 43: 1; t. 71: 11). Primer iz sonde 13 je izviral iz kompleksa, ki je vseboval tako najdbe iz najmlajše halštatske faze kot tudi iz latenske faze. Na podlagi tega ga najverjetneje lahko uvrstimo na začetek latenske poselitve na Stični, ki je datirana v zaključno fazo stopnje Mokronog IIb (Grahek 2009, 284). Drugi primer je bil najden v starejši latenski plasti v sondi

5, ki je datirana v čas od zaključnega dela stopnje Mokronog IIb do zaključnega dela stopnje Mokronog IIIa. (Grahek 2009, 275–277). Tema primeroma je po obliki ustja podoben tudi odlomek lonca iz starejše latenske plasti v sondi 6, ki je okrašen z glavničanjem (Grahek 2009, t. 57: 16).

Lonci s stožčastim vratom

Lsv 1

Trebušast lonec z zaobljenimi rameni in visokim stožčastim vratom, ki je od trupa ločen s klekastim prehodom (sl. 79). Zgornji del lonca je poškodovan, zato oblike ustja ni mogoče določiti. Ravno dno je od ostenja ločeno s sedlastim prehodom.

Zastopanost na grobišču v Zagorici: grob 7 (G25).

Lonec s stožčastim vratom tipa 1 je po obliki podoben halštatskim loncem, ki jih Janez Dular uvršča med lonce s stožčastim vratom tipa 4 (Dular 1982, 25). Na naselbini v Stični se tovrstni lonci pogosto pojavljajo tudi v poznolatskih plasteh (Grahek 2009, 101). Lonec iz Zagorice lahko primerjamo z loncem iz groba 239 na Kapiteljski njivi v Novem mestu (Križ 2005, t. 63: grob 239/1). Grob vsebuje ščitno grbo trakaste oblike in železno fibulo srednjelatske sheme z žičnatim lokom in dolgo peresovino, na podlagi česar ga lahko datiramo na prehod iz srednjega v pozni laten ali na začetek poznega latena (Božič 1999, 210).²⁰

Lsv 2

Bikoničen lonec z blago usločenim, stožčastim vratom, ki tekoče prehaja v rame posode (sl. 79). Vrat se zaključuje v poševno izvihanem robu ustja, ki je ravno odrezano. Dno lonca je ravno.

Zastopanost na grobišču v Zagorici: grob 17 (G58).

Najbližja primerjava za lonec s stožčastim vratom tipa 2 iz Zagorice izvira z grobišča Roje pri Moravčah. Lonec je bil najden v grobu 42, v katerem ni bilo drugih najdb (Knez 1977, t. 6: 7). Grob lahko okvirno datiramo v čas poznolatske stopnje Mokronog IIIa, iz katere izvira moravško grobišče (Božič 1999, 210). Domnevamo, da so lonci tega tipa nastali na podlagi starejše halštatske tradicije. To nakazujeta dva primera z grobišča na Kapiteljski njivi v Novem mestu, ki izvirata z začetka srednjelatskega obdobja. V celoti ohranjen lonec iz groba 286 ima v nasprotju s primerom iz Zagorice kratko, navpično oblikovano ustje (Križ 2005, t. 67: grob 286/2). Poleg njega sta bili najdeni sulična ost s širokim listom in ščitna grba s trolistnimi krilci, ki sta značilni za stopnjo Mokronog I (Božič 1987, 869). Kljub temu lahko grob na podlagi fibule srednjelatske sheme verjetno datiramo

v začetno fazo stopnje Mokronog IIa. V inventarju groba je tudi poznolatska ščitna grba okrogle oblike, ki očitno ne sodi v isto grobno celoto.

Približno iz istega časa izvira tudi delno ohranjen lonec iz groba 131 (Križ 2005, t. 18: grob 131/2). V njem sta bila najdena značilen zgodnjelatski meč s koničastim vrhom in fibula s ploščico s psevdofiligranskim okrasom, ki sodi v stopnjo Mokronog IIa (Božič 1999, 210). Lonca iz obeh grobov sta okrašena z bradavicami, kar govori v prid domnevi, da sta nastala na podlagi halštatske oblikovne tradicije.

Lončki

LČ 2

Bikonični lonček s kratkim vratom, ki se zaključuje v poševno izvihanem, stanjšanim ustju (sl. 79). Dno lončka je ravno in nekoliko debelejšo od ostenja.

Zastopanost na grobišču v Zagorici: grob 2 (G7).

Lončki tipa 2 so se zanesljivo pojavili že v času srednjega latena. Iz tega obdobja poznamo dva primera, ki sta bila najdena na grobišču na Kapiteljski njivi v Novem mestu. Prvi izvira iz groba 198, ki vsebuje odlomke treh bronastih fibul (Križ 2005, t. 58: grob 198/3). Dve od njih najverjetneje pripadata fibulam tipa Valična vas, ki so značilne za stopnjo Mokronog IIb (Božič 1999, 210). Odlomek tretje fibule s polkrožno oblikovanim lokom in veliko peresovino lahko po obliki primerjamo z železno fibulo iz groba 13 v Slatini v Rožni dolini, ki je datiran v isti čas (Pirkmajer 1991, t. 13: 84, 85).

V ta čas lahko uvrstimo tudi primer iz groba 532, ki vsebuje ščitno grbo z zaobljenimi trapezastimi krilci vrste Skorba in obroček pasne garniture (Križ 2001, 133: 351; Božič 1999, 210). Podobne oblike je lonček iz groba 155, ki še ni v celoti objavljen (Križ 2001, 93: 115). Lonček se od primera iz Zagorice razlikuje po rahlo zaobljeni obliki trupa. Vsi trije primeri so okrašeni s plastičnimi bradavicami, kar kaže na povezave s halštatsko keramično tradicijo.

Obravnavanemu tipu lahko pripišemo tudi lonček iz groba 1656/69 v Mihovem (Windl 1975, t. XXIII: 3). Grob je vseboval ščitno grbo trakaste oblike, na podlagi česar lahko domnevamo, da ni bil mlajši od začetka stopnje Mokronog IIIa (Božič 1999, 210).

Med najdbami z naselbinskih najdišč velja omeniti primer s Trnave, od katerega sta ohranjena zgornji del trupa in dno. Domnevamo, da gre za isti tip lončka, čeprav je glede na rekonstrukcijo njegov zgornji del izrazito širši od spodnjega (Novšak *et al.* 2006, 39: 38). Datiramo ga lahko v čas stopnje Mokronog IIb in začetek stopnje Mokronog IIIa, iz katerega je izvirala naselbina. Več primerov obravnavanega tipa je

²⁰ Za datacijo tovrstnih fibul glej poglavje o glinenkah tipa 1.1.

znanih tudi z naselbine v Stični, ki jih Lucija Grahek uvršča med lonce tipa 14b. Dva od njih sta izvirala iz plasti, sočasne s starejšim latenskim zidom v sondi 19, ki je datiran v stopnjo Mokronog IIIa (Grahek 2009, 279, t. 86: 3, 4). Tretji primer je bil morda nekoliko mlajši, saj pripada kompleksu, ki vsebuje najdbe iz starejše in mlajše poznolatenške plasti v sondi 18 (Grahek 2009, 61, t. 79: 9).

V čas poznega latena moramo uvrstiti tudi odlomek podobnega lončka, ki je bil najden na naselbini Križni vrh nad Belim Gričem (Dular *et al.* 1991, t. 48: 2).

LČ 3

Majhen lonček s trebušastim trupom in ozkim, usločnim vratom, ki se zaključuje v izvihanem ustju zaobljene oblike (sl. 79). Ravno dno je od ostenja ločeno z blagim sedlastim prehodom.

Zastopanost na grobišču v Zagorici: grob 19 (G60).

Obraavnani lonček po obliki spominja na lončke tipa 1, ki so izdelani na vretenu in predstavljajo značilno poznolatenško obliko posodja. Prostoročno izdelan primer iz groba 19 v Zagorici ima na najdiščih mokronoške skupine le redke primerjave. Lonček s podobno oblikovanim trupom, čigar zgornji del ni ohranjen, izvira iz groba 43 na Beletovem vrtu v Novem mestu (Knez 1992, t. 14: 9). Grob ne vsebuje pridatkov, na podlagi katerih bi ga lahko datirali, vendar domnevamo, da ni bil starejši od zaključnega dela stopnje Mokronog IIIa, iz katerega izvirajo najstarejši grobovi na tem grobišču (Božič 2008, 112). Med lončke sorodnega tipa lahko uvrstimo tudi primer z naselbine Cvinger nad Koriti. Izviral je iz plasti, ki je okvirno datirana v čas poznega latena (Dular *et al.* 1995, 109, t. 14: 8).

Sklede

SK 3

Nizke sklede z zaobljeno oblikovanim trupom in ravnim dnom, ki je od trupa ločeno s sedlastim prehodom (sl. 79). Zgornji del trupa se zaključuje v stanjšanem ustju.

Zastopanost na grobišču v Zagorici: grob 16 (G56), grob 20 (G63).

Sklede tipa 3 pogosto najdemo med gradivom z utrjenih naselbin v Panoniji, katerih nastanek Marko Dizdar datira v čas stopnje Lt C2. Vrhunec proizvodnje so doživele v času poznega latena, v uporabi pa so ostale tudi še v času 1. stoletja n. št. Površina skled je neredko okrašena z glajenim okrasom, ki je značilen za poznolatenški čas (Dizdar 2001, 78–79).

V približno istem času so se tovrstne sklede pojavljale tudi na prostoru mokronoške skupine. Med starejše primere

lahko uvrstimo dva odlomka skled z naselbine na Trnavi, ki je datirana v stopnjo Mokronog IIb ali na začetek stopnje Mokronog IIIa (Novšak *et al.* 2006, 39: 42; 49: 65). Iz časa srednjega latena izvira tudi skleda iz groba 170 na Kapiteljski njivi v Novem mestu, ki je okrašena z za halštatsko tradicijo značilnim plastičnim okrasom (Križ 2005, t. 45: grob 170/1).

Na grobišču v Rojah pri Moravčah so sklede obravnavanega tipa znane le iz groba 12, ki je vseboval 4 podobno oblikovane primerke, od katerih sta dva precej večje velikosti (Knez 1977, t. 1: 6–9). Poleg sicer ni bilo drugih pridatkov, ki bi omogočali datacijo groba, vendar ga lahko glede na okvirno datacijo grobišča datiramo v stopnjo Mokronog IIIa (Božič 1999, 210).

Sklede obravnavanega tipa so očitno ostale v uporabi vse do začetka rimskega obdobja. O tem priča več primerov z grobišča na Beletovem vrtu v Novem mestu, ki jih lahko na podlagi zgodnjih noriško panonskih fibul in fibul vrste Idrija la datiramo v zaključni del stopnje Mokronog IIIb ali v srednjeavgustejski čas (Knez 1992, t. 21: 7; t. 42: 9; t. 56: 11; t. 68: 7; t. 70: 11; Demetz 1999, 45–46, 55–56, 125).

Še nekoliko mlajši je najverjetneje primer iz groba 1846/16 v Mihovem, poleg katerega je bil najden odlomek poznolatenške fibule (Windl 1975, t. LXIII: 17). Glede na obliko loka jo lahko pripišemo mlajši različici fibul vrste Idrija s kavljem za peresovino, ki so značilne za srednje in poznoavgustejski čas (Demetz 1999, 126).

SK 4

Skleda s polkroglastim trupom in kratkim usločnim vratom, ki se zaključuje v poševno izvihanem, stanjšanem ustju (sl. 79). Ravno dno je od trupa ločeno s sedlastim prehodom.

Zastopanost na grobišču v Zagorici: grob 12 (G34).

Sklede tipa 4 verjetno predstavljajo posnetek na vretenu izdelanih skled z zaobljenim trupom in izvihanim ustjem, ki se na najdiščih mokronoške skupine pojavijo v času srednjega latena. Primere tega tipa poznamo iz groba 435 na Kapiteljski njivi (Križ 2001, 119: 276) ter grobov 10 in 19 v Dobovi (Guštin, neobj.), najdeni pa so bili tudi v lončarski peči s Spodnje Hajdine pri Ptuju (Tomanič Jevremov *et al.* 1996, sl. 5: 2–5; sl. 6: 4, 6, 8). Enake sklede so pogoste tudi na prostoru Panonije, kjer jih najdemo že v grobovih s konca zgodnjega latena, medtem ko v času utrjenih naselbin ob koncu srednjega in v poznem latenu postanejo ena najštevilčnejše zastopanih oblik posodja (Dizdar 2001, 58–63).

Prostoročno izdelanim primerom te oblike lahko zaenkrat pripišemo zgolj posamezne odlomke, ki so bili najdeni na naselbinskih najdiščih. Iz sonde 6 na naselbini v Stični izvira primer, ki ga Grahkova uvršča med sklede tipa 7. Najdena

je bila v plasti, ki je okvirno datirana v stopnjo Morkonog IIIa (Grahek 2009, 273; t. 57: 7). Podobno oblikovan odlomek sklede je bil najden tudi na naselbini na Križnem vrhu nad Belim Gričem. Izviral je iz plasti znotraj latenskodobne hiše, ki jo lahko na podlagi bronaste fibule poznolatske sheme vrste Magdalenska gora prav tako datiramo v stopnjo Mokronog IIIa (Dular *et al.* 1991, 104; t. 46: 4). Iz približno istega časa je izviral tudi odlomek sklede z naselbine Cvinger nad Koriti, ki je bil odkrit med kamni latenskega zidu, na katerega se je naslanjala plast z značilnimi poznolatskimi najdbami (Dular *et al.* 1995, 109; t. 16: 1).

Med sklede obravnavanega tipa lahko uvrstimo tudi odlomek ustja z naselbine na Velikem Vinjem vrhu. Izviral je iz humusne plasti, ki je prekrivala ruševino poznolatskega zidu, na podlagi česar ga lahko uvrstimo v čas poznega latena (Dular *et al.* 2000, 139; t. 19: 9).

Bolj problematična je časovna opredelitev odlomka sklede z naselbine Zagrac nad Vodcami pri Gabrovki, ki je izviral iz plasti pod humusom, iz katere niso znane časovno opredeljive najdbe (Dular *et al.* 2003, 180; t. 11: 8). Kljub temu lahko zaključimo, da so se tovrstne sklede pojavljale predvsem v času poznega latena.

Interpretacija mlajšeželeznodobnega grobišča

Območje Dolenjske je v času mlajše železne dobe pripadalo ozemlju mokronoške kulturne skupine, ki je obsegala vzhodni in osrednji del Slovenije ter severozahodni del Hrvaške. Ta prostor je po podatkih antičnih piscev poseljevalo keltsko pleme Tavriskov, ki je imelo verjetno vodilno vlogo v zvezi več keltskih plemen (Božič 1987, 855). Prebivalstvo tega prostora so verjetno sestavljali tudi staroselci, ki so se postopoma pomešali s keltskimi prišleki.

Poselitveni sledovi iz starejše faze latenskega obdobja v okolici Zagorice niso pogosti. Edine objavljene najdbe iz časa zgodnjega in srednjega latena izvirajo z grobišča v Valični vasi, ki leži nad dolino reke Krke, nekaj kilometrov južno od Zagorice (Teržan 1973). Na tem grobišču so verjetno pokopavali vse do začetka poznega latena. Na bližnjem Gradišču so bili v premešanem nasutju nad mladohalštarskim kulturnim slojem odkriti posamezni odlomki latenske keramike, med katerimi prevladujejo odlomki loncev z odeljenim ustjem in glavničastim okrasom, ki so značilni za čas poznega latena (Dular *et al.* 1996, 194; t. 3). Naselbinski sledovi, sočasni s starejšo fazo grobišča, v njegovi okolici še niso bili odkriti.

Poselitev tega dela Dolenjske se je po do zdaj znanih podatkih zgostila šele v času poznega latena. Naselbinski ostanki

iz tega obdobja so bili odkriti predvsem na gradiščih, ki so bila običajno poseljena že v halštatskem času. Ponovno poselitev tovrstnih naselbin v okolici Zagorice moramo pripisati predvsem ugodni prometni legi ob naravni povezavi med osrednjo in jugovzhodno Slovenijo. Zahodno od Zagorice je ležala naselbina na Cvingerju nad Virom pri Stični, ki je bila najverjetneje poseljena v zaključnem delu srednjega ali na začetku poznega latena (Grahek 2009, 284). Domnevamo lahko, da je bilo v tem času obljudeno tudi gradišče Kunkel pod Vrhtrbnjem, ki leži nad dolino reke Temenice vzhodno od Zagorice, kjer je bil najden odlomek značilne latenske keramike okrašene z glavničanjem (Dular *et al.* 1991, 75).

Gosta poselitev je v času poznega latena izpričana na območju severno od Zagorice, ki vodi proti dolinama rek Save in Mirne. Verjetno jo moramo povezovati z relativno bogatimi nahajališči železove, svinčeve in cinkove rude, ki ležijo v Posavju (Tecco Hvala *et al.* 2004, 10; sl. 3). Na tem območju je znano grobišče v Rojah pri Moravčah, ki je datirano v začetno fazo poznega latena. Zanimivo je, da na njem prevladujejo moški grobovi z orožjem, medtem ko niti enega groba ne moremo zanesljivo pripisati osebi ženskega spola (Knez 1977; Božič 1999, 210). Iz okolice tega grobišča je znanih tudi več naselbin, ki so bile poseljene v času poznega latena. Mednje sodijo Sitarjevec nad Litijo, Pančičev vrh pod Javorjem, Gradišče pri Jelšah, Gradišče pri Suhadolah, Špičasti hrib nad Dolami pri Litiji in Kostjavec nad Tihabojem (Dular *et al.* 2003; Pavlin *et al.* 2007).

Grobišče v Zagorici sodi med značilna latenskodobna grobišča mokronoške skupine, za katera so značilni plani žgani grobovi (Božič 1999, 208–209). Na najdišču je bilo odkritih 20 grobov, razporejenih v ozkem pasu, ki je potekal od severovzhoda proti jugozahodu (sl. 80). Medtem ko v južnem delu raziskanega območja grobovi niso bili odkriti, so se na severu širili vse do meje izkopnega polja, kar nakazuje, da se grobišče morda nadaljuje dalje proti severu.

Grobovi so imeli razmeroma veliko, četverkotno oblikovano grobno jamo z zaobljenimi vogali. Po strukturi je izstopal grob 15, ki je bil prekrit z velikim kamnitim blokom, medtem ko pri drugih grobovih ostanki grobne konstrukcije niso bili odkriti.²¹ Kostni so bile običajno položene na dno grobne jame. Zdi se, da so bile skrbno zbrane med sežganimi ostanki pokojnika, saj med njimi ni bilo pepela. Izjemo predstavljajo grobovi 6, 10, 12, 16 in 19, v katerih ostanki kosti niso bili odkriti. Ob tem velja omeniti, da so bili vsi omenjeni

21 Vodja izkopavanj Božidar Slapšak omenja, da so bile ob nekaterih grobovih odkrite jame za stojke, ki so morda predstavljale ostanke nadzemne grobne konstrukcije. Žal iz dokumentacije ni razvidno, za katere jame naj bi šlo.

grobovi, razen groba 12 predhodno poškodovani. Od ostalih se je razlikoval tudi grob 18, pri katerem so bile sežgane kosti položene v keramično posodo.

Na kosti so bili položeni drobni kovinski pridatki, ki so sodili k noši pokojnika. Izjemo je predstavljal grob 14, v katerem so pridatki ležali v majhni keramični čaši. Pridatki so bili praviloma slabo ohranjeni, kar priča, da so bili sežgani skupaj s truplom pokojne osebe. Keramično posodje, orožje in orodje je bilo položeno poleg kosti. Orožje iz groba 6 je bilo tako kot deli noše sežgano na grmadi in obredno zvito.

Na podlagi analize pridatkov iz grobnih celot lahko začetek pokopavanja na grobišču v Zagorici datiramo na prehod iz srednjega v pozni laten oziroma na prehod med stopnjama Mokronog IIb in Mokronog IIIa. Iz tega časa po vsej verjetnosti izvirata grobova 2 in 3, ki sta domnevno vsebovala značilni srednjelatenski fibuli. V obeh grobovih sta bili najdeni glinenki tipa 1.1, kar kaže, da je šlo za eno najstarejših oblik posodja na najdišču. Glinenke tega tipa so bile odkrite še v grobovih 4, 13 in 16, ki jih po vsej verjetnosti lahko datiramo že na začetek poznega latena.

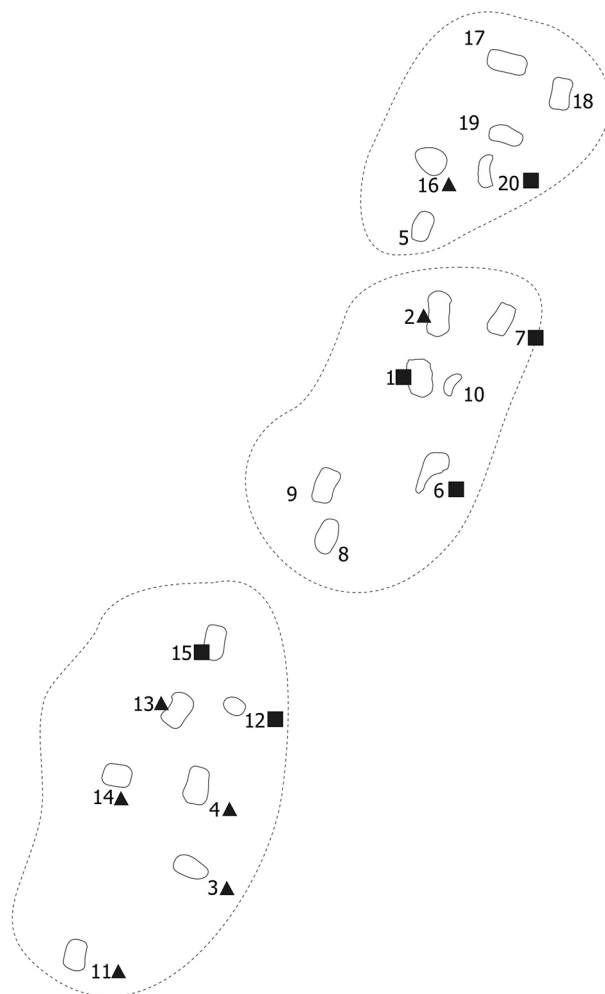
Grobove 2, 4, 13 lahko zanesljivo opredelimo za ženske, prav tako pa lahko osebi ženskega spola ob predpostavki, da je odlomek predmeta iz njega v resnici predstavljal ostanek bronaste fibule, pripišemo tudi grob 3. Na podlagi tega lahko domnevamo, da je bil ta tip glinenk značilen izključno za ženske grobove. Sočasne moške grobove so najverjetneje predstavljali grobovi z železnimi fibulami, ki so vsebovali glinenke tipa 1.2. Poleg groba 1, v katerem sta bila morda pokopana moški in ženska, mednje sodita še grobova 15 in 20. Vsi trije so okvirno datirani na prehod med stopnjama Mokronog IIb in IIIa ali na začetek stopnje Mokronog IIIa.

Vsi trije omenjeni moški grobovi so ležali v paru z enim od ženskih grobov. Glede na njihovo lego lahko na grobišču ločimo tri skupine grobov, ki najverjetneje predstavljajo družinske skupnosti. Osrednja grobova v njih sta bila moški in ženski grob, ki sta ležala drug ob drugem. V južni skupini grobov sta bila to grobova 13 in 15, v osrednji grobova 1 in 2 ter v severni skupini grobova 16 in 20. Domnevamo lahko, da so bili v omenjenih grobovih pokopani najstarejši predstavniki skupnosti (sl. 80).

Med posameznimi skupinami grobov se pojavljajo očitne razlike. Najbogatejši so grobovi iz južne skupine, med katerimi prevladujejo ženski grobovi. Mednje lahko poleg groba 13 uvrstimo še grobove 3, 4, 11 in 14, pri čemer sta bili v grobovih 3 in 14 najverjetneje pokopani deklici. Po bogastvu posebej izstopata grobova 4 in 14. Edini moški grob predstavlja grob 12, ki je zelo verjetno otroški.

Precej drugačna je sestava drugih dveh skupin. V njih z izjemo osrednjih grobov ni grobov, ki bi jih lahko zanesljivo opredelili za ženske. To je morda tudi posledica siromašne sestave grobov, saj je večina vsebovala le keramično posodje. V osrednji skupini je poleg obeh domnevno najstarejših grobov izstopal moški grob 6, v katerem je bil pokopan bojevnik z značilno latensko opravo, ki je najverjetneje predstavljal vodilno osebnost celotne skupnosti. Oseba moškega spola je bila zelo verjetno pokopana tudi v grobu 7, ki je vseboval šilo, medtem ko preostalih grobov iz te skupine glede na spol (grobovi 8, 9, 10) ni bilo mogoče opredeliti. Izrazito revni so bili grobovi v severni skupini, ki so vsebovali zgolj keramično posodje.

Večino grobov na grobišču lahko uvrstimo v starejšo fazo poznolatenskega obdobja. Glede na kratek čas uporabe grobišča lahko sklepamo, da sta bili na njem pokopani največ dve generaciji pokojnikov.

80 Poskus interpretacije grobišča v Zagorici: ■ moški grobovi, ▲ ženski grobovi.

5.4.3 Faza III: rimsko obdobje

Barbara Hofman

Do razcveta poselitve je prišlo v 1. stol. n. št., ki smo ga označili kot naslednjo, III. fazo poselitve (sl. 81). Ta se je razprostirala po celotnem raziskanem območju, večjo zgoštev pa je bilo mogoče zabeležiti v sektorjih 1 (Zagorica I) in 2 (Zagorica II).

Naselbina

Prva izrazitejša zgoštev rimskodobne poselitve se je širila po ravninskem območju osrednjega in zahodnega dela raziskanega območja (Zagorica I in II). Odkriti so bili kamniti temelji objektov, jame za stojke, ki nakazujejo ostanke lesenih stavb, ostanki stavbnih tlakov ter številne jame različnih velikosti in namembnosti. Nekatere jame za navpične nosilce/stojke smo lahko povezali v tlorisne zasnove stavb. Pri določanju smo se držali vnaprej pripravljenih kriterijev. Ti kriteriji so:

- stene stavb potekajo v ravnih linijah,
- stiki med njimi so pravokotni,
- razpon čelne stene brez slemenskih stojk mora biti manjši od 4 m oziroma s slemenskimi stojkami manjši od 6 m,
- ostanki večjih zgoštev lomljencev in/ali odlomkov lončenine – domnevni stavbni tlak se praviloma pojavlja v notranjosti stavb.

Na ta način smo interpretirali 4 objekte s kamnitimi temelji ter več domnevnih v stojkasti gradnji grajenih objektov.

Zagorica I

Sektor 1b

Objekt I

Pravokoten objekt I se je nahajal v sektorju 1b in se je razprostiral po kv. D-H19–22 (sl. 81). V dolžino je meril 16,40 m, v širino pa 14,15 m (sl. 82–83).

Odkriti temelji (SE 7) so predstavljali daljšo in krajšo stranico objekta I. Ohranjena višina 0,5 m je bila sestavljena iz dveh vrst kamenja brez vidnega veziva. Močnejša zunanja in notranja fronta temelja, sestavljena iz večjih apnenčastih lomljencev velikosti do 25 cm, je bila ohranjena le v skrajnem SV vogalu objekta.

V notranjosti vzhodnega dela objekta so bili ostanki kamnatega tlaka (SE 91). Notranjost tega prostora je bila pregrajena v vsaj tri manjše prostore. Odkrita sta bila namreč dva predelna zidca. Prvi prostor je omejeval zidec (SE 95), drugega pa zidec (SE 382). Oba sta se na zahodu zaključila s steno (SE 381).

Koncentracije kamenja (SE 3, SE 4, SE 12, SE 18, SE 96, SE 201) so predstavljale ruševino objekta I.

Tako v objektu kot na prostoru zahodno od njega je bilo v plasti (SE 17) odkrito večje število jam. Med njimi so prevladovale jame za stojke (SE 202/203, SE 210/211, SE 212/213, SE 216/217, SE 218/219, SE 225/226, SE 262/263, SE 293/294, SE 302/303, SE 356/357, SE 364/365, SE 366/367, SE 420/421, SE 426/427, SE 430/431). Jame so bile nepravilne okrogle, ovalne ali oglate oblike. Merile so od 30 × 30 cm do 90 × 60 cm in segale do globine med 8 in 16 cm. Zapolnjene so bile s temnejšo zemljeno plastjo. V enem primeru je bilo odkrito kamenje kot opora lesenemu nosilcu (SE 82/83).

Jame (SE 208/209, SE 257/258, SE 265/266, SE 267/268, SE 273/274, SE 275/276, SE 281/282, SE 291/292, SE 295/296, SE 299/300, SE 308/309, SE 310/311, SE 334/317, SE 345/346, SE 368/369, SE 370/371, SE 374/375, SE 404/405, SE 412/413), ki so presegale velikosti 60 × 100 cm in bile ohranjene do globine med 6 in 14 cm, so bile oprdeljene kot shrabne oziroma odpadne. Zapolnjene so bile s temnejšo zemljeno plastjo in ogljem, odlomki keramike in prežgano glino. Razporejene so bile brez določenega reda, opazna pa je bila zgoštev na severozahodnem delu izkopnega polja.

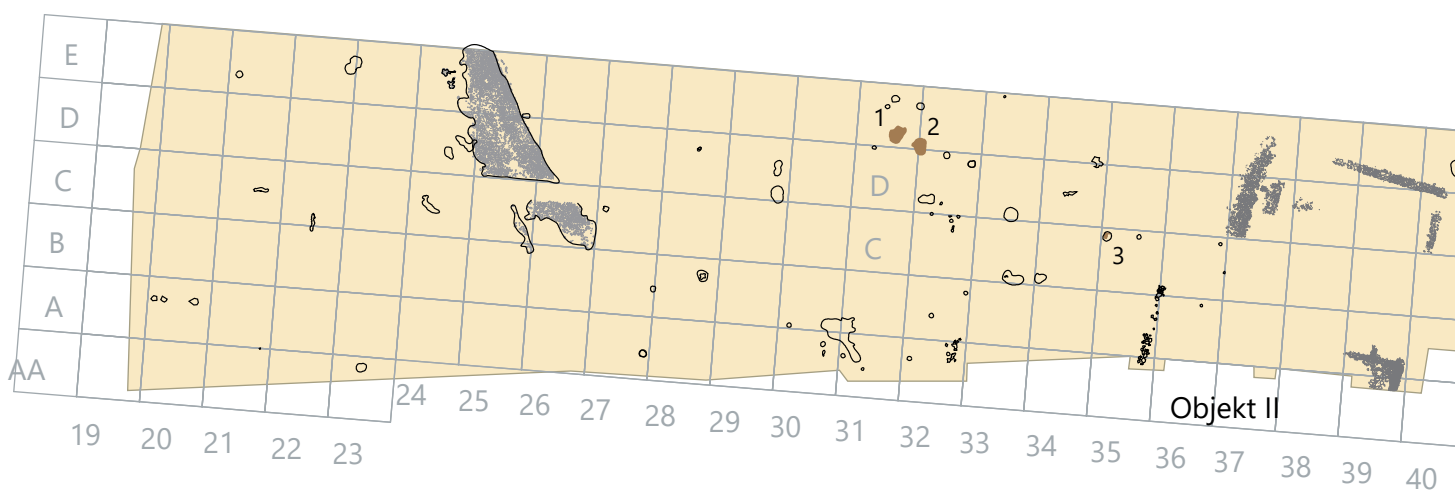
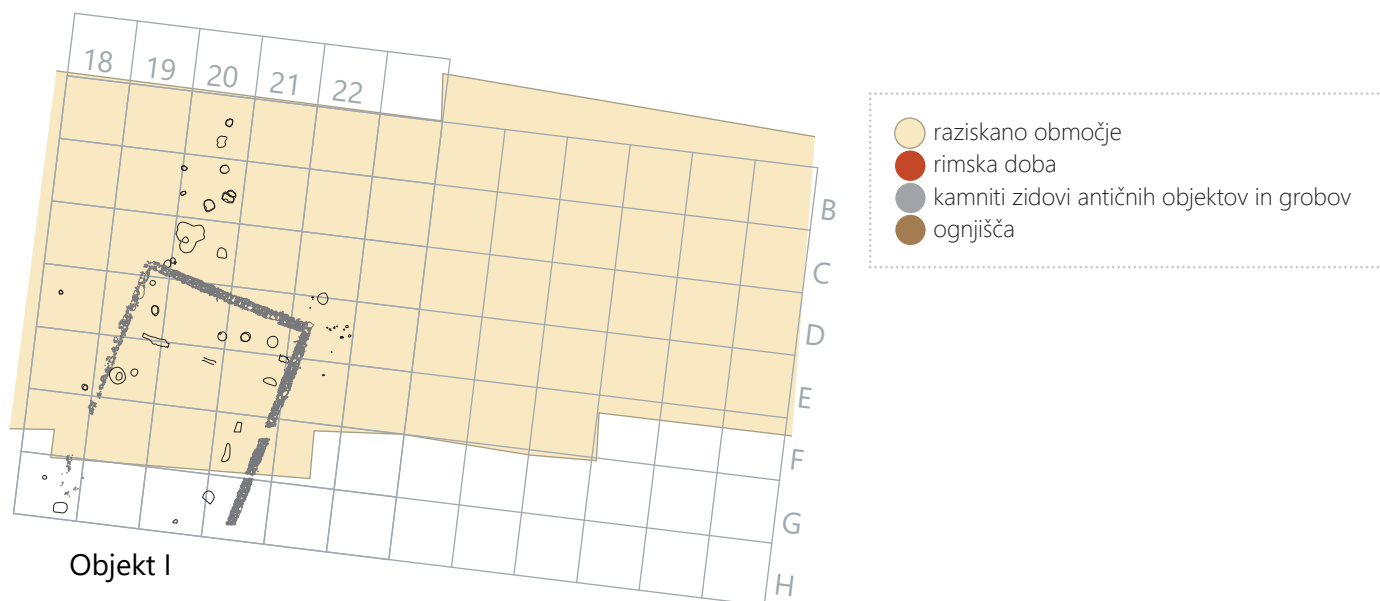
Objekt I je bil interpretiran kot stanovanjski objekt, ki ga zaradi pomanjkanja arheološkega gradiva ne moremo ožje časovno zamejiti.

Sektor 1a in 6

Tudi na območju sektorjev 1a in 6 so bile v plasti (SE 2) odkrite številne jame. Plast ni predstavljala nekdanje hodne površine, temveč zemljeni korpus pod nekdanjimi tlemi (pod prvotno hodno površino rimskodobnega naselja). Prvotna hodna površina ni bila ohranjena zaradi oranja, saj je bil na vseh mestih v sektorju 1a ugotovljen neposreden stik ornice SE 1 in plasti SE 2, iz česar lahko upravičeno sklepamo, da je bil vrhnji del plasti SE 2 uničen. Za nobenega od vkopov ne moremo z gotovostjo trditi, katera je njegova prvotna vrhnja površina (oziroma višina, od koder je bil izvorno vkopan v zemljo).

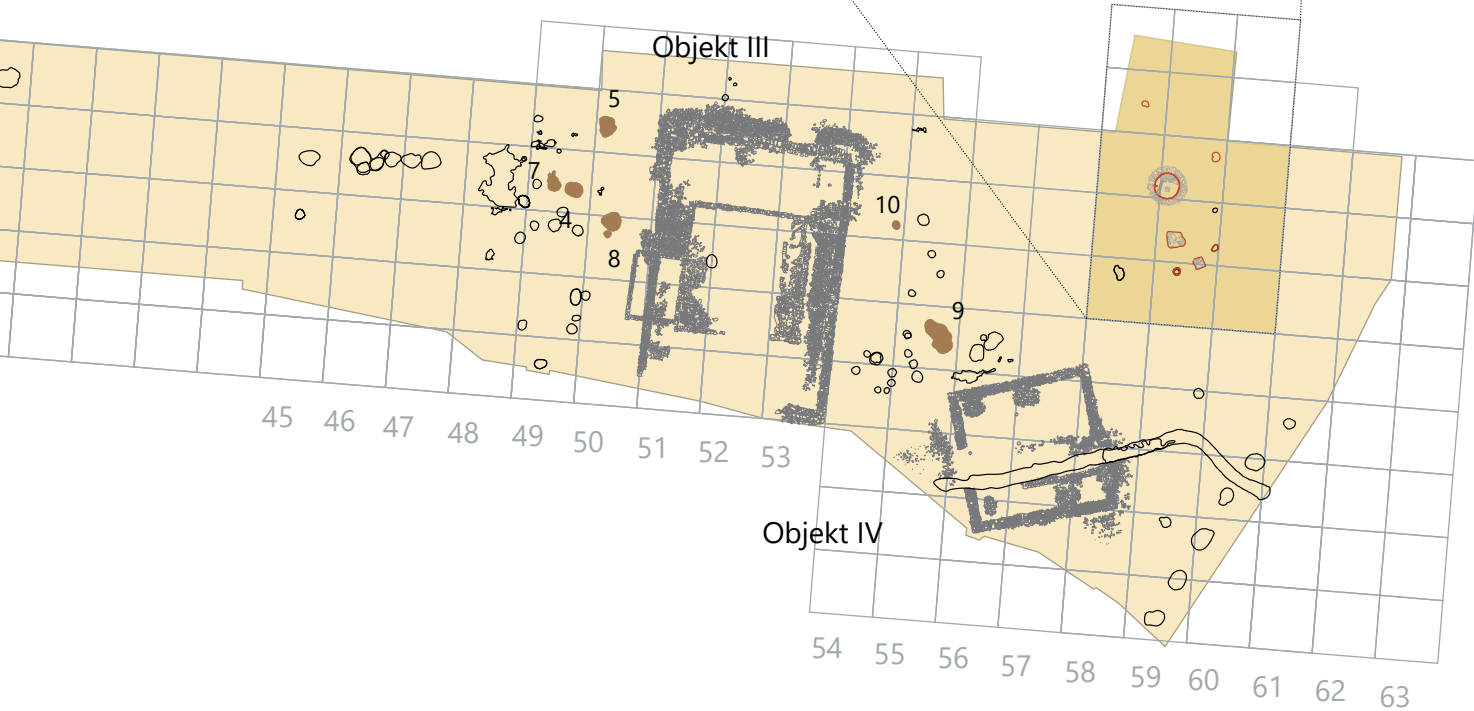
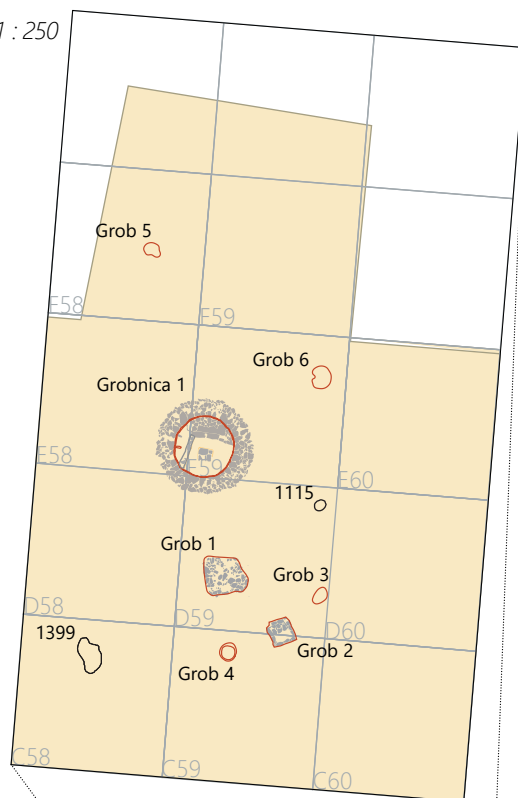
Na območju sektorjev 1a in 6 je bilo odkritih 69 jam. Večina jam se je nahajala na vzhodnem delu sektorja 1a. Med njimi jih lahko 48 opredelimo kot jame za kole, 6 kot potencialne jame za kole, 10 pa kot shrabne jame. V ostalih primerih funkcija ni bila določena. Glavno merilo za opredelitev jame je bila njena velikost. Če je jama presegala enkratno velikost običajne jame za kole, je bila določena kot shrabna jama.

Zaključimo lahko, da smo v sektorju 1a in 6 odkrili predvsem pokazatelj preprostejših lesenih objektov oziroma struktur.

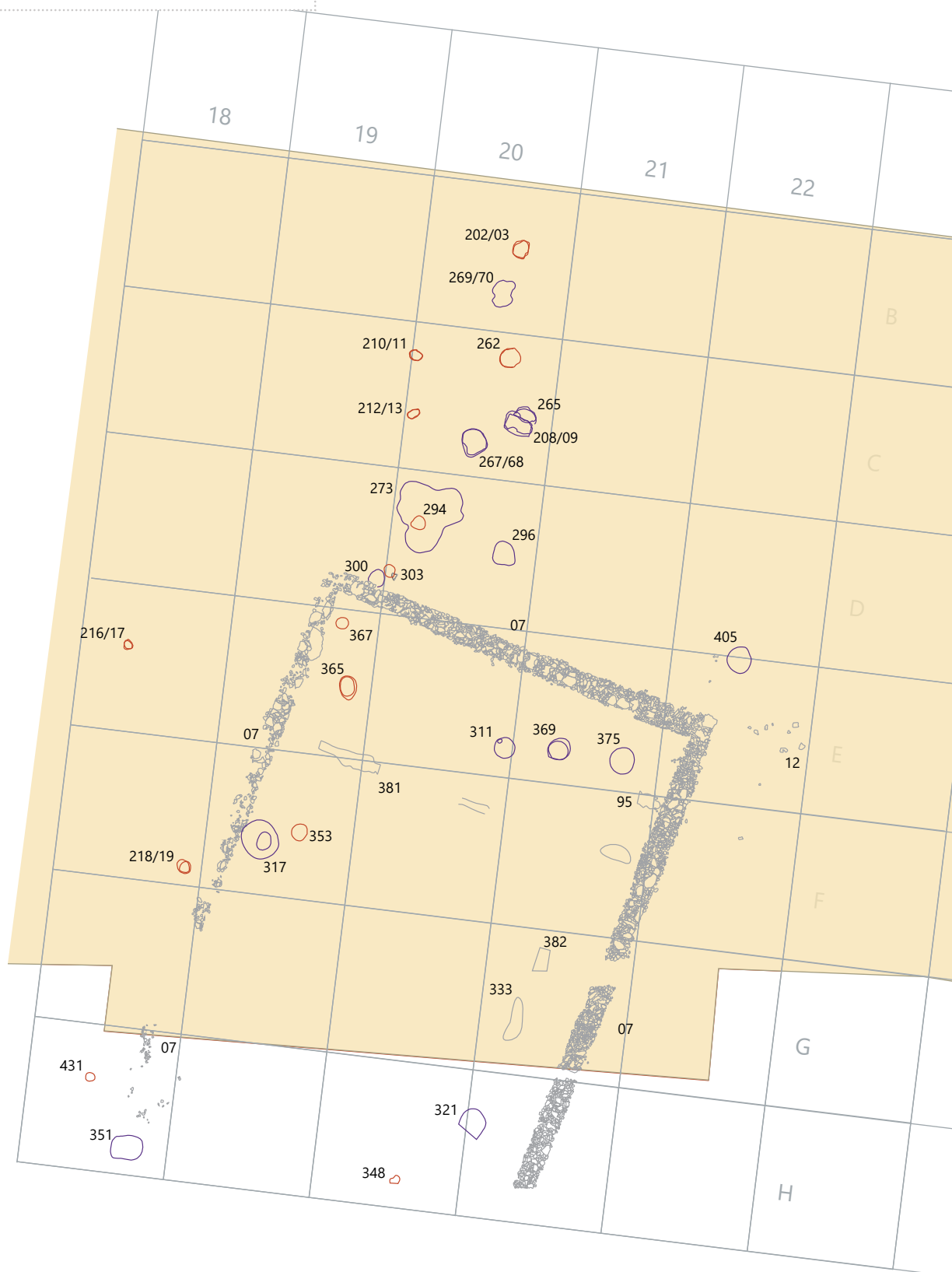

81 Razprostranjenost rimskodobne naselbine in grobišča, III. faza. Merilo 1 : 500.

M 1 : 250

- raziskano območje
- stojke (stebrov lesenih stavb)
- jame (shrambene oz. odpadne)
- kamniti zidovi antičnega objekta

82a Tloris objekta I. Merilo 1 : 200.

82b Objekt I, pogled od zgoraj.

83 Objekt I.

Najverjetneje jih je potrebno opazovati povezano z objektom I iz sektorja 1b (ok. 20 m vzhodno). V tem smislu bi lahko ostanke lesenih struktur iz sektorja 1a interpretirali kot pomožne objekte ene kmetije. Nekatere med njimi pa tudi kot ostanke lesenih ograd, zlasti tiste na vzhodnem robu. To bi lahko nakazovalo, da so leseni objekti na tem delu služili za opravila v zvezi z živino. Temu v prid bi morda govorilo tudi dejstvo, da je bilo na tem območju odkritih zelo malo premičnih predmetov (npr. posodje), ki bi kazali na bivalne aktivnosti.

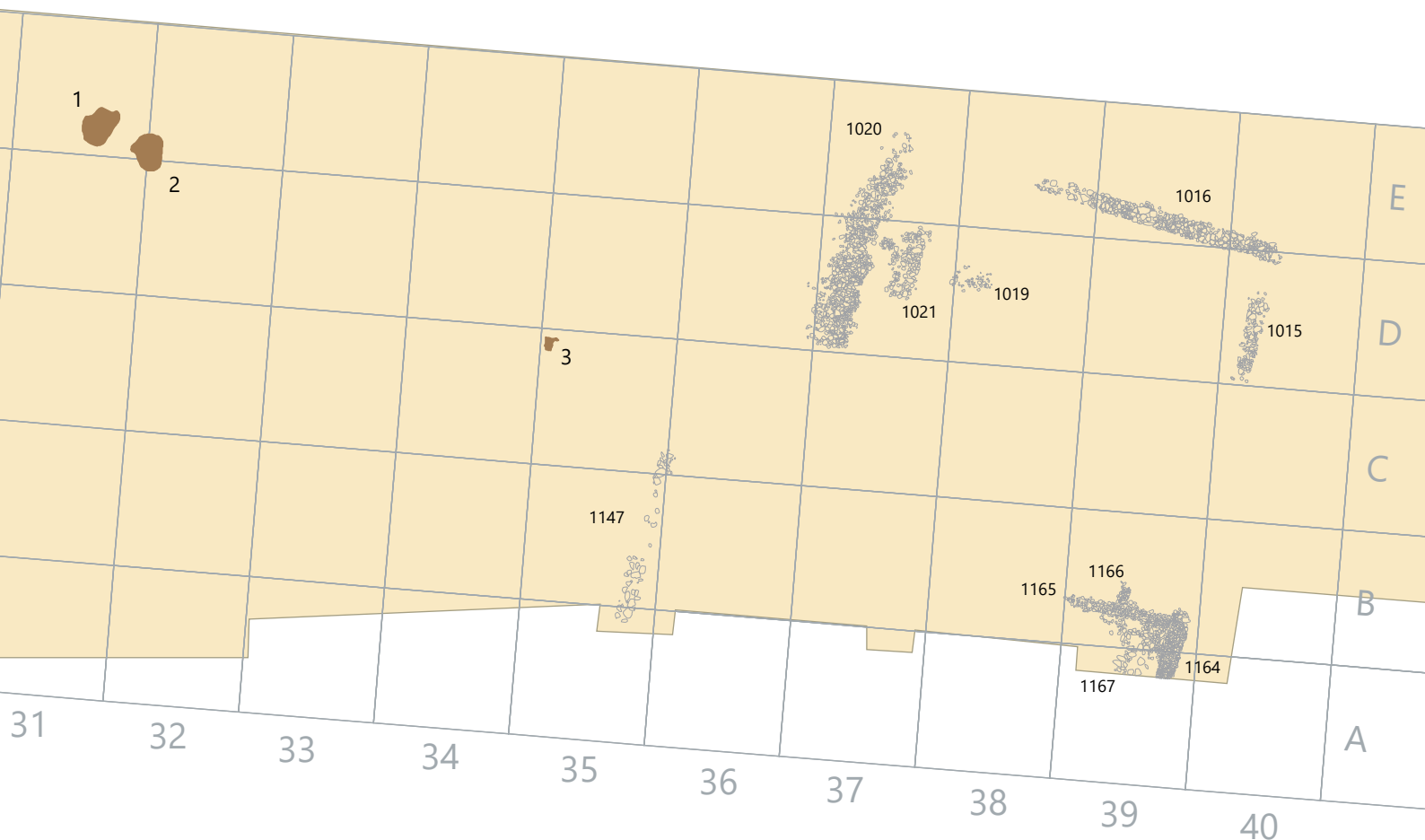
Arheološke ostaline na območju sektorjev 1a in 6 so bile interpretirane kot objektu I pripadajoče gospodarsko območje.

Zagorica II

Sektor 2

Številne jame različnih velikosti, oblik in namembnosti (SE 1024/1025, SE 1026/1027, SE 1070/1071, SE 1075/1076, SE 1077/1078, SE 1080/1081, SE 1086/1087, SE 1088/1089, SE 1091/1092, SE 1121/1122, SE 1124/1125, SE 1153/1154, SE 1205/1206, SE 1207/1208, SE 1209/1210, SE 1211/1212, SE 1213/1214, SE 1215/1216, SE 1217/1218, SE 1225/1226, SE 1271/1272, SE 1274/1275, SE 1301/1302), ostanki kamnitih temeljev, ter posamezne koncentracije kamenja ali keramike (SE 1036, SE 1062, SE 1204, SE 1229, SE 1273) so bile odkrite tudi na območju sektorja 2 oziroma v kv. A–E29–34.

- raziskano območje
- kamniti zidovi antičnega objekta
- ognjišča

Objekt II

Pravokoten objekt II se je nahajal na sredini izkopnega polja Zagorica II in 85 m jugovzhodno od objekta I. Razprostiral se je po kv. A–E35–40, sektorja 2 (sl. 81). Bil je usmerjen v smeri S–J z manjšim odklonom proti vzhodu. V dolžino je bil ohranjen 16 m, v širino 14 m (sl. 84–85). Objekt II je bil slabše ohranjen od objekta III, vendar arhitekturno podobno razgiban.

Temelja (SE 1015 = SE 1164 in SE 1020), ki sta predstavljala daljši stranici objekta II, sta potekala v smeri S–J. Zgrajena sta bila iz manjših apnenčastih lomljencev, velikosti od 8 cm do 30 cm. Temelj krajše stranice objekta (SE 1016), z usmeritvijo V–Z, je bil zgrajen iz apnenčastih lomljencev, velikosti od 5

do 50 cm. Debelina temeljev zidov je bila enotna in je merila od 70 do 74 cm.

V notranjosti objekta II sta bila odkrita kamnita temelja (SE 1165 in SE 1166 = SE 1168), ki sta predstavljala ostanke predelne stene objekta. Odkriti so bili tudi ostanki kamnatega tlakovanja (SE 1019, SE 1167 in SE 1181) ter ruševinske plasti (SE 1021).

Linija kamenja (SE 1147) verjetno predstavlja ostanke temelja dodatnega prostora ob objektu.

Tudi objekt II je interpretiran kot stanovanjski objekt, predvsem zaradi njegove usmeritve in velikosti, ki se ujema z objektom I, odkritem v sektorju 1b. Tudi tega zaradi pomanjkanja oprijemljivega arheološkega gradiva ne moremo ožje časovno umestiti.

V okolici objekta II so bile odkrite še jame različnih velikosti in oblik (SE 1155/1156, SE 1157/1158, SE 1159/1160, SE 1182/1183, SE 1219/1220, SE 1221/1222, SE 1223/1224), koncentraciji prežgane gline in kamenja (SE 1017, SE 1018 in SE 1270) ter številna ognjišča.

Ognjišče št. 1 predstavlja ovalna jama (SE 1028/1029; kv. E31), ki je merila 40 × 50 cm. V globino je bila ohranjena do 18 cm. Na vrhu zemljenega polnila so bili dve oblici in kamnit blok velikosti 30 × 20 × 20 cm. Ob obodu se je pokazala plast zapečene gline. V polnilu so bili odlomki keramike (PN 1016), oglje, pepel ter kosi prežgane gline. V njem pa je bil odkrit tudi bronast predmet (PN 1009).

Ognjišče št. 2 (SE 1082/1083, SE 1099/1100; kv. D–E31–32) predstavlja 30 cm globoka ter 1,20 m široka in 1,42 m dolga jama, zapolnjena z zemljo, ogljem, prežgano glino in keramiko. Pod njo se je nahajala 5 cm debela koncentracija oglja (SE 1099). Pod ogljem pa mazava, temno rdeče zapečena 5 cm debela in 28 cm dolga lečasta plast ilovice.

85 Objekt II.

Ognjišče št. 3 (SE 1227, kv. C35) je predstavljala jama velikosti premera 60 cm in globine 25 cm. Zapolnjena je bila s kamenjem velikosti od 4 × 6 cm do 20 × 16 cm, ogljem, železovo žlindro in prežgano glino.

Zahodno od objekta II, v kv. C32 se je nahajala še ovalna jama s koncentracijo železove žlindre (SE 1303/1304).

Objekt III

V sektorju 2, kv. A-F50–54, je bil odkrit 21 × 15 m velik pravokoten objekt III (sl. 81, 86–87). Usmerjen je bil S-J z rahlim odklonom proti vzhodu.

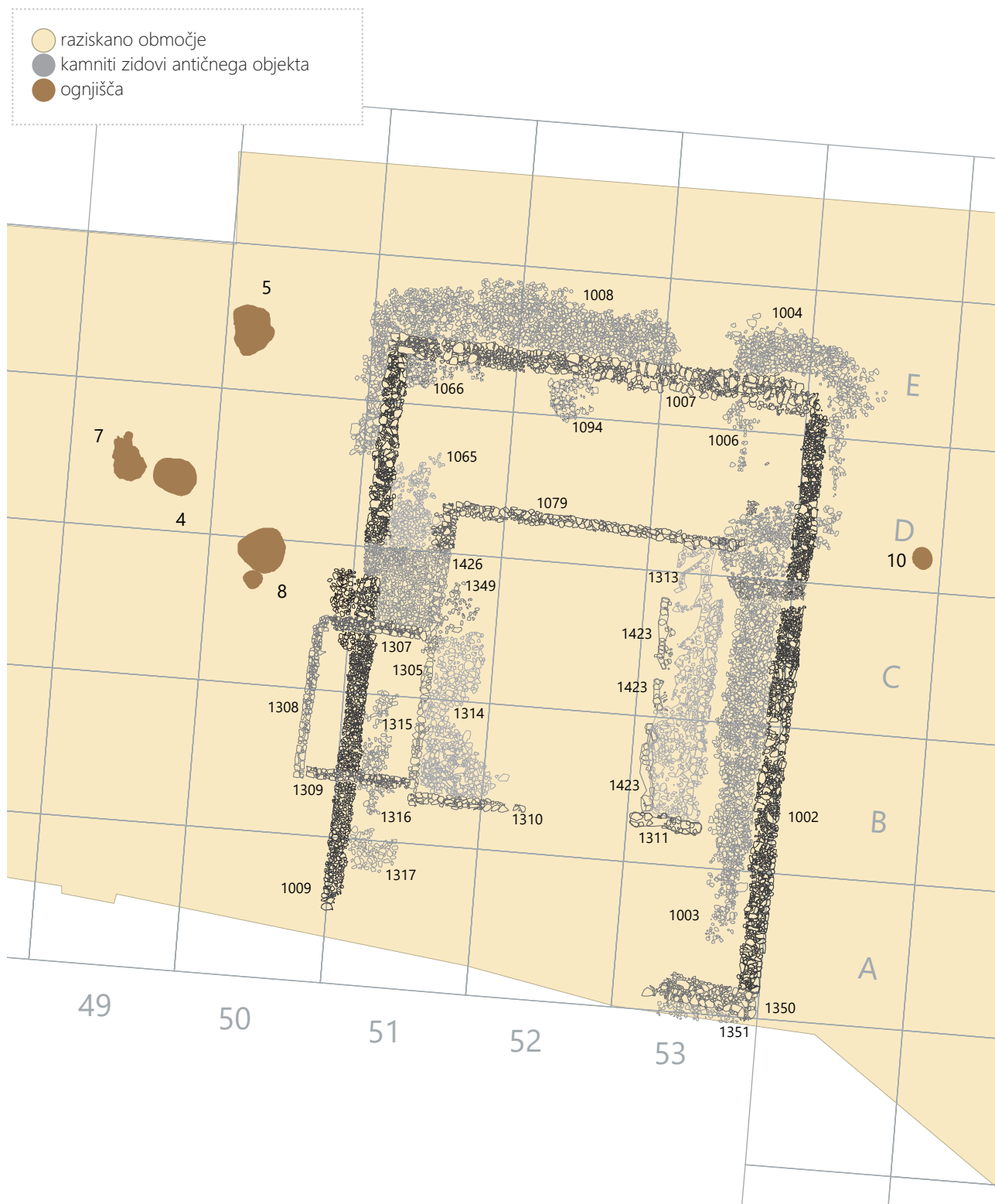
Odkriti temelji (SE 1002, SE 1007, SE 1009 in SE 1350) so bili vkopani v ilovnato plast (SE SE 1179 = SE 1320). Zgrajeni so bili iz treh linij kamenja različnih velikosti (sl. 87). Spodnja linija je bila iz večjih apnenčevih lomljencev velikosti med 37 do 60 cm. Nad njimi je bilo do 20 cm debelo nasutje iz manjših od 6 do 9 cm velikih lomljencev. Nato je ponovno sledila linija večjega klanega kamenja. Na to linijo je bila zložena ena linija zidu. Slednjega so sestavljali apnenčasti lomljenci velikosti od 9 do 36 cm, ki so tvorili njegovo zunanjo in notranjo fronto. Med njimi so bili posamezni obdelani kamniti bloki, ki so delovali kot konstrukcijski elementi – morda kot oporniki za stebre ali vogalni kamni (sl. 87). Veziva ni bilo, vmesne prostore je zapolnjevala rjava ilovica. Temelji so v globino segali do 70 cm. Širina omenjenih temeljev in zidov je bila enotna in je merila okrog 80 cm. K tej konstrukciji je najverjetneje sodil tudi vogalni kamen (SE 1440). Znotraj objekta je bila v kv. C51–52 odkrita 1,12 × 0,78 m velika ovalna jama (SE 1353/1354).

Znotraj objekta III se je nahajal manjši dvoprostorni objekt z isto usmeritvijo kot njegov predhodnik. Večji prostor, ki je meril 10 × 10 m, so sestavljali do 40 cm široki temelji zidu (SE 1097, SE 1305, SE 1306, SE 1310, SE 1311), zgrajeni iz apnenčastih lomljencev velikosti od 15 do 30 cm, ki so bili postavljeni v dve liniji, nad katerimi je bila vsaj na nekaterih mestih ohranjena linija zidu. Manjši, 5 × 4 m velik prizidan prostor z enakimi do 40 cm široki temelji (SE 1307, SE 1308, SE 1309), je bil grajen enako. Sestavljali sta ga dve liniji večjih kamnitih blokov klanega apnenčastega kamenja (sl. 87), nad katerimi je bilo postavljeno manjše klano kamenje, ki je sestavljalo zid. Temelji prizidka manjšega objekta so sekali ostanke starejšega zidu oziroma temelja (SE 1009), kar dokazuje, da je bil kvadratni objekt grajen kasneje.

Znotraj kvadratnega prostora je bila odkrita do 8 cm debela črna zemljena plast (SE 1040), ki je vsebovala večjo količino stavbnega ometa, odlomkov lončenine – predvsem skled in loncev, rimskega finega namiznega posodja, sigilatnih skodelic, odlomkov oljenk, dno amfore, odlomek kadilnice, stekleno jagodo, ostanke žrnelj, gradbenega materiala, kosti,

žlindre, več odlomkov brusov ter nekaj odlomkov stekla (G76–G109). V manjšem prostoru pa se je nahajala do 5 cm debela črna zemljena plast (SE 1403 = SE 1415), ki je poleg keramičnega gradiva, vsebovala še žlindro, stavbni omet in oglje ter dve fibuli (G110–G111). Zahodno in vzhodno od mlajšega objekta sta se ohranili še plasti oziroma zunanji

hodni površini (SE 1037 in 1380), ki sta vsebovali posamezne odlomke lončenine (G112–G120). Razlike med sestavo plasti v notranjosti in zunanosti mlajšega objekta so zelo majhne oziroma so večje v zastopanosti najdb, iz česar sklepamo, da gre za različno namembnost oziroma uporabnost prostora. Iz najdb razberemo, da je bila notranjost večjega

86 Tloris objekta III. Merilo 1 : 200.

prostora namenjena prehranjevanju, pri katerem so uporabljali luksuzno posodje.

Ob zunanjih in notranjih straneh zidov in temeljev objekta III tako v starejši kot tudi mlajši fazi so bile odkrite številne koncentracije neobdelanih apnenčevih lomljencev nepravilnih oblik (SE 1003, SE 1004, SE 1005, SE 1006, SE 1008, SE 1023, SE 1030, SE 1043, SE 1065, SE 1066, SE 1094, SE 1095, SE 1313, SE 1311, SE 1314 = SE 1349, SE 1315, SE 1316, SE 1317, SE 1382, SE 1417, SE 1423, SE 1424, SE 1425, SE 1426), med katerimi so bili posamezni odlomki lončenine (G121–G127) in živalske kosti. Po vsej verjetnosti slednje predstavljajo ruševino objekta III.

Da gre tudi pri objektu III iz starejše faze za stanovanjski objekt, sklepamo po podobnosti z objektoma I in II (usmeritev, velikost, način gradnje in organizacija notranjosti), poleg tega so se v notranjosti objekta nahajali posamezni tubuli in tegule ter večja količina stavbnega ometa. Mlajšo fazo objekta III ne moremo interpretirati kot stanovanjski, saj se od starejše faze objekta loči tako po obliki in velikosti, predvsem pa po prisotnosti večje količine uvoženega pivskega in finega namiznega posodja (G76–G109, G112–G120) ter posameznih delov noše (G110–G111). Pomenljiva pa sta tudi zastopanost ostankov simbolno izstopajočih ostankov psa in konja, predvsem pa izjemno visok delež izoliranih

zob in odlomkov lobanje s čeljustnicama pri vseh zastopanih živalskih vrstah z delno izjemo drobnice. Slednji pričajo o tem, da pomembnega dela tam odkritih živalskih najdb ni mogoče prepričljivo razložiti kot kuhinjski odpadki, temveč nemara prej kot sled obrednih aktivnosti. Ne glede na vse slednje nudi dobro datacijo mlajše faze objekta III, in sicer od prve polovice 1. do sredine 3. stoletja, kar sovpada tudi z datacijo grobišča.

V okolici objekta III je bilo odkrito večje število večjih in manjših jam (SE 1140/1141, SE 1198/1199, SE 1230/1231, SE 1232/1233, SE 1234/1235, SE 1236/1237, SE 1238/1239, SE 1242/1243, SE 1244/1245, SE 1246/1247, SE 1248/1249, SE 1250/1251, SE 1252/1253, SE 1268/1269, SE 1279/1280, SE 1281/1282, SE 1285/1286, SE 1291/1292, SE 1293/1294, SE 1295/1296, SE 1297/1298, SE 1377/1385, SE 1373/1250, SE 1386/1387, SE 1388/1389, SE 1390/1391, SE 1392/1393, SE 1400/1401, SE 1406/1407, SE 1408/1409, SE 1410/1411, SE 1428/1429, SE 1430/1431, SE 1434/1435, SE 1436/1437, SE 1438/1439). Nahajale so se zahodno in vzhodno od objekta III ter vsebovale ostanke keramike, oglja in kosti. V bližini objekta III so bili tudi slabo ohranjena hodna površina (SE 1037 = SE 1179) ter ognjišča in kurišča.

87a Objekt III, pogled od zgoraj.

87b Objekt III, pogled od zgoraj.

87c Objekt III, detajl.

Ognjišče št. 4 je predstavljala ovalna jama (SE 1201/1381/1378) velikosti 1,04 × 1,50 m in globine 41 cm. V njej so bili odkriti oglje, prežgana glina in odlomki keramike.

Ognjišče št. 5 je predstavljala podolgovata plitva jama (SE 1038/1039) velikosti 1,3 × 1,6 m, v kateri so se poleg zemljenega polnila nahajali še oglje, prežgana glina, žindra in keramika.

87d Objekt III, detajl.

Ognjišče št. 7 je predstavljala jama (SE 1057/1058), zapolnjena s temnejšo zemljo, ki je vsebovala veliko količino oglja in zapečene gline (SE 1407).

Ognjišče št. 8 oziroma koncentracija lepa (SE 1264/1265/1344) se je nahajala na skoraj okrogli površini premera 62 cm in je segala v globino 10 cm. Pod njo je bila plast kamenja (SE 1344) debeline 11 cm.

87e Objekt III, detajl.

Odkrit je bil tudi nezvezen obroč zapečene ilovice (SE 1260) rahlo ovalne oblike premera med 70 in 75 cm, ki je bil interpretiran kot ognjišče, saj se je na njegovi južni strani nahajala 20 cm debela plast zapečene ilovice.

Tudi jama okrogle oblike in premera 50 cm (SE 1034/1035/1044/1045) je predstavljala kurišče. Zapolnjena je bila z zemljenim polnilom, drobci oglja in odlomki keramike. Ob obodu se je pojavila 1 cm debela obroba iz rdeče zapečene glinice, ki se je na južni in vzhodni strani razširjala proti notranjosti jame. Na dnu je bila večja količina oglja.

V bližini objekta III so bile odkrite tudi manjše koncentracije prežgane glinice – med 0,30 do 1,12 m velike okrogle ali ovalne površine zemlje s kosi ali koščki prežgane glinice (SE 1056, SE 1059, SE 1148, SE 1149 in SE 1150).

Objekt IV

Kvadraten objekt IV se je nahajal 10 m vzhodno od objekta III in se je razprostiral po kv. AA–B55–58, sektorja 2 (sl. 81). Od vseh odkritih objektov je bil slednji usmerjen drugače, in sicer SV–JZ. Meril je 11 × 11 m (sl. 88–89).

Temelji (SE 1196, SE 1197, SE 1321, SE 1322, SE 1323) so bili zgrajeni iz apnenčevih lomljenecov različnih velikosti, med 15 cm in 30 cm. Debelina temeljev zidov je bila enotna in je merila okrog 80 cm. Zahodni zid je bil grajen iz večjega klanega kamenja in kamnitih blokov, postavljenih v tri vrste, vzhodni zid pa je bil sestavljen iz manjšega klanega kamenja velikosti do največ 15 cm (sl. 89). Temelji so bili ohranjeni do višine okrog 50 cm. Na zahodni strani zidu se je pojavila prekinitev, ki bi lahko nakazovala na vhod v objekt. V notranjosti objekta IV so bili odkriti temelji predelne stene (SE 1325) in ostanki kamnitih struktur s posameznimi odlomki lončenine (SE 1327–SE 1329, SE 1355/1331, SE 1334–SE 1335, SE 1402, SE 1418) (G128–G131), ki bi lahko predstavljali postamente za pepelnice, stebre ali edikule. Posamezne kamnite koncentracije (SE 1336–SE 1337, SE 1326, SE 1341, SE 1343), ki so

vsebovale posamezne odlomke lončenine ter živalske kosti (G132), pa so bile odkrite tudi na vzhodni, zahodni in južni zunanji strani objekta. Interpretirane so bile kot ruševine objekta IV.

Objekt IV po obliki in velikosti močno spominja na objekt III v mlajši fazi. Tudi v objektu IV niso bili odkriti grobovi oziroma bi morda ostanke slednjih lahko predstavljala jama, ki je poleg maltnega polnila vsebovala še zemljo z drobci oglja in/ali jama SE 1332/SE 1337, v kateri se je nahajala plast oglja in prežgane glinice, vendar kosti v obeh primerih niso bile odkrite. Kljub temu pa ostanki kamnitih struktur (SE 1327–SE 1329, SE 1355/1331, SE 1334–SE 1335, SE 1402, SE 1418), ki bi lahko predstavljali postamente za pepelnice, stebre ali edikule, dajejo slutiti, da bi slednjega interpretirali kot grobno parcelo, ki je bila na podlagi gradiva (G128–G132) v uporabi od prve polovice 1. do začetka 3. stoletja n. št.

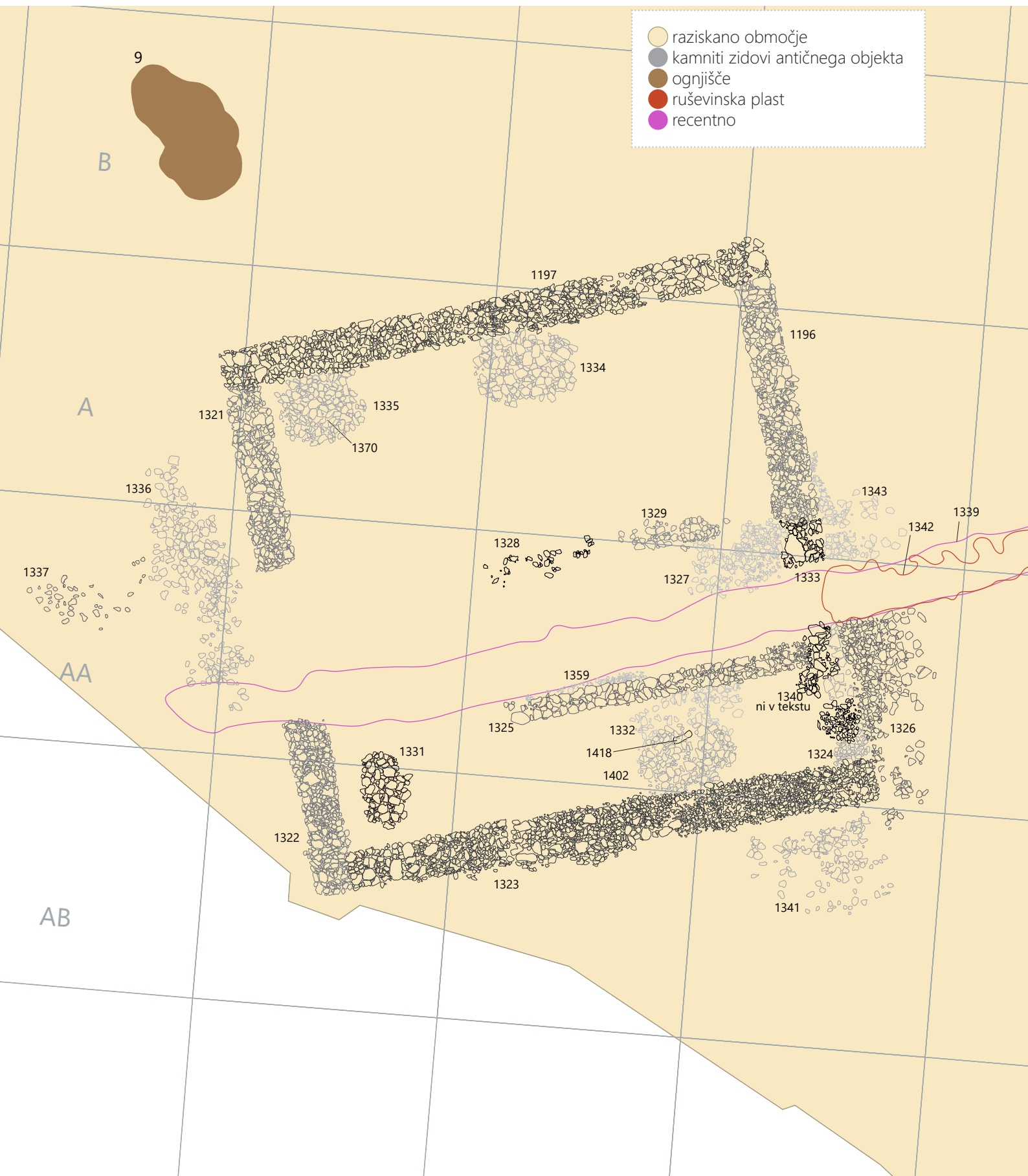
Tudi v okolici objekta IV so bile odkrite jame različnih velikosti in oblik, in sicer (SE 1161/1162, SE 1276/1277/1278, SE 1361, SE 1362, SE 1369/1370, SE 1394/1395, SE 1396/1397). Med njimi je izstopala jama SE 1276/1277/1278, odkrita v kv. A–B59. Na okrogli površini premera 78 cm je bila v tlorisu vidna močna koncentracija kamnov velikosti od 2 × 2 cm do 15 × 15 cm. Pod njo se je nahajala plast večjih kamnov, nato plast drobnih kamnov. V obeh kamnitih plasteh se je kot vezivo pojavila ilovnata temno rjava zemlja z večjo količino oglja, posameznimi drobci keramike in kosti. To polnilo je segalo v globino do 30 cm. Pod njim je bilo zelo mehko polnilo lesnega pepela debeline 5 cm (SE 1278). Ob obodu jame se je pojavila malta.²²

Odkriti sta bili tudi dve ognjišči.

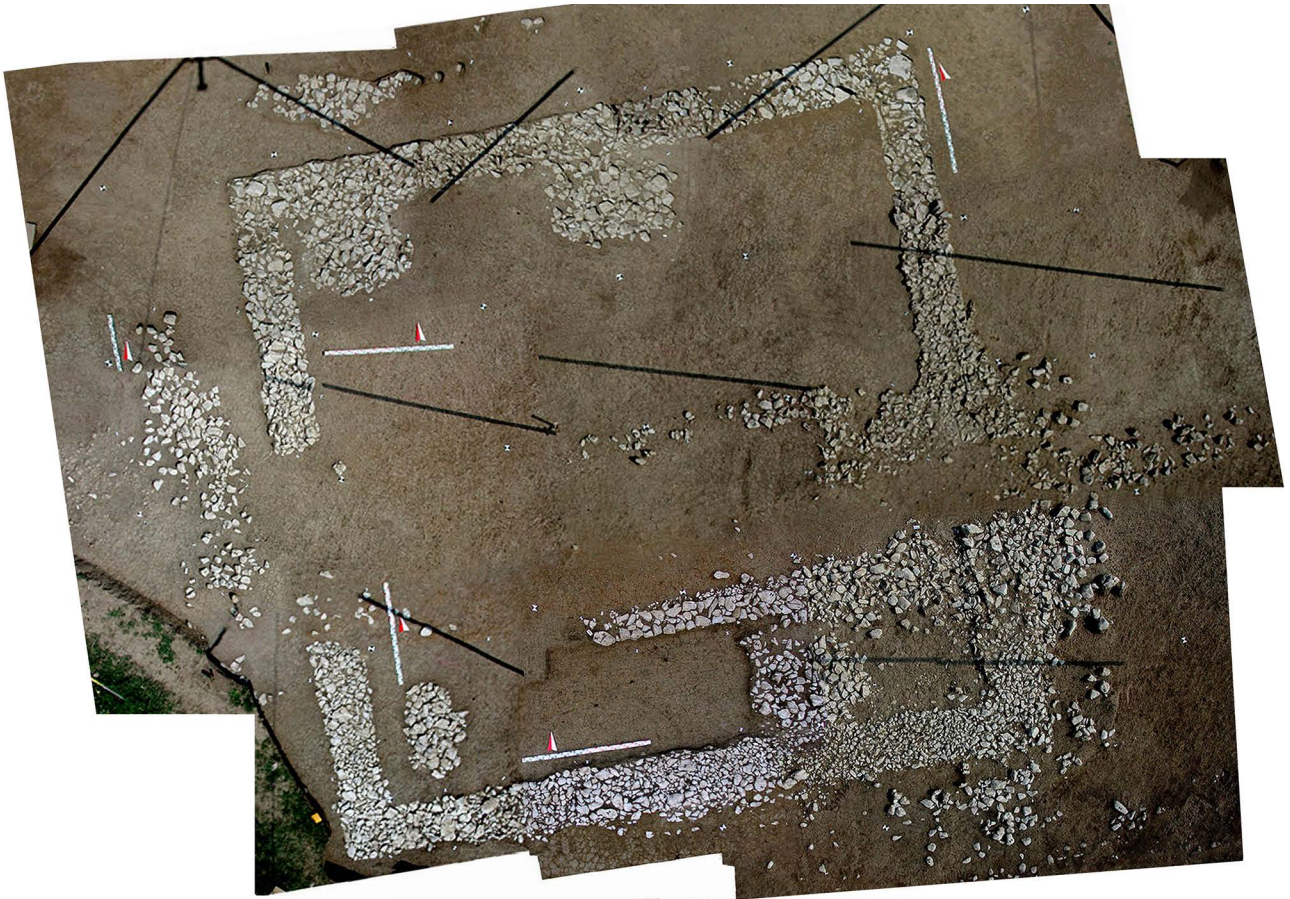
Ognjišče št. 9 (SE 1283/1284) je predstavljala jama nepravilne oblike. Merila je 1,40 × 2,53 m in bila globoka 0,34 m. V njej so se poleg zemljenega polnila nahajali kamen ter drobci oglja in prežgane glinice.

Ognjišče št. 10 (SE 1260/1261/1262) se je nahajalo severno od ognjišča 9. Bilo je skoraj okrogle oblike s premerom 0,70 m, ki ga je očrtovala linija zapečene glinice. V globino je segalo do 13 cm. Poleg zemlje je vsebovalo zapečeno glino in oglje.

22 Opis iz terenskega dnevnika: »V tlorisu je vidna močna koncentracija kamnov, ki je postavljena v pravilnem krogu. Kamni so različnih velikosti, in sicer so na vrhu na vrhu najdrobnejši, pod njimi večji, pod večjimi pa spet drobno kamenje. Polnilo je globoko do 30 cm, pod njim pa je polnilo z izrazito preperelimi organskimi ostanki SE 1278. V obeh je precej oglja, v zgornjem pa tudi nekaj drobcev keramike (v zemlji med kamni).« Ob praznjenju polnila se je ob obodu pojavilo tudi nekaj malte.

88 Tloris objekta IV. Merilo 1 : 100.

89a Objekt IV, pogled od zgoraj.

89b Objekt IV, detajl.

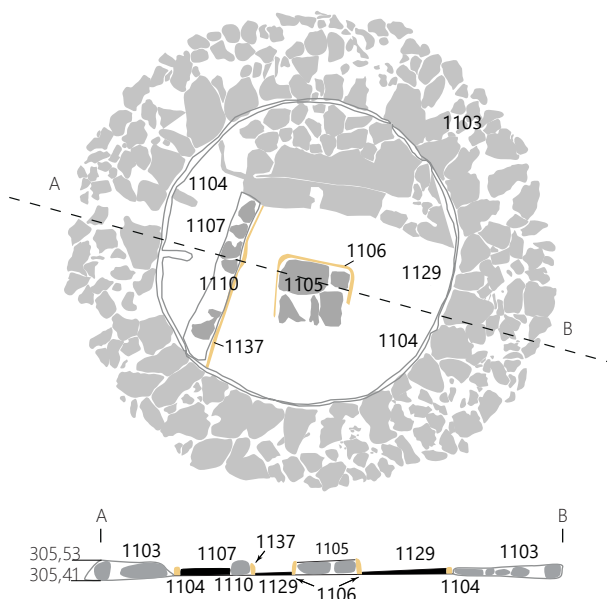
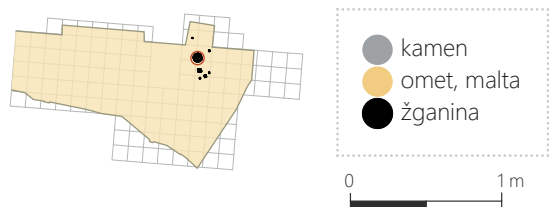
Grobišče

Dobrih 10 m severovzhodno od objekta IV je bilo odkrito naselbini pripadajoče grobišče. Sestavljali so ga zidana kamnita kupolasta grobnica, dve pravokotni kamniti grobnici ter trije plani žgani in en žarni grob.

Grobnica 1 – SE 1103, SE 1106–1107, SE 1109–1110, SE 1129–1131, SE 1133, SE 1135, SE 1419, SE 1420, SE 1427, sek. 2, kv. D–E58–59

Način pokopa: žgan pokop v zidani grobnici.

Opis: Okroglo oblikovana grobnica 1 se je nahajala na območju sek. 2, v kv. D-E58–59 (sl. 81, 90–93). Zunanji premer grobnice je znašal 3 m, notranji 2 m. Kamnit venec (SE 1103) je bil v višino ohranjen do 22 cm, v širino pa do 55 cm. Zgrajen je bil iz večjih apnenčastih lomljencev, velikosti do 30 cm, ki so bili med seboj vezani z rumeno apneno malto. Zahodna stran venca je bila poškodovana (manjkalo mu je posamezno kamenje, tako na notranji kot na zunanji strani), tako da je bila ohranjena le ena vrsta kamenja. Notranjost grobnice je bila ometana s približno 2 cm debelim finim apnenim ometom, ki se je nadaljeval v talni estrih (SE 1419). Na sredini grobnice je omet obdajal kamnit postament (SE 1105), ki so ga sestavljali štirje kamniti apnenčasti lomljenci, postavljeni v pravokotnik velikosti 35 × 40 cm.

91 Grobnica s postamentom in estrihom.

92 Kamnita arhitektura grobnice.

93 Polička v grobnici.

90 Tloris in presek skozi grobnico. Merilo 1 : 50.

Kamni so bili vezani z malto. Na severni in zahodni strani se je 67 cm od notranjega oboda grobnice nahajal okrog 12 cm širok predelni zidec (SE 1130 in SE 1110), ki je bil z obeh strani prevlečen z malto (SE 1138 in SE 1132). Med zidcem in obodom grobnice je tako nastal prostor v obliki loka, zapolnjen z zemljeno plastjo z večjo koncentracijo oglja (SE 1109 = SE 1108; VZ 1015).

Na severni strani grobnice se je nahajala večja količina lomljenega kamenja, ki je predstavljala ruševino kupole, ki je prvotno prekrivala grobnico. Pod njim se je nahajalo še kamenje, vezano z malto, ki je tvorilo zidec, visok 15–18 cm. Notranji zidec (SE 1133) je bil visok 28 cm. Na vzhodni strani se je med zidcem in obodom grobnice pojavila mala niša, prevlečena z maltnim estrihom (SE 1420). Zapolnjevala jo je črna zemlja z veliko količino žganine (SE 1131), v kateri so se nahajale številne najdbe (G139–G142).

Polnilo prostora med obodom in zidcem na zahodni strani, ki je potekal v smeri sever–jug (SE 1110), so predstavljali črna zemlja z večjo koncentracijo oglja, drobci kalciniranih kosti, posameznimi kamni, večjimi kosi malte in delci prežgane gline. Vmes so se pojavili tudi nekaj fragmentov lončenine, koščki stekla in kovine. Prostor je bil predeljen v tri niše. Prvo predelitev je predstavljala kamen (SE 1135), drugo pa večji kos malte (SE 1134). Oboje je bilo dobro zasidrano v tla oziroma estrih (SE 1119). V osrednjem delu grobnice se je nahajala črna zemljena plast (SE 1107 = SE 1129) z veliko količino oglja (VZ 1013). Vsebovala je tudi drobce sežganih kosti, odlomke lončenine (G136), bronast novc (G137) in bronasto fibulo (G138).

Kostni ostanki: niso bili predani v antropološko analizo.

Živalski ostanki: glej poglavje Zooarheologija.

Organski/rastlinski ostanki: glej poglavje Paleobotanika.

Grobni inventar: G136–G142

Radiokarbonska datacija groba: LTL18332A 1982 ± 45 BP,²³ kar ob standardni deviaciji 1 σ (68,2% verjetnost) pomeni razpon 59–143 AD, ob 2 σ (95,4% verjetnost) pa med 23–234 AD (sl. 144, 146) in LTL18333A 1536 ± 45 BP,²⁴ kar ob standardni deviaciji 1 σ (68,2% verjetnost) pomeni razpon 430–493 AD, ob 2 σ (95,4% verjetnost) pa med 418–611 AD (sl. 144, 148). Datacija grobnega inventarja: prva polovica 2. stoletja n. št.

23 VZ 1013 oziroma SE 1107.

24 VZ 1015 oziroma SE 1109.

Grob 1 – SE 1102, SE 1144, SE 1145, sek. 2, kv. D-59

Način pokopa: žgan pokop v zidani grobnici? Opis: V neposredni bližini grobnice 1 se je v kv. D-59 nahajala 1,30 × 1,25 m velika močno poškodovana pravokotno oblikovana kamnita struktura. Kamenje je merilo od 9 do 30 cm (SE 1102) (sl. 81, 94–95). Pod kamenjem je ležala temnejša zemljena plast z večjo vsebnostjo žganine (SE 1144), ki je zapolnjevala do 20 cm globoko pravokotno jamo (SE 1145). Ostanki slednje bi morda lahko predstavljali močno poškodovano grobnico.

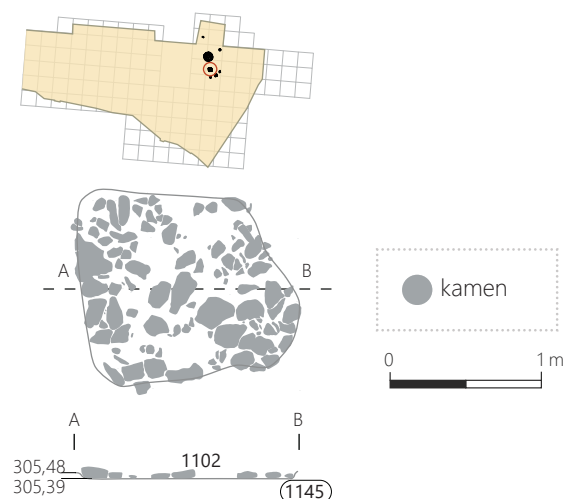
Kostni ostanki: /.

Živalski ostanki: /.

Organski/rastlinski ostanki: /.

Grobni inventar: /.

Datacija grobnega inventarja: zaradi pomanjkanja grobnih pridatkov groba ne moremo ožje datirati.

94 Grob 1. Merilo 1 : 50.

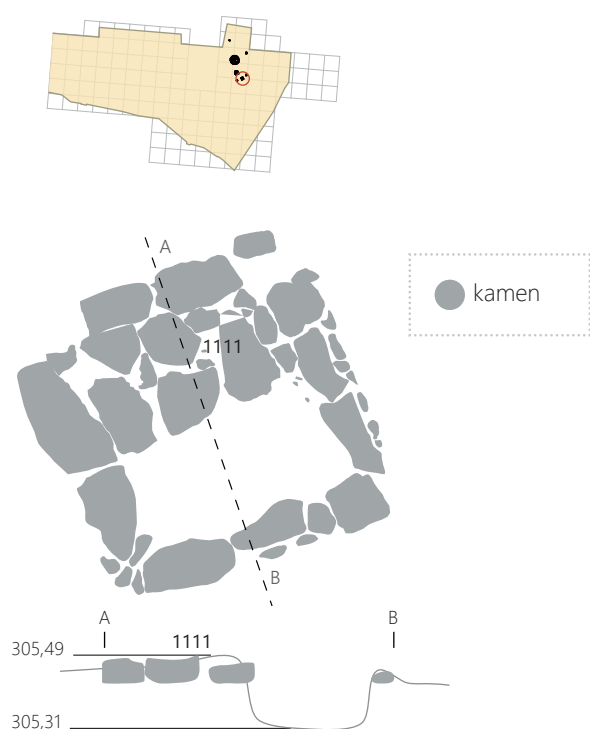

95 Ostanki groba 1.

Grob 2 – SE 1111, SE 1118, SE 1139, SE 1146, sek. 2, kv. C–D–59

Način pokopa: žgan pokop v zidani grobnici.
 Opis: V neposredni bližini grobnice 1 je bila v kv. C–D–59 odkrita tudi koncentracija kamenja pravokotne oblike velikosti 0,8 × 0,85 m (SE 1111) (sl. 81, 96–97). Predstavljala je ostanke močno poškodovane grobnice. Notranjost grobnice je bila razdeljena na dve polovici. Severni del je bil zapolnjen s kamni (SE 1139), ki so predstavljali ostanke notranje poličke. Južni del je bil zapolnjen s temno rjavo zemljeno plastjo (SE 1118), ki je vsebovala oglje in sežgane kosti.

Kostni ostanke: ?.

96 Grob 2. Merilo 1 : 20.

97 Grob 2.

Živalski ostanke: /.

Organski/rastlinski ostanke: /.

Grobni inventar: /.

Datacija grobnega inventarja: zaradi pomanjkanja grobnih pridatkov groba ne moremo ožje datirati.

Grob 3 – SE 1112, SE 1113, sek. 2, kv. C–59

Način pokopa: žgan pokop v preprosti grobni jami.
 Opis: V neposredni bližini grobnice 1 se je v kv. C-59 nahajala ovalna jama U-preseka (SE 1113) (sl. 81, 98). Merila je 50 × 35 cm. V globino je segala do 16 cm. Zapolnjena je bila s temno rjavo zemljeno plastjo (SE 1112), ki je poleg odlomkov lončenine (G143) ter sežganih kosti vsebovala večjo koncentracijo oglja.

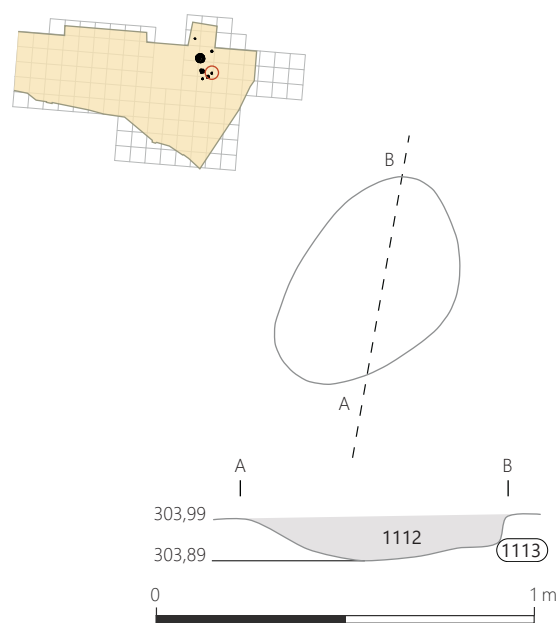
Kostni ostanke: žgane kosti v grobni jami.

Živalski ostanke: /.

Organski/rastlinski ostanke: /.

Grobni inventar: G143.

Datacija grobnega inventarja: od 1. do začetka 3. stoletja n. št.

98 Grob 3. Merilo 1 : 20.

Grob 4 – SE 1299, SE 1300, sek. 2, kv. C–59

Način pokopa: žgan žarni pokop v preprosti grobni jami.
Opis: V neposredni bližini grobnice 1 je bila v kv. C–59 odkrita pravokotna jama U-preseka (SE 1300) (sl. 81, 99–100). Merila je 61 × 65 cm. V globino je segala do 36 cm. Zapolnjena je bila z žaro (PN 1501–1502), v kateri se je nahajala temno rjava zemlja z ogljem (SE 1299), ki je poleg odlomkov lončenine (G144) vsebovala tudi sežgane kosti. Na površini jame so se nahajali trije apnenčasti lomljenci.

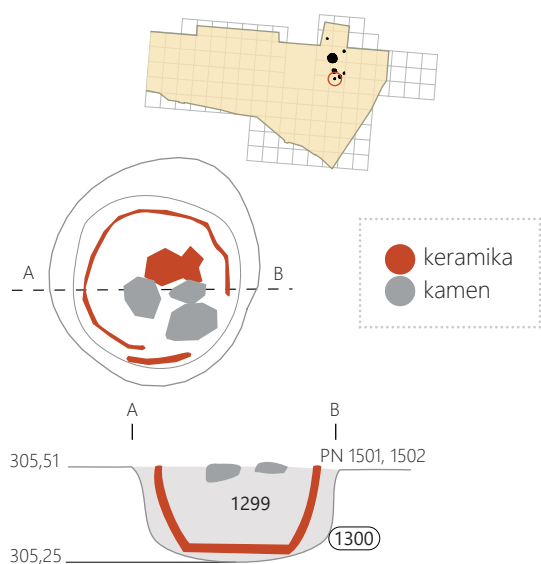
Kostni ostanki: žgane kosti v žari.

Živalski ostanki: /.

Organski/rastlinski ostanki: /.

Grobni inventar: G144.

Datacija grobnega inventarja: od 1. do začetka 3. stoletja n. št.

99 Grob 4. Merilo 1 : 20.

100 Grob 4.

Grob 5 – SE 1318, SE 1319, sek. 2, kv. F-58

Način pokopa: žgan pokop v preprosti grobni jami.
Opis: V neposredni bližini grobnice 1 se je v kv. F-58 nahajala ovalna jama (SE 1319) (sl. 81, 101) velikosti 50 × 35 cm ter globine 11 cm. Zapolnjena je bila s temno rjavo zemljo (SE 1318), ki je poleg odlomkov lončenine ter sežganih kosti, vsebovala večjo koncentracijo oglja.

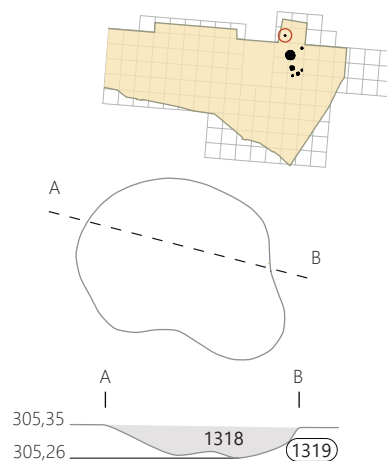
Kostni ostanki: žgane kosti v grobni jami.

Živalski ostanki: /.

Organski/rastlinski ostanki: /.

Grobni inventar: /.

Datacija grobnega inventarja: zaradi pomanjkanja pridatkov groba ne moremo ožje datirati.

101 Grob 5. Merilo 1 : 20.

Grob 6 – SE 1116, SE 1117, sek. 2, kv. E-59

Način pokopa: žgan pokop v preprosti grobni jami.
Opis: V neposredni bližini grobnice 1 je bila v kv. E-59 odkrita ovalna jama (SE 1117) (sl. 81, 102) velikosti 70 × 65 cm in globine 14 cm. Zapolnjena je bila s temno rjavo zemljo (SE 1116), ki je poleg odlomkov lončenine ter sežganih kosti, vsebovala tudi večjo koncentracijo oglja.

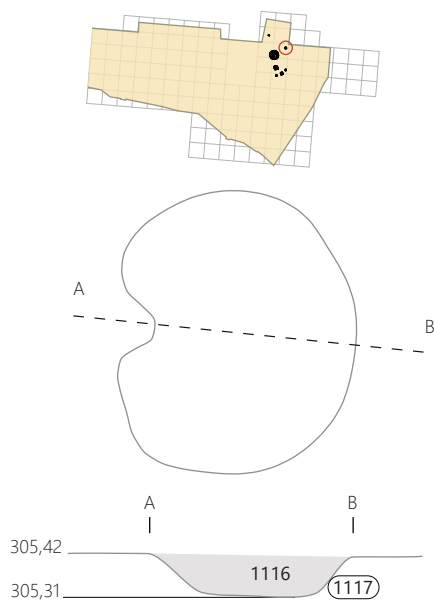
Kostni ostanki: žgane kosti v grobni jami.

Živalski ostanki: /.

Organski/rastlinski ostanki: /.

Grobni inventar: /.

Datacija grobnega inventarja: zaradi pomanjkanja grobnih pridatkov groba ne moremo ožje datirati.

102 Grob 6. Merilo 1 : 20.

Analiza naselbinskega in grobišnega gradiva

Keramično gradivo, ki smo ga uvrstili v III. poselitveno fazo, smo razdelili na fino namizno posodje (F1, F2, F3), namizno posodje (N1, N2, N3, N4, N5), grobo kuhinjsko posodje (K1, K2, K3), transportno posodje (A), oljenke (O) in kadilnice (C).

Fino posodje zastopajo odlomki uvoženega sigilatnega posodja (terra sigillata) in keramike tankih sten. Namizno posodje predstavljajo vrči, vaze, krožniki, sivi fini lonci in čaše. Kuhinjsko posodje, med njimi lonci in pokrovi so lokalne izdelave. Transportno posodje oziroma amfore in oljenke sodijo med uvoženo posodje.

Skupina F – fina keramika

F1 terra sigillata

Med fino posodje F1 sodijo odlomki ustij treh različnih skled (G99, G140, G141).

Odlomek sklede z navzven izvihanim visečim ustjem (G140) posnema sigilatno obliko sklede *Conspectus* 43. Gre za eno glavnih oblik servisa flavijskega časa v padskem in noriško-panonskem prostoru (Schindler Kaudelka, Groh 1995, 360; *Conspectus* 2002, 128–129). Sklede in krožniki serije B poznopadanske produkcije in njenih posnetkov so bili priljubljeni v Emoni (Mikl Curk 1987, 243). Številni primerki so znani z grobišča (Petru 1972, t. 37: 12, 14; t. 66: 8; t. 111: 11, 12, 18; Plesničar Gec 1972, t. 2: 3–10; t. 8: 2, 3, 7, 8, 11; t. 172: 5, 16; t. 177: 7, 12), pa tudi iz naselbinskih plasti (Plesničar Gec *et al.* 1983, t. 5: 1–7, in neobjavljeno). Na celejskih najdiščih so pozne oblike poznopadanskega posodja redkeje zastopane, znane pa so številne lokalne imitacije (Mikl Curk 1969, 58; Kolšek 1972, Y 157: 1, 2; Kolšek 1977, t. 21: 16, 17; t. 38: 18). Poznopadansko posodje je pogosto zastopano tudi med ptujskim gradivom (Gabler 1986, 139, Abb. 1: 1, 2), še pogostejši pa so posnetki iz lokalnih delavnic (Curk, Gulič, Tušek 1984, 64).

Pri dveh odlomkih ustja polkroglaste sklede z zaobljenim in navzven odebeljenim robom ustja (G99, G141) in koleščkanim okrasom na zunanji strani, gre za posnetek sigilatne oblike sklede *Dragendorff* 37, kakršne so v naše kraje prihajale večinoma iz galskih in germanskih lončarskih centrov – Rheinzaberna, Blickweilerja, Heiligenberga, La Madeleina ter Trierja (Curk 1969, 6, 51). Na emonskih grobiščih takšne sklede sodijo k t. i. polkrožnim skodelam (Plesničar Gec 1972, 54), na zahodno petovionskih grobiščih k tipom PTS 14 (Istenič 1999, 100). Sklede tega tipa so pogoste tudi v Celeji, kjer so označene kot sklede tipa II.2.1.1 (Krajšek 2015, 128–129), ter na rimskem svetišču iz Podkrajja pri Hrastniku (Krajšek, Stergar 2008, 252–254, t. 5, 80). Na Dolenjskem jih

zasledimo tako na nevioudunskih grobiščih (Petru 1978, t. 34: 1, 2, 8, 17) kot tudi med gradivom novomeških grobov (Knez 1992, t. 29: 2; t. 31: 1; t. 75: 9). Sklede tega tipa se v Panoniji pojavljajo od začetka 2. pa do druge polovice 3. stoletja (Plesničar Gec 1977, 54; Brukner 1981, 39).

F2 keramika tankih sten

H keramiki tankih sten sodijo skodelice in kozarci, ki dopolnjujejo servise sigilatnega namiznega posodja. Debelina ostenj ne presega 2 mm. Izdelane so bile v kalupih ter redukcijsko ali oksidacijsko pečene (Žerjal 2008, 72). Po velikosti niso presegale sigilatnih posodic (Krajšek 2003, 11). Na zunanji strani so bile običajno plitvo reliefno okrašene z vrezi, koleščkanjem ali barbotinom.

Na Zagorici je bilo odkritih sedem odlomkov keramike tankih sten. Prvi (G66) predstavlja odlomek ostenja skodelice. Je sivo pečen s temno sivim glinenim premazom. Na njem se pojavlja okras vejic vejice in slabo ohranjeni odtisi bunčic oziroma t. i. motiv vodnih listov (Plesničar Gec 1977, t. 2, 34).

Pri drugem odlomku (G75) pa gre po vsej verjetnosti za dvoročajno skodelico tipa Ricci 2/242 ali Marabini LXIV (Ricci 1985, 290), okrašeno ponovno z motivom vodnih listov, ki je zelo pogost v drugi polovici 1. stoletja (Plesničar Gec 1977, 17). Tovrsten okras v kombinaciji z grozdi iz bunčic najdemo na skodelici iz groba 428 na Ptujju, kjer je datiran v drugo polovico 1.–2. stoletja n. št. (Istenič 1999, 108; Petru 1972, grob 43, t. 83: 5), same vodne liste pa v emonskem grobu 106 (Plesničar Gec 1972, t. 27: 12, na Ptujju (Istenič 1999, 107, sl. 94).

F3 fini lonci

K finim loncem smo uvrstili odlomek ustja in ostenja trebušastega lonca (G88) z navzven izvihanim in rahlo odebeljenim ustjem. Na robu ustja je ohranjen okras, izveden z motivom treh radialno razporejenih vrst koleščkanja. Lonec je izdelan iz zelo prečiščene gline, svetlo rumenkasto oranžno pečen ter pobarvan z rdečkasto rumenim premazom. Površina, kjer se premaz ni ohranil, je prašnata. Najboljše primerjave jim najdemo na nevioudunskih nekropolah (Petru 1978, t. 28: 5, 7; t. 29: 8) ter na nekropoli Draga pri Beli Cerkvi, ki je datirana v 2. in 3. stoletja (Križ 2003, 49, sl. 7.4). En primerek pa je bil odkrit tudi na rimskodobnem svetišču Podkraj pri Hrastniku (Krajšek, Stergar 2008, 251, t. 3: 57). Takšen okras se na fini keramiki v enomskih nekropolah pojavi že z začetkom 1. stol. in se nadaljuje do 2. stoletja (Plesničar Gec 1977, 19), morda do 3. stoletja (Istenič 1999, 100).

Skupina N – namizno posodje

Med namizno posodje prištevamo odlomke vrčev (N1), vaz (N2), krožnikov (N3), finih sivih loncev (N4) in čaš (N5). Izdelano je iz razmeroma dobro prečiščene gline in je brez

okrasja. Ločimo oksidacijsko žgano brez premaza, kamor sodijo vrči, vaze in čaše ter mehko sivo redukcijsko žgano s premazom, kamor sodijo lonci z narebrenim vratom in čaše. V skupino N3 sodijo oksidacijsko žgani krožniki s premazom, tako imenovani vojaški krožniki.

N1 vrči

Vrči so posode za tekočino s trebušasto, kroglasto ali ovalno oblikovanim trupom, izrazitim vratom, različno oblikovanim ustjem ali z ustjem z izlivom in vsaj enim ročajem (Istenič 1999, 119–129; Udovč 2022, 83). Predstavljajo tipično namizno posodje za strežbo vina in vinu sorodnih pijač (Plesničar Gec 1977, 27).

Vrči so bili izdelani iz dobro prečiščene gline z dodanimi delci šamota. Izdelani so bili na lončarskem vretenu. Ročaji so bili dodani naknadno. So oksidacijsko žgani, razpon barve sega od blede rumene do oranžne. Zunanje in notranje površine so bile prašnate, razen v primeru (G91), ki ima gladko zelo blede rumeno notranjo in zunanjo površino. Po vsej verjetnosti je bil ta vrč, kot podobni na Ptujju, uvožen iz italškega prostora (Istenič 1999, 126).

Vratovi vrčev so bili različno oblikovani. V primerih (G155, G159) so cilindrični, v primerih (G70, G114, G154) imajo navzgor razširjen vrat in navzven izvihano ustje.

Med vrči sta bila v dveh primerih ohranjena nastavka za ročaj, ki sta se pričejala neposredno za odebeljenim ustjem (G70, G154). Podobni vrči so bili odkriti na Gornjem trgu 30 v Ljubljani v IV naselitveni fazi, ki je postavljena v čas od druge polovice 1. in začetek 2. stoletja (Vičič 1994, 35, t. 23, 15).

Odkrita dna vrčev imajo prstanasto nogo. V primerih (G67–G69, G91, G93, G128, G166) so delno ohranjena, v treh primerih so ohranjena v celoti (G68, G91).

Med odlomki ročajev so se ohranili trije trakasti ročaji z dvema rebroma (G132, G154, G156).

N2 vaze

Posebno skupino namiznega posodja tvorijo vaze. V njih se je ponujala tekoča vsebina – voda ali morda voda z vinom, mešanice pijač ali pijač in začimb. Isteničeva take posode imenuje fini lonci (Istenič 1999, 84), Plesničarjeva pa vaze (Plesničar Gec 1972, 34).

Gre za trebušaste posode s tankimi ostenji, ki so bile izdelane iz dobro prečiščene gline. V skoraj vseh primerih iz Zagorice, razen pri (G150), so v glino dodali zrnca fino drobljenega kremenčevega peska. Odkriti vratovi vaz so konkavni, brez reber (G90, G113, G149).

N3 krožniki

K namiznemu posodju prištevamo tudi tako imenovane vojaške krožnike. Odkritih je bilo 15 ustij z ostenjem (G76–G86, G112, G129–G131, G133, G135, G144, G157, G164). Izdelani so bili iz prečiščene glin, kateri so bili dodani sljuda ali zelo fin pesek (do 5 %) ter šamot. Izdelani so bili na vretenu. Vsi krožniki so bili oksidacijsko žgani in večinoma premazani z rdečim premazom, ki se je ohranil predvsem na notranji strani. V enem primeru (G144) so na površini vidni sledovi ognja.

Ostenja krožnikov so nagnjena rahlo navzven, ustja so rahlo nagnjena navznoter, ravno zaključena, rahlo ali konkretno odebeljena. Vsa ustja so pri rahlo navzven stojećih ravnih ostenjih zadebeljena z notranje strani, medtem ko so ustja pri rahlo odebeljenih ostenjih stanjšana in z zunanje strani ustvarjajo rahlo faseto. Dna so ravna ali proti sredini usločena.

Med krožniki prepoznamo več različic (Krajšek, Stergar 2008, 252). Ustja (G83, G85, G133 ter G112) sodijo v različico K1 po Krajšek, Stergar (2008, 257), pri kateri je enostavno, lahko tudi koničasto zaključeno in rahlo uvihano ustje brez odebelitve. Ustja (G77, G79 in G81), sodijo v različico K3, pri kateri je ustje močno odebeljeno na zunanji strani ter razmeroma položno. Najštevilčnejša skupina v Zagorici je različica K4, ki ima značilno izrazito odebeljeno ustje na notranji strani ali plitev žleb tik pod odebelitvijo. V to različico sodijo odlomki (G82, G83, G129–G131). Odlomke (G76, G78 in G133) lahko uvrstimo v prehodno fazo med K1 in K4, pri kateri notranja odebelitev ni izrazita.

Oblika in barva krožnikov so posnetki pompejanskih krožnikov, ki so jih uporabljali od 2. stoletja pr. n. št. do 1. ali začetka 2. stoletja n. št. (Istenič 1999, 119). Podobni krožniki so bili razširjeni v Panoniji in Porenju. Pojavljali so se že v sredini 1. stoletja, od flavijskega časa oziroma od 1. do 4. stoletja (Petru 1972, 25; Plesničar Gec 1977, 55; Miglbauer 1990, 20.) in skozi stoletja ostajajo skoraj nespremenjeni (Krajšek, Stergar 2008, 258). Po vsej verjetnosti so jih izdelovali lončarski mojstri v Neviodunu (Križ 2003, 252).

N4 sivi lonci

Sivi lonci so izdelani iz fine glin z drobcu šamota. Njihova površina je gladka, ostenja so tanjša. Fini sivi lonci so sivo (G145) žgani in imajo tudi siv ali temno siv premaz. Imajo cilindričen vrat s plitvimi horizontalnimi rebri (G143, G145) in odebeljeno ustje. Vrat se z ostrim prehodom razširi v kroglasto telo, ki se zaključi s prstanasto nogo. Lonec s temi lastnostmi je značilen za dolensko keramično produkcijo (Knez 1992, 88).

Podobni lonci se pojavljajo tudi v emonskih grobovih na prehodu iz 1. v 2. stoletje (Vičič 1993, t. 16, 8) v grobovih Dobove, Pristave pri Trebnjem in Petrušnje vasi ali na šempetrskem območju (Plesničar Gec 1977, 43), ali v Podkrajju (Krajšek, Stergar 2008, t. 2, 29). Nahajajo se tudi na območju Flavie Solve (Seldmayer, Tiefengraber 2006, 201, Abb. 116). Nastali so v enem izdelovalnem centru, omejenem na območje Dolenske in Emone (Plesničar Gec 1977, 43).

N5 čaše

Čaše sodijo med namizno posodje, namenjeno pitju. Gre za manjše posode s kroglastim ali jajčastim telesom in ozko stojno ploskvijo. Tanjše ostenje se brez vratu nadaljuje v kratko izvihano ustje. Prehod v ramo je včasih poudarjen s plitvim žlebom (Istenič 1999, 114). Čaše so bile izdelane iz fine glin s primesmi zelo finega peska (Istenič 2000, 140) in oksidacijsko ali redukcijsko pečene.

Ožje manjše ravno dno (G71) po vsej verjetnosti pripada manjši jajčasti ali kroglasti čaši. Podobne so razširjene na dolenskem prostoru. V Novem mestu na Beletovem vrtu nastopajo v paru s sivimi velikimi lonci z narebrenim vratom kot pivski servis (Knez 1992, 88; t. 29, 10, t. 30, 6). Ta pivska garnitura je bila priljubljena pri Latobikih od sredine prvega do sredine drugega stoletja (Knez 1992, 88).

Skupina K – kuhinjsko posodje

Kuhinjsko posodje je bilo namenjeno kuhanju, pripravljanju hrane ali shranjevanju živil. Izdelano je bilo iz glin, ki so ji bila primešana drobna bela zrnca apnenčevega in kremenčevega peska in šamota. To je omogočalo, da je posoda, ki je bila uporabljena nad ognjem, lažje prenesla toplotni šok (Žerjal 2008, 158). Kuhinjsko posodje je bilo izdelano na lončarskem vretenu, le nekatere posode so bile izdelane prostoročno in dodatno oblikovane na vretenu (Vidrih Perko 1997, 358), kot na primer ustja loncev (Istenič 1999, 137). Površina kuhinjskega posodja je porozna in luknjičava, vendar se večkrat zdi, kot da je premazana s fino glino (Mikl-Curk 1973, 900). Lonci so velikokrat okrašeni z metličanjem (v vodoravnih, poševnih ali horizontalnih linijah). Kuhinjsko posodje z Zagorice je zelo enotno in hkrati predstavlja največji delež keramičnih rimskodobnih najdb.

K1 lonci

Lonci K1 so imeli kroglasto ovalno obliko trupa, poudarjen vrat, ravno ali izvihano ustje in ornament metličanja, glavničenja ali koleščkanja. Kuhinjski lonci so zaradi uporabe težje časovno določljivi (Mikl-Curk 1965, 80). Njihova oblika jasno odraža kontinuiteto izdelave iz predhodnih obdobij oziroma nadaljevanje prazgodovinske, predvsem latenske tradicije (Plesničar Gec 1977, 37; Istenič 1999, 169).

V Zagorici odkrita ustja in dna kuhinjskih loncev so bila izdelana iz gline, v kateri sta so bili pesek, šamot in pleve (G106–G108, G113, G118, G121, G123, G147). Izdelani so bili na vretenu, vidni pa so odtisi ročnega gnetenja in končnega oblikovanja (Plesničar Gec 1977, 37; Istenič 1999, 137). Površina je po pečenju postala hrapava in porozna. So rjave do temno sive barve. Na odlomku (G115) so vidni horizontalni potegi z glavnikom. Lonci so bili različnih velikosti, ustja pa so pri vseh izvihana navzven (G106, G107, G113, G118, G121, G123, G147). Premeri ustij loncev, izdelanih iz grobe glinene mase, merijo 12 cm (G118, G147), pri ostalih manjših loncih med 14 do 20 cm (G102, G106, G113, G118, G123 in G147), pri večjih pa med 22 in 29 cm (G104, G107, G134, G121, G116, G124 in G152). Čeprav so ustja loncev po velikosti premera precej različna, dna loncev skoraj ne variirajo in merijo med 16 in 18 cm, razen v primeru (G108), pri katerem meri premer dna le 9 cm.

K2 shranjevalne posode

Shranjevalne posode so bile posode večjih dimenzij. Izdelane so bile iz gline, ki je vsebovala pesek in šamot. Bile so redukcijsko žgane. Namenjene so bile shranjevanju živil ali pa so služile kot žare (Plecničar Gec 1977, 37).

Na lokaciji Zagorica bi odlomke dnov, ki se nadaljujejo v debelejša ostenja (G89, G105, G117, G127, G146) pripisali shranjevalnim posodam. Na odlomku dna G127 je viden ornament metličanja v navpični in horizontalni smeri. Čeprav se metličanje pogosto pojavlja na ostenjih kuhinjske keramike, se skrbna obdelava površine shranjevalnih posod kaže tudi na žarah (Tomažinčič, Josipovič 2020, 222).

K3 pokrovi

Pokrovi so izdelani iz dobro prečiščene glinene mase. Med seboj se razlikujejo glede na naklon in obliko držaja, za določanje tipov pa je najpomembnejša oblikovanost roba (Miglbaauer 1990, 48). Iz Zagorice je znan le odlomek nizkega pokrova, ki je po vsej verjetnosti imel okrogel votel držaj (G151). Najverjetneje ga lahko opredelimo kot tip P2 po Krajšek-Stergarju, kjer je rob trikotno odebeljen. Ti pokrovi so služili za pokrivanje krožnikov ali skled in so datirani v drugo polovico 1. in začetek 2. stoletja n. št. (Krajšek, Stergar 2008, 257, sl. 10). Enaki pokrovi se pojavljajo v fazi IV na Gornjem trgu v Ljubljani (Vičič 1994, 35, t. 21, 15, 16) kot tudi na Ptujju (Istenič 2000, t. 27, 5), kjer so datirani v 1. in začetek 2. stoletja.

Skupina A – transportno posodje

V to skupino sodijo amfore, ki so namenjene transportu vina, oljčnega olja, ribjih omak, sadja, smole, žit in drugih tekočih ali poltekočih produktov ali trdega blaga (Vidrih-Perko 2000, 424). Izdelane so bile iz gline, v kateri so bili redki

vlakčki šamota. Bile so oksidacijsko pečene, od svetlejšje oranžne do rdeče barve (Žerjal 2008, 121). Amfore imajo valjasto ali drugače oblikovano telo, ozko ustje, da se lahko zapre z zamaškom, dva nasproti stoječa vertikalna ročaja in šilast ali gumbast zaključek (Vidrih-Perko 2000, 424).

Med najdbami z Zagorice so amfore zastopane z dvema odlomkoma. Ročaj amfore (G73) je ovalnega preseka z dvema vzdolžnima kanelurama. Morda pripada amfori tipa Schörgendorfer 558 (Bezeczky 1987, 28), ki so služile transportu oliv, o čemer pričajo ohranjeni napisi (Bezeczky 1987, sl. 10: 275; sl. 11: 29, 30). Za Norik je značilna različica 558B, ki se v Petovionii, Celejii in Emoni pojavlja predvsem v 1. stoletju n. št. (Krajšek, Stergar 2008, 256; Bezeczky 1987, 31).

Zatič amfore (G94) pa potencialno sodi k amfori Dressel 2-4. Slednje imajo močan in krajši okrogel zatič, ozko dolgo telo, cilindričen vrat in odebeljeno ustje ter dvojen paličast ročaj. Namenjene so bile transportu vina in so se na prostoru vzhodnih rimskih provinc pojavljale od prve polovice 1. stoletja pr. n. št. naprej (Bezeczky 1994, 89).

Ploščati ročaji z vertikalnima kanelurama oziroma trakasti ročaji (G72, G74) pripadajo ali amforam z ravnim dnom ali velikim dvoročajnim vrčem. Obliki sta zelo podobni, imata jajčast trup in cilindrični vrat, ki pa je pri amforah tipa Forlimpopoli ožji (Vidrih-Perko 2000, 434) kot pri velikih dvoročajnih vrčih (Knez 1992, t. 25, 10). Oba tipa posod sta obstajala hkrati, najštevilčnejše so v antoninskem obdobju v 2. stoletju n. št.

Skupina O – oljenke

Oljenke so male okrogle posodice za olje in so namenjene razsvetljavi prostorov (Žerjal 2008, 101). Izdelane so bile iz zelo dobro prečiščene gline, najpogosteje vlite v kalup in sestavljene iz dveh polovic. Glina, iz katere so bile izdelane oljenke, je v krajih izdelave tako specifična, da je velikokrat edini kriterij, po katerem lahko določimo izvor posameznega predmeta (Istenič 1999, 148). Oljenke so bile običajno oksidacijsko pečene.

Na Zagorici so bili odkriti le trije odlomki oljenk (G97, G109, G125). Vse tri sodijo k tipu pečatnih oljenk. Pečatne oljenke so začeli izdelovati v severni Italiji, v okolici in v sami Modeni, kasneje pa tudi v Akvilejii in Emoni (Buchi 1975, XXIV–XXVIII; Istenič 1999, 153–160).

Odlomek dna in ramen z bradavico (G109) sodi k pečatnim oljenkam tipa Loeschke IX ali X. Pečatne oljenke z zaprtim kanalom Loeschke IX so začeli izdelovati v Italiji v klavdijevskem času. V Italiji so jih izdelovali do 2. stoletja n. št., v zahodnih provincah še v 2. in v Panoniji še v začetku 3. stoletja n. št. (Istenič 1999, 149), morda do začetka 4. stoletja n.

št. (Vikić-Belančić 1976, 32–33). Oljenke z odprtim kanalom tipa Loeschcke X so datirane v čas po letu 100. V Italiji so jih izdelovali še v 3. stoletju, v provincah pa do 4. ali celo 5. stoletju n. št. (Perko 2012, 53).

Na dnu oljenke (G125) je viden pečat *VIBIA...*, po vsej verjetnosti gre za pečat *VIBIANI*, ki ga nosijo pečatne oljenke odprtega tipa Loeschcke X.

Oljenke s tem pečatom izvirajo iz severnoitalskih delavnic iz prve polovice 2. stoletja ali morda iz provincialnih centrov panonskih delavnic (Istenič 1999, 155).

Skupina C – kadilnice

Kadilnice so bile dekorativne keramične posode, namenjene žganju kadila in intenziviranju njegovega vonja. Sodiyo med navadno keramiko, izdelano iz prečiščene gline (Istenič 1999, 135). Običajno so jo sestavljali visoka votla noga, polkroglast recipient in razgibano ustje. Vsi sestavni deli so bili lahko rebrasto okrašeni, lahko pa sta bila tako okrašena recipient in ustje. Rebra so bila razporejena po recipientu samostojno ali v več pasovih in običajno dodatno okrašena z raznimi vtisi ali pa so bila valovita. Ustja so bila izvihana in okrašena z enim ali dvema rebroma. Pogosto so odkrite na svetiščih (Krajšek-Stergar 2008), najdemo pa jih tudi kot grobni pridelek (Istenič 2000, t. 72, grob 351) ali v domovanjih.

Na Zagorici je bil odkrit en odlomek oksidacijsko žgane kadilnice (G165). Zaradi majhnosti odlomka ne moremo določiti njene celotne oblike oziroma recipienta in noge. Kadilnica je imela izrazito poudarjeno ustje z dvojnimi horizontalnim rebrom, ki je bilo v enakomernih razmakih spojeno v eno rebro. Obe horizontalni rebri sta bili narebreni. Kadilnice se pojavljajo od 1. do 4. stoletja (Istenič 2000, 117; Krajšek, Stergar 2008, 254).

Kovinsko gradivo

Fibule

V osrednjem prostoru objekta III so bile odkrite tri brona-ste fibule. Sodiyo k izrazito profiliranemu tipu IV po Almgrenu (1897, 80) oziroma med enodelne močno profilirane fibule. Te fibule imajo veliko število različic z oznakami Almgren 67, 68, 69, 70, 73 in so bile razširjene od začetka 1. do začetka 3. stoletja n. št. (Cunja 2010, 60). Fibule imajo lok v obliki črke S, plastično oblikovan oziroma dvojno profiliran gumb na loku, samostrelno peresovino s šestimi ali več zavoji, trapezasto nogo in profiliran, s trnom zaključen gumb na koncu noge (Istenič 1999, 60; Cunja 2010, 60; Horvat 1982, 47). V času cesarstva so bile pogosto v uporabi in zelo razširjene v severni Italiji in Vzhodnih Alpah ter podonavskih provincah do Črnega morja, ravno tako v deželah Srednjega in Zgornjega Porenja. Na najdišču Augst so fibule poimenovane tipa Riha

2.10 oziroma 3.3 in se pojavljajo v stanovanjsko-obrtniškem predelu, iz česar sklepamo, da jih je nosilo civilno prebivalstvo (Riha 1979, 145).

Med tremi odkritimi sta bili dve enogumbasti (G110, G138) in ena dvogumbasta fibula (G111).

Enogumbasta fibula (G110) ima rahlo navzgor obrnjen zaključni gumb, polno nogo, visoko usločen lok in gumb na loku, ki je izrazit le na zunanji strani loka, na notranji strani se izravna v lok (varianta tipa Almgren 68r). Presek loka za gumbom je trapezast. Peresovina ima osem navojev, tetiva poteka po zunanji strani navojev. Igla je železna in prevlečena z bronom. Takšne fibule najdemo v Emoni (Petru 1972, t. LX, gr. 785), v Neviodunu (Petru P., Petru S. 1978, t. IX, 8, 11 oziroma 12 ter t. X, 11), v Šumenju pri Podturnu (tip Almgren 236n), v Novem mestu na Beletovem vrtu (Knez 1992, t. 5, 5), v Šmartnem pri Cerkljah (Tomažinčič, Josipovič 2020, sl. 8), v Gradišču nad Knežakom (Laharnar, Ložič, Miškec 2020, sl. 2, 6, tip Almgren 67).

Pri enogumbasti fibuli (G138) je lok fibule pred gumbom na loku trapezasto razkovan. Te fibule lahko primerjamo z eno- in dvodelnimi fibulami tipa Jobst 4F (Gugl 2008, 33–41), ki so v našem prostoru zelo redke. Lok fibule za gumbom bi lahko pripisali močno profilirani fibuli Almgren 68, pri katerih ima lok fibule ščitast presek. V profilu je močno izražen držalec navojev, tako imenovan volčji zob. Pri vseh treh fibulah je noga polna, brez izdelanih ali nakazanih punciranj ali predrtin.

Dvogumbasta fibula (G111) ima skoraj horizontalno ležeč gumb na nogi in iztegnjen lok polkrožnega preseka, ki se za drugim gumbom ščitasto zaključuje. Gumba z notranje strani nista reliefno izoblikovana. Peresovina ima osem navojev. Igla je železna in prevlečena z bronom. Takšne fibule so bile odkrite v Neviodunu in v Novem mestu na Beletovem vrtu (Petru P., Petru S. 1978, t. IX, 20; Knez 1992, t. 10, 5, t.18, 7, 8). Časovno so opredeljene na 1. in 2. stoletje n. št. in po Garbschu pripada ženski noši (Garbsch 1965, 199).

Steklo

Med steklenim gradivom z najdišča Zagorica so se ohranili le posamezni drobcji modrikasto zelenih ostenj, zato oblike posode ni bilo mogoče določiti.

Zaključimo lahko, da je keramično in kovinsko gradivo časovno enotno in sodi v čas od sredine 1. do začetka 3. stoletja n. št.

Interpretacija naselbinske in grobne arhitekture

III. fazo poselitve prostora predstavlja več pravokotnih objektov, podobnega načina gradnje in velikosti. V sklopu

objektov Zagorica I (sektor 1a, 1b in 6), na severni strani avtocestnega odseka, lahko na podlagi odkritih kamnitih temeljev objekta I ter številnih jam različnih oblik, velikosti in namembnosti in posledično njihovih rekonstruiranih tlorisov sklepamo, da gre pri objektu I za stanovanjski objekt. Pri preostalem delu raziskanega območja pa za objektu I pripadajoče gospodarsko območje, ki sodi k večjem razloženem podeželskem naselju iz 1.–2. stoletja n. št.

Na južni strani avtocestnega odseka Zagorica II (sektor 2) so bili odkriti kamniti temelji še dveh pravokotnih objektov (objekt II in III) ter dveh kvadratnih objektov (mlajša faza objekta III in objekt IV). Objekt II je bil slabše ohranjen, vendar podobno zasnovan kot objekt I, zato je bil opredeljen kot stanovanjski objekt. Podobnih dimenzij je bil tudi objekt III v svoji 1. fazi, le boljše ohranjen. Na ruševinah slednjega je bil v 2. fazi postavljen manjši dvoprostorni objekt. Večji prostor je meril 10 × 10 m, manjši pa 5 × 4 m. Namembnost objekta III v 2. fazi ni popolnoma jasna. Možno bi bilo, da je bil po prenovi prav tako namenjen bivanju, lahko pa bi njegove ostaline zaradi kvadratne oblike, tlakovanih predelov na zahodni in vzhodni strani ter vsebnosti večje količine pivskega in servisnega posodja, ostankov noše ter ostankov psa in konja, predvsem pa izjemno visokega deleža izoliranih zob in odlomkov lobanje s čeljustnicama pri vseh zastopanih živalskih vrstah, interpretirali tudi drugače – morda kot sled svojevrstnih obrednih aktivnosti ali enostavno kot uničeno grobno parcelo. Ne glede na interpretacijo funkcionalnosti mlajšega objekta lahko na podlagi najdb zaključimo le, da je bil v uporabi med 1. in 3. stoletjem.

Vzhodno od objekta III je bil odkrit kvadraten objekt IV. Meril je 11 × 11 m. Slednjega zaradi oblike, dveh zidcev znotraj objekta ter štirih koncentracij kamenja, pomešanega z malto, ne moremo šteti k stanovanjskim objektom. Predpostavljamo, da gre za grobno parcelo, čeprav grobovi niso bili odkriti²⁵ oziroma bi morda ostanke lahko predstavljala jama, ki je poleg maltnega polnila vsebovala še zemljo z drobci oglja ali/in jama SE 1332/SE 1337, v kateri se je nahajala plast oglja in prežgane gline, vendar kosti v obeh primerih niso bile odkrite. Odkrito gradivo objekt IV prav tako časovno zamejuje od prve polovice 1. do začetka 3. stoletja n. št.

Severovzhodno od objekta III je bilo odkrito še naselbini pripadajoče grobišče, ki so ga sestavljali kamnita okrogla družinska grobnica, dva pravokotna s kamni obdana grobova, štirje plani žgani ter en žarni grob. Pomenljiva je sama lega grobišča, ki se nahaja tik ob stanovanjskih objektih.

25 Glede na to, da intaktna hodna površina ni bila odkrita, je možno, da so vkopi za grobove obstajali na višjem nivoju in da so bili tekom časa z oranjem uničeni.

Okrogla kamnita grobnica v Zagorici je z velikostjo in načinom gradnje izstopala od doslej znanih okroglih grobnic na dolenskem prostoru. Običajne kupolaste grobnice, na primer iz Drage pri Novem mestu (grob 20, 7, 10), so imele zunanji premer velik okrog 2,6 m. Bile so zgrajene iz klanega kamenja, vezanega z rumeno apneno malto. Na južni strani so imele jaškast vhod, zaprt s kamnito ploščo, nasproti njega pa poličko za pridatke. Namenjene so bile večkratnim žarnim pokopom v hišastih žarah ali lončenih posodah (Križ 2003, 22). Takšne grobnice sodijo v 9. skupino po Knezu in se na Dolenskem pojavljajo izjemoma (1,5 %). Odkrite so bile v Globodolu, Mrzlavi vasi, Ribnici, Velikem Kamnu (Škaler 1966, 209) ter v že omenjeni Dragi pri Beli Cerkvi (Križ 2003).

Zunanji premer kupolaste grobnice, odkrite v Zagorici, je bil nekoliko večji. Meril je 3,1 m, notranji pa 1,90 m. Grobnica je bila kakovostno grajena iz klanega kamenja. Stene, tla notranjosti, nišo in poličko je obdajal apnen maltni estrih. Na tleh je bil talni estrih debelejši ter izredno kompakten. Njegova površina je bila še ob odkritju sijoča. Grobnica v Zagorici je imela veliko nadzemno zidano kupolo. Kot trdi Petru, je šlo pri kupolastih grobnicah za »posnemanje pokopov v gomilah, kar potrjuje reminiscenčne podlage funernih običajev prejšnjih obdobij tudi v rimskem času« (Petru 1963/1964, 277). Skorajda identična grobnica kot v Zagorici je bila odkrita v Šmarju-Sapu (Stergar 2017).

Glede na radiokarbonsko datacijo: LTL18332A 1982 ± 45 BP (VZ 1013 oziroma SE 1107), kar ob standardni deviaciji 1σ (68,2% verjetnost) pomeni razpon 59–143 AD, ob 2σ (95,4% verjetnost) pa med 23–234 AD (sl. 144, 146), Hadrijanov novec (G137; PN 1046) ter enogumbasto bronasto fibulo Almgren 68 (G138; PN 1049), lahko pokop znotraj grobnice 1 oziroma žganinsko plast (SE 1129) okvirno datiramo v prvo polovico 2. stoletja.

Preostali grobovi iz Zagorice ne odstopajo od grobov, ki so sicer razširjeni na dolenskem podeželju, torej od preprosto vkopanih žganih grobov, grobov v žarah, grobov, zidanih iz kamnitih lomljencev, in grobov, obloženih z lomljenimi kamnitimi ploščami (Šribar 1958/1959, 111; Knez 1964/1965, 145), ki jih T. Knez imenuje »latobiški grob« in je znak avtohtone tradicije (Knez 1992, 85).

Zagoriška naselbina je sodila upravno pod ager mesta Municipium Flavium Latobitorum Neviodunum, ki je segal od Višnje Gore na zahodu do Save in Bele krajine na jugu ter je predstavljal del rimske province Panonije. Ozemlje je etnično pripadalo keltskemu plemenu Latobikov, ki je ravno v drugi polovici 1. stoletja, doživljalo upravno preureditev iz peregri-nega v mestno skupnost s sedežem na Drnovem (Lovenjak

2003, 93–106). Naselbina je bila verjetno ob koncu 2. ali v začetku 3. stoletja opuščena. Plast žganine, ki bi potrjevala nasilno zavzetje naselbine, ni bila odkrita. Na njen konec so lahko vplivale gospodarsko-politične situacije ali pa neugodni življenjski pogoji (morda hidrološke in klimatske razmere (poplave), ki so ustvarjale neprimerno okolje za nadaljnji razvoj in življenje naselbine). Kljub vsemu pa možna opustitev naselbine po markomanskih vojnah ni izključena.

Hipotetično je možno, da je naselbina, ki so jo predstavljali trije večji bivalni pravokotni objekti s pripadajočim grobiščem, nastala v drugi polovici 1. stoletja. Živela je dobro stoletja, nakar je bila uničena. Na njenih ruševinah sta v 2. fazi nastala dva manjša kvadratna objekta, katerih namembnost ni jasna.

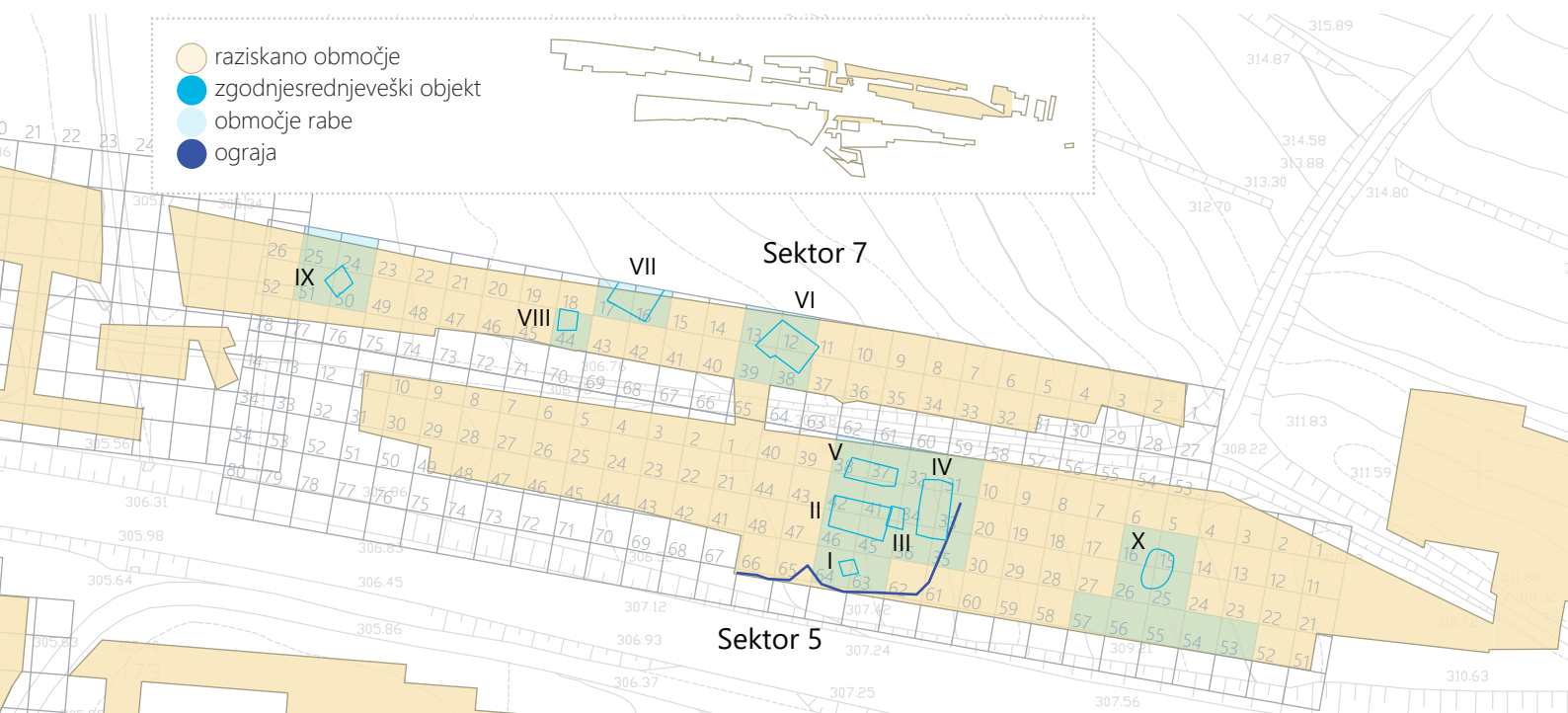
5.4.4 Faza IV: zgodnesrednjeveško obdobje

Nataša Magajne

Četrto fazo uporabe prostora datiramo v čas zgodnjega srednjega veka (sl. 103). O njej pričajo številne jame različnih velikosti, oblik in namembnosti. Največjo pojavnost oziroma koncentracijo je bilo mogoče zaznati na območju Zagorice I, v sektorjih 5, 7 in 8. Nekatere med njimi smo lahko s pomočjo vnaprej pripravljenih kriterijev povezali v tlorisne zasnove stavb. Na ta način so bile stojke v vseh

treh sektorjih povezane v 13 domnevnih objektov. Posamezne ostaline, npr. ognjišče 6, ki je bilo sestavljeno iz sedmih jam, povezanih med seboj (SE 1013, SE 1032/1033, SE 1049, SE 1051, SE 1053, SE 1055, SE 1143), pa so bile odkrite na območju Zagorice II. Med slednjimi sta izstopali dve – prva jama (SE 1032/1033) velikosti 1,30 × 1,0 m in globine 25 cm je vsebovala zemljeno polnilo z ogljem in ostanki prežgane gline. Radiokarbonska datacija:²⁶ LTL18330A 1264 ± 45 BP, kar ob standardni deviaciji 1σ (68,2% verjetnost) pomeni razpon 672–775 AD, ob 2σ (95,4% verjetnost) pa med 664–780 AD (sl. 144–145). Druga jama (SE 1052/1053) je vsebovala večjo količino oglja. V neposredni bližini pa je bila še jama (SE 1014/1031), velikosti 1,6 × 1,1 m in globine 16 cm, ki je vsebovala keramiko, kosti in 4 kamne.

Nekaterim jamam v sektorju 5 in 7 ni bilo mogoče pripisati faze, saj niso vsebovale gradiva, prav tako jih nismo mogli povezati v objekte, in sicer SE 5009/5010, SE 5011/5012, SE 5024/5025, SE 5034/5035, SE 5038/5039, SE 5046/5047, SE 5057/5058, SE 5071/5072, SE 5073/5074, SE 5079/5080, SE 5083/5084, SE 5091/5092, SE 5095/5096, SE 5097/5098, SE 5101/5102, SE 5103/5104, SE 5105/5106, SE 5113/5114, SE 5115–SE 5118, SE 5122/5123, SE 5124/5125, SE 5127/5128, SE 5130/5131, SE 5134/5135, SE 5136/5137, SE 5140/5141, SE 5145/5146, SE 5147/5148, SE 5149/5150, SE 5152/5153, SE 5158–5166, SE 5172/5173, SE 5174/5175, SE 5178/5179, SE 5182/5183, SE 5184/5185, SE 5187/5188, SE 5189/5190,

103 Razprostranjenost zgodnesrednjeveške poselitve, IV. faza. Merilo 1 : 1000.

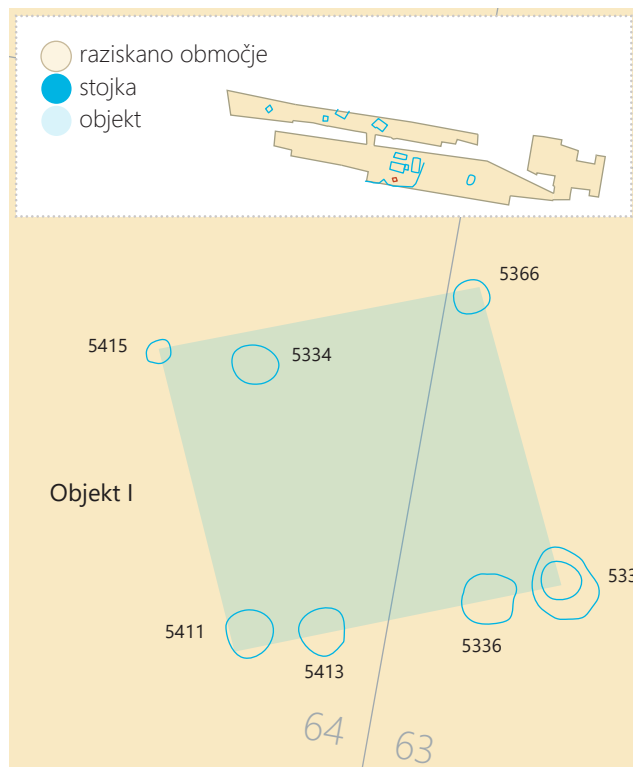
26 VZ 1002.

SE 5198/5199, SE 5200/5201, SE 5204/5205, SE 5207–SE 5216, SE 5219–SE 5226, SE 5228–SE 5269, SE 5272–SE 5281, SE 5283/5284, SE 5287/5288, SE 5289/5290, SE 5292–SE 5305, SE 5310–SE 5317, SE 5320/5321, SE 5322/5323, SE 5330/5331, SE 5341/5342, SE 5343/5344, SE 5362/5363, SE 5364/5365, SE 5369–SE 5378, SE 5379/5383, SE 5384/5385, SE 5388–SE 5397, 5403/5404, SE 5405/5406, SE 5407/5408, SE 5409/5410, SE 5417–SE 5457, SE 5500/5501, SE 5503, SE 7004–SE 7015, SE 7020/7021, SE 7024/7025, SE 7028/7029, SE 7032/7033, 7034/7035, SE 7042/7043, SE 7044/7045, SE 7052/7053, SE 7058/7059, SE 7062/7063, SE 7078/7079, SE 7080/7081, SE 7082/7083, SE 7088/7089, SE 7090/7091, SE 7092/7093, SE 7094/7101, SE 7098/7099, 7102/7103, SE 7104/7105, SE 7112/7113, SE 7114/7115, SE 7120/7121, SE 7122/7123, SE 7124/7125, SE 7126, SE 7128/7129, SE 7130/7131, SE 7134/7135, SE 7148, SE 7149/7151, SE 7152–SE 7178.

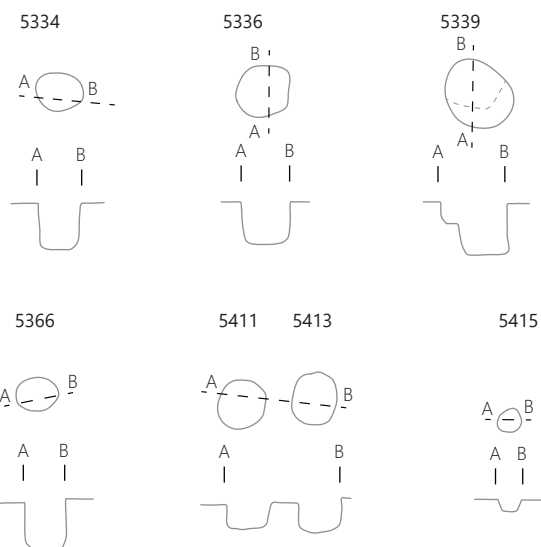
Sektor 5

Objekt I

V kv. 63 in 64 je bila odkrita skupina jam za stojke, ki bi lahko orisale kvadraten tloris objekta I (sl. 104–105). Sestavljala ga je skupina sedmih jam za navpične nosilce (SE 5415, SE 5413, SE 5411, SE 5334 in SE 5336), ki so se ohranile v dveh vrstah. Objekt je bil orientiran severozahod–jugovzhod, dolg 2,1 m in širok 2,25 m.

104 Tloris objekta I. Merilo 1 : 50.

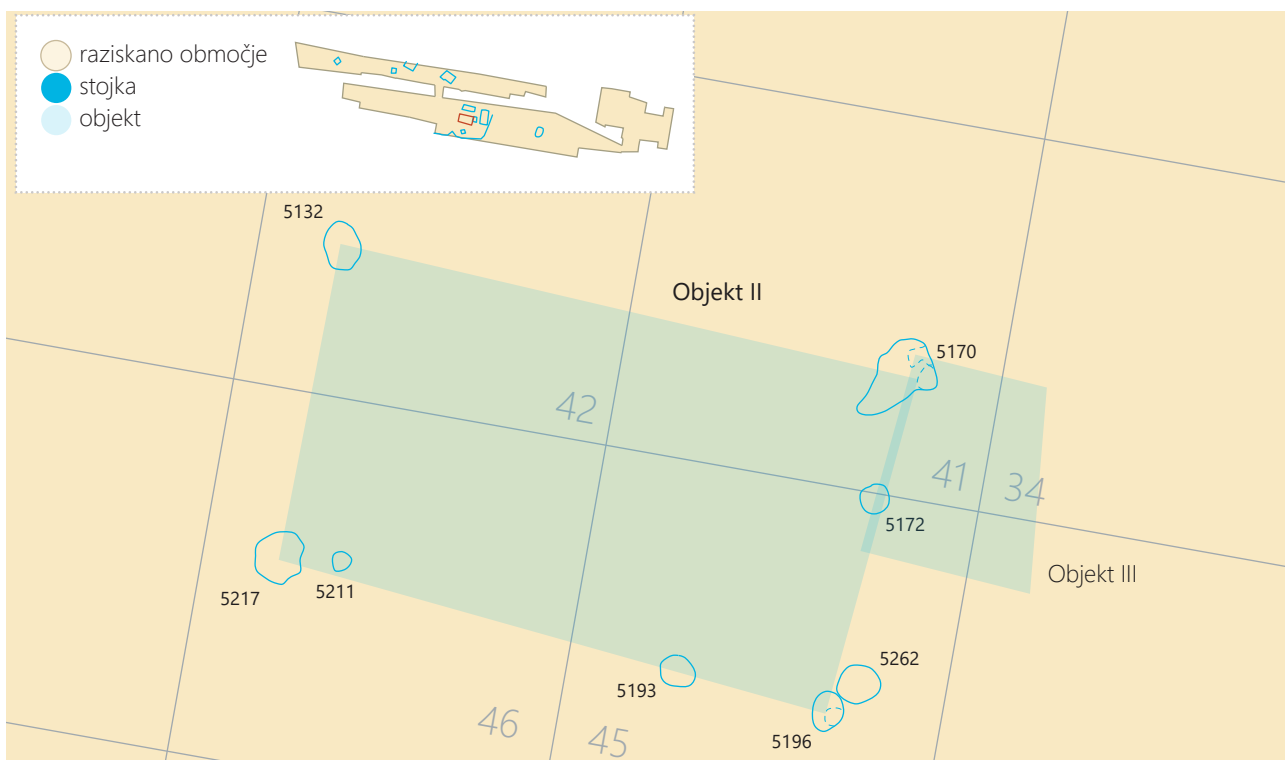
105 Tlorisi in preseki jam za stojke objekta I. Merilo 1 : 50.

Jame za stojke, vkopane v plast SE 5353/5368, so imele nepravilno (dolžine od 16 cm do 31,5 cm) oziroma ovalno obliko (dolžine 24 cm). Stene so bile navpične oziroma stopničaste, dno ravno do konkavno. Polnila so vsebovala drobce oglja in lepa ali manjše kamne, ki so bili lahko tudi na vrhu. Vkopane so bile od 8,1 cm do 35 cm globoko.

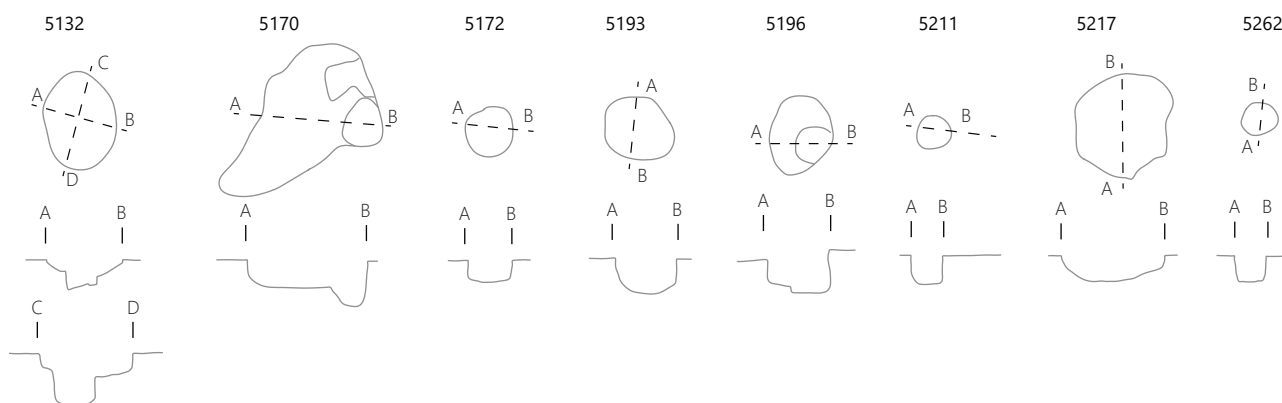
Objekt II

V kv. 41, 42 in 45, 46 je bila odkrita skupina jam za stojke, ki bi lahko orisale pravokoten tloris objekta II (sl. 106–107). Sestavljala ga je skupina sedmih jam za navpične nosilce (SE 5132, SE 5170, SE 5196 (G238), SE 5193, SE 5217 (G240), SE 5262 (G241), SE 5172 (G236), ki so se ohranile v dveh vrstah. Daljše stranice objekta so bile usmerjene severovzhod–jugovzhod. Objekt je bil dolg 7,75 m in širok 4,75 m. Jame za stojke, vkopane v plast SE 5089, so bile nepravilne oblike (dolžine od 37 cm do 53 cm), stene so navpične ali stopničaste, dno ravno do konkavno. Polnila z drobcami oglja in lepa so vsebovala tudi podporno kamenje. Vkopane so bile do 28, 5 cm globoko. Znotraj objekta sta polnili jame SE 5182 (G237) in SE 5211 (G239) vsebovali odlomka lončenine.

Na prostoru objekta oziroma ob njem je bila v od jame SE 5170 odkrita plast oglja in žganine SE 5206.

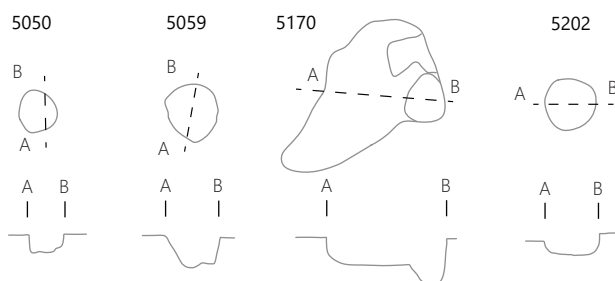
106 Tloris objekta II. Merilo 1 : 100.

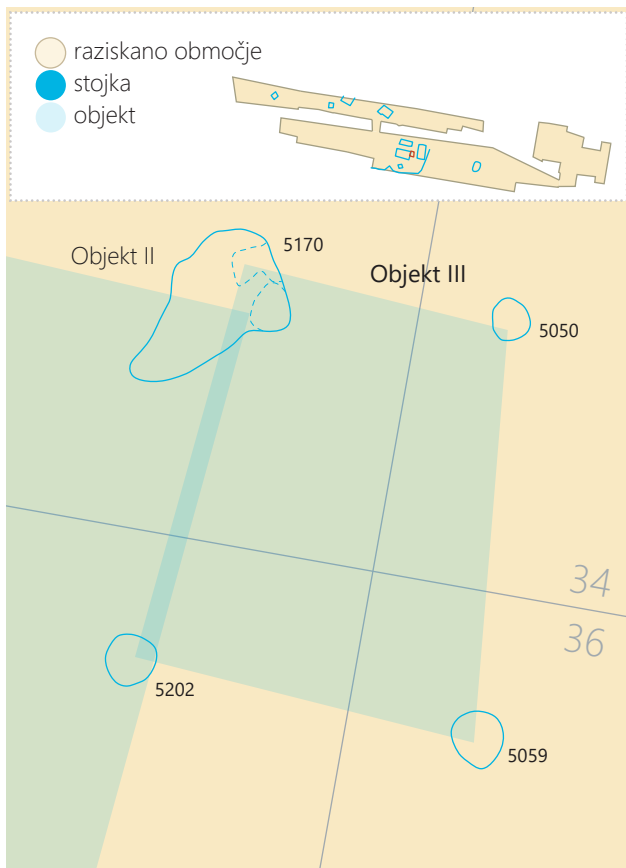
107 Tlorisi in preseki jam za stojke in jam objekta II. Merilo 1 : 50.

Objekt III

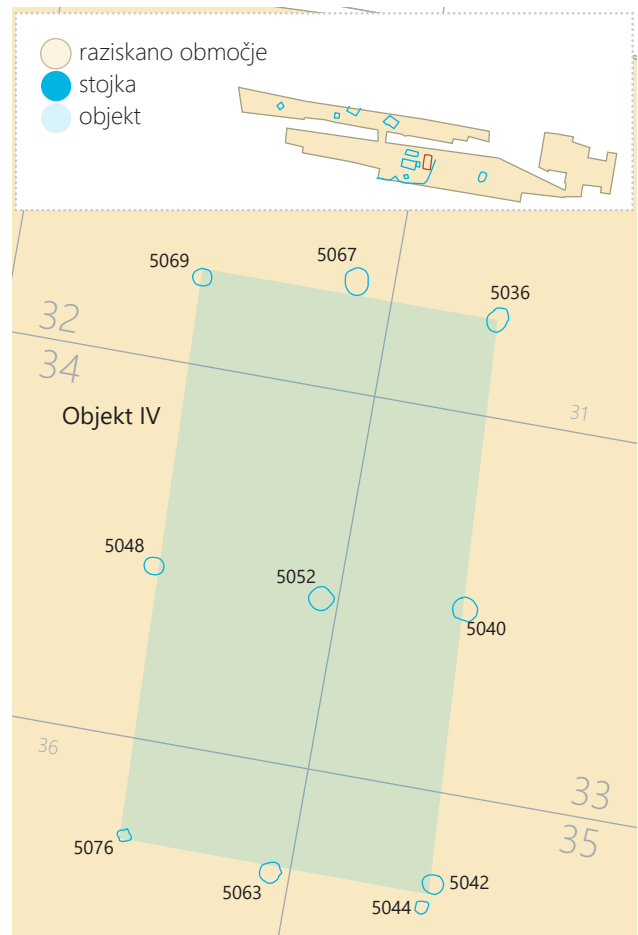
V kv. 34, 36, 41 in 45 so bile odkrite jame za stojke, ki bi lahko orisale kvadraten tloris objekta III (sl. 108–109). Sestavljale so ga štiri jame za navpične nosilce (SE 5050, SE 5059, SE 5170 in SE 5202 (G242, G243)), ki so se ohranile v dveh vrstah. Objekt je bil usmerjen severovzhod–jugozahod, dolg 2,25 m in širok ok. 2 m. Jame za stojke so bile vkopane v plast SE 5078 oziroma so se ohranile samo kot negativ v geološki podlagi. Jame so bile nepravilne oblike (dolžine od 25 cm do 34 cm) in ovalne oblike (premer 34 cm), stene so bile poševne, dno ravno do konkavno. V polnilu so bili drobcji oglja in lepa. V stojki SE 5087, ki je dokumentirana v neposredni bližini objekta III, je bil v polnilu najden odlomek (G244).

108 Tlorisi in preseki jam za stojke in jam, ki so sodili k objektu III. Merilo 1 : 50.

109 Tloris objekta III. Merilo 1 : 50.

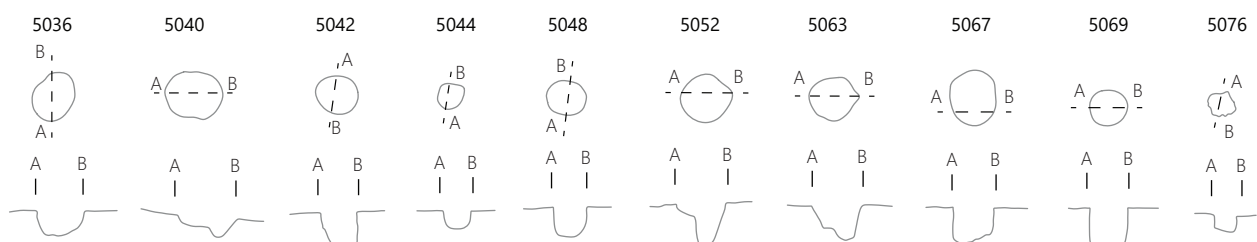
110 Tloris objekta IV. Merilo 1 : 100.

Objekt IV

V kv. 31 do 36 se je nahajala skupina jam za stojke, ki bi lahko orisale pravokoten tloris objekta IV (sl. 110–111). Sestavljalo ga je devet jam za navpične nosilce (5050, SE 5069, SE 5067, SE 5042, SE 5044, SE 5048, SE 5036, SE 5040, SE 5063), ki so se ohranile v treh vzporednih vrstah. Vrste so med seboj bile oddaljene 2 m in usmerjene severovzhod–jugozahod. Objekt je bil dolg 7,9 m in širok 4,2 m. V sredini objekta je stojka (SE 5050) podpirala sleme v strešni konstrukciji. Jame za stojke, ki so se ohranile v geološki podlagi SE 5028 in plasti SE 5090, so bile nepravilne oblike (dolžina od 17 cm do 39 cm) oziroma okrogle oblike (premer od 23 do 30 cm), stene so bile navpične ali stopničaste z ravnim do konkavnim dnom.

Objekt V

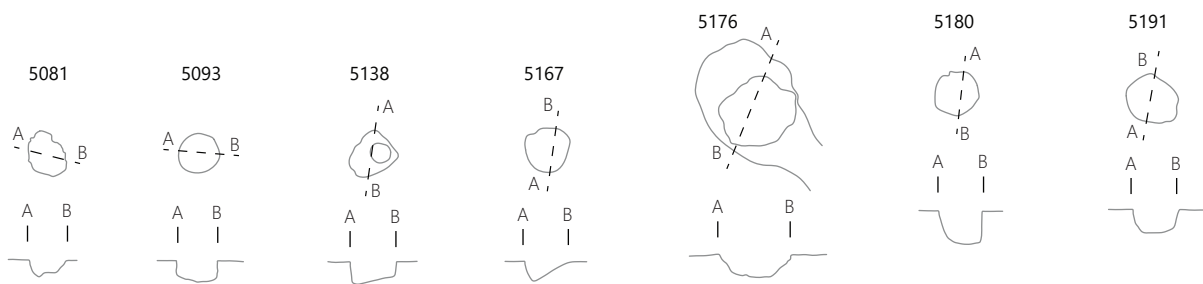
V kv. 37, 38 in 41–42 se je nahajala skupina jam za stojke, ki bi lahko orisale tloris objekta V (sl. 112–113). Sestavljalo ga je pet jam za navpične nosilce (SE 5081, SE 5093 (G245), SE 5167, SE 5176, SE 5191), ohranjene so bile v dveh vzporednih vrstah. Vrsti sta bili usmerjeni severovzhod–jugozahod. Objekt je bil dolg 7 m in širok cca. 3 m. V sredini objekta sta bili stojki (SE 5138, SE 5180) (G246), ki sta podpirali sleme v strešni konstrukciji. Jame za stojke, vkopane v plast SE 5089, so bile nepravilne oblike (dolžina od 26 cm do 33 cm), stene so bile navpične ali poševne z ravnim do konkavnim dnom.

111 Tloris in preseki jam za stojke in jam, ki so sodili k objektu IV. Merilo 1 : 50.

112 Tloris objekta V. Merilo 1 : 50.

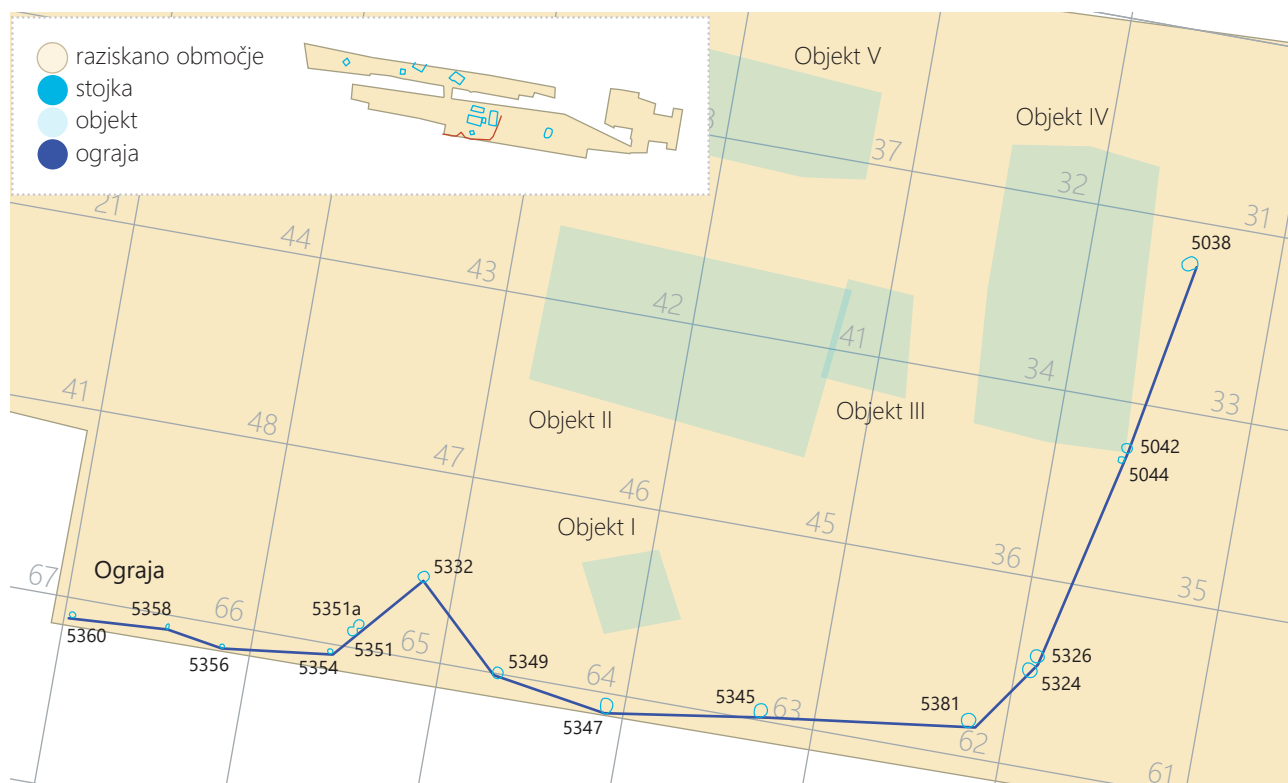

113 Tlorisi in preseki jam za stojke, ki so sodili k objektu V. Merilo 1 : 50.

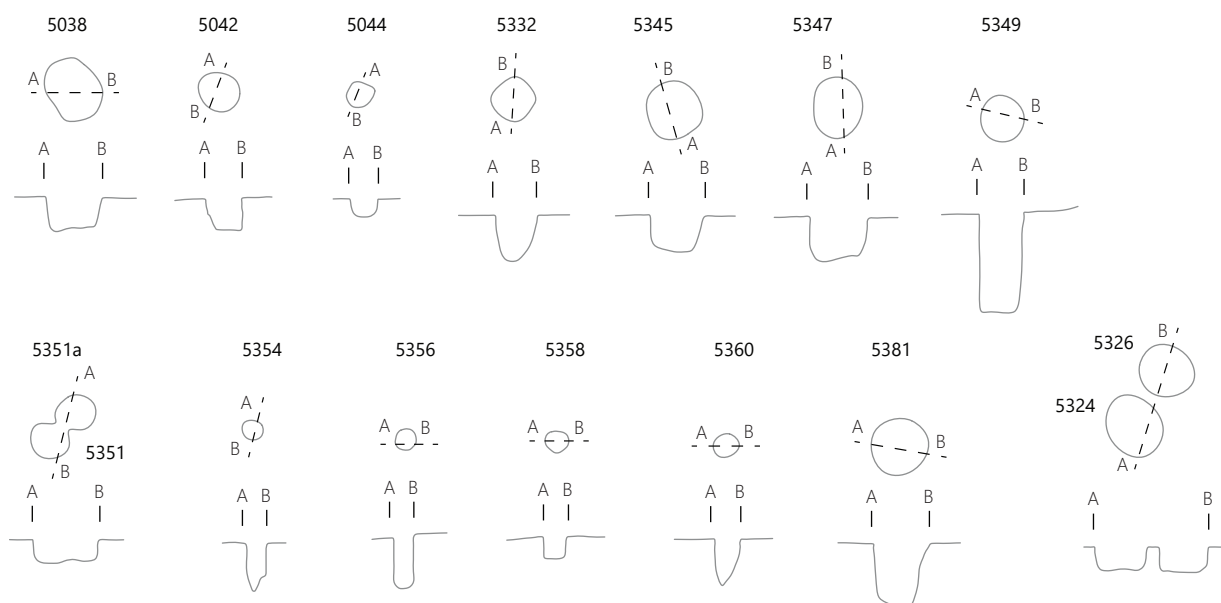
Ograja

V kv. 33, 35, 61, 62–68 se je nahajala skupina jam za kole in stojke, ki bi lahko orisale ograjo (sl. 114–115). Sestavljajo jo je dvanajst jam za kole (SE 5381, SE 5358, SE 5356, SE 5351, SE 5351a, SE 5349, SE 5326, SE 5324, SE 5332, SE 5347, SE 5345) (G174). Ohranjene so bile v polkrožni liniji v dolžini 40 m, usmerjeni vzhod–zahod in severovzhod–jugovzhod.

Jame za kole vkopane v plast 5353/5368 so bile nepravilne (v dolžini od 16 cm do 42 cm) oziroma ovalne (premer od 14 do 38 cm) oblike, stene so bile navpične ali poševne, dno ravno do konkavno in v obliki črke V. Polnila so vsebovala drobce oglja in lepa. Jami v bližini bi lahko spadali k ograji SE 5328 (G175) in SE 5398 (G176–G180).

114 Tloris ograje. Merilo 1 : 200.

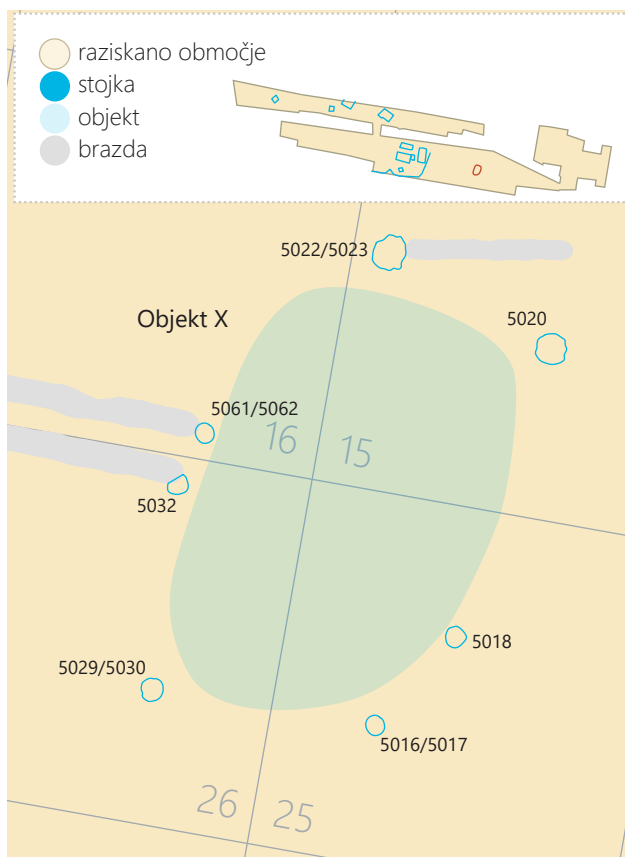

115 Tlorisi in preseki jam za stojke in kole, ki so sodili k ograji. Merilo 1 : 50.

Objekt X

V kv. 15–16 in 25–29 je skupina stojk izrisovala zaključeno celoto objekta X (sl. 116–117). Na tem delu sektorja 5 so v jalovini poleg prerezanih spodnjih delov jam bila ohranjena dna brazd (SE 5031) in tanki sledovi plasti, ki so se na nekaterih mestih raztezali med jamami. Vsekakor so bile brazde povsod zarezane v polnila jam.

Objekt je sestavljalo sedem jam za navpične nosilce (SE 5016, SE 5018, SE 5020, SE 5063, SE 5022, SE 5029, SE 5032), ohranjenih v dveh vzporednih vrstah, ki so bile usmerjene severovzhod–jugozahod. Objekt je bil dolg 6,5 m in širok 4 m. Jame za stojke nepravilne oblike (dolžina od 25,5 cm do 47 cm) so bile ohranjene v geološki plasti SE 5028, stene so bile navpične oziroma poševne, dno neravno. Polnila so vsebovala oglje in lep.

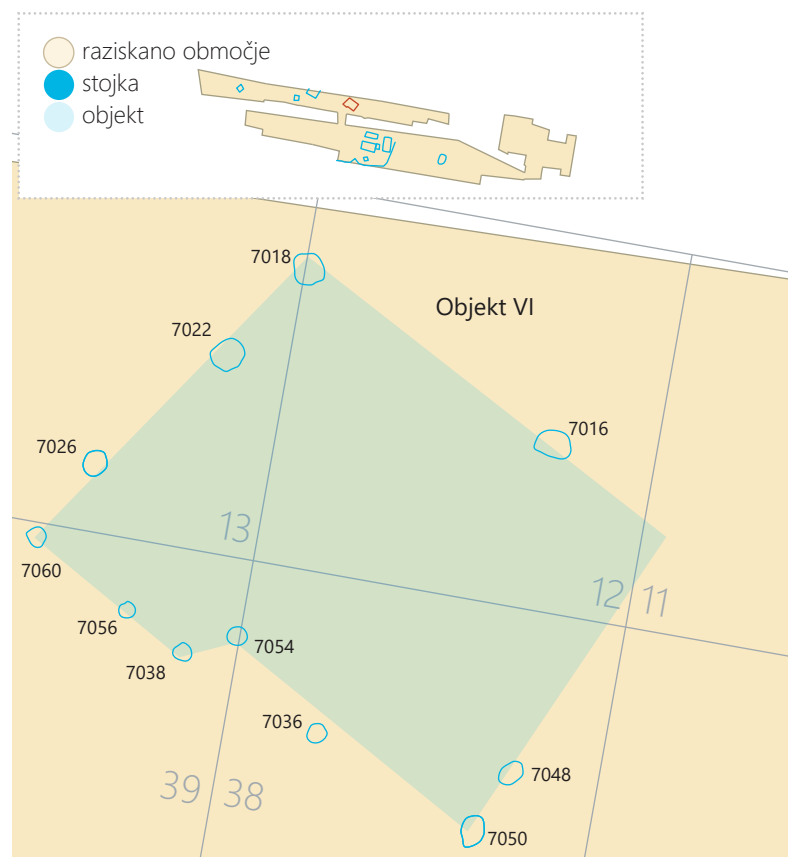
116 Tloris objekta X. Merilo 1 : 100.

Sektor 7

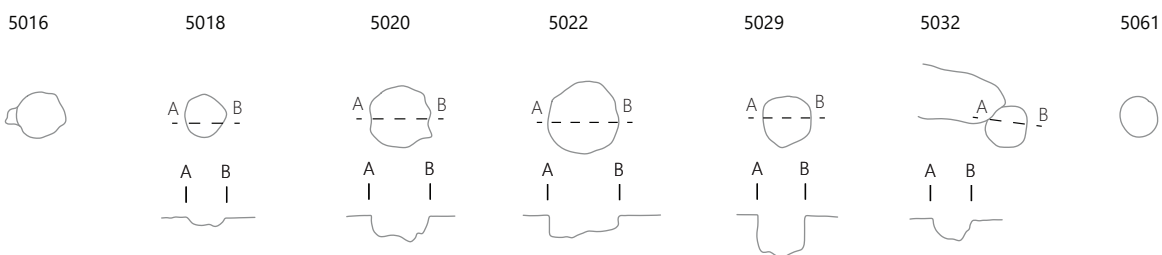
Vse jame v sektorju 7, ki določajo tlorise objektov, so zaradi manjkajočih opisov in prerezov ter opisov njihovih polnil v dokumentaciji označene kot stojke. Na podlagi fotoksc vkopov, ki so bile na voljo in obrisov tlorisov, ki jih zarisujejo, so bili prepoznani domnevni tlorisi v nadaljevanju opisanih objektov.

Objekt VI

V kv. 38, 39, 12, in 13 se je nahajala skupina stojk, ki bi lahko orisale pravokoten tloris objekta VI (sl. 118). Sestavljalo ga je osem jam za navpične nosilce (SE 7016, SE 7018, SE 7022, SE 7026, SE 7036, SE 7048, SE 7050, SE 7054), ohranjenih v dveh vrstah. Vkopane so bile v SE 7030. Objekt je bil dolg 6,5 m in širok 5,3 m ter orientiran v smeri severovzhod–jugozahod. Stojke so bile nepravilne oblike (dolžine od 21 cm

118 Tloris objekta VI. Merilo 1 : 100.

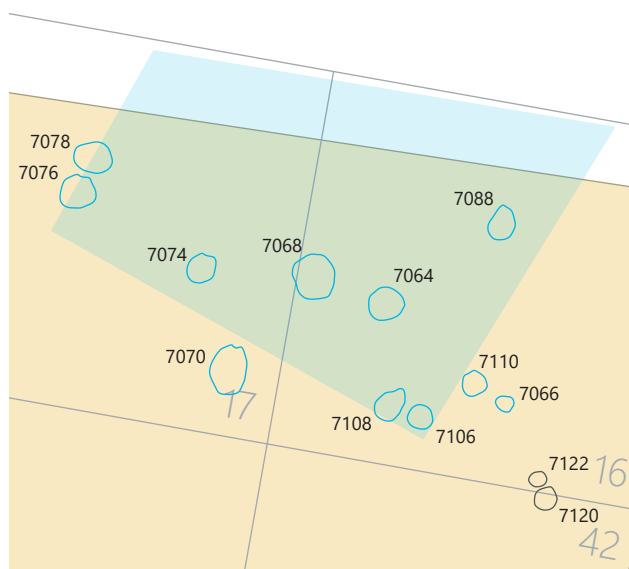
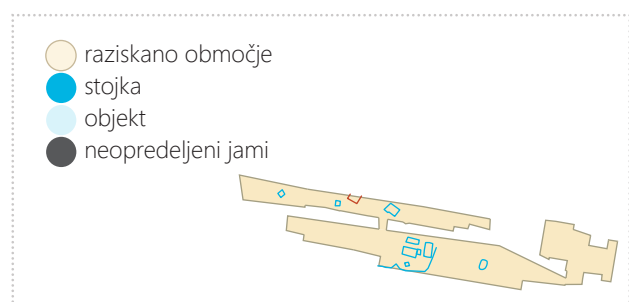

117 Tlorisi in preseki jam za stojke, ki so sodile k objektu X. Merilo 1 : 50.

do 45 cm). Tri stojke (SE 7056, SE 7038, SE 7060), ki so ležale v okolici, bi lahko pripadale objektu.

Objekt VII

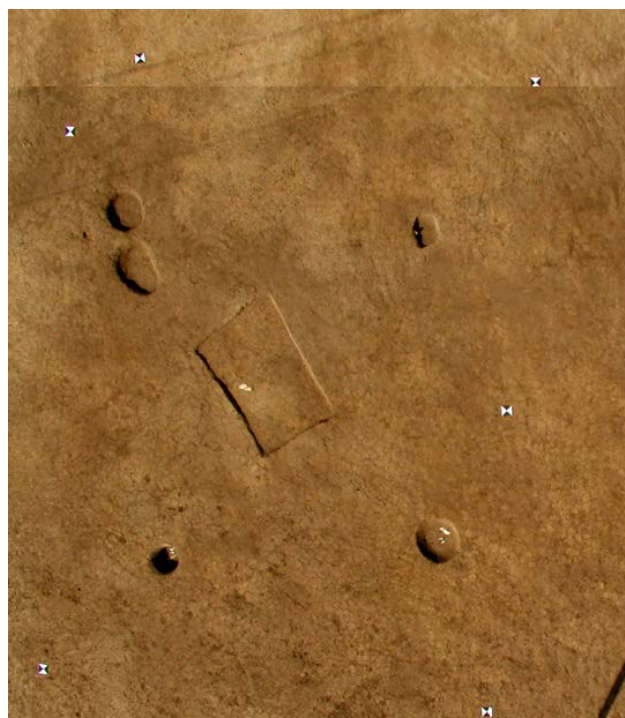
V kv. 16 in 17 se je nahajala skupina stojk, ki bi lahko orisale del tlorisa objekta VII, ki sega izven izkopavalnega polja (sl. 119). Vidni del objekta je sestavljalo osem jam za navpične nosilce (SE 7078, SE 7076, SE 7074, SE 7066, SE 7070, SE 7108, SE 7106, SE 7110), ohranjene v eni vrsti in vkopane v SE 7031. Objekt je bil neznane dolžine in širok 5,5 m. Vidna stranica objekta je bila usmerjena severovzhod–jugozahod. Stojke so bile nepravilne oblike (dolžina od 24 do 64 cm), globoke od 7 cm do 27 cm. Znotraj objekta so se nahajale jame SE 7064, SE 7068 (G295) in SE 7088.

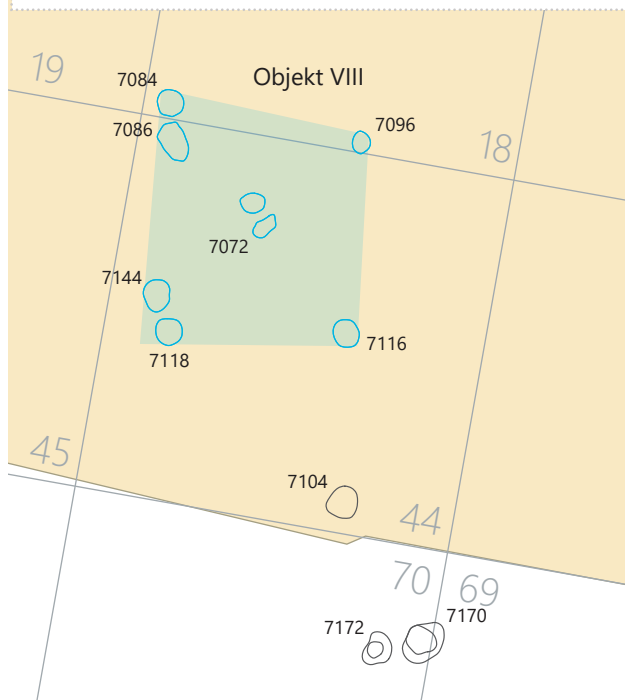
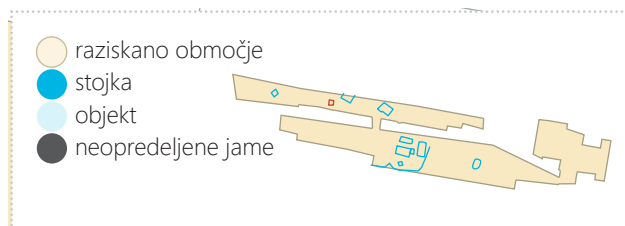
119 Tloris objekta VII. Merilo 1 : 100.

Objekt VIII

V kv. 18 in 44 se je nahajala skupina stojk, ki bi lahko orisale kvadraten tloris objekta VIII (sl. 120–121). Sestavljalo ga je šest jam za navpične nosilce (SE 7084, SE 7086, SE 7096, SE 7116, SE 7118 in SE 7144), vkopanih v plast SE 7031. Objekt je bil dolg 2,75 m, širok 3 m in usmerjen sever–jug. V notranjosti objekta se je nahajala plast lončenine in lepa SE 7072 (G296–G300), v kateri sta bili dve jami. Stojke so bile nepravilne oblike (dolžine od 34 cm do 52 cm) in globoke (od 7 cm do 19 cm).

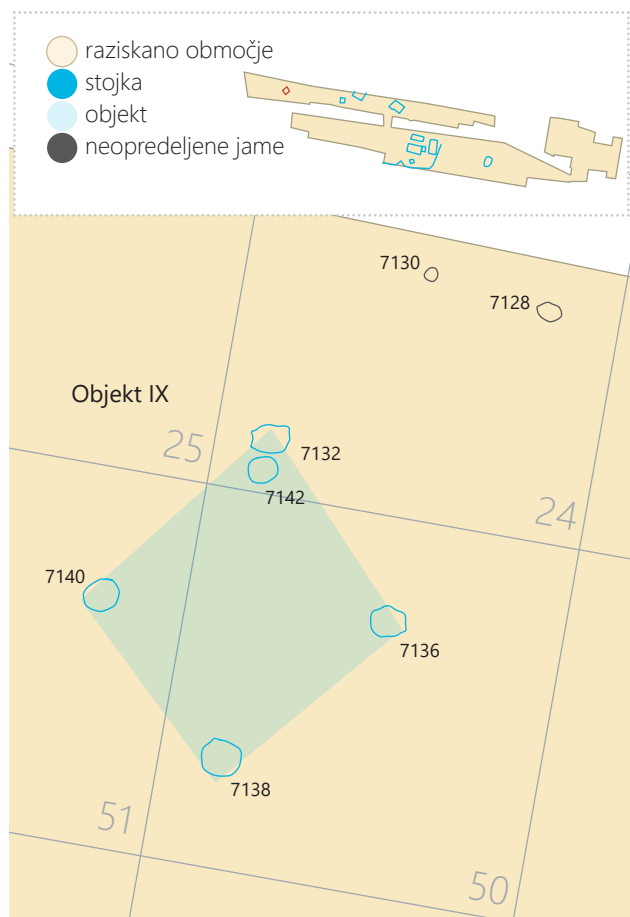
120 Pogled na objekt VIII.

121 Tloris objekta VIII. Merilo 1 : 100.

Objekt IX

V kv. 24, 51 in 50 se je nahajala skupina stojk, ki bi lahko orisale kvadraten tloris objekta IX (sl. 122). Sestavljalo ga je pet jam za navpične nosilce (SE 7140, SE 7138, SE 7136, SE 7142, SE 7132, SE 7130 in SE 7128), ki so bile ohranjene v dveh vrstah in vkopane v SE 7150. Objekt je bil dolg in širok cca. 3 m ter usmerjen severovzhod–jugozahod. Stojke so bile nepravilne oblike (dolžine od 31 cm do 51 cm), globoke (od 10 cm do 16 cm.)

122 Tloris objekta IX. Merilo 1 : 100.

Peč

V kv. 36, 37 in 62, 63 je bila odkrita peč SE 7047, od katere so ohranjeni ožgano dno z robovi in zadnje ogleno polnilo, ki je pomešano s pepelom in zemljo (sl. 123–124). Peč je imela obliko konične jame in je bila brez rešetke. Po ohranjenosti ni mogoče sklepati, ali je imela kupolo ali ne. Vsekakor je bila večkrat uporabljena, kar se vidi na postopnem debeljenju dna kot prepečena glina, ki je v spodnjem delu že začela bledeti.

Peč je bila prazna, v njej je bilo le nekaj odlomkov lončenine (G301–G305). Tudi okolica je bila čista, brez sledov izdelave ali odpada, ožganost pa je bila omejena le na notranjost peči. Ker je bila vkopana v podlago in ni imela nobenih neposrednih znakov povezav z najbližjimi jamami, je bilo težko oceniti, ali spada k objektom v sektorju 5, kjer sta v neposredni bližini ležali plasti SE 5089 in SE 5142, ali pa je bila del prostora, ki je pripadal objektu VI.

123 Peč, pogled od zgoraj.

124 Presek peči.

Sektor 8

Zgodnesrednjeveški ostanki pa so bili odkriti tudi v sektorju 8. Glede na distribucijo stojk oziroma jam za pokončne kole, ki nakazujejo obstoj več objektov, in sicer objekt XI, XII, XIII, bi lahko domnevali dve naselbinski fazi.

Skupno smo v sektorju 8 dokumentirali nekaj čez 80 stojk, pri čemer je pomembno poudariti, da smo kljub odsotnosti vertikalne stratigrafije lahko že glede na temnejšo (temno rjavo) obarvanost in jasnejše konture polnil določili njihovo pripadnost zgodnesrednjeveški fazi. Poleg distribucije je takšna provizorična opredelitev ponujala edino oporo začasno kronološko opredelitev stojk in jam brez kronološko oprijemljivih najdb.

Obrisi stojk so bili praviloma okrogle ali ovalno-okrogle oblike, premeri pa so nihali med 0,2 in 0,4 m s težiščem pri 0,3 m. Prevladovale so take z navpičnimi ali strmimi stenami in ravnim dnom. Ohranjene globine so segale od 0,1 do 0,49 m z opazno tendenco k manjšim globinam v jugozahodnem delu sektorja, kar lahko pripišemo oranju in drugim postdepozicijskim dejavnikom, ki so na nižjem delu terase močnejše poškodovali SE 8003 oziroma prvotno površino, iz katere so bile vkopane stojke. Polnila večine stojk so vsebovala drobce oglja in hišnega lepa, le redka keramiko, v kar nekaj primerih pa tudi manjše kamenje, s katerim so domnevno učvrstili lego lesenih stebrov. Dvojne stojke, pri katerih bi lahko sklepali na okrepljene nosilce, so bile redke. Bolj oprijemljivo predstavo o stenah stavb ponujajo le ostanki lepa z odtisi treh palic. Sodeč po redkosti žebeljev jih pri gradnji niso uporabljali.

Stojke so dopolnjevali še večji okrogli, ovalni ali nepravilno oblikovani vkopi (do 2,5 m), ki so ležali bodisi znotraj črt, ki so omejevali arhitekturo, bodisi zunaj njih. Večinoma so bili plitvi in običajno poleg oglja, kamnov in lepa vsebovali tudi keramiko. Lega stojk nakazuje, da je na zahodnem delu terase stalo več podolgovatih objektov bolj ali manj pravokotne oblike ali pravokotno zalomljenih plotov, z eno stranico dolgo vsaj 10 m in drugo 3 m ali več. Azimut dveh najbolj prepričljivih daljših linij stojk znaša natančno 60 stopinj, kar pomeni, da so bili objekti postavljeni vzporedno in z daljšo osjo v rahlem odklonu od smeri severovzhod–jugozahod, torej optimalno za izkoristek sončnega obsevanja. Da gre najverjetneje za ostanke bivalne arhitekture, kaže tudi dejstvo, da je bila večina zgodnesrednjeveške keramike odkrita na tem delu raziskovanega področja, pa naj bo v polnilih ali izven struktur. Najdbe iz stojk in vkopov vzhodnega dela terase so omejene na lep, drobce oglja in kamenje, keramika pa je redka, kar nakazuje drugačno namembnost tega dela naselbine.

š 125 Pogled na jamo SE 8084.

V polnilu ene po najdbah najbogatejših jam (SE 8084) (sl. 125), ki je ležala v severnem delu sektorja poleg domnevnega objekta XI, smo našli 44 kosov keramike, drobce lepa in oglja. Poleg ostenja posode iz rdečkasto rjavo žgane keramike s primesmi peska, ki nosi okras valovnice, je zanimiv tudi odlomek lonca z izvihanim ustjem in ravnim oziroma sedlastim robom iz trdo žgane, temno rjave keramike s primesmi peska. Vkop je bil hruškaste oblike (daljša os meri 1,3 m) in sestavljen iz okrogle poglobitve skledastega preseka ter plitvejše ovalne jame, ki je bila morda izkopana naknadno, vendar je bila zapolnjena z isto temno rjavo muljasto prstjo kot matični vkop (SE 8085). Pet metrov vzhodneje je bila odkrita lisa polnila (SE 8095) okroglega vkopa s premerom okoli 1,5 m (SE 8094). V skoraj ravnem dnu samega vkopa, ki je razmeroma plitev (do 20 cm), je bila sočasno ali naknadno izkopana stojka, v kateri je bil odkrit manjši pešččenjak. Polnilo je sicer vsebovalo 28 kosov keramike, 5 kosov lepa, nekaj oglja ter 12 grobo zrnatih pešččenjakov rdečkaste ali sive barve in en večji kamen (15 × 10 × 4 cm) iz istega materiala. Severno ob njej je ležal plitev vkop ovalne oblike (SE 8090; dl. 1,12 m) s skoraj povsem ravnim dnom (gl. do 0,1 m), v polnilu katerega (SE 8091) smo prav tako našli več koščkov lepa, oglja, štiri kose keramike in en kamen. V jugozahodnem delu objekta je ležala okrogla stojka (pr. 0,37 m) s poševnimi stenami, ki poševno preidejo v dno. Polnilo (SE 8048) je vsebovalo dva fragmenta keramike in manjše koščke lepa in oglja. Kot je tvorila okrogla stojka (SE 8081) s premerom 0,30 m in ohranjeno globino 0,48 m. V ta kompleks ostankov najverjetneje sodi tudi stojka s premerom 0,26 m (SE 8137), strmimi stenami in ravnim dnom v globini 0,14 m pod površino SE 8003. V polnilu (SE 8138)

smo našli manjše koščke lepa in keramike (5), oglje in manjši apnenčast kamen.

Južno od presledka med obema objektoma je ležala skupina štirih srednje velikih okroglih vkopov s skledastim presekom (SE 8096–SE 8103; pr. 0,40–0,50 m) in enega manjšega (SE 8133–SE 8134). V polnilih dveh večjih so bili poleg drobcov oglja najdeni tudi kosi hišnega lepa (SE 8097/2 kosa; SE 8103/19).

Največja jama zgodnj srednjeveškega horizonta (SE 8020) je ležala zahodno od stene objekta XII. Plitva jama je bila nepravilne ovalne oblike (dolžina daljše osi 3,34 m) in je imela poševne stene in neravno dno (globina 0,1–0,2 m). Polnilo (SE 8021) je vsebovalo sedem fragmentov keramike, kos žindre, drobce oglja in lepa ter 2–5 cm velike kamne, ki pa so za razliko od večine ostalih struktur iz apnenca in ne grobo zrnatega peščenca. Med keramiko izstopa usločeno dno večjega lonca iz trdo žgane keramike s primesmi drobnega peska. Ena večjih stojk (SE 8014) v zahodni fronti objekta II je imela premer okoli 0,4 m in je bila globoka 0,2 m. V muljastem polnilu temno rjave barve smo našli 4 fragmente keramike (SE 8015). Jugozahodni kot objekta je tvorila stojka nepravilne okrogle oblike (SE 8108) s premerom 0,36 m, poševnimi stenami in plitvim dnom (gl. 0,08 m).

Glede na lego se je na ta objekt navezovala tudi stojka okroglo-ovalne oblike (SE 8004) s premerom 0,25 m, navpičnimi stenami in ravnim dnom, ki je vsebovala sivorjavo prst, v kateri smo našli pet fragmentov keramike, 4 manjše kamne, drobce lepa in oglja (SE 8005). Ohranjena globina vkopa je bila 0,15 m. Le 0,16 m stran je ležala stojka (SE 8006) podobnih dimenzij in s polnilom enake barve, ki je vsebovalo le manjše koščke oglja in lepa.

Znotraj linij stojk, ki so obdajale domnevni objekt XIII, je na severnem delu ležal vkop nepravilne ovalne oblike z 0,79 m dolgo osjo (SE 8114). Približno v sredini ravnega dna jame s poševnimi stenami je bil ostanek okrogle stojke oziroma negativ izvlečenega stebra (SE 8129) s premerom 0,27 m. V temno rjavi muljasti prsti (SE 8130), ki je zapolnila negativ, smo po vsej globini našli 16 manjših apnenčastih kamnov, manjše koščke lepa in oglja ter fragment nizkega lonca z izvihanim ustjem iz trdo žgane, temno rjave keramike s primesmi drobnega peska. Ohranjena globina negativa z ravnim dnom je znašala 0,28 m. Jama in stojka sta verjetno sočasni, pri čemer je dno negativa segalo še okoli 10 cm pod dno jame. Po tem, ko so vstavili steber, so jamo (SE 8114) zapolnili s temno rjavo prstjo (SE 8115), v kateri smo našli drobce lepa in oglja ter tri manjše kose keramike.

Zahodno fronto domnevnega objekta je tvorila tudi okrogla stojka (SE 8043) s premerom 0,33 m, strmimi

stenami in ravnim dnom 0,24 m pod površino SE 8003. Polnilo (SE 8044) je vsebovalo tudi 8 kamnov grobo zrnatega peščenjaka (pr. 0,03–0,1 m) in tri apnenčaste kamne (pr. 0,03 m) ter manjše koščke lepa in oglja. Na vzhodnem delu objekta je bila zanimiva stojka s premerom 0,3 m (SE 8163), v kateri smo našli 19 manjših sivih peščenjakov in dva rdeča (SE 8164). Koščke lepa in oglja ter več peščenjakov je vsebovalo tudi polnilo zahodno ležeče stojke (SE 8118, SE 8119).

Na zgodnj srednjeveško fazo oziroma objekt XIII se pogojno (predvsem z lego v okviru linij stojk, ki sodijo v srednji vek) navezujejo tudi dve stojki (SE 8065–SE 8066; SE 8067–SE 8068) in nekoliko večji plitev vkop ovalne oblike z 0,73 m dolgo daljšo osjo (SE 8069–8070) na samem južnem robu pojavljanja struktur. Temno rjavo muljasto polnilo (sicer podobno vsebini bližnje latenske jame (SE 8063–SE 8064) je vseh treh primerih vsebovalo le drobce oglja in hišnega lepa.

Najpomembnejšo dokumentirano strukturo na vzhodnem delu raziskanih površin je predstavljala večja ovalno-okrogla jama z daljšo stranico dolgo 2,26 m (sl. 126). Stene plitvega vkopa so sprva poševno padale, nato pa so prešle v bolj ali manj ravno dno. Na dnu je ležal apnenčast kamen (27 × 25 × 7 cm), sicer pa je polnilo vsebovalo še tri manjše peščenjake, šest kosov keramike, oglje, koščke lepa in odlomek nedoločljivega železnega predmeta. Zanimiva je bila tudi vsebina manjšega vkopa s slabo zaznavnim polnilom (SE 8143/8144) na južnem delu skrajno vzhodne sonde, v katerem smo našli dva ožgana peščenjaka in 23 kosov lepa z glajeno površino, ki verjetno pripadajo plošči oziroma podlagi ognjišča. Dva kosa, na zunanji strani rumenkasto do rdečerjavo, na notranji pa črnosivo žgana, sta dosegala dimenzije 15 × 10 × 5 cm.

126 Jama z apnenčastim kamnom na dnu.

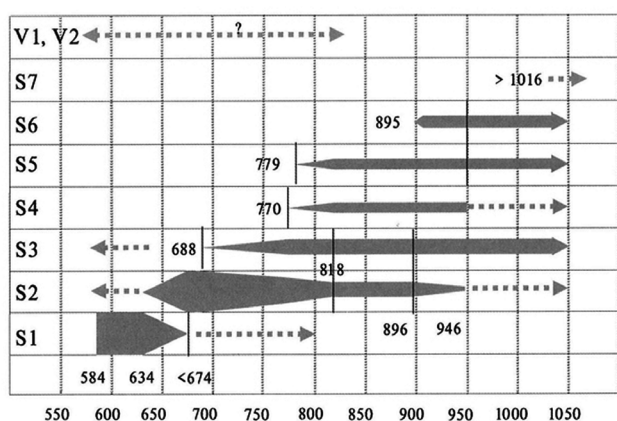
Analiza naselbinskega gradiva

V naselbini je bilo odkritih 990 slabo ohranjenih in zelo razdrobljenih zgodnj srednjeveških odlomkov kuhinjske in shrambene lončenine. Največja gostota je bila v osrednjem delu sektorja 5, na območju objektov I, II, III in V ter ograje. Še posebej veliko jih je bilo v kv. 41, na prostoru med objekti II, III in V. V sektorju 7 je bilo samo v kv. 44, kjer je ležal objekt VIII, prisotno večje število odlomkov. Drugod so bili enakomerno razpršeni, predvsem na območju objekta IX in na prostoru med objekti VI, VII in VIII (sl. 127).

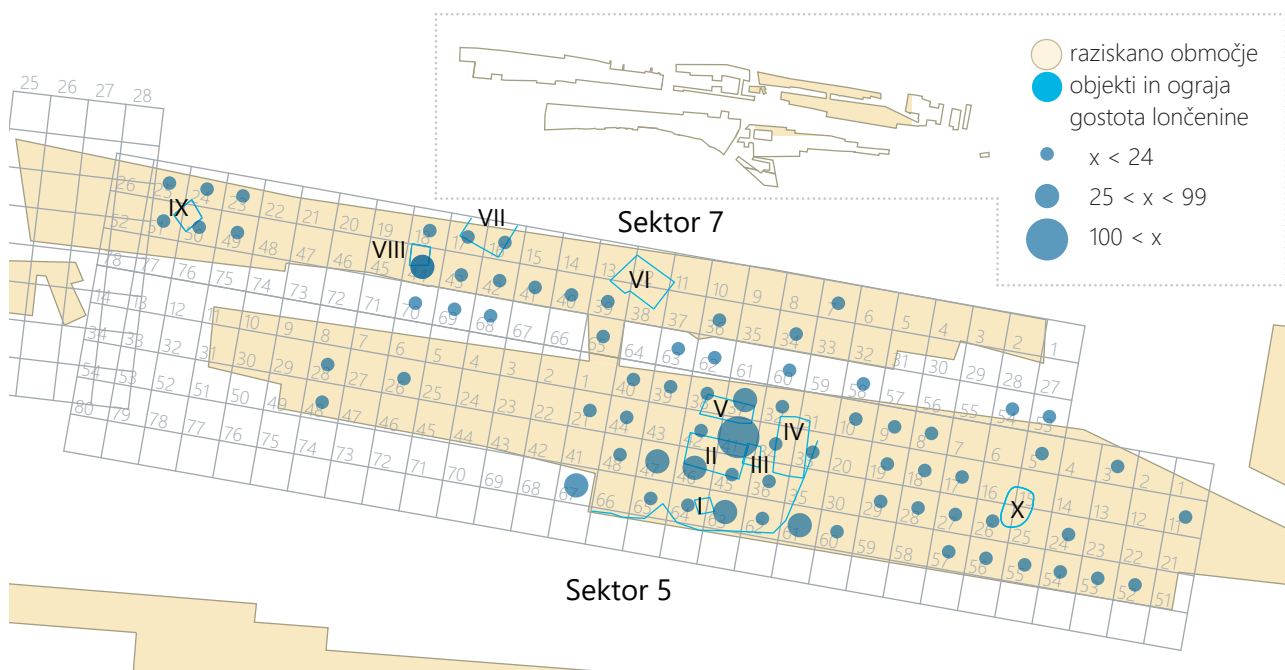
Prevladujočo vrsto posode predstavljajo lonci. Poleg teh so bili odkriti le trije primeri skleda (G169, G190, G268), primer odlomka, ki je pripadal večji posodi (G250), in pekva (G174). Ustje je pri večini posod obrvrteno, le pri enem gre mogoče za prostoročno obdelavo. Odlomki teles posod so bili večinoma izdelani prostoročno z dodelavo na vretenu, nemalokrat so na notranji strani odlomkov vidni odtisi prstov. Pojavljajo se tudi odlomki, ki so narejeni na hitrejšem kolesu in so kakovostnejše izdelave. Okras je najpogosteje izdelan na ostenju posode, le v enem primeru je v obliki kratkih vrezov prisoten tudi na zunanem robu ustja (G175). Najpogosteje sta zastopana motiv več valovnic (G186) in motiv glavničenja (G200). Pogosto je na posodah kot okras aplicirano rebro, na katerem so lahko kratki vrezi (G264) ali vbodi z glavnikom (G199), pojavlja pa se tudi v kombinaciji z motivom valovnice in vrezi (G268). V nekoliko manjšem številu so prisotni odlomki z okrasom enosmernega metličanja

(G240). Na posameznih odlomkih je na notranji stani opaziti sledove prismojenih ostankov hrane, v enem primeru pa tudi na zunanji strani. Svetlečih površin na odlomkih ni.

Pri tipokronološki razvrstitvi zagoriškega lončenega gradiva je bil uporabljen tipokronološki sistem, objavljen v monografiji Zgodnj srednjeveška naselbina na blejski Pristavi (Pleterski 2010), ki ustja vzhodnoalpske lončenine deli v devet skupin, od S1 do S7, in V1 in V2. Vsaka skupina se deli na več oblikovnih tipov, ki jih določajo predvsem spremembe v preoblikovanosti roba ustja in nagnjenosti vratu. S pomočjo tipokronološke tabele (sl. 128) je bilo 55 zagoriških zgodnj srednjeveških ustij loncev razporejenih v posamezne skupine.

Sl. 128 Preglednica pojavljanja različnih tipov ustij.

Sl. 127 Gostota lončenine po kvadrantih. Merilo 1 : 1000.

Skupina S1 (od druge polovice 6. stoletja do druge polovice 7. stoletja n. št.)

Neobvrtna ustja. Posode so izdelane z lepljenjem na mirujoči podlagi.

V to skupino bi pogojno lahko uvrstili le odlomek ustja, najden ob objektu III v kv. 36, vendar je sam odlomek premajhen, zato je skoraj nemogoče določiti, ali pripada posodi, ki je bila narejena na mirujoči podlagi, zato je uvrščen v naslednjo skupino S2.

Skupina S2 (od druge polovice 7. stoletja n. št.)

Obrtna ustja z enostavnim ravnim ali zaobljenim robom, možna pa je dodelava na zelo počasni vrteči se podlagi.

Oblike ustij: PO3C1 (G224, G315), PO1C1 (G189, G186, G239, G271), PO3B1 (G223), PO2C1 (G273, G266, G187, G320, G246, G240, G181, G301, G272, G211, G176, G258, G257, G275, G247, G249, G227, G274), PO2A3 (G251, G168, G228, G265, G226, G276, G188, G311).

Skupina S3 (od 688 n. št.)

Posode so izdelane na mirujoči podlagi in ustja nato obrtna. Opazna so preoblikovanja roba, lahko je v prerezu odebeljen, razpotegnjen, zaobljen, dobiva plitve žlebiče itd. Oblike ustij se delijo na dva tipa:

a) Izvihana ustja s strehastim robom: PO2B2 (G319, G278, G252, G167), PO2C9 (G177, G277), PO2D1 (G175, G270, G225, G306, G218, G267, G178),

b) Izvihana ustja z navpičnim ali previsnim robom ter zmereno ali močno zakrivljenim vratom: PO2C4 (G279).

Skupina S4 (od 770 n. št.)

Obrtna ustja na razmeroma hitro vrteči se podlagi, rob je oblikovan v napušč.

Oblike ustij: PO5D1 (G296, G302, G316, G280), PO2A9 (G317), PO2B5 (G297).

Skupina S5 (od 779 n. št.)

Obrtna ustja, izdelana na vrtečem kolesu, v notranjosti se nahaja žleb, najverjetneje namenjen pokrovki.

Oblike ustij: PO4D1 (G269), PO2A8 (G259).

Odlomki skupin S6 (konec 9. stoletja n. št.) in S7 (od 1000 n. št.), ter V1 in V2 niso prisotni na naselbini.

Zgodnesrednjeveška lončenina po naselbinskih fazah

V sektorju 5 je v vseh plasteh, z izjemo v površinski SE 5001 (G268–G294), izrazito malo najdb. Lončenine je v spodnjih plasteh le za vzorec; najdemo jo v vkopih v geološko podlago SE 5028 na področju, kjer je bilo oranje tako globoko, da so vkopi najverjetneje prirezani (G167–G173).

Starejša zgodnesrednjeveška faza je bogatejša z lončenino, še posebej plast SE 5089 (G186–G210) in plast SE 5126 (G223–G235). Za to fazo sta značilni dve vrsti lončenine, prva ima debelejšo steno, je zelo prašnata in gladka, narejena prostoročno ali na počasnem vretenu (G196, G203) (sl. 129). Druga vrsta lončenine je trša in ima tanjše stene (G197, sl. 130). Izdelana z lepljenjem in dodelavo na vretenu. Na notranji strani odlomkov so vidni sledovi prstov. Kot pustilo je velikokrat dodan kremenčev pesek oziroma oglje ali pa apnenec, kar bi razložilo odlomke z luknjičasto površino (G196, sl. 131). Pogost okras, ki se pojavlja, je enozoba valovnica oziroma več valovnic skupaj tudi v kombinaciji z glavničanjem, kratkimi vrezi in rebrom (G197) (sl. 130). Ustja loncev pripadajo skupini S2, pet odlomkov ustij pa pripada

129 Odlomek lončenine starejše naselbinske faze.

130 Odlomek lončenine starejše naselbinske faze.

skupini S3. Vmes sta tudi odlomek skleda z okrasom (G190) in pekva (G174).

V mlajši fazi je lončenine manj, še največ v plasteh SE 5075 (G251–G256) in SE 5078 (G257–G264). Pri nekaterih večjih odlomkih je opazna razlika v izdelavi. Lončenina je izdelana na hitrejšem kolesu, v notranjosti ni več sledov prstov. Je tanjša ter enakomernejše debeline (G269) (sl. 132). Kremenčev pesek kot pustilo še vedno prevladuje, še vedno pa so prisotni tudi odlomki z apnenčastim pustilom (G240) (sl. 133). Pojavlja se okras z več valovnicami, ki se med seboj prepletajo (G266). Odlomki ustij se uvrščajo od skupine S2 do skupine S5, le skupina S4 ni prisotna v teh plasteh. Vsi odlomki, razen enega, ki je ležal v plasti ornice, se pojavljajo na območju sektorja 7.

Lončenina se v sektorju 7 nahaja v plasteh SE 7031 (G307–G310) in SE 7100 (G311–G313) ter v površinski plasti SE 7002 (G314–G318).

131 Luknjičavost površine odlomkov starejše naselbinske faze.

132 Odlomek lončenine mlajše naselbinske faze s kremenčevim pustilom.

133 Odlomke lončenine mlajše naselbinske faze z apnenčastim pustilom.

Ker med plastmi v sektorjih 5 in 7 ni neposredne povezave, je lončenino iz sektorja 7 težko uvrstiti v katero izmed zgornjih faz.

Glinena utež

V polnilu jame SE 5144 je bila skupaj z odlomkoma lončenine (G182–G183) odkrita utež (G184).

Kovina

Najdenih je bilo šest kovinskih žebeljev (G185, G207–G209, G222, G237).

Kamen

Na najdišču sta bila najdena dva odlomka brusa. Prvi na območju objekta I, v plasti SE 5368, in drugi na območju objekta IV, v plasti SE 5013. En odlomek žrnelj je bil najden v polnilu jame SE 5109 (kv. 56) (G248), drugi pa v plasti SE 5089, v kvadrantu 64 (G210).

Steklo

Odlomek latenske steklene zapestnice je ležal v površinski plasti ornice SE 5001 (G281).

Sklep

Na podlagi odkritega keramičnega gradiva, razporejenega v tipološke skupine, lahko določimo okvirjen začetek in konec zgodnj srednjeveške naselbine, upoštevajoč dejstvo, da je v primeru enakomernega nastajanja ustij v času njihovo število sorazmerno dolžini trajanja obdobja teh ustij. Primerjava začetkov in koncev skupin odlomkov ustij po referenčni tabeli (sl. 128) kaže, da je naselbina na Zagorici obstajala v času med drugo polovico 7. stoletja (začetek skupine S2) in koncem 9. stoletja n. št. (začetek skupine S6).

Za ugotavljanje kronološkega razvoja posameznih objektov znotraj naselbine smo v ta namen objekte združili v domačije in določili njihova uporabna zemljišča. Število odlomkov

ustij posamezne skupine na območju posameznega objekta je bilo namreč premajhno za prikaz natančnejših rezultatov.

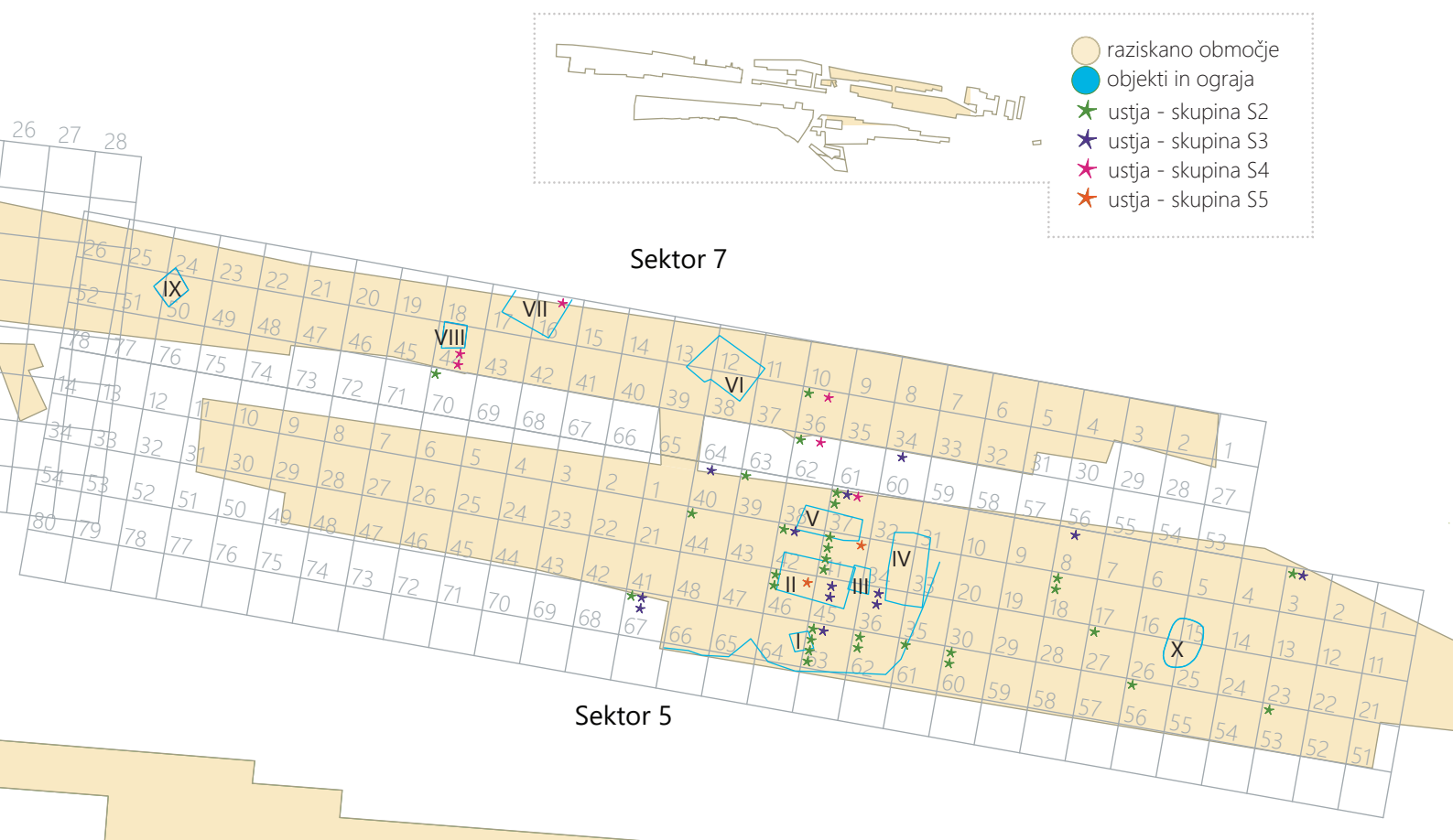
Uporabnemu zemljišču domačije I (objekti I, II, III, IV, V – kv. 31-38, 41, 42, 45, 46, 63 in 64) pripada 25 ustij (štirinajst ustij – skupina S2), (sedem ustij – skupina S3), (eno ustje – skupina S4) in (dve ustji – skupina S5).

Uporabnemu zemljišču domačije II (objekti VI, VII, VIII – kv. 12-18, 38-44 – sek. 7) pripadajo tri ustja (skupina S4). Na uporabnem zemljišču domačije III (objekt IX – kv. 24, 50 in 51 – sek. 7) ni bilo najdenih ustij. Uporabnemu zemljišču domačije IV (objekt X – 15, 16, 25 in 26, 53, 54, 56, 57 in 58) pripadata dve ustji (skupina S2) (sl. 134).

Nastala slika prikazuje vsaj dve precej zanimivi dejstvi, prvo, da so na območju domačije I prisotne vse skupine ustij, in drugo, da je na prostoru domačije II prisotna samo skupina ustij S4. Sklicujoč se na referenčno tabelo skupin ustij (sl. 128) lahko tako zagotovo rečemo, da je ob koncu 8. stoletja, ko so bile hkrati v uporabi skupine ustij od S2 do S5, obstajala naselbina z domačijo I in domačijo II, kar za domačiji III in IV zaradi pomanjkljivih podatkov ne moremo trditi. Vendar, da sta vsaj domačija I in mogoče tudi domačija X najverjetneje zgodnejši, kaže dejstvo, da je na njunem

prostoru, če to ni le posledica same konfiguracije terena in večstoletnega oranja, najštevilčnejša skupina ustij ravno skupina S2, ki je v masovni uporabi ob koncu 7. stoletja n. št., stoletje kasneje pa je že v zatonu. Pri tem je pomemben tudi podatek, da na celotni naselbini ni odlomkov ustij skupine S1, kar postavlja, kot že rečeno, njen mogoči začetek že v drugo polovico 7. stoletja n. št. Konec domačije I in s tem verjetno tudi propad celotne naselbine ob koncu 9. stoletja bi najverjetneje sovpadal s časom pojava ustij skupine S6 na vzhodnoalpskem prostoru, ki pa je na zagoriški naselbini ni. Vendar tega ni mogoče zagotovo trditi, saj to ni edini možen razlog za njeno odsotnost. Poleg tega je skupina ustij S5 v uporabi še več stoletij od njenega pojava, ampak ker sta na celotni naselbini najdena le dva odlomka, lahko s precejšnjo gotovostjo trdimo, da naselbina ob koncu 9. stoletja počasi odmira.

Zanimiva je tudi prevlada skupine S4 na domačiji II, ki je glede na njeno časovno opredelitev v uporabi šele proti koncu 8. stoletja n. št., in popolna odsotnost ostalih skupin ustij. Za to bi lahko bilo več vzrokov; prihod novih naseljencev, trenutna moda ali pa prihod lončarja ter postavitve lončarskega obrata in peči. Obenem pa bi tudi odsotnost kasnejše skupine ustij S5 lahko namigovala na kratko življenjsko

134 Uporabna zemljišča domačij in skupine ustij. Merilo 1 : 750.

dobo domačije II. Pri vsem tem je še enkrat treba poudariti dejstvo, da je bilo območje močno izpostavljeno nenehni kmetijski dejavnosti.

Analiza naselbinske arhitekture

Zgodnjerednjeveška poselitev je bila prepoznana v osrednjem delu sektorja 5 na območju t. i. depresije, v kv. 31–38, 41, 42, 45, 46, 63 in 64. Na tem delu najdišča je stratigrafija kompleksnejša in plasti so zato prepoznavnejše. Tudi v sektorju 7 je situacija podobna. Poselitev je intenzivnejša v osrednjem delu sektorja, v kv. 12, 13, 16–18, 38, 39 in 44, na območju kv. 24, 25 in 50, 51 ter na zahodnem robu sektorja, kjer je večja količina jam in vkopov, ki sodeč po keramičnem materialu spadajo v zgodnjerednjeveško obdobje. Vendar, kot že rečeno, med plastmi v obeh sektorjih ni neposredne povezave.

Na podlagi poročila in skice objektov brez označenih jam, ki jih izrisujejo, so bile jame za kole v objekte povezane ob izdelavi diplomske naloge. Na ta način so bile stojke v obeh sektorjih povezane v 10 domnevnih objektov.

IV. poselitvena faza je na območju depresije v sektorju 5, sodeč po presekih, potekala v najmanj dveh poselitvenih fazah, kar prikazujeta tudi vzdolžna preseka P 5102 in P 5106, na katerih pa plasti nimajo SE oznak. Zato so nekatere plasti na P 5102 prepoznane le na podlagi primerjav višin plasti z višinami poznanih plasti na preseku P 5104. Upoštevajoč dobljeno zaporedje plasti na preseku P 5102, so jame za kole in stojke, ki določajo objekt I in ograjo, vkopane v plasti, ki na preseku ležijo nižje od plasti, v katere so vkopane jame za kole in stojke objektov II, III, in V. Iz tega sledi, da objekt I in ograja pripadata starejši, objekta II in V pa mlajši naselbinski fazi. Objekt IV bi s prirezanimi stojkami, vsaj glede na obliko tlorisa, najverjetneje pripadal mlajši fazi, medtem ko je domnevni objekt III z vogalnimi stojkami, ki pripadajo mlajši fazi, po obliki tlorisa bolj podoben objektu I, vendar ker je njihov izbor samo domneven, ostaja vprašanje, v katero fazo pripada objekt III, odprto.

Poselitveni fazi se izkazujeta tudi v sami organizaciji naselbine. Kljub pomanjkljivim podatkom lahko za njeno starejšo fazo v tem delu predvidevamo, da je obsegala strnjen centralen prostor s skupno površino, ki ga je obdajala ograja. Čeprav le objektu I pripisujemo gotovo pripadnost starejši fazi, lahko domnevamo, da se je znotraj ograjenega prostora nahajalo več objektov, o čemer priča množica jam na tem prostoru.

Drugo, mlajšo fazo naselbine predstavljajo trije večji objekti (objekt II, IV in V), ki pa pripadajo bolj odprtemu tipu naselbine s posameznimi domačijami, ki jih sestavljajo

stanovanjske in gospodarske enote. Ta po vsej verjetnosti vključuje tudi objekte v sektorju 7 (objekt VI, VII, VIII in IX). Čeprav jih vsaj na podlagi stratigrafije ne moremo pripisati eni ali drugi fazi, pa razvoj skupin ustij skozi čas na naselbini nakazuje na možnost, da so najverjetneje bili sočasni objektom mlajše faze v sektorju 5.

Kakršni koli znaki, ki bi govorili o organizirani ureditvi prostora, kot npr. poti, posebni prostori ali poljska izraba, niso bili ohranjeni.

Objekti so bili različnih dimenzij, zgrajeni v stojkasti gradnji, s pravokotno in kvadratasto tlorisno zasnovo. Značilna sta enostavna gradnja oziroma ograjevanje prostora z navpičnimi koli in vmesnim prepletom. Majhne, tanke lise hišnega lepa in drobci v jamah so mogoče znak uporabe gline kot utrditve prepleta med koli. Razlika med notranjimi in zunanji površinami je slabo zaznavna, prepoznavni pa niso niti značilni deli, ki bi lahko določali notranjščino, zato je težko določiti, kateremu namenu je v tem primeru služil posamezen objekt. V notranjosti objektov in v njihovi okolici je bilo odkrito večje število jam različnih dimenzij in oblik, ki jim nismo mogli določiti namembnosti. V dveh primerih je možna strešna konstrukcija. Deli konstrukcij kljub temu, da so koncentrirani na določenih površinah, ne posegajo v starejše. Poleg tega tudi ni prepoznavnih ostankov hitrega propada ali rušenja (npr. požiga). Jame v neposredni bližini nimajo ne ožganega dna in ne odpada. Kljub temu pa lahko na podlagi odkritih ostalin predvidevamo, da gre za objekte stanovanjsko-gospodarskega značaja.

5.4.5 Faza V: novoveško oziroma polpreteklo obdobje

Petra Vojaković

Najmlajšo fazo predstavljajo novodobni posegi, ceste oziroma poti ter ostanek lesenega iztegnjenega kozolca z osmi mi stebri, od katerih ima vsak na levi in desni strani po eno oporo (sl. 135).

Sektor 1

V sektorju 1b smo tako na plasti SE 2 dokumentirali polpretekle poti (SE 11, SE 14, SE 80, SE 81, SE 94, SE 183, SE 196, SE 472) ter številne jame in ostanke lesenih struktur (SE 5–6, SE 13, SE 19–25, SE 27–34, SE 69–78, SE 86–87, SE 90, SE 97–102, SE 171–172, SE 176–181, SE 221–224, SE 228–252, SE 259–261, SE 319–322, SE 327–330, SE 335–340, SE 343, SE 438–446, SE 452–453, SE 456–463, SE 468–469, SE 473, SE 476–478), ki so predstavljale ostanke novodobnega lesenega kozolca, ki je stal v smeri sever–jug.

V sektorju 1a najmlajše arheološke strukture predstavlja jarek za telefonski kabel (SE 35–35, SE 46–47), ki se je v vzhodnem delu razširil v nekoliko širši vkop (neke vrste jašek; SE 161–162, SE 165).

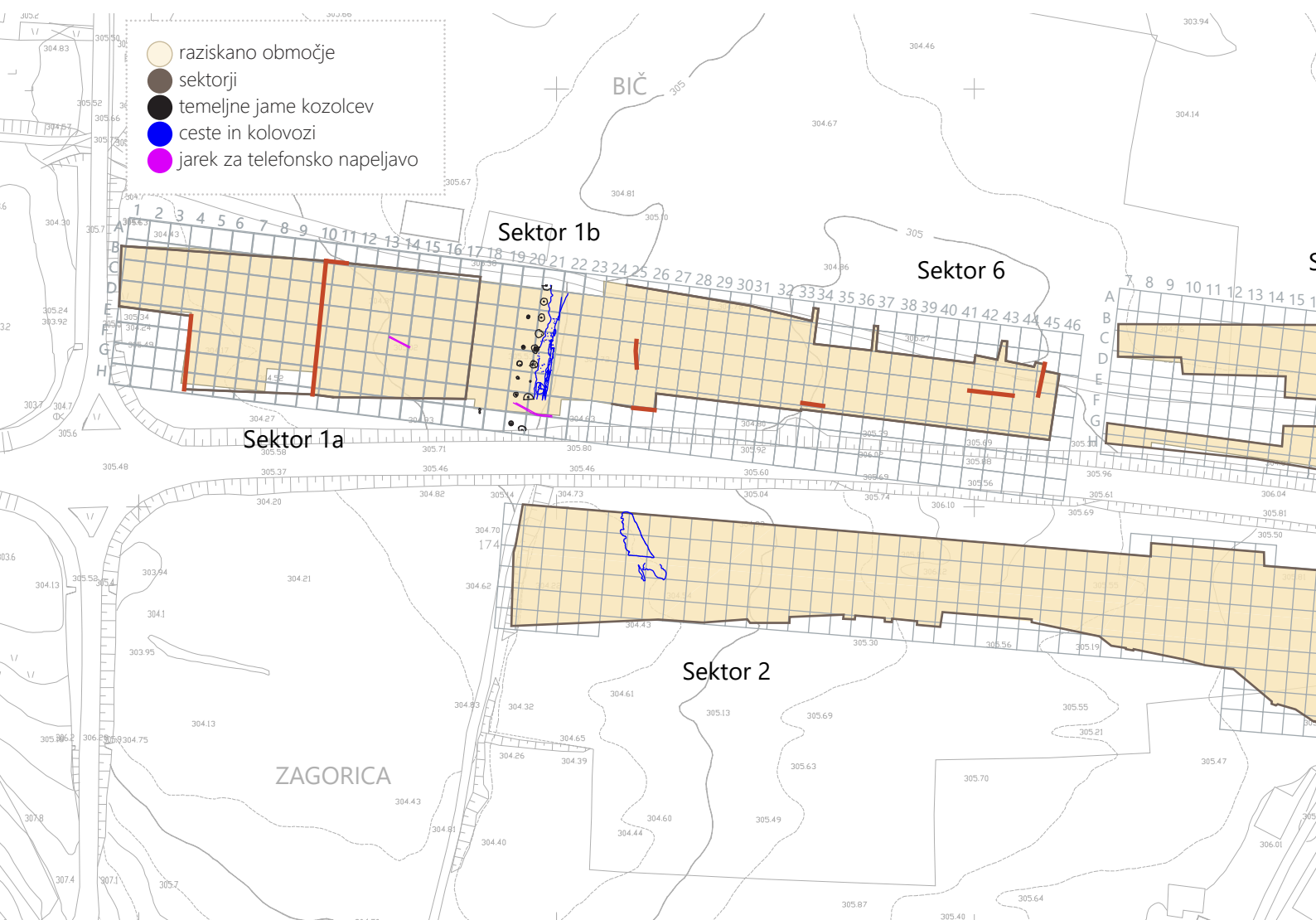
Sektor 5 in 7

Na Z delu sektorja 5a so bile ohranjene jame dveh kozolcev (SE 5026/5027, SE 5228–5237 in SE 5372–5378) ter kamnita pot in njene brežine (SE 5002/5003). Starejšo blatno pot prekrija tanka steptana plast grušča, ki se na obeh robovih, severnem in južnem, nekoliko dvigne. Južna brežina je utrjena z večjimi kamni, ki so glede na njen naklon razporejeni v več strnjenih vrstah ali pa bolj redko v eni sami.

V ta čas sodi tudi jarek za telefonski kabel iz sedemdesetih let 20. stoletja (SE 5006/5007/5008).

Sektor 3

Najstarejšo ugotovljeno fazo na sektorju 3 predstavlja preprost kolovoz, okoli 0,30 cm globokima kolesnicama (SE 3019), ki potekata okoli 1,30 m narazen in ju loči zaobljen hrbet. V času uporabe te poti je površino oziroma humus predstavljala SE 3002, kolesnice pa so segale že v SE 3003. Tik pred križiščem se je gledano proti vzhodu na levi od njega odcepil domnevno sočasen kolovoz s kolesnicami podobnih dimenzij (SE 3019), ki zavija proti Gabru in leži absolutno nekoliko globlje (pač zaradi zavoja). V obeh parih kolesnic se je nabral sivo do temno rjav muljast sediment oziroma plast blata (SE 3020). Glavno pot so popravili z nasutjem tanke plasti apnenčastega in dolomitnega drobirja in grušča, ki je oblikovala dobro utrjeno cestišče z dvema plitvima kolesnicama v razdalji okoli 1,30 m (SE 3018). To cestišče je prekrila plast rjavega peščenega mulja (SE 3017), ki leži pod današnjim humusom (SE 3001).

135 Razprostranjenost polpretekle poselitve, V. faza. Merilo 1 : 1500.

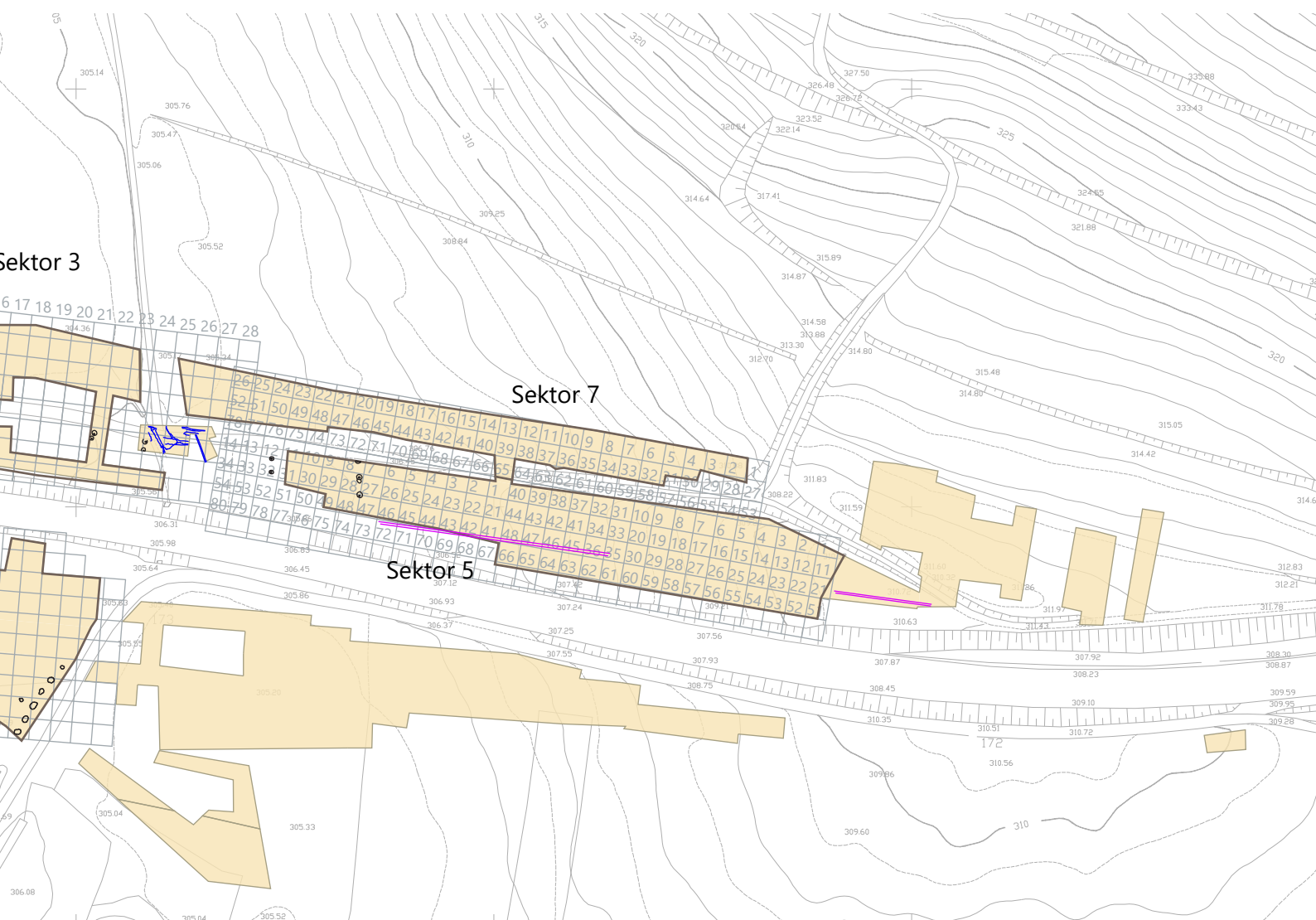
Severno je vzporedno s cesto stal kozolec, od katerega smo dokumentirali ostanke lesenega stebra s premerom 25 cm (SE 3022), pripadajoč vkop s polnilom (SE 3021, SE 3023) ter ostanek slab meter vstran postavljenega podpornega stebra (SE 3024–3027). Oba vkopa segata še v sterilno plast (SE 3005).

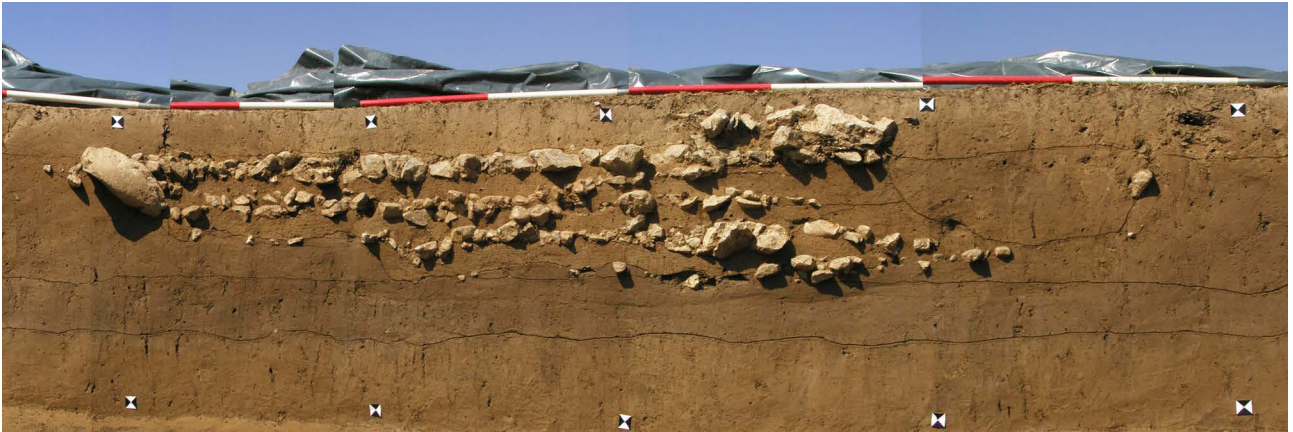
Kolesnice in polnilo (SE 3019, SE 3020) najstarejše ugotovljene poti smo zasledili tudi vzhodno od križišča, pri čemer se zdi, da predstavlja sočasno alternativo kolovozu s kolesnicami (SE 3066), ki je od križišča vodil proti useku čez Reber in naprej proti Medvedjeku. Slednji tvori najstarejšo fazo niza cestišč, ki poteka okoli 2 m južneje ter se glede na način gradnje in posamezne faze navezuje na dobro utrjeno in pogosto obnovljeno komunikacijo od Zagorice proti Gabru, medtem ko je bila smer proti Biču manj aktualna. Profil kaže, da ostalih pet sukcesivnih cestnih nivojev tvorijo bolj ali manj izravnana nasutja iz manjših lomljencev (SE 3046, SE 3048, SE 3050, SE 3052, SE 3032), ki jih ločijo tanki cestni sedimenti

(SE 3047, SE 3049, SE 3051, SE 3053, SE 3033). Cestišča s širino med 3,5 in 4 m kažejo tendenco k postopnemu zamiku proti jugu. Kamnito vozišče druge faze (SE 3048) na južni spremlja preprost kolovoz (SE 3067) (sl. 136).

Najmlajša faza kamnitega cestišča (sočasna komunikacija v smeri S–J: SE 3057) je bila na severnem robu utrjena s kamnitim nasutjem (SE 3031), ob njem pa je bil izkopan jarek za odvodnjavanje, ki je verjetno poškodoval robove starejših cestnih faz (SE 3036). Njegovo polnilo (SE 3037) je vsebovalo tudi plastične odpadke. Južni rob nasutij zadnjih treh faz cestišč je tvoril nekakšen robnik, ob njem pa je v zadnji fazi potekal manjši jarek (SE 3054).

Na vzhodni strani križišča sta bila odkrita še vkopa z ostanki lesenih stebrov (SE 3038–3044, SE 3065), ki domnevno pripadata kozolcu. V času zadnje obnove cestišča (SE 3057) zanesljivo ni bil več v uporabi, saj je polnila vkopov prekrivalo kamnito nasutje (SE 3035), ki ga je poškodoval recentni jarek (SE 3028).

136 Presek skozi polpretekli kolovoziroma

Križišče je bilo v novejšem času poškodovano z izkopom jarka za odvodnjavanje, ki je vodil od magistralne ceste proti severozahodu (SE 3028) in je bil zapolnjen z recentnimi odpadki (SE 3029). Jarek je prekal vse plasti poti v smeri sever–jug oziroma od Zagorice proti Gabru (SE 3030), ki je bila tik pred opustitvijo povsem nevzdrževana (SE 3030). Zaradi komunikacije Zagorica–Reber–Gaber je bila na jarek nazadnje nasuta plast kamna (SE 3034).

Sektor 2

Na 2 so bile ohranjene jame kozolca (SE 1361–1367) ter 4 m široka pot (SE 1022). Slednja je bila grajena iz več plasti kamnja, velikosti do 8 cm. Potekala je v smeri severozahod–jugovzhod.

Najdbe

Novodobni oziroma polpretekli nastanek teh struktur potrjujejo najdbe, ki so datirane v zadnji dve stoletji (npr. novec – PN 375).

6 Analize

6.1 Analiza živalskih ostankov

Borut Toškan

Študija je zajela več kot 11.000 zob, kosti in njihovih odlomkov. Približno 2.200 primerkov je bilo pobranih ročno med izkopavanji, preostanek – večinoma gre za sežgane, nekaj mm velike drobce – pa ob pregledovanju presejanih frakcij sedimenta. Analizirano arheozoološko gradivo vključuje ostanke najmanj sedmih vrst sesalcev, ene vrste ptičev in ene vrste dvoživk. Prevladujejo najdbe rimskodobne starosti (faza III), 76 primerkov izvira iz novodobnih oziroma polpreteklih kontekstov (faza V), 23 najdb pa ni bilo mogoče natančneje umestiti v čas (sl. 137). V tem poglavju bo podrobneje predstavljeno gradivo iz rimskodobne faze III.

Ločeno obravnavo zaslužijo najdbe, pridobljene z mokrim sejanjem. Ker je bila glavnina vzorcev sedimenta pobrana iz

Takson	Faza III	Faza V	Neopredeljeno	Skupaj
<i>Bos taurus</i> (domače govedo)	20	19	5	44
<i>Caprinae</i> (drobnica)	14	2	2	18
<i>Sus cf. domesticus</i> (domači prašič)	18	5		23
<i>Canis familiaris</i> (pes)	15	2		17
<i>Equus caballus</i> (konj)	3	7	1	11
<i>Bos/Equus</i> (govedo/ konj)	4			4
<i>Arvicola</i> sp. (veliki voluhar)	11			11
<i>Rodentia</i> (glodavci)	11+			11+
<i>Mammalia indet.</i> (sesalci – neopr.)	11.000+	40	15	11.000+
<i>Gallus domesticus</i> (kokoš)	3			3
<i>Aves gen. indet.</i> (ptiči – neopr.)	3			3
<i>Amphibia</i> (dvoživke)	30+			30+

137 Živalski ostanke z najdišča Zagorica II (izkopavanja iz leta 2002) po kronoloških fazah: faza III (rimsko obdobje); faza V (novi vek/polpreteklo obdobje); neopredeljeno (gradivo iz kontekstov brez arheoloških najdb). Med ostanke drobnice (*Caprinae*) sta zastopani tako ovca kot koza (glej besedilo). Količina najdb je podana kot število opredeljenih primerkov (NISP: Number of Identified Specimens; Grayson 1984).

posameznih grobov in iz grobnice 1, bi namreč pretežni del tam odkritih kostnih drobcev utegnil pripadati človeku. Med izjemno pičlimi taksonomsko in anatomsko opredeljenimi najdbami, ki so bile pridobljene s sejanjem, je človek dejansko zastopan z najmanj eno sežgano prstnico (grobnica 1: SE 1107) in dvema sežganima zoboma (grob 2: SE 1118), medtem ko je od nesporno živalskih najdb mogoče omeiniti le posamezne ostanke majhnih vretenčarjev (glodavci, dvoživke). Ti ne izkazujejo sledi izpostavljenosti ognju, tudi sicer pa njihova prisotnost v grobovih zelo verjetno ni neposredno povezana s človekom. Okolje na širšem območju Zagorice je bilo namreč razmeroma vlažno, kar ustreza tako dvoživkam kot velikemu voluharju.

Taksonomija

Skupek rimskodobnih živalskih najdb vključuje 88 taksonomsko ožje opredeljenih (odlomkov) kosti in zob, ki so bili pripisani sedmim vrstam sesalcev in eni vrsti ptičev. Prevladujejo ostanke domačih živali, tj. goveda, ovce, koze, domačega prašiča, konja, psa in kokoši. Na podlagi morfoloških specifik (Zeder, Lapham 2010; Zeder, Pilaar 2010) je bilo mogoče štiri izmed 14 ostankov drobnice opredeliti do ravni vrste: odlomek izoliranega tretjega spodnjega ličnika in dve delno ohranjeni spodnji čeljustnici sta bili pripisani ovci (*Ovis aries*), delček stopalnice pa kozi (*Capra hircus*). V nasprotju s tem je bilo razmerje med količino ostankov domačega in divjega prašiča (*Sus scrofa*) ocenjeno z upoštevanjem velikosti in robustnosti bolj ohranjenih primerkov (prim. Bökönyi 1984, 180–190). Rezultati so nakazali, da je v analiziranem gradivu zelo verjetno zastopana le prva od obeh vrst (sl. 138). Konju so bile z gotovostjo pripisane tri najdbe: dva zoba in odlomek nadlahtnice. Isti vrsti bi utegnil pripadati tudi kateri od dveh odlomkov večje lopatice ali delček prav tako razmeroma velikega vretenca, ki zanesljivo taksonomske opredelitve

Takson	Σ ostankov	Pogojno določenih	Zanesljivo določenih
<i>Sus domesticus</i>	18	1	6
<i>Sus scrofa</i>		--	--

138 Število ostankov domačega in divjega prašiča v rimskodobnem gradivu z najdišča Zagorica II (izkopavanja iz leta 2002). Taksonomska opredelitev temelji na metričnih podatkih, pridobljenih na podlagi smernic von den Driesch (1974).

do ravni rodu zaradi poškodb ne omogočajo. Če ne gre za konja, bi navedene primerke kazalo pripisati govedu. Izmed šestih ostankov ptičev so bili do ravni vrste opredeljeni trije. Pripisani so bili kokoši. Preostali trije ptičji kostni odlomki so slabše ohranjeni, vendar bi utegnili pripadati isti vrsti.

Poseben komentar zasluži ostanke malih vretenčarjev, ki verjetno pripadajo naravno poginulim živalim. Izmed 24 najdb glodavcev jih je bilo mogoče do ravni vrste opredeliti enajst; vse so bile pripisane velikemu voluharju. Dvoživke so zastopane z več kot tridesetimi kostnimi odlomki najmanj petih različnih osebkov, ki pa ožji taksonomski opredelitvi niso bili podvrženi.

Objekt II

Edini živalski ostanki z območja objekta II so bili odkriti med apnenčevimi lomljenci enega od temeljev (SE 1020) te nekoč okvirno 14 × 16 m velike stavbe. Taksonomsko je bilo mogoče opredeliti le odlomek izoliranega levega spodnjega ličnika ali kočnika konja. Preostalih šest kostnih odlomkov je – sodeč po njihovi velikosti – bržčas prav tako pripadalo kateremu od velikih rastlinojedov, tj. govedu, jelenu ali konju.

Objekt III

Izkopavanja na širšem območju objekta III so dala največ, tj. 58 taksonomsko opredeljivih živalskih ostankov. Pripisani so bili šestim vrstam, ki brez izjeme sodijo v kategorijo domačih živali. Zbrano gradivo se navezuje na mlajšega od obeh objektov III, hodno površino in nekatere strukture ob njem ter njegovo ruševino (sl. 139).

Najdbe goveda in drobnice so bile odkrite tako znotraj večjega od obeh prostorov kot na zunanji hodni površini, pri

čemer vsaj pri govedu bistvenih razlik v zastopanosti skeletnih elementov glave, trupa in okončin med obema območjema ni opaziti. Pri drobnici je slika nekoliko drugačna, saj sta ovca in/ali koza med najdbami iz okolice obravnavanega objekta zastopani le z nekaj posameznimi izoliranimi zobmi, v njegovem glavnem prostoru pa predvsem s kostmi okončin.

Podatki za prašiča, psa in konja so drugačni, saj so bili ostanki prvega odkriti izključno na območju znotraj nekdanjega objekta III, zobje in kosti drugih dveh pa le v ruševinski plasti zunaj njega (sl. 139). Pri tem je treba poudariti, da bi utegnil pretežni del pasjih ostankov pripadati eni sami živali oziroma bi lahko vsaj kranialni ostanki pripadali isti lobanji. Slednje zagotovo drži za levo in desno spodnjo čeljustnico z več ohranjenimi zobmi (leva: I1–3, C1, P3–M2; desna: I, C1, P1–M2). Primerka sta namreč medsebojno skladna tako v smislu stopnje obrabe žvekalne površine posameznih zob kot glede njune velikosti (npr. dolžina obeh deračev: 20,0 mm). Odkritje še treh levih (I3, C1 in P3) in štirih desnih (I2, I3, C1 in P2) izoliranih zgornjih zob psa, ki so bili med izkopavanji skupaj z že omenjenima spodnjima čeljustnicama vključeni v isti vzorec (tj. vzorec 1276, SE 1023), tezo o prisotnosti ostankov ene same pasje lobanje še dodatno podkrepljujejo. Konju je bil z gotovostjo pripisan odlomek nadlahtnice, morda pa isti vrsti pripadajo še delno ohranjeno vretenca in odlomka lopatice.

Podobno kot pri psu so bile tudi vse najdbe prašiča pobrane iz ene same stratigrafske enote, tj. iz črne zemljene plasti z drobci keramike in lepa v glavnem prostoru objekta III (SE 1040 = SE 1380). Drugače kot pri psu pa so bile te najdbe med izkopavanji porazdeljene v več, tj. kar šest različnih

Kontekst	Takson	Taksonomski elementi													Skupaj
		Mandibula	Dentes	Vertebrae	Scapula	Humerus	Radius/ulna	Metacarpalia	Pelvis	Femur	Tibia	Tarsalia	Metatarsalia	Phalanges	
Večji prostor	<i>B. taurus</i>	1		1				1		1	1				5
	<i>Caprinae</i>	2	1				2	1			1	1			8
	<i>S. domesticus</i>		7				1		1						9
Zunanja hodna površina	<i>B. taurus</i>	2		1			1						1		5
	<i>Caprinae</i>		4												4
Ruševina	<i>B. taurus</i>	1	1			1	1			1				1	6
	<i>Caprinae</i>		1							1					2
	<i>C. familiaris</i>	2	7			1	2						1	13	
	<i>E. caballus</i>					1									1
	<i>Bos/Equus</i>			1	2										3
Ognjišče 7	<i>B. taurus</i>	1												1	
Jama SE 1438	<i>B. taurus</i>											1		1	

139 Živalski ostanki, ki se navezujejo na mlajšo fazo objekta III in njegovo ruševino, po posameznih kontekstih: večji prostor (SE 1040 in SE 1380), hodna površina ob objektu (SE 1037 in SE 1179), ruševina (SE 1003, SE 1008, SE 1023 in SE 1065), ognjišče 7 (SE 1057), jama SE 1438. Količina ostankov je podana kot število opredeljenih primerkov (NISP).

vzorcev. Zdi se torej utemeljeno domnevati, da navedeni ostanki niso bili odkriti blizu skupaj in da torej najverjetneje pripadajo različnim živalim. V tem smislu je zanimivo, da med devetimi odkritimi prašičjimi najdbami prevladujejo izolirani zobje (N = 7), izmed katerih bi utegnili isti živali pripadati kvečjemu trije (P3, P4, M1; SE 1380: vzorec 1274) (sl. 139). V isti plasti so bile odkrite razmeroma številne postkranialne kosti drobnice. Ker so skeletni elementi domačega prašiča ter ovce in kože primerljivih velikosti, je utemeljeno domnevati, da bi izkopavalci prepoznali in pobrali tudi prašičje postkranialne kosti, če bi bile te v plasti prisotne. Očitna prevlada zob in odlomkov čeljustnic med prašičjimi ostanki v SE 1040 = SE 1380 torej zelo verjetno ne odraža načina pobiranja ostankov, temveč dejanske specifikke v manipuliranju s kadavri te živalske vrste. Starost ob zakolu je bilo mogoče oceniti v dveh primerih. Oba razpoložljiva spodnja kočnika izkazujeta blago stopnjo obrabe žvekalne površine, na podlagi česar ju je mogoče pripisati med osem in dvanajst mesecev starima živalma (starostni razred 4 sensu Lemoine *et al.* 2014, Tab. 7).

Trije taksonomsko opredeljeni živalski ostanki z območja objekta III so bili odkriti v nekaterih od številnih jam v neposredni okolici. Vsi so bili pripisani govedu in prihajajo iz različnih delov telesa (sl. 139). Zanimivo je, da je najslabše ohranjen prav daleč najrobustnejši od zastopanih skeletnih elementov, tj. skočnica iz jame SE 1438.

Objekt IV

Izmed 25 živalskih ostankov s širšega območja objekta IV jih je bilo mogoče taksonomsko opredeliti pet. V štirih od teh primerov gre za najdbe izoliranih zob ali delov čeljustnic. V polnilu jame SE 1276 ob vhodu v objekt, ki naj bi služila kot podstavek za statueto ali oltar, sta bila odkrita odlomek prašičje zgornje čeljustnice s še vedno prisotnima drugim in

tretjim ličnikom ter izoliran zgornji podočnik iste vrste, morda celo iste živali. Ob tem je bilo v SE 1276 najdenih še 11 taksonomsko in anatomsko neopredeljenih ostankov sesalcev. Izkopavanja kamnitega tlakovanja znotraj nekdanjega objekta so razkrila izoliran goveji sekalec in delno ohranjeno golenico ter odlomek spodnje čeljustnice psa. Še deset taksonomsko in anatomsko neopredeljenih najdb sesalcev je bilo odkritih v jami SE 1369.

Domnevni stojkasti objekt

Na območju kvadrantov A–E 29–34 so bile odkrite številne jame različnih velikosti, oblik in namembnosti, med katerimi bi nekatere lahko razumeli kot jame za stojke domnevnega objekta. V treh izmed njih (tj. SE 1079, SE 1082 in SE 1216) so bili odkriti taksonomsko neopredeljeni kostni drobci (N = 21), ki večinoma kažejo sledi dlje časa trajajoče izpostavljenosti ognju. Edini taksonomsko ožje opredeljen primerek izvira iz jame SE 1153; gre za izoliran konjski sekalec.

Koncentracija kamenja SE 1273

Dobrih 15 m zahodno od objekta III, tj. v kvadrantih A 30–E 33, je bila na površini okrog 5 m² odkrita koncentracija kamenja z drobci oglja in lončenino. Edini tu najden živalski ostanek je odlomek desne spodnje čeljustnice prašiča.

Grobnica 1

Ob več tisoč sežganih kostnih drobcih, ki najbrž (večinoma) pripadajo človeku, je bilo med izkopavanji grobnice 1 pridobljenih tudi nekaj deset ostankov živali. Največji delež jih pripada dvoživkam, razmeroma dobro so zastopani tudi glodavci, velikim sesalcem in ptičem pa je bilo skupaj pripisanih dvanajst najdb (sl. 140). Med slednjimi treba tri kostne odlomke z gotovostjo pripisati kokoši, isti vrsti pa bi utegnili pripadati tudi trije močno poškodovani in zato taksonomsko

Takson	SE 1107 = SE 1129							SE 1109								
	Vzorec 1013			Vzorec 1014				Vz. 1015	Vzorec 1010			Vzorec 1016				
	Metapodia 2/5 (dex.)	Phalanx 3	Varia	Mandibula (dex.)	Dentes molares (sin. & dex.)	Varia	Ulna (sin.)		Dentes (sin. & dex.)	Varia	Metapodia 2/5 (?)	Coracoid (dex.)	Femur (dex.)	Tibia (sin.)	Astragalus (sin.)	Calcaneus (sin.)
<i>Sus domesticus</i>	1	1								1			1	1	1	
<i>Gallus domesticus</i>							1				1	1				
<i>Aves gen. indet.</i>																3
<i>Arvicola sp.</i>				1	9			1								
<i>Rodentia gen. indet.</i>			6+					7+								
<i>Amphibia</i>			20+				3		7							

140 Živalski ostanki z območja grobnice 1 po posameznih vzorcih in skeletnih elementih. Obrazložitev kratic: *sin.* – kost iz leve strani telesa; *dex.* – kost iz desne strani telesa; *varia* – skupek različnih skeletnih elementov. Sežgani ostanki so zapisani s krepko pisavo. Količina ostankov je podana kot število opredeljenih primerkov (NISP).

ožje neopredeljeni ptičji ostanki. Veliki sesalci so zastopani s šestimi najdbami prašiča, ki jih je zaradi skromnih dimenzij smiselno pripisati domačemu prašiču. Arheozoološko gradivo iz grobnice 1 je bilo odkrito med izkopavanji črne zemlje z veliko količino oglja, večjimi kosi malte, deli lepa, posameznimi kamni in lončenino v njenem osrednjem delu (SE 1107 = SE 1129), pa tudi med izkopavanji zemljene plasti v prostoru med zidcem in obodom grobnice (SE 1109).

Prašič je med najdbami iz osrednjega dela grobnice zastopan s skeletnima elementoma iz skrajno spodnjega dela noge. Oba primerka sta verjetno pripadala mladi živali in sta sežgana. Ker sta bila ob odkritju vključena v isti vzorec (tj. vzorec 1013), najbrž nista ležala daleč narazen. Zdi se torej, da bi ostanka lahko pripadala isti živali. Podobno bi kazalo domnevati za tri od štirih prašičjih najdb iz prostora med zidcem in obodom grobnice (SE 1109). Med seboj skladni in v isti vzorec (tj. vzorec 1016) vključeni odlomek distalnega dela golenice, petnica in skočnica namreč zelo verjetno pripadajo spodnjemu delu iste zadnje leve noge. Da bi enako veljalo tudi za še četrto prašičjo najdbo iz tega dela grobnice 1, tj. delno ohranjeno drugo ali peto dlančnico/stopalnico, je manj verjetno. Za razliko od že omenjenih golenice, skočnice in petnice je bil namreč obravnavani primerek sežgan, ne nazadnje pa je bil ob odkritju tudi vključen v drug vzorec (tj. vzorec 1010).

Koliko različnim živalim pripadata kokošji korakoid in stegnenica iz SE 1109, je težko oceniti, toliko bolj zato, ker bi kokoši utegnili pripadati tudi trije odlomki ptičjih kosti, ki jih ni bilo mogoče ožje taksonomsko opredeliti. Vseh pet najdb je bilo sicer vključenih v isti vzorec (tj. vzorec 1016), pri čemer nobena ne izkazuje sledi izpostavljenosti ognju.

Zadnji komentar je namenjen najdbam malih vretenčarjev, predvsem dvoživk in velikega voluharja. Slednjemu je bilo pripisanih devet izoliranih zob in primerek desne spodnje čeljustnice (vzorec 1014), ki so bili vsi pobrani v osrednjem delu grobnice, ter izoliran desni prvi spodnji kočnik iz prostora med zidcem in obodom grobnice. Spodnja čeljustnica je vključevala vsi tri kočnike, kar dokazuje, da sta v dveh prostorih grobnice 1 zastopana (najmanj) dva različna velika voluharja.

Ostanki dvoživk taksonomsko ožje niso bili opredeljeni, zato je ugotavljanje verjetnega števila živali, ki naj bi jim te najdbe pripadale, toliko težje. V tem smislu se je mogoče nasloniti predvsem na podatke o zastopanosti posameznih skeletnih elementov. Med več kot dvajsetimi ostanki dvoživk iz osrednjega dela grobnice so namreč zastopane najmanj štiri desne in ena leva nadlahtnica. Pri tem slednja zagotovo ne pripada nobeni od živali, ki so v analiziranem gradivu

zastopane z desnimi nadlahtnicami. Ostanke dvoživk iz osrednjega dela grobnice je treba torej pripisati najmanj štirim žabam in/ali krastačam. Iz zemljene plasti v prostoru med zidcem in obodom grobnice je bilo pobranih sedem koščic dvoživk. Na podlagi njihove velikosti je mogoče oceniti, da so pripadale najmanj dvema različnima živalma.

Grobovi 2, 3, 4, 5 in 6

Več sto drobcev kosti in zob, ki so bili pobrani iz petih žganih grobov, je bilo pridobljenih z mokrim sejanjem. Taksonomsko opredelitev je bilo mogoče podati le za tri izmed njih, ki so bili pripisani človeku. Človeku verjetno pripada tudi pretežni del neopredeljenih najdb.

Razprava

Rimskodobne živalske ostanke z najdišča Zagorica II je na podlagi kontekstov, v katerih so bili odkriti, mogoče razdeliti v dve skupini. Tisti, ki izvirajo z območja stanovanjskih objektov (tj. objekt II, domnevni stojkast objekt na prostoru kvadrantov A–E 29–34 in vsaj starejši od obeh objektov III), naj bi ponujali vpogled v prehranske navade tedanjih ljudi, gradivo iz grobnice 1, posameznih grobov in domnevne grobne parcele na območju objekta IV pa naj bi pokazali na nekatere specifične tedanjih obrednih praks. Žal prvi od obeh omenjenih sklopov vključuje le dva taksonomsko opredeljiva ostanka (sl. 141), kar je za vpogled v prehranske navade seveda bistveno premalo. Poleg tega je bil eden od obeh primerkov – gre za izoliran konjski zob – odkrit v temelju objekta (objekt II: SE 1020), kjer bi nemara bolj od kuhinjskih odpadkov pričakovali sledi morebitnih stavbnih daritev (glej npr. Toškan, Kovač, Tolar, v tisku; Škvor Jernejčič, Toškan 2018, 256–258 in tam navedena literatura). Pripis najdbe konju, ki v prvem tisočletju v jugovzhodnoalpskem prostoru

Takson	Stanovanjski objekti	Obredne strukture	Objekt III
<i>B. taurus</i>		1 (1)	16 (5)
<i>Caprinae</i>			14 (8)
<i>S. domesticus</i>		8 (2)	9 (7)
<i>C. familiaris</i>		2 (1)	13 (9)
<i>E. caballus</i>	2 (2)		1
<i>Bos/Equus</i>			3
<i>G. domesticus</i>		3	
<i>Aves gen. indet.</i>		3	

141 Ostanke velikih sesalcev in ptičev z območja posameznih stanovanjskih objektov (tj. objekt II, domnevni stojkast objekt na prostoru kv. A–E 29–34) in iz različnih obrednih struktur (grobnica 1, grobovi, objekt IV). Ločeno so podani tudi podatki za mlajšega od obeh objektov III. V oklepaju je posebej navedeno število ostankov glave (tj. lobanja, čeljustnici, izolirani zobje). Količina ostankov je podana kot število opredeljenih primerkov (NISP).

zagotovo ni sodil med značilne kulinarično zanimive živalske vrste (Toškan, Dirjec 2013, t. 4; Toškan 2017), takšen razmislek bržčas še dodatno podkrepljuje.

Zbir najdb iz grobov, grobnice 1 in objekta IV (= grobna parcela) je nekoliko bogatejši (sl. 141). Ob govedu in prašiču, ki so v sočasnih naselbinskih kontekstih jugovzhodnoalpskega prostora skupaj z drobnico praviloma najbolj zastopane vrste (glej npr. Toškan 2013), so bile prepoznane še kosti psa in kokoši. Najdbe vseh naštetih vrst, tudi slednjih dveh so poznane z več drugih rimskodobnih grobišč pri nas (glej npr. Turk 1992; Novšak, Bekljanov Zidanšek, Žerjal 2019; Toškan 2021; Toškan, Kovač, Tolar, v tisku), pri čemer se ne pojavljajo le v grobovih, temveč tudi v drugih strukturah z domnevno obrednim značajem (Ragolič, Toškan 2021; Toškan 2021). Najbolje zastopana vrsta v sklopu živalskih ostankov iz grobov, grobnice 1 in objekta IV je sicer domači prašič, kar je razločljivo z vidno vlogo te živali v tedanjem pogrebnem obredju. V skladu s predpisom je bilo namreč treba vpricho pokojnika boginji Cereri darovati svinjo (porca *praesentanea*) in s tem preprečiti, da bi duhovi umrlega blodili naokrog kot fantomi. Ob tem je žrtvovanje svinje utegnilo pomeniti tudi korak v smeri očiščenja pogrebcev njihove onesnaženosti s smrtjo. V takšnem primeru so pogrebci na grmadi sežgali le del žrtvovane živali, preostanek pa skuhalo in namenili pogrebni pojedini (Šterbenc Erker 2002, 85–86). V izključni prisotnosti sežganih ostankov skrajno spodnjega dela nog med najdbami iz grobnice 1 bi se lahko odražala prav ta praksa, kjer bi bolj mesnate dele kadavra pogrebci namenili obredni pojedini, kulinarično nezanimive spodnje dele nog pa daritvi bogovom (prim. Toškan 2021).

Poseben komentar je namenjen živalskim ostankom z območja objekta III. Čeprav naj bi bil ta tudi po prenovi namenjen bivanju, kvadratna oblika osrednjega prostora, večje količine luksuznega pivskega in servirnega posodja ter ostanki noše nakazujejo prirejanje poedin s pitjem. Prisotnost ostankov simbolno prominentnih psa in konja, predvsem pa izjemno visok delež izoliranih zob in odlomkov lobanje s čeljustnicama pri vseh zastopanih živalskih vrstah z delno izjemo drobnice pričajo o tem, da pomemben del tam odkritih živalskih najdb ni mogoče prepričljivo razložiti kot kuhinjski odpadki, temveč nemara prej kot sled svojevrstnih obrednih aktivnosti.

6.2 Paleobotanična analiza

Tjaša Tolar

V pregled in obdelavo smo prejeli 77 arheobotaničnih vzorcev z najdišča Zagorica 2002, in sicer iz III., tj. rimskodobne, faze najdišča. Velika večina domnevnih rastlinskih arheomakroostankov v vzorcih je slabo ohranjena. Prevladovali so mineralizirani ostanki, inkrustrirani z železom ali pa, sicer redkeje, zogleneli. Identifikacija v več primerih zato ni bila mogoča, večkrat tudi ni popolnoma jasno, ali gre za inkrustriran (mineraliziran) rastlinski ostanek (seme, plod) ali zgolj za grudico železa (sl. 142). Na sl. 143 se zato pred samo navedbo rastlinske vrste večkrat pojavlja »?«, kar pomeni, da identifikacija ni zanesljiva. Ostali, bolj ohranjeni, rastlinski makroostanki, ki smo jih tudi vrstno specifikirali, so najverjetneje recentnega izvora, torej ne iz arheoloških kontekstov; v Tab. 1 so označeni z »rec.«.

Pri identifikaciji smo uporabili stereomikroskop Leica MZ75, slikovne ključke (npr. Cappers *et al.* 2006) in lastno referenčno zbirko semen in plodov. Strokovna nomenklatura (tj. poimenovanje rastlinskih vrst) sledi Mali flori Slovenije (Martinčič *et al.* 1999).

Glede na ohranjenost ostankov je mogoče ugotoviti, da gre za mešanico semen/plodov recentnega in arheološkega izvora. V nadaljevanju obravnavamo samo tiste, domnevno arheološke, tj. ohranjene v zoglenelem ali mineraliziranem stanju (sl. 143: C in M).

Rezultati in kratka diskusija

26 vzorcev, torej velika večina, vsebuje ostanke domnevno gojenih rastlin, semena/plodove: metuljnic (grašice, graha, leče), žitaric (ječmen, proso) in morda tudi ogrščice (*Brassica rapa*), za slednjo nimamo dokazov o gojenju (Tolar 2016,

142 Primer ohranjenosti semen/plodov z najdišča Zagorica 2002.

SE	Interpretacija SE	Sek.	Faza	Vz.	Semena/plodovi			Ohr.	Oglje		Železo
					Slovensko ime	Latinsko ime	Št.		Ime	Št.	
428	polnilo jame brez najdb	1	?	282	?metuljnice (cf. grašica ?s kalčkom)	<i>Fabaceae (cf. Vicia)</i>	4	M			x
410	polnilo jame brez najdb	1	?	268	zebrat	<i>Galeopsis sp.</i>	1	?rec.	cf. jelša/leska/gaber	1	x
416	polnilo jame brez najdb	1	?	273	? leča	<i>Lens culinaris</i>	1	M			
366	polnilo jame brez najdb	1	?	190							x
376	polnilo jame	1	?	212	?metuljnice (cf. grašica ?s kalčkom)	<i>Fabaceae (cf. Vicia)</i>	1	M			x
	polnilo jame				?	? leča			<i>Lens culinaris</i>	1	
1172	polnilo jame	2	?	1027	ptičja dresen	<i>Polygonum aviculare</i>	2	rec.			
1057	polnilo jame - okolica objekta III	2	III. faza – rim	1032	ptičja dresen	<i>Polygonum aviculare</i>	1	rec.			
	polnilo jame - okolica objekta III				metlika	<i>Chenopodium sp.</i>	2	rec.			
1052	polnilo jame - okolica objekta III	2	III. faza – rim	1015	ptičja dresen	<i>Polygonum aviculare</i>	1	rec.			
	polnilo jame - okolica objekta III				metuljnice (cf. leča, grašica...)	<i>Fabaceae</i>	1	M			
1032	polnilo jame - okolica objekta III	2	III. faza – rim	1002	ptičja dresen	<i>Polygonum aviculare</i>	3	rec.			
	polnilo jame - okolica objekta III				metuljnice (cf. leča)	<i>Fabaceae</i>	2	M			
	polnilo jame - okolica objekta III				metuljnice (cf. grašica)	<i>Fabaceae</i>	1	C			
1033	polnilo jame - okolica objekta III	2	III. faza – rim	1002	ječmen	<i>Hordeum vulgare</i>	1	C			
	polnilo jame - okolica objekta III				NIDENT		1	C			
1012	polnilo jame - okolica objekta III	2	III. faza – rim	1005	ptičja dresen	<i>Polygonum aviculare</i>	4	rec.			
	polnilo jame - okolica objekta III				metuljnice (cf. leča)	<i>Fabaceae</i>	2	M			
	polnilo jame - okolica objekta III				žito	<i>Cerealialia</i>	1	C			
1283	polnilo jame - okolica objekta III	2	III. faza – rim	1064	metuljnice (cf. grah)	<i>Fabaceae (cf. Pisum)</i>	1	M			
1406	polnilo jame - okolica objekta III	2	III. faza – rim	1075					x	1	
1373	polnilo jame - okolica objekta III	2	III. faza – rim	1067	ptičja dresen	<i>Polygonum aviculare</i>	1	?rec.			x
	polnilo jame - okolica objekta III				metuljnice (cf. grašica)	<i>Fabaceae (cf. Vicia)</i>	2	M			
	polnilo jame - okolica objekta III				?metuljnice (cf. grašica ?s kalčkom)	<i>Fabaceae (cf. Vicia)</i>	2	M			
1373	polnilo jame - okolica objekta III	2	III. faza – rim	1067	metuljnice (cf. grah)	<i>Fabaceae (cf. Pisum)</i>	1	M			
1400	polnilo jame - okolica objekta III	2	III. faza – rim	1066	metuljnice (cf. grašica)	<i>Fabaceae (cf. Vicia)</i>	7	M			x
1243	polnilo jame - okolica objekta III	2	III. faza – rim	1042	ptičja dresen	<i>Polygonum aviculare</i>	4	NC			x
	polnilo jame - okolica objekta III				metuljnice (cf. grašica)	<i>Fabaceae (cf. Vicia)</i>	6	M			
1377	polnilo jame - okolica objekta III	2	III. faza – rim	1061	metuljnice (cf. grašica)	<i>Fabaceae (cf. Vicia)</i>	16	M	x		x
	polnilo jame - okolica objekta III				metuljnice (cf. grah)	<i>Fabaceae (cf. Pisum)</i>	2	M			
	polnilo jame - okolica objekta III				ptičja dresen	<i>Polygonum aviculare</i>	1	?rec.			
1250	polnilo jame - okolica objekta III	2	III. faza – rim	1054	?metuljnice (cf. grašica ?s kalčkom)	<i>Fabaceae (cf. Vicia)</i>	1	M			

SE	Interpretacija SE	Sek.	Faza	Vz.	Semena/plodovi			Ohr.	Oglje		Železo
					Slovensko ime	Latinsko ime	Št.		Ime	Št.	
1040	objekt III	2	III. faza – rim	1216	NIDENT		1	C			x
	objekt III		III. faza – rim		?metuljnice (cf. grašica ?s kalčkom)	<i>Fabaceae (cf. Vicia)</i>	1	M			
1059	koncentracija lepa - okolica objekta III	2	III. faza – rim	1020	sončni mleček	<i>Euphorbia helioscopia</i>	1	?rec.			
	koncentracija lepa - okolica objekta III		III. faza – rim		ptičja dresen	<i>Polygonum aviculare</i>	1	rec.			
	koncentracija lepa - okolica objekta III		III. faza – rim		NIDENT		1	M			
1079	polnilo jame	2	II. faza – Lt	1007	žito	<i>Cerealia</i>	1	C			1
	polnilo jame		II. faza – Lt		ječmen	<i>Hordeum vulgare</i>	1	C			
1079	polnilo jame	2	II. faza – Lt	1007	leska	<i>Corylus avellana</i>	1	C			
1079	polnilo jame	2	II. faza – Lt	1007	žito (cf. ječmen)	<i>Cerealia</i>	7	C			
1210	polnilo jame	2	III. faza – rim	1038	ptičja dresen	<i>Polygonum aviculare</i>	1	?rec.			
1275	polnilo jame	2	III. faza – rim	1049	ptičja dresen	<i>Polygonum aviculare</i>	1	?rec.			
	polnilo jame		III. faza – rim		?metuljnice (cf. grašica ?s kalčkom)	<i>Fabaceae (cf. Vicia)</i>	2	M			
1216	polnilo jame	2	III. faza – rim	1040	dresnik, slakovec	<i>Fallopia sp.</i>	1	NC			x
	polnilo jame		III. faza – rim		?metuljnice (cf. grašica ?s kalčkom)	<i>Fabaceae (cf. Vicia)</i>	1	M			
1121	kurišče?	2	III. faza – rim	1022	ptičja dresen	<i>Polygonum aviculare</i>	1	rec.			
	kurišče?		III. faza – rim		sivozeleni muhvič	<i>Setaria pumila</i>	1	?rec.			
1271	polnilo jame	2	III. faza – rim	1050	ptičja dresen	<i>Polygonum aviculare</i>	3	?rec.			
	polnilo jame		III. faza – rim		metuljnice (cf. leča)	<i>Fabaceae (cf. Lens)</i>	1	C			
	polnilo jame		III. faza – rim		metuljnice (cf. grah, grašica)	<i>Fabaceae</i>	1	M			
1118	grob 2	2	III. faza – rim	1016	leska	<i>Corylus avellana</i>	1	C			
	grob 2		III. faza – rim		ječmen	<i>Hordeum vulgare</i>	1	C			
	grob 2		III. faza – rim		sivozeleni muhvič	<i>Setaria pumila</i>	2	?rec.			
	grob 2		III. faza – rim		proso	<i>Panicum miliaceum</i>	1	C			
	grob 2		III. faza – rim		ptičja dresen	<i>Polygonum aviculare</i>	2	rec.			
1112	grob 3	2	III. faza – rim	1030	sivozeleni muhvič	<i>Setaria pumila</i>	6	?rec.			
	grob 3		III. faza – rim		ptičja dresen	<i>Polygonum aviculare</i>	1	rec.			
	grob 3		III. faza – rim		NIDENT		1	M			
1112	grob 3	2	III. faza – rim	1019	sivozeleni muhvič	<i>Setaria pumila</i>	2	?rec.			
	grob 3		III. faza – rim		ptičja dresen	<i>Polygonum aviculare</i>	1	rec.			
	grob 3		III. faza – rim		metuljnice (cf. grašica)	<i>Fabaceae (cf. Vicia)</i>	1	M			
1299	grob 4	2	III. faza – rim	1046	ptičja dresen	<i>Polygonum aviculare</i>	7	rec.	x	1	
	grob 4		III. faza – rim		bršljanov. jetičnik	<i>Veronica hederifolia</i>	1	rec.			
1318	grob 5	2	III. faza – rim	1063	?metuljnice (cf. grašica ?s kalčkom)	<i>Fabaceae (cf. Vicia)</i>	5	M			x
1116	grob 6	2	III. faza – rim	1023	ptičja dresen	<i>Polygonum aviculare</i>	4	rec.			
1129	grobница 1	2	III. faza – rim	1013	ptičja dresen	<i>Polygonum aviculare</i>	17	rec.	x	3	1
	grobница 1		III. faza – rim		ogrščica	<i>Brassica rapa</i>	15	rec.			
	grobница 1		III. faza – rim		metlika	<i>Chenopodium sp.</i>	1	rec.			
1129	grobница 1	2	III. faza – rim	1014	metuljnice (cf. leča)	<i>Fabaceae (cf. Lens)</i>	1	M			1
	grobница 1		III. faza – rim		metuljnice (cf. grašica)	<i>Fabaceae (cf. Vicia)</i>	3	C			
	grobница 1		III. faza – rim		ptičja dresen	<i>Polygonum aviculare</i>	16	rec.			
	grobница 1		III. faza – rim		metlika	<i>Chenopodium sp.</i>	2	rec.			
	grobница 1		III. faza – rim		sončni mleček	<i>Euphorbia helioscopia</i>	1	?rec.			
	grobница 1		III. faza – rim		ogrščica	<i>Brassica rapa</i>	8	?rec.			
1200	naravna poglobitev	2	?	1070	?metuljnice (cf. grašica ?s kalčkom)	<i>Fabaceae (cf. Vicia)</i>	18	M	listavec	3	x
	naravna poglobitev		?		?metuljnice (cf. grašica ?s kalčkom)	<i>Fabaceae (cf. Vicia)</i>	2	NC			

Legenda: M – mineraliziran, C – zoglenel, NC – nezoglenel, rec. – receten, NIDENT – neidentificiran, NC – nezoglenel, sek. – sektor, ohr. – ohranjenost, št. – število.

143 Arheobotanični rezultati z najdišča Zagorica 2002.

170). Prevladujejo ostanki metuljnic, natančneje semen/plodov, ki so močno inkrustrirani z železom, zato natančnejša določitev, za katero vrsto znotraj družine metuljnic gre, v več primerih ni mogoča. Med njimi so značilna in pogosta okrogla mineralizirana semena s kratkim kljuncem, za katerega domnevamo, da gre za kalček, torej kaleča semena npr. grašice (*Vicia* sp.). K ostankom domnevno prehranskih rastlin lahko prištejemo še zoglelene odlomke lešnikov v dveh vzorcih (vz. 1007, 1016). Ostankov ostalih, neprehranskih rastlin je malo. Ugotovljene so bile nekatere plevelno-ruderalne rastline (zebrat, dresen, jetičnik, metlika, mleček, muhvič, slakovec), pokazateljice okolja, v katerem je deloval človek, saj uspevajo v bližini človekovih bivališč ali ob poteh. Ker so bile slednje v večini ohranjene v nezoglenelem, lahko bi rekli tudi »recentnem« stanju, jih smatramo kot novodobno kontaminacijo, ki se je verjetno zgodila ali med vzorčenjem ali pa med spiranjem in sušenjem na prostem. Oglja je bilo izjemno malo (le v 6 vzorcih), zato se tu sprašujemo, ali morda ni bil izločen iz mokro presejanih vzorcev sedimenta? Gre za oglje listnatih dreves, med drugimi npr. tudi jelša/leska/gaber (*Alnus/Corylus/Carpinus*).

Kot že rečeno rimskodobni vzorci izhajajo iz več kontekstov: npr. iz notranjosti objekta III ter jam v okolici slednjega, iz petih grobov in ene grobnice itd. (sl. 143).

Daleč največ prehransko pomembnih mineraliziranih ali zoglenelih rastlinskih makroostankov je ohranjenih v polnilih jam; v njih najdemo vse zgoraj naštetih taksone metuljnic, ječmen in lešnik. Prevladujejo metuljnice kot npr. grašica (*Vicia* sp.), grah (*Pisum* sp.) in leča (*Lens culinaris*).

V grobovih in grobnici žal prevladujejo semena/plodovi recentnega značaja. V grobovih 3 in 5 ter v grobnici je bilo nekaj mineraliziranih semen metuljnic (*Vicia*, *Lens culinaris*). Le eno seme cf. *Vicia* iz grobnice je bilo tudi zoglenelo. V grobnici so bila najdena tudi semena ogrščice (*Brassica rapa*), vendar vsa v nezoglenelem, najverjetneje recentnem stanju. Zanimiva je vsebina v grobu 2, kjer so bili najdeni posamezni in redki zogleneli ostanki lešnika, ječmena in prosa (*Panicum miliaceum*).

Vzorci iz objekta III vsebujejo, podobno kot preostale sočasne jame, zoglenela in mineralizirana semena metuljnic.

Sklep

Rastlinski makroostanki (predvsem mineralizirani ostanki semen/plodov) z najdišča Zagorica 2002 povedo nekaj o poljedelskih aktivnostih, tj. gojenju metuljnic oziroma stročnic (leča, grašica, grah) in žitaric (ječmen, proso). Zanimiva je tafonomija ostankov, saj gre v veliki večini za mineralizirana semena/plodove, tj. inkrustrirana z železom, kakršna so na slovenskih arheoloških najdiščih redka oziroma ne prav pogosta. Tovrstno konzervacijo organskih ostankov pogosto srečujemo v greznicah, kanalizacijskih kanalih in kloakah ter smetiščih (Tolar 2016, 58). V primeru iz Zagorice temu ni tako ali pač, saj vzorci večinoma izvirajo iz polnil jam, tudi brez najdb. Predvsem je veliko polnil jam iz okolice objekta III (glej sl. 143), ki bi morda lahko predstavljale nekdanja »stranišča«.

Zanimivo je tudi, da med rastlinskimi ostanki ni ostankov značilnih rimskodobnih sadnih vrst, kot npr. oljka, vinska trta, breskev, figa idr., ki jih pogosto najdemo na istodobnih najdiščih. To morda kaže na staroselsko populacijo, ki jih rimska prehrana še ni prevzela.

6.3 Numizmatika

Andrej Šemrov

Na območju arheoloških raziskav leta 2002 v Zagorici so bili dokumentirani trije novci. Ti predstavljajo enovito kronološko sled, ker se z novčnimi najdbami lahko potrdi naselitev v času prve polovice 2. stoletja n. št., ki je bila nato morda prekinjena z markomanskimi vojnami.

Posamična najdba					Prostorski kontekst	Teža	Velikost	Ohranjenost	Ostalo
Rim									
Hadrianus									
1	As	117–138	Rom	RIC ?	Kv. E59, SE 1129, PN 1046, kat. št. 134/2	7,1 g	pr. 26 mm	izrabljen	Dop.: Glava z vencem
Antoninus Pius (Diva Faustina I.)									
2	As	od 141	Rom	RIC ?	Kv. B51, SE 1001, PN 1473, kat. št. 131	8,55 g	pr. 24,5 mm	izrabljen	Dop.: Doprse, obleka, d.; Rv.: Stoječa figura
Nedoločljiv									
3	As	1.–2. stoletje	Rom	RIC ?	Kv. AA58, SE 1001, PN 1489, kat. št. 131	3,82 g	/	zelo močno izrabljen	Fragmentiran

6.4 Radiokarbonske analize

Rezultati radiokarbonske analize so bili opravljeni v CEDAD - Centro di Datazione e Diagnostica, Dipartimento di Matematica e Fisica „Ennio de Giorgi“, Università del Salento c/o Cittadella della Ricerca.

Terenska oznaka vzorca	Lab. oznaka	Radiokarb. datum (BP)	Radiokarb. datum (BC) - δ 68.2% verjetnost	Radiokarb. datum (BC) - δ 95.4% verjetnost	Material	Globina	SE	Kontekst	Interpret.	Faza	Datacija na osnovi najdb
VZ 1002	LTL18330A	1264 \pm 45	672 AD (68.2%) 775 AD	664 AD (72.9%) 780 AD	oglje	do 0,5	1032	jama/ ognjišče	okolica objekta III	III. faza	1.–3. st. n. št.
VZ 1013	LTL18332A	1892 \pm 45	59 AD (56.1%) 143 AD	23 AD (95.4%) 234 AD	oglje	do 0,5	1107	grobnica	grobnica 1	III. faza	1.–3. st. n. št.
VZ 1007	LTL18331A	2217 \pm 45	319 BC (60.2%) 206 BC	389 BC (95.4%) 180 BC	oglje	do 0,5	1072	jama	okolica stojkastega objekta	III. faza	1.–3. st. n. št.
VZ 1015	LTL18333A	1536 \pm 45	430 AD (37.0%) 493 AD	418 AD (95.4%) 611 AD	oglje	do 0,5	1109	grobnica	grobnica 1	III. faza	1.–3. st. n. št.

∴ **145** Rezultati radiokarbonske analize.

LTL18330A

Zagorica II, jama/ognjišče 6, SE 1032, sek II, kv. D47, VZ 1032

Carbonated wood (charchol)

Sample depth: 0,50 m

LTL18330A : 1264 \pm 45BP

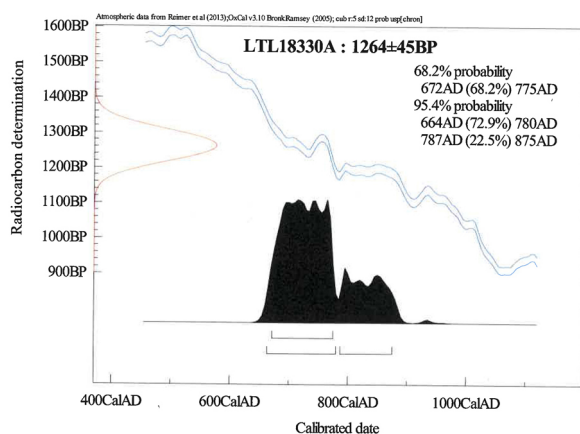
68.2% probability

cal 672AD (68.2%) 775AD

95.4% probability

cal 664AD (72.9%) 780AD

787AD (22.5%) 875AD

∴ **146** LTL18330A, Zagorica, jama/ognjišče SE 1032.

LTL18332A

Zagorica II, grobnica 1, SE 1107, sek II, kv. D-E58–59, VZ 1013

Carbonated wood (charchol)

Sample depth: 0,50 m

LTL18332A : 1892 \pm 45BP

68.2% probability

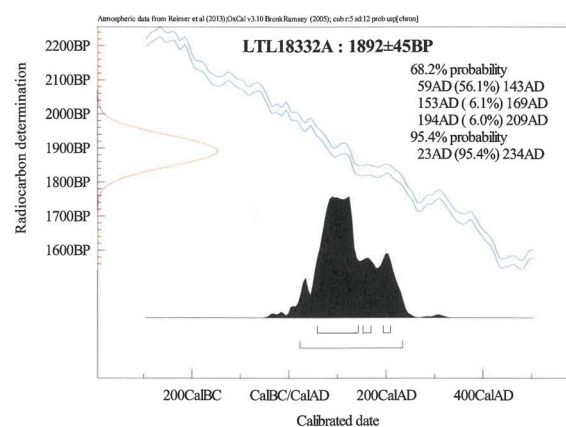
cal 59AD (56.1%) 143AD

153AD (6.1%) 169AD

194AD (6.0%) 209AD

95.4% probability

cal 23AD (95.4%) 234AD

∴ **147** LTL18332A, Zagorica, grobnica 1, SE 1107.

LTL18331A

Zagorica II, jama SE 1072, sek II, kv. D32, VZ 1007

Carbonated wood (charchol)

Sample depth: 0,50 m

LTL18331A : 2217±45BP

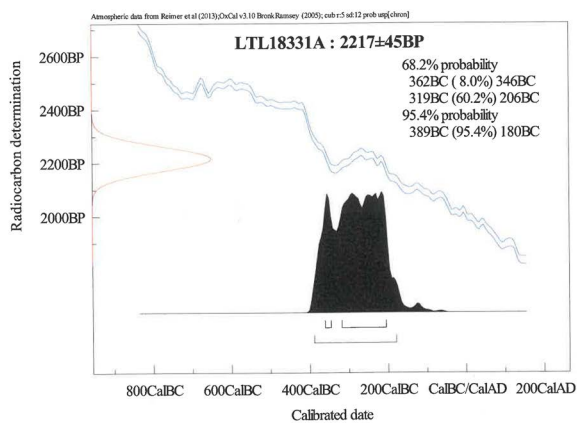
68.2% probability

cal 362BC (8.0%) 346BC

319BC (60.2%) 206BC

95.4% probability

cal 389BC (95.4%) 180BC

148 LTL18331A, Zagorica, jama SE 1072.

LTL18333A

Zagorica II, grobnica 1, SE 1109, sek II, kv. D-E58-59, VZ 1015

Carbonated wood (charchol)

Sample depth: 0,50 m

LTL18333A : 1536±45BP

68.2% probability

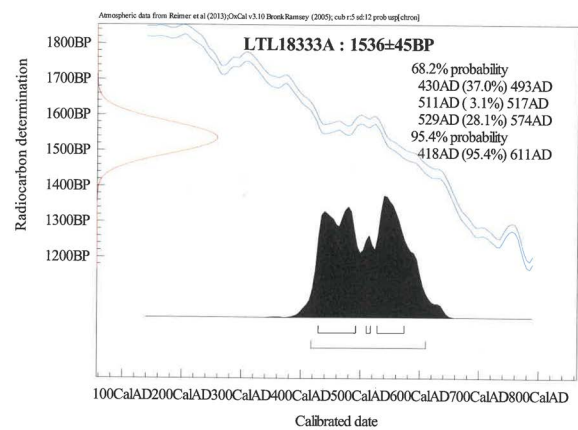
cal 430AD (37.0%) 493AD

511AD (3.1%) 517AD

529AD (28.1%) 574AD

95.4% probability

cal 418AD (95.4%) 611AD

149 LTL18333A, Zagorica, grobnica 1, SE 1109.

7 Sklep

Petra Vojaković, Ahac Šinkovec, Barbara Hofman, Nataša Magajne

Raziskave na nižinskem predelu obravnavanega območja so odkrile šibke sledove prazgodovinske rabe prostora, povezane z vodnimi viri in izrabo vodnega ekosistema ter delovanjem kraških estavel (požiralnikov in bruhalnikov).

Iz časa mlajše železne dobe izvirajo naselbinski sledovi, odkriti na privzdignjenem terenu pod vzpetino Reber, na ravnici pa je bilo izkopano pripadajoče grobišče, datirano na prehod iz srednjega v pozni laten. V tem času so območje mokronoške kulturne skupine zaznamovale globoke spremembe, ki se najbolj jasno kažejo v novi poselitveni sliki prostora. Številna srednjelatenska najdišča, ki ležijo v nižinah ob rekah, so bila v tem času opuščena. Nadomestile so jih nove, utrjene naselbine, ki so nastale na naravno zavarovanih gradiščih, neredko poseljenih že v času halštatskega obdobja. Te spremembe so bile verjetno posledica družbenih nemirov, ki so bili povezani s selitvami ljudstev na širšem prostoru vzhodnotenske skupine. Vzroke zanje moramo iskati v premikih germanskih, kimbrsko-tevtonskih plemen, ki so iz severa Evrope prodrli proti jugu, in širjenju dačanskega kraljestva z vzhoda na območje Panonije. Po drugi strani moramo v tem času upoštevati tudi vse večji pritisk s strani rimske države, ki je težila k vzpostavitvi nadzora nad balkanskim prostorom.

Zdi se, da spremembe v tem času vendarle niso bile tako nenadne, ampak so bile posledica postopnega prilagajanja na nove razmere. Kot pričajo rezultati izkopavanj na stiški naselbini, lahko nastanek prvih višinskih naselbin uvrstimo že v zaključni del srednjega latena (Grahek 2009, 284). Iz istega časa verjetno izvirajo tudi nekatera nova grobišča, kot je tisto v Rojah pri Moravčah. O tem pričata posamična najdba ščitne grbe s trapezastimi krilci vrste *Skorba* in enostavno oblikovana obročasta pasna spona iz groba 1b, ki sta značilni za stopnjo Mokronog IIb (Knez 1977, t. 1: 4; t. 8: 1). V ta čas moramo uvrstiti tudi nastanek grobišča v Beli Cerkvi, s katerega je znanih več dolgih mečev srednjelatenske sheme z rombičnim presekom rezila in pravokotnim presekom trna za ročaj (Božič 1992, 195) ter grobišče na Pungartu v Metliki, kjer so bili ob prevladujočem poznolatenškem gradivu odkriti tudi posamezni značilni srednjelatenski predmeti. Med njimi velja omeniti zapestnico iz prozornega stekla z

rumeno podlogo in pasno verigo iz dvojno zvitih členov vrste *Brežice* (Šribar 1976, t. VII: 2; t. VIII: 5).

Po drugi strani ugotavljamo, da so nekatera značilna srednjelatenska grobišča ostala v uporabi tudi še na začetku poznega latena. Mednje lahko uvrstimo grobišča v Mokronogu, na Kapiteljski njivi v Novem mestu in Dobovi, s katerih je znanih več železnih fibul srednjelatenske sheme z žičnatim lokom in dolgo peresovino, ki so značilne za začetek stopnje Mokronog IIIa. Z grobišča v Dobovi so znane tudi že posamezne fibule poznolatenške sheme tipa *Magdalenska gora* in primer fibule z nogo v obliki okvirja (Guštin, neobj.). Na podlagi fibule poznolatenške sheme iz Valične vasi in več bradavičastih obročkov iz groba 15 v Brežicah lahko sklepamo, da sta bili tudi ti dve grobišči v uporabi še na začetku poznega latena (Teržan 1973, t. 5: 6; Jovanović 2006, t. 23).

V tem času se je spremenila tudi doslej enotna podoba grobnega rituala. Poleg žganih planih grobišč, kakršna so bila značilna za predhodno obdobje, se v tem času pojavijo nova grobišča, za katera je značilno pokopavanje na obrobju halštatskih gomil (Božič 1999, 209). Takšno je grobišče na *Magdalenski gori*, kjer se med najdbami pogosto pojavljajo predvsem bronaste fibule poznolatenške sheme tipa *Magdalenska gora*. Enak način pokopa poznamo tudi iz gomil na *Marofu* v Novem mestu, katerega začetek moramo glede na pasno verigo z dvojno uvitimi členi tipa *Brežice* uvrstiti že v čas srednjega latena (Knez 1977a, t. 2: 5). Srednje in poznolatenški grobovi so bili najdeni tudi v eni od gomil v *Podzemlju* (Božič 2001, 186). Sočasno se je na grobiščih v *Mihovem* in *Beli Cerkvi* uveljavil skeletni pokop (Božič 1999, 209).

Na podlagi tega lahko precej dobro opredelimo tudi za ta čas značilno materialno kulturo. V moških grobovih prevladujejo železne fibule srednjelatenske sheme z žičnatim lokom in dolgo peresovino, medtem ko se v ženskih grobovih pojavljajo bronaste fibule poznolatenške sheme vrste *Magdalenska gora*. Za ta čas je značilen tudi pojav dolgih mečev, ki imajo lahko še rombičen presek, pojavljajo pa se že tudi meči z zaobljeno konico, kakršne poznamo predvsem z *Roj pri Moravčah*. Običajno jih najdemo v nožnicah s srednje dolgim zaključkom z dvema drobnima trnoma na prehodu v konico in dvojnosesasto spono. Ta oblika mečev

in nožnic je bila značilna za zaključni del srednjega latena, pojavljala pa se je tudi še na prehodu v pozni laten (Lejars 1996, 90–92). Poleg zasledimo štiritne grbe vrste Mokronog in najstarejše različice okroglih ščitnih grb.

Očitno lahko prav v ta čas uvrstimo tudi grobišče iz Zagorice, za katero je bil značilen klasičen ritual pokopavanja v planih žganih grobovih. Kot smo pokazali, lahko najstarejše grobove z grobišča po vsej verjetnosti datiramo že v zaključni del stopnje Mokronog IIb, medtem ko večina grobov izvira iz začetka stopnje Mokronog IIIa. Glede na velikost in strukturo grobišča lahko domnevamo, da je na tem mestu pokopavala manjša skupnost, sestavljena iz nekaj družin. Ta je bila zelo verjetno naseljena na nizki vzpetini Reber v neposredni bližini grobišča. Ob njenem vznožju sta bili namreč odkriti dve latenski odpadni jami in manjši vkop, ki so domnevno ležali ob robu naselbine. Zelo verjetno se je ta širila na za poselitev ugodnem južnem pobočju vzpetine. Glede na lego se je razlikovala od značilnih poznolatenških naselbin, saj ni imela izrazito obrambnega značaja. Bržkone moramo njen nastanek povezovati z ugodno prometno lego na naravnem križišču poti med latenskodobnimi najdišči v Stični na zahodu, Valični vasi na jugu in Rojah pri Moravčah na severovzhodu. Povezave s temi najdišči so vidne tudi v materialni kulturi. Poleg fibul srednjelatenške sheme z žičnatim lokom in dolgo peresovino se te odražajo predvsem v keramiki. Posebej velja omeniti z žigosanjem okrašeno keramiko, ki se je v času poznega latena pojavljala skoraj izključno na najdiščih v zahodnem delu Dolenjske. Sorodnosti v materialni kulturi so še posebej izrazite na grobišču v Rojah pri Moravčah. Ob tem pa velja poudariti, da se je grobišče v Rojah po značaju bistveno razlikovalo od grobišča v Zagorici, saj z njega ne poznamo značilnih ženskih grobov. Prevladujejo namreč moški bojevniški grobovi, kar kaže, da je šlo morda za vojaško grobišče.

Grobišče v Zagorici je bilo najverjetneje opuščeno že pred koncem stopnje Mokronog IIIa. V tem času je v Novem mestu nastalo grobišče na Beletovem vrtu, ki se po materialni kulturi jasno loči od zagoriškega grobišča. Zanj je značilen pojav fibul z usločenim lokom tipa Beletov vrt, najstarejših različic fibul tipa Nauheim in fibul z nogo v obliki okvirja, ki izvirajo iz najstarejših grobov na tem grobišču. Medtem ko v zahodnem delu Dolenjske in na Štajerskem grobišč iz tega časa zaenkrat ne poznamo, so grobišča v vzhodnem delu Dolenjske živela dalje vse do rimske okupacije tega prostora.

Rimskodobna naselbina s pripadajočim manjšim grobiščem leži v donedavno poplavnem nižinskem delu in je delno prekrivala latensko grobišče. Prilagajala se je oblikovanosti

terena in v zasnovi ni kazala geometrične urejenosti. Izkopani objekti so bili del razložene podeželske naselbine ali posestva. Slednjo smo z izkopavanji jasno zamejili na vzhodnem in zahodnem delu, nedvomno pa se je proti S in J raztezala še izven izkopnega polja. Naselje je ležalo ob državni cesti Emona–Siscija in je obvladovalo enoto kmetijske poselitve v območju med krajema, ki ju iz pisnih virov poznamo tudi imensko; to sta *Acervo* (lokacija na območju Stične, ki pa še ni natančneje ugotovljena) in *Praetorium Latobitorum* (Trebnje). Verjetno se je nekje pri Šentvidu odcepila lokalna komunikacija proti Selam pri Dobu, Zagorici in naprej proti Medvedjeku, kjer poznamo rimsko grobišče. Upravno je območje pripadalo teritoriju (agru) mesta *Municipium Flavium Latobitorum Neviodunum* (Drnovo pri Krškem). Stavbe so bile po večini povsem lesene s konstrukcijo iz navpičnih lesenih kolov, štirje objekti pa so imeli kamnite temelje iz apnenčevih prodnikov in lomljencev. Slednji so narejeni v suhozidni tehniki – brez ohranjenega veziva. Glede na odkrito domnevamo, da gre za funkcionalno diferenciacijo znotraj naselbinskega prostora. Obe vrsti zgradb spremljajo plitve odlagalne in odpadne jame. Na enem mestu domnevamo leseno ograjo dvorišča. Uporabne oziroma hodne površine večinoma niso ohranjene, še manj ostanki nadzidav, tako da so naša sklepanja o videzu zaradi pomanjkanja zaprtih ruševinskih kontekstov z najdbami zelo omejena. Ostaline omogočajo naslednje domneve. Tri velike temelje zgradb (I–III, značilne velikosti okrog 20 × 15 m) razumemo kot jedro osnovnih družinskih bivanjsko enot, h katerim sodijo še manjši leseni, v stojkasti gradnji grajeni gospodarski objekti in manipulacijska dvorišča, ali kot funkcionalno različne objekte znotraj enovitega podeželskega posestva. Objekt IV pa se razlikuje od drugih treh tako po velikosti kot po notranjem ustroju, odkrit pa je bil vzhodno od objekta III, na južnem robu grobišča. Je skoraj kvadratne oblike, velik pribl. 11 × 11 m, z dvema predelnima zidcema v smeri V–Z. V notranjosti so ob severnem in južnem zidu štiri dokaj velike jame (velikosti do 2 m), napolnjene z malto in kamenjem. Zanje domnevamo, da gre za temelje za prostostoječe kamnite spomenike, edikule ali pepelnice, kar bi nakazovalo, da je stavba služila pogrebnim ali obrednim namenom. V objektih je bilo odkritih zelo malo drobnih najdb; predvsem keramično gradivo, ki ga lahko datiramo od prve polovice 1. do začetka 3. stoletja n. št., pa kaže na povsem staroselsko, s keltsko tradicijo prežeto sestavo prebivalstva. Majhno pripadajoče grobišče, ki so ga sestavljali okrogla kupolasta grobnica, dve pravokotni grobnici, trije žgani in en žgan žarni grob v preprosti grobni jami, je bilo izkopano ob vzhodnem robu naselbine. Grobni pridatki, kot npr. fibuli vrste Almgren 84 in Hadrijanov as (kovan med letoma 117 in 138 n. št.), pokop znotraj okrogle kupolaste grobnice

časovno zamejujejo v prvo polovico 2. stoletja n. št. Drugi pridatki v grobovih so skromnejši in časovno neobčutljivi. Na podlagi povedanega lahko zaključimo, da sta grobišče in naselbina iz istega časa in da ju lahko časovno zamejimo od prve polovice 1. do začetka 3. stoletja n. št. (Vičič, Slapšak 2003, 73–76).

V času zgodnjega srednjega veka je bila ponovno obujena lokacija na privzdignjenem terenu pod Rebrijo. Prisotnost zgodnj srednjeveške lončenine na področju objektov govori o stalni naseljenosti področja, ki je v tem času trajalo najmanj dve stoletji. Naselbino opredeljuje deset objektov s stojkasto gradnjo. Hodne površine niso prepoznane, ohranile so le kot posamezne lise med vkopi. Prepoznati ni bilo mogoče tudi zunanjih in notranjih površin objektov, prav tako ne delov, ki bi določali notranjščino prostora. Tako lahko le na podlagi ohranjenih stojk in jam prepoznavamo domnevne obrise tlorisov posameznih objektov. Dejstvu, da so na tem prostoru stali leseni objekti, govori v prid tudi obilica lepa po celotni površini obeh sektorjev. Poleg lončenine, ki med najdbami prevladuje, so prisotni tudi odlomki žlindre. Nelončeninaste najdbe vsebujejo nekaj žebeljev, dva odlomka brusa in dva odlomka žrnelj ter glineno utež. Odlomki ustij kažejo, da je bil lonec, okrašen z valovnicami, najpogostejša vrsta posode v uporabi. Med njimi se pojavlja nekaj primerkov skled in ena pekva. Večina obeh sektorjev je enoplastna, saj je oranje odrezalo kulturne plasti med geološko podlago in ornico. Le na dveh lokacijah v sektorju 5 so se kulturne plasti ohranile v tolikšni meri, da je prepoznana večfaznost vkopov. Tako stratigrafsko zaporedje plasti na območju depresije v sektorju 5 kot odlomki zgodnj srednjeveške lončenine kažejo, da so na naselbini prisotne tri naselbinske faze. Medtem ko je v fazi I prisotne zelo malo lončenine, pa so razlike v lončenini med fazama II in III opazne predvsem v njeni izdelavi in tudi videzu, kar je gotovo posledica uporabe hitrejšega kolesa, ki se v primeru naselbine Zagorica pojavi v III. fazi. Datacija naselbine sloni na razdelitvi ustij loncev v tipološke skupine. Na naselbini so prisotne skupine ustij S2, S3, S4 in S5, kar jo, upoštevajoč razvoj skupin ustij v času, uvršča v časovni okvir med drugo polovico 7. stoletja in koncem 9. stoletja n. št. Pregled razprostranjenosti ustij po naselbini v sklopu štirih posameznih domačij, ki so nastale z združenjem več objektov, bolj ali manj potrjuje omejnjeni časovni okvir obstoja naselbine. Vendar se poleg tega z zanimivo ugotovitvijo, da se le skupina ustij S4 prikazuje na območju ene domačije, in popolno odsotnostjo ostalih skupin na tem mestu, kaže tudi dinamika znotraj same naselbine. Nakazuje na možnost, da je eden izmed vzrokov za ta pojav tudi prihod novih prebivalcev. Pojav skupin S4 in S5 namreč, kot vse kaže, sovпада s pojavom lončenine,

narejene na hitrem kolesu, ki je v primeru Zagorice prisotna v III. naselbinski fazi, medtem ko so za fazo I in II značilni odlomki skupin ustij S2 in S3. Ta ugotovitev bi lahko potrdila opažanje, ki velja za večino zgodnj srednjeveških najdišč na prostoru vzhodnih Alp, da sta skupini ustij S2 in S3 prvotni obliki, značilni za lončarsko znanje staroselskega prebivalstva – Vlahov, skupini S4 in S5 pa naj bi se pojavili kasneje, kot produkta novih lončarskih tehnologij, ki so bile na področje vzhodnih Alp prinesene od drugod.

Območje je bilo obljudeno tudi v novoveškem oziroma polpreteklem obdobju.

- ALMGREN, O. 1897, *Studien Über Nordeuropäische Fibelformen der ersten Nachchristlichen Jahrhunderte mit Berücksichtigung der Provinzialrömischen und Südrussischen Formen*. – Leipzig.
- BALEN-LETUNIČ, D. 1999–2000, Japodske nekropole s ogulinskog područja. – *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu* 32–33, 23–61.
- BATOVIČ, Š. 1987, Jadransko-zapadnobalkanska regija. Liburnska grupa. – V: A. Benac (ur.), *Praistorija jugoslavenskih zemalja* 5, Željezno doba, Sarajevo, 339–390.
- BENADIK, B. 1963, Zur Frage von chronologischen Beziehungen der keltischen Gräberfelder in der Slowakei. – *Slovenská Archeológia* XI-2, Nitra, 339–390.
- BERNOT, F. et al. 1998, *Geografija Slovenije*. – Ljubljana, 51.
- BERTONCELJ-KUČAR, V. 1979, Nakit iz stekla in jantarja. – *Arheološki vestnik* 30, Ljubljana, 254–277.
- BEZECZKY, T. 1994, Amphorae from the Forum of Emona. – *Arheološki vestnik* 45, Ljubljana, 81–93.
- BEZECZKY, T. 1998, Amphora types of Magdalensberg. – *Arheološki vestnik* 49, Ljubljana, 225–242.
- BOCKIUS, R. in P. ŁUCZKIEWICZ 2004, *Kelten und Germanen im 2. – 1. Jahrhundert vor Christus. Archäologische Bausteine zu einer historischen Frage*. – Monographien des Römisch-Germanischen Zentralmuseums 58, Mainz.
- BOJOVIČ, D. 1983, *Rimske fibule Singidunuma*. – Muzej grada Beograda, Beograd.
- BÖKKÖNYI, S. 1984, *Animal husbandry and hunting in Tács-Gorsium. The vertebrate fauna of a Roman town in Pannonia*. – Budapest.
- BONIS, E. B. 1960, Römerzeitliche Gräber in Halimba (Komitat Veszprem). – *Folia Archaeologica* XII, Budapest, 91–110.
- BONIS, E. 1969, *Die spätkeltische Siedlung Gellérthegy-Tabán in Budapest*. – *Archaeologia Hungarica* 47, Budapest.
- BOŽIČ, D. 1981, Relativna kronologija mlajše železne dobe v jugoslovanskem Podonavju. – *Arheološki vestnik* 32, Ljubljana, 315–347.
- BOŽIČ, D. 1987, Keltska kultura u Jugoslaviji. Zapadna grupa. – V: A. Benac (ur.), *Praistorija jugoslavenskih zemalja* 5, Željezno doba, Sarajevo, 855–897.
- BOŽIČ, D. 1992, *Mokronoška skupina latenske kulture v poznolatskem obdobju*. – Doktorska disertacija. Oddelek za arheologijo, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani.
- BOŽIČ, D. 1993, O latenskih najdbah na območju Ptuja. – V: *Ptujski arheološki zbornik ob 100-letnici muzeja in Arheološkega društva* (1993), Ptuj, 189–204.
- BOŽIČ, D. 1993a, Slovenija in srednja Evropa v poznolatskem obdobju. – *Arheološki vestnik* 44, Ljubljana, 137–152.
- BOŽIČ, D. 1999, Die Erforschung der Latènezeit in Slowenien seit Jahr 1964/Raziskovanje latenske dobe na Slovenskem po letu 1964. – *Arheološki vestnik* 50, Ljubljana, 189–213.
- BOŽIČ, D. 1999, Kelti – ljudstvo iz osrčja Evrope. – V: B. Aubelj (ur.), *Zakladi tisočletij, Zgodovina Slovencev od neandertalcev do Slovanov*, Ljubljana, 150–153.
- BOŽIČ, D. 2001, Ljudje ob Krki in Kolpi v latenski dobi/Zur late-nezeitlichen Bevölkerung an Krka und Kolpa. – *Arheološki vestnik* 52, Ljubljana, 181–198.
- BOŽIČ, D. 2008, *Late La Tène-Roman cemetery in Novo mesto. Ljubljanska cesta and Okrajno glavarstvo/Poznolatsko-rimsko grobišče v Novem mestu. Ljubljanska cesta in Okrajno glavarstvo*. – Katalogi in monografije 39, Ljubljana.
- BRATOŽ, R. 2001, Verske razmere v Petovionu v drugi polovici 3. stoletja v luči poročil škofa Viktorina. – V: M. Vomer Gojkovič in N. Kolar (ur.), *Ptuj v rimskem cesarstvu, mitraizem in njegova doba. Mednarodno znanstveno srečanje, 11.–15. oktober 1999, Ptuj: Pokrajinski muzej: Zgodovinsko društvo, Archaeologia Petovionensis* 2, Ptuj, 313–325.
- BRATOŽ, R. 2009, *Rimska doba. Enciklopedija Slovenije*. – Ljubljana, 219–222.
- BREŠČAK, D. 1990a, Benečija pri Trebnjem. – V: D. Breščak (ur.), *Arheološka najdišča Dolenjske, Arheo. Posebna številka, izdana ob 100-letnici raziskav v Novem mestu*, Novo mesto, 83.
- BREŠČAK, D. 1990b, Medvedjek. – V: D. Breščak (ur.), *Arheološka najdišča Dolenjske, Arheo. Posebna številka, izdana ob 100-letnici raziskav v Novem mestu*, Novo mesto, 43–44.
- BREŠČAK, D. 2002, Antika – The Classical (Roman) period. – V: D. Breščak et al. (ur.), *Oživiljene kulture – arheološka odkritja na Gorjancih/Žumberku od prazgodovine do zgodnjega srednjega veka./Revived cultures, Archaeological Excavations in the Gorjanci – Žumberak Hills from Prehistory to the Early Middle Ages*, Ljubljana, 74–100.
- BREŠČAK, D. in J. DULAR 2002, Prazgodovinsko in poznoantično naselje Šumenje pri Podturnu. – *Arheološki vestnik* 53, Ljubljana, 101–115.
- BUCHI, E. 1975, *Lucerne del museo di Aquileia. Vol. I. Lucerne romane con marchio di fabbrica*. – Aquileia.
- CAPPERS, R. T. J., R. M. BEKKER in J. E. A. JANS 2006, *Digitale Zadenatlas van Nederland*. – *Groningen Archaeological Studies* 4, Groningen.

- CIGLENEČKI, S. 1988, Nenavaden spomenik Kibelinega in Apolo-novega kulta z Marofa (Mrzlo Polje) v bližini Jurkloštra. – *Arheološki vestnik* 49, Ljubljana, 251–259.
- CIGLENEČKI, S. 2001, Pozni sledovi kulta Velike matere bogov (Magna mater) in odmevi v izročilu – V: M. Vomer Gojkovič in N. Kolar (ur.), *Ptuj v rimskem cesarstvu, mitraizem in njegova doba. Mednarodno znanstveno srečanje, 11.–15. oktober 1999*, *Archaeologia Poetovionensis* 2, Ptuj, 349–353.
- CUMONT, F. 1914, *Die Orientalischen Religionen im Römischen Heidentum*. – Leipzig.
- CUNJA, R. 1993, Prazgodovina. – V: M. Guštin, R. Cunja in K. K. Predovnik, *Podbočje, Stari grad*, Posavski muzej Brežice 9, Brežice, 17–49.
- CUNJA, R. 2010, *S fibule v fabulo. Fibule iz Istre, s Krasa, iz Notranjske in Posočja med prazgodovino in zgodnjim srednjim vekom. Katalog razstave*. – Koper/Capodistria.
- CUNLIFFE, B. 1979, *The Celtic World*. – Maidenhead.
- CUNLIFFE, B. 1980, *Die Kelten und ihre Geschichte*. – Bergisch Gladbach.
- CONSPLECTUS 1990: Ettlinger, E. et al. 1990, *Conspectus formarum terrae sigillatae Italico modo confectae*. – *Materialien zur römisch-germanischen Keramik Materialien* 10, Bonn.
- ČERČE, P. in I. ŠINKOVEC 1995, Katalog depojev pozne bronaste dobe. – V: B. Teržan (ur.), *Depojske in posamezne kovinske najdbe bakrene in bronaste dobe na Slovenskem 1/ Hoards and Individual Metal Finds from the Eneolithic and Bronze Ages in Slovenia I*, Katalogi in monografije 29, Ljubljana, 217–219.
- DEHN, W. 1951, *Zur Verbreitung und Herkunft der latènezeitlichen Braubacher Schalen*, *Bonner Jahrbücher* 151. – Cologne/Bonn 83–95.
- DEMETZ, S. 1999, *Fibeln der spätlatène- und frühen römischen Kaiserzeit in den Alpenländern*. – *Frühgeschichtliche und provinzialrömische Archäologie* 4, Rahden.
- DERKS, T. 1998, *Gods, Temples and Ritual Practices: The Transformation of Religious Ideas and Values in Roman Gaul*. – *Archaeological Studies* 2, Amsterdam.
- DIEZ, E. 1993, Magna Mater oder Nutrix? – V: B. Lamut (ur.), *Ptujski arheološki zbornik: ob 100-letnici muzeja in Muzejskega društva*, Ptuj, 251–262.
- DIZDAR, M. 2001, *Latenska naselja na Vinkovačkom području*. – *Dissertationes et Monographiae* 3, Zagreb.
- DIZDAR, M. 2006, *Nalazi staklenih narukvica latenske kulture u Podravini/Glasarmringfunde der Latènekultur in der Podravina*. – *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu* 23, Zagreb, 67–128.
- DIZDAR, M. 2007, *Bikonični lonci sa stepeničasto raščlanjenim ramenom s groblja Zvonimirovo-Veliko Polje*. – *Prilozi Instituta za Arheologiju u Zagrebu* 24, Zagreb, 121–144.
- DJURA-JELENKO, S. 1999, *Arheologija Koroške krajine : stalna razstava : Colatio - 90 let*. – Koroški pokrajinski muzej, Slovenj Gradec, 17–23.
- DJURIĆ, B. 2003, Terra gentis humanae memoria. Varovanje arheološke dediščine in projekt izgradnje avtocest. – V: D. Prešeren (ur.), *Zemlja pod vašimi nogami. Arheologija na avtocestah Slovenije: vodnik po najdiščih*, Ljubljana, 7–22.
- DRIESCH, A. von den 1976, A guide to the measurement of animal bones from archaeological sites. – *Peabody Museum Bulletin* 1, 1–136.
- DULAR, A. 1991, *Prazgodovinska grobišča v okolici Vinjega vrha nad Belo Cerkvijo*. – Katalogi in monografije 26, Ljubljana.
- DULAR, J. 1982, *Halštatska keramika v Sloveniji = Die Grabkeramik der älteren Eisenzeit in Slowenien : prispevek k proučevanju halštatske grobne keramike in lončarstva na Dolenjskem*. – *Dela* 1. razreda SAZU 23, Ljubljana.
- DULAR, J., B. KRIŽ, D. SVOLJŠAK in S. TECCO HVALA 1991, Utrjena prazgodovinska naselja v Mirenski in Temeniški dolini. – *Arheološki vestnik* 42, Ljubljana, 65–198.
- DULAR, J., B. KRIŽ, D. SVOLJŠAK in S. TECCO HVALA 1995, Prazgodovinska višinska naselja v Suhi krajini. – *Arheološki vestnik* 46, Ljubljana, 89–168.
- DULAR, J. in D. BREŠČAK 1996, Poznohalštatska hiša na Gradišču pri Valični vasi. – *Arheološki vestnik* 47, Ljubljana, 145–162.
- DULAR, J., B. KRIŽ, P. PAVLIN, D. SVOLJŠAK in S. TECCO HVALA 2000, Prazgodovinska višinska naselja v dolini Krke. – *Arheološki vestnik* 51, Ljubljana, 119–170.
- DJURIĆ, B. in G. TICA 2001, *Poročilo o rezultatih arheološkega pregleda na potencialnem najdišču Zagorica*. – Ljubljana (neobjavljeno poročilo).
- EGGER, R. 1914, Ausgrabungen in Noricum 1912–1913. Colatio (Altenmarkt bei Windisch-Graz). – V: *Jahreshefte des Österreichischen Archäologischen Institutes in Wien* 17, 59.
- EGGER, R. 1924, *Teurnia. Die Römischen und Frühchristlichen Altertümer Oberkärntens*. – Wien, Leipzig.
- EGGER, R. 1929, Ein Heiliger Bezirk im Gebiete von Teurnia. – V: *Jahreshefte des Österreichischen Archäologischen Institutes in Wien*, 149–158.
- EGGER, R. 1963, Führer durch die Ausgrabungen und das Museum auf dem Magdalensberg. – *Landesmuseum für Kärnten in Geschichtsverein für Kärnten*, Klagenfurt.
- FILIP, J. 1956, *Keltové ve střední Evropě*. – Praha.
- FITZ, J. 1998, Zur vorrömischen Geschichte der späteren Pannonien. – *Alba Regia* 27, 7–9.
- FLÜGEL, C., DOLENZ, H. in M. LUIK 2005, Nachgrabungen im Tempelbezirk der Isis Noreia bei Hohenstein im Glantal. – *Carinthia* I 195, Klagenfurt, 55–71.
- FRELIH, M. 1998, Škocjanske jame in mitični vhod v Hadovo kraljestvo. – *Naše jame* 40, 81–108.
- FREY, O. H. in S. GABROVEC 1969, K latenski poselitvi Dolenjske. Prvi rezultati izkopavanj na stiškem naselju. – *Arheološki vestnik* 20, Ljubljana, 7–26.
- GABRIČEVIĆ, B. 1954, Iconographie de Mithra tauroctone dans la province romaine de Dalmatie. – *Archeologia iugoslavica* I, 37–52.

- GABROVEC, S. 1966, Srednjelatsko obdobje v Sloveniji. – *Arheološki vestnik* 17, Ljubljana, 169–242.
- GABROVEC, S. 1994, *Stična I. Naselbinska izkopavanja*. – Katalogi in monografije 28, Ljubljana.
- GAMBA, M. 1987, Analisi preliminare della necropoli di Arquà Petrarca (Padova). – V: D. Vitali (ur.), *Celti ed Etruschi nell'Italia centro-settentrionale dal V secolo a. C. alla romanizzazione*, *Fonti e Studi* 10, Bologna, 237–270.
- GAMS, I. 2003, *Geografske značilnosti Slovenije*. – Ljubljana.
- GARBACZ, K. 2002, Die Bewaffnung der Przeworsk-Kultur aus dem Gebiet des östlichen Teils der Nida-Syncline in der jüngeren vorrömischen Eisenzeit. – V: C. von Carnap-Bornheim et al. (ur.), *Bewaffnung der Germanen und ihrer Nachbarn in der letzten Jahrhunderten vor Christi Geburt*, 107–118.
- GARBSCH, J. 1965, *Die norisch-pannonische Frauentracht im 1. und 2. Jahrhundert*. – München.
- GASPARI, A. 2002, *Zagorica pri Velikem Gabru. Preliminarno poročilo o zaščitnih izkopavanjih v sektorjih 3, 8 in 11*. – Ljubljana (neobjavljeno poročilo).
- GASPARI, A. 2007, The Ljubljanica River. Evidence for a Late Iron Age Ritual Site in the South-eastern Alps (Slovenia). – V: S. Groh in H. Sedlmayer (ur.), *Blut und Wein. Keltische-römische Kulturpraktiken, Akten des Kolloquium am Frauenberg bei Leibnitz (Österreich) im Mai 2006*, *Protohistoire Europeenne* 10, Montagnac, 141–154.
- GASPARI, A. 2007, *Bronastodobni meč iz Blejskega jezera*. – Vitrina meseca Gorenjskega muzeja, Kranj.
- GASPARI, A. 2012, Vodno kultno mesto na izlivu Blejskega jezera pri Mlinem. – V: A. Gaspari in M. Erič (ur.), *Potopljena preteklost. Arheologija vodnih okolij in raziskovanje podvodne kulturne dediščine v Sloveniji*, Radovljica, 309–314.
- GASPARI, A. 2014, *Prazgodovinska in rimska Emona: Vodnik skozi arheološko preteklost predhodnice Ljubljane*. – Ljubljana.
- GASPARI, A., I. BEKLJANOV ZIDANŠEK, R. MASARYK in M. NOVŠAK 2015, Avgustejska vojaška grobova s Kongresnega trga v Ljubljani/Augustan military graves from the area of Kongresni trg in Ljubljana. – V: J. Istenič, B. Laharnar in J. Horvat (ur.), *Evidence of the roman army in Slovenia/Sledovi rimske vojske na Slovenskem*, Katalogi in monografije 41, Ljubljana, 125–169.
- GEBHARD, R. 1991, *Die Fibeln aus dem Oppidum von Manching*. – Die Ausgrabungen in Manching 14, Stuttgart.
- GEILENBRÜGGE, U. 1991, Pottery. – V: S. Moscati et al. (ur.), *The Celts*, Milano, 449–450.
- Geografski atlas Slovenije*, 1998. – Ljubljana, 114.
- GLASER, F. 1995, Isisvereherrinnen in Noricum. – V: B. Djurić in I. Lazar (ur.), Acten des IV Internationalen Kolloquiums über Probleme des provinzialrömischen Kunstschaffens, Celje 8.–12. Mai 1995, *Situla* 36, Ljubljana, 127–130.
- GLASER, F. 2007, Ländliche Heiligtümer und Quellkult. – V: F. W. Leitner (ur.), *Götterwelten. Tempel, Riten, Religionen in Noricum*, Katalog zur Sonderausstellung im Landesmuseum Kärnten, Klagenfurt.
- GLAVIČIĆ, M. 2001, Mitreji sub divo v vaseh Vratnik in Prozor pri Otočcu. – V: M. Vomer Gojkovič in N. Kolar (ur.), *Ptuj v rimskem cesarstvu, mitraizem in njegova doba. Mednarodno znanstveno srečanje, 11.-15. oktober 1999, Ptuj, Archaeologia Poetovionensis* 2, Ptuj, 221–231.
- GOSDEN, C. H. 1984, Bohemian Iron Age Chronologies and the Seriation of Radovesice. – *Germania* 62, Berlin, 289–309.
- GOSDEN, C. H. 1987, The production and exchange of La Tène A wheel-turned pottery in Bohemia. – *Archeologické rozhledy* 39, 290–316.
- GÖRICKE-LUKIĆ, H. 2011, *Nekropole rimskodobne Murse*. – Osijek.
- GRAHEK, L. 2009, Keramika iz železnodobne utrjene naselbine – gradišča Cvinger nad Virom pri Stični : tipološka, tehnološka in kronološka analiza. – Doktorska disertacija. Oddelek za arheologijo, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani, Ljubljana.
- GRAHEK, L. in J. HORVAT 2022, Rimsko grobišče Marof na Igu/The Roman cemetery in Marof at Ig (Slovenia). – *Arheološki vestnik* 73, 199–280.
- GRAYSON, D.K. 1984, *Quantitative zooarchaeology: topics in the analysis of archaeological faunas*. – Orlando, Florida.
- GROSMAN, D. 2003, *Poročilo, Sektor 5, sektor 7*. – Ljubljana (neobjavljeno poročilo).
- GUGL, C. 2008, Le »Kräftig profilierte Fibeln« dal Friuli. Uno sguardo di insieme. – V: M. Buora in S. Seidel (ur.), *Fibule antiche del Friuli*, Roma, 33–41.
- GUŠTIN, M. 1976, *Libna*. – Posavski muzej Brežice 3, Brežice.
- GUŠTIN, M. 1977, Relativna kronologija grobov »Mokronoške skupine«. – V: M. Guštin (ur.), *Keltske študije, Posavski muzej Brežice* 4, Brežice, 67–103.
- GUŠTIN, M. 1979, *Notranjska. K začetkom železne dobe na Severnem Jadranu*. – Katalogi in monografije 17, Ljubljana.
- GUŠTIN, M. 1984, Die Kelten in Jugoslawien. Übersicht über das archäologische Fundgut. – *Jahrbuch des Römisch-Germanischen Zentralmuseums Mainz* 31, 305–363.
- GUŠTIN, M. 1991, *Posočje. Posočje in der jügeren Eisenzeit*. – Katalogi in monografije 27, Ljubljana.
- GUŠTIN, M. et al. 2002, *Zgodnji slovani. Zgodnjerednjeveška lončenina na obrobju vzhodnih Alp. Die frühen Slawen. Frühmittelalterliche Keramik am Rand de Ostalpen*. – Ljubljana.
- GUŠTIN, M. 2005, Celts on the Margin of the Northern Adriatic. – V: H. Dobrzanska, V. Megaw in P. Poleska (ur.), *Celts on the Margin. Studies in European Cultural Interaction 7th century BC–1st century AD*, Krakow.
- GUŠTIN, M. 2011, On the Celtic tribe of Taurisci: local identity and regional contacts in the ancient world. – V: M. Guštin in M. Jevtić (ur.), *The Eastern Celts: the communities between the Alps and the Black Sea*, Koper, Beograd, 119–130.
- HALSBERGHE, G. H. 1972, The Cult of Sol Invictus – *Etudes preliminaries aux religions orientales dans l'Empire romain* 23, Leiden.
- HENCKEN, H. 1978, The Iron Age Cemetery of Magdalenska gora in Slovenia, Mecklenburg Collection 2. – *American School of Prehistoric Research* 32, Bulletin 32, Cambridge, Mass.

- HENSEN, A. 2001, Der Tod des Myster-Bestattung vor Mithraen. – V: M. Vomer Gojkovič in N. Kolar (ur.), *Ptuj v rimskem cesarstvu, mitraizem in njegova doba. Mednarodno znanstveno srečanje, 11.-15. oktober 1999, Ptuj, Archaeologia Poetovionensis 2*, Ptuj, 213–220.
- HINGLEY, R. 1989, *Rural settlement in Roman Britain*. – London.
- HOFMAN, B. 2007, *Poročilo o arheoloških zaščitnih izkopavanjih na najdišču Zagorica-Bič (sektor 1b)*. – Ljubljana (neobjavljeno poročilo).
- HOFMAN, B. 2016, *Zagorica pri Velikem Gabru – Arhitektura antičnega podeželja* – Magistrsko delo. Oddelek za arheologijo, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani, Ljubljana.
- HORVAT, J. 1990a, *Nauportus (Vrhnika)*. – Dela I. razreda SAZU 33, Ljubljana.
- HORVAT, J. 1999b, Roman provincial archaeology in Slovenia following the year 1965: settlement and small finds. – *Arheološki vestnik 50*, Ljubljana, 215–257.
- HORVAT, J. 2002, Zaklad rimskega republikanskega orožja z Gradu pri Šmihelu pod Nanosom. – *Arheološki vestnik 53*, Ljubljana, 117–192.
- HORVAT, J. in A. BAVDEK 2009, *Okra: vrata med Sredozemljem in Srednjo Evropo*. – Opera Instituti Archaeologici Sloveniae 17, Ljubljana.
- HORVAT, J. in A. DOLENC VIČIČ 2010, *Arheološka najdišča Ptujja: Rabelčja vas*. – Opera Instituti Archaeologici Sloveniae 20, Ljubljana.
- HORVATH, L. 1987, The surroundings of Keszthely. – V: L. Horvath, M. Kelemen, A. Uszoki in E. Vadasz, *Transdanubia 1, Corpus of Celtic Finds in Hungary I*, 63–178.
- HRIBERŠEK, M. 2013, *Po Plinijevem nebu in zemlji*. – Ljubljana.
- HUDEK, E. 2002, Flavia Solva. The Autonomous Towns of Noricum and Pannonia. Noricum. – *Situla 40*, Ljubljana, 203–212.
- HUNYADY, I. 1944, *Kelták a Kárpátmedencében. Szövegkötet*. – Dissertationes Pannoniae II/18, Budapest.
- ISTENIČ, J. 1999, *Poetovio, zahodna grobišča I. Grobne celote iz Deželnega muzeja Joanneuma v Gradcu/Poetovio, the Western Cemeteries I. Grave-Groups in the Landesmuseum Joanneum, Graz*. – Katalogi in monografije 32, Ljubljana.
- ISTENIČ, J. 2000, *Poetovio, zahodna grobišča II. Grobne celote iz Deželnega muzeja Joanneuma v Gradcu/Poetovio, the Western Cemeteries II. Grave-Groups in the Landesmuseum Joanneum, Graz*. – Katalogi in monografije 33, Ljubljana.
- JACOBSTHAL, P. 1969, *Early Celtic Art*. – Oxford.
- JOBST, W. 1975, Die Römischen Fibeln aus Lauriacum. – *Forschungen in Lauriacum 10*, Linz, Landesmuseum.
- JOBST, W. 1976, Der Pfaffenberg, ein Zentrum römischer Staatsreligion in Carnuntum. – V: *Neue Forschungen in Carnuntum mit Beiträgen zur Entwicklung pannonischer Städte und Villen - Kultur und Natur in Niederösterreich 1*, Wien, 34–52.
- JOBST, W. 1992, Carnuntum. Das Erbe Roms an der Donau. Katalog der Ausstellung des Archäologischen Museums Carnuntum in Bad Deutsch Altenburg. – Wien.
- JOVANOVIĆ, A. 1996, Hrastnik-Podkraj. – *Varstvo spomenikov 37*, 87–87.
- JOVANOVIĆ, A. 2006, *Kelti u Posavju*. – Magistrska naloga. Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb.
- JOVANOVIĆ, B. 2003, Grobna keramika ukrašena tehnikom žigosanja u srednjem latenu zapadnog i centralnog Balkana. – *Opuscula Archaeologica 27*, 283–286.
- KENNER, H. 1954, *Zwei Porträtköpfe aus Enns. Forschungen in Lauriacum 2*. – Linz, 97–106.
- KIMMIG, W. 1965, Beschreibung über Libenice. – *Germania 43*, Berlin, 172–184.
- KIMMIG, W. 1970-1971, Zu einer verzierten Latène-Schmuckscheibe von Stedebergen. – *Bericht der Römisch-Germanischen Kommission 51–52*, 147–175.
- KLEMENC, J. 1962–1963, Novi napis iz Šempetra v Savinjski dolini. – *Arheološki vestnik 13–14*, Ljubljana, 479–486.
- KNEZ, T. 1964–1965, Rimski grobovi v Straži. – *Arheološki vestnik 15/16*, Ljubljana, 145–164.
- KNEZ, T. 1966, Latenske najdbe iz Novega mesta. – *Arheološki vestnik 17*, Ljubljana 391–407.
- KNEZ, T. 1966, Poročilo o raziskovanjih suburbanih predelov Nevidinuma v letih 1960–1963. – *Arheološki vestnik 17*, Ljubljana, 469–493.
- KNEZ, T. 1968, Oblike antičnih grobov na Dolenjskem. – *Arheološki vestnik 19*, Ljubljana, 221–234.
- KNEZ, T. 1969, *Novi rimski grobovi na Dolenjskem*. – Razprave 1. Razreda SAZU 6, 109–138.
- KNEZ, T. 1975, Veliki Gaber. – V: L. Bolta et al. (ur.), *Arheološka najdišča Slovenije*, Ljubljana, 234.
- KNEZ, T. 1977, Keltski grobovi iz Roj pri Moravčah. – V: M. Guštin (ur.), *Keltske študije, Posavski muzej Brežice 4*, Brežice, 105–125.
- KNEZ, T. 1977, *Keltske najdbe iz Novega mesta*. – Novo mesto.
- KNEZ, T. 1990, *Sto let arheoloških raziskovanj v Novem mestu. Hundert Jahre archäologische Forschungen in Novo mesto: 1890–1990*. – Novo mesto.
- KNEZ, T. 1992, *Novo mesto II: keltsko-rimsko grobišče Beletov vrt*. – Carniola Archaeologica 2, Novo mesto.
- KNEZ, T., P. PETRU in S. ŠKALER 1961, *Nevidunum: municipium flavium Latobiorum: opis antičnega mesta in njegove predzgodovine*. – Novo mesto.
- KOROŠEC, J. 2001, Ocena stanja dediščine mitraizma v slovenskem prostoru. – V: M. Vomer Gojkovič in N. Kolar (ur.), *Ptuj v rimskem cesarstvu, mitraizem in njegova doba. Mednarodno znanstveno srečanje, 11.-15. oktober 1999, Ptuj, Archaeologia Poetovionensis 2*, Ptuj, 371–375.
- KOSSACK, G. 1959, *Südbayern während der Hallstattzeit*. – Römisch-Germanischen Forschungen 24, Berlin.
- KOŠČEVIČ, R. 1980, *Antičke fibule s področju Sisku*. – Zagreb.

- KRAJŠEK, J. 2003, *Hrastnik – Podkraj, analiza keramičnega gradi-va svetišča in objekta 3*. – Diplomsko delo. Oddelek za arheologijo, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani, Ljubljana.
- KRAJŠEK, J. in P. STERGAR 2008, Keramika z rimskega svetišča nega območja v Podkrajju pri Hrastniku. – *Arheološki vestnik* 59, Ljubljana, 245–277.
- KRÄMER, W. 1985, Die Grabfunde von Manching und die latènezeitlichen Flachgräber in Südbayern. – Die Ausgrabungen in Manching 9, Stuttgart.
- KREMPUŠ, R., A. GASPARI in M. NOVŠAK 2007, Die neuen spät-keltischen und frühkaiserzeitlichen Heiligtümer von Celeia. – F. W. Leitner (ur.), *Götterwelten. Tempel, Riten, Religionen in Noricum*, Klagenfurt, 39–44.
- KRIŽ, B. 2003, *Draga pri Beli Cerkvi – antična nekropola*. – Katalog razstave, Dolenjski muzej, Novo mesto, 14.
- KRIŽ, B. 2001, *Kelti v Novem mestu*. – Katalog razstave, Dolenjski muzej, Novo mesto.
- KRIŽ, B. 2005, *Novo mesto VI: Kapiteljska njiva. Mlajšeželezno-dobno grobišče*. – Carniola Archaeologica 6, Novo mesto
- KUJUNDŽIĆ, Z. 1982, *Poetovjske nekropole*. – Katalogi in monografije 20, Ljubljana.
- LAHARNAR, B. 2009, The Žerovnišček Iron Age hillfort near Bločice in the Notranjska region/Železnodobno gradišče Žerovnišček pri Bločicah na Notranjskem. – *Arheološki vestnik* 60, Ljubljana, 97–157.
- LAHARNAR, B., E. LOZIĆ in A. MIŠKEC 2020, *Gradišče nad Knežakom*. – Opera Instituti Archaeologici Sloveniae 40, Ljubljana, 123–140.
- LAUWERIER, R. C. G. M. 1988, *Animals in Roman Times in the Dutch Eastern River Area*. – Nederlandse oudheden 12, Amersfoort.
- LAZAR, I. 1996, Latenezeitliche und frühromische Funde aus der Savinja in Celje/Latenske in zgodnjerske najdbe iz Savinje v Celju. – *Arheološki vestnik* 47, Ljubljana, 279–296.
- LAZAR, I. 2002, Celeia. – V: M. Šašel Kos in P. Scherrer (ur.), *The Autonomous Towns of Noricum and Pannonia*. Noricum, *Situla* 40, Ljubljana, 71–101.
- LEJARS, Th. 1994, *Gournay III. Les fourreaux d'épée. Le sanctuaire de Gournay-sur-Aronde et l'armement des Celtes de La Tène moyenne*. – Paris.
- LEJARS, Th. 1996, L'armement des Celtes en Gaule du nord à la fin de l'époque gauloise. – *Revue archéologique de Picardie* 3/4, 79–103.
- LEMOINE, X., M.A. Zeder, K.J. Bishop in S.J. Rufolo 2014, A new system for computing dentition-based age profiles in *Sus scrofa*. – *Journal of Archaeological Science* 47, 179–193.
- LENERZ-DE WILDE, M. 1977, *Zirkelornamentik in der Kunst der Latènezeit*. – Münchner Beiträge zur Vor- und Frühgeschichte 25, München.
- LIPOVAC-GRKLJAN, G. 2001, Središče mitraizma ob rimskih cestnih povezavah na Hrvaškem. – V: M. Vomer Gojkovič in N. Kolar (ur.), *Ptuj v rimskem cesarstvu, mitraizem in njegova doba. Mednarodno znanstveno srečanje, 11.-15. oktober 1999, Ptuj*. Archaeologia Poetovionensis 2, Ptuj, 233–250.
- LOESCHKE, S. 1919, Lampen aus Vindonissa, Ein Beitrag zur Geschichte von Vindonissa und des antiken Beleuchtungswesens. – Zürich.
- LOTTER, F., R. BRATOŽ in H. CASTRITIUS 2005, *Premiki ljudstev na območju Vzhodnih Alp in Srednjega Podonavja med antiko in srednjim vekom (375–600)*. – Ljubljana.
- LOVENJAK, M. 1996, *Die römische Inschriften von Neviodunum*. – Dissertation zur Erlangung des Doktorgrades der Philosophie an der Geisteswissenschaftlichen Fakultät der Universität Wien, Wien.
- LOVENJAK, M. 1997, Štirje novi miljniki s Ceste Emona–Neviodunum. – *Arheološki vestnik* 48, Ljubljana, 89–96.
- LOVENJAK, M. 1998, *Neviodunum*. – ILSI 1, Ljubljana, 124.
- LOVENJAK, M. 2003, Municipium Flavium Latobiorum Neviodunum. – V: M. Šašel Kos in P. Scherrer (ur.), *The autonomous towns of Noricum and Pannonia I, Situla* 41, Ljubljana, 93–106.
- LUBŠINA TUŠEK, M. 1981, Tlorisne zasnove rimskih vil v Sloveniji. – Časopis za zgodovino in narodopisje 2, 153–203.
- LUBŠINA TUŠEK, M. in B. KAVUR 2011, Srednica near Ptuj. – V: M. Guštin (ur.), *The Eastern Celts: the communities between the Alps and the Black Sea*, Koper, 31–50.
- ŁUCZKIEWICZ, P. 2006, *Uzbrojenie ludności ziem polski w młodszym okresie przedrzymskim*. – Archeologia militaria 2, Lublin.
- MAGAJNE, N. 2011, Zgodnjersrednjeveška naselbina – Zagorica pri Velikem Gabru. – Diplomsko delo. Oddelek za arheologijo, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani, Ljubljana.
- MAJNARIĆ PANDŽIĆ, N. 2001, *Grob ratnika Lt 12 iz srednjolatenjskog groblja u Zvonimirovu kod Suhopolja u Virovitičko-Podravskoj županiji*. – Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu 18, 83–103.
- MANGELSDORF, G. in M. SCHÖNFELDER 2001, Zu den Gräbern mit Waffenbeigabe der jüngeren vorrömischen Eisenzeit im Steinkreis von Netzeband (Kr. Ostvorpommern). – *Archäologisches Korrespondenzblatt* 31, Mainz, 93–106.
- MARIĆ, Z. 1968, Japodske nekropole u dolini Une. – *Glasnik Zemaljskog muzeja Bosne in Hercegovine v Sarajevu* 23, 5–79.
- MARINKO, J. 1997, *Antična arhitektura*. – Ljubljana.
- MARTINČIČ, A. et al., 1999, *Mala flora Slovenije. Ključ za določanje praprotnic in semenk*. – Ljubljana.
- MEDINI, J. 1975, Mitrički relief iz Banjevaca. – *Diadora* 8, Zadar, 39–88.
- MEDINI, J. 1976, Rimske i orientalne religije na istočnoj obali Jadrana. – *Materijali* 12, Zadar, 185–207.
- MEDUNA, J. 1980, *Die latènezeitlichen Siedlungen in Mähren*. – Praha.
- MEGAW, J. V. S. in M. R. MEGAW 2009, Hare or hind? The decorated spear from Kandija grave K 44. – V: G. Tiefengraber, B. Kavur in A. Gaspari (ur.), *Keltske študije II. Studies in Celtic Archaeology*

- papers in honour of Mitja Guštin, Protohistoire Européenne* 11, Montagnac, 163–172.
- MERKELBACH, R. 1984, *Mithras*. – Königstein Taunus.
- MIGLBAUER, R. 1990, Die Gefässkeramik der Grabung WelsMarktgelände. – *Rei Cretariae Romanae Fautorum Acta. Supplementa* 7, Liestal.
- MIKL CURK, I. 1965, K sliki naselbinske keramike rimskega Poetovia. – *Časopis za zgodovino in narodopisje* n. v. 1, 75–86.
- MIKL CURK, I. 1969, *Terra sigillata iz dolenskih grobišč*. – Razprave 1. Razreda SAZU 6, Ljubljana, 181–184.
- MIKL CURK, I. 1973, Zapažanja o temni rimski kuhinjski lončeni posodi v Sloveniji. – *Arheološki vestnik* 24, Ljubljana, 883–900.
- MOCSY, A. 1959, *Die bevölkerung von Pannonien bis zu den Markomannenkriegen*. – Budapest.
- MOCSY, A. 1974, *Pannonia and Upper Moesia. A history of the middle Danube provinces of the Roman Empire*. – London, Boston.
- MODRIJAN, Z. in T. MILAVEC 2011, Poznoantična utrjena naselbina Tonovcov grad pri Kobaridu. – *Opera Instituti Archaeologici Sloveniae* 24, Ljubljana.
- MOBLER, G. 1952, Die vorgeschichtlichen Funde. – V: R. Egger (ur.), *Die Ausgrabungen auf dem Magdalensberg 1949 (Magdalensberg-Grabungsbericht 2)*, Carinthia I 140, 458–462.
- MUŠIČ, B. 2002, *Poročilo o geofizikalnih raziskavah na lokaciji Zagorica-Bič*. – Ljubljana (neobjavljeno poročilo).
- MUŠIČ, B. in J. HORVAT 2007, Nauportus – an Early Roman trading post at Dolge njive in Vrhnika – The results of geophysical prospecting using a variety of independent methods. – *Arheološki vestnik* 58, Ljubljana, 219–283.
- MÜLLNER, A. 1879, *Emona: archäologische Studien aus Krain*. – Laibach.
- MÜLLNER, A. 1996, *Emona: ilustrirane arheološke študije s Slovenije in okolice ali kje je Emona dejansko bila?* – Ljubljana.
- NOVAKOVIČ, P. 2003, *Poročilo o arheoloških zaščitnih izkopavanjih na najdišču Zagorica – Bič (sektor 1A)*. – Ljubljana (neobjavljeno poročilo).
- NOVŠAK, M. 2006, *Trnava*. – Arheologija na avtocestah Slovenije 2, Ljubljana.
- NOVŠAK, M., I. BEKLJANOV ZIDANŠEK in T. ŽERJAL 2019, *Križišče pri Spodnjih Škofijah*. – Arheologija na avtocestah Slovenije 81, Ljubljana.
- PAHIČ, S. 1966, Keltske najdbe v Podravju. – *Arheološki vestnik* 17, Ljubljana, 271–336.
- PAVLIN, P. in J. DULAR 2007, Prazgodovinska višinska naselja v Posavskem hribovju. – *Arheološki vestnik* 58, Ljubljana, 65–120.
- PERKO, D. 1999, *Slovenija. Pokrajine in ljudje*. – Ljubljana.
- PERNET, L. 2004, Les Armes. – V: *La necropoli di Giubiasco (TI) 2, Les Tombes de La Tène finale et d'époque romaine*, 27–84.
- PETRU, P. 1960–1961, Ribnica pri Brežicah. – *Varstvo spomenikov* 8, 213–214.
- PETRU, P. 1962–1963, Okras antičnih žar v obliki hiš. – *Arheološki vestnik* 13/14, Ljubljana, 497–512.
- PETRU, P. 1966, Hišaste žare, dokaz migracije dela plemena Laticini. – *Arheološki vestnik* 17, Ljubljana, 361–371.
- PETRU, P. 1968, Vzhodnoalpski Taurisci. – *Arheološki vestnik* 19, Ljubljana, 357–373.
- PETRU, P. 1976a, Antična naseljenost Slovenije. – *Archaeologia Iugoslavica. Materiali* XV, Beograd.
- PETRU, P. 1976b, *Zaton antike v Sloveniji. Katalog razstave*. – Ljubljana.
- PETRU, P. 1977, Die ostalpinen Taurischer und Latobiker. – V: *Aufstieg und Niedergang der römischen Welt* II 6, Berlin, New York, 473–499.
- PETRU, S. 1972, *Emonske nekropole, odkrite med leti 1635–1960*. – Katalogi in monografije 7, Ljubljana.
- PETRU, S. in P. PETRU 1978, *Neviodunum (Drnovo pri Krškem)*. – Katalogi in monografije 15, Ljubljana.
- PICOTTINI, G. in VETTERS, H. 2003, *Führer durch die Ausgrabungen auf dem Magdalensberg*. – Klagenfurt.
- PINTEROVIČ, D. 1978, *Mursa i njeno področje u antičko doba*. – Osijek.
- PIRKMAJER, D. 1991, *Kelti na Celjskem*. – Celje.
- PLESNIČAR GEC, L. 1972, *Severno emonsko grobišče*. – Katalogi in monografije 8, Ljubljana.
- PLESNIČAR GEC, L. 1977, *Keramika emonskih nekropol*. – Dissertationes et monographiae 20, Ljubljana.
- PLESNIČAR GEC, L., J. ŠAŠEL, I. SIVEC, P. KOS in I. CURK 1983, *Starokrščanski center v Emoni. / Old Christian center in Emona*. – Katalogi in monografije 21, Ljubljana.
- PLETERSKI, A. 2001, *Priročnik za vnos podatkov o grobovih, pokojnikih, predmetih*. – Ljubljana. <http://iza.zrc-sazu.si/navodila.htm>.
- PLETERSKI, A. 2010, *Zgodnjerednjeveška naselbina na blejski Pristavi. Tafonomija, predmeti in čas*. – Ljubljana.
- POLENZ, H. 1978, Gedanken zu einer Fibel vom Mittellatèneschema aus Káyseri in Anatolien. – *Bonner Jahrbücher* 178, Cologne/Bonn, 181–216.
- POPOVIČ, P. 2011, Late Iron Age ritual pits at Kale-Krševica (southeastern Serbia). – V: M. Guštin in M. Jevtič (ur.), *The Eastern Celts: the communities between the Alps and the Black Sea*, Koper, 151–162.
- PÓSZY, K. 1998, *Religions and Cults in Pannonia*. – *Exhibition at Szekesfehervár, Csok Istvan Gallery. 15.5.–30.9.1996*. – Szekesfehervár.
- RAGOLIČ, A. 2014, The Territory of Poetovio and the boundary between Noricum and Pannonia. – *Arheološki vestnik* 65, Ljubljana, 323–351.
- RAGOLIČ, A. in B. TOŠKAN 2021, The Master and His Best Friend. The Role of the Dog in Human Life and Beyond in the South-Eastern Alpine Region During Roman Times. – V: E. Piskin (ur.), *Archaeological, biological and historical approaches in*

- archaeozoological research, *Proceedings of the 13th International Council of Archaeozoology Conference, 2018*, BAR 53028, Oxford, 111–122.
- REINECKE, P. 1965, Zur Kenntnis der Latène-Denkmal der Zone nordwärts der Alpen. – V: *Mainzer Aufsätze zur Chronologie der Bronze und Eisenzeit*, 88–144.
- REITINGER, J. 1966, Die latènezeitlichen Funde des Braunauer Heimathauses. Ein Beitrag zur Kenntnis der latènezeitlichen Bronze- und Eisenketten. – *Jahrbuch des Oberösterreichischen Musealvereines* 11, 165–236.
- RIHA, E. 1979, Die römischen Fibeln aus Augst und Kaiseraugst. – *Forschungen in Augst* 3, Augst.
- RIHA, E. 1994, Die römischen Fibeln aus Augst und Kaiseraugst. Die Neufunde seit 1975. – *Forschungen in Augst* 18, Augst.
- RISTOW, G. 1974, *Mithras im römischen Köln*. – *Études préliminaires aux Religions orientales dans l'Empire romain*. – Leiden, E. J. Brill.
- SALZANI, L. (ur.) 1996, La necropoli gallica e romana di S. Maria Zevio (Verona). – *Documenti di Archeologia* 9, Mantova.
- SALZANI, L. (ur.) 1998, La necropoli gallica di Casalandri a Isola Rizza (Verona). – *Documenti di Archeologia* 14, Mantova.
- SARIA, B. 1933, Nova raziskovanja po stari Poetoviji. – *Časopis za zgodovino in narodopisje*, Letnik XXVIII, Maribor, 127–128.
- SCHERRER, P. 1992, Grabbau, Wohnbau, Turmburg, Praetorium: angeblich römerzeitliche Sakralbauten und behauptete heidnisch-christliche Kultkontinuitäten in Noricum. – *Österreichisches Archäologisches Institut. Berichte und Materiale* 4, Wien.
- SCHMID, W. 1945, Das Mithrasheiligtum von Pohanica bei Rann auf der Save. – *Schild von Steier*, Heft I, Graz.
- SCHÖN, D. 1988, *Orientalische Kulte im römischen Österreich*. – Böhlau Wien, 11–120.
- SCHÖNBERGER, H. 1964, *Führer durch das Römerkastell Saalburg*. – Bad Homburg.
- SCHWAPPACH, F. 1970–1971, Stempelverzierte Latène-Keramik aus dem Ringwall von Stična. – *Arheološki vestnik* 21–22, Ljubljana, 237–252.
- SCHWAPPACH, F. 1971, Stempel des Waldalgesheimstils an einer Vase aus Sopron-Bécsidomb (West-Ungarn). Ein Beitrag zur Geschichte des frühkeltischen Ornaments. – *Hamburger Beiträge zur Archäologie* 1, Hamburg, 131–172.
- SCHWAPPACH, F. 1973, Frühkeltisches Ornament zwischen Marne, Rhein und Moldau. – *Bonner Jahrbücher* 173, Cologne/Bonn, 52–111.
- SCHWAPPACH, F. 1977, Die stempelverzierte Latène-Keramik aus den Gräbern von Braubach. – *Bonner Jahrbücher* 177, Cologne/Bonn, 119–183.
- SCHWAPPACH, F. 1979, *Zur Chronologie der östlichen Frühlatène-Keramik/On the Chronology of the eastern Early La Tène Pottery*. – Bad Bremstedt.
- SELDMAYER, H. in G. TIEFENGRABER 2006, *Forschungen im Südostnordischen Vicus Saalzkogel (Steiermark). Die Grabungen der Jahre 2002–2005* Österreichisches Archäologisches Institut. *Sonderschriften Band* 41. – Wien.
- SIMONETT, Ch. 1941, Tessiner Gräberfelder. Ausgrabungen des archäologischen Arbeitsdienstes in Solduno, Locarno-Muralto, Minusio und Stabio 1936–1937. – *Monographien zur Ur- und Frühgeschichte der Schweiz*, Band III, Basel, Birkhäuser.
- SKRABAR, V. 1923, Nalasci iz latenskog doba u okolini Ptuja i Maribora. – *Starinar* 3. ser./I, 145–149.
- SLABE, M. 1990, Pristava pri Trebnjem. – V: D. Breščak (ur.), *Arheološka najdišča Dolenjske, Arheo. Posebna številka, izdana ob 100-letnici raziskav v Novem mestu*, Novo mesto.
- SPAGNOLO GARZOLI, G. (ur.) 1999, *Conubia gentium. La necropoli di Oleggio e la romanizzazione dei Vertamocori*. – Torino.
- SPEIDEL, M. P. 1978, *The religion of Iuppiter Dolichenus in the roman army*. – *Études préliminaires aux religions orientales dans l'Empire romain*, vol. 63.
- STARE, F. 1954, *Ilirske najdbe železne dobe v Ljubljani*. – Dela 1. razreda SAZU 9, Ljubljana.
- STARE, V. 1960–1961, Prazgodovinske Malence. – *Arheološki vestnik* 11–12, Ljubljana, 5–87.
- STERGAR, P. 2016, *Poročilo o izvedenih arheoloških raziskavah – arheološka izkopavanja in izvedba arheološkega dokumentiranja ob gradnji na zemljiščih 402/2, 402/22, 402/23, 402/24 in 403/10 k.o. Šmartno*. – Ljubljana (neobjavljeno poročilo).
- STOKIN, M. 1986, Simonov Zaliv. Antično naselje s pristaniščem. Roman Settlement and harbour. – *Arheološki pregled* 27, 93–94.
- STRMČNIK-GULIČ, M. 1981, Antično grobišče v Starem trgu pri Slovenj Gradcu. – *Arheološki vestnik* 32, Ljubljana, 348–389.
- STRMČNIK-GULIČ, M. 2001, The First Millennium BC between Drava and Pohorje: some of the newly discovered settlement sites. – V: A. Lippert (ur.), *Die Drau-, Mur- und Raab-Region im 1. vorchristlichen Jahrtausend*, Universitätsforschungen zur Prähistorischen Archäologie 78, Bonn, 103–120.
- SZABÓ, M. in É. F. PETRES 1992, Decorated weapons of the La Tène Iron Age in the Carpathian Basin. – *Inventaria Praehistorica Hungariae* 5, Budapest.
- SZOMBATHY, J. 1912, Altertumsfunde aus Höhlen bei St. Kanzian im österreichischen Küstenlande. – *Mitteilungen der Prähistorischen Kommission* 2/2, Wien, 127–190.
- ŠALDOVÁ, V. 1968, Die hallstattzeitliche Hügelgräberkultur in Westböhmen. Das Gräberfeld von Nynice. – *Památky archeologické* 59, 297–399.
- ŠAŠEL, J. 1954, Arheološko-topografske novosti s področja Colatia in Atransa. – *Arheološki vestnik* V/1, Ljubljana, 154–166.
- ŠAŠEL, J. 1975, Rimske ceste v Sloveniji. – V: *Arheološka najdišča Slovenije*, Ljubljana, 74–98.
- ŠAŠEL KOS, M. 1994, Savus and Adsalluta. – *Arheološki vestnik* 45, Ljubljana, 99–122.
- ŠAŠEL KOS, M. 1997, Lapidarij Narodnega muzeja Slovenije. – *Situla* 35, Ljubljana

- ŠAŠEL KOS, M. 1998, Autochthonous cults between Emona and Poetovio. – V: F. Jenő in I. Kiraly (ur.), *Religions and cults in Pannonia: exhibition at Székesfehérvár, Csók István Gallery, 15. May–30. September 1996*, Székesfehérvár, Fejér Megyei Múzeumok Igazgatósága, 17–22.
- ŠAŠEL KOS, M. 1999a, Pre-Roman Divinities of the Eastern Alps and Adriatic. – *Situla* 38, Ljubljana.
- ŠAŠEL KOS, M. 1999b, Markomanske vojne. – V: B. Aubelj (ur.), *Zakladi tisočletij, Zgodovina Slovencev od neandertalcev do Slovanov*, Ljubljana, 196–198.
- ŠAŠEL KOS, M. 1999c, Staroselci pod rimsko oblastjo. – V: B. Aubelj (ur.), *Zakladi tisočletij, Zgodovina Slovencev od neandertalcev do Slovanov*, Ljubljana, 199–201.
- ŠAŠEL KOS, M. 2002, The boundary stone between Aquileia and Emona. – *Arheološki vestnik* 53, 373–382.
- ŠAŠEL KOS, M. 2005, Appian and Illyricum. – *Situla* 43, Ljubljana.
- ŠAŠEL KOS, M. 2013, Poetovio before the Marcomannic Wars: from Legionary Camp to Colonia Ulpia. – V: *Colloquium Cluj-Napoca, 29. september–2. oktober 2013*. Cluj-Napoca, 139–165.
- ŠINKOVEC, A. 2011, *Keltsko grobišče iz Zagorice pri Biču*. – Diplomatska naloga, Oddelek za arheologijo, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani, Ljubljana.
- ŠKALER, S. 1960–1961, Mrzlava vas. – *Varstvo spomenikov* 8, Ljubljana, 208–209.
- ŠKRABAR, V. 1924, *Das Mithraeum bei Modrič am Bachergebirge*. – Strena Buliciana, Zagreb, Split, 151–160.
- ŠKVOR JERNEJČIČ, B. in B. TOŠKAN 2018, Ritual use of dogs and wolves in the Late Bronze and Early Iron Age in the South-Eastern Alpine region. New evidence from the archaeo(zoo)logical perspective. – V: S. Costamagno, L. Gourichon, C. Dupont, O. Dutour in D. Vialou (ur.), *Animal symbolisé, animal exploité: du Paléolithique à la Protohistoire*, Paris, 249–278.
- ŠRIBAR, V. 1957, Latenski grob iz Spodnje Slivnice pri Grosuplju. – *Arheološki vestnik* 8, Ljubljana, 141–149.
- ŠRIBAR, V. 1958–1959, Zavarovalno izkopavanje na Beletovem vrtu – Novo mesto. – *Arheološki vestnik* 9/10, Ljubljana, 110–111.
- ŠRIBAR, V. 1976, Žgano srednjelatensko grobišče v Metliki. – *Arheološki vestnik* 25, Ljubljana, 319–352.
- ŠTERBENC ERKER, D. 2002, *Quid lacrimis ... Rimska ženska pred obličjem smrti med 2. stol. pr. n. št. in 2. stol. n. št.* – Ljubljana.
- TASSINARI, G. 1998, Ceramica a pareti sottili. – V: G. Olcese (ur.), *Ceramiche in Lombardia tra II secolo a. C. e VII secolo d. C.: raccolta dei dati editi, Documenti di Archaeologia* 16, Mantova, 37–65.
- TECCO HVALA, S., J. DULAR in E. KOCUVAN 2004, Železnodobne gomile na Magdalenski gori/Eisenzeitliche Grabhügel auf der Magdalenska gora. – Katalogi in monografije 36, Ljubljana.
- TERŽAN, B. 1973, Valična vas. – *Arheološki vestnik* 24, Ljubljana, 660–729.
- TERŽAN, B. 1994, Sonde 9, 18 in 19 na prečenem nasipu gradišča. – V: S. Gabrovec, *Stična I. Naselbinska izkopavanja*, Katalogi in monografije 28, Ljubljana, 120–137.
- TICA, G. 2003, Bič. – V: D. Prešeren (ur.), *Zemlja pod vašimi nogami. Arheologija na avtocestah Slovenije. Vodnik po najdiščih*, Ljubljana, 95–96.
- TICA, G. 2007, *Šmatevž*. – Arheologija na avtocestah Slovenije 4, Ljubljana.
- TIEFENGRABER, G. 2011, The 'oppidum Celeia'. – V: M. Guštin (ur.), *The Eastern Celts: the communities between the Alps and the Black Sea*, Koper, 91–98.
- TODOROVIČ, J. 1974, *Skordisci. Istorija i kultura, The Skordisci. History and culture*. – Novi Sad.
- TOLAR, T. 2016, Arheobotanika. – V: M. Andrič, T. Tolar in B. Toškan, *Okoljska arheologija in paleoekologija: palinologija, arheobotanika in arheozoologija*, Ljubljana.
- TOMANIČ JEVREMOV, M. 1985, Poselitev Ptuja in njegove okolice v Prazgodovini. – *Ptujski zbornik* 5, 387–396.
- TOMANIČ JEVREMOV, M. in M. GUŠTIN 1996, Keltska lončarska peč s Spodnje Hajdine pri Ptuju. – *Arheološki vestnik* 47, Ljubljana, 267–278.
- TOMAŽINČIČ, Š. IN D. JOSIPOVIČ, Šmartno pri Cerkljah. Manjša rimska naselja na slovenskem prostoru. – *Opera Instituti Archaeologici Sloveniae* 40, Ljubljana, 213–230.
- TOPAL, J. 2000, Mithras Denkmäler von Aquincum/Mitrovi spomeniki iz Akvinka. – V: M. Vomer Gojkovič in N. Kolar (ur.), *Ptuj v rimskem cesarstvu, mitraizem in njegova doba. Mednarodno znanstveno srečanje, 11.–15. oktober 1999, Ptuj*. Archaeologia Poetovionensis 2, Ptuj, 271–272.
- TOROK, G. 1961, Romaikori Fahazak nyomai Halimban. – *Folia Archaeologica* 13, Budapest, 62–71.
- TOŠKAN, B. 2013, Domače govedo v romaniziranem jugovzhodnoalpskem prostoru: arheozoološki pogled. – *Keria* 15(1), 35–72.
- TOŠKAN, B. 2017, Pometeno pod preprogo: zbir živalskih ostankov na pragu rimske kolonije Emona/Swept under the carpet: Animal remains on the doorstep of the Roman town of Emona (Slovenia). – V: B. Vičič in B. Županek (ur.), *Emona MM. Urbanizacija prostora – nastanek mesta/Emona MM. Urbanisation of space – beginning of a town*, Ljubljana, 145–158.
- TOŠKAN, B. 2021, Faunal remains. – V: A. Miškec, B. Županek, Š. Karo in G. Tica, Northern Cemetery of Emona – the Kozolec site, *Situla* 45, Ljubljana, 244–261.
- TOŠKAN, B. in J. DIRJEC 2013, Živalski ostanki. – V: A. Plestenjak (ur.), *Ivančna Gorica. Arheološke raziskave v letih 2008 in 2009*, Ljubljana, 86–89.
- TOŠKAN, B., M. KOVAČ in T. TOLAR 2022, Bioarheološke raziskave rimskodobnega grobišča Marof na Igu: antropologija, arheozoologija, arheobotanika. – *Arheološki vestnik* 73, Ljubljana, 281–312.
- TÓTH, E. 1986, Zur Urbanisierung Pannoniens: Municipium Volgum. – *Folia Archaeologica* 37, Budapest, 163–181.
- TURK, I. 1992, Živalski pridatki iz žganih keltsko-rimskih grobov na grobišču Novo mesto – Beletov vrt (Tierknochenfunde und Beigabensitten). – V: T. Knez, *Novo mesto II: keltsko-rimsko grobišče/Novo mesto II: keltisch-römisches Gräberfeld*, Carniola Archaeologica 2, Novo mesto, 103–105.

- UBL, H. in G. WINKLER 1997a, Schausammlung Römerzeit im Museum Lauriacum – Enns. – *Forschungen in Lauriacum* 12/1, Enns, 23.
- UBL, H. in G. WINKLER 1997b, Katalog zur Schausammlung »Römerzeit« des Museums Lauriacum. Katalog der Ausstellung. – *Forschungen in Lauriacum* 12/2, Enns, Wien.
- UDOVIČ, K. in P. LEBEN SELJAK 2009, *Mačkovec pri Novem mestu*. – Arheologija na avtocestah Slovenije 8, Ljubljana.
- UDOVIČ, K. 2022, *Bela Cerkev*. – Arheologija na avtocestah Slovenije 99, Ljubljana.
- VENCLOVÁ, N. 1990, *Prehistoric glass in Bohemia*. – Praha.
- VERBIČ, T. 2002, *Poročilo o geološkem pregledu arheoloških izkopavanj pri Biču*. – Ljubljana (neobjavljeno poročilo).
- VETTERS, H. in W. A. JENNY 1953, Die Versuchsgrabungen in der Zivilstadt 1951, *Forschungen in Lauriacum* 1, Die Versuchsgrabung des Jahres 1951. – *Forschungsberichte 1950–1951*, Linz, 2–41.
- VETTERS, H. 1960, Planausgrabungen aus den Jahren 1953/1954/1956. – *Forschungen in Lauriacum* 6/7, Linz, 13–16.
- VIČIČ, B. 1983, Rimska villa rustica iz Dolnjega Brezovega pri Sevnici. – *Arheološki vestnik* 34, Ljubljana, 288–297.
- VIČIČ, B. 1993, Zgodnjersko naselje pod Grajskim gričem v Ljubljani. Gornji trg 15. – *Arheološki vestnik* 44, Ljubljana, 153–201.
- VIČIČ, B. 1994, Zgodnjersko naselje pod Grajskim gričem v Ljubljani. Gornji trg 30, Stari trg 17 in 32. – *Arheološki vestnik* 45, Ljubljana, 25–80.
- VIČIČ, B., B. SLAPŠAK, D. GROSMAN, A. GASPARI in P. NOVAKOVIČ 2002, Zagorica pri Velikem Gabru – rimskodobna in zgodnjersko naselbina. – V: M. Guštin, *Zgodnji Slovani. Zgodnjersko naselbina na obrobju vzhodnih Alp/Die frühen Slawen. Frühmittelalterliche Keramik am Rand der Ostalpen*, Ljubljana, 94–97.
- VIČIČ, B. 2002, Zgodnjersko naselje pod Grajskim gričem v Ljubljani, Gornji trg 3. – *Arheološki vestnik* 53, Ljubljana, 193–223.
- VIČIČ, B. in B. SLAPŠAK 2003, Rimskodobna naselbina z grobiščem. – V: D. Prešeren (ur.), *Zemlja pod vašimi nogami. Arheologija na avtocestah Slovenije. Vodnik po najdiščih*, Ljubljana, 73–76.
- VIČIČ, B. 2003, Zagorica pri Biču. – V: D. Prešeren (ur.), *Zemlja pod vašimi nogami. Arheologija na avtocestah Slovenije. Vodnik po najdiščih*, Ljubljana, 276–277.
- VIDRIH PERKO, V. 1997, Rimskodobna keramika z Ajdovščine pri Rodiku. – *Arheološki vestnik* 48, Ljubljana, 341–358.
- VIKIĆ-BELANČIĆ, B. 1975, Antičke svjetiljke u Arheološkom muzeju u Zagrebu, 2. dio – *Vjesnik arheološkog muzeja u Zagrebu* 9, 32–33.
- VIKIĆ-BELANČIĆ, B. 1976, *Antičke svjetiljke u Arheološkom muzeju u Zagrebu*. – Zagreb.
- VOMER-GOJKOVIČ, M. in N. KOLAR 2013, *Od poganstva do krščanstva. Verovanje v Petovioni. Katalog razstave*. – Ptuj.
- WALTERS, V. J. 1974, The cult of Mithras in the Roman Provinces of Gaul. – *Etudes preliminaires aux Religions orientales dans l'Empire romain* 16/1, Leiden, E. J. Brill, 224–248.
- WHEELER, M. 1985, *Roman Art and Architecture*. – London.
- WINDL, H. 1975, *Das latène- und kaiserzeitliche Gräberfeld von Mihovo, Unterkrain (Dolenjsko)*. – Doktorska disertacija. Univerzitet Wien, Wien.
- WINKLER, G. 2006, *Schausammlung »Römerzeit« im Museum Lauriacum Enns* 1. – *Forschungen in Lauriacum* 12, Enns.
- ZABEHLICKY-SCHEFFENEGGER, S. 1992, Terra Sigillata aus dem Gräberfeld Beletov vrt. – V: T. Knez, *Novo mesto. 2, Keltsko-rimsko grobišče/Keltisch-römisches Gräberfeld: Beletov vrt*, Carniola archaeologica 2, Novo mesto, 75–82.
- ZEDER, M. in H.A. LAPHAM 2010, Assessing the reliability of criteria used to identify postcranial bones in sheep, Ovis, and goats, Capra. – *Journal of Archaeological Science* 37(11), 2887–2905.
- ZEDER, M. in S.E. PILAAR 2010, Assessing the reliability of criteria used to identify mandibles and mandibular teeth in sheep, Ovis, and goats, Capra. – *Journal of Archaeological Science* 37(2), 225–242.
- ZEPEZAUER, M. A. 1993, Glasperlen der vorrömischen Eisenzeit 3. Mittel- und spätlatènezeitliche Perlen. – *Marburger Studien zur Vor- und Frühgeschichte* 15, Marburg
- ZIRRA, V. 1971, Beiträge zur Kenntnis des keltischen Latène in Rumänien. – *Dacia n. s.* 15, Bucuresti, 171–238.
- ZLOBEC, B. 1999, Poročila antičnih geografov o severnem Jadranu: od Hekataja do Plinija starejšega. – *Zgodovinski časopis* 53, Ljubljana, 11–32.
- ŽERJAL, 7. 2008, *Rimska vila rustika v luči drobnih najdb: primer najdišča Školarice pri Spodnjih Škofljah*. – Doktorska disertacija. Oddelek za arheologijo, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani, Ljubljana.

9 Katalog stratigrafskih enot

Petra Vojaković, Nataša Magajne

Katalog stratigrafskih enot je razporejen glede na pose-
litvene faze (od I. do V.), v okviru faz pa po posameznih
strukturnih enotah (npr. grob, objekt, domačija itd.) in
zaporednih številkah stratigrafskih enot (SE). Navedbi
stratigrafske enote sledi dodatna obrazložitev strukturne
enote (npr. jama, jama za stojko, tlak, ...), lega, opis in
navedba morebitnih najdb in naravoslovnih rezultatov
analiz. Sledijo mere v metrih/centimetrih.

9.1 Faza II: mlajša železna doba

9.1.1 Naselbina

Sektor 8

SE 8038/8039 – manjša jama, sek. 8, kv. 4

V kv. 4 je bila v plast SE 8003 vkopana manjša jama okroglo-
ovalne oblike. Stene so bile poševne in so zvezno prehajale
v stopničasto dno. Zapolnjena je bila s plastjo temnorjavega
peščene melja (SE 8039), ki je vsebovala še dno lonca iz
preluknjano ostenje iz grafitne keramike, glineno utež in šte-
vilne kose ožgane gline (43), med katerimi izstopa primer z
odtisom debla. Pr. 0,6 m, gl. 0,18 m.

SE 8063/8064/8083 – večja jama, sek. 8, kv. 9 (sl. 22)

V kv. 9 je bila v plast SE 8003 vkopana večja jama ovalne
oblike. Stene so bile navpične (pri čemer se ena stranica
stopničasto zalomi) in so zvezno prehajale v neravno dno.
Zapolnjena je bila dvema polniloma. Starejše (SE 8083) leži
okoli 0,5 m pod površino mlajšega (SE 8064). Medtem ko
so bili predvsem v zgornjem delu starejšega polnila najdeni
maloštevilni odlomki rdečerjavo žgane, porozne keramike
s primesmi peska, koščki lepa in drobci oglja, pa smo na
površini mlajšega naleteli na rdeč kamen zrnate strukture in
skupno 44 fragmentov keramike, med njimi več odlomkov
grafitne keramike in del močno izvihanega ustja posode iz
fine sive keramike. Dl. 2,63 m, š. 1,18 m, gl. 1,2 m.

SE 8071/8072 – večja jama, sek. 8, kv. 4 (sl. 24)

V kv. 4 je bila v plast SE 8003 vkopana večja jama nepravilne
oblike. Stene so bile poševne in so zvezno prehajale v rav-
no dno. V polnilu (SE 8072), ki po barvi ustreza latenskima
vkopoma, smo našli 73 kosov hišnega lepa in glinenih uteži,
dva dela žrnelj iz skrila ter drobce oglja. Jamo je v zgo-
dnjem srednjem veku presekala stojka (SE 8016) zahodne
fronte »objekta II«. Dl. 1,13 m, š. 0,7 m, gl. 0,1 m.

SE 8073/8074 – manjša jama, sek. 8, kv. 4

Ležala je le 0,15 m od jame SE 8071, zato ni izključeno, da
je šlo prvotno za eno samo jamo. To nakazuje tudi barva
polnila (SE 8074), ki je vsebovalo še nekaj drobcev oglja in
11 kosov hišnega lepa, med njimi tudi fragment z odtisi treh
palic. Dl. 0,43 m, š. 0,38 m, gl. 0,1 m.

SE 8110/8111 – večja jama, sek. 8, kv. 9, 35 (sl. 23)

Ležala je 2,6 m vzhodno od jame SE 8063 in je imela
okroglo-ovalno obliko. Tudi slednja je bila vkopana v plast
SE 8003. Stene so bile navpične (mestoma previsne) in so
zvezno prehajale v razgibano dno. Poleg keramike, ki se je
koncentrirala v zgornjih 10 cm, je bilo v polnilu (SE 8111) naj-
denih 23 manjših kamnov iz rdečkastega zrnatega skrila, dva
večja kamna iz apnenca (30 × 15 × 10 cm), trije kosi
ožgane gline in en kos žindre. Keramika obsega 52 večjih
in manjših fragmentov posod, izdelanih na lončarskem vre-
tenu, kot tudi kose prostoročno ali na počasnem vretenu iz-
delanih loncev, ki se navezujejo na halštatsko tradicijo. Med
značilno fino latensko keramiko sodi odlomek izvihanega
ustja z ravnim robom, ki ima svetlo sivo glajeno površino in
oranžnorjav prelom. Največ fragmentov pripada večjemu
loncu oziroma pitosu iz porozne keramike s svetlo rjavo,
luknjičavo površino in temno sivim prelomom. Vsaj trije ve-
čji kosi pripadajo loncem z rahlo izvihanim ustjem, visokim
strmim vratom in trebušastim ostenjem. Gre za posode iz
sivorjavo žgane, lisaste keramike, izdelane na počasnem
vretenu ali prostoročno. Zanimiv je manjši potlačen lonec
z nizkim izvihanim ustjem iz temno sive porozne keramike,
ki je na ostenju okrašen s kratkimi in širokimi vodoravni-
mi brazdami. Najdenih je bilo tudi nekaj fragmentov ostenj
loncev iz grafitne keramike z navpičnimi kanelurami. Dl.
2,85 m, š. 2,6 m, gl. 1,47 m.

Sektor 2

SE 1079/1090 – jama, kv. C-D33

V kv. C-D33 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama
ovalne oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Za-
polnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja, v
kateri so bile velike količine keramičnih posod. Dl. 1,1 m, š.
1 m, gl. 36 cm.

SE 1072 – koncentracija žindre, kv. D32

Večja koncentracija žindre, med katero so posamezni od-
lomki keramike (G154). VZ 1007. Radiokarbonska datacija:²⁷

27 VZ 1007.

LTL18331A 2217 ± 45 BP, kar ob standardni deviaciji 1σ (68,2% verjetnost) pomeni razpon 319–206 BC, ob 2σ (95,4% verjetnost) pa med 389–180 BC (sl. 144, 147).

9.1.2 Grobišče

Katalog grobov – str. 34.

9.2 Faza III: rimsko obdobje

9.2.1 Naselbina

Sektor 1b

Objekt I (sl. 81, 82–83)

SE 7 – kamniti temelji, kv. D-H18–22

Kamniti temelji (SE 7) objekta I so predstavljali tako daljšo kot tudi krajšo stranico objekta I. Dva sta potekala v smeri S–J, eden v smeri V–Z. Ohranjena višina, ki sta jo sestavljali dve vrsti kamenja, je merila 0,50 m. Grajeni so bili v suhi tehniki, brez veziva oziroma se je kamenje nahajalo v jarku (na dnu zloženi večji kamni). Močnejšo zunanjo in notranjo fronto, sestavljeno iz večjih apnenčevih lomljenec, velikosti do 25 cm, smo zasledili le na posameznih mestih, na primer v skrajnem SV vogalu objekta. Sicer je bil grajen iz manjšega apnenčastega lomljenega kamenja in oblic, velikosti do 10 cm. Vzhodni in zahodni temelj sta se nadaljevala proti jugozahodu izven izkopnega polja, tako da južnega zidu nismo odkrili.

SE 95 – kamnit temelj, kv. F21–22

Predelni zid oziroma temelj znotraj objekta I. Potekal je v smeri V–Z ter bil zgrajen iz oblic in lomljenih apnencev.

SE 381 – kamnit temelj, kv. E21–22

Predelni zid oziroma temelj znotraj objekta I. Potekal je v smeri V–Z ter bil zgrajen iz zaobljenih lomljenih apnencev.

SE 382 – kamnit temelj, kv. E21–22

Predelni zid oziroma temelj znotraj objekta I. Potekal je v smeri V–Z ter bil zgrajen iz zaobljenih lomljenih apnencev.

SE 3 – koncentracija kamenja, kv. A-B21–22

V kv. A-B21–22 je ležala 2,6 × 1,8 m velika zgostitev zelo oglatih lomljenec apnenca, velikosti 2 × 2 cm do 10 × 15 cm in muljast pesek. Slednjo smo interpretirali kot ruševino objekta I.

SE 4 – koncentracija kamenja, kv. D-E21

V kv. D-E21 je ležala 3,2 × 2,7 m velika zgostitev zelo oglatih lomljenec apnenca, velikosti 2 × 2 cm do 18 × 10 cm in muljast pesek. Slednjo smo interpretirali kot ruševino objekta I.

SE 12 – koncentracija kamenja, kv. E-F22

V kv. E-F22 je ležala 10,2 × 1,8 m velika zgostitev zelo oglatih lomljenec apnenca, velikosti od 5 do 20 cm. Gre za

kamnito utrditev nagnjenega mokrotnega terena, vzhodno in severno od objekta I (1 meter od zidu).

SE 18 – koncentracija kamenja, kv. D21

V kv. D21 je ležala 1 × 0,8 m velika zgostitev lomljenec apnenca, velikosti od 5 do 15 cm. Slednjo smo interpretirali kot ruševino objekta I.

SE 91 – koncentracija kamenja, kv. E21–22

V kv. E21–22 je ležala 1,9 × 1,1 m velika zgostitev ostrorobih lomljenec apnenca, velikosti do 5 cm. Gre za kamniti tlak v SV vogalu objekta I.

SE 96 – koncentracija kamenja, kv. E22

V kv. E22 je ležala 1,8 × 1 m velika zgostitev ostrorobih lomljenec apnenca. Gre za kamniti tlak zunaj rimskega objekta I.

SE 201 – koncentracija kamenja, kv. F21

V kv. F21 je ležala 1,2 × 0,8 m velika zgostitev ostrorobih lomljenec apnenca, velikosti do 20 cm. Slednjo smo interpretirali kot ruševino objekta I.

Koncentracije prežgane gline

SE 15 – koncentracija prežgane gline

Manjša koncentracija prežgane gline.

SE 301 – koncentracija prežgane gline, kv. D19–20

Manjša koncentracija prežgane gline.

SE 348 – koncentracija prežgane gline, kv. H20

Manjša koncentracija prežgane gline.

Zemljene plasti

SE 10 – zemljena plast

Temno rjava plast z drobci oglja in drobnimi fragmenti prazgodovinske in rimskodobne keramike in lepa, drobci železovega oksida. Gre za prazgodovinsko in rimskodobno pohodno površino.

SE 16 = SE 26 – zemljena plast

Svetlo rjava plast peščenega mulja.

SE 84 – zemljena plast

Zemljena plast črnega glinenega mulja, ki je bila dlje časa poplavljen.

SE 92 = SE 93 – zemljena plast

V notranjosti objekta I je bila odkrita rjava zemljena plast.

SE 287 – zemljena plast

Zemljena plast v vzhodnem delu objekta I. Vsebuje rimskodobno keramiko, drobce lepa in kalciniranih kosti. Gre za rimskodobno zemljeno plast znotraj objekta I.

SE 347 – zemljena plast

Temno sivkasto rjav glinen mulj vsebuje rimsko in novoveško keramiko, 1 frg. rimskega stekla, fragmente železnih predmetov in koncentracijo ožganih kamnov SE 351.

Jame

SE 202/203 – jama, kv. B20

V kv. B20 je bila v plast SE 17 vkopana jama nepravilne oblike. Stene so bile navpične, dno nepravilno. Zapolnjena je bila s plastjo temnorjavega mulja. Dl. 0,61 m, š. 0,52 m, gl. 16 cm.

SE 208/209 – jama, kv. C20

V kv. C20 je bila v plast SE 17 vkopana jama pravokotne oblike. Stene so bile navpične, dno ravno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rumenkasto rjavega glinenega mulja. Dl. 0,9 m, š. 0,4 m, gl. 16 cm.

SE 210/211 – jama, kv. C20

V kv. C20 je bila v plast SE 17 vkopana jama ovalne oblike. Stene so bile navpične, dno ravno. Zapolnjena je bila s plastjo rjavega mulja, v kateri so bili odkriti še odlomki keramike in kovine. Dl. 0,47 m, š. 0,39 m, gl. 21 cm.

SE 212/213 – jama, kv. C20

V kv. C20 je bila v plast SE 17 vkopana jama ovalne oblike. Stene so bile navpične, dno nepravilno. Zapolnjena je bila s plastjo rjavega mulja, v kateri so bili odkriti še odlomki keramike in oglja. Dl. 0,36 m, š. 0,22 m, gl. 10 cm.

SE 216/217 – jama, kv. E18

V kv. E18 je bila v plast SE 17 vkopana jama nepravilne oblike. Stene so bile navpične, dno nepravilno. Zapolnjena je bila s plastjo rumenorjavega mulja. Dl. 0,28 m, š. 0,25 m, gl. 11 cm.

SE 218/219 – jama, kv. F18

V kv. F18 je bila v plast SE 17 vkopana jama nepravilne oblike. Stene so bile navpične, dno nepravilno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rumenorjavega mulja, v kateri so bili odkriti še manjši kamni, velikosti do 3 cm. Dl. 0,4 m, š. 0,35 m, gl. 20 cm.

SE 225/226 – jama, kv. G20

V kv. G20 je bila v plast SE 17 vkopana jama okrogle oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo rjavega mulja. Pr. 1 m, gl. 36 cm.

SE 257/258 – jama, kv. B20

V kv. B20 je bila v plast SE 17 vkopana jama nepravilne oblike. Stene so bile navpične, dno nepravilno. Zapolnjena je bila s plastjo rjavega glinenega mulja. Dl. 0,9 m, š. 0,65 m, gl. 16 cm.

SE 262/263 – jama, kv. C20

V kv. C20 je bila v plast SE 17 vkopana jama okrogle oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo rjavega glinenega mulja. Pr. 0,71 m, gl. 36 cm.

SE 265/266 – jama, kv. C20

V kv. C20 je bila v plast SE 17 vkopana jama nepravilne oblike. Stene so bile navpične, dno nepravilno. Zapolnjena je bila s plastjo rjavega glinenega mulja. Dl. 0,76 m, š. 0,48 m, gl. 16 cm.

SE 267/268 – jama, kv. C20

V kv. C20 je bila v plast SE 17 vkopana jama nepravilne oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo rjavega glinenega mulja. Dl. 0,93 m, š. 0,85 m, gl. 36 cm.

SE 273/274 – jama, kv. D20

V kv. D20 je bila v plast SE 17 vkopana jama nepravilne oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo rjavega glinenega mulja. Dl. 2,55 m, š. 2,21 m, gl. 42 cm.

SE 275/276 – jama, kv. D20

V kv. D20 je bila v plast SE 17 vkopana jama nepravilne oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo temno sivorjavega glinenega mulja. Dl. 0,5 m, š. 0,34 m, gl. 12 cm.

SE 281/282 – jama, kv. D20

V kv. D20 je bila v plast SE 17 vkopana jama okrogle oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo temno sivorjavega glinenega mulja. Pr. 0,5 m, gl. 10 cm.

SE 291/292 – jama, kv. D20

V kv. D20 je bila v plast SE 17 vkopana jama nepravilne oblike. Stene so bile navpične, dno nepravilno. Zapolnjena je bila s plastjo rjavega glinenega mulja. Dl. 0,45 m, š. 0,34 m, gl. 13 cm.

SE 293/294 – jama, kv. D20

V kv. D20 je bila v plast SE 17 vkopana jama okrogle oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo rjavega glinenega mulja. Pr. 0,46 m, gl. 12 cm.

SE 295/296 – jama, kv. D20

V kv. D20 je bila v plast SE 17 vkopana jama nepravilne oblike. Stene so bile navpične, dno nepravilno. Zapolnjena je bila s plastjo rjavega glinenega mulja. Dl. 0,79 m, š. 0,75 m, gl. 36 cm.

SE 299/300 – jama, kv. D19–20

V kv. D19–20 je bila v plast SE 17 vkopana jama nepravilne oblike. Stene so bile navpične, dno nepravilno. Zapolnjena je bila s plastjo rjavega glinenega mulja. Dl. 0,6 m, š. 0,52 m, gl. 22 cm.

SE 302/303 – jama, kv. D20

V kv. D20 je bila v plast SE 17 vkopana jama okrogle oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo rjavega glinenega mulja. Pr. 0,47 m, gl. 18 cm.

SE 308/309 – jama, kv. D20

V kv. D20 je bila v plast SE 17 vkopana jama nepravilne oblike. Stene so bile navpične, dno nepravilno. Zapolnjena je bila s plastjo sivorjavega glinenega mulja. Dl. 0,6 m, š. 0,4 m, gl. 22 cm.

SE 310/311 – jama, kv. E20–21

V kv. E20–21 je bila v plast SE 17 vkopana jama okrogle oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo temno sivkasto rjavega glinenega mulja. Pr. 0,7 m, gl. 36 cm.

SE 334/317 – jama, kv. F19

V kv. F19 je bila v plast SE 17 vkopana jama okrogle oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo temno sivkasto rjavega glinenega mulja, v kateri so bili odkriti še odlomki keramike, oglja in drobci prežgane glinice. Pr. 1,33 m, gl. 46 cm.

SE 345/346 – jama, kv. H20–21

V kv. H20–21 je bila v plast SE 17 vkopana jama ovalne oblike. Stene so bile navpične/poševne, dno ravno. Zapolnjena je bila s plastjo temno sivkasto rjavega glinenega mulja, v kateri so bili odkriti še odlomki keramike, oglja in zgornji del amfore z dvema ročajema. Dl. 0,98 m, š. 0,82 m, gl. 36 cm.

SE 356/357 – jama, kv. F19

V kv. F19 je bila v plast SE 17 vkopana jama okrogle oblike. Stene so bile navpične, dno ravno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja. Pr. 0,58 m, gl. 12 cm.

SE 364/365 – jama, kv. E19

V kv. E19 je bila v plast SE 17 vkopana jama ovalne oblike. Stene so bile poševne/navpične, dno stopničasto. Zapolnjena je bila s plastjo temno sivkasto rjavega glinenega mulja. Dl. 0,82 m, š. 0,6 m, gl. od 9 do 23 cm.

SE 366/367 – jama, kv. E19

V kv. E19 je bila v plast SE 17 vkopana jama okrogle oblike. Stene so bile navpične, dno ravno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja. Pr. 0,37 m, gl. 20 cm.

SE 368/369 – jama, kv. E21

V kv. E21 je bila v plast SE 17 vkopana jama okrogle oblike. Stene so bile poševne, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo temno sivkasto rjavega glinenega mulja, v kateri so bili odkriti še odlomki keramike in oglja. Pr. 0,75 m, gl. 36 cm.

SE 370/371 – jama, kv. E20

V kv. E20 je bila v plast SE 17 vkopana jama okrogle oblike. Stene so bile poševne, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo temno sivkasto rjavega glinenega mulja. Pr. 0,84 m, gl. 36 cm.

SE 374/375 – jama, kv. E21

V kv. E21 je bila v plast SE 17 vkopana jama okrogle oblike. Stene so bile poševne, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo temno sivkasto rjavega glinenega mulja, v kateri so bili odkriti še odlomki keramike in oglja. Pr. 0,88 m, gl. 24 cm.

SE 404/405 – jama, kv. E21

V kv. E21 je bila v plast SE 17 vkopana jama okrogle oblike. Stene so bile navpične, dno ravno. Zapolnjena je bila s

plastjo temno rjavega glinenega mulja, v kateri so bili odkriti še odlomki prežgane glinice. Pr. 0,8 m, gl. 34 cm.

SE 412/413 – jama, kv. E20

V kv. E20 je bila v plast SE 17 vkopana jama nepravilne oblike. Stene so bile navpične, dno ravno. Zapolnjena je bila s plastjo rjavega glinenega mulja, v kateri so bili odkriti še odlomki keramike, prežgane glinice in oglja. Pr. 0,56 m, gl. 21 cm.

SE 420/421 – jama, kv. E20

V kv. E20 je bila v plast SE 17 vkopana jama okrogle oblike. Stene so bile navpične, dno ravno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja. Pr. 0,5 m, gl. 26 cm.

SE 426/427 – jama, kv. E20

V kv. E20 je bila v plast SE 17 vkopana jama okrogle oblike. Stene so bile navpične, dno rahlo konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo rumenkasto rjavega glinenega mulja. Pr. 0,56 m, gl. 18 cm.

SE 430/431 – jama, kv. E21

V kv. E21 je bila v plast SE 17 vkopana jama ovalne oblike. Stene so bile navpične, dno rahlo konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo rumenkasto rjavega glinenega mulja, v kateri so bili odkriti še odlomki keramike. Dl. 0,8 m, š. 0,6 m, gl. 36 cm.

Sektor 2

Zemljene plasti

SE 1179 = SE 1320 – zemljena plast

Temno rjava ilovnata plast z najdbami (G66–G74). Gre ostanke hodne površine oziroma nivo gradnje objektov in grobov.

Koncentracije kamenja, keramike ali žilindre

SE 1036 – koncentracija keramike, kv. D–E34

Večja koncentracija raztresene keramike (G146–G148).

SE 1062 – koncentracija keramike, kv. D34

Večja koncentracija raztresene keramike (G149–G153).

SE 1204 – koncentracija kamnov, kv. A32

Koncentracija oblic različnih velikosti, ki poteka nekako v nepravilni liniji v smeri S–J. Dl. 1,9 m, š. 1 m. Po vsej verjetnosti se navezuje na SE 1147 in na SE 1229.

SE 1229 – koncentracija kamnov, kv. C33

Koncentracija kamenja.

SE 1273 – koncentracija kamnov, keramike in živalskih kosti, kv. A–B30–31

Na površini nepravilne oblike velikosti 3,10 × 3,60 m se je v 18 cm debeli plasti, v kateri je bilo tudi več klanih kamnov in oblic?, nahajalo več fragmentov keramike (PN 1476, PN 1479, PN 1480, PN 1479, PN 1480), živalska čeljust (VZ 1202) in dolge živalske kosti (VZ 1204), kosi žilindre (VZ 1205) in

odlomek brusa. Zahodno stran omejujejo jame za kole SE 1207/1208, SE 1301/1302, SE 1274/1275 in SE 1271/1272.

Jame

SE 1024/1025 – jama, kv. D29

V kv. D29 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama nepravilne oblike. Stene so bile navpične, dno rahlo konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja, v kateri so bili odkriti še kamni velikosti do 40 cm. Dl. 1,34 m, š. 1 m, gl. 14 cm.

SE 1026/1027 – jama, kv. D29

V kv. D29 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama nepravilne oblike. Stene so bile navpične, dno nepravilno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja, v kateri so bili odkriti še kamni velikosti do 15 cm. Dl. 1,22 m, š. 0,6 m, gl. 9 cm.

SE 1070/1071 – jama, kv. D32

V kv. D32 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama nepravilne oblike. Stene so bile navpične, dno nepravilno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja, v kateri so bili odkriti še kamni velikosti do 15 cm. Dl. 1,27 m, š. 0,74 m, gl. 18 cm.

SE 1075/1076 – jama, kv. D31

V kv. D31 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama ovalne oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja. Dl. 0,34 m, š. 0,27 m, gl. 14 cm.

SE 1077/1078 – jama, kv. D28

V kv. D28 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama nepravilne oblike. Stene so bile navpične, dno nepravilno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja, v kateri so bili odkriti še drobcji oglja. Dl. 0,27 m, š. 0,17 m, gl. 18 cm.

SE 1080/1081 – jama, kv. D32

V kv. D32 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama nepravilne oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja, v kateri so bili še drobcji keramike, prežgane gline in oglja ter nekaj posameznih kamnov. Dl. 0,6 m, š. 0,55 m, gl. 24 cm.

SE 1086/1087 – jama, kv. E31

V kv. E31 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama ovalne oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja. Dl. 0,66 m, š. 0,42 m, gl. 11 cm.

SE 1088/1089 – jama, kv. E31

V kv. E31 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama ovalne oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja, v kateri so bili še večji kosi žlindre in temni kamni. Dl. 0,37 m, š. 0,32 m, gl. 14 cm.

SE 1091/1092 – jama, kv. D32

V kv. D32 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama okrogle oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja, v kateri so bili še drobcji oglja, keramike in posamezni kosi prežgane gline. Pr. 0,47 m, gl. 12 cm.

SE 1121/1122 – jama, kv. A27

V kv. A27 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama okrogle oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja, v kateri se je pojavljala zapečena ilovica. Pr. 0,53 m, gl. 12 cm.

SE 1124/1125 – jama, kv. B27

V kv. B27 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama nepravilne oblike. Stene so bile navpične, dno nepravilno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja. Dl. 0,46 m, š. 0,38 m, gl. 14 cm.

SE 1153/1154 – jama, kv. B28

V kv. B28 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama okrogle oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja, v kateri se je ohranil kamnit venec iz apnenčevih lomljencev, velikosti do 18 cm. Pr. 0,75 m, gl. 42 cm.

SE 1205/1206 – jama, kv. A32

V kv. A32 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama ovalne oblike. Stene so bile navpične, dno nepravilno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja, v kateri so bili še drobcji oglja in keramike. Dl. 0,35 m, š. 0,32 m, gl. 24 cm.

SE 1207/1208 – jama, kv. B30

V kv. B30 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama okrogle oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja, v kateri so bili še drobcji oglja in keramike. Pr. 0,34 m, gl. 12 cm.

SE 1209/1210 – jama, kv. C34

V kv. C34 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama nepravilne oblike. Stene so bile navpične, dno nepravilno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja, v kateri so bili še drobcji oglja in keramike. Dl. 0,9 m, š. 0,7 m, gl. 16 cm.

SE 1211/1212 – jama, kv. B32

V kv. B32 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama ovalne oblike. Stene so bile navpične, dno nepravilno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja, v kateri so bili še drobcji oglja in keramike. Dl. 0,34 m, š. 0,32 m, gl. 30 cm.

SE 1213/1214 – jama, kv. B32

V kv. B32 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama ovalne oblike. Stene so bile navpične, dno nepravilno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja,

v kateri so bili še drobcji oglja in keramike. Dl. 0,32 m, š. 0,28 m, gl. 8 cm.

SE 1215/1216 – jama, kv. B-C33

V kv. B-C32 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama ovalne oblike. Stene so bile navpične, dno nepravilno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja, v kateri so bili še drobcji oglja in keramike. Dl. 1,7 m, š. 1,1 m, gl. 16 cm.

SE 1217/1218 – jama, kv. C-D32

V kv. C-D32 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama okrogle oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja. Pr. 0,24 m, gl. 42 cm.

SE 1225/1226 – jama, kv. C35

V kv. C35 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama okrogle oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja. Pr. 0,37 m, gl. 14 cm.

SE 1271/1272 – jama, kv. A31

V kv. A31 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama okrogle oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja. Pr. 0,22 m, gl. 6 cm.

SE 1274/1275 – jama, kv. A31

V kv. A31 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama okrogle oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja. Pr. 0,32 m, gl. 14 cm.

SE 1301/1302 – jama, kv. A30

V kv. A30 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama okrogle oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja. Pr. 0,38 m, gl. 10 cm.

Objekt II (sl. 81, 84–85)

SE 1015, SE 1016, SE 1020 – kamniti temelji, kv. D-E36–40
Temelja (SE 1015 in SE 1020), ki sta predstavljala daljši stranici objekta II, sta potekala v smeri S–J. Zgrajena sta bila iz manjših apnenčevih lomljencev, velikosti od 8 cm do 30 cm. Temelj krajše stranice objekta (SE 1016) z usmeritvijo V–Z pa je bil zgrajen iz apnenčevih lomljencev velikosti od 5 do 50 cm. Debelina temeljev zidov je bila enotna in je merila od 70 do 74 cm.

SE 1164 – kamnit temelj, kv. A-B39

Skupaj s SE 1015 tvorita vzhodno stranico objekta II. Potekal je v smeri S–J in je bil zgrajen iz zaobljenih lomljenih apnencev.

SE 1165 – kamnit temelj, kv. B39

Predelni zid oziroma temelj znotraj objekta II. Potekal je v smeri V–Z in je bil zgrajen iz zaobljenih lomljenih apnencev.

SE 1166 = SE 1168 – kamnit temelj, kv. A-C39

Predelni zid oziroma temelj znotraj objekta II. Potekal je v smeri S–J in je bil zgrajen iz zaobljenih lomljenih apnencev.

SE 1147 – kamnit temelj, kv. A-C35

Predelni zid oziroma temelj dodatnega prostora ob objektu II. Potekal je v smeri SV–JZ in je bil zgrajen iz zaobljenih lomljenih apnencev.

SE 1167 – koncentracija kamenja, kv. A-B39

V kv. A-B39 je ležala 2 × 2 m velika zgostitev ostrorobih lomljencev apnenca. Gre za ostanke kamnitega tlakovanja v objektu II.

SE 1019 – koncentracija kamenja, kv. D38

V kv. D38 je ležala 2,2 × 0,27 m velika zgostitev ostrorobih lomljencev apnenca. Gre za ostanke kamnitega tlakovanja v objektu II.

SE 1181 – koncentracija kamenja, kv. A-B37

V kv. A-B37 je ležala 1,4 × 0,5 m velika zgostitev ostrorobih lomljencev apnenca. Gre za ostanke kamnitega tlakovanja v objektu II.

SE 1021 – koncentracija kamenja, kv. D37

V kv. D37 je ležala 2,67 × 1,27 m velika zgostitev ostrorobih lomljencev apnenca. Gre za ostanke kamnitega tlakovanja odkriti na zahodnem delu objekta II, ob temelju SE 1020.

Ognjišča

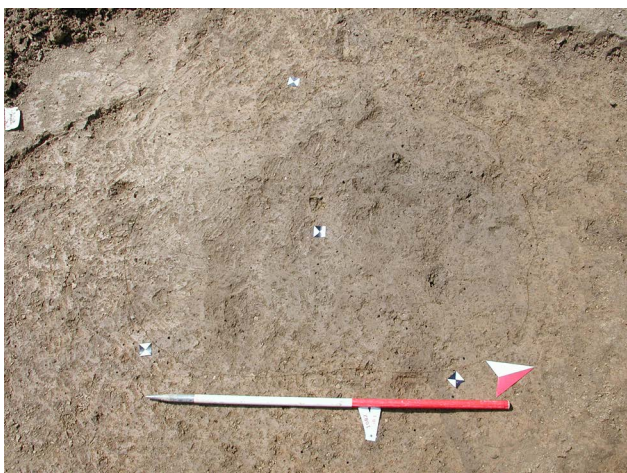
SE 1028/1029 – ognjišče, kv. E31

Ovalna jama (SE 1028/1029) je merila 50 × 40 cm, v globino pa je bila ohranjena do 18 cm. Na vrhu zemljenega polnila je imela dve oblici in kamnit blok velikosti 30 × 20 × 20 cm. Ob obodu se je pokazala plast zapečene gline. V polnilu so se nahajali fragmenti keramike (G145), drobcji oglja, pepela, kosi lepa in kos kovine (peresovina PN 1009). Jamo smo interpretirali kot ognjišče št. 1.

SE 1082/1083/1099/1100 – ognjišče, kv. D–E31–32

Nepravilno oblikovana jama je merila 1,42 × 1,20 m, v globino pa je bila ohranjena do 30 cm. Zapolnjevala jo je zemljena plast z drobcu oglja, lepa in keramike. Oglje je bilo skoncentrirano v pas (SE 1099), dolg 44 cm in debel 5 cm. Med zemljo so se je nahajali kosi lepa. 3. polnilo je tvorila zelo mazava, temno rdeče zapečena 5 cm debela in 28 cm dolga lečasta plast ilovice, ki se je navzgor porazgubljala med zemljo in ogljem (SE 1100). Jamo smo interpretirali kot ognjišče št. 2.

SE 1227 – ognjišče, kv. C35

Okrogla jama je imela premer 60 cm ter bila ohranjena do globine 25 cm. Zemljeno polnilo je vsebovalo kamenje velikosti 4 × 6 cm do 20 × 16 cm. V polnilu so se nahajali še drobcu oglje, železova žindra in prežgana glina. Jamo smo interpretirali kot ognjišče št. 3.

Koncentracije prežgane gline in žindre

SE 1017 – koncentracija prežgane gline
Manjša koncentracija prežgane gline.

SE 1018 – koncentracija prežgane gline
Manjša koncentracija prežgane gline.

SE 1270 – koncentracija kamenja, kv. C39
Kamenje manjših dimenzij, raztreseno na površini 1 m².

SE 1303/1304 – koncentracija žindre, kv. C32
V kv. C32 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama ovalne oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja, v kateri so bili odkriti posamezni kosi žindre. Dl. 0,48 m, š. 0,23 m, gl. 13 cm.

Jame

SE 1155/1156 – jama, kv. C36
V kv. C36 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama ovalne oblike. Stene so bile navpične, dno nepravilno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja in peska. Dl. 0,17 m, š. 0,14 m, gl. 22 cm.

SE 1157/1158 – jama, kv. C37
V kv. C37 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama okrogle oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja. Pr. 0,18 m, gl. 8 cm.

SE 1159/1160 – jama, kv. B36
V kv. B36 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama okrogle oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja. Pr. 0,20 m, gl. 14 cm.

SE 1182/1183 – jama, kv. E40
V kv. E40 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama nepravilne oblike. Stene so bile navpične, dno nepravilno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja, ki je vsebovala še drobce oglja. Dl. 1,9 m, š. 1,6 m, gl. 42 cm.

SE 1219/1220 – jama, kv. C38
V kv. C38 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama okrogle oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja, v kateri je bil še kamen velikosti do 10 cm. Pr. 0,24 m, gl. 14 cm.

SE 1221/1222 – jama, kv. C38
V kv. C38 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama okrogle oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja, v kateri so bili še drobcu oglja. Na vrhu jame so bili trije kamni. Pr. 0,24 m, gl. 6 cm.

SE 1223/1224 – jama, kv. C36
V kv. C36 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama okrogle oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno.

Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja. Pr. 0,28 m, gl. 16 cm.

Objekt III (sl. 81, 86–87)

SE 1002, SE 1007, SE 1009, SE 1350 – kamniti temelji in zidovi, kv. A-E50–54

Temelja (SE 1002 in SE 1009), ki sta predstavljala daljši stranici objekta III, sta potekala v smeri S–J. Zgrajena sta bila iz apnenčevih lomljencev, velikosti od 9 cm do 35 cm. Temelja krajših stranic objekta (SE 1007 in SE 1350), z usmeritvijo V–Z, pa sta bila zgrajena iz apnenčevih lomljencev, velikosti od 37 cm do 60 cm. Vmes so se pojavljali posamezni prodniki, velikosti do 6 cm in posamezni večji obdelani kamniti bloki, ki so delovali kot konstrukcijski elementi – morda kot oporniki za stebre ali vogalni kamni. Med kamni so se nahajali posamezni kosi keramike (G75). Vezivo je predstavljala rjava ilovica. Debelina vseh omenjenih temeljev je bila enotna in je merila od 78 do 80 cm.

SE 1440 – vogalni kamen

Zglajen kamnit blok, velikosti 60 × 57 cm.

SE 1353/1354 – jama, kv. C51–52

V kv. C51–52 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama ovalne oblike. Stene so bile navpične, dno nepravilno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja, ki je vsebovala še drobce prežgane gline. Dl. 1,12 m, š. 0,78 m, gl. 28 cm.

SE 1097, SE 1305, SE 1306, SE 1310, SE 1311 – kamniti temelji, kv. B-D51–52

Štirje do 40 cm široki temelji zidu, ki so tvorili večji prostor objekta III kvadratne oblike (SE 1097, SE 1305, SE 1306, SE 1310, SE 1311). Prostor je meril 10 × 10 m.

SE 1307, SE 1308, SE 1309 – kamniti temelji, kv. B-C50

Na zahodni strani večjega prostora objekta III so se nanj naslanjali temelji (SE 1307, SE 1308, SE 1309), ki so tvorili manjši prostor objekta 3 v II. fazi.

SE 1380 – zemljena plast

Temno rjava ilovnata plast z najdbami. Gre ostanke hodne površine.

SE 1037 – zemljena plast

Do 10 cm debela temno rjava ilovnata plast z drobci oglja in posameznimi fragmenti keramike in lepa, drobci železovega oksida (G112–G120). Gre ostanke hodne površine.

SE 1040 – zemljena plast

Črna zemljena plast z drobci keramike in lepa (G76–G109). Gre za ostanke hodne površine.

SE 1403 – zemljena plast

Črna zemljena plast z drobci keramike in lepa. V njej odkrita tudi bronasta fibula (G110). Gre za ostanke hodne površine.

SE 1415 – zemljena plast

Črna zemljena plast z drobci keramike in lepa. V njej odkrita tudi bronasta fibula (G111). Gre za ostanke hodne površine.

SE 1003, **SE 1004**, **SE 1005**, **SE 1006**, **SE 1008**, **SE 1023**, **SE 1030**, **SE 1043**, **SE 1065**, **SE 1066**, **SE 1094**, **SE 1095**, **SE 1096**, **SE 1313**, **SE 1314** = **SE 1349**, **SE 1315**, **SE 1316**, **SE 1317**, **SE 1382**, **SE 1417**, **SE 1423–1426** – koncentracija kamenja, kv. A-E51

Koncentracije apnenčevih neobdelanih lomljencev, nepravilnih oblik, večjih in manjših dimenzij od 8 do 35 cm, v katerih so bili odkriti tudi posamezni odlomki lončenine (G121–G127).

Ognjišča

SE 1201/1381/1378 – ognjišče, kv. D49

Ovalna jama (SE 1201/1381/1378) je merila 1,5 × 1,04 cm, v globino pa je bila ohranjena do 41 cm. V polnilu so bili odkriti drobci oglja, prežgane gline in keramike. Jamo smo interpretirali kot ognjišče št. 4.

SE 1038/1039 – ognjišče, kv. E50

Podolgovata plitva jama (SE 1038/1039) je merila 1,6 × 1,3 cm, v globino pa je bila ohranjena do 15 cm. V polnilu so bili odkriti drobci oglja, prežgane gline, žindra in keramika. Jamo smo interpretirali kot ognjišče št. 5.

SE 1057/1058/1407 – ognjišče, kv. D49

Nepravilno oblikovana jama (SE 1057/1058), zapolnjena s temnejšo zemljo, ki je vsebovala veliko količino oglja in zapečene gline (SE 1407). Jamo smo interpretirali kot ognjišče št. 7.

SE 1034/1035/1044/1045 – kurišče, kv. E21

Jama okrogle oblike premera 50 cm z zemljenim polnilom, ki je vsebovalo oglje in fragmente keramike. Ob obodu se je pojavila 1 cm debela obroba iz rdeče zapečene gline, ki se je na južni in vzhodni strani razširjala proti notranjosti jame. Na dnu se je nahajala večja količina oglja. Interpretirali smo jo kot kurišče.

SE 1264/1265/1344 – ognjišče, kv. C50

Kot ognjišče št. 8 štejemo koncentracijo lepa (SE 1264/1265/1344), ki se je nahajala na skoraj okrogli površini premera 62 cm in je segala v globino 10 cm. Pod njo se je nahajala plast kamenja (SE 1344) debeline 11 cm.

Koncentracije prežgane gline

SE 1056 – koncentracija prežgane gline, kv. E49

Manjša koncentracija prežgane gline.

SE 1059 – koncentracija prežgane gline, kv. E49

Manjša koncentracija prežgane gline. Vzhodno od koncentracije je bila odkrita 29 cm velika okrogla temnorjava lisa zemlje z drobcami oglja in keramike (SE 1230).

SE 1148 – koncentracija prežgane gline, kv. C48

Manjša koncentracija prežgane gline.

SE 1149 – koncentracija prežgane gline, kv. E49

Manjša koncentracija prežgane gline.

SE 1150 – koncentracija prežgane gline, kv. E49

Manjša koncentracija prežgane gline.

Jame

SE 1140/1141 – jama, kv. D48

V kv. D48 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama ovalne oblike. Stene so bile navpične, dno nepravilno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja, v kateri so bili še drobcami oglja in posamezni koščki prežgane gline. Dl. 0,33 m, š. 0,22 m, gl. 8 cm.

SE 1198/1199 – jama, kv. D49

V kv. D49 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama okrogle oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja. Pr. 60 cm, gl. 6 cm.

SE 1230/1231 – jama, kv. D49

V kv. D49 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama okrogle oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja, v kateri so bili še drobcami oglja in večji kosi keramike. Pr. 30 cm, gl. 12 cm.

SE 1232/1233 – jama, kv. D48–49

V kv. D48–49 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama ovalne oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja, v kateri so bili še drobcami oglja in keramike. Dl. 1,07 m, š. 0,85 m, gl. 18 cm.

SE 1234/1235 – jama, kv. C49

V kv. C49 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama okrogle oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja, v kateri so bili še drobcami oglja in keramike. Pr. 68 cm, gl. 10 cm.

SE 1236/1237 – jama, kv. C48

V kv. C48 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama ovalne oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja. Dl. 0,89 m, š. 0,74 m, gl. 16 cm.

SE 1238/1239 – jama, kv. B49

V kv. B49 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama ovalne oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja. Dl. 0,78 m, š. 0,66 m, gl. 12 cm.

SE 1242/1243 – jama, kv. B49

V kv. B49 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama okrogle oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja. Pr. 0,77 m, gl. 18 cm.

SE 1244/1245 – jama, kv. B49

V kv. B49 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama ovalne oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja, v

kateri so bili še drobcji oglja in keramike ter večja količina žlindre. Dl. 0,67 m, š. 0,44 m, gl. 14 cm.

SE 1246/1247 – jama, kv. B49

V kv. B49 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama ovalne oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja. Dl. 1,3 m, š. 0,87 m, gl. 14 cm.

SE 1248/1249 – jama, kv. B54

V kv. B54 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama ovalne oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja. Dl. 0,54 m, š. 0,5 m, gl. 8 cm.

SE 1250/1251 – jama, kv. B54

V kv. B54 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama okrogle oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja. Pr. 1 m, gl. 26 cm.

SE 1252/1253 – jama, kv. A54

V kv. A54 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama okrogle oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja. Pr. 0,66 m, gl. 12 cm.

SE 1266/1267 – jama, kv. A49

V kv. A49 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama ovalne oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja. Dl. 0,95 m, š. 0,70 m, gl. 8 cm.

SE 1268/1269 – jama, kv. C45

V kv. C45 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama ovalne oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja. Na sredini je bil odkrit en kamen. Dl. 0,78 m, š. 0,7 m, gl. 12 cm.

SE 1279/1280 – jama, kv. B55

V kv. B55 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama okrogle oblike. Stene so bile navpične, dno nepravilno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja. Pr. 0,6 m, gl. 8 cm.

SE 1281/1282 – jama, kv. B55

V kv. B55 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama ovalne oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja. Dl. 0,7 m, š. 0,66 m, gl. 6 cm.

SE 1285/1286 – jama, kv. C55

V kv. C55 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama ovalne oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja. Dl. 0,86 m, š. 0,6 m, gl. 8 cm.

SE 1291/1292 – jama, kv. C55

V kv. C55 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama ovalne oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja. Dl. 0,60 m, š. 0,56 m, gl. 6 cm.

SE 1293/1294 – jama, kv. C55

V kv. C55 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama ovalne oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja. Dl. 0,60 m, š. 0,55 m, gl. 5 cm.

SE 1295/1296 – jama, kv. D55

V kv. D55 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama okrogle oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja. Pr. 0,9 m, gl. 10 cm.

SE 1297/1298 – jama, kv. B49

V kv. B49 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama ovalne oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja. Dl. 1,4 m, š. 0,8 m, gl. 12 cm.

SE 1377/1385 – jama, kv. A54–55

V kv. A54–55 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama okrogle oblike. Stene so bile navpične, dno nepravilno. Zapolnjena je bila s črno zemljeno plastjo, v kateri je bila še prežgana glina. Pr. 0,64 m, gl. 16 cm.

SE 1373/1250 – jama, kv. B54

V kv. B54 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama okrogle oblike. Stene so bile navpične, dno nepravilno. Zapolnjena z večjimi kosi zapečene ilovice, med katerimi je bila zemljena plast z ogljem. Pr. 1 m, gl. 20 cm.

SE 1386/1387 – jama, kv. A54–55

V kv. A54–55 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama ovalne oblike. Stene so bile navpične, dno nepravilno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja, ki je vsebovala še drobce oglja. Dl. 0,6 m, š. 0,55 m, gl. 6 cm.

SE 1388/1389 – jama, kv. A54

V kv. A54 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama okrogle oblike. Stene so bile navpične, dno nepravilno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja. Pr. 0,4 m, gl. 10 cm.

SE 1390/1391 – jama, kv. A54

V kv. A54 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama okrogle oblike. Stene so bile navpične, dno nepravilno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja. Pr. 0,5 m, gl. 14 cm.

SE 1392/1393 – jama

V plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama ovalne oblike. Stene so bile navpične, dno nepravilno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja. Dl. 0,63 m, š. 0,56 m, gl. 14 cm.

SE 1400/1401 – jama, kv. A55

V kv. A55 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama ovalne oblike. Stene so bile navpične, dno nepravilno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja. Dl. 0,88 m, š. 0,82 m, gl. 18 cm.

SE 1406/1407 – jama, kv. C-D50

V kv. C-D50 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama ovalne oblike. Stene so bile navpične, dno nepravilno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja, v kateri so bile še lise pečene ilovice in oglja. Dl. 1,4 m, š. 0,9 m, gl. 42 cm.

SE 1408/1409 – jama, kv. C49

V kv. C49 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama ovalne oblike. Stene so bile navpične, dno nepravilno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja. Dl. 0,86 m, š. 0,8 m, gl. 18 cm.

SE 1410/1411 – jama, kv. C49

V kv. C49 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama ovalne oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja. Dl. 1,4 m, š. 0,85 m, gl. 16 cm.

SE 1428/1429 – jama

V plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama okrogle oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja. Pr. 0,2 m, gl. 26 cm.

SE 1430/1431 – jama, kv. F52

V kv. F52 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama okrogle oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja. Pr. 0,27 m, gl. 26 cm.

SE 1434/1435 – jama, kv. F51–52

V kv. F51–52 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama ovalne oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja. Dl. 0,5 m, š. 0,45 m, gl. 6 cm.

SE 1436/1437 – jama, kv. E51

V kv. E51 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama okrogle oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja. Pr. 0,2 m, gl. 16 cm.

SE 1438/1439 – jama, kv. C49

V kv. C49 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama okrogle oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja. Pr. 0,85 m, gl. 16 cm.

Objekt IV (sl. 81, 88–89)**SE 1196–1197, SE 1321–1323** – kamniti temelji, kv. AB-B55–58

Temelji (SE 1196, SE 1197, SE 1321, SE 1322, SE 1323) so bili zgrajeni iz apnenčevih lomljencev, velikosti od 15 cm do 30 cm. Debelina temeljev zidov je bila enotna in je merila od 77 do 80 cm.

SE 1325 – kamnit temelj, kv. AA57–58

V notranjosti objekta IV je bil odkrit kamnit temelj (SE 1325), ki predstavljata ostanke predelne stene objekta.

SE 1327–1329, SE 1355/1331, SE 1334–1335, SE 1402, SE 1418 – koncentracija kamenja, kv. AB-B55–58

V notranjosti objekta IV je bilo odkrito tudi kamnito tlakovanje (SE 1327–1329, SE 1355/1331, SE 1334–1335, SE 1402, SE 1418), ki je vsebovalo posamezne kose keramike (G128–G131).

SE 1336–1337, SE 1326, SE 1341, SE 1343 – koncentracija kamenja, kv. AB-B55–58

Ostanki kamnitega tlakovanja (SE 1336–1337, SE 1326, SE 1341, SE 1343) pa so bili odkriti tudi na vzhodnem, zahodnem in južnem zunanjem delu objekta. V njem so bili odkriti posamezni odlomki keramike (G132).

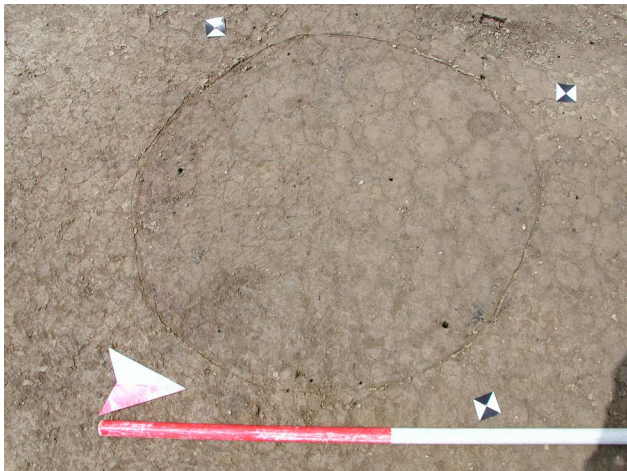
Ognjišča**SE 1283/1284** – ognjišče, kv. B55

Nepravilno oblikovana jama (SE 1028/1029) je merila 2,53 × 1,4 m, v globino pa je bila ohranjena do 54 cm. V polnilu so se poleg zemljenega polnila nahajali kamen ter posamezni drobci oglja, prežgane gline in keramike (G133). Jamo smo interpretirali kot ognjišče št. 9.

SE 1260/1261/1262 – ognjišče, kv. C54

Ognjišče 10 (SE 1260/1261/1262) se je nahajalo severno od ognjišča 9. Bilo je skoraj okrogle oblike s premerom 0,70 m, ki ga je očrtovala linija zapečene gline. V globino je segalo 13 cm. Kot polnilo je poleg zemlje vsebovalo zapečeno glino in posamezno oglje.

Jame

SE 1161/1162 – jama, kv. B56

V kv. B56 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama okrogle oblike. Stene so bile navpične, dno nepravilno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja, v kateri je bila večja koncentracija oglja. Pr. 0,45 m, gl. 13 cm.

SE 1276/1277/1278 – jama, kv. A-B59

V kv. A-B59 je bila na okrogli površini premera 78 cm v tlorisu vidna močna koncentracija kamnov velikosti od 2 × 2 cm do 15 × 15 cm. Pod to koncentracijo kamnov se je nahajala plast večjih kamnov, nato spet plast drobnih kamnov. V obeh kamnitih plasteh se je kot vezivo nahajala ilovnata zemlja temno rjave barve z večjo količino oglja z nekaj drobci keramike in kosti. To polnilo je segalo v globino do 30 cm, pod njim pa se je nahajalo zelo mehko polnilo temno rjave do sive barve iz izrazito preperelih organskih ostankov lesa? debeline 5 cm (SE 1278). Ob praznjenju polnila se je ob obodu pojavila tudi malta. Interpretirali smo jo kot jamo z lesnim pepelom, nad katerim je bil podstavek za statueto ali oltar ob vhodu v objekt IV. Pr. 0,78 m, gl. 30 cm.

SE 1369/1370 – jama

V plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama okrogle oblike. Stene so bile navpične, dno konkavno. Zapolnjena je bila z maltnim polnilom. Vmes so se pojavljali posamezni fragmenti keramike (G135) in oglja. Pr. 1 m, gl. 50 cm.

SE 1394/1395 – jama, kv. B56

V kv. B56 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama ovalne oblike. Stene so bile navpične, dno nepravilno.

Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja. Dl. 1,35 m, š. 1,08 m, gl. 21 cm.

SE 1396/1397 – jama, kv. B56

V kv. B56 je bila v plast SE 1175 ali SE 1179 vkopana jama nepravilne oblike. Stene so bile navpične, dno nepravilno. Zapolnjena je bila s plastjo temno rjavega glinenega mulja. Dl. 1,3 m, š. 1,1 m, gl. 30 cm.

9.2.2 Grobišče

Katalog grobov – stran 34.

9.3 Faza IV: zgodnje srednjeveško obdobje

9.3.1 Naselbina

Sektor 5

Objekt 1 (sl. 103–105)

SE 5334 – jama za stojko, kv. 64

V kv. 64, je bila v plast SE 5353 vkopana jama za stojko ovalne oblike. Vrh vkopa ostro prehaja v gladko steno. Prehod stene v dno je postopen. Dno vkopa je ravno. Pri vrhu polnila je nekaj manjšega kamenja in nekaj oglja. Pr. 26 cm, gl. 30,8 cm.

SE 5336 – jama za stojko, kv. 63

V kv. 63 je bila v plast SE 5353 vkopana jama za stojko nepravilne oblike. Vrh vkopa ostro prehaja v gladko in navpično steno. Prehod stene v dno je postopen. Dno vkopa je ravno. Polnilo vsebuje nekaj oglja in lepa. Dl. 24 cm, gl. 28,2 cm.

SE 5339 – jama za stojko, kv. 63

V kv. 63 je bila v plast SE 5353 vkopana jama za stojko nepravilne oblike. Vrh vkopa ostro prehaja v stopničasto steno. Prehod stene v dno je oster. Dno vkopa je ravno. Polnilo vsebuje nekaj oglja, lepa in nekaj manjših kamnov in odlomkov lončenine. Dl. 27, 1 cm, gl. 35,1 cm.

SE 5366 – jama za stojko, kv. 63

V kv. 63 je bila v plast SE 5353 vkopana jama za stojko ovalne oblike. Vrh vkopa ostro prehaja v gladko in navpično steno. Prehod stene v dno je postopen. Dno vkopa je ravno. Polnilo je zemljeno z nekaj oglja. Pr. 23, 9 cm, gl. 34,5 cm.

SE 5411 – jama za stojko, kv. 64

V kv. 64 je bila v plast SE 5368 vkopana jama za stojko okrogle oblike. Vrh vkopa ostro prehaja v navpično in gladko steno. Prehod stene v dno je postopen. Dno vkopa je ravno. Polnilo je zemljeno. Pr. 31, 5 cm, gl. 17,9 cm.

SE 5413 – jama za stojko, kv. 64

V kv. 64 je bila v plast SE 5368 vkopana jama za stojko nepravilne oblike. Vrh vkopa ostro prehaja v gladko in navpično steno. Prehod stene v dno je postopen. Dno vkopa je konkavno. Polnilo je zemljeno. Dl. 29,3 cm, gl. 23, 4 cm.

SE 5415 – jama za stojko, kv. 64

V kv. 64, je bila v plast SE 5368 vkopana jama za stojko nepravilne oblike. Vrh vkopa ostro prehaja v gladko steno. Prehod stene v dno je postopen. Dno vkopa je neravno, rahlo konkavno. Polnilo je zemljeno. Dl. 16 cm, gl. 8,1 cm.

Ograja (sl. 103, 114–115)

SE 5324 – jama za stojko, kv. 61

V kv. 61 je bila v plast SE 5338 vkopana jama za stojko ovalne oblike. Vrh vkopa ostro prehaja v navpično steno. Prehod stene v dno je postopen. Dno je neravno. Polnilo zapolnjuje nekaj oglja in lepa, na vrhu polnila je ležalo kamenje. Pr. 34 cm, gl. 14, 5 cm.

SE 5326 – jama za stojko, kv. 61

V kv. 61 je bila v plast SE 5338 vkopana jama za stojko okrogle oblike. Vrh vkopa ostro prehaja v navpično steno. Prehod stene v dno je postopen. Dno je ravno. Polnilo zapolnjuje nekaj lepa in oglja. Pr. 32 cm, gl. 15 cm.

SE 5332 – jama za stojko, kv. 65

V kv. 65 je bila v plast SE 5368 vkopana jama za stojko nepravilne oblike. Vrh vkopa ostro prehaja v konkavno steno. Prehod stene v dno je neizrazit. Dno je konkavno. Polnilo je zemljeno. Dl. 31 cm, gl. 30 cm.

SE 5345 – jama za stojko, kv. 63

V kv. 63 je bila v plast SE 5368 vkopana jama za stojko okrogle oblike. Vrh vkopa ostro prehaja v navpično steno. Prehod stene v dno je neizrazit. Dno je konkavno. Polnilo vsebuje veliko oglja in nekaj lepa ter odlomek pekve (G174). Pr. 37,5 cm, gl. 24 cm.

SE 5347 – jama za stojko, kv. 64

V kv. 64 je bila v plast SE 5368 vkopana jama za stojko ovalne oblike. Vrh vkopa ostro prehaja v navpično steno. Prehod stene v dno je postopen. Dno je neravno. Polnilo je zemljeno z nekaj oglja in lepa in odlomkom lončenine. Pr. 38 cm, gl. 30 cm.

SE 5349 – jama za stojko, kv. 64

V kv. 64 je bila v plast SE 5338 vkopana jama za stojko okrogle oblike. Vrh vkopa ostro prehaja v navpično steno. Prehod stene v dno je ostro. Dno je ravno. Polnilo je zemljeno. Pr. 28 cm, gl. 66 cm.

SE 5351, 5351a – jama za stojko, kv. 65

V kv. 65 je bila v plast SE 5338 vkopana jama za stojko nepravilne oblike. Vrh vkopa ostro prehaja v gladko, navpično

steno. Prehod stene v dno je postopen. Dno je neravno. Polnilo je zemljeno z malo oglja in lepa in vsebuje dva odlomka lončenine. Dl. 42 cm, gl. 16 cm.

SE 5354 – jama za kol, kv. 65

V kv. 65 je bila v plast SE 5338 vkopana jama za kol okrogle oblike. Vrh vkopa ostro prehaja v konkavno in na eni strani stopničasto steno. Prehod stene v dno je neizrazit. Dno je v obliki črke V. Polnilo je zemljeno z nekaj oglja in lepa. Pr. 13 cm, gl. 30 cm.

SE 5356 – jama za stojko, kv. 66

V kv. 66 je bila v plast SE 5338 vkopana jama za stojko okrogle oblike. Vrh vkopa ostro prehaja v gladko, navpično steno. Prehod stene v dno je postopen. Dno je konkavno. Polnilo je zapolnjeno z veliko oglja in žganine in nekaj kosi lepa. Pr. 14 cm, gl. 35 cm.

SE 5358 – jama za stojko, kv. 66

V kv. 66 je bila v plast SE 5338 vkopana jama za stojko nepravilne oblike. Vrh vkopa ostro prehaja v gladko, navpično steno. Prehod stene v dno je oster. Dno vkopa je ravno. Polnilo je zemljeno. Dl. 16 cm, gl. 17 cm.

SE 5360 – jama za kol, kv. 66

V kv. 66 je bila v plast SE 5338 vkopana jama za kol okrogle oblike. Vrh vkopa ostro prehaja v konkavno steno. Prehod stene v dno je neizrazit. Dno vkopa je v obliki črke V. Polnilo je zemljeno z nekaj oglja in lepa. Pr. 18 cm, gl. 30 cm.

SE 5381 – jama za stojko, kv. 62

V kv. 62 je bila v plast SE 5338 vkopana jama za stojko okrogle oblike. Vrh vkopa na eni strani ostro prehaja v navpično steno, na drugi pa postopoma. Prehod stene v dno je postopen. Dno je neravno. Polnilo je zapolnjeno z drobnim lepom in ogljem. Pr. 38 cm, gl. 42 cm.

Objekt II (sl. 103, 106–107)

SE 5132 – jama za stojko, kv. 42

V kv. 42 je bila v plast SE 5089 vkopana jama za stojko ovalne oblike. Vrh vkopa ostro prehaja v stopničasto steno. Prehod v dno je postopen. Dno vkopa je ravno. V polnilu so bili trije veliki podporni kamni in polega tudi nekaj kosov lepa in lončenine. Dl. 51, 9 cm, gl. 34 cm.

SE 5170 – jama, kv. 41

V kv. 41 je bila v plast SE 5078 vkopana jama nepravilne oblike. Prehod vkopa ostro prehaja v gladko steno. Prehod stene v dno je postopen. Na dnu vkopa sta še dve jami. V polnilu se nahaja nekaj oglja, lepa, manjše kamenje in trije veliki kamni. Dl. /, gl. 30,8 cm.

SE 5172 – jama za stojko, kv. 41

V kv. 41 je bila v plast SE 5089 vkopana jama nepravilne oblike. Vrh jame ostro prehaja v navpično steno. Prehod stene v

dno je postopen. Dno je neravno, konkavno. Na vrhu polnila je bil najden kos lepa, v notranjosti pa odlomki lončenine (G236). Dl. 39 cm, gl. 17,2 cm.

SE 5193 – jama za stojko, kv. 45

V kv. 45 je bila v plast SE 5078 vkopana jama za stojko nepravilne oblike. Vrh vkopa ostro prehaja v gladko, navpično steno. Prehod stene v dno je postopen. Dno vkopa je konkavno. Jama je zapolnjena z nekaj oglja in lepa ter veliko kamenja, ki je podpiralo kol ter kar dobro ohranjeno posodo (G266). Dl. 37 cm, gl. 23,8 cm.

SE 5196 – jama za stojko, kv. 45

V kv. 45 je bila v plast SE 5078 jama za stojko ovalne oblike. Vrh vkopa ostro prehaja na eni strani v navpično, na drugi strani stopničasto steno. Prehod stene v dno je postopen. Dno vkopa je ravno. V polnilu je bilo nekaj podpornega kamenja, prav tako tudi na površini polnila. Polnilo je vsebovalo nekaj lončenine (G190, G238). Dl. 41,9 cm, gl. 28,5 cm.

SE 5217 – jama za stojko, kv. 46

V kv. 46 je bila v plast SE 5089 vkopana jama za stojko nepravilne oblike. Vrh vkopa postopno prehaja v konkavno, steno. Prehod stene v dno je postopen. Dno vkopa je konkavno. V polnilu je nekaj oglja in lepa. Na površin in pod njo so se nahajali večji podporni kamni. Vsebovalo je tudi nekaj najdb: odlomek brusa (PN 5063), lončenino (G240) in odlomek kosti. Dl. 53, 5 cm, gl. 17 cm.

SE 5262 – jama za stojko, kv. 45

V kv. 45 je bila v plast SE 5089 vkopana jama za stojko ovalne oblike. Vrh vkopa ostro prehaja v poševno steno. Prehod stene v dno je oster. Dno je ravno. Polnilo vsebuje odlomek lončenine (G241), nekaj lepa in oglja, ter večji kamen. Dl. 25 cm, gl. 19 cm.

Objekt III (sl. 103, 108–109)

SE 5050 – jama za stojko, kv. 34

V kv. 34 je bila v plast SE 5028 vkopana jama za stojko ovalne oblike. Vrh vkopa ostro prehaja v gladko steno na eni strani ter stopničasto na drugi. Prehod stene v dno je na eni strani oster na drugi pa postopen. Dno vkopa je neravno. V polnilu je veliko oglja in kosov lepa. Pr. 25 cm, gl. 12,1 cm.

SE 5059 – jama za stojko, kv. 36

V kv. 36 je bila v plast SE 5028 vkopana jama za stojko nepravilne oblike. Vrh vkopa na eni strani ostro prehaja v steno, na drugi pa postopno. Stena je gladka. Prehod stene v dno je postopen. Dno vkopa je neravno. V polnilu jame so se nahajali manjši fragmenti lončenine. Dl. 34, 1 cm, gl. 21,3 cm.

SE 5170 – jama, kv. 41

V kv. 41 je bila v plast SE 5078 vkopana jama nepravilne oblike. Prehod vkopa ostro prehaja v gladko steno. Prehod stene v dno je postopen. Na dnu vkopa sta še dve jami. V polnilu se nahaja nekaj oglja, lepa, manjše kamenje in trije veliki kamni. Dl. /, gl. 30,8 cm.

SE 5202 – jama za stojko, kv. 45

V kv. 45 je bila v plast SE 5078 vkopana jama za stojko okrogle oblike. Vrh vkopa ostro prehaja v steno, ki je na eni strani konkavna, na drugi pa stopničasta. Prehod stene v dno je postopno, dno vkopa pa je ravno. V polnilu so se nahajali manjši odlomki lončenine. Pr. 34 cm, gl. 14,4 cm.

Objekt IV (sl. 103, 110–111)

SE 5036 – jama za stojko, kv. 31

V kv. 31 je bila v plast SE 5028 vkopana jama za stojko nepravilne oblike. Prehod vkopa v konkavno steno je oster. Prehod stene v dno je postopen. Dno vkopa je konkavno. V polnilu so drobci oglja in manjši kosi lepa. Dl. 32, 7 cm, gl. 16,6 cm.

SE 5040 – jama za stojko, kv. 33

V kv. 33 je bila v plast SE 5040 vkopana jama za stojko nepravilne oblike. Vrh vkopa v gladko, na levi strani stopničasto steno, je postopen. Prehod stene v dno je postopen. Dno vkopa je v obliki črke V. Polnilo vsebuje drobce oglja in lepa. Pr. 26, 6 cm, gl. 14,4 cm.

SE 5042 – jama za stojko, kv. 35

V kv. 35 je bila v plast SE 5028 vkopana jama za stojko okrogle oblike. Vrh vkopa ostro prehaja v navpično, nepravilno steno. Prehod stene v dno je oster. Dno vkopa je ravno. Polnilo jame vsebuje nekaj oglja in manjše kamenje. Pr. 27,2 cm, gl. 21,4 cm.

SE 5044 – jama za stojko, kv. 35

V kv. 35 je bila v plast SE 5028 vkopana jama nepravilne oblike. Vrh vkopa ostro prehaja v gladko in na eni strani konkavno steno. Prehod stene v dno je postopen. Dno vkopa je konkavno. Polnilo je glineno. Dl. 17,9 cm, gl. 11,9 cm.

SE 5048 – jama za stojko, kv. 34

V kv. 34 je bila v plast SE 5028 vkopana jama za stojko okrogle oblike. Vrh vkopa ostro prehaja v gladko steno na levi strani in konkavno steno, na desni strani. Prehod stene v dno je postopen. Dno je konkavno. Polnilo vsebuje nekaj oglja in manjše kose lepa. Pr. 30,3 cm, gl. 19,6 cm.

SE 5052 – jama za stojko, kv. 34

V kv. 34 je bila v plast SE 5028 vkopana jama za stojko nepravilne oblike. Vrh vkopa na levi strani ostro prehaja v stopničasto steno, na desni strani pa postopno prehaja v gladko steno. Prehod stene v dno je postopen. Dno vkopa je

konkavno. V polnilu je oglje, na površini polnila pa manjši kamen. Dl. 29,7 cm, gl. 29,2 cm.

SE 5063 – jama za stojko, kv. 36

V kv. 36 je bila v plast SE 5028 vkopana jama za stojko nepravilne oblike. Vrh vkopa na levo strani ostro prehaja v navpično steno, na desni strani pa postopoma prehaja v stopničasto steno. Prehod stene v dno je postopen. Dno vkopa je konkavno. Na površini polnila je veliko manjšega kamenja. V polnilu je en manjši odlomek lončenine. Dl. 39,3 cm, gl. 23,2 cm.

SE 5067 – jama za stojko, kv. 32

V kv. 32 je bila v plast SE 5028 vkopana jama za stojko ovalne oblike. Prehod vkopa v navpično steno je oster. Prehod stene v dno je postopen. Dno vkopa je poševno. Polnilo vsebuje nekaj oglja. Pr. 31,7 cm, gl. 23, 1 cm.

SE 5069 – jama za stojko, kv. 32

V kv. 32 je bila v plast SE 5028 vkopana jama za stojko okrogle oblike. Prehod vkopa v navpično steno je oster. Prehod stene v dno je oster. Dno vkopa je ravno. Polnilo vsebuje nekaj oglja in lepa ter dva odlomka lončenine. Pr. 23,3 cm, gl. 23,8 cm.

SE 5076 – jama za stojko, kv. 36

V kv. 36 je bila v plast SE 5090 vkopana jama za stojko nepravilne oblike. Vrh vkopa ostro prehaja v, na levi strani navpično, na desni strani, konkavno steno. Prehod stene v dno je oster. Dno vkopa je poševno. V polnilu je nekaj oglja in lepa. Dl. 17 cm., gl. 11,5 cm.

Objekt V (sl. 103, 112–113)

SE 5081 – jama za stojko, kv. 37

V kv. 37 je bila v plast SE 5089 vkopana jama za stojko nepravilne oblike. Vrh vkopa ostro prehaja v nepravilno, na eni strani stopničasto steno. Prehod stene v dno je postopno. Dno vkopa je neravno. Polnilo je zapolnjeno z zemljo, v kateri je oglje, manjši kamni in lep. Dl. 32, 9 cm, gl. 11 cm.

SE 5093 – jama za stojko, kv. 38

V kv. 38 je bila v plast SE 5089 vkopana jama za stojko okrogle oblike. Vrh vkopa ostro prehaja v nepravilno, navpično steno. Prehod stene v dno je postopen. Dno vkopa je konkavno. Polnilo je zapolnjeno z zemljo, v kateri sta dva odlomka lončenine (**G243**). Pr. 26 cm, gl. 14 cm.

SE 5138 – jama za stojko, kv. 38

V kv. 38 je bila v plast SE 5089 vkopana jama za stojko nepravilne oblike. Vrh vkopa ostro prehaja v navpično steno. Prehod stene v dno je postopen. Dno vkopa je poševno. Polnilo je zapolnjeno z nekaj kosi oglja. Dl. 28,6 cm, gl. 14,8 cm.

SE 5167 – jama za stojko, kv. 41

V kv. 41 je bila v plast SE 5089 vkopana jama za stojko nepravilne oblike. Na levi strani vrh vkopa prehaja ostro, na desni pa postopno v gladko, na drugi strani konkavno steno. Prehod stene v dno je postopen. Dno vkopa je v obliki črke V. V polnilu je veliko oglja in odlomkov lepa. Dl. 31,6 cm, gl. 13 cm.

SE 5176 – jama za stojko, kv. 41

V kv. 41 je v plast SE 5089 vkopana jama za stojko nepravilne oblike. Vrh vkopa ostro prehaja v nepravilno steno. Prehod stene v dno je postopen. Dno je konkavno. V polnilu je nekaj kosov lepa, veliko oglja in nekaj manjših kamnov. Dl. 29,7 cm, gl. 15,3 cm.

SE 5180 – jama za stojko, kv. 37

V kv. 37 je bila v plast SE 5089 vkopana jama za stojko nepravilne oblike. Vrh vkopa ostro prehaja v gladko, na desni strani navpično, na levi konkavno steno. Prehod v dno je na desni strani postopen, na levi pa oster. Dno vkopa je konkavno. Polnilo je enakomerno zapolnjeno z malo oglja in veliko lepa, v njem je tudi odlomek lončenine (**G303**). Dl. 29,2 cm, gl. 22,1 cm.

SE 5191 – jama za stojko, kv. 42

V kv. 42 je bila v plast SE 5089 vkopana jama za stojko nepravilne oblike. Vrh vkopa ostro prehaja v rahlo konkavno, gladko steno. Prehod stene v dno je postopen. Dno vkopa je ravno. Jama je enakomerno zapolnjena z malo oglja in lepa. Na vrhu polnila sta bila dva kamna in en večji pod njima. Dl. 29,8 cm, gl. 15,6 cm.

Objekt X (sl. 103, 116–117)

SE 5016 – jama za stojko, kv. 25

V kv. 25 je v plast SE 5028 vkopana jama za stojko nepravilne oblike. Dl. 29 cm, gl. 14,8 cm.

SE 5018 – jama za stojko, kv. 25

V kv. 25 je v plast SE 5028 vkopana jama za stojko nepravilne oblike. Vrh vkopa postopoma prehaja v gladko, konkavno steno. Prehod stene v dno je neizrazit. Dno je neravno. Polnilo je vsebovalo majhne kose oglja, saj in lepa. Dl. 27 cm, gl. 9,2 cm.

SE 5020 – jama za stojko, kv. 15

V kv. 15 je v plast SE 5028 vkopana jama za stojko nepravilne oblike. Vrh vkopa ostro prehaja v gladko konkavno steno na eni strani, kjer je prehod v dno neizrazit. Na drugi pa je stena nepravilna, stopničasta, prehod v dno je oster. Dno je neravno. Polnilo je vsebovalo majhne kose oglja. Dl. 38 cm, gl. 13 cm.

SE 5022 – jama za stojko, kv. 15

V kv. 15 je v plast SE 5028 vkopana jama za stojko nepravilne oblike. Vrh vkopa ostro prehaja v navpično steno. Prehod gladke stene v dno je postopen. Dno je neravno. Polnilo je vsebovalo kose oglja in lepa. Dl. 47 cm, gl. 5,6 cm.

SE 5029 – jama za stojko, kv. 26

V kv. 26 je v plast SE 5028 vkopana jama za stojko okrogle oblike. Vrh vkopa ostro prehaja v gladko navpično steno na eni strani, na drugi pa v konkavno steno. Prehod stene v dno je postopen. Dno je neravno. Polnilo je bilo peščeno z veliko oglja. Pr. 31,8 cm, gl. 30,8 cm.

SE 5032 – jama za stojko, kv. 26

V kv. 26 je v plast SE 5028 vkopana jama za stojko okrogle oblike. Vrh vkopa ostro prehaja v nepravilno, stopničasto steno na eni strani, v gladko, konkavno na drugi strani. Tu je prehod stene v dno neizrazit, medtem ko je na drugi oster. Dno je neravno. Polnilo vsebuje velik kamen na sredini jame. Pr. 25,5 cm, gl. 19 cm.

SE 5061 – jama za stojko, kv. 16

V kv. 16 je v plast SE 5028 vkopana jama (ni podatkov).

Sektor 7

Za jame v sektorju 7 ni bilo opisov.

Objekt VI (sl. 103, 118)

SE 7016 – jama za stojko, kv. 12

V kv. 12 je v plast SE 7030 vkopana jama za stojko nepravilne oblike. Dl. 40 cm, gl. 36 cm.

SE 7018 – jama za stojko, kv. 12

V kv. 12 je v plast SE 7030 vkopana jama za stojko nepravilne oblike. Dl. 39 cm, gl. 35 cm.

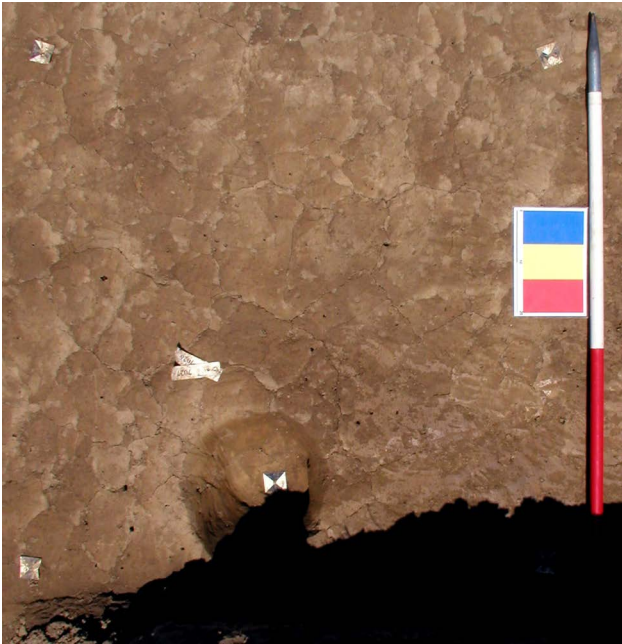
SE 7022 – jama za stojko, kv. 13

V kv. 13 je v plast SE 7030 vkopana jama za stojko nepravilne oblike. Dl. 45 cm, gl. 19 cm.

SE 7026 – jama za stojko, kv. 13

V kv. 13 je v plast SE 7030 vkopana jama za stojko nepravilne oblike. Dl. 31 cm, gl. 15 cm.

SE 7036 – jama za stojko, kv. 38

V kv. 38 je v plast SE 7031 vkopana jama za stojko nepravilne oblike. Dl. 26 cm, gl. 23 cm.

SE 7038 – jama za stojko, kv. 39

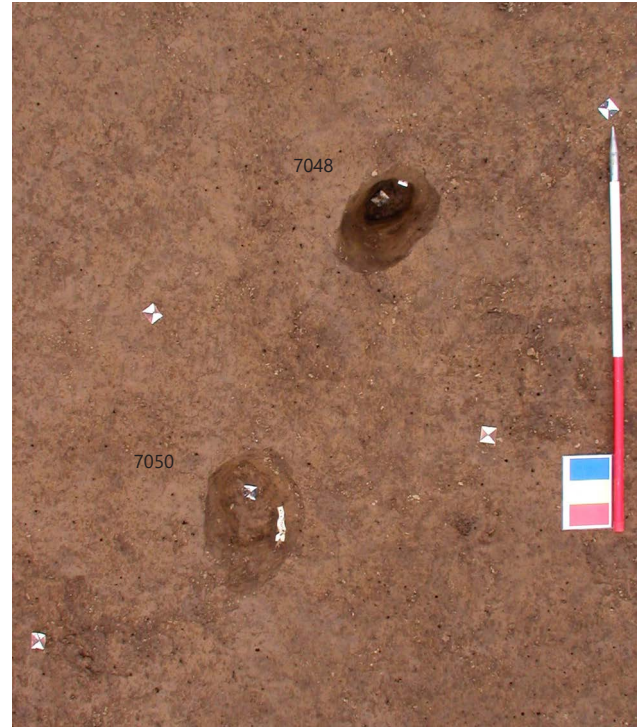
V kv. 39 je v plast SE 7030 vkopana jama za stojko nepravilne oblike. Dl. 25 cm, gl. 18 cm.

SE 7048 – jama za stojko, kv. 38

V kv. 38 je v plast SE 7030 vkopana jama za stojko nepravilne oblike. Dl. 31cm, gl. 23 cm.

SE 7050 – jama za stojko, kv. 38

V kv. 38 je v plast SE 7030 vkopana jama za stojko nepravilne oblike. Dl. 30 cm.

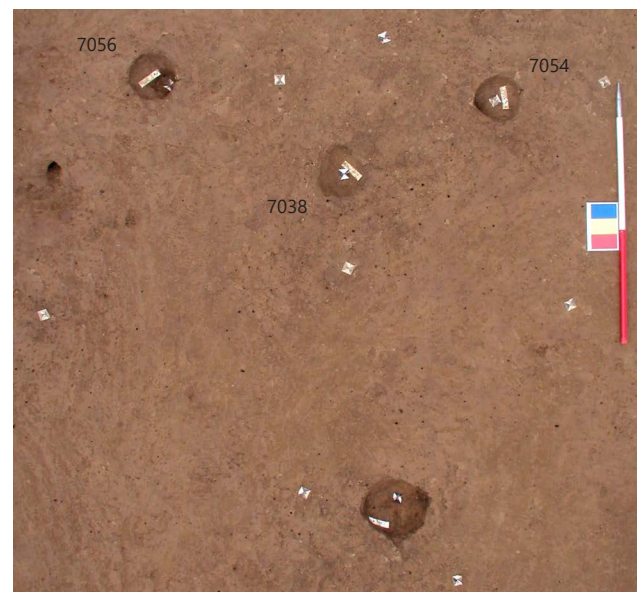

SE 7054 – jama za stojko, kv. 39

V kv. 39 je v plast SE 7030 vkopana jama za stojko nepravilne oblike. Dl. 25 cm.

SE 7056 – jama za stojko, kv. 39

V kv. 39 je v plast SE 7030 vkopana jama za stojko nepravilne oblike. Dl. 21 cm.

SE 7060 – jama za stojko, kv. 39

V kv. 39 je v plast SE 7030 vkopana jama za stojko nepravilne oblike. Dl. 25 cm.

Objekt VII (sl. 103, 119)

SE 7064 – jama za stojko, kv. 16

V kv. 16 je v plast SE 7031 vkopana jama za stojko nepravilne oblike. Dl. 47 cm, gl. 27 cm.

SE 7068 – jama, kv. 16

V kv. 16 je v plast SE 7031 vkopana jama nepravilne oblike. Dl. 53 cm. V polnilu je bil najden odlomek lončenine (G295).

SE 7066 – jama za stojko, kv. 16

V kv. 16 je v plast SE 7031 vkopana jama za stojko nepravilne oblike. Dl. 24 cm, gl. 19 cm.

SE 7070 – jama za stojko, kv. 17

V kv. 17 je v plast SE 7031 vkopana jama za stojko nepravilne oblike. V polnilu so bili najdeni večji kamni. Dl. 64 cm, gl. 27 cm.

SE 7074 – jama za stojko, kv. 17

V kv. 17 je v plast SE 7031 vkopana jama za stojko nepravilne oblike. Dl. 37 cm, gl. 13 cm.

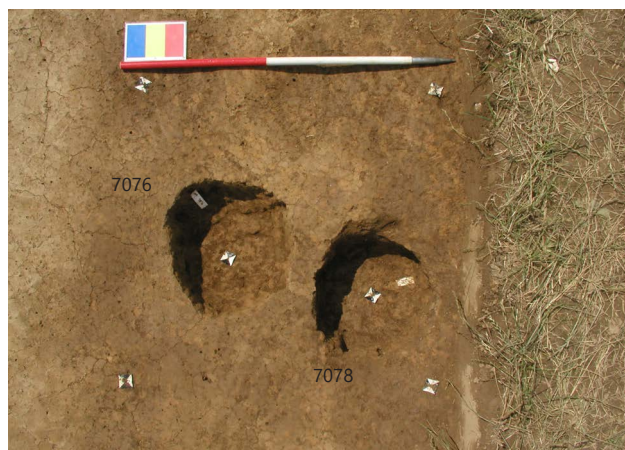

SE 7076 – jama za stojko, kv. 17

V kv. 17 je v plast SE 7031 vkopana jama za stojko nepravilne oblike. Dl. 47 cm, gl. 22 cm.

SE 7078 – jama za stojko, kv. 17

V kv. 17 je v plast SE 7031 vkopana jama za stojko nepravilne oblike. Dl. 50 cm, gl. 21 cm.

SE 7106 – jama za stojko kv 16

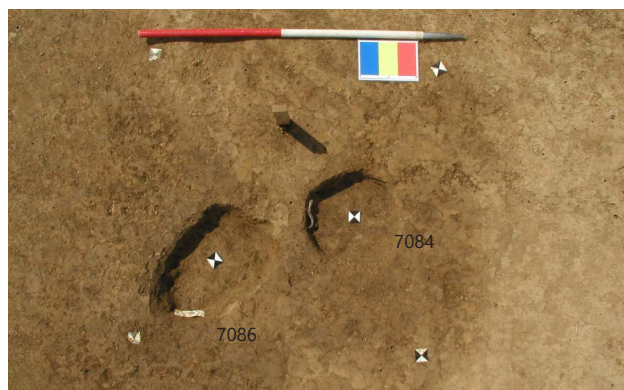
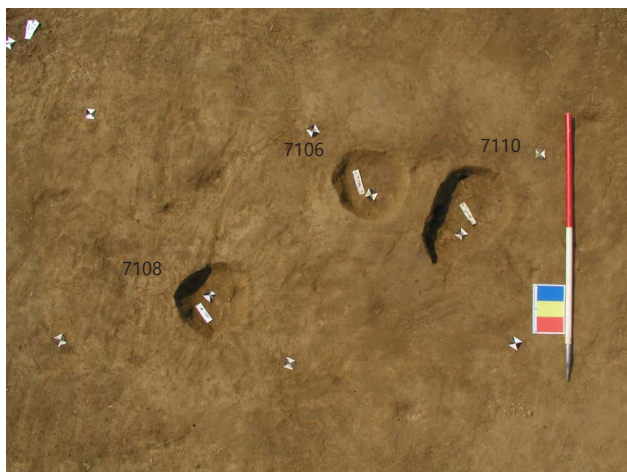
V kv.16 je v plast SE 7095 vkopana jama okrogle oblike. Pr. 33 cm, gl. 7 cm.

SE 7108 – jama za stojko, kv. 16

V kv. 16 je v plast SE 7095 vkopana jama za stojko nepravilne oblike. Dl. 37 cm, gl. 7 cm.

SE 7110 – jama za stojko, kv. 16

V kv. 16 je v plast SE 7095 vkopana jama za stojko nepravilne oblike. Dl. 32 cm, gl. 12 cm.

Se 7096 – jama za stojko, kv 18

V kv. 18 je v plast SE 7031 vkopana jama za stojko ovalne oblike (ni podatka).

SE 7116 – jama za stojko, kv. 16

V kv. 16 je v plast SE 7095 vkopana jama za stojko okrogle oblike. Pr. 34 cm, gl. 7 cm.

Objekt VIII (sl. 103, 120–121)

SE 7072 –plast lepa, kv. 44

V kv. 44 je v plasti lepa SE 7072 ležalo šest odlomkov lončenine (G296–G300). Znotraj sta ležali dve jami nepravilnih oblik.

SE 7118 – jama za stojko, kv. 44

V kv. 44 je v plast SE 7095 vkopana jama za stojko okrogle oblike. Pr. 35 cm, gl. 19 cm.

SE 7144 – jama za stojko, kv. 44

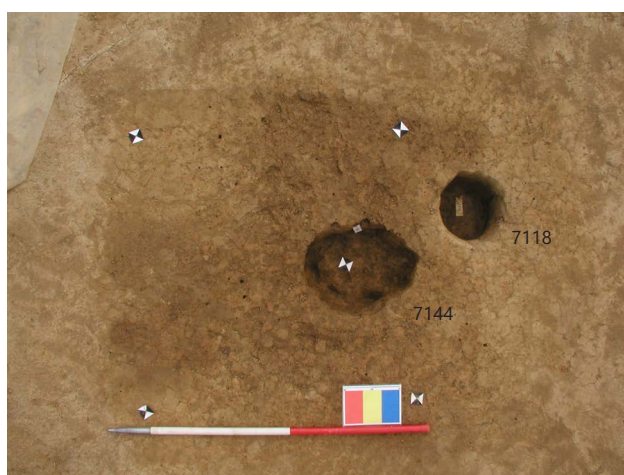
V kv. 44 je v plast SE 7095 vkopana jama nepravilne oblike. Dl. 34 cm, gl. 19 cm.

SE 7084 – jama za stojko, kv. 18, 44

V kv. 18 in 44 je v plast SE 7031 vkopana jama za stojko okrogle oblike. Pr. 35 cm, gl. 8 cm.

SE 7086 – jama za stojko, kv. 18, 44

V kv. 18 in 44 je v plast SE 7031 vkopana jama za stojko nepravilne oblike. Dl. 37 cm, gl. 9 cm.

Objekt IX (sl. 103, 122)

SE 7132 – jama za stojko, kv. 24

V kv. 24 je v plast SE 7150 vkopana jama za stojko nepravilne oblike. Dl. 49 cm, gl. 14 cm.

SE 7136 – jama za stojko, kv. 50

V kv. 50 je v plast SE 7095 vkopana jama za stojko nepravilne oblike. Dl. 46 cm, gl. 16 cm.

SE 7138 – jama za stojko, kv. 50

V kv. 50 je v plast SE 7150 vkopana jama za stojko okrogle oblike. Pr. 51 cm, gl. 13 cm.

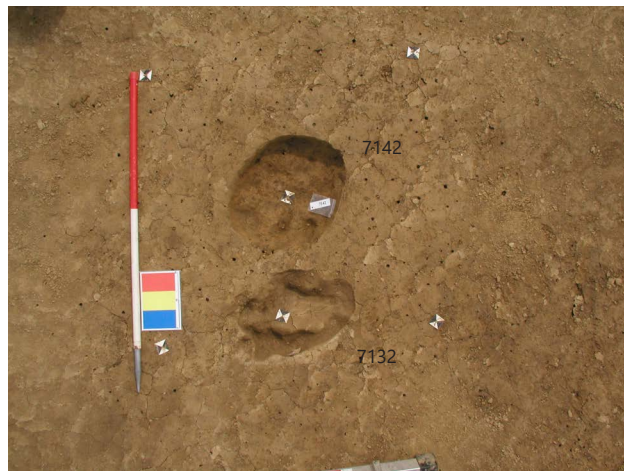
SE 7140 – jama za stojko, kv. 51

V kv. 51 je v plast SE 7150 vkopana jama za stojko ovalne oblike. Pr. 46 cm, gl. 15 cm.

SE 7142 – jama za stojko, kv. 24

V kv. 24 je v plast SE 7150 vkopana jama za stojko okrogle oblike. Pr. 39 cm, gl. 10 cm.

Peč (sl. 103, 123–124)

SE 7047 – jama, kv. 36, 37, 62, 63

V kv. 36, 37, 62 in 63 je v plast SE 7030 vkopana konična jama za peč. Ohranjena sta ožgano dno z robovi in zadnje ogleno polnilo, ki je pomešano s pepelom in zemljo. V polnilu je bilo nekaj odlomkov lončenine (G301–G305). Pr. 23,0 cm, gl. 31 cm.

9.3.2 Zagorica II

Sektor 2

SE 1013, SE 1032/1033, SE 1049, SE 1051, SE 1053, SE 1055, SE 1143 – ognjišče, kv. D46–47

Ognjišče št. 6 je sestavljalo sedem jam (SE 1055, SE 1053, SE 1051, SE 1143, SE 1049, SE 1012/1013 in jama SE 1032/1033), ki so bile povezane med seboj. Kot polnilo so vsebovale temnejšo zemljo z drobcu oglja in posamezno kamenje. Med njimi sta bili najbolj izraziti dve jami. Prva jama (SE 1032/1033) velikosti 1,30 × 1,0 m in globine 25 cm je vsebovala zemljeno polnilo z ogljem in ostanki lepa. Radiokarbonska datacija:²⁸ LTL18330A 1264 ± 45 BP, kar ob standardni deviaciji 1σ (68.2% verjetnost) pomeni razpon 672–775 AD, ob 2σ (95.4% verjetnost) pa med 664–780 AD (sl. 144–145). Druga jama (SE 1052/1053), je vsebovala večjo količino oglja. V neposredni bližini in isti liniji se je nahajala še jama (SE 1014/1031), velikosti 1,6 × 1,1 m in globine 16 cm, ki je vsebovala keramiko, kosti in 4 kamne.

10 Katalog najdb

Petra Vojaković, Ahac Šinkovec, Barbara Hofman, Nataša Magajne

Najdbe so bile takoj po odkritju oprane, po sušenju sortirane po vrsteh (lončenina, kovina, steklo, kamen, gradbeni material itd.) ter časovnih obdobjih (prazgodovina, rimsko obdobje, zgodnji srednji vek, novi vek). Sledila je primarna obdelava, in sicer štetje, tehtanje ter popisovanje posameznih kosov. Pri nadaljnjem delu smo največ časa posvetili sestavljanju in lepljenju fragmentirane lončenine. Sledila sta izbor značilnih kosov ter njihova tipološko-funkcionalna in časovna opredelitev. Vsak kos je dobil posebno številko (PN), slednjo pa so že imeli tudi kosi, ki so bili tekom izkopavanja ocenjeni kot značilni in zato opredeljeni kot posebne najdbe (PN). Enak postopek smo izvedli tudi pri obdelavi kovinskega, kamnitega in steklenega gradiva. Vse pridobljene podatke smo vnesli v Excelovo bazo. Pri izboru za nadaljnjo obdelavo smo upoštevali določene kriterije, ki so naslednji:

- številko PN so dobila vsa ustja, okrašena ostenja, ročaji, držaji ter dna, ki smo jih lahko pripisali določenim tipom posod;
- številko PN so dobili oziroma so imeli vsi kosi, ki so bili že tekom izkopavanja zabeleženi kot posebne najdbe.

Na podlagi teh kriterijev smo naredili izbor in dali v izris 320 kosov ter jih opisali v kataloškem opisu. Pri tem smo se naslonili na metodološke smernice Milene Horvat (M. Horvat 1999, 145–168). Zabeležili smo naslednje značilnosti keramike:

- oblikovne značilnosti;
- način izdelave (prostoročen; počasno vreteno; hitro vreteno; v kalupu; neopredeljen);
- barvo površine (opisno, ne kodirano);
- način obdelave površine (groba ali hrapava površina izdelka (brisanje); gladka površina izdelka (glajenje); spolirana površina izdelka (poliranje);
- lončarsko masa (zelo fino zrnata – zrna velikosti do 0,25 mm; fino zrnata – zrna velikosti od 0,26 do 0,5 mm; drobno zrnata – zrna velikosti od 0,51 do 2,0 mm; grobo zrnata – zrna velikosti od 2,01 do 3,0 mm; zelo grobo zrnata – zrna velikosti nad 3,01 mm);
- žganje (oksidacijsko; redukcijsko; stihijsko; oksidacijsko, v končni fazi redukcijsko; redukcijsko, v končni fazi oksidacijsko; nepopolno oksidacijsko, v končni fazi dimljenje; nepopolno oksidacijsko; zaporedno menjavanje

oksidacijskega in redukcijskega, v končni fazi oksidacijsko; zaporedno menjavanje redukcijskega in oksidacijskega, v končni fazi redukcijsko);

- trdota (mehka – 1. in 2. stopnja po Mohsu; trda – 3. in 4. stopnja po Mohsu; zelo trda – 5. in 6. stopnja po Mohsu; izredno trda – 7., 8. in 9. stopnja po Mohsu);
- mere (premeri predmetov, ustij, dna, višine, velikosti odlomkov itd., izraženi v centimetrih).

Kataloški opisi vseh izbranih predmetov so razporejeni glede na poselitvene faze (od I. do V.), znotraj njih pa glede na pripadnost in stratigrafsko sosledje. Navedbi zaporedne številke, ki je skladna z risbami na tabelah, sledijo stratigrafske enote in opisi predmetov. Njihovi podatki so navedeni v naslednjem zaporedju: osnovna oblika, način izdelave, barva zunanje in notranje površine, način obdelave površine, lončarska masa, žganje, trdota in mere (v centimetrih). Pri okrašenih kosih smo opisali tudi motiv okrasa. Posebej smo zabeležili tudi sekundarno prežgane kose.

Keramika je izrisana v merilu 1 : 3, kovina in steklo pa v merilu 1 : 2.

Gradivo je bilo po končani analizi predano v Dolenjski muzej Novo mesto.

Okrajšave

kv.	kvadrant
PN	posebna najdba
inv. št.	inventarna številka
odl.	odlomek
dl.	dolžina
š.	širina
db.	debelina
v.	višina
u.	ustje
d.	dno
vr.	vrat
pr.	premer
ohr.	ohranjen/-a
nv.	največji/-a
t.	teža
notr.	notranji
zun.	zunanji
[]	ni izrisano
Bpov	barva površine
Bpr	barva preloma
Bzpo	barva zunanje površine
Bnpo	barva notranje površine

F	fina keramika
F1	terra sigillata
F2	keramika tankih sten
F3	posnetki sigilatnega posodja
N	namizno posodje
N1	vrči
N2	vaze
N3	krožniki
N4	fini sivi lonci
N5	čaše
K	kuhinjsko posodje
K1	lonci
K2	shranjevalno posodje
K3	pokrovi
A	transportno posodje - amfore
O	oljenke
KA	kadilnice

10.1 Faza II: mlajša železna doba

Grob 1

1 SE 271, sek. 1b, kv. C20

Odlomek noge železne fibule srednjelatenske sheme. Ohr. dl. 4,5 cm.

2 SE 271, sek. 1b, kv. C20

Odlomek peresovine fibule iz bronaste žice sploščenega preseka, ovite okrog železnega jedra. Ohr. dl. 6,7 cm.

3 SE 271, sek. 1b, kv. C20

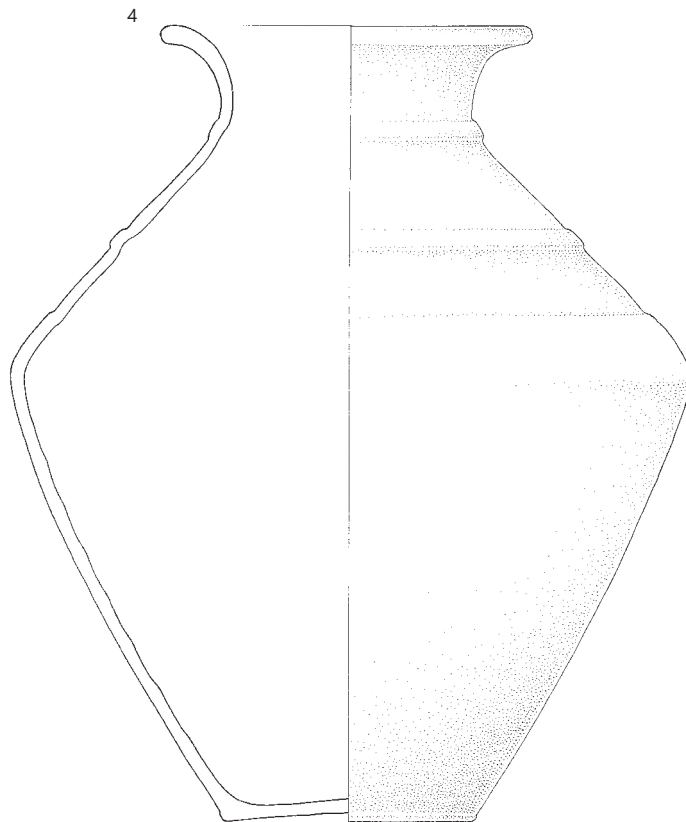
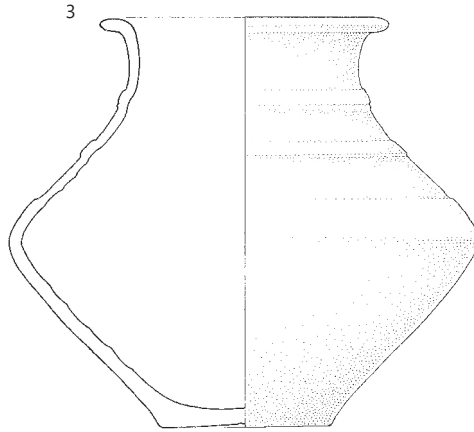
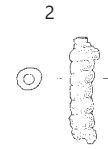
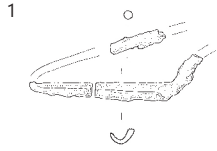
Bikonična glinenka tipa 1.3 iz temno sivo žgane gline, izdelana na lončarskem vretenu. Površina posode je polirana in v zgornjem delu trupa okrašena s stopničko in dvema vodoravnima rebroma. Pr. u. 11,2 cm, v. 16,4 cm.

4 SE 271, sek. 1b, kv. C20

Bikonična glinenka tipa 1.2 iz temno sivo žgane gline, izdelana na lončarskem vretenu. Površina posode je polirana ter v zgornjem delu trupa okrašena s stopničko in dvema vodoravnima rebroma. Pr. u. 14,8 cm, v. 31,5 cm.

∴ SE 271; 1, 2 merilo 1 : 2, 3, 4 merilo 1 : 3.

Grob 2

[5] SE 269, sek. 1, kv. B20
Bronasta fibula. Pogrešana.

[6] SE 269, sek. 1, kv. B20
Bronasta fibula. Pogrešana.

7 SE 269, sek. 1, kv. B20
Bikonični lonček tipa 2 iz črno žgane gline. Izdelan je prostoročno. Površina lončka je glajena. Pr. u. 8,2 cm, v. 14,8 cm.

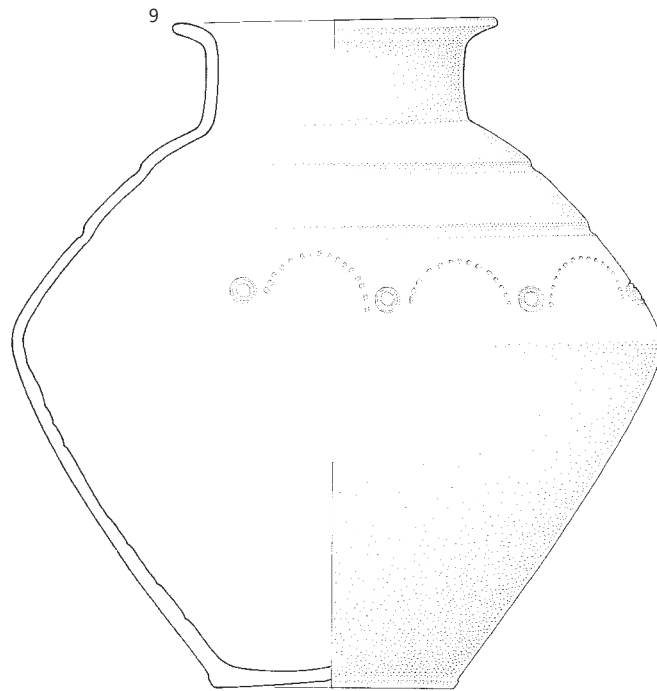
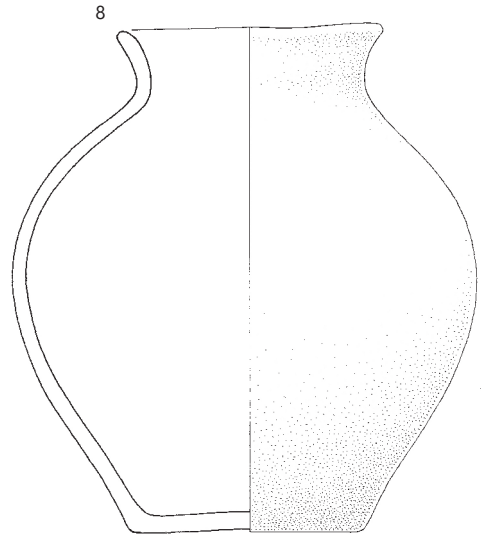
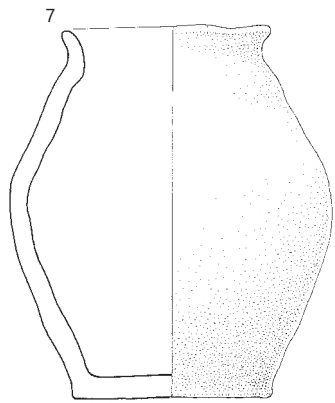

8 SE 269, sek. 1, kv. B20
Lonec tipa 1 iz temno sivkasto rjavo žgane gline s črnimi in svetlo rumenkasto rjavimi lisami. Izdelan je prostoročno. Površina lonca je glajena. Pr. u. 10,6 cm, v. 20,0 cm.

9 SE 269, sek. 1, kv. B20
Bikonična glinenka tipa 1.1 iz temno sivo žgane gline, izdelana na lončarskem vretenu. Površina posode je polirana in v zgornjem delu trupa okrašena z dvema vodoravnima žlebovoma. Pod njima poteka vodoravni niz žigosanih koncentričnih krožcev, med seboj povezanih z loki, sestavljenimi iz drobnih pravokotnih vtisov. Pr. u. 13,0 cm, v. 26,4 cm.

Grob 3

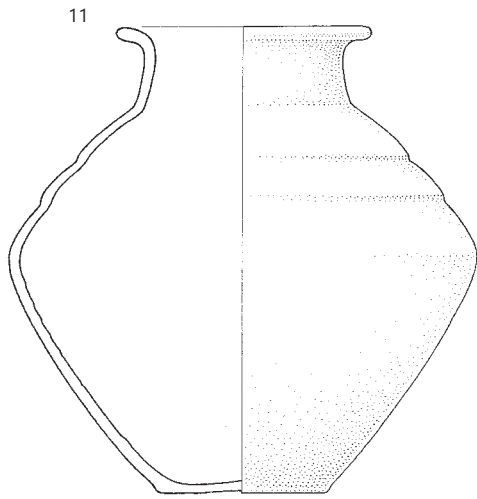
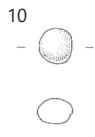
10 SE 352, sek. 1b, kv. F19

Bronasta kroglica ovalne oblike. Pr. 0,5–0,7 cm.

11 SE 352, sek. 1b, kv. F19

Bikonična glinenka tipa 1.1 iz temno sivkasto rjavo do rjavo žgane gline, izdelana na lončarskem vretenu. Površina posode je polirana in v zgornjem delu trupa okrašena z dvema vodoravnima žlebovoma. Pr. u. 10,1 cm, v. 18,5 cm.

SE 352; 10 merilo 1 : 2, 11 merilo 1 : 3.

Grob 4

[12] SE 362, sek. 1b, kv. F19
Bronasta fibula. Pogrešana.

[13] SE 362, sek. 1b, kv. F19
Bronasta fibula. Pogrešana.

[14] SE 362, sek. 1b, kv. F19
Železna fibula. Pogrešana.

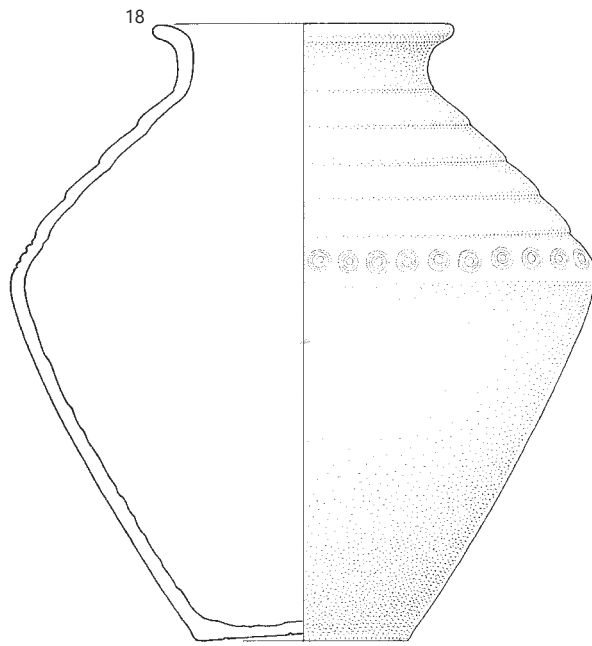
[15] SE 362, sek. 1b, kv. F19
Zapestnica iz prepletene srebrne žice. Pogrešana.

[16] SE 362, sek. 1b, kv. F19
Steklena zapestnica. Pogrešana.

[17] SE 362, sek. 1b, kv. F19
Podolgovat lesen predmet, okrašen z luknjicami in vrezi.
Pogrešan.

18 SE 362, sek. 1b, kv. F19
Bikonična glinenka tipa 1.1 iz črno žgane gline, izdelana na lončarskem vretenu. Površina posode je polirana in v zgornjem delu trupa okrašena s petimi vodoravnimi žlebovi. Pod njimi poteka vodoraven niz žigosanih koncentričnih krožcev. Pr. u. 11,9 cm, v. 24,5 cm.

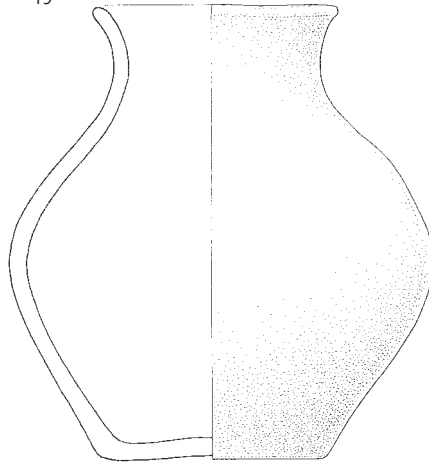
Grob 5

19 SE 383, sek. 1b, kv. B20

Lonec tipa 1 iz temno sivkasto rjavo žgane gline s črnimi, rjavimi in svetlo rumenkasto rjavimi lisami. Izdelan je prostoročno. Površina lonca je glajena. Pr. u. 9,7 cm, v. 18,0 cm.

19

Grob 6

20 SE 385, sek. 1b, kv. C-D 20–21

Zvit železen meč z nožnico iz železne pločevine. Dvorezno rezilo meča ima lečast presek in zaobljeno konico. Na vrhu prehaja v delno ohranjen ročajni trn pravokotnega preseka. Dl. 89,5 cm, š. 4,8 cm.

Ustje nožnice ima zvončasto obliko. Njen zgornji del je učvrščen s tremi žičnatimi sponami, od katerih je zgornja na zadnji strani spojena s podolgovatim okovom za obešanje meča z asimetrično dolgima krilcema. Zaključek nožnice ni ohranjen. Dl. 87,0 cm, š. 5,1 cm.

21 SE 385, sek. 1b, kv. C-D 20–21

Zvita železna sulična ost z rebrom rombičnega preseka. Dl. 35,4 cm, š. 3,2 cm.

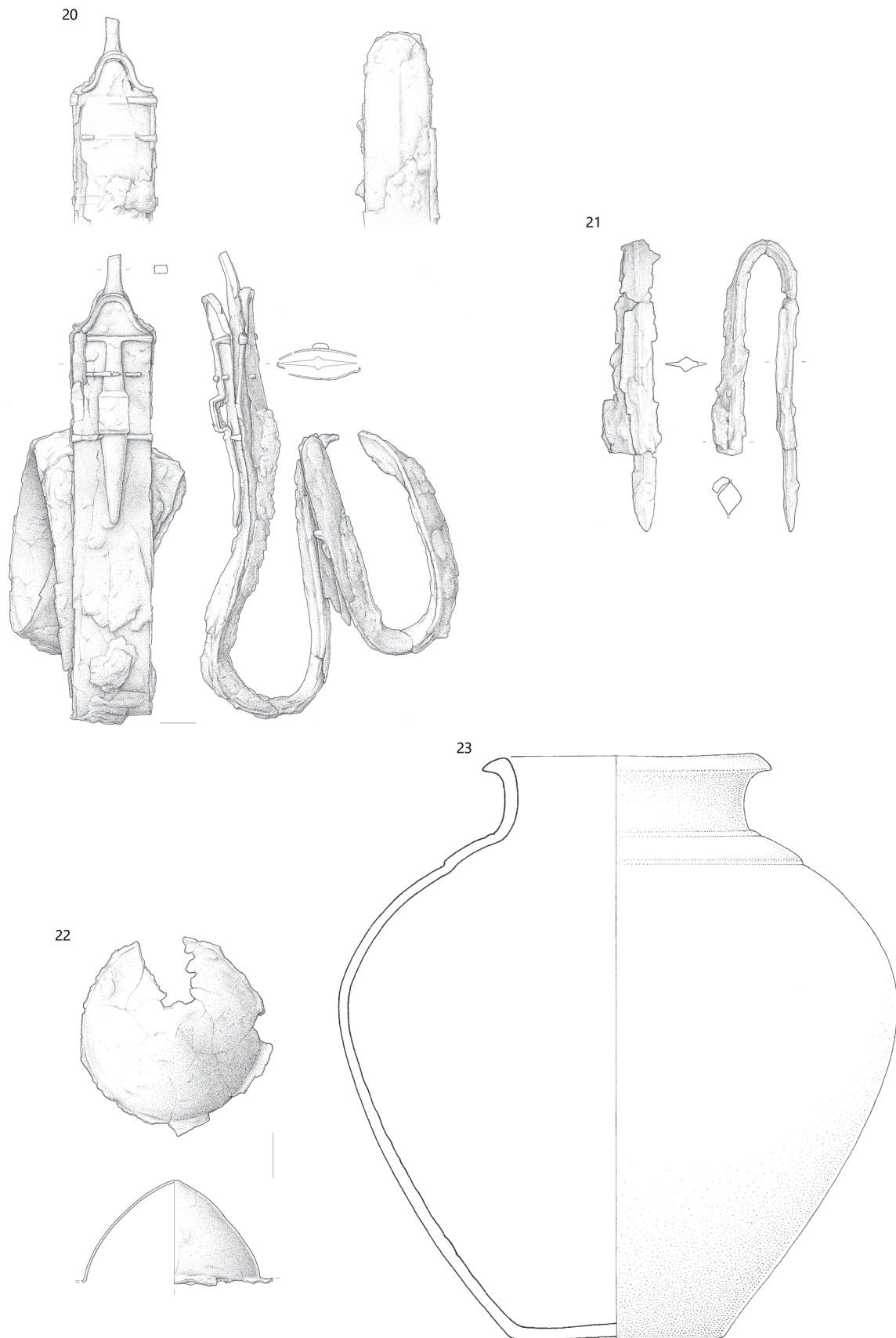
22 SE 385, sek. 1b, kv. C-D 20–21

Železna ščitna grba okrogle oblike. Od nje je ohranjena polkrožno zaobljena kalota z ostrim vrhom. Pr. 12,5 cm, v. 7,2 cm.

23 SE 385, sek. 1b, kv. C-D 20–21

Glinenka tipa 2 iz zelo temno sivo žgane glin, izdelana na lončarskem vretenu. Površina posode je polirana in v zgornjem delu ramena okrašena z vodoravnim žlebom in dvema vodoravnima vrezoma. Pr. u. 14,7 cm, v. 29,5 cm.

SE 385; 23 merilo 1 : 3, ostalo merilo 1 : 4.

Grob 7

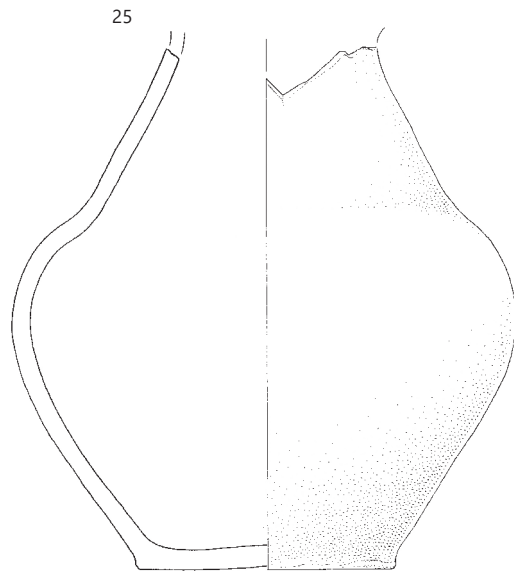
[24] SE 387, sek. 1b, kv. B21

Železno šilo. Pogrešano.

25 SE 387, sek. 1b, kv. B21

Lonec s stožčastim vratom tipa 1 iz temno sivo žgane gline z rumenkasto rjavimi lisami. Izdelan je prostoročno, površina je glajena. Ustje lonca ni ohranjeno. Pr. d. 10,0 cm, v. 20,8 cm.

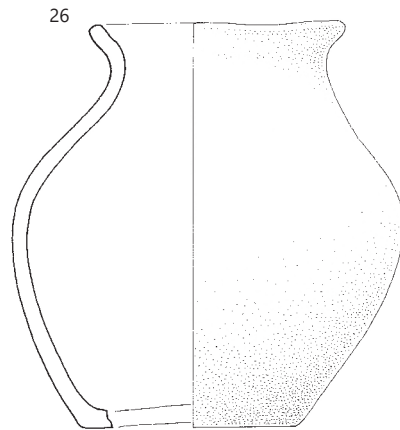
SE 387, merilo 1 : 3.

Grob 8

26 SE 390, sek. 1b, kv. D20

Lonec tipa 1 iz črno žgane gline, izdelan prostoročno. Površina lonca je glajena. Pr. u. 10,2 cm, v. 16,0 cm.

SE 390, merilo 1 : 3.

Grob 9

27 SE 394, sek. 1b, kv. C-D20

Skleda tipa 1 iz zelo temno sivo žgane gline, izdelana na lončarskem vretenu. Površina sklede je polirana. Pr. u. 10,9 cm, v. 4,9 cm.

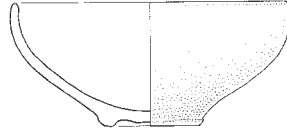

28 SE 394, sek. 1b, kv. C-D20

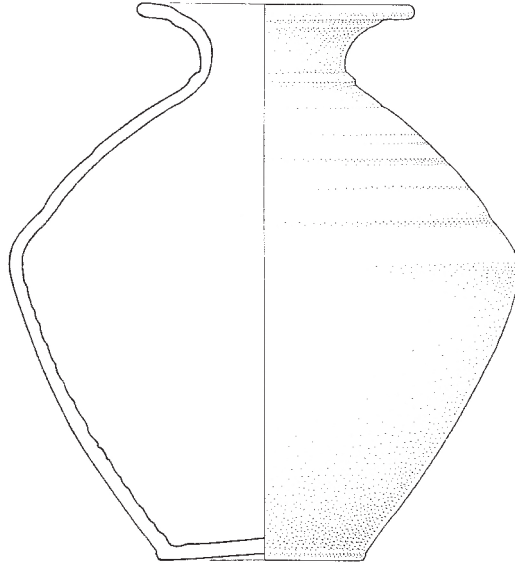
Bikonična glinenka tipa 1.4 iz zelo temno sivo žgane gline, izdelana na lončarskem vretenu. Površina posode je polirana, pri čemer sledovi poliranja v zgornjem delu trupa dajejo videz plitvih vodoravnih kanelur. Vrat je okrašen z dvema vodoravnima rebroma. Pr. u. 11,0 cm, v. 22,0 cm.

27

28

⋮ SE 394, merilo 1 : 3.

Grob 10

29 SE 378, sek. 1b, kv. C 20–21

Lonec tipa 1 iz črno do temno sivo žgane gline z blede rjavimi lisami ob ustju. Izdelan je prostoročno. Površina lonca je glajena. Pr. u. 12,8 cm, v. 24,5 cm.

Grob 11

[30] SE 400, sek. 1b, kv. G18

Bronasta fibula poznolatske sheme z dolgo peresovino z zunanjo tetivo in dvema polkrožnima gumboma na podaljškunoge (tip Magdalenska gora). Pogrešana.

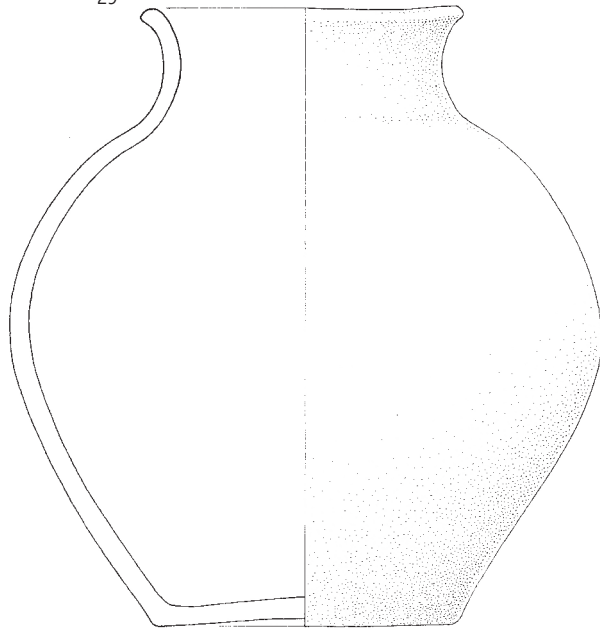
[31] SE 400, sek. 1b, kv. G18

Bronasta fibula z dolgo peresovino z zunanjo tetivo. Pogrešana.

[32] SE 400, sek. 1b, kv. G18

Fragmentirana posoda iz temno sivo žgane gline, izdelana na vretenu. Površina posode je polirana.

29

SE 378, merilo 1 : 3.

Grob 12

[33] SE 408, sek. 1b, kv. E19

Železna fibula. Pogrešana.

34 SE 408, sek. 1b, kv. E19

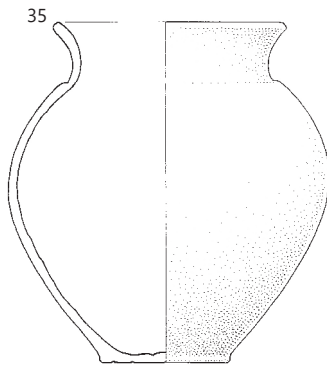
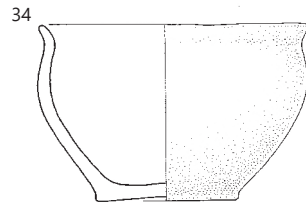
Skleda tipa 4 iz temno sivkasto rjavo žgane gline s črnimi in rumenkasto rdečimi lisami. Izdelana je prostoročno. Površina sklede je glajena. Pr. u. 10,6 cm, v. 7,0 cm.

35 SE 408, sek. 1b, kv. E19

Lonček tipa 1 iz rjavo žgane gline, izdelan na lončarskem vretenu. Površina lončka je polirana in na prehodu iz ramena v vrat okrašena z vodoravnim vrezom. Pr. u. 9,3 cm, v. 13,5 cm.

Grob 13

36 SE 414, sek. 1b, kv. E19

Bronast sklepanec, od katerega so ohranjeni fragmenti treh profiliranih paličastih členov in dveh obročkov ter zanka spona. Dl. paličastih členov do 1,1 cm, pr. obročkov 0,8 cm, š. pasne spona 2,7 cm.

37 SE 414, sek. 1b, kv. E19

Odlomljen predmet iz železne žice, ki je na enem koncu ukrivljena in odebeljena. Dl. 5,6 cm.

[38] SE 414, sek. 1b, kv. E19

Ukrivljen železen predmet. Pogrešan.

39 SE 414, sek. 1b, kv. E19

Vretence hlebčaste oblike iz sivkasto rjavo žgane gline. Pr. 4,8 cm, v. 1,8 cm.

40 SE 414, sek. 1b, kv. E19

Narebrena čaša tipa 1 iz sivkasto rjavo žgane gline, izdelana na lončarskem vretenu. Površina čaše je polirana. Pr. u. 9,7 cm, v. 14,7 cm.

41 SE 414, sek. 1b, kv. E19

Glinenka tipa 3 iz sivkasto rjavo žgane gline s sivimi in črnimi lisami. Izdelana je na lončarskem vretenu. Površina posode je polirana in v zgornjem delu ramena okrašena s širokim rebrom. Pr. u. 8,5 cm, v. 18,6 cm.

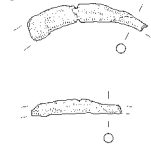
42 SE 414, sek. 1b, kv. E19

Bikonična glinenka tipa 1.1 iz zelo temno sivo do temno sivkasto rjavo žgane gline s svetlo rumenkasto rjavimi lisami. Izdelana je na lončarskem vretenu. Površina posode je polirana in v zgornjem delu trupa okrašena s tremi vodoravnimi žlebovi in tremi vodoravnimi vrezi. Nad najširšim delom posode poteka vodoraven niz žigosanih koncentričnih krožcev. Pr. u. 11,2 cm, v. 23,3 cm.

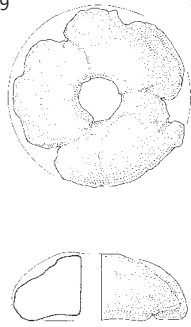
36

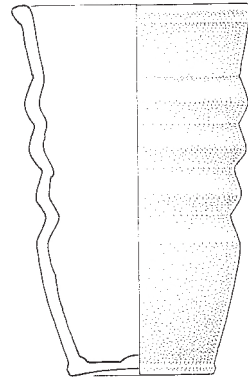
37

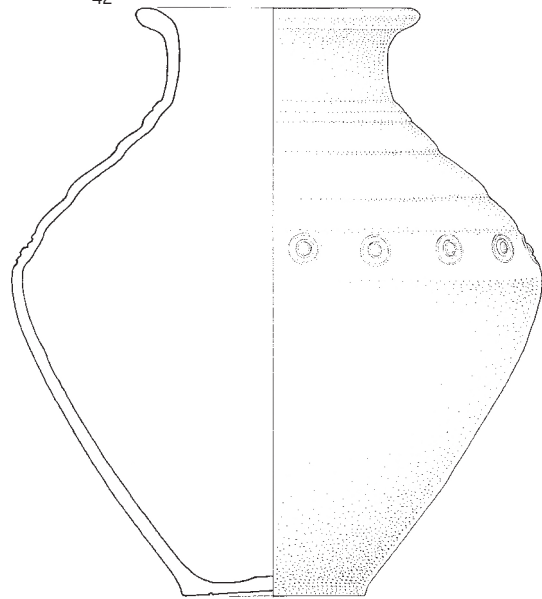
39

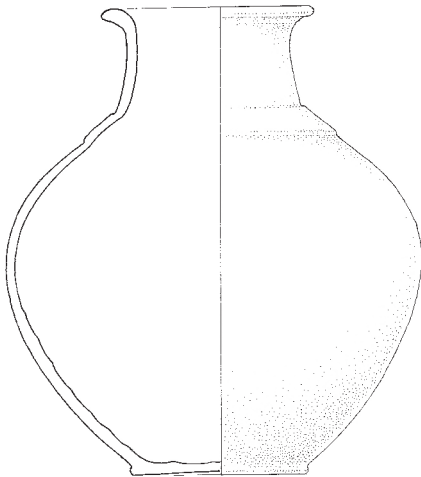
40

42

41

∴ SE 414; 36, 37, 39 merilo 1 : 2, ostalo merilo 1 : 3.

Grob 14

43 SE 418, sek. 1b, kv. F 18–19

Bronasta fibula srednjelatenske sheme z lokom ovalnega preseka, ki je nad peresovino odebeljen in okrašen z dvema poševnima vrezoma. Od peresovine je ohranjenih pet navojev. Dl. 3,9 cm, dl. peresovine 1,5 cm.

44 SE 418, sek. 1b, kv. F 18–19

Odlomek bronastega obeska iz spiralno uvite žice okroglega preseka. Pr. 2,3 cm.

45 in 46 SE 418, sek. 1b, kv. F 18–19

Dva bronasta obeska zvončaste oblike s tremi luknjicami ob spodnjem robu. Pr. 1,2 cm, v. 1,5 cm.

47 SE 418, sek. 1b, kv. F 18–19

Skupek neopredeljivih železnih predmetov, sprjetih med seboj. Med njimi sta železna in bronasta zapestnica iz žice okroglega preseka. Dl. skupka 7,6 cm, š. skupka 5,6 cm, db. skupka do 1,5 cm; pr. železne zapestnice 6,4 cm; pr. bronaste zapestnice 5,0 cm.

48 SE 418, sek. 1b, kv. F 18–19

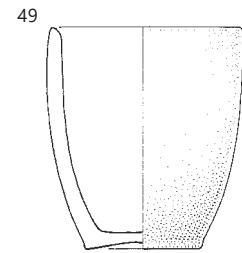
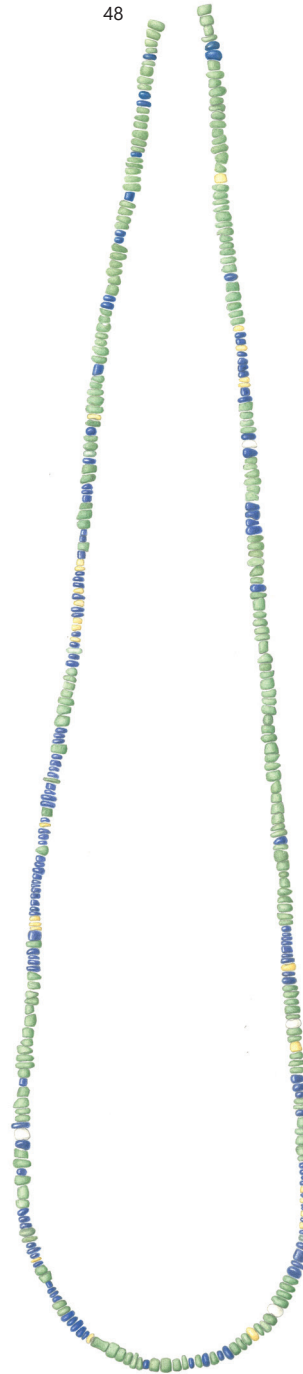
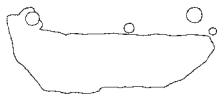
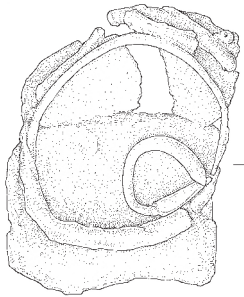
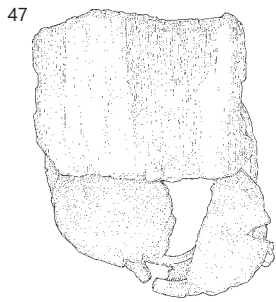
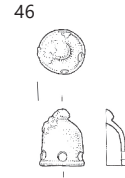
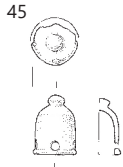
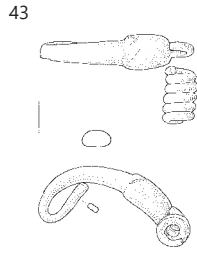
Ogrlica iz 377 drobnih steklenih jagod nepravilne oblike: 216 jagod turkizno zelene barve, 6 izmed njih prosojnih; 131 jagod modre barve; 26 jagod rumene barve; 4 jagode prosojne bele barve. Pr. 0,25–0,5 cm.

49 SE 418, sek. 1b, kv. F 18–19

Čaša tipa 2.1 iz črno žgane gline. Izdelana je na lončarskem vretenu in ima polirano površino. Oblika trupa je deformirana. Pr. u. 7,5 cm, v. 8,8 cm.

∴ SE 418; 49 merilo 1 : 3, ostalo merilo 1 : 2.

50 SE 418, sek. 1b, kv. F 18–19

Bikonična glinenka tipa 1.4 iz črno žgane gline, izdelana na lončarskem vretenu. Površina posode je polirana ter v zgornjem delu trupa okrašena s stopničko in dvema vodoravnima žlebovoma. Na prehodu iz ramena v vrat potekata dve vodoravni rebri. Pr. u. 8,9 cm, v. 20,3 cm.

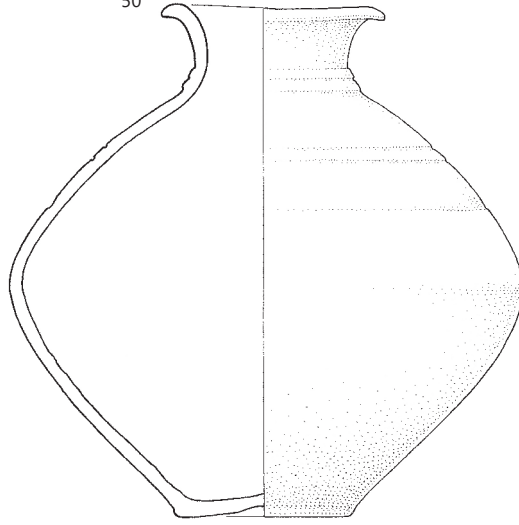

51 SE 418, sek. 1b, kv. F 18–19

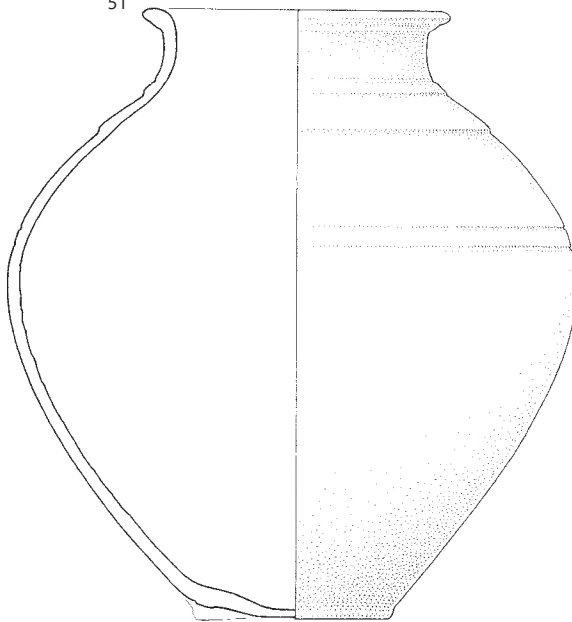
Glinenka tipa 2 iz črno žgane gline, izdelana na lončarskem vretenu. Površina posode je polirana ter v spodnjem in zgornjem delu ramena okrašena s po dvema vodoravnima vrezoma. Na sredini ramena je stopnička. Pr. u. 12,2 cm, v. 24,2 cm.

50

51

⋮ SE 418, merilo 1 : 3.

Grob 15

[52] SE 422, sek. 1b, kv. E19

Železna fibula z delno ohranjeno peresovino. Pogrešana. Dl. 7,0 cm, dl. peresovine 5,0 cm.

[53] SE 422, sek. 1b, kv. E19

Podolgovat lesen predmet. Dl. 60,0 cm. Pogrešan.

54 SE 422, sek. 1b, kv. E19

Čaša tipa 2.2 iz črno žgane gline, izdelana na lončarskem vretenu. Površina čaše je polirana in okrašena s plitvimi vodoravnimi vrezji. Pr. u. 10,1 cm, v. 19,3 cm.

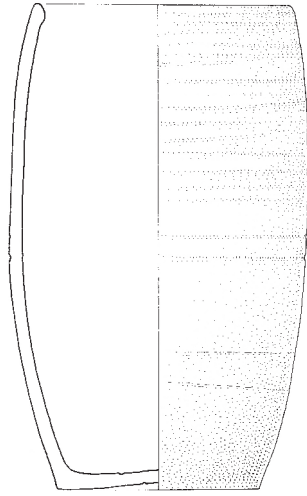

55 SE 422, sek. 1b, kv. E19

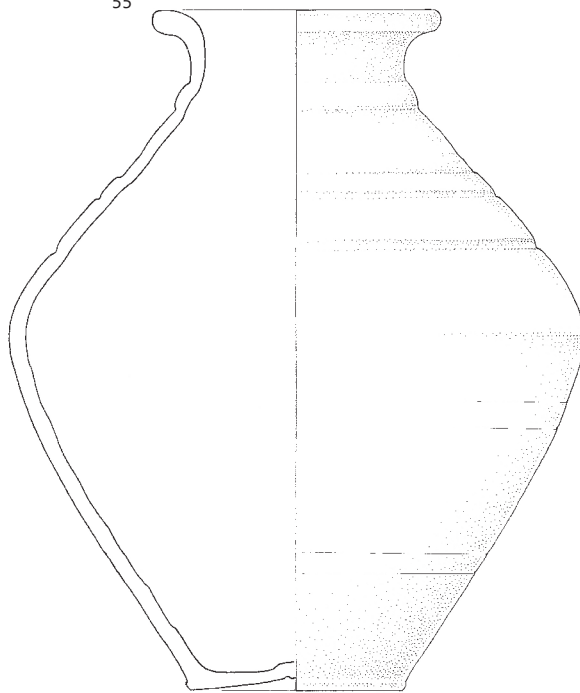
Bikonična glinenka tipa 1.2 iz črno žgane gline s temno sivimi in sivkasto rjavimi lisami. Izdelana je na vretenu. Površina posode je polirana in v zgornjem delu trupa okrašena z dvema vodoravnima vrezoma in stopničko ter vodoravnim rebrom na prehodu iz ramena v vrat. Pr. u. 11,4 cm, v. 26,9 cm.

54

55

⋮ SE 422, merilo 1 : 3.

Grob 16

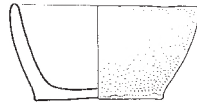
56 SE 436, sek. 1b, kv. A20

Skleda tipa 3 iz črno do zelo temno sivo žgane gline, izdelana prostoročno. Površina sklede je glajena. Pr. u. 7,5 cm, v. 3,7 cm.

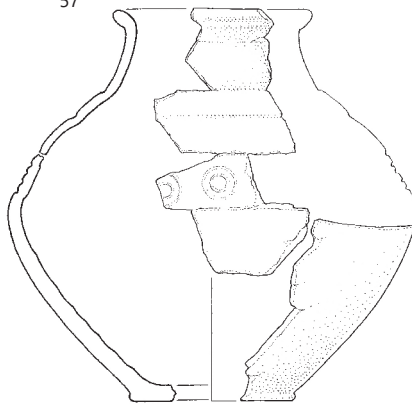
57 SE 436, sek. 1b, kv. A20

Frag. bikonična glinenka tipa 1.1 iz zelo temno sivo žgane gline z rdečkasto rumenimi do zelo blede rjavimi predeli, ki so najverjetneje sekundarno ožgani. Izdelana je na lončarskem vretenu. Površina posode je polirana in v zgornjem delu trupa okrašena s tremi vodoravnimi žlebovi. Nad najširšim delom posode poteka vodoraven niz žigosanih koncentričnih krožcev. Pr. u. 7,9 cm, v. 15,6 cm.

56

57

Grob 17

58 SE 447, sek. 1b, kv. AA21

Lonec s stožčastim vratom tipa 2 iz črno do temno sivkasto rjavo žgane gline z rumenkasto rjavimi lisami. Izdelan je prostoročno. Površina lonca je glajena. Pr. u. 12,4 cm, v. 24,4 cm.

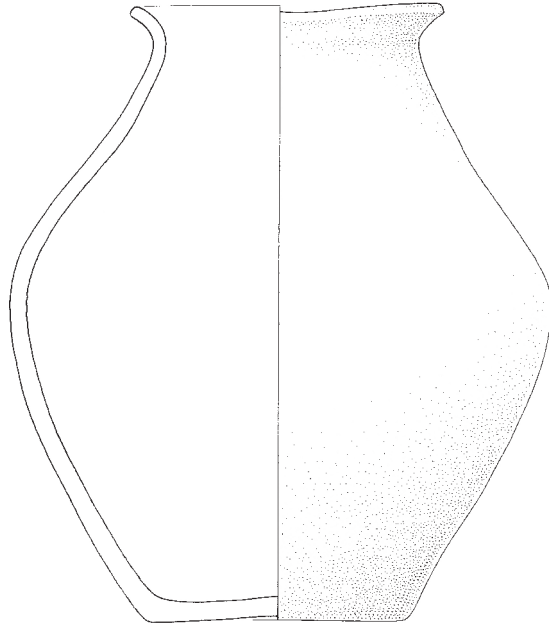

Grob 18

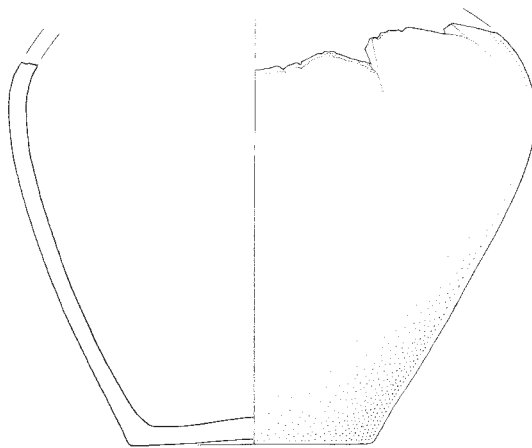
59 SE 449, sek. 1b, kv. A21

Poškodovan lonec iz grafitne, blede rjavo do svetlo rumenkasto rjavo žgane gline. Izdelan je na lončarskem vretenu in ima glajeno površino. Zgornji del lonca ni ohranjen. Pr. d. 9,6 cm, v. 16,5 cm.

58

59

∴ 58 SE 447, 59 SE 449; merilo 1 : 3.

Grob 19

60 SE 454, sek. 1b, kv. A21

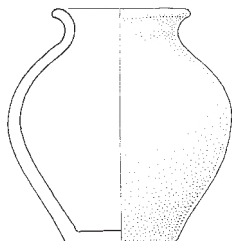
Lonček tipa 3 iz zelo temno sivo do črno žgane gline, izdelan prostoročno. Površina lončka je glajena. Pr. u. 5,5 cm, v. 9,3 cm.

61 SE 454, sek. 1b, kv. A21

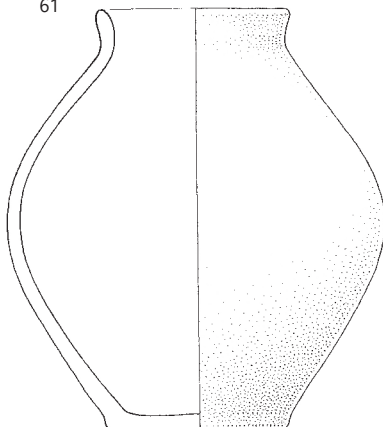
Lonec tipa 2 iz zelo temno sivo do temno sivo žgane gline s svetlo rjavimi do svetlo rjavkasto sivimi lisami. Izdelan je prostoročno. Površina lonca je glajena. Pr. u. 7,7 cm, v. 16,8 cm.

60

61

Grob 20

62 SE 474, sek. 1b, kv. A21

Fragmentirana noga železne fibule. Dl. 1,4 cm.

63 SE 474, sek. 1b, kv. A21

Skleda tipa 3 iz rjavo žgane gline z rdečkasto rjavimi lisami in črnim dnom, ki je najverjetneje sekundarno ožgano. Izdelana je prostoročno. Površina sklede je glajena. Pr. u. 10,0 cm, v. 5,1 cm.

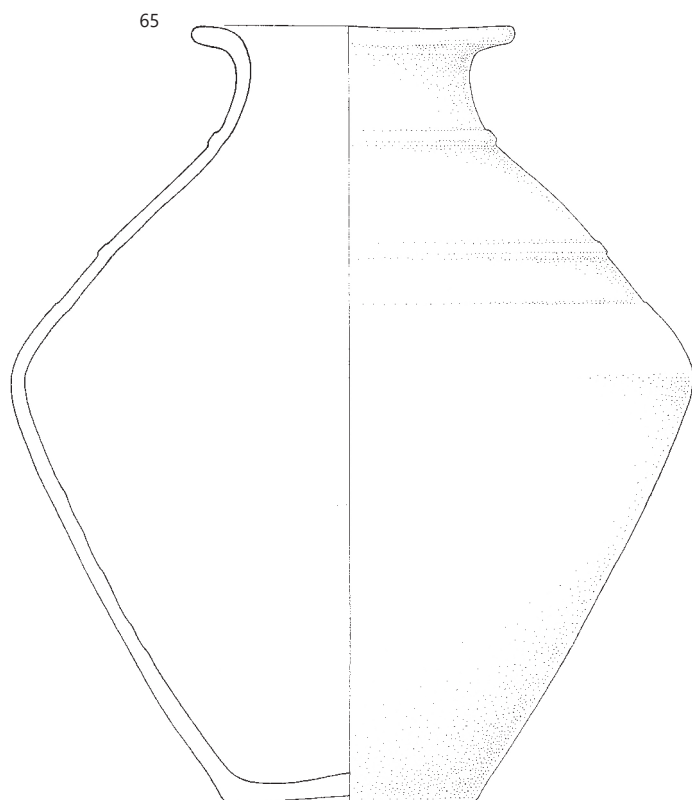
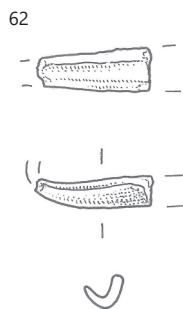

64 SE 474, sek. 1b, kv. A21

Skleda tipa 2 iz temno sivo žgane gline, izdelana na lončarskem vretenu. Površina sklede je polirana. Pr. u. 13,6 cm, v. 6,2 cm.

65 SE 474, sek. 1b, kv. A21

Bikonična glinenka tipa 1.2 iz sivkasto rjavo žgane gline z zelo temno sivimi lisami. Izdelana je na lončarskem vretenu. Površina posode je polirana in v zgornjem delu trupa okrašena s stopničko in dvema vodoravnima rebroma. Pr. u. 12,8 cm, v. 30,7 cm.

∴ SE 474; 62 merilo 1 : 2, ostalo merilo 1 : 3.

10.2 Faza III: rimsko obdobje

Nivo gradnje objektov in grobov

SE 1107

66 SE 1107, sek. 6, kv. E59, PN 1041

Odlomek keramike tankih sten. Okrašena z motivom F2. Bpov: in Bpr: 10YR6/1 siva. Pr. d. 8,5 cm, ohr. v. 4,1 cm.

SE 1179

67 SE 1179, sek. 2, kv. C21, PN 1886

Odlomek dna vrča z ostenjem. Površina je raskava. Masa je mehka s primesmi šamota in zelo finega peska do 5 %, opazna je sljuda. Bpo: 2,5Y4/1 temno siva. N1. Bpr: 7,5YR7/6 rdečkasto rumena. Pr. d. 6,5 cm, ohr. v. 2,2 cm.

68 SE 1179, sek. 2, kv. A21, PN 1897

Odlomki dna in ostenja vrča (8 fragmentov). Na spodnji strani dna je plitva kanelura. N1. Bpo. in Bpr: 2,5YR7/8 svetlo rdeča. Pr. d. 6,6 cm, ohr. v. 4,7 cm.

69 SE 1179, sek. 2, kv. C21, PN 1894

Odlomek dna vrča z ostenjem. Površina je raskava, prašnata. Premaz je ohranjen na notranji strani posode. Masa je mehka s primesmi fino in grobo mletega šamota. N1. Bpo. in Bpr: 7,5YR6/6 rdečkasto rumena. Pr. d. 7,2 cm, ohr. v. 2,4 cm.

70 SE 1179, sek. 2, kv. A20, PN 1889

Odlomek ustja vrča z ostenjem in nastavkom za ročaj. N1. Bpo. in Bpr: 10YR8/4 zelo blede rjava. Pr. u. 6,5 cm, ohr. v. 3 cm.

71 SE 1179, sek. 2, kv. D-E524-25, PN 1971

Odlomek dna in ostenja čaše. Površina je raskava. Masa je mehka s primesmi zelo finega peska in šamota do 10 %. N5. Bpo. in Bpr: 5Y6/1 siva. Pr. d. 5,5 cm, ohr. v. 3,1 cm.

72 SE 1179, sek. 2, kv. C20-21, PN 1888

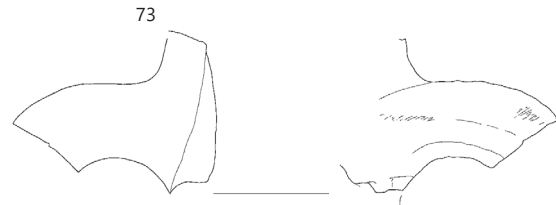
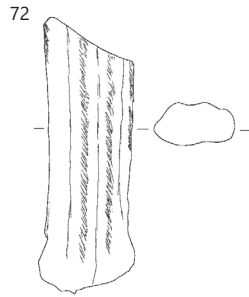
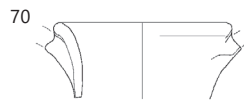
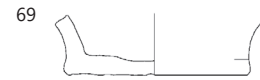
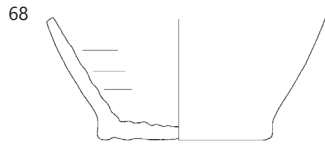
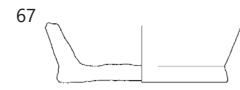
Odlomek ročaja amfore z dvema rebroma. A1. Bpov: in Bpr: 5YR6/6 rdečkasto rumena. Ohr. dl. 11 cm, š. 3,9 cm.

73 SE 1179, sek. 2, kv. A21, PN 1899

Odlomek ročaja amfore in del ostenja. A1. Bpo. in Bpr: 5YR6/8 rdečkasto rumena. Ohr. dl. 8 cm, š. 6,4 cm.

74 SE 1179, sek. 2, kv. E24-25, PN 1969

Odlomek ročaja amfore (2 fragmenta). Sprednji del površine manjka. Verjetno gre za ročaj amfore z dvema rebroma. A1. Bpo. in Bpr: 7,5YR8/6 rdečkasto rumena. Ohr. dl. 5,8 cm, š. 3,5 cm.

∴ 66 SE 1107, 67–74 SE 1179; 62 merilo 1 : 2, ostalo merilo 1 : 3.

Objekt III

Faza

SE 1107

75 SE 1107, sek. 6, kv. E59, PN 1052

Rahlo izvihano odebeljeno ustje in ostenje keramike tankih sten, ornamentirane z motivom vodnega lista. Na posameznih mestih ob motivu je ohranjen temnejši premaz. F 2. Bzpo: 10YR6/1 siva, Bnpo: 10YR6/1 siva, Bpr: 10YR4/1 temno siva. Pr. u. 11,0 cm, ohr. v. 2,2 cm, ohr. š. 2,0 cm.

Faza

Zemljena plast znotraj večjega prostora objekta III

SE 1040

76 SE 1040, sek. 2, kv. C55, PN 1843

Odlomek ustja krožnika (3 fragmenti). Površina je gladka in premazana. Premaz je ohranjen na zunanji strani do 30 %, na notranji do 10 %. Masa je mehka, s primesmi sljude in posameznim zrncom zelo fino mletega šamota. N3. Bpo: s premazom: 2,5YR4/6 temno rdeča, Bpo: brez premaza in Bpr: 5YR6/6 rdečkasto rumena. Pr. u. 27 cm, ohr. v. 3,5 cm.

77 SE 1040, sek. 2, kv. C53, PN 1876

Odlomek ustja krožnika. Površina je raskava. Premaz je ohranjen le z notranje strani do 50 %. Masa je mehka s primesmi sljude in posameznim zrncom fino mletega šamota. N3. Bpo: s premazom: 2,5YR4/6 temno rdeča, Bpo: brez premaza in Bpr: 5YR6/6 rdečkasto rumena. Pr. u. 19,3 cm, ohr. v. 2 cm.

78 SE 1040, sek. 2, kv. C53, PN 1793

Odlomek ustja krožnika. Površina je gladka in premazana. Premaz je ohranjen na zunanji strani 10, na notranji strani do 20 %. Masa je mehka s posameznim zrncom zelo fino mletega šamota in sljudo. N3. Bpo: s premazom: 2,5YR4/6 temno rdeča, Bpo: brez premaza in Bpr: 5YR7/6 rdečkasto rumena. Pr. u. 25,8 cm, ohr. v. 3,3 cm.

79 SE 1040, sek. 2, kv. B53, PN 1911

Odlomek ustja in ostenja krožnika. Površina je raskava, premaz je viden le kot sled na notranji strani površine. Masa je trda s primesmi zelo fino mletega šamota in zelo finega peska do 5 %. N3. Bpo. in Bpr: 5YR6/8 rdečkasto rumena. Pr. u. 24,8 cm, ohr. v. 3,8 cm.

80 SE 1040, sek. 2, kv. C53, PN 1880

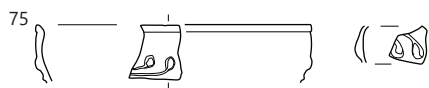
Odlomek ustja in ostenja krožnika s horizontalnim žlebom na zunanji strani posode, tik pod ustjem (2 fragmenta). N3. Bpo: s premazom: 2,5YR5/5 rdeča, Bpo: brez premaza in Bpr: 7,5YR8/4 roza. Pr. u. 15,8 cm, ohr. v. 5,1 cm.

81 SE 1040, sek. 2, kv. C53, PN 1861

Odlomek uvihanega ustja in ostenja krožnika. N3. Bpo: premaza: 2,5YR4/8 temno rdeča. Bpr: 5YR7/6 rdečkasto rumena. Na zunanji steni so vidni sledovi ognja. Pr. u. 19,7 cm, ohr. v. 4,2 cm.

82 SE 1040, sek. 2, kv. C53, PN 1841

Odlomek uvihanega ustja in ostenja krožnika. N3. Bpo: brez premaza: 5YR6/6 rdečkasto rumena. Bpo: s premazom: 2,5YR4/6 temno rdeča. Pr. u. 20,4 cm, ohr. v. 4,9 cm.

∴ 75 SE 1107, 76–82 SE 1040, merilo 1 : 3.

83 SE 1040, sek. 2, kv. B53, PN 1872

Odlomek uvihanega ustja in ostenja krožnika. N3. Bpo: pre-maza: 2,5YR4/6 temno rdeča. Bpr: 7,5YR7/6 rdečkasto rumena. Na zunanji steni so vidni sledovi ognja. Pr. u. 18,3 cm, ohr. v. 3 cm.

84 SE 1040, sek. 2, kv. /, PN 1855

Ustje krožnika. Površina je raskava in porozna. Zunanja stran je popolnoma brez premaza, na notranji strani je ohranjen. Masa je mehka s primesmi zelo finega peska in šamota. N3. Bpo: zunanja stran: 10YR7/2 svetlo siva, Bpo: notranja stran: 5YR5/6 rumenkasto rdeča. Pr. u. 30 cm, ohr. v. 5 cm.

85 SE 1040, sek. 2, kv. B53, PN 1912

Odlomek uvihanega ustja in ostenja krožnika. N3. Bpo: brez premaza: 5YR6/6 rdečkasto rumena. Ohr. dl. 24,3cm, ohr. š. 3 cm.

86 SE 1040, sek. 2, kv. C51, PN 1906

Odlomek uvihanega ustja in ostenja krožnika. N3. Bpo: s premazom: 5YR5/6 rumenkasto rdeča, Bpo: brez premaza: 7,5YR7/6 rdečkasto rumena. Pr. u. 17,3 cm, ohr. v. 2,9 cm.

87 SE 1040, sek. 2, kv. D51, PN 1915

Ustje skodelice. N? Bpo: 10YR3/1 zelo temno siva, Bpr: 7,5YR7/6 rdečkasto rumena, notranjost 10YR3/1 zelo temno siva. Ohr. dl. 11,8 cm, ohr. š. 2,4 cm.

88 SE 1040, sek. 2, kv. D53, PN 1797

Ustje in ostenje finega lonca. Rob ustja je ornamentiran s tremi linijami radialno razporejenih vtisov. F3. Bpo: s premazom: 5YR6/8 rdečkasto rumena, Bpo: brez premaza in Bpr: 10YR8/6 rumena. Pr. u. 11,6 cm, ohr. v. 3,4 cm.

89 SE 1040, sek. 2, kv. C51, PN 1905

Dno in ostenje shranjevalne posode. Površina je raskava, premazana in porozna. Masa je mehka in vsebuje do 30 % drobnega peska in šamota. K2. Bpo: 10YR5/3 rjava, Bpr: 2,5Y4/1 temno siva. Pr. d. 17,1 cm, ohr. v. 2,6 cm.

90 SE 1040, sek. 2, kv. C53, PN 1842

Odlomek navzven izvihanega ustja vaze. N2. Bpo. in Bpr: 5YR7/8 rdečkasto rumena. Pr. u. 15,2 cm, ohr. v. 3,1 cm.

91 SE 1040, sek. 2, kv. C51, PN 1900

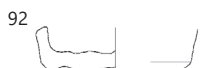
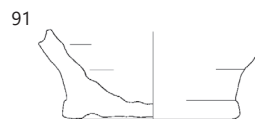
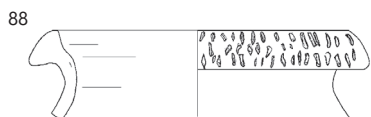
Odlomek dna vrča z odebeljeno nogo. Na spodnji strani dna je plitva kanelura. N1. Bpo. in Bpr: 7,5YR7/6 rdečkasto rumena. Pr. d. 6,8 cm, ohr. v. 3,4 cm.

92 SE 1040, sek. 2, kv. C53, PN 1794

Odlomek dna vrča. Na spodnji strani dna je plitva kanelura. N1. Bpo: znotraj: 10YR8/4 zelo blede rjava, Bpo: zunaj in Bpr: 7,5YR7/6 rdečkasto rumena. Pr. d. 5,4 cm, ohr. v. 1,7 cm.

93 SE 1040, sek. 2, kv. C51, PN 1904

Odlomek dna vrča z odebeljeno nogo. Površina je raskava. Masa je mehka s primesmi šamota do 1 % in sljude. N1. Bpo: 10YR4/1 temno siva, Bpr: 5YR6/6 rdečkasto rumena. Pr. d. 8,1 cm, ohr. v. 1,7 cm.

94 SE 1040, sek. 2, kv. D53, PN 1796

Zatič amfore. A1. Bpo. in Bpr: 10YR8/6 rumena. Pr. d. 5,3 cm, ohr. v. 5,5 cm.

95 SE 1040, sek. 2, kv. B53, PN 1913

Odlomek ustja posodice. Površina je raskava, brez premaza. Masa je mehka, s primesmi sljude in posameznim večjim zrncom šamota. N2. Bpo. in Bpr: 7,5YR7/6 rdečkasto rumena. Pr. u. 19,6 cm, ohr. v. 1,7 cm.

[96] SE 1040, sek. 2, kv. B51, PN 1826

Izvihano ustje lonca. Površina je rahlo raskava, premazana in porozna. Masa je mehka z do 40 % primesmi zelo finega peska in šamota. N4. Bpo. in Bpr: 10YR3/1 zelo temno siva. Ohr. dl. 2,1 cm, ohr. š. 3,2 cm.

97 SE 1040, sek. 4, kv. C53, PN 1875

Odlomek dna oljenke. Površina je gladka. Masa je mehka. O. Bpo: 5YR6/8 rdečkasto rumena. Ohr. odl. 1,7 cm, ohr. v. 1,4 cm.

98 SE 1040, sek. 2, kv. C53, PN 1877

Ustje posode. Površina je raskava. Premaz je ohranjen z obeh strani. Masa je trda, krhka z najmanj 40 % primesmi drobnega peska, šamota in sljude. K3. Pr. u. nedoločen. Bpo: 10YR5/4 rumenkasto rjava, Bpr: 10YR5/6 rumenkasto rjava. Ohr. dl. 5,5 cm, ohr. š. 2,3 cm.

99 SE 1040, sek. 4, kv. C53, PN 1634

Odlomek ustja in ostenja polkrožne sklede, ki posnema obliko Drag. 37; na zunanji strani ostenja 1,0 cm pod robom ustja poteka horizontalna kanelura. F1. Bpo: 2,5YR 5/8 rdeča. Pr. u. 18,6 cm, ohr. v. 5,0 cm.

[100] SE 1040, sek. 2, kv. B53, PN 1914

Ostenje posode s premazom, ornamentirano z glavnikom (7 fragmentov). Površina je gladka, porozna. Premaz je ohranjen predvsem na zunanji strani posode, kjer so vidne sledi glavnika. Masa je mehka s primesmi drobnega peska in šamota. Bpo. in Bpr: 7,5YR6/6 rdečkasto rumena. Ohr. dl. 3,9 cm, ohr. š. 2,7 cm.

101 SE 1040, sek. 2, kv. B53, PN 1851

Izvihano ustje posode. Površina je rahlo raskava, premazana in porozna. Masa je mehka z najmanj do 40 % primesmi finega peska in šamota. Bpo: na zunanji strani: 7,5YR6/4 svetlo rjava, Bpo: na notranji strani: 10YR6/4 svetlo rumenkasto rjava. K5. Bpr: 10YR3/1 zelo temno siva, Bpr: na zunanji strani: 5YR5/6 rumenkasto rdeča. Ohr. dl. 15,1 cm, ohr. š. 2,6 cm.

102 SE 1040, sek. 2, kv. D53, PN 1987

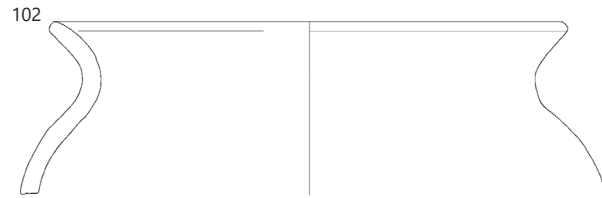
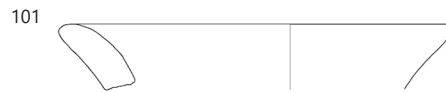
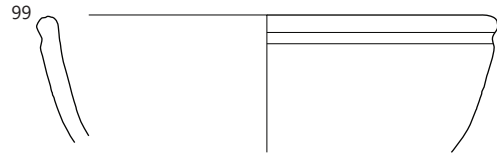
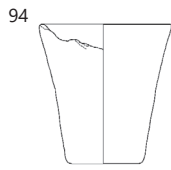
Izvihano ustje in ostenje posode (5 fragmentov). Površina je gladka in porozna. Na obeh straneh je viden premaz, ki ni v celoti ohranjen. Uničen je predvsem na robu ustja. Premaz je narejen iz prečiščene gline z rahlimi sledmi sljude, barve med 5YR5/6 rumenkasto rdečo in 7,5YR5/6 močno rjavo. Masa je sestavljena iz 1 % primesi šamota in do 40 % finega peska. K1. Bpr: 2,5Y4/3 olivno rjava. Pr. u. 20,2 cm, ohr. v. 6,7 cm.

103 SE 1040, sek. 2, kv. C51, PN 1871

Ustje in ostenje posode (7 fragmentov). Površina je rahlo raskava, nanesen je črn premaz, ki je bolje ohranjen na zunanji strani posode. Masa je mehka s 25 % primesmi zelo finega do finega peska. K1. Bpo: 10YR3/2 zelo temno sivkasto rjava, Bpr: 10YR7/1 zelo temno siva. Pr. u. 17,6 cm, ohr. v. 4,6 cm.

104 SE 1040, sek. 2, kv. C53, PN 1862

Izvihano ustje posode. Površina je rahlo raskava in premazana. Masa je mehka z do 40 % primesmi zelo finega in finega peska in šamota. K1. Bpo. in Bpr: 10YR3/2 zelo temno sivkasto rjava. Pr. u. 23,9 cm, ohr. v. 3,2 cm.

105 SE 1040, sek. 2, kv. B53, PN 1849

Dno in ostenje shranjevalne posode. Površina je rahlo raskava in premazana. Masa je mehka z do 30 % primesmi zelo finega do finega peska in posameznimi zrci šamota. K2. Bpo: na zunanji strani: 10YR5/4 rumenkasto rjava, Bpr: in notranjosti posode: 5YR5/4 rdečkasto rjava. Pr. d. 17,7 cm, ohr. v. 5,3 cm.

106 SE 1040, sek. 2, kv. C53, PN 1878

Navzven izvihano ustje lonca. Površina je raskava, premazana in porozna. Masa je mehka s primesmi finega peska in šamota. K1. Bpo: na zunanji strani: 10YR4/2 temno sivkasto rjava, Bpo: na notranji strani in Bpr: 2,5YR3/1 zelo temno siva. Pr. u. 15,8 cm, ohr. v. 2,1 cm.

107 SE 1040, sek. 2, kv. C53, PN 1865

Navzven izvihano ustje lonca. Površina je gladka in porozna. Masa je mehka in vsebuje do 10 % zelo drobno mletega šamota. K1. Bpo: na zunanji strani 10YR4/2 temno sivkasto rjava, Bpo: na zunanji strani in Bpr: 7,5YR3/1 zelo temno siva. Pr. u. 22 cm, ohr. v. 4 cm.

108 SE 1040, sek. 2, kv. C53, PN 1860

Dno in ostenje lonca. Površina je raskava in premazana. Premaz z zunanje strani je iz bolj, z notranje strani iz manj prečiščene gline. Masa je mehka in vsebuje do 30 % primesi peska in posamezno zrnca šamota. K1. Bpo: na zunanji strani: 10YR4/2 temno sivkasto rjava, Bpo: na notranji strani: 2,5YR3/1 zelo temno siva, Bpr: 7,5YR5/6 močna rjava. Pr. d. 8,7 cm, ohr. v. 5,2 cm.

109 SE 1040, sek. 2, kv. C53, PN 1875

Fragment dna in ostenja oljenke. O1. Bpo. in Bpr: 5YR6/8 rdečkasto rumena. Ohr. dl. 2 cm, ohr. š. 2,3 cm.

Zemljena plast znotraj manjšega prostora objekta III**SE 1403****110 SE 1403, sek. 2, kv. B51, PN 1583**

Enogumbasta bronasta fibula. Dl. 6,6 cm, v. 2,8 cm.

SE 1415**111 SE 1415, sek. 2, kv. C51, PN 1585**

Dvogumbasta bronasta fibula. Dl. 7,8 cm, v. 3 cm.

Zemljena plast zunaj manjšega prostora objekta III**SE 1037****112 SE 1037, sek. 2, kv. D48, PN 2005**

Ustje krožnika (2 fragmenta). N3. Bpo. in Bpr: 5Y6/1 siva. Pr. u. 17,8 cm, ohr. v. 4,1 cm.

113 SE 1037, sek. 2, kv. D48, PN 2006

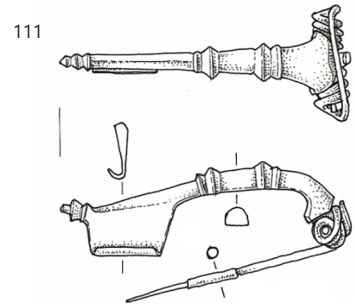
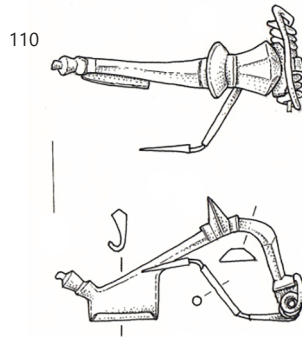
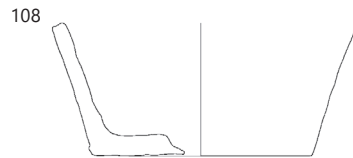
Izvihano ustje lonca. Površina je rahlo raskava, porozna. Premaz slabo določljiv. Masa je mehka s primesmi šamota in zelo finega peska. K1. Bpo. in Bpr: 7,5YR5/6 močno rjava. Pr. u. 13,7 cm, ohr. v. 2,3 cm.

114 SE 1037, sek. 2, kv. E51, PN 1790

Odlomek izvihanega ustja vrča. Površina je rahlo raskava in porozna. Na zunanji strani je ohranjen premaz. Masa je mehka in vsebuje pesek in vključke šamota. N1. Bpo: brez premaza in Bpr: 7,5YR6/6 rdečkasto rumena. Pr. u. 6,3 cm, ohr. v. 2,5 cm.

115 SE 1037, sek. 2, kv. D48, PN 2007

Vrat lonca z ornamentiranim ostenjem z glavnikom. Površina je raskava in porozna. Masa je mehka s primesmi drobnega peska in šamota. K1. Bpo. in Bpr: 10YR3/2 zelo temno sivkasto rjava. Pr. najv. oboda 21,5 cm, ohr. v. 4,7 cm.

∴ 105–109 SE 1040, 110 SE 1403, 111 SE 1415, 112–115 SE 1037; 110–111 merilo 1 : 2, ostalo merilo 1 : 3.

116 SE 1037, sek. 2, kv. E51, PN 1791

Izvihano ustje posode. Površina je gladka in premazana. Na notranji strani posode vidni odtisi glavnika. Masa je mehka z do 30 % primesmi zelo finega peska in šamota. K1/2. Bpo: 7,5YR4/2 rjava, Bpr: 10YR3/2 zelo temno sivkasto rjava. Pr. u. 23,9 cm, ohr. v. 2,7 cm.

117 SE 1037, sek. 2, kv. E51, PN 1788

Ravno dno shranjevalne posode (2 fragmenta). Površina je raskava in porozna. Na zunanji strani ostenja viden premaz. Masa je mehka z do 30 % primesmi finega peska in posameznim zrncom šamota. K2. Bpo: s premazom: 10YR5/3 rjava, Bpr: 10YR3/1 zelo temno siva. Pr. d. 16,7 cm, ohr. v. 3,4 cm.

118 SE 1037, sek. 2, kv. E50, PN 1800

Izvihano ustje lonca. Površina je raskava, porozna in premazana. Masa je mehka z 20 % primesmi zelo finega peska in posameznim zrncom šamota. K1. Bpo: 6YR6/6 rdečkasto rumena, Bpr: 2,5YR5/6 rdeča. Pr. u. 11,3 cm, ohr. v. 4 cm.

119 SE 1037, sek. 2, kv. E51, PN 1789

Izvihano ustje posode. Površina je raskava in porozna. Premaz je opazen na zunanji strani posode. Masa je mehka z do 10 % primesmi drobnega peska in šamota. K1. Bpo. in Bpr: 10YR5/3 rjava. Ohr. dl. 20,7 cm, ohr. š. 1,5 cm.

[120] SE 1037, sek. 2, kv. E51, PN 1792

Izvihano ustje posode. Površina je rahlo raskava in premazana. Premaz je ohranjen predvsem na zunanji strani posode. Masa je mehka z najmanj 30 % peska in šamota. K1/2. Bpo: 5YR5/4 rdečerjava, Bpr: 5YR5/6 rumenkasto rdeča. Ohr. dl. 3,5 cm, ohr. š. 3,6 cm.

Faza**Ruševina objekta III****SE 1004****121** SE 1004, sek. 2, kv. E53, PN 1922

Odlomek izvihanega odebeljenega ustja in ostenja lonca. Površina je raskava in porozna, predvsem iz notranje strani. Na notranji strani so sledi kanelur. Masa je mehka s primesmi zelo finega peska in sljude. K1. Bpo: na zunanji strani: 2,5Y6/6 olivno rumena, Bpo: na notranji strani: 2,5Y 3/1 zelo temno siva. Pr. u. 29 cm, ohr. v. 3 cm.

SE 1023**122** SE 1023, sek. 2, kv. F52, PN 1866

Izvihano ustje posode (2 fragmenta). Površina je gladka, porozna. Na površini premaza je vidna rahla sled sljude. Masa je mehka s primesmi zelo finega peska in šamota. N2. Bpo. in Bpr: 7,5YR6/6 rdečkasto rumena. Pr. u. 13,6 cm, ohr. v. 2,1 cm.

123 SE 1023, sek. 2, kv. F52, PN 1868

Ustje lonca (2 fragmenta). Površina je rahlo raskava, premazana in porozna. Vidni so sledovi ognja na notranji strani ostenja, vendar samo na enem fragmentu, torej je posledica nastala po razbitju posode. Premaz je nanesen na površino posode, vidne so sledi predmeta, s katerim je bil premaz zaglajen. Masa je mehka in vsebuje do 40 % zelo finega in finega peska in šamota. Bpo: brez premaza: 5Y4/1 temno siva. K1. Bpo: s premazom: 7,5YR6/6 rdečkasto rumena. Pr. u. 14,9 cm, ohr. v. 3,2 cm.

124 SE 1023, sek. 2, kv. F52, PN 1867

Izvihano ustje posode. Površina je raskava, premazana in porozna. Masa je mehka s primesmi peska in šamota. K5. Bpo. in Bpr: 7,5YR4/3 rjava. Ohr. dl. 23,6 cm, ohr. š. 4,4 cm.

125 SE 1001, sek. 1, kv. C26, PN 1029

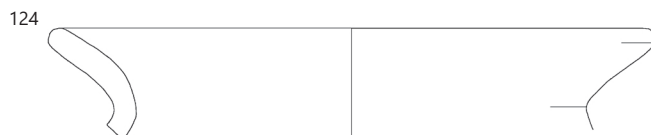
Odlomek dna oljenke s pečatom VIBIA... Površina je gladka, premaz ni ohranjen. Masa prečiščena, brez vidnih primesi. O. Bpo: 5YR5/8 rumenkasto rdeča. Ohr. dl. 2,8 cm, ohr. š. 3,7 cm.

SE 1065**126** SE 1065, sek. 2, kv. D51, PN 1837

Izvihano ustje sklede. Površina je raskava, premazana in porozna. Masa je mehka z 20 % primesmi finega peska in šamota. K1/2. Bpo: 7,5YR6/6 rdečkasto rumena, Bpr: 2,5YR6/6 rdeča. Pr. u. 20 cm, ohr. v. 2,4 cm.

127 SE 1065, sek. 2, kv. D51, PN 1837

Dno in ostenje shranjevalne posode. Površina je rahlo raskava in premazana. Vidne so sledi glavnika in poševnega vtisnjene- ga okrasa, narejenega s koleščkom v pasu, širokem 11 mm. K2. Bpo: na zunanji strani: 10YR5/6 rumenkasto rjava, Bpr: 5YR5/6 rumenkasto rdeča. Pr. d. 17,8 cm, ohr. v. 4,2 cm.

∴ 116–120 SE 1037, 121 SE 1004, 122–124 SE 1023, 125 SE 1001, 126–127 SE 1065; merilo 1 : 3.

Objekt IV

Kamnite strukture znotraj objekta IV

SE 1328

128 SE 1328, sek. 2, kv. D51, PN 1803

Dno vrča s prstanasto nogo. N1. Bpo. in Bpr: 2,5Y8/2 bledo rumena. Pr. d. 11 cm, ohr. v. 2,2 cm.

SE 1355

129 SE 1355, sek. 2, kv. A-B56, PN 1830

Odlomek uvihanega ustja in ostenja krožnika. N3. Bpo. in Bpo: 5YR6/6 rdečkasto rumena. Pr. u. 25,3 cm, ohr. v. 5,6 cm.

130 SE 1355, sek. 2, kv. A-B56, PN 1831

Odlomek uvihanega in odebeljenega ustja, ostenja in dna krožnika. N3. Bpo: 5YR7/6 rdečkasto rumena. Pr. u. 22,4 cm, ohr. v. 5,1 cm.

131 SE 1355, sek. 2, kv. A-B56, PN 1829

Ustje, ostenje in dno krožnika. N3. Bpo. in Bpo: 5YR7/6 rdečkasto rumena. Pr. u. 26,8 cm, pr. d. 23,3 cm, ohr. v. 6 cm.

SE 1337

132 SE 1337, sek. 2, kv. AA55, PN 1870

Odlomek ročaja vrča z dvema rebroma. N1. Bpo. in Bpr: 10YR8/4 zelo bledo rjava. Ohr. dl. 7,1 cm, š. 3,7 cm.

Okolica objekta IV

SE 1283

133 SE 1283, sek. 2, kv. B55, PN 1802

Odlomek uvihanega ustja in ostenja krožnika s slabo ohranjenim premazom. Površina je gladka. N3. Bpo. in Bpr: 5YR6/6 rdečkasto rumena. Pr. u. 22 cm, ohr. v. 3,3 cm.

SE 1361

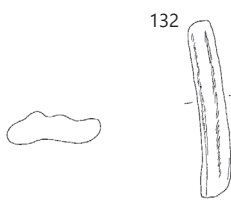
134 SE 1361, sek. 2, kv. A56, PN 1846

Izvihano ustje vrča z ostenjem. Površina je raskava, premaz ni ohranjen. Masa je mehka z najmanj 40 % primesmi drobnega peska. K1. Bpo. in Bpr: 2,5Y5/3 svetlo olivno rjava. Pr. u. 13,7 cm, ohr. v. 3,4 cm.

SE 1369

135 SE 1369, sek. 2, kv. A56, PN 1798

Ustje krožnika. Površina je raskava. Vidni so ostanki premaza in glajenja na zunanjem robu ustja. Notranja stran vsebuje ostanke hrane oziroma oglja. Masa je mehka, vsebuje do 30 % drobnega peska. N3. Bpo: 7,5YR5/4 rjava, Bpr: 5YR6/6 rdečkasto rumena. Pr. u. 20 cm, ohr. v. 4,4 cm.

∴ 128 SE 1328, 129–131 SE 1355, 132 SE 1337, 133 SE 1283, 134 SE 1361, 135 SE 1369; merilo 1 : 3.

Grobnica 1

136 SE 1129, sek. 2, kv. E59, PN 1129

Ustje lončka z ostenjem (7 fragmentov). Površina je rahlo raskava. Masa je mehka z do 1 % primesmi zelo finega peska, šamota in sljude. Bpo: zunanje stene 2,5Y3/1 zelo temno siva. N2. Bpr. in notranje stene 5Y5/1, siva. Pr. u. 5,3 cm, ohr. v. 2,6 cm.

[137] SE 1129, sek. 2, kv. E59, PN 1046

Bronast novc; As; Hadrianus. T. 7,1 g.

138 SE 1129, sek. 2, kv. E59, PN 1049

Enogumbasta bronasta fibula. Dl. 6 cm, v. 2,8 cm.

139 SE 1131, sek. 2, kv. E59, PN 1839

Ustje in ostenje posodice s tremi horizontalnimi kanelurami (6 fragmentov). N5. Bpo: 2,5Y4/1 temno rjava in zaradi sekundarnega vpliva ognja 10YR7/3 zelo svetlo rjava, Bpr: 2,5Y4/1 temno rjava. Pr. u. 7,7 cm, ohr. v. 2,6 cm.

140 SE 1131, sek. 2, kv. E59, PN 1840

Odlomek močno izvihanega ustja in ostenja sklede *Conspicetus* 43 (7 fragmentov). F1. Bpo: s premazom: 2,5YR4/6 temno rdeča, Bpo: brez premaza in Bpr: 5Y7/1 svetlo siva. Pr. u. 23 cm, ohr. v. 2,7 cm.

[141] SE 1131, sek. 2, kv. E59, PN 1840a

Odlomek ustja in ostenja sklede *Draggendorf* 37. F1.

[142] SE 1131, sek. 2, kv. E59, PN /

Odlomki dna in ostenja vrča (34 fragmentov). Ostenje je ornamentirano z linijami pravokotnih vtisov različnih dimenzij, narejenimi s koleščkom. Vtisnjen ornament deluje pikčasto. Površina je raskava, premaz je ohranjen iz obeh strani do 60 %. Masa je mehka s primesmi šamota in zelo finega peska do 1 %. Sljuda se nahaja tako v masi kot v premazu. Bpo: s premazom: 10YR6/4 svetlo rumenkasto rjava, Bpo: brez premaza in Bpr: 2,5Y3/1 zelo temno siva.

Grob 3

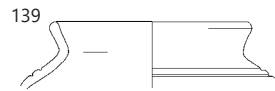
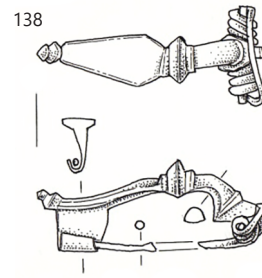
143 SE 1112, sek. 2, kv. D59, PN 1901

Odlomek ustja lonca s cilindričnim narebrenim vratom. N5. Bpo. in Bpr: 7,5YR7/6 rdečkasto rumena. Pr. u. 8,8 cm, ohr. v. 2,7 cm.

Grob 4

144 SE 1299, sek. 2, kv. C59, PN 1916

Odlomek ustja in ostenja krožnika. Površina je raskava, brez premaza, vidni so sledovi ognja, ki je sekundarno deloval na fragment. Masa je mehka, vidne so primesi šamota in sljude. N3. Bpo. in Bpr: 7,5YR7/4 roza. Pr. u. 15,9 cm, ohr. v. 3,6 cm.

∴ 136, 138 SE 1129, 139–140 SE 1131, 143 SE 1112, 144 SE 1299; merilo 1 : 3.

Jame, ki jih nismo povezali z objekti

SE 1028

145 SE 1028, sek. 2, kv. E31, PN 1895
Ustje odebeljenega lonca z ostenjem. N4. Bpo. in Bpr: 5Y7/1 svetlo siva. Pr. u. 10,6 cm, ohr. v. 5 cm.

SE 1036

146 SE 1036, sek. 2, kv. D35, PN 1819
Dno in ostenje shranjevalne posode. Površina je gladka in premazana. Masa je mehka, vsebuje srednje debel pesek. K2. Bpo: zunaj in Bpr: 2,5Y2,5/1 črna, Bpo: na notranji strani: 10YR6/3 blede rjava. Pr. d. 17,9 cm, ohr. v. 4,2 cm.

147 SE 1036, sek. 2, kv. D35, PN 1818
Ustje in ostenje lonca. Površina je rahlo raskava, premazana in porozna. Na notranji strani ima ustje svetlečo površino. Masa je mehka in vsebuje le posamezno zrno peska in šamota. V premazu lahko zasledimo sled sljude. K1. Bpo. in Bpr: 7,5YR2,5/1 črna. Pr. u. 11,8 cm, ohr. v. 4,7 cm.

148 SE 1036, sek. 2, kv. D35, PN 1817
Izvihano ustje lonca s horizontalno kaneluro na prehodu iz vratu v trebuh posode. Površina je gladka in porozna. Premaz je ohranjen na zunanji površini posode in na notranji strani ustja. V njem so opazne sledi sljude. Masa je mehka s primesmi zelo finega peska in šamota. N5. Bpo: 10YR 3/1 zelo temno siva, Bpo: brez premaza: 10YR5/4 rumenkasto rjava. Pr. u. 11,4 cm, ohr. v. 3,4 cm.

SE 1062

149 SE 1062, sek. 2, kv. D34, PN 1815
Odlomki odebeljenega ustja in ostenja vaze. N2. Bpo: 2,5Y4/1 temno siva, Bpr: 7,5Y7/6 rdečkasto rumena. Pr. u. 9,4 cm, ohr. v. 3,3 cm.

150 SE 1062, sek. 2, kv. D34, PN 1816
Ustje in ostenje vaze. Površina je gladka, premazana. Premaz je ohranjen do 70 % na zunanji strani in do 20 % na notranji strani posode. Masa je trda in vsebuje okrog 40 % peska in šamota. N2. Bpo: s premazom 2,5Y2,5/1 črna, Bpo: brez premaza in Bpr: 7,5YR6/4 svetlo rjava. Pr. u. 15,6 cm, ohr. v. 4,7 cm.

151 SE 1062, sek. 2, kv. D34, PN 2001
Odlomek odebeljenega in ravno zaključenega roba koničnega pokrova. Površina je rahlo raskava in porozna. Masa je mehka z do 40 % primesmi zelo finega peska in šamota. K 3. Bpo. in Bpr: 10YR5/2 rjava. Ohr. pr. 22,0 cm, ohr. š. 3,1 cm.

152 SE 1062, sek. 2, kv. D34, PN 1999
Izvihano ustje posode. Površina je raskava in porozna. Premaz je delno ohranjen, bolje na zunanji površini. Masa je mehka z do 10 % primesmi drobnega peska in šamota. K1. Bpo: brez premaza in Bpr: 2,5Y6/2 svetlo rjavkasto siva, Bpo: s premazom: 7,5Y7/6 rdečkasto rumena. Pr. u. 20,9 cm, ohr. v. 5,5 cm.

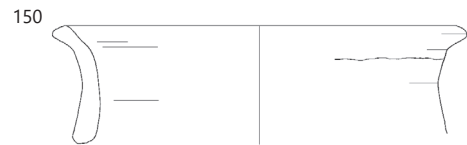
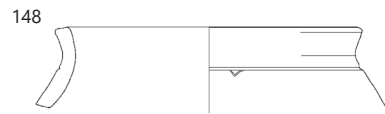
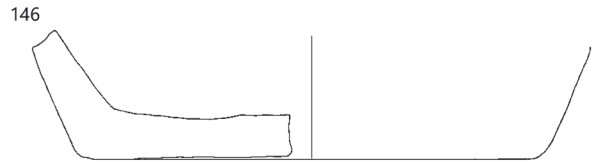
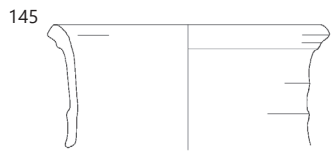
[153] SE 1062, sek. 2, kv. D34, PN 1998
Ustje in ostenje posode. Površina je rahlo raskava in premazana. Premaz je določljiv le na zunanji strani posode in je napokan. Masa je mehka, vsebuje do 3 % finega peska. Bpo: s premazom: 5YR6/6 rdečkasto rumena. K1. Bpr: in notranjosti ostenja brez premaza: 2,5YR3/1 zelo temno siva. Ohr. dl. 6 cm, ohr. š. 4,1 cm.

SE 1072

154 SE 1072, sek. 2, kv. D32, PN 1828
Odlomek ustja vrča z ročajem z dvema rebroma. N1. Bpo. in Bpr: 5YR7/8 rdečkasto rumena. Pr. u. 8 cm, ohr. v. 1,9 cm.

SE 1169

155 SE 1169, sek. 2, kv. C21, PN 1896
Odlomek odebeljenega ustja vrča (čaje) z ostenjem. N1. Bpo. in Bpr: 7,5YR 8/6 rdečkasto rumena. Pr. u. 5,8 cm, ohr. v. 2,9 cm.

∴ 145 SE 1028, 146–148 SE 1036, 149–152 SE 1062, 154 SE 1072, 155 SE 1169; merilo 1 : 3.

Ostale stratigrafske enote

SE 1180

[156] SE 1180, sek. 2, kv. C25, PN 1906

Odlomek ročaja vrča z dvema rebroma. Površina je rahlo raskava, se ne maže. Masa je trda z do 1 % zelo finega peska in šamota. N1. Bpo. in Bpr: 7,5YR7/6 rdečkasto rumena. Ohr. dl. 5 cm, ohr. š. 3 cm.

[157] SE 1180, sek. 2, kv. C25, PN 1906

Odlomek ustja nizkega krožnika – pladnja. N3. Ohr. dl. 4 cm, ohr. š. 3 cm.

SE 1339

158 SE 1339, sek. 2, kv. AA58, PN 1781

Ustje lonca z močno navzven izvihanim ustjem. N5. Barva prvotne površine 7,5YR7/6 rdečkasto rumena, Bpr: 2,5Y4/1 temno siva. Pr. u. 8,2 cm, ohr. v. 1,7 cm.

159 SE 1339, sek. 2, kv. AA57–58, PN 1845

Odlomek odebeljenega ustja vrča z ozkim izlivom, ostenjem in nastavkom za ročaj. N1. Bpo. in Bpr: 2,5Y6/6 olivno rumena. Pr. u. 2,5 cm, ohr. v. 2,8 cm.

[160] SE 1339, sek. 2, kv. A39, PN 1989

Ostenje posode z rahlo naznačeno horizontalno kaneluro. N?. Bpo: 2,5Y5/1 siva, Bpr: 5Y3/1 zelo temno siva. Ohr. dl. 2,9 cm, ohr. š. 4 cm.

SE 1375

[161] SE 1375, sek. 2, kv. AA57–58, PN 1917

Vrat in ostenje posodice/lončka ornamentiran s kaneluro in 5 mm širokim pasom kratkih vertikalnih vtisov v skupinah, narejen s koleščkom. N4/5. Bpo. in Bpr: 2,5Y3/1 zelo temno siva. Ohr. dl. 2,9 cm, ohr. š. 3,1 cm.

SE 1001

[162] SE 1001, sek. 2, kv. B51, PN 1473

Bronast novc. T. 8,55 g.

[163] SE 1001, sek. 2, kv. AA58, PN 1489

Bronast novc. T. 3,82 g.

SE 1040

[164] SE 1040, sek. 2, kv. C25, PN 1906

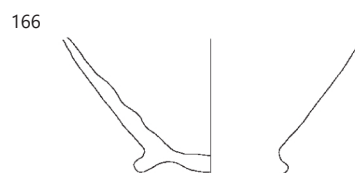
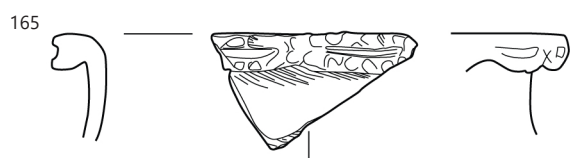
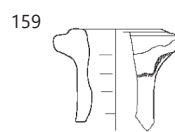
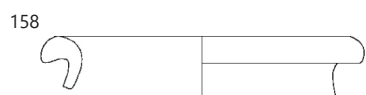
Odlomek ustja nizkega krožnika-pladnja. N3. Ohr. dl. 2,9 cm, ohr. š. 3,1 cm.

165 SE 1040, sek. 2, kv. C53, PN 1780

Ustje kadilnice z dvema plastičnima rebroma, ki se združujeta v enakomernih razdaljah. Trdo oksidacijsko pečen odlomek. C. Bpo. in Bpr: 5YR7/4 roza. Pr. u. 14,4 cm, ohr. š. 5,7 cm, ohr. v. 3,2 cm.

166 SE 1040, sek. 2, kv. D53, PN 1838

Dno vrčka s polno, vbočeno nogo in ostenjem (3 kosi). N1. Bpo: 2,5Y4/1 temno rjava in zaradi sekundarnega vpliva ognja 10YR7/3 zelo svetlo rjava, Bpr: 2,5Y4/1 temno rjava. Čeprav gre po kvadrantih za precejšnjo oddaljenost, gre zelo verjetno za dno posodice z ustjem (PN 1839). Pr. d. 8,3 cm, ohr. v. 3,8 cm.

∴ 158–159 SE 1339, 165–166 SE 1040; merilo 1 : 3.

10.3 Faza IV: zgodnjesrednjeveško obdobje

Sektor 5

Jame

SE 5004

167 SE 5004, sek. 5, kv. 3

Odlomek ustja in ostenja lonca; okras: valovnica. Ohr. dl. 3,6 cm, ohr. š. 5 cm, db. 0,5 cm, pr. u. 14,8 cm.

168 SE 5004, sek. 5, kv. 3

Odlomek ustja in ostenja lonca. Ohr. dl. 3 cm, ohr. š. 3,2 cm, db. 0,7 cm.

169 SE 5004, sek. 5, kv. 3

Odlomek ustja in ostenja sklede. Ohr. dl. 4 cm, db. 0,8 cm, pr. u. 20 cm.

SE 5022

170 SE 5022, sek. 5, kv. 15

Odlomek ostenja lonca; okras: metličenje. Ohr. dl. 3,7 cm, ohr. š. 4,5 cm.

SE 5054

171 SE 5054, sek. 5, kv. 19

Odlomek ostenja lonca; okras: glavničenje. Ohr. dl. 3,2 cm, ohr. š. 3,7 cm.

SE 5065

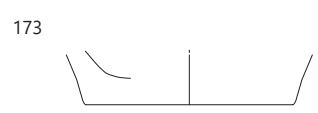
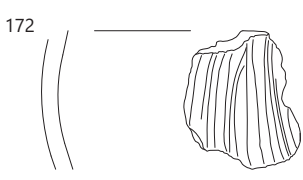
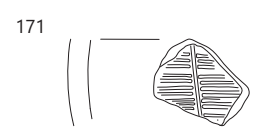
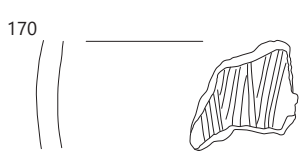
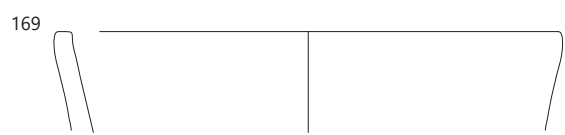
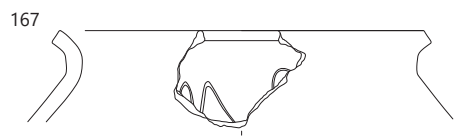
172 SE 5065, sek. 5, kv. 32

Odlomek ostenja lonca; okras: metličenje. Ohr. dl. 2,7 cm, ohr. š. 3,9 cm.

SE 5086

173 SE 5086, sek. 5, kv. 37–38

Odlomek dna in ostenja lonca. Ohr. dl. 2,2 cm, š. 3,1 cm, db. 0,9 cm, pr. d. 8,2 cm.

∴ 167–169 SE 5004, 170 SE 5022, 171 SE 5054, 172 SE 5065, 173 SE 5086; merilo 1 : 3.

Naselbina

Starejša naselbinska faza

Ograja

SE 5346

174 SE 5346, sek. 5, kv. 63

Odlomek ustja z ostenjem pekve; okras: rebro s kratkimi poševnimi vrezji. Ohr. dl. 12 cm, ohr. š. 9 cm, pr. u. 39, 8 cm.

Okolica ograje

SE 5328

175 SE 5328, sek. 5, kv. 66

Odlomek ustja in ostenja posode; okras: valovnice. Ohr. dl. 10,5 cm, ohr. š. 12,5 cm, pr. u. 38,4 cm.

SE 5398

176 SE 5398, sek. 5a, kv. 68

Odlomek ustja in ostenja lonca. Ohr. dl. 3,3 cm, ohr. š. 3,1 cm, pr. u. 10,7 cm.

177 SE 5398, sek. 5a, kv. 68

Odlomek ustja in ostenja lonca; okras: valovnica. Ohr. dl. 2,2 cm, ohr. š. 3,8 cm, pr. u. 10 cm.

178 SE 5398, sek. 5a, kv. 68

Odlomek ustja in ostenja lonca. Ohr. dl. 4 cm, ohr. š. 6,8 cm, pr. u. 11 cm.

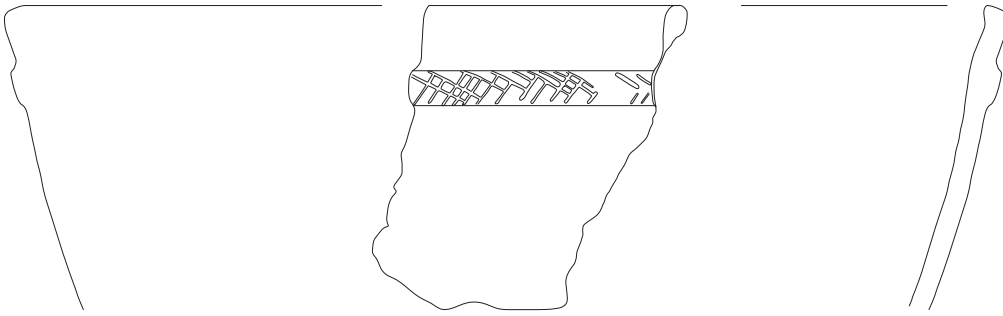
179 SE 5398, sek. 5a, kv. 68

Odlomek ostenja lonca; okras: valovnica. Ohr. dl. 3,7 cm, ohr. š. 3,5 cm.

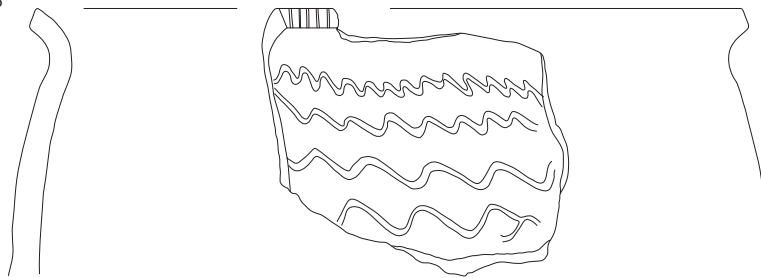
180 SE 5398, sek. 5a, kv. 68

Odlomek dna in ostenja lonca. Ohr. dl. 4,1 cm, pr. d. 8,3 cm.

174

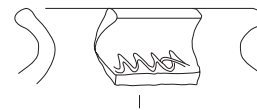
175

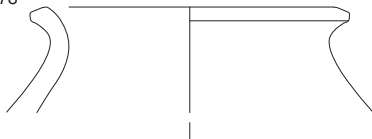
176

177

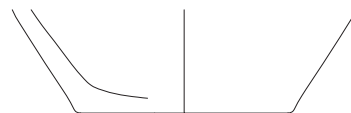
178

179

180

∴ 174 SE 5346, 175 SE 5328, 176–180 SE 5398; merilo 1 : 3.

Jame

SE 5120

181 SE 5120, sek. 5, kv. 58

Odlomek ustja in ostenja lonca. Ohr. dl. 5 cm, ohr. š. 6 cm, db. 0,6 cm, pr. u. 17,6 cm.

SE 5143

182 SE 5143, sek. 5, kv. 57, PN 5043

Odlomek dna in ostenja lončka. Ohr. v. 7,7 cm, pr. nv. 6,4 cm, db. 0,5 cm, pr. d. 6 cm.

183 SE 5143, sek. 5, kv. 57

Odlomek dna in ostenja lonca. Ohr. dl. 8,3 cm, ohr. š. 1,1 cm, pr. d. 11,4 cm.

184 SE 5143, sek. 5, kv. 57

Glinena utež. Dl. 6,5 cm, š. 3,5 cm.

SE 5154

185 SE 5154, sek. 5, kv. 57/58

Glavica žebnja. Ohr. dl. 1,7 cm, ohr. š. 0,5 cm.

Ostale stratigrafske enote

SE 5089

186 SE 5089, sek. 5, kv. 60, PN 5083

Skoraj v celoti ohranjen lonec; okras: valovnice. V. 10,4 cm, pr. nv. 12,6 cm, pr. u. 9,8 cm, pr. d. 7,6 cm.

187 SE 5089, sek. 5, kv. 61

Odlomek ustja in ostenja lonca; okras: vodoravni žlebovi. Ohr. dl. 5 cm, ohr. š. 6 cm, pr. u. 15,1 cm.

188 SE 5089, sek. 5, kv. 27

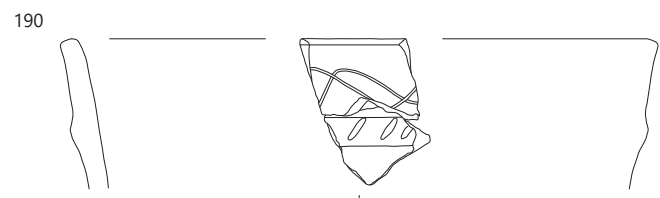
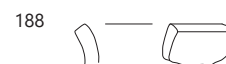
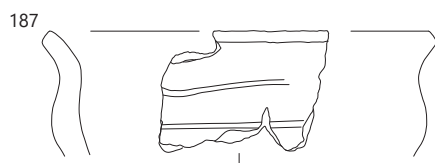
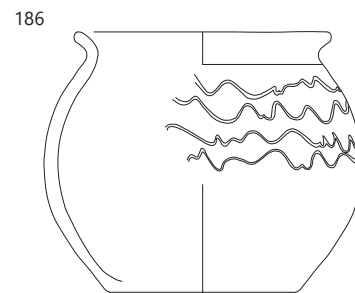
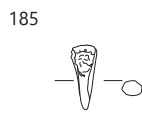
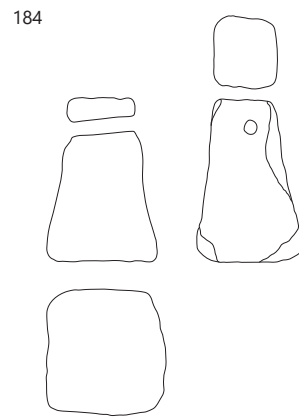
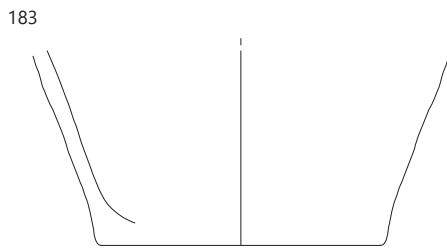
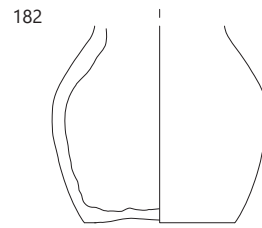
Odlomek ustja posode. Ohr. dl. 2,3 cm, ohr. š. 2,2 cm.

189 SE 5089, sek. 5, kv. 41

Odlomek ustja lonca. Ohr. dl. 2,4 cm, pr. u. 12,4 cm.

190 SE 5089, sek. 5, kv. 41

Odlomek ustja in ostenja skleda. Dl. 5,5 cm, ohr. š. 3,8 cm, pr. u. 22,6 cm.

∴ 181 SE 5120, 182–184 SE 5143, 185 SE 5154, 186–190 SE 5089; 185 merilo 1 : 2, ostalo merilo 1 : 3.

191 SE 5089, sek. 5, kv. 41

Odlomek ostenja lonca; okras: valovnice. Ohr. dl. 2,6 cm, ohr. š. 2,8 cm.

192 SE 5089, sek. 5, kv. 61

Odlomek ostenja lonca; okras: valovnica. Ohr. dl. 2,5 cm, ohr. š. 3,3 cm.

193 SE 5089, sek. 5, kv. 65

Odlomek ostenja lonca; okras: valovnice. Ohr. dl. 5,5 cm, ohr. š. 5 cm.

194 SE 5089, sek. 5, kv. 41

Odlomek ostenja lonca; okras: valovnica. Ohr. dl. 6,1 cm, ohr. š. 6,4 cm.

195 SE 5089, sek. 5, kv. 47

Odlomek ostenja lonca; okras: valovnice. Ohr. dl. 5 cm, ohr. š. 4,8 cm.

196 SE 5089, sek. 5, kv. 62

Odlomek ostenja lonca; okras: valovnica in vodoravna žlebova. Ohr. dl. 4,8 cm, ohr. š. 4,4 cm.

197 SE 5089, sek. 5, kv. 45, PN 5060

Odlomek ostenja lonca; okras: valovnica in poševni kratki vrezi. Ohr. dl. 5 cm, ohr. š. 5,4 cm.

198 SE 5089, sek. 5, kv. 41

Odlomek ostenj lonca; okras: rebro z odtisi. Ohr. dl. 4,7 cm, ohr. š. 4,8 cm.

199 SE 5089, sek. 5, kv. 41

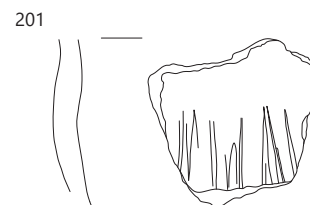
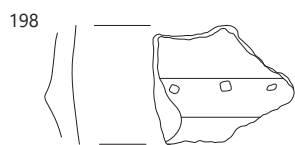
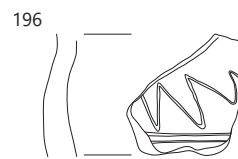
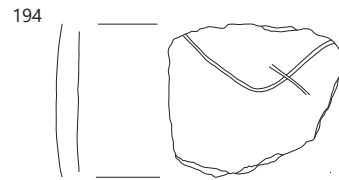
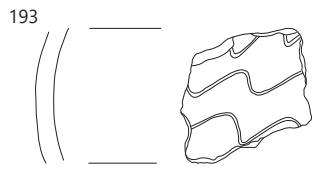
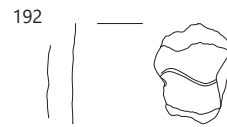
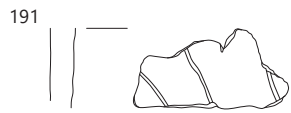
Odlomek ostenja lonca; okras: rebro z vbodi glavnika. Ohr. dl. 4,7 cm, ohr. š. 3,4 cm.

200 SE 5089, sek. 5, kv. 49

Odlomek ostenja lonca; okras: navpično glavničenje.

201 SE 5089, sek. 5, kv. 61

Odlomek ostenja lonca; okras: navpično glavničenje. Ohr. dl. 5 cm, ohr. š. 5,5 cm.

202 SE 5089, sek. 5, kv. 47

Odlomek ostenja lonca; okras: glavničenje. Ohr. dl. 4,4 cm, ohr. š. 3 cm.

203 SE 5089, sek. 5, kv. 61

Odlomek ostenja lonca; okras: valovnica in navpično glavničenje. Odl. dl. 5,4 cm, ohr. š. 8 cm.

204 SE 5089, sek. 5, kv. 41

Odlomek ostenja lonca; okras: glavničenje. Ohr. dl. 3,4 cm, ohr. š. 3 cm.

205 SE 5089, sek. 5, kv. 64

Odlomek ustja lonca. Ohr. dl. 1,9 cm, pr. u. 13,4 cm.

206 SE 5089, sek. 5, kv. 45

Odlomek ostenja lonca; okras: glavničenje. Ohr. dl. 3,8 cm, ohr. š. 6,3 cm.

207 SE 5089, sek. 5, kv. 61

Kovinski žebelj. Ohr. dl. 1,9 cm, ohr. š. 0,5 cm.

208 SE 5089, sek. 5, kv./

Kovinski žebelj. Ohr. dl. 2,5 cm, ohr. š. 0,5 cm.

209 SE 5089, sek. 5, kv. 63

Odlomek kovinskega žablja. Dl. 2,2 cm, ohr. š. 0,6 cm.

210 SE 5089, sek. 5, kv. 64

Odlomek žrmelj. Ohr. dl. 4,4 cm, ohr. š. 3,6 cm.

SE 5089/5195

211 SE 5089/5195, sek. 5, kv. 46

Odlomek ustja lonca. Ohr. dl. 2,2 cm.

212 SE 5089/5194, sek. 5, kv. 46

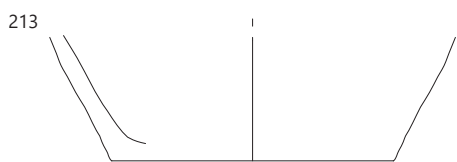
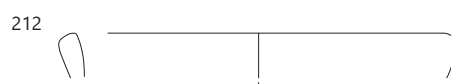
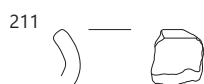
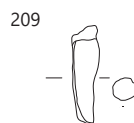
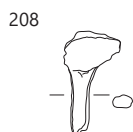
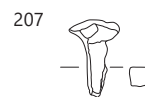
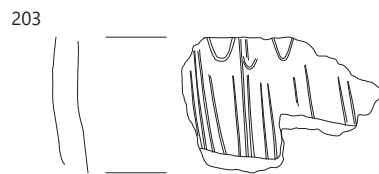
Odlomek ustja sklede. Ohr. dl. 1,7 cm, pr. u. 14,6 cm.

213 SE 5089/5194, sek. 5, kv. 46

Odlomek dna lonca. Ohr. dl. 4,9 cm, pr. d. 11,2 cm.

214 SE 5089/5194, sek. 5, kv. 46

Odlomek ostenja posode; valovnica. Ohr. dl. 2,2 cm, ohr. š. 3 cm.

∴ 202–210 SE 5089, 211 SE 5089/5195, 212–214 SE 5089/5194; 207–209 merilo 1 : 2, ostalo merilo 1 : 3.

215 SE 5089/5194, sek. 5, kv. 46

Odlomek ostenja posode; okras: valovnica. Ohr. dl. 3,1 cm, ohr. š. 3,4 cm.

216 SE 5089/5194, sek. 5, kv. 46

Odlomek ostenja posode; okras: glavničenje. Ohr. dl. 3,6 cm, ohr. š. 2,5 cm.

217 SE 5089/5194, sek. 5, kv. 46

Odlomek ostenja posode; okras: odtis prsta. Ohr. dl. 2 cm, ohr. š. 4,5 cm.

SE 5089/5001

218 SE 5089/5001, sek. 5, kv. 45

Odlomek ustja in ostenja lonca. Ohr. dl. 2,8 cm, pr. u. 10,6 cm.

219 SE 5089/5001, sek. 5, kv. 45–48

Odlomek ostenja lonca; okras: rebro z vbodi glavnika. Ohr. dl. 4,8 cm, ohr. š. 3,8 cm.

220 SE 5089/5001, sek. 5, kv. 45–48

Odlomek ostenja lonca; okras: valovnica. Ohr. dl. 3 cm, ohr. š. 2,5 cm.

221 SE 5089/5001, sek. 5, kv. 45–48

Odlomek ostenja lonca; okras: valovnica. Ohr. dl. 3,2 cm, ohr. š. 4,4 cm.

222 SE 5089/5001, sek. 5, kv. 40–45

Odlomek kovinskega žeblja. Ohr. dl. 2,7 cm, ohr. š. 0,6 cm.

SE 5126

223 SE 5126, sek. 5; kv. 63

Odlomek ustja in ostenja lonca. Ohr. dl. 3 cm, ohr. š. 2,8 cm, pr. u. 17,6 cm.

224 SE 5126, sek. 5, kv. 63

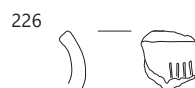
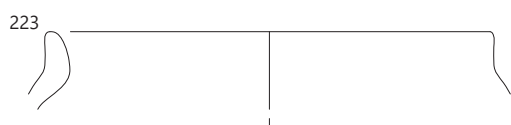
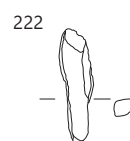
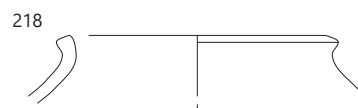
Odlomek ustja posode. Ohr. dl. 2,9 cm, ohr. š. 1,5 cm.

225 SE 5126, sek. 5, kv. 63

Odlomek ustja posode. Ohr. dl. 3,5 cm, ohr. š. 36 cm.

226 SE 5126, sek. 5, kv. 63

Odlomek ustja posode. Ohr. dl. 4 cm, ohr. š. 3,5 cm.

∴ 215–217 SE 5089/5194, 218–222 SE 5089/5001, 223–226 SE 5126; 222 merilo 1 : 2, ostalo merilo 1 : 3.

227 SE 5126, sek. 5, kv. 63

Odlomek ustja posode. Ohr. dl. 3 cm, ohr. š. 2,9 cm.

228 SE 5126, sek. 5, kv. 63

Odlomek ustja posode. Ohr. dl. 3 cm, ohr. š. 2,2 cm.

229 SE 5126, sek. 5, kv. 63

Odlomek ostenja lonca; okras: glavničenje. Ohr. dl. 3,7 cm, ohr. š. 3,8 cm.

230 SE 5126, sek. 5, kv. 63

Odlomek ostenja lonca; okras: glavničenje. Ohr. dl. 5,2 cm, ohr. š. 6,3 cm.

231 SE 5126, sek. 5, kv. 63

Odlomek ostenja lonca; okras: glavničenje. Ohr. dl. 2,8 cm, ohr. š. 4,2 cm.

232 SE 5126, sek. 5, kv. 63

Odlomek ostenja lonca; okras: pas valovnic. Ohr. dl. 2,3 cm, ohr. š. 2,7 cm.

233 SE 5126, sek. 5; kv. 63

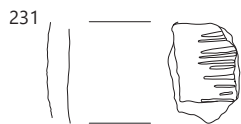
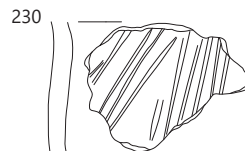
Odlomek ostenja lonca; okras: valovnice. Ohr. d. 5,2 cm, ohr. š. 5,6 cm.

234 SE 5126, sek. 5, kv. 63

Odlomek ostenja lonca; okras: valovnici. Ohr. dl. 3,4 cm, ohr. š. 3,5 cm.

235 SE 5126, sek. 5, kv./

Odlomek ostenja lonca. Ohr. dl. 4 cm, ohr. š. 3,6 cm.

Mlajša naselbinska faza

Objekt II

SE 5173

236 SE 5173, sek. 5, kv. 38

Odlomek dna lonca. Ohr. dl. 4,8 cm, ohr. š. 4,5 cm, pr. d. 9,6 cm.

SE 5183

237 SE 5183, sek. 5, kv. 41

Odlomek kovinskega žeblja. Ohr. dl. 2,5 cm, ohr. š. 0,5 cm.

SE 5197

238 SE 5197, sek. 5, kv. 45

Odlomek dna lonca. Dl. 3 cm, ohr. š. 3,3 cm, pr. d. 9,9 cm.

SE 5212

239 SE 5212, sek. 5, kv. 46

Odlomek ustja in ostenja lonca. Ohr. dl. 3,2 cm, ohr. š. 1,15 cm, pr. u. 12,8 cm.

SE 5218

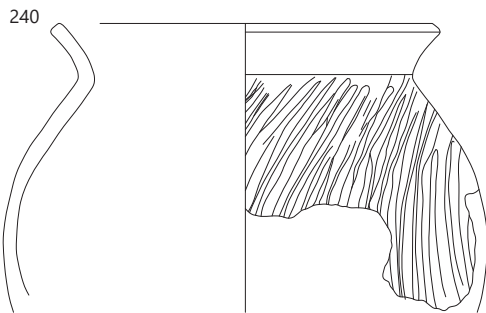
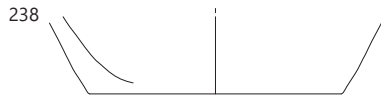
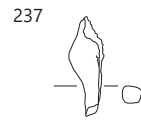
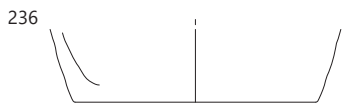
240 SE 5218, sek. 5, kv. 46, PN 5062

Odlomek ustja in ostenja lonca; okras: valovnice. V. 11 cm, ohr. š. 9 cm, pr. u. 14,1 cm.

SE 5263

241 SE 5263, sek. 5, kv. 45

Odlomek ostenja lonca. Ohr. dl. 5,4 cm, ohr. š. 3,6 cm.

∴ 236 SE 5173, 237 SE 5183, 238 SE 5197, 239 SE 5212, 240 SE 5218, 241 SE 5263; 237 merilo 1 : 2, ostalo merilo 1 : 3.

Objekt III

SE 5202

242 SE 5202, sek. 5, kv. 45

Odlomek ostenja lonca; okras: valovnice. Ohr. dl. 7 cm, ohr. š. 4,9 cm.

243 SE 5202, sek. 5, kv. 45

Odlomek ostenja lonca; okras: valovnica. Ohr. dl. 4 cm, ohr.š. 3,9 cm.

Okolica objekta III

SE 5087

244 SE 5087, sek. 5, kv. 18

Odlomek ustja in ostenja lonca; okras: valovnica. V. 21 cm, pr. u. 20,5 cm.

Objekt V

SE 5094

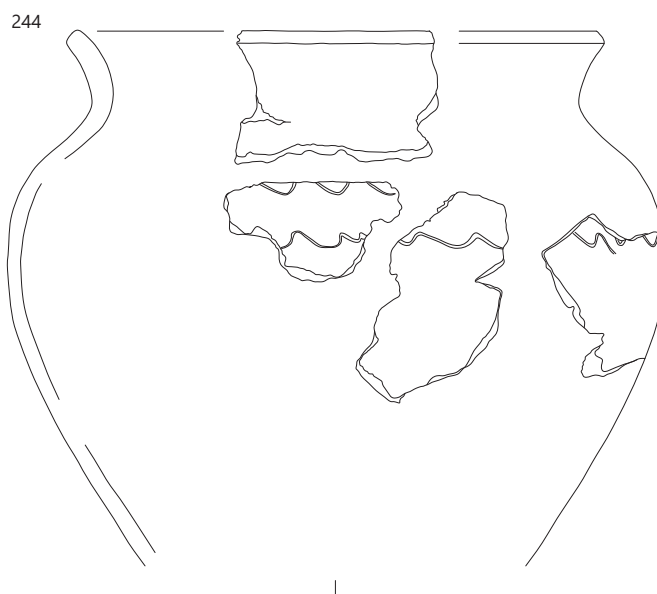
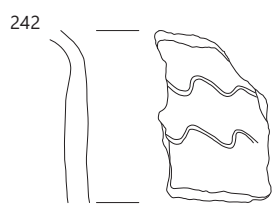
245 SE 5094, sek. 5, kv. 38

Odlomek dna lonca. Ohr. dl. 3,2 cm, pr. d. 12,6 cm.

SE 5181

246 SE 5181, sek. 5, kv. 37

Odlomek ostenja lonca; okras: valovnica. Ohr. dl. 2,5 cm, ohr. š. 3,3 cm.

∴ 242–243 SE 5202, 244 SE 5087, 245 SE 5094, 246 SE 5181; merilo 1 : 3.

Jame

SE 5100

247 SE 5100, sek. 5, kv. 53

Odlomek ustja posode. Odl. dl. 2 cm, ohr. š. 1,9 cm.

SE 5107

248 SE 5107, sek. 5, kv. 56

Odlomek žrnelj. Ohr. dl. 6,6 cm, ohr. š. 5,1 cm.

SE 5109

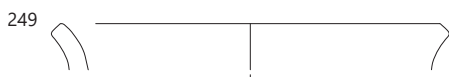
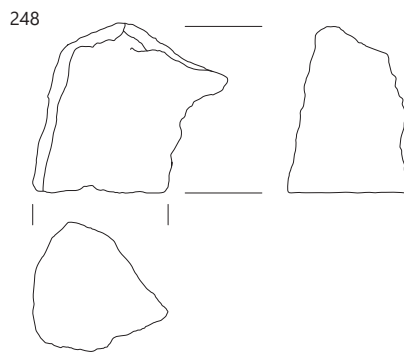
249 SE 5109, sek. 5, kv. 56

Odlomek ustja in ostenja lonca. Ohr. dl. 2,4 cm, š. 5,2 cm, db. 0,7 cm, pr. u. 15 cm.

SE 5156

250 SE 5156, sek. 5, kv. 57, PN 5042

Odlomek ostenja lonca; okras: vrezani žlebovi. Ohr. dl. 13,5 cm, ohr. š. 10,6 cm, db. 1,8 cm, pr. u. 39,8 cm.

∴ 247 SE 5100, 248 SE 5107, 249 SE 5109, 250 SE 5156; merilo 1 : 3.

Ostale stratigrafske enote

SE 5075

251 SE 5075, sek. 5, kv. 37

Odlomek ustja in ostenja lonca. Ohr. dl. 5,2 cm, ohr. š. 11 cm, pr. u. 18 cm.

252 SE 5075, sek. 5, kv. 37

Odlomek ustja in ostenja lonca; okras: valovnica. Ohr. dl. 4,6 cm, ohr. š. 9, pr. u. 11,1 cm.

253 SE 5075, sek. 5, kv. 37

Odlomek ostenja posode; okras: žlebovi. Ohr. dl. 3,9 cm, ohr. š. 6,3 cm.

254 SE 5075, sek. 5, kv. 37

Odlomek ostenja posode; okras: valovnica. Ohr. dl. 3,8 cm, ohr. š. 3,5 cm.

255 SE 5075, sek. 5, kv. 37

Odlomek ostenja posode; okras: valovnica. Ohr. dl. 5,8 cm, ohr. š. 4 cm.

256 SE 5075, sek. 5, kv. 37

Odlomek ostenja posode; okras: glavničenje. Ohr. dl. 4,2 cm, ohr. š. 6 cm.

SE 5078

257 SE 5078, sek. 5, kv. 41

Odlomek ustja posode. Ohr. dl. 2 cm, ohr. š. 1,6 cm.

258 SE 5078, sek. 5, kv. 41

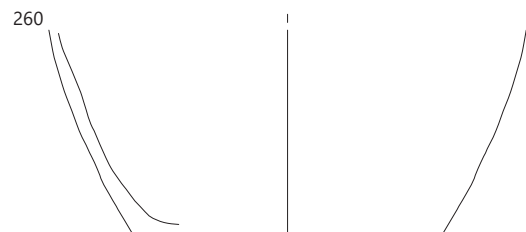
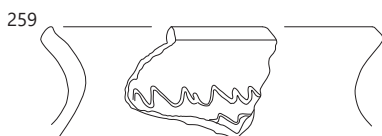
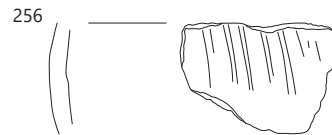
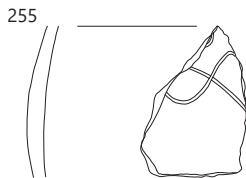
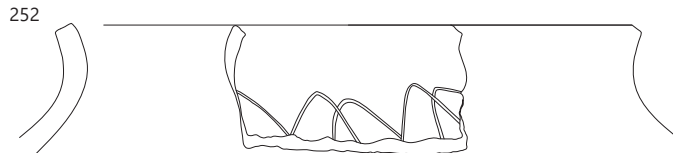
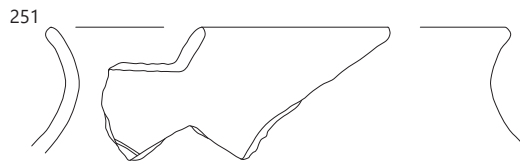
Odlomek ustja posode. Ohr. dl. 1,9 cm, ohr. š. 1,8 cm.

259 SE 5078, sek. 5, kv. 41

Odlomek ustja in ostenja lonca; okras: valovnica. Ohr. dl. 4,8 cm, ohr. š. 5,5 cm, pr. u. 12,8 cm.

260 SE 5078, sek. 5, kv. 36/P104

Odlomek dna in ostenja lonca. Ohr. dl. 2,9 cm, š. 2,7, pr. d. 12,1 cm.

∴ 251–256 SE 5075, 257–260 SE 5078; merilo 1 : 3.

261 SE 5078, sek. 5, kv. 41

Odlomek ostenja posode; okras: valovnica. Ohr. dl. 1,8 cm, ohr. š. 2,6 cm.

262 SE 5078, sek. 5, kv. 41

Odlomek ostenja posode; okras: valovnica. Ohr. dl. 3,3 cm, ohr. š. 4,2 cm.

263 SE 5078, sek. 5, kv. 41

Odlomek ostenja posode. Ohr. dl. 2,1 cm, ohr. š. 2,8 cm.

264 SE 5078, sek. 5, kv. 41

Odlomek ostenja posode; okras: rebro z vbodi glavnika. Ohr. dl. 4,9 cm, ohr. š. 6 cm.

SE 5227

265 SE 5227, sek. 5, kv. 47

Odlomek ustja in ostenja lonca. Ohr. dl. 3,7 cm, ohr. š. 6,5 cm, pr. u. 13,3 cm.

SE 5195

266 SE 5195, Sek. 5; kv. /, PN 5080

Deloma ohranjen lonec; okras: pas valovnic. Ohr. v. 7,6 cm; pr. nv. oboda 12,8 cm, pr. u. 11,6 cm.

SE 5195/5001

267 SE 5195/5001, sek. 5, kv. 45

Odlomek ustja in ostenja lonca. Ohr. dl. 2,7 cm, pr. d. 16,6 cm.

SE 5001

268 SE 5001, sek. 5, kv. 36

Odlomek ustja in ostenja sklede; okras: valovnica nad okrašenim rebrom. Ohr. dl. 4,3 cm, ohr. š. 3 cm, pr. u. 18 cm

269 Sek. 5; kv. P101; SE 5001

Odlomek ustja in ostenja lonca; okras: valovnice. Ohr. dl. 7 cm, ohr. š. 8 cm, pr. u. 19 cm.

270 SE 5001, sek. 5, kv. 8

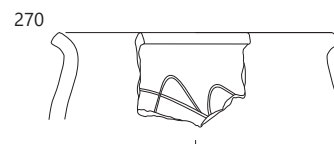
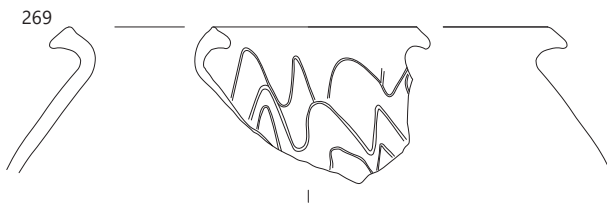
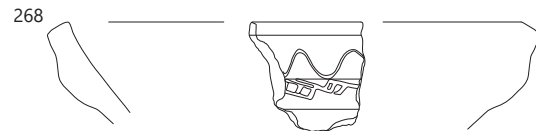
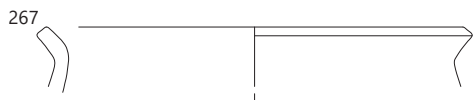
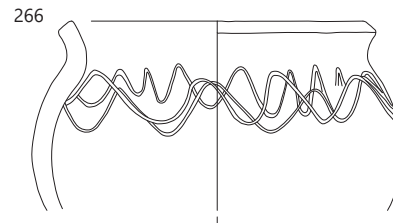
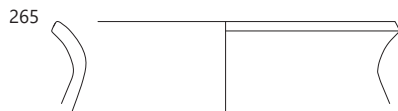
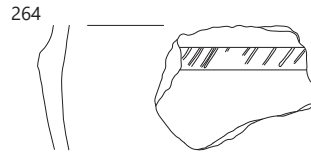
Odlomek ustja in ostenja posode; okras: valovnice. Ohr. dl. 3,4 cm, ohr. š. 4,4 cm, pr. u. 10,9 cm.

271 SE 5001, sek. 5, kv. 39

Odlomek ustja posode. Ohr. dl. 2,6 cm, ohr. š. 37 cm.

272 SE 5001, sek. 5, kv. 41

Odlomek ustja in ostenja posode. Ohr. dl. 3,5 cm, ohr. š. 4,6 cm, pr. u. 12,1 cm.

∴ 261–264 SE 5078, 265 SE 5227, 266 SE 5195, 267 SE 5195/5001, 268–272 SE 5001; merilo 1 : 3.

273 SE 5001, sek. 5, kv. 18

Odlomek ustja posode. Ohr. dl. 3,5 cm, ohr. š. 4,2 cm.

274 SE 5001, sek. 5, kv. 41

Odlomek ustja posode. Ohr. dl. 1,5 cm, ohr. š. 4 cm, pr. u. 18,7 cm.

275 SE 5001, sek. 5, kv. 37

Odlomek ustja lonca. Ohr. dl. 1,9 cm, ohr. š. 2,3 cm, pr. u. 16,4 cm.

276 SE 5001, sek. 5, kv. 44

Odlomek ustja in ostenja lonca. Ohr. dl. 2,1 cm, ohr. š. 3,4 cm, pr. u. 11,3 cm.

277 SE 5001, sek. 5, kv. 36

Odlomek ustja in ostenja lonca. Ohr. dl. 2,8 cm, ohr. š. 2,9 cm, pr. u. 18,5 cm.

278 SE 5001, sek. 5, kv. 36

Odlomek ustja in ostenja lonca. Ohr. dl. 3,9 cm, ohr. š. 4,4 cm, pr. u. 15,7 cm.

279 SE 5001, sek. 5, kv. 36

Odlomek ustja in ostenja lonca. Ohr. dl. 2,3 cm, ohr. š. 3 cm, pr. u. 12,6 cm.

280 SE 5001, sek. 5, kv. 37

Odlomek ustja posode. Ohr. dl. 3,5 cm, ohr. š. 3,8 cm.

281 SE 5001, sek. 5, kv. 42

Odl. steklene zapestnice. Ohr. dl. 1,2 cm, ohr. š. 2,3 cm

282 SE 5001, sek. 5, kv. 17

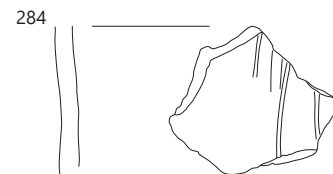
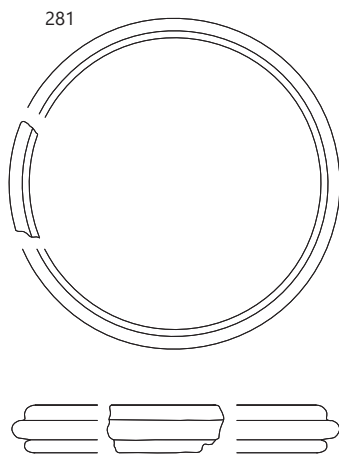
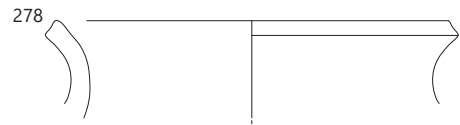
Odlomek ustja posode. Ohr. dl. 1,7 cm, pr. u. 17 cm.

283 SE 5001, sek. 5, kv. 28

Odlomek ostenja posode; okras: glavničenje. Ohr. dl. 6,1 cm, ohr. š. 6,4 cm.

284 SE 5001, sek. 5, kv. 28

Odlomek ostenja posode; okras: glavničenje. Odl. dl. 4 cm, ohr. š. 2,5 cm.

∴ SE 5001; 281 merilo 1: 2, ostalo merilo 1: 3.

285 SE 5001, sek. 5, kv. 35

Odlomek ostenja posode; okras: glavničenje. Ohr. dl. 2,2 cm, ohr. š. 4,5 cm.

286 SE 5001, sek. 5, kv. 39

Odlomek ostenja posode; okras: rebro z vbodi glavnika. Ohr. dl. 5,5 cm, ohr. š. 4,9 cm.

287 SE 5001, sek. 5, kv. 41

Odlomek ostenja posode; okras: rebro. Ohr. dl. 5,2 cm, ohr. š. 4,4 cm.

288 SE 5001, sek. 5, kv. 36

Odlomek ostenja posode; okras: rebro s poševnimi vrezi. Ohr. dl. 2,6 cm, ohr. š. 2,8 cm.

289 SE 5001, sek. 5, kv. 9/10

Odlomek ostenja posode; okras: valovnica. Ohr. dl. 3,3 cm, ohr. š. 3,9 cm.

290 SE 5001, sek. 5, kv. 11

Odlomek ostenja posode; okras: valovnice. Ohr. dl. 3,6 cm, ohr. š. 4,7 cm.

291 SE 5001, sek. 5, kv. 37

Odlomek ostenja posode; okras: valovnica. Ohr. dl. 4,5 cm, ohr. š. 6,3 cm.

292 SE 5001, sek. 5, kv. 44

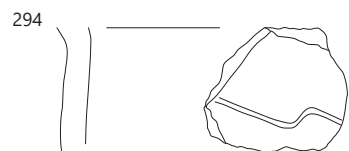
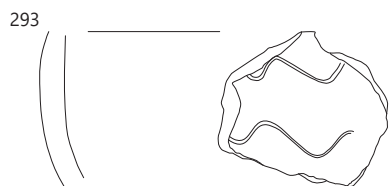
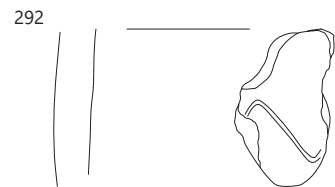
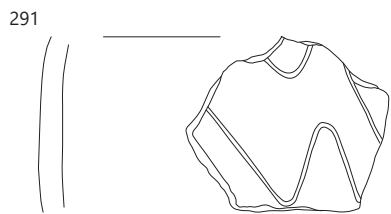
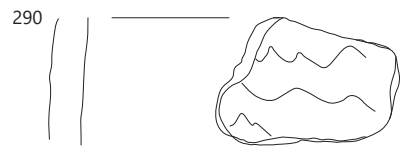
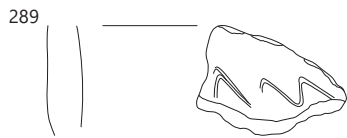
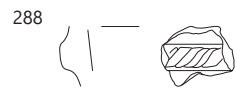
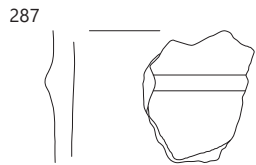
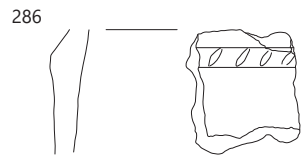
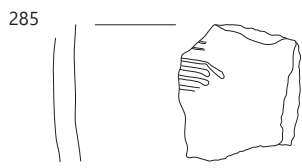
Odlomek ostenja posode; okras: valovnica. Ohr. dl. 4,3 cm, ohr. š. 2,4 cm.

293 SE 5001, sek. 5, kv. 18

Odlomek ostenja posode; okras: valovnica. Odl. dl. 3,8 cm, ohr. š. 4 cm.

294 SE 5001, sek. 5, kv. 38

Odlomek ostenja posode; okras: valovnica. Odl. dl. 3,3 cm, ohr. š. 3,6 cm.

Sektor 7

Objekt VII

SE 7069

295 SE 7069, sek. 7, kv. 16

Odlomek dna in ostenja posode. Ohr. dl. 3,4 cm, pr. d. 10 cm.

Objekt VIII

SE 7072

296 SE 7072, sek. 7, kv. 44

Odlomek ustja in ostenja lonca; okras: pas valovnic. Ohr. dl. 6 cm, ohr. š. 8,7 cm, pr. u. 22,4 cm.

297 SE 7072, sek. 7, kv. 44

Odlomek ustja in ostenja lonca. Ohr. dl. 1,8 cm, ohr. š. 3 cm, pr. u. 30,2 cm.

298 SE 7072, sek. 7, kv. 44

Odlomek ostenja posode; okras: glavničenje. Odl. dl. 5,3 cm, ohr. š. 5,9 cm.

299 SE 7072, sek. 7, kv. 44

Odlomek ostenja posode; okras: valovnica in vbodi glavnika. Ohr. dl. 6 cm, ohr. š. 6,8 cm.

300 SE 7072, sek. 7, kv. 44

Odlomek ostenja posode; okras: pas žlebov in poševni vbodi z glavnikom na rebro. Ohr. dl. 5,7 cm, ohr. š. 6,9 cm.

Peč

SE 7047

301 SE 7047, sek. 7, kv. 36, 37, 62, 63

Odlomek ustja in ostenja lonca. Ohr. dl. 3,2 cm, pr. u. 16,6 cm.

302 SE 7047, sek. 7, kv. 36, 37, 62, 65

Odlomek ustja posode. Ohr. dl. 3,5 cm, ohr. š. 3,2 cm.

303 SE 7047, sek. 7, kv. 36, 37, 62, 63

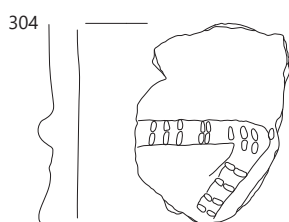
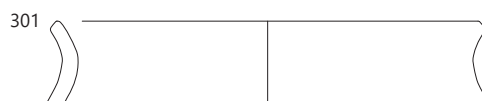
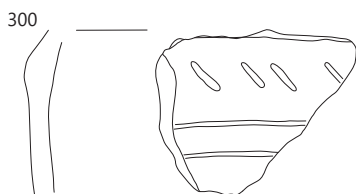
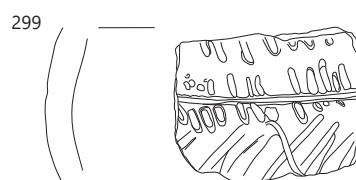
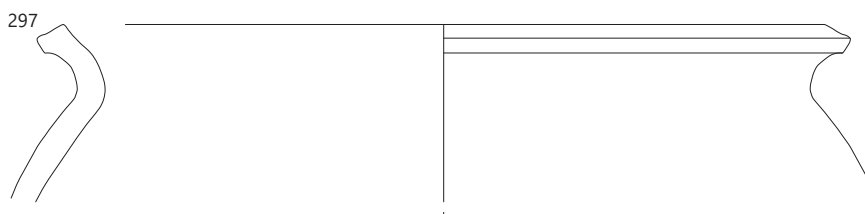
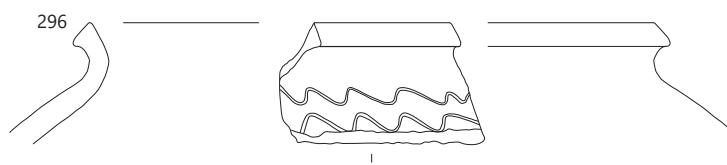
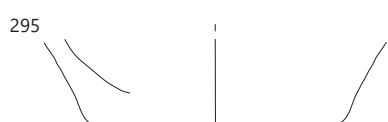
Odlomek dna in ostenja posode. Ohr. dl. 3,7 cm, ohr. š. 4,9 cm, pr. d. 13,1 cm.

304 SE 7047, sek. 7, kv. 36, 37, 62, 65

Odlomek ostenja posode; okras: rebro z vbodi glavnika. Ohr. dl. 7,5 cm, ohr. š. 5,6 cm.

305 SE 7047, sek. 7, kv. 36, 37, 62, 65

Odlomek ostenja posode; okras: rebro z vbodi glavnika. Ohr. dl. 4,3 cm, ohr. š. 5,2 cm.

∴ 295 SE 7069, 296–300 SE 7072, 301–305 SE 7047; merilo 1 : 3.

Jame

SE 7041

306 SE 7041, sek. 7, kv. 40

Odlomek ustja posode. Ohr. dl. 2,6 cm, ohr. š. 3,2 cm, pr. u. 13,5 cm.

Ostale stratigrafske enote

SE 7031

307 SE 7031, sek. 7, kv. 16

Odlomek dna posode. Ohr. dl. 2 cm, ohr. š. 3,7 cm, pr. d. 9,1 cm.

308 SE 7031, sek. 7, kv. 17

Odlomek ostenja posode; okras: valovnica. Ohr. dl. 6 cm, ohr. š. 4,8 cm.

309 SE 7031, sek. 7, kv. 17

Odlomek ostenja posode; okras: preplet valovnic. Ohr. dl. 3,5 cm, ohr. š. 3,2 cm.

310 SE 7031, sek. 7, kv. 42

Odlomek ostenja posode, okras: glavničenje. Ohr. dl. 5,3 cm, ohr. š. 7 cm.

SE 7100

311 SE 7100, sek. 7, kv.36-37

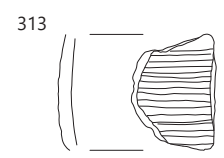
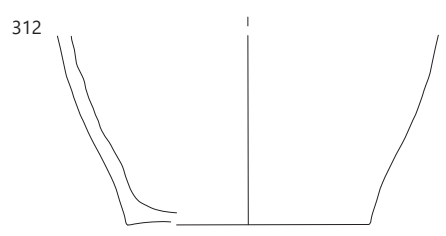
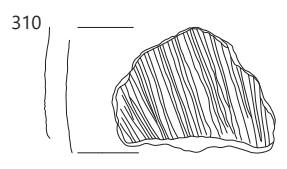
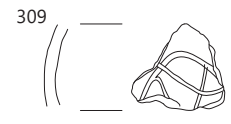
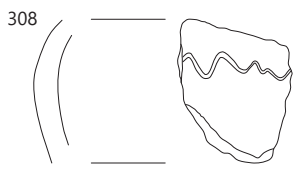
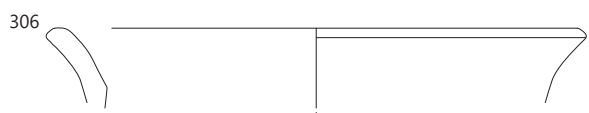
Odlomek ustja posode. Ohr. dl. 2,5 cm, ohr. š. 5,4 cm, pr. u. 24,1 cm.

312 SE 7100, sek. 7, kv. 50

Odlomek dna in ostenja lonca. Ohr. dl. 7,4 cm, ohr. š. 8,2 cm, pr. u. 8,6 cm.

313 SE 7100, sek. 7, kv. 25

Odlomek ostenja posode; okras: glavničenje. Ohr. dl. 3,3 cm, ohr. š. 4,2 cm.

∴ 306 SE 7041, 307–310 SE 7031, 311–313 SE 7100; merilo 1 : 3.

SE 7002

314 SE 7002, sek. 7, kv. 69

Odlomek ostenja posode; okras: rebro z vbodi glavnika. Ohr. dl. 5 cm, ohr. š. 6,4 cm.

315 SE 7002, sek. 7, kv. 70

Odlomek ustja posode. Ohr. dl. 2,4 cm, ohr. š. 4,3 cm.

316 SE 7002, sek. 7, kv. 16

Odlomek ustja posode. Ohr. dl. 2,2 cm, ohr. š. 3,9 cm.

317 SE 7002, sek. 7, kv. 36

Odlomek ustja posode. Ohr. dl. 1,8 cm, ohr. š. 1,7 cm.

318 SE 7002, sek. 7, kv. 16

Odlomek ostenja posode; okras: rebro s poševnimi vrezi in valovnico. Ohr. dl. 5 cm, ohr. š. 4,3 cm.

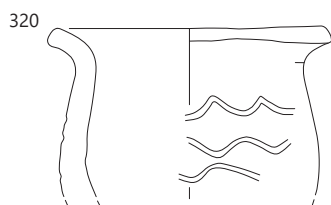
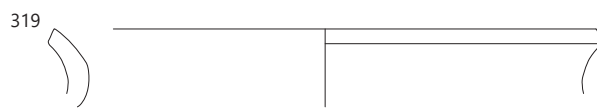
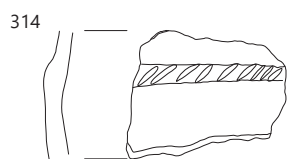
Brez podatkov

319 SE ni podatka, sek. 7, kv. 60

Odlomek ustja in ostenja posode. Ohr. dl. 30 cm, pr. u. 21,4 cm.

320 brez podatkov

Odlomek ustja in ostenja posode; okras: pas valovnic. Ohr. dl. 6,6 cm, pr. u. 10,6 cm.

∴ 314–318 SE 7002, 319–320 SE: ni podatka; merilo 1 : 3.